

138 H 17 =
col. # 52 e. 8 =

ASPICIET ET INSPICIET

PHYTOGNOMONICA
IO. BAPTISTAE
PORTAE NEAP.

OCTO LIBRIS CONTENTA.

IN QVIBVS NOVA, FACILLIMAQVE
affertur methodus, qua plantarum, anima-
lium, metallorū, rerum deniq; omniū
ex prima extimæ faciei inspectio-
ne quivis abditas vires
allegatur.

ACCEDVNT AD HAEC CONFIR-
manda infinita propemodū selectiora secre-
ta, summo labore, temporis dispendio,
& impensarum iactura vesti-
gata, explorataq;.

CVM PRIVILEGIO.

NEAPOLI, Apud Horatium Saluianum. 1588.

BIBLIOTH.
CORSINIA
VETVS

AN. 1788

FRANCIA AN. 1788

3

ILLVSTR. MARIN^o
BOBALI ANDREAE FILIO
RAGVSEO.

IO. BAPTISTA PORTA NEAPOLIT.

S. P. D.

ETVS fuit Septentrionalium mos populorum, eques
Illustr. nobiles iam filias è patrijs laribus foras expel-
lere sine duce, vt diuersis in regionibus vaga, erro-
nesq̃, corpus inuulgando dotes, et virum ex voto si-
bi compararent. Idem de me a hac factura in animum
induxerã, & horum gentiũ sequi morem, nam cum
idoneam at atem indeptam cognouissem, peregrinã emittere, suos mores
ita componeret, & talem se cunctis praeferret, vt virum, & patronum
suis qualitatibus congruum inuestigaret. Noua enim forma in lucem pro-
diens, per nouas vias incedens, nouaq̃, nec dum visa per multa saecula fe-
rens, verebar ne tanta nouitate multorum odium sibi conciliaret, pollice-
barq̃, mihi non defuturos, qui clam, vulgoq̃, ipsam sugillationis contagio
polluerent, conculcarentq̃. De ijs loquor, qui tanta ingenij socordia la-
borantes, tam aliorũ iudicijs addicti sunt, vt prorsus omni proprio spo-
lientur, & cũ aliquid scire assequi nequeãt, aliena cõtemnendo se aliquid
prestare videri volunt. Nil veritus sum, quin apud doctos, gratiam sit
consequutura, qui quotidianarum formarum pertasi, nouas (quantula-
cunq; fuerint) omnium calculo, et plausu excipiunt. Vnde vt infestos
istos anteuertarem, summa votorum mihi erat, nobilem quendam, ge-
nerosum, clarum, iudicio, & ingenij dotibus praeponentem virum inue-

A 2 nire,

4
nre, cuius patrocinio à deplorato illo hominum genere tua redderetur, ut vix tenera aetatis limina transgressa, vix suo postliminio egressa, nec cuiquam suam videntem copiam facta, eius fama ad tuas aures delata, prius à te amari, quam videri, & prius exoptari, quam cognosci mereretur. Liceat mihi, quae diligentissimi patris in collocandis filiabus exquirunt, de te modo rimari. Dum igitur tua vita rationem sciscitor, ingenti fama commotus, maximo perfunder gaudio, quod patronum maiorem, quam pro eius dignitate, meritoque sit assequuta. Nam si nobilitatem attentius expendo, nullam maiori singularitate admiror; antiquam enim famam per tuos atavos, quasi per manus traditam ad haec usque tempora propagatam recolo, & dum per uetusta literarum monumenta Ragusiae, antiqui Epidauri, summo studio perquiro, maiores tuos è Romanis Fabijs originem traxisse comperio: nam ad uniuersum orbis conquestionem, ut ut per diuersas mundi partes belligerando magistratus gerebant, et colonias ducebant, diuersa eorum familia varijs in locis distrahiebantur, ut incola fierent. Super sunt adhuc nominis reliquiae; nam bob. gentilitio nomine faba dicitur, bobali de Fabis? & Plinius Fabios à fabis dictos testatur. Ecquis nescit familia tua per longam annorum seriem ad haec usque tempora clarissima insignita? Ipsa enim summum magistratum in Rep. summa cum laude et gloria quam sapissime administravit, quo factum est, ut patria parentes gentiles tui iure optimo uno ore, & consensu à ciuibus appellarentur. Si nominis claritatem intueor, longius, latiusque diffunditur, quam ut à tua urbe, et Macedonia illi finitima Alexandri rebus praecclare gestis illustrata, quin etiam Roma terrarum orbis domina comprehendatur. Fortuna autem bonis cum paucis sis secundus, ijs prudenter dispensandis, erogandisque es omnium facile princeps. Et si tuam intueor effigiem, non umbratilem imaginem, sed perfectam Herois expressam formam exhibes, manibus Fabiorum hereditarium robur, oculis genij, et ingenij dexteritatem, fronte Magni Alexandri personam sustinere praefers, cui, ut sinibus, ita munificentia es proximus. Ad extremum nihil in te conspicio, quod regij animi magnitudinem, singularesque mores, inculpatam uitam ad omnia feliciter excogitanda, atque adeo tractanda admirabilem solertiam non euidenter innuat. Is es, qui plus in recessu, quam in fronte promittas. Sed redeat, unde discessit oratio. Hanc meam natam praecipitem tectis extrudo. Singulare hoc speciminis, & decoris habet, quod nullo exquisito, & affectato ornamento decoratur, imò natiuo colore non mercato, naturali forma

forma contenta, lenocinijs neglectis, multum sibi placens ad te aduolat.
 Lingua non Romana, aut Attica matrona est, sed simplicis puella. Illud
 spondeo, quae pannis teguntur, multo fore pulchriora, iucundioraq^{ue}, quam
 quae foris conspiciuntur: quo circa, qui altius, penitusq^{ue} eam contempla-
 tus fuerit, is uberiorem fructum, & plenius obsequium consequetur: quip-
 pe quae ad recessus longe reconditos praestat aditum. Faciem contemplant es
 ita fallit, ut se falsos nesciant. Si criminum aliquis annulorum peccauerit,
 & incompositam reddit comam, uel sordidat a uestis, aut male praecincta,
 quae ancillae diligentiam, et animaduersionem effugerint (nam oculi tam
 lyncei esse non possunt) pronus adueniam sis, uerita enim ne tanti uiri
 amor deserueret, ad te festinantius properauit. Vnde si non tuam amasti,
 iam tuam diligas uelim, & eam tuendam, diligendamq^{ue} suscipias, & per-
 te contra hos fatua imperitia laborantes tutum patrocinium suscipiat.
 Quam si tibi acceptam sensero, ceteros qui non admirentur, nihili facio,
 & soror ad Iunium fratrem tuum citius properabit. Vale, & me, ut so-
 les ama.

PROOEMIUM.

AVTIORIS, & diuiniore philosophiæ nobilissimum munus
semper equidẽ existimauit, ea solerti indagine sciscitari, quæ
naturæ abdita, & ditissima maiestate laterent. Ingens opus,
& maximum, occultumq; diuinitatis, & quo nullum reperi-
ri possit maius. Existimauit pariter, vt Herophilus quoq; me-
dicina clarus existimabat, nihil non herbarum viribus effici
posse, & plurimarum esse incognitas: nam si conditorem in-
truebimur. Magnus est Deus noster, & magna est potentia eius, & potentia eius nõ
est numerus. Et si quæ ab antiquis de herbis posteritatis memoriæ mandata sunt,
considerabimus, portentuosas videntur. Traditur à Pythagora Coriacesia, & Cal-
licia aquam glaciari, à Democrito Achemenidon, cuius radice in pastillos digesta,
in dieq; pota in vino, noxij per crûciatus nocte cõsenteantur omnia per varias numi-
num imaginationes. Et Adamantida si admoueas, leones resupinari cum hiatu ma-
ximo, & Arianidem gigni igneam colore, cuius tactu peruncta oleo ligna accendi.
Theangelida pota diuinare facit, Gelotophyllida si bibatur cum myrrha, & vino
varias obuersari species, ridendi finem non fieri, & herbam esse, cuius omnino ta-
ctu redirent amores, vel cum odio depositi, vt ex Plinio habetur. Herbam com-
memorat Theophrastus apud Indos nascentem, quæ sanguinem diffundere, &
quasi fugare potest, quodq; è diuerso eundẽ colligit, & ad se trahit. Radix Baraas,
ex Iosephi traditione, ad vespertas, veluti iubar fulgurat, accedentes refugit, nisi me-
struus sanguis super eam fundatur, illos liberat, qui à cacodæmone oppressi sunt.
Democritus dixit, credidit Theophrastus esse herbam, cuius contactu illatæ ab
alite exiliret cuneus à pastoribus arbori adactus. Æthiopide herba lacus omnes, ac
stagna siccare coniectu, tactu omnia aperiri. Achimenide coniecta in aciem ho-
stium, trepidare agmina, ac terga vertere. Tradit Xanthus historiarum author oc-
cisum draconis catulũ reuocatũ ad vitam à parente herba Bali, eademq; Thylonẽ,
quẽ Draco occiderat, restitutum sanitati. Et Iuba Rex Mauritanie herba reuocatũ
ad vitam hominem tradit. Si igitur maiores nostri in tantillis herbulis tantas vir-
tutes apertò cognouerunt, cur vestigantibus nobis his similia, aut maiora reperiri
posse verendum erit? Fatui prorsus & stolidi iudicij foret, maximum illum rerum
conditorem hominibus hæc occulta fore voluisse, nam frustra creasset, præsertim
cum animalibus intellectu carentibus hæc fecerit manifestissima. Quis dictamum
herbam ceruos docuit extrahendis sagittis valere, vt percussi eo telo, eius pastu eij-
ciant? Quis hitundines chelidonium herbam visui saluberrimam esse, ac vexatis
pullorum oculis illa mederi? Testudo cunilæ pastu vires contra serpentes refouet.

Mustela

Mustela cum muribus dimicatione conferta, ruta inunitur, ciconia origano, apri hederam in morbis tibi medetur. Anguis hyberna latebra visu obscurato, in arathro herba oculos retouet, si verò squamæ obtorpuere, spinis iuniperi se scabit. Draco vernam nauseam sylvestris lactucæ succo restinguit. Elephas chamaeleonte deuorato, occurrit oleastro huic suo veneno. Ceruus herba cinare venenatis pabulis resistit. Palumbes, graculi, merulæ, perdices lauri folio annum fastidium purgât. Columbæ, turtures, & gallinacei herba helxine. Anates, anseres, ceteræq; aquatica herba syderite. Grues iunco palustri, coruus occilo chamaeleonte, lauro infestum virus extinguit, & sexcenta talia. Si igitur animalia ex notis noxias, & sibi proficuas herbas cognoscunt, cur homini de futuros typos imaginari debemus, ex quibus itidè vestigari potuissent? Nec diuinæ, & summæ sapientiæ modum deesse imaginari possumus, quo id facillè præstare potuerit: non desunt igitur notæ, non desunt. Unde auia rura, inuia montium culmina, nemora, & syluas peragrando, totis viribus contemplabar multiplicem plantarum formam, florum variegatam coloriam, frondium numerum, dissectionem, & effigiem, sic radicum, stipitum, & ramorum, nec non à terra profiliendi, crescendi, & foetificandi modum, tam inter se varia, & diuersa, cogitans nil temerè, & casu confectum, sed omnia cum ratione, & ordinata causa, ut maximus inquit Ptolemæus, & præsertim in his pulcherrimis animantibus, plantis; nec esse tam vilissimum in rerum natura, in quo mirabile aliquod non refulgeat. Considerabam attonitus plantam, tam hilari, viuidoq; colore renidentem, tam suauem odorem halantem, tam deniq; miræ venustatis & elegantiae, ut cœlestem maiestatem redolere videretur, & quasi magnes spectantium oculos ad naturæ opulentiam contemplandam prouocaret, hanc eandem homini amicas vires habere, & Mediorum vsui receptissimam. Contra altera tam inuenusta, & deformi effigiatura, ut foedo odore, coloreiue eminus intueri terrorem incuteret, hæc ipsam compertam postea funestæ dotis, & certissimæ internecionis. Mirabar comgenes herbas, in quibus multa intercedebat paritas, & similitudo, eadem ferè præstare remedia, ut Medici alteram pro altera subderent. Contra in quibus nulla cognatio, nec virtutis collationem inesse. Et si aliquæ forent, quæ ex diuersis compositæ viderentur, compositas vtriusq; facultates possidere. Accedebat ad id consensus, & tacita quædam naturalis hominum diuinitio, ut herbas quisq; ad suos morbos profligandos adsumeret, quæ similitudine quadam ad id facere viderentur. Quorum perpensione, diuino suggerente auxilio, cecidit in animum, ut nostri intimi mores ex corporeis externis notis inuestigari possunt, & venatores, equites, pastores, & aucupes ex animalium effigie morum propensiones cognoscunt, eorumq; delectus faciunt, sic ex plantarum exterioribus signis interiorum virium hominem posse admoneri. His rationibus iunxus, cœpi animo sciscitari, vtrum statis notis constitutæ dotes responderent, & si aliquæ nobis virtutes incognitæ forent, illas è Medicorum libris perquirebam, quæ ipsi casu perdocti scripserant, sic diutina collatione percæpi, mirabile in re ea responsum, & consequitionem inesse. Sic postea confirmatæ veritatis gratia, si in herbas inciderem incertas adhuc,

& inco-

& incognitas vsui medico, multis à nobis periculis factis, nihil inexploratum re-
 linquendo, ad tam vtilia, & nobilissima superuectus sum, vt positæ operæ, & ac-
 curationis nunquam pœnituerit. Et ex hac veluti racematione numerosa paula-
 tim confluit mirabilium contemplationum multitudo, vt non solum herbarum,
 sed animalium, metallorum, gemmarum, & lapidum delitiæ, & diuitiæ possint
 inuestigari contēplariq; & multò latius nostris votis expeditus patuit aditus, quàm
 sperabamus. Et nisi noxia, & malefica scribere diuina vetuisset Minerua, fortasse
 percupida mirabilium rerum discendi ingenia pleniori obsequio demereremur.
 Exempla potissimum in Medicina apposui, non quod Medicinam profiteri
 velimus, nam hoc minus intendimus, sed vt impijs hominibus ansam non demus
 malefica excogitandi: docti, & perspicaces ex his alia intelligent. Tandem Deo
 auspice, eò res perducta est, vt collectas ex disquisitione regulas, & si non satis no-
 bis concoctas, quantuli sumus cunq;, quantulæ fuerint cunq; memori æuo dona-
 mus, nullidum antiquorum, ne dicam recentiorum memoratas, non faustum, aut
 vanam iactantiæ auram ostendendo (est enim mihi inanis gloriæ contemptor ani-
 mus, vt qui me norint, testantur) sed vt posteritati consuleretur, & summa Dei be-
 nignitas colatur, veneretur. Hic in causarum vestigationibus nō occurrent sæpius
 repetitæ, & decantatæ à Philosophis, & Medicis calidi, frigidi, humidi, & sicci qua-
 litates, nec ab alijs tradita, in compendium redacta, vel ampliata, aut variè ordina-
 ta, sed quæ à nobis solùm comperta. Vnde si quid superest noscendum, vel non exa-
 ctè demonstratum (quis enim hoc audeat polliceri?) sciro nobilium, & nouarum
 rerū, diuinarumq; cognitio minus demonstrata, certè vtilior, & præstantior, quàm
 viliū optimè probatorum: & ingenioli nostri temeritati potius ascribendum,
 quàm rei veritati. Arduum est, & difficultate plenum negotium, cunctis intenta-
 tum, scio post me non defuturos eiusmodi methodo, & cognitione altiora, & cu-
 mulatiora prodituros. Nos autem quod potuimus, præstitimus, videbunt lectores
 voluntatem non defuisse.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM
LIBER PRIMVS.

DE MUTVA VIRIVM, ET PLANTARVM
partium consequuntione. Cap. I.

IN libris nostris de morum iudicijs à corporis delineamentis de-
sumptis, summi philosophi, nec non Polemonis, Adamantij,
eorumq; auctoritatem satis luculenter exposuimus, cor-
pus, & animam mutuis coniunctionibus inter sese consequi.
Exempla erant in acutis ægritudinibus, quæ corporis morbi
sunt, animum delirare, sic in amoribus, furoribus, & inuidijs
animi morbis corpus tabescere, vnde ex his mutuis animi, & cor-
poris affectibus, & partium corporis habitu animi mores posse
præfagiri. Sic non inconcinna similitudine ex mutua plan-
tarum partium, quam cum viribus inter se habent collatione, vt mutata plantæ fa-
cie alterentur vires, alterataq; virium habitudine, alteretur plantæ figura, animi vi-
tia, & virtutes optima coniectura augurari posse nemo ibit inficias. Vocamus plan-
tæ animam internam vim illam, & arcanam operandi, quasi naturæ dotem. Vo-
camus plantæ vitia lymphaticos reddere, veterum inducere, sterilitatem, & virus,
quo homines enectum iri cogantur, aliq; maleficia, quæ perniciem afferunt. Vo-
camus virtutes febres tollere, noxios humores purgare, vulnera conglutinare, & hu-
iusmodi talia, quæ saluti hominum propinantur. Quod ad formæ plantarum muta-
tionem mutetur eorum ingenium, mutatisq; viribus abeat forma, euentius est, quàm
vt probari debeat, nam soli mutatione, ætheris, situs, & cultus, horum omnium, vel
soli mutatur facilè plantæ indoles, & cum indole virtus. Multa suis locis exempla
dabuntur. Planta, quæ extrema montium ora vento perflata incolit, carioso, & pumi-
coso solo, sub medio orbis recessu, & neglectu quoq; habita, scabro, & retorrido vesti-
tur habitu, cau dice humili, contorto, & strigoso prosilit, qui crebris nodis, prominulis
B neruo.

neruorum torulis, rigidisq; spinis tumebit, exiguis folijs, hirsutis, dissectis, & angulosis, in quibus venæ supereminent, floribus exilioribus, exoleti coloris, radicibus lignosis, breuibsq; fructu exiguo, intus lignoso, saporis asperi, nec vesci, sed insignium virium, & celeberrimi vsus: gustanti calidus, & siccus. Hæc eadem planta pingui solo facta, plano, & cui indulgens cœlum, & cultoris sedulitas arrideat, proh Dij immortales quàm magnam longiusculo tempore subit mutationem. Nam cultu domita feritate, hirsutie, & syluestri habitu exuta mansuescit, & humanius viuet. Ex macilento stipite succulento, & hilari venustate pubescet, ex breui amplo, ex contorto recto, spinæ se cōtrahent, nodi euanescent, & euadet cutis nitida, & læuis: frondes rotundæ, vel saltē retusis angulis ramos onerabunt, caro venas, & nervos superuectiet, vt blandæ fiant, flores saturatiore colore splendescunt, fructus restibilis fœcunditatis, & perennis proventus, sed humidis saporis, & exoleti, effœtis viribus vsui medico, & tandem tantum à prima longius abest forma, vt vix aliquid priorum delineamentorum adumbret. Sic etiam si plantam frigidi, & vdi loci alumnam frigidæ, & humidæ qualitatibus, squallidis, asperis, feruidisq; locis seras, & olitoris cultu destitutam, vrbano habitu exutam syluescere videbis, & humiditate, & frigiditate aduentitia elanguescente, ad sicciorem temperiem calidioremq; inclinabit. Sed clarius, & perspectius in ijs plantis, quàm in homine videre est, quæ à sua forma desciscunt, & naturæ germanitate in alienam abeunt, cum suis formis qualitates relinquendo, aliasq; nouas adsumendo. Triticum in lolium & linum abit compluta terra, vel crebris imbribus satū, & typha pinfita in triticum trāsit, ocimum quoq; in serpillum, & alia quæ suis locis vberius referuntur. Idq; etiam in ijs plantis notabilius elucet, quæ ex binis progenitoribus naturam, & formam sibi adoptant, nam vtrorumq; formam, & ingenium æmula facie repræsentant, vt in scorodropaso, quod allij, porriq; vires & formam habet, & zeopyro, zeæ, & tritici, alijsq; videre est. Igitur mutata corporis forma, mutatur & plantæ anima, mutatisq; viribus, mutatur corporatura, & corporis partibus vis animæ correspondet, vt inuicem virium, & formæ causæ fiant, neq; vnquam planta visa fuit, quæ formam vnus, dotes verò alterius referret. Myrtus aloes vires non habet, nec aloë abrotoni, necessario consequi par est, vt tali formæ tales vires conueniant.

P L A N T A M C U M H O M I N E M V L T A M

habere similitudinem. Cap. II.

H si fortasse quispiam vereretur, non recte plantis nos hominem cōparasse, vt cæteris animalibus, ac proinde minus firmis argumentis innixos, hic se male versatum in veterum lectionibus se manifestabit, qui cum homine plantis multam intercedere cōmaniciã, & in paucis differre conscripserunt. Planta ijsdem terè membris, quibus animal constat. Theophrastus plantarum historias conscripturus, omnium, quæ in plantarum genere spectantur, similitudinem ex his petit, quæ in animalibus insunt, & sicut in animalium corporibus propria sunt cuiusq; membris officia, sic & in stirpium partibus propria munia, pedes ad gressus, brachia ad complexus natura composuit, nil aures agere valent, quod est oculorum, nil oculi, quod est aurium, nec generandi quidem facultas data est manibus. Hæc etiam stirpium genera figurauit, quibus eadem ipsa mater, & parens primum radices veluti fundamenta quædam iecit, vt ijs quasi pedibus insisteret truncum deinde superposuit, veluti quandam staturâ corporis, & habitus, mox ramis diffundit, quasi brachijs, tunc caules, & surculos elicuit, veluti manus. Est in stipite lignum, vt ossa in carne. Os corpori officium, vel actionem nō præstat, sed ad eum tantum vsus, vt pali in tētorijs, sic lignum in cortice, vt soliditatem præstet, & contra ventorum tempestates robur, & ad onus ramorum sustinendū.

Medulla

Medulla in ossibus, vt etiam in medio ligni residet, alitur lignum medulla, vt ossa animalium. Falso enim Theophrastus inquit omne alimentum virentis per medullam truci, veluti per Syphonem hauritur, vt probauimus in Agricultura. Sunt & animalium ossa, vt leonis, quæ medulla careant, sunt & arbores, quæ exiguam habeant, vt olea, buxus, vel quæ nullo modo habere videatur. Aphrodiseus inquit. Stirpes iam ipsas frondibus natura pilorum, pennarūq; vice obduxit, quippe quæ prænorit, velut à nimio frigore, vel ab æstu immodico offendi, interireq; possent. Nonnulla enim spinis, tanquã spiculis contra animalium morsus armavit, quum alijs animantibus cornua dederit, alijs aculeos, alijs vngues, aut quid tale, quo se se defendere ab ijs possint, quæ detrimentum inueheret. Aristoteles capillum in homine dicit ad necessitatem & præsidij rationem: ad necessitatem quia cerebrum humidum, & vbi plurimum humoris, & caloris, ibi & copiosus capillorum ortus. Adiuumentum, quia pili extimum expellunt frigus, & calorem. Est in eo emolumentum, vt diximus, egestis hoc modo noxijs è corpore vaporibus, vnde capillaris ortus. Sic per frondium poros plantæ indigesta humiditas distillatur. Theophrastus in causis frondes amplissimas & ad conseruationem, & ad perennitatem, & ad auctiorem, & ad fructuum generationem esse dixit. Adijciunt authores capillum ad ornatum esse, tolle humani corporis capillos, tota pulchritudo flaccescit, tolle arboris comam, tota arbor ingrata est. Amittunt & animalia pilos pennasq;, & plantæ suas frondes. Vt capilli summam hominis partem comam exornant, sic frondes crinium modo cacumina ramorum, & surculorum quum foliata sunt. Genitalia membra surculi sunt opportuno loco nati. Concipiunt varijs diebus, & pro sua quæq; natura grauidalia protinus, aut diutius partus gerunt. Flos præmonstrat fructum, vt menstruum mulieris demonstrat conceptionem, non prius est fructifera planta, quàm florifera. Fructus arboris est semen in homine, ad quod ordinatur animal ad speciem propagandam. In plantæ cortice sunt venæ, & nerui, vitales partes, vt in homine, quibus attrahit, digerit, & expellit. Oris officio funguntur radices, Mnesiteus dicit caulis ventriculi, nam sicut in ore succus affectus, non perfectus, sic in caule perficitur concoctione, vt alimentum fructibus præstet. Alij radicem cor plantæ dixerunt, quod primum viuat, vltima moriatur. Si radix tabet, continuo demoritur planta, sed si rami siccescunt, poterit re diuina radix stolones proferre, videntur ergo radices vitæ primordia. Sunt in plantæ succi, & humores vt in homine. Ob id non illepide Platonici hominem inuersam plantam dixerunt, & plantam inuersam hominem. Trahit enim planta alimentum ex inferiori parte, homo ex superiori. Plato plantas animalia vocat, quod vitæ participes sint. Appetitoriam vim, & altricem eis tribuit in quibus Aristoteles & Theophrastus sequuti sunt. Galenus quatuor ascribit vires appetitoriam animæ hominum communes, attractricem, retentricem, alteratricem, & expultricem, quibus cibum assumerent, assumptum retinerent, vt in varias suæ essentiae partes cõuertant, & egerant excrementa. Videbãt enim eas, quibus datæ manus videri possent, capreolis vel clauiculis captare fulturas, & pedamenta, quarum ope furrigerentur. Prius enim nutare videbantur, quoad quippiã apprehenderent, dein vbi attigissent, inuadere, ac illico inuolui, & si quid interea alieni, vel noxijs sentirent, euitare, ac retrahi maximo naturæ cõsilio, ne quid, quod præsidij causa datum esset, noxium facerent. Præterea alias animaduertebant Solis, vel Lunæ lumine gaudere, & coma & floribus sequi etiam nubilo die viderentur, alias etiam aquis immerfas surgere, & descendere, flores claudere, & aperire ad syderis accessum, recessumq;. Hęc igitur, & alia cum respicerent, Anaxagoras assererat plantas animalia esse, & spirare etiã, immò cum Democrito asseuerauit doloris, & voluptatis participes esse, casu foliorum dolere, iisdem vicissim restitutis capere voluptatē. Empedocles putabat in ipsis esse commistum sexum. Alii & si in alijs non tam discretius, in palmis sexum esse seperatum maris, & foeminæ, immò maris & foeminæ semina simul colligata plantari, vt inde perfectissima exurgeret planta. Damageron id quoq; in pistaceis euenire dixit,

utrumq; sexum coniungens, & maris dorsum ad Fauonium spectare debere. Idem Empedocles non solum naturales inclinationes, sed etiam sensum illis tribuit. Extimauerunt Pythagorici perfectiores plantas imperfectioribus animalibus propinquas esse, immò & quamplurimi sunt, qui quamplurimas plantas inter stirpium, aut inter animalium genus adnumerarent, ita intellectu vigere conspexerunt, & mediam inter vtrūque naturam videbantur fortitæ. Veteres Græci posteritatis memoriæ mandarunt palmas se vehementi amore prosequi, adeoq; est eis veneris intellectus, vt alteram altera deperat, nec prius desiderio leuari, quàm eam adamat mas consoletur. Quandoquidem suis comis pronam incumbere videre est, & quasi viduam sterilefcere, sed agricolæ, vt cuius amore deflagret, planè cognoscant, plantas inibi obitas manibus contrectantes ad eam reuersi, quæ amore tæbet, manibus contingunt, tunc osculo manum blandè demulgens amorem confitetur, sese illius desiderio stimolata, huius vesaniæ remedia affert, quo amor diluatur. Maris flores trunco erutos, amasiæ capiti circumponit, tunc amans amoris pignore exhilarata, vberi foetura tæcundabitur. Sensibus arbores valere scribit Zoroastres in Geoponicis, nam si per multos annos arbor aliqua sterilis fuerit, & venerit agricola accinctus acuta bipenni ad arborem detruncandam, si amicus pro ea rogauerit, & fideiusserit sequenti anno fructum laturam, ac ille amici verbis persuasus abierit, quod arbor maximum feret fructum. Nec aliam ob causam maiores nostros scripsisse putandum est homines quamplurimos in arbores mutatos, nisi ob magnam, quæ cum eis habent similitudinem. Nec ob aliud Dijs multas dicatas legimus, Ioui fagum & quercum, Apollini laurum, & lotum, Baccho hederam, ferulam, & piceam, Mineruæ oleam, Veneri myrtum, rosas, & phyliram, Diti cupressum, Cybele pinum, Herculi populum, Mercurio punicum, Harpocrati perseam, nec ob aliud arbores ipsas oracula reddidisse antiquorum religio docuit, & Gallorum Druidæ nil magis visco, & arbore, qua nasceretur sacratius habuere, nisi quod suspicabantur diuinâ illis inesse naturam, & plusquam humanam. Trógus & Philemon philosophi animæ nutritiuæ opera ex plantis signis colligi posse declararunt, vt cum vegetatiua virtus cõmunis sit omnibus viuentibus, longæui signa colligebant ex plantis, vt quibus capilli longi & firmi, essent longæui ad plantas referendo, quæ æterna pubent coma: vt pinus, ilex, & medica.

DE MODO ANTIQVIORIS PHILOSOPHI PLANTARVM

virtutes inuestigauerint. Cap. III.

EPISCIT, flagitatq; ordo dicamus maiores illi philosophâtes de plantarum viribus quid speculati fuerint, & nobis tradiderint, post hæc nos qua methodo inuestigandæ sint, docendum pollicemur. Medicorum princeps Hippocrates, post eum Theophrastus, ab eo Dioscorides, Galenus, & alij mauritanæ factionis insignes medici ex saporū signis primas docere qualitates tentauerūt, & ab his quasi nexu quodam secundas, & tertias dependentes, relinquentes virtutes illas, quas occultas, & à naturæ proprietate manantes appellauerunt. Saporum primus acerbus est, qui inter attingendum linguam intensissimè constringit, estq; frigidus, & terrestris. Si acerbitas ipsa paululum remittatur, & linguam vt prius neutiquam contrahat, fit austerus, plus frigidus, quàm humectus. Si cum eo plus humidi admisceatur, euadit acidus, & hic humectior, quàm frigidior, & subtilium partium. Hos omnes medicamenta dixere. Dulcis sapor abrosas linguæ partes sublinic, & euidenti iucunditate blanditur, vt qui ex temperata humiditate, & caliditate exoriatur, & ex eiusmodi sunt nostra alimenta. Pinguis qui non perspicuam ingerat voluptatem minus quàm dulcis caliditate præstat, atq; aerem participare videtur. Salsus si calor inualefcit, ob id cale-

Id calefacit, abrodit, abstergitq;. Hos binos ciborum condimenta dixerimus. Sed qui linguam magis corrugat, amarus est, fit quum calor plusquam par sit, increbuit, ariditate, & caliditate præstans. Amaritudinem ex calido, & frigido nasci posse dixerunt Arabes: ex frigido, quum post amarorem dulcescit, vt in glandibus euenire videmus; ex calore, quum post dulcorem amarescit, sed certissimæ terrestris siccitatis. Acer sapor abradit, & lancinat linguam cum vehementi caliditate acuta: fit cum calor ad summum superauctus est, ob id comburit, ne dum calefacit, & homini venenum est. Sunt qui insipidum, saporem faciunt, sentire quidem in eo saporem nullum, vt tamen ex ipso fiat aliquis, vt superfaciunt genus, frigida, & humida qualitatis dicunt, quia aquea humiditate obtunditur. Secludunt ex his vini, & lactis sapes, cum in eis non vnus, sed plures recipiantur sapes: in illo austerus, dulcis, & suavis, in hoc dulcis pinguis, & suavis. Porro à principibus qualitibus secundæ ducunt originem, & tertiæ, nempe vis emolliens calore, & humore prouenit, indurans ex frigore, & calore nascitur, laxans humore gignitur immodico, tensoria ex nimia frigiditate proficiscitur, consopies ex vehementi frigore. Tertiæ qualitatis sunt, quæ lac, sperma, menstruum, urinam prouocant, calculos dissolunt, & similia. Lac creans à familiari, & modice calida substantia procedit. Imminuens lactis prouentum ex frigiditate cogente, & incrassante. Non secus semen genitale creans ex tota familiari, & mediocriter calida procedit substantia. Cohibens vis ex frigido cogente, & incrassante. Simplex medicamentum, quod desiccandi naturam habet, minimumq; caloris possidet, sui muneris est calculos comminueret, & exterere, calidum, acre, vel tenuium partium urinam ciere potest. Has qualitates in quosdam veluti classes, abscessus, vel sedes concludi dixerunt Græci, Latini, pariter & arabes medici, ita vt nonnulla primæ sedis censeantur, alia secundæ, alia tertiæ, alia quartum ordinem sibi arrogant. Primæ classis medicamenta censentur, quæ calefaciunt, desiccant, humescunt, refrigerant in euidenti quodam successu, secundæ, quæ vix percipiuntur, tertiæ quæ inualescunt, postremæ vrendi licentiam sibi nanciscuntur, & cruftas similes adustis creant. Nec his contenti dixerunt etiam quæ in fine vnus, ac principio alterius gradus præstant.

*QVOD DE PRIMIS, ET SEQVENTIBVS QUALITATIBVS
plantarum antiquiores non perfecte senserint. Cap. IIII.*

SED hæc omnia veritatis nescia sunt, & ingeniose excogitata, nam pleraque ab hac præceptione desciscunt, quæ infirmant præceptum, quum nihil in his perpetuum statui possit. Amara multa sunt, quæ non calida, & dulcia, quæ non temperata, multa quæ desiccant, minimumq; caloris possident, & calculos non atterunt, & quæ familiari, & modice calida facultate prædita sunt, & multum à creando lacte absunt, nec quæ omnia ex familiari, & mediocriter calida constant, semen creant, & insipida multa sunt deleteriæ facultatis. Immo & saporibus contrarias habent qualitates, quæ recentiores medici non animaduertentes, neque experientes, addicti solum antiquorum scriptis, verissima omnia esse quasi lege sanxerint. Quis risum contineat, dum aliquos videat, qui dum herbarum saporibus vires, & proprietates numerosas, quas possident, ascribere nitantur, inquirunt. In principio amara sunt, paulo post dulcescunt, mox acescunt, postremo vero ex acre in acerbum abeunt, & dum saporibus vires omnes conciliant, haud ferendo errore in reliquis discrepant, & sibi met ipsis contrariantur, & nobis ambigua, & falsa turpiter imponant? Sed quis ferre valet eos, qui sapes in gradus distribuunt, nec scribunt quo cœli climate, situ, solo, culta vel neglectui habita nascatur, ad quorum vel vnus mutationem, variatur sapor, ne dum color, & forma? Eandem herbam Arabes sub calido signiferi recessu incoletes tertij gradus calidam proferunt, Græci pariter, & La-

& Latini, qui temperatam habitant zonam secundi, Germani verò, qui sub frigida cœli plaga vix primi dicunt, & quæ apud illos medicamenta sunt, apud hos alimenta. Memini superiore anno ocimi semen in hiulcas parietum rimas vento delatum cœcepisse, & coaluisse, idem à mulierculis pensilibus in hortulis opaco loco rigatum, excultumq; gustanti illud gradum tertium attingere, hoc vix primum videbatur, sub eodem enim cœlo, sed quid contingat vbi omnia varia sunt, alijs vel tyronibus iudicanda relinquo, nam ignoro quomodo suas partes tueri possint. Vel ad abolendam hanc controuersiam exprimenda fuerant loca, situs, terræ, & cultus: ne ignara medicorum turba hæc vt à cœlo delapsa exactissime obseruantes, falleretur. Sed quia mei instituti non est, & ad hæc confutanda pluribus verbis vti opus esset, quam præsens exigat speculatio, omittimus, latius enim loquemur de iis, quum de simplicium viribus conscribemus, vbi quæ ab antiquis & recentioribus medicis de qualitatibus dicta sunt, nostris principiis accommodare nitentur.

QVOD EX ALIMENTO, QVOD SVGGERITVR PLANTIS,
primæ qualitates sint vestigande. Cap. V.

V C V S Q V E veterum doctrina expatiata est, alia verò experimenta, quæ non à manifestis qualitatibus eueniunt, antiquos latuere, & quæ cognoscuntur nulla ratione, & methodo sunt inuenta, sed à diuinandi peritis hominibus, dæmonibus, casu, somnio, vaticinio, ab animalibus, & eiusmodi alio modo adinuenta esse tradunt medicorum historia. Diximus enim multa in præfatione, quæ ab animalibus edicerint. Ad rabidi canis morsum remedium oraculo repertum narrat Plinius cynorhoda, & alia, quæ superuacuum duco recensere, & in his recentiores omnes consenuerunt. Sed nos ne videamur in vestibulo huius disquisitionis commorari, non prius cessabimus, quam nitentur eò aspirare, si minus liceat, in intimos recessus, & penitissima naturæ atrii loca penetrare, vbi perennes, vberimiq; fontes abstrusarum rerum emanant: si diuina fiducia, quæ neminem ad benè agendum destituit, nostræ audaciæ blandiatur. Ad opus igitur accingamur, remq; breui sermone perstringamus. Sed vt perspicua magis, & nitida nostra præceptio reddatur, diuisionem nostro more proponemus. Herbarum manifestæ aliæ, occultæ aliæ sunt qualitates: manifestas frigidi, humidi, calidi, & sicci esse iam diximus. Nos primum de his differemus, quibus coniecturis cognosci queant, & aliter quàm vsquã alibi, aut à quopiã obseruatum sit, scilicet ab earum alimēto, mox de occultis loquemur. Sed prius in mentem ea reuocare opus est, quæ in humane nostræ physiognomonix libris diximus, docuimus enim, quod ex alimentis, quibus imbuuntur pueri à nutricibus, emanabant mores: nam vitia & virtutes nutricum pueri cum lacte hauriunt, nec solum in hominibus id enenire, sed aliis animalibus. Venatores, qui generosam canum sobolem conseruare cupiunt, non patiuntur alienis vberibus ali, quoniam lac, & spiritus maternus longè magis ingenii, & incrementa corporis auget. Venaticos canes, vt celeriores fiant, Oppianus ceruorum, aut dorcadum vberibus alendos censet. Troglodytæ populi feri sunt, quod non à parentibus, sed ab animalibus alantur. In libris nostris de agricultura explanatæ notitiæ est surculos, qui inseruntur ex subiecto stipite cum alimento trunci qualitates suscipere. Sic planta plurimum interest quo alimento alatur, vt plus, minus calefaciat, humectet. Quæ igitur in residibus vdis nascuntur, ampla forma sunt, caule succulento, læui, & tereti, folio numerofo & rotundo, fructu insipido, inodoro, & excolori, gracilibus radicibus, & effocetis viribus. Hæc ex simplici coniectatione frigida, & humecta pronuntianda. Quæ verò in paludosis, anguloso caule, obsequioso, fractu contumaci, fronde laciniata neruosa, villosaq; radice magna, odoratula, viribus vegetioribus, qualitate frigida, & sic-

ca.

ca. In maritimis crepidinibus, angustis folijs, quamplurimè deficiens fructu, radice, & semine, caule molli, floribus ruffis: frigida & sicca naturæ. In litoralibus, quæ maris æstus alluit, fruticosa specie, caule humili, lanuginoso, albicantibus folijs, teretibus, teneris, semine ruffo, odorata, sed calida, siccaq;. At pinguis foli alumna, specie ampla, pingui, hilariq;, caule turgenti, læui, foliato multum, folio rotundo, crasso, læui, fructu carnoso, molli, & parùm intus lignoso, complexionè calida, & humida. Contra macri soli incola exili specie, macilentaq;, caule neruoso, hirsuto, fronde angusta, dissecta, laciniata, neruosa, hispida, floribus luteis, calida & sicca, tenuisq; essentiæ. Mediocris verò ex vtrarumq; figura, & dote composita est. Si in arenis nascatur, plerumq; macra, lignoso caule, exili, hirsuto, folio pusillo, duro, radice lignosa dura, calida, siccaq;. Quæ in asperginosis limbis vetustorum parietum, vel complutis ruderibus lignoso caule, fronde parua oblonga crenata, odore immanifesto, & plerumq; sterilis, frigida, & sicca qualitatis ex aqua & terra: nam sicut calida, aridaq; aridis locis, & sterilibus magis, & adhuc magis calefacit, & arefacit, sic in aquis sata, obtunditur eius facultas. Huc accedit neglectus, & cultus stirpium: nam fera planta rudi, & tristiore specie nascitur, caule exili, macilento, lignoso, anguloso, neruosoq;, fronde dura, lirata, hirsuta, numerosa, angusta, crenataq;, flore pusillo, diluri coloris, odorisq;, fructu aspero, intus lignoso, odorato, radice, prædura, breui, viribus præsignibus, natura frigida, siccaq;. Mitis verò planta viuido peramœno, & lasciuo aspectu, caule pingui, læui, vdo foliato, fronde molli, crassa, rotunda, læui, flore maiori, hilari, atrouirenti, vibrantioris halitus, fructu copioso, dulci, vesco, indoro, radice variè diuaticata, sed viribus imbecillioribus humidæ, & calidæ nature, pingui iam descriptæ tota facie non absimilis. Pingui enim cibo syluestris planta, & aquoso satiata, in humidiorè, calidiorèq; abit qualitatem, eadem orbara culto, & è suis locis translata in pristinam cedit naturam, calidam, & siccam. Tandem vt eduliorum, & potuum copia humana mutatur complexio, sic foli qualitate in plantis eadem euenire neutiquam dubitamus pronunciare. Exempla secundo proximo libro cumulatissime dabuntur.

QVOD EX NATALI SOLO PLANTARVM VIRES
dignosci possint. Cap. VI.

HX terræ locis subditis parallelis, vbi nascuntur plantæ, seduli inspectores ex extrema facie poterunt interna scrutari secreta. Sed meminisse oportet, quid olim in nostris physiognomonicis dictum est, & ne eò reuocetur lector, huc duximus repetenda. E diuersis cœli climatibus maiores nostri diuersos hominum mores conijciebant; nam secundùm climata genus efficiebant & mores, vnde signatæ regioni propriam indolem, & proprias animi propensiones statuebant, vt cui tale corpus inesset, & talem animam possidere necesse foret, & secundum climatum regionumq; varietatem, hominum mores variari, vt qui Meridiei subiacent, crispis capillis forent, corpore breui, gracilioribus cruribus, animo leui, & mendaci. Arcto qui subiacent, corpore amplo, capillo proluxo, colore albo, crassis cruribus, carne laxa, & ventricosi, sed animo efferi, simplices, & stolidi. Sic medianis regionibus media signa & mores. Hæc nos pressius ad nostram phytognomonicam transferentes, per climata habitus, & vires diuisimus, vt tali regioni, tales vires corresponderent. Feruidorum locorum indigena planta re-torrido, & macilento habitu erit, stipite gracili & contorto, & squarosa cute obfita, folijs crispis, fructu odorato, calida, vridaq; facultate, tenuiorumq; partium. Quæ sub Aquilone procerò caudice surgit, enodi, recto, crassoq; folio promisso, læui, pauci, vel tetri odoris, ignavis viribus torpet, sed gelidæ, & rigentis naturæ. Accedit de situ dicendum, gerit enim ætheris vices: nam planities, colles, & valles cœlum commutant, & quæ

quæ calida cœlorum ratione sunt, situs obtundit, & humida efficere potest, & arida humefacere. Celsiorum montium inquilina, strigosa, & tristi facie, breui corporis forma, contorta, & spinosa, folio paruo dissecto, fructu sapido, vi præstantiori. Campestris plantæ hilari vultu, caule rotundo, læui & nitido, folijs rotundis crebris, fructu crebriori, & sapido, & ferè coincidit cum mediæ regionis alumna. Conuallium vmbrosarum soboles, pallenti & veluti morbofo aspectu est, & tumida forma, attollitur procerò & glabro caule, tenero, & enodi, diti foliorum fœtura, folio amplo, carnosò, molli, obtulo, fructu amplo, insipido, inolidoq; radice magna, fungosa; sed irritæ vires, humidæ, & frigidæ qualitatis. Ex his composita erit, quæ in collibus nascitur.

EX PRIMIS QUALITATIBVS EMANANTES

alia vestigari poterunt. Cap. VII.

His primis qualitatibus aliæ succedunt, vt & maiores nostros diximus docuisse. Succurrit ex nostra Physiognomonia argumentum, quo vnius Aristotelis doctrina ex duobus, vel alijs passionibus alias inferri posse, & coniectari, vt si pauper est, ergo blandus. Si cognoscimus hominem iracundum, & immorigeratum, possumus continuo inferre hunc inuidiæ nota non carere, & si in eius vultu inuidiæ notæ nullæ apparent. Hunc modum Dialectico ascripsit: nam tria illa, vt priora, & antecedentia, & ex his postea conclusio inferitur. Vnde Phytotropha quæ alijs coniecturis herbam calidam esse cognouerit, eandem odorare, & tenuium partium esse, poterit & illico inferre, quod vrinam mouere possit: nam calida concoctu facilia sunt, odor nullam gerit copulentiam, & quæ concoctu facilia, facillimè etiam vrinam ciere possunt, vel res calida admodum vim obtinet calefaciendi, & vrinam promouendi. Quæ calorem possident nostro quam simillimum puri mouendo, ac immaturorum concoctionem moliendo idonea sunt: nam vernaculum corporis humorem nec adaugent, nec minuunt, sed fouent, ascititiumq; in spatijs receptum digerunt, & alia, quorum medicorum libri referri sunt, ob id consultius omitemus.

DE SIMILITVDINE, QVA RERVM OCCVLTAE

proprietas agnosci possunt. Cap. VIII.

AM ad modum deuentum est hætenus cunctis intentatum, & quem maxime intendimus, quo quisq; quasi consiliorum naturæ particeps ex apparentibus in facie similitudinibus arcanas dotes assequi possit. Erat enim in humana Physiognomonia per apparentem morem diiudicandi modus, vt quibus moribus se quisquam exercendo præfiguraret, tales ei mores inesse pronunciabant. Vt si quispiam sapiissime oculos sursum adduceret, salacem indicabant, quippe concumbentes oculos sursum attollunt, & si quis eum natura vultum præferret, quem irati solent, iracundus censebitur, sic hilari, nullo, seuro, austero, tristes, & ludibundos iudicabunt. Pulchros facie animo & moribus pulchros, contra deformes & monstra in corpore, sic animo deformes & monstra dicebant. Vultus similitudo index est cordis. In vultu similitudo magnificentia, auaritia, probitatis, improbitatis, vigilantia & ignauia, anxietatis & studij appareret. Ex similitudine partium animalium interiorum morum iudicium desumebamus, vt vidimus: & tandem humanæ Physiognomonia ex vultu, & animalium partium similitudine tota pendeat scientiæ præcognitio. Haud secus existimandum est in hac Physiognomonia, quod plantæ internos mores frondium, fructuum, radicum stirpium, actionum, morum, aliorumq; quoad possunt conspicua allusione, & consimilitudine demon-

demonstrant. Est quippe per similitudinem demonstrandi modus, quo sæpissime summus rerum opifex diuinas & occultas res solet patefacere, vt supremam idæarum similitudinem referrent. Nec præstantiori, aut concinniori poterat modo. Nam si plantam loqui fingamus, & secreta suæ naturæ commoda, quibus præstat, promere vellet, quocumq; sermone, quibusuis modis loquutura, non ab omnibus perciperetur, quum & sermones, & scribendi characteres singulis gentibus proprij sint, & peculiare: vnde aut vni nationi, aut infinitis loqui linguis oportuisset: sic arguta naturæ solertia suis rerum similitudinibus & breuiter, & perspicue satis simul omnibus facit. Est enim similitudo pictus sermo, vel pictura loquens, quæ quouis sermone, quibusuis notis valentior est: nam muti, quibus pro sermone gestus sunt, & animalia sermone carentia, moribus corporis suos indicant affectus. Quosdam populos narrat Plinius sine lingua, quibus pro sermone nutus est, motusq; membrorum. Similitudo & si semper eiusdem habitus, tantum habet momenti, vt ipsam dicendi vim superet, nullaq; res magis animo infigitur, quam artificiosa pictura. Vulgò pictura idiotarum sermo dicitur. His accèssendæ videntur similitudines, & propriè rerum facies, quibus Aegyptij sapientes suos animi conceptus exprimebant, vt omnibus essent conspicui, quas hieroglyphica grammata nuncuparunt. Sic rudi vulgo, montium accolis, opilionibus, mulierculis mapalia habitantibus, & ijs, qui in desertis mundi plagis nascuntur, longè à medicis, eorumq; consilijs, quomodo sibi mederi possint, proprijs picturis morbum designantibus alloquitur natura, ne præsidio destituti à morbis trucidentur. Quare minus quin sit verum refragandum est. Hac vi similitudinis in astrologia, somniorum interpretationibus, agricultura, & alijs scientiis vti poterimus, breuiq; temporis momento ea nosse non difficile, quæ maiores nostri longis temporum interuallis sola experientia duce, sine causis adinuenere.

QVOD GENETHLIACORVM SCIENTIA EX ASTROLOGIA

similitudine desumpta sit.

Cap. VIII.

DEMONSTRAT enim nobis immensus rerum conditor non absimili similitudine quid astra portendere possint, colore, motu, figura & magnitudine, si cui libeat altius astra profèqui, & genitales causas è sublimi inquirere, & si nos minus hæc probemus, neq; instituti operis argumentum sit. Fœdæ & prodigiosæ videntur mundo luminum orbitates in principibus astris Sole & Luna, ideo eorundem defectus mundo fœda, prodigiosaq; portendunt, bella, pestes, interitus, trucidationes, & annonas. Nec minus horribilis cometarum apparitio, præsertim si rubiginosis, & cruentis crinibus horrebunt. Sic pareliæ, trabes ignitæ, & tubæ, ex horum duratione, euentuum duratio, & ex colorum similitudine morbi, & euentus præfagiuntur: nam si fusco colore, vel pallore infecta sunt, Saturnum te admonebunt, si sanguineo, vel igneo, Martem: vnde æstuosas febres, ignitiones, & sanguinis profusiones. Sic ex configurationum similitudine, & incessus reliqua similiter perdiscuntur. Saturni sydus rigens plumbeo pallore liuescit, oculos offendens, in quorum natalibus præualet, facile huidos, natura frigidus, humoribus plenos, pituitosos, & eiusmodi morbis obnoxios reddit. Martis igneum, sanguineum, & atro pallore fœdum, horrificum minax, vt oculos lancinet, homines rubentes facit, & atros, lepram, feros lichenes, scabiem, & eiusmodi atrabilarios morbos pollicetur, vulnera ex igne, sanguineas excretiones, effluxus, æstuosas febres, pestem, mortem, & dira minatur. Nostræ naturæ contrarij sunt, ambo infortunæ dicti. At Iouis lumen ex candido in atrum coruscans maxima hilaritate oculis excipitur. Sic Venus eiusdem syderis æmula, per amœno & roseo fulgore aspectum commendat, quia ferè concolores, ideo persimiles effectus spondent. Venustos & facie venerabiles reddit: vitam, opes, gloriam, & splendorem, non nisi salutaria bona,

C

& salu-

& salubres influxus condonant, nostræ naturæ amici, & ob id fortunæ dicti. Sed colores, qui in his diuersè spectantur multiplici & venusta mistura in vno solo Mercurio spectanda venit, nam relucet in eo Saturni luridum, Martis igneum, Iouis candidum, Venereis flauum, nec non vtriusq; nitor, hilaritasq;, ob id non peculiaris naturæ, sed cum quibus fuerit configuratus, vel itidem se insinuabit, fit eorundem virtutum particeps, & vices explet. Sol verò & Luna magnitudine, & luminis splendoris prærogatiua, neutriquam triuialis potestatis, sed principatum sibi vendicant, cæteris imperitant: quibus conuenient, bonos augent, malos mitigant, quibus verò aduersantur, bonos inficiunt, malos pessimos reddunt: & tandè maximus ille syderum interpres Ptolemæus per ipsam quidem constellationis quasi faciem & formam futurorum species deprehendi posse retulit. Vitæ splendor, principatus & opes ex luminum satellitio deprehenditur, stipatus namq; significator beneficis eiusdem conditionis syderibus illustrem & gloria conspicuam statum decernit, contra si satellitio destitutus, & luminaria cursu vacua, obcuram vitam, & abiectam deserunt. Obscuræ & nebulosæ stellæ in Solis configuratione vt Pleiades, vel quæ in Cancro, Sagittarij telo, & Scorpionis aculeo, oculorum orbitares, vel hebetem aciem porrendunt. Sol stellarum lucidissimus, qui cæteris lumen foenerat, oculis, lucidissimis corporis partibus imperat. Infortunæ in altis cœli culminibus alta pericula denunciant, vt præcipitationes. Luna in flexionibus circularum, vt in tropicis, flexuosos reddit & gibbos. In nodis verò, vt in æquinoctialibus claudos & podagricos. In extremis partibus signorum infortunæ extremis artibus minantur, pedibus & manibus. Vitæ ortus ab oriente, mors ab occidente Sole, vitæ status è cœli medio. Arabes inquit. Sydera in altioribus cœli absidibus collocata, proceros homines creant, in infimis oppositis breues, & pumilos, sic in medijs recessibus quadratæ corporaturæ. Sic multæ latitudinis latos, pinguesq; faciunt, sine latitudine macilentos. Saturnus tardi motus in suo circulo pigros facit, & pertinaces in opinionibus. Luna velocissimi motus mobiles, & leues mente. Sydereus Galaxiæ candor lacteum colorem natis præstat. Heraclides Ponticus tradit, quod caniculæ exortus priscis summoperè obseruabatur, vt ex eius colore de anni statu coniecturam caperent: nam si obscurior, & veluti calliginosa oriebatur, grauem & pestilentem fore annum, si clara & pellucida, salubrem, ac prosperum. Qui nascuntur in ipso terremotus momento, semper pauet, in tonitru semper languidi, ardente cometa, ex ardenti complexionem amentes, inter huij tempore debiles, aut, vt Aristoteles scribit, atrabile laborantes, & sexcenta alia, quorum Astrologorum libri referti sunt: vnde horum similitudine ex se quisq; poterit scienciam præfigurare.

SOMNIORVM INTERPRETATIONIS ARS EX
similitudine desumpta. Cap. X.

Sic etiam coniectores ex somniorum similitudinibus præfagiuntur. Anima enim è corporis functionibus soluta per somnum, & sibi ipsi restituta, quasi in recessu quodam tota sibi sua est. In se ipsa reflexa per diuinitatis suæ principia, cœlestemq; cognationem, qualibet, quæ ventura sunt, videt, & corpori suo domicilio (quod tunc penè mortuum est) cui præest, quibusdam coloribus, figuris, quantitatibus, & similitudinibus statum corporis explicat, & per visiones repræsentat, vt sibi ipsi caueat, non tamè semper, sed superum permittit. Ioseph Hebræus regio pincernæ prædixit post tres dies ad pristinum officium restitutum, ex vitis similitudine, quam ipse somniauerat, tres palmites fundentis, & ex vuis maturis expressum vinum Pharaoni propinatum. Et pistori, quod post eundem dies paribulo suspenderetur, quum tria canistra somniauerat super caput habere plena panis, & quod aues ex alto comedebant, quum aues suspensorum carnes

carnes edere soleant. Et Pharaoni prauidit septem annos futuros vberes pecoris & tritici, totidemq; annonę & famis, quod in somnis vidisset septem boues pingues pascen-
tes in palustribus, & septem alios macilentos etiam in ripa deuorantes præpingues. Et
septem spicas è culmo pullulantes plenas, totidemq; inanes, & vredine tactas illas pul-
chras depascentes. Et quod ipsemet somniasse suum manipulum consurgere & stare, &
fratrum manipulos circumstantes adorare manipulum ipsius, & Solem, & Lunam, & vi-
decim stellas adorare eum, interpretatus est fore, vt vndecim fratres, patrem, & matrē
incuruarentur, & venerarētur eum. Rursus ex subcineritio pane, quē somniauerat mi-
les Median volui in castra Median, & peruenire ad tabernaculū, subuertere illud, & ter-
rā coequare, interpretatus est Gedeonis gladium castra funditus perdere, & Median ca-
pere. Statua, quam somniauerat Nabuchdonosor, erat capite aureo, brachijs, & pecto-
re argenteis, ventre & femoribus æreis, tibijs ferreis, pede, cuius pars vna fictilis, altera
ærea, & lapis de monte abscissus percussit, & abscidit statuā, & euauit statua, & lapis mōs
factus est, & repleuit terram. Daniel ex Deo interpretatus est caput aureum esse Nabuch-
donosor magnum, & pedem argenteum fore regnū, partem æream, quod terrā vniuer-
sā imperabit, partem ferream, quod omnia hæc conterentur. Digitorum pars ferrea, ter-
reaq; diuisio regni erit. Pars contrita, pars solida, ferrum fictili mistum luto, quæ com-
miscentur humano semine non adhærent, sicut ferrum non commiscetur testæ. Sic ar-
bor in medio terræ, cuius altitudo nimia, vt cœlum replet, forma pulchra, & fructife-
ra, sub ea bestia, in eius ramis volucres, Sanctus de cœlo clamat. Succide arborem, de-
strue fructus, & disperge bestias, & volucres, finite radices, & herbis extrinsecis allige-
getur vinculo æreo, & ferreo, & tingatur rore cœli, commutetur cor humanum, vt fiat
ferinum, & per septem tempora duratio eius. Idem ex Deo interpretatus est arborem
esse Nabuchdonosor, cuius potestas omni terræ dominabatur, sed Angelus nunciat, fi-
lioq; quod eijceris ab hominibus per septem annos, & eris fera, & comedes foenum, vt
hos, & conspergeris rore, donec cognosces dominum tuum. Sed postquā cognoueris
regnum à Deo, remanebit tibi, hoc est germen radicum eius. Sed ad Græcorum histo-
rias digrediamur. Aquila infortunium portendit, quia rapax, & sanguinolenta. Pene-
lope aquilam somniabat, anseres, quas domi alebat, necantem, ex Homero Odissæ vn-
decimo, vnde interpretatur Vlysem procos sua bona destruentes necaturum. Pphilip-
pus Macedonia Rex post nuptias visus est coniugi suæ per somnium affixisse Leonem,
Aristander Telmeseus coniector grauidā mulierem affirmavit, haud enim solere vacuis
rebus sigilla affigi, & Leonis natura parituram infantem. Alexander somniauit se cum
matre concumbere, interpretatum est vniuersæ terræ regno eum potiturum, concubere
enim prosternere est, matrē terram interpretatur, quod terra mater vniuersalis sit. He-
cuba prægnans vidit in somnis se facem parere, qua regnum combureretur, peperit Pa-
ridem, cuius causa Troia combusta est, & in cinerem redacta. Quæ apud Artemidorum
Daldianum leguntur, omnia ex rei similitudine desumpta. Syluæ tristitiam, & animæ
perturbationē designant. Sunt enim syluæ confusionis plenæ, seruis plagas denunciāt,
quod è syluis virgæ cadantur, quibus ipsi cadantur. Plantare arbores optimum præsa-
gium vxorē ducentibus, nam liberos procreabūt. Mulier ager est, plantantur in ea li-
beri, vt stipites in aruo. Hippocrates arbores germinantes, fructibus onustas, corpus se
se bene habere portendere dixit, si steriles, humani seminis corruptionē. Si folia decide-
rint humidis, ac frigidis humoribus lædi. Si germinant sine fructu, calidis & siccis. Ar-
bores, quæ tardè veniunt, tardius mala propulsare, & morbis salutare. In oleis excremē-
ta eijcere, prosperū, quod eiusmodi excremētis delectentur olea. Sic oleo perfundi gau-
diū. Mala dulcia & matura bonū, præsertim vxoratis, & amātibus, mala enim ob dulcedi-
nē Veneri amica sunt, acida verò lites, & cōtentiones. Mora & punica vulnera significāt
ob colorē, & sanguinis similitudinē. Pyrum prosperū notat, q̄ diu asseruetur. Ficus albę
bonæ sunt, nigre inopportuno tempore calumnias, & detractiones. Nuces, & quæcūq;

infringuntur, strepitum & turbationes ostendunt. Laurus mulieribus bona propter viriditatem, & speciositatem, sed ijs, qui aliquid sperant, mala: propter eius amarulentiam. Pinus ad nauas refertur propter ligna, quibus constant naues, & picem, & resinam. Arboream coronam aliter, quam supra caput gestare, sinistrum accidere notat, quum coronæ propria sedes caput sit. Zoilus filios olea coronatos circa talos vidit in certaminibus, illos, priusquam in certamen venissent, vita functos, cum tali à terra non procul absint. Somniauit Xerxes se habere caput deuinctum oleaginea corona, cuius ramis vniuersa Græcia obumbraretur, eo omine, quod Athenæ oleæ inuentrix fuisset, in Græciam profectus est, & si multi id aduersarentur. Palma seruis libertatem donat, quum liberorum sit gestare coronas. Spinæ, & rubi ad securitatem valent, quum sepes inde fiant. Plura apud Platonem leges, & Ciceronem libro de Diuinatione, & natura Deorum, & Valerium Maximum. Et Aristides, & Iamblicus de arcanis Aegyptiorum tradunt ægotantes somno ex similitudinibus curationes capere consueuisse, & Strabo in Epidaurici Aesculapij templo pernoctantes dicit aduersè consuluisse valetudini. In Haruspicina eadem obseruatur similitudo, cuius aliqua etiam ex antiquorū scriptis colligemus exempla, non vt eis fidem præstemus, sed vt ostendamus in eiusmodi, & in cunctis similitudinem obseruatam. In augurali disciplina equus semper imperium, & bellum significat. Apud C. Iulium equus humanis propè pedibus natus est, vngulis scilicet in digitorum modum subscissis, & ei terræ imperium portendi Hauruspices respondere, quem Cæsar magna aluit cura. Bellum etiam ostendit, claro Virgilij testimonio.

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Infelicem conflictum in Numantinis in Mancinum illatum prædixerunt pulli, qui escā non acceperunt, sed ex cauea euolarunt. Iuppiter maximo fragore tonans nocte, significauit Vlyssæ apud Homerum iniurias procorum vlturum. Et cum vtrinque acies Græcorum, & Troianorum in procinctu prælij starent, sanguine pluit, significans Græcorū maximam stragem. Sacrificantibus Græcis apud Homerum, ex ara prorepsit serpens in proximum planum, in quo octo erant passeris pulli, Calchas bellum aduersus Troianos in nonum annum producendum retulit.

CONGRVVM SIBI CVLTVM SVI SIMILITVDINE

singulas plantas demonstrare. Cap. XI.

NEC minus diuinè, quam satis perspicuè summus ille mūdi antistes Agricul-
turam ostendit, vt qualem cultum vnaquæq; planta sibi adoptari le-
ratur, talem indole præferret. Flagitant enim singulæ plantæ pecu-
liarem cultum non solum sub diuersis solo, cœli plaga, & mundi situ,
sed sub eodem cœlo, breui intercedente interuallo tota varia & diuer-
sa est, vt nil in vniuersum de eis perpetuo præcipi possit. Vnde prisco-
rum sedulitatem in condendis earum præceptis semper vanam, & ridiculam existimaui-
mus. At quia Agricultura diurno, & diuturno hominum victui adeo necessaria est, vt
sine ea mortalium fors consistere non posset, naturæ industria factum est, vt vnaquæq;
planta, sua forma, similitudine, & viuendi modo, idoneum cultum, & tempus demon-
stret, ita vt simplici inspectione, & obseruatione conijci possit. Nos paucis & perspicuis
rem aperiemus. Ex syluestrium plantarum inspectione, quæ sponte naturæ nascuntur,
obseruare licet. Radix vnica, simplici stylo prorepens, profundum solum depolcit, vt cu-
pressus, pinus, pyrus, & esculus, nam quantum corpore eminent, tantū radice descen-
dunt. Quæ vero breui, contorta, & per summa cespitum vaga, pauco contenta est, vt
olea, prunus, punica malus. Quæ gracilioribus fibrillis innititur, vt in villos, stamina,
vel tenuissima filamenta abeat, solutam & tenuem terram expolcit, quo facilius eam su-
bire

bire possit, vt attriplex, blitum. At dura & solida, duram solidamq; . Quæ à caudice lata in mucronem se diffundit, vt cuspidatus cuneus videri possit, macerias, & diruta edificia quærit, saxorumq; interuenijs depacta vjuit, saxifraga dicta. Vt morus, ficus, vlmus. Arbores ad germinationem properantes, vt amygdala, perficus, præcox, & armeniaca, quæ Ianuario florent, primis æstiuis imbribus plantantur, quæ serò, vt morus, poterimus ferius serere, vt vitis, & malus: oportet enim sub terra aliquantisper lateant, vt solo vniatur, & concipiant, & quæ intermedio tempore germinant, poterunt intermedio autumni, & veris plantari. Frumentacea, quæ ieiuno aspectu, & macilento sunt, pingui veruacto gaudent, & fœcundo lætamine. Ieiuna plus cibi optant, sicca corpora largum & pingue alimentum desiderant, sicco & macro nil utilitatis hauriunt. Sic ieiuni & macilenti homines pingui cibo delectantur, vt colore, & viribus proficiant: & in arboribus ceteroquin reapse idem. Auerruncandam se demonstrat herbam, quæ vitium, & importuna comes segeti est. Caduci palmitès, qui vbi terram attigerint, radicanur, iterumq; nascuntur, repleturi omnia, nisi coerceantur, vt vites, se propagari velle fas est credere. Ea inferi flagitant, quæ abortus & degeneres fructus ostendunt. In insitione ea coalescunt, quibus eadem corticis natura, quæq; pariter florentia eiusdem horæ, germinationem, surculorumq; societatem habent: nam quotiens humidis repugnant sicca, & mollibus corticum duri, difficillimè concipiunt. Quæ densiori libro vestiuntur arbores, quia ex terra copiosum humorem sugunt, emphyllismon desiderant, vt ficus, olea, cerasus: aliter cum surculus intra corticem, & lignum adigitur, corticis fascia distripitur. Quæ tenui cortice iunguntur, foris exuccæ, pauciori humore contentæ, tanquàm relicto cortice humor in interiorem medullam se receperit, vt vitis, citrea, encentrismò quærunt, & in nutritio parentis sinu aduenam surculum alunt. Quibus labat humore nimio cortex, ac subest pinguis succus conuenit enophthalmismon: gemmam enim ex alia sublatam includunt, & in mollibus corticum lecticis blandè recipiunt, & viuaci compage cœunt. Quibus detruncata brachia non renascuntur, denegata est insitio: nunquam agricolis conspecta est cupressus, picea & pinus, quæ alienos partus aluisset. Resinam & picem collachrymantes, reliquarum inoculationis, & insitionis consortiū aspernantur: in picea & pinus nunquam insitus termes comprehendit. Putationem illæ arbores quærunt: quæ nimia fœcunditate exhauriuntur, vt vitis, coerceatur enim eius luxuries putatione, eodem modo quæ lasciuia ramorum petulanita syluescunt, vt olea. Quæ attonsiōne verò læduntur, nil adimendum suademus. Quæ aquosos & magnos breui temporis interuallo fructus producant, paludosis, & opacis gaudent, vt pepo, cucumis, cucurbita. Quæ magno turgentes volemo, longiusculo tempore, vt cotonea, citria, & mala humidis, vel quæ irrigari possint. Quæ minusculos, vt lotus, cornus, palma, montes & sterilia loca. Flores hilaris aspectus, & venustæ elegantie vt rosæ, apricari gaudent, tristes & luridi, opaca loca sectantur, vt buxus, cupressus, solanus, & similia. Quæ quia operi huic dicato copiosè tractauimus, omitemus, sufficiat aliqua delibasse, vt ostenderemus similitudine, & sui forma omnia internas dotes demonstrare.

HOMINI, QUAE EX PLANTIS, EIVSQUE PARTIBVS

humana membra mentientibus oriuntur commoda. Cap. XII.

ED quia hæc similitudo vaga, multiplex, & in magno est ambitu, ne perplexa, aut magnopere confusa recensio legentium animos perturbemus, tabellam partitionis solitam subdimus, vt & memoriæ breui compendio consulatur, & rem paucis, & perspicuis in concinniore seriem digeramus. Occultæ igitur plantarum proprietates similitudine demonstrantur, primo animantium, mox inanimatorum. Dicemus primo animantium, videlicet hominis, quadrupedum, volucrum, piscium, & reptilium. Homini suis

ni suis similitudinibus non solum humanos artus, quibus medetur, sed morbos, nec solum suis partibus, utpote radice, trunco, fronde, flore, fructu, & semine, sed suis actionibus, & moribus, ut frondes retinendo, abijciendo, sobole, numero, pulchritudine, & deformitate, & vna mores & actiones animalium. Inanimatorum sunt stellarum, metallorum, gemmarum, & lapidum dotes. Primo recensibimus, quae humani corporis artuum similitudinem habent, nec solum partes, sed partium partes. Plantarum humores in alimentum assumpti, eosdem humores augent, ut pituitosi pituitam, biliosi bilem, iidemq; in medicamenta recepti delegatam vim habent eosdem trahendi. Atriplex, cuminum, ammi liquore sauo liuescunt, continuo esu, & vsu bilem augent, morbum regium & pallorem inducunt, eadem atriplex, cuminum, & eiusmodi suoapte ingenio sauum bilem excernunt, & icterum curant. Atri plantarum colores, choleram augent in tantum, ut daemioniaci videantur, ut brassica, thymum, papauer, hyoscyamus, morbosq; inducunt atrae bilis alumnos, quorum deiectionem moluntur earundem herbarum succi, ut brassica, epithymus, veratrus nigra, & madragora. Albam pituitam inducunt, eliciantq; albiflorae plantae, ocymum, elleborus albus, sambucus, & daphnoides. Quae sanguineo succo madent, sanguinem purgant, ut rosa, centaurium, rhabarbarum. Menses supprimunt, & vulnerarię sunt, morus, pitinica, cisthus, polygonon. Sic misti coloris plantae mistos humores tollunt, ut parthenium melino flore per ambitum albo, pituitam & bilem educit, calia rubra, carne nigricante, sanguinem a retorrída bile expurgat, vel sauum, quae in atram degenerauit. Lactuca, sonchus, tithymalus lactuosae sunt, lac protiocant, & genituram adaugent. Ad alopeciam valent capillares plantae, adiantum, trichomanes, & polytrichon Apuleij. Carnosae, lignosae neruosq; ut bulbi, abrotonum, & poterium, carnem, ossa & neruos augent, sanantq;. Quae externos artus referunt, ut orchides testiculorum speciem praesferentes, sunt veneris incentiuae. Digitis hermodactyli medentur, qui digitati sunt. Quae internos, ad cor valent, citrium, nardus montana, & antitora, labantesq; sensus resciumt. Ad lienem asplenium, quod eum absumat, ad pulmonis vlcera pulmonaria, ad tracheam arteriam castia, ad mulieris vterum aristolochia, ad vesicam solanum haliacacabum, & maiora, quae tertio libro continentur.

QUOD PLANTAE, QVAE ANIMALIVM PARTIVM REPRaesentant similitudinem, eorum virium compotes sunt.

Cap. XIII.

SUNT eadem, quae similitudine non hominum, sed animalium membrorum effigiem representant, ut eorum virtutum compotes intelligantur. Hic accuratius curam impendere decet, hinc ex abstrusiore naturae penu plantarum proprietates, & diuitiae promuntur. Diximus in priori Physiognomonica, quod quemadmodum homo solus animalium omnium mores habebat, fortis ut leo, versipellis ut vulpis, luxuriosus ut cervus, conuiciator ut canis, sic cunctorum animantium morbos patitur; laborat enim quartana ut leo, alopecia ut vulpes, luxuria ut cervus, rabie ut canis, ob id artifex natura animalium membrorum in herbis ostentauit figuras, ut perdisceret omnium miserimus homo, quomodo suis morbis opem afferre possit. Nos in hac Physiognomonica merum, & verum dogma sectabimur, quo in Physiognomonicis vsi sumus. Diximus propria signa in vestigando primas partes sibi vendicare, & propria esse signa ex animalibus desumpta, quae cum passionibus retro commearent, mutuoq; conuenterentur, ut cui signum competat, eidem & effectus, & cui affectio, pariter & signum, & quae signis vacent, & effectibus vacent. Exemplum attulimus. Ad disquirendum proprium fortitudinis signum, considerauimus animalium genus, cui in vniuersum ea inest passio, ut Leonum generi, post alia animalium genera, quae non vniuersae, sed peculiariter eandem passionem patiantur,

gantur, vt equus, taurus, aper, vrsus, mox signum considerandum, quod leonino gene-
 ri nunquam desit, & alijs particulariter, vt quæ fortia sint, habeant, imbecilla verò eo-
 careant. Id erit extrema magna habere, quod inest vniuerso leonum generi, & leo, tau-
 rus, & vrsus fortis, etiã extrema magna habent, & quibus signum id deest, sint flaccida,
 illud erit verum fortitudinis signum, præsertim cum illis artibus exerceatur fortitudo.
 Ex his arguimus. Omne extrema magna habens erit forte. Ad canonicam nostram re-
 deundo, vestiganda est planta, quæ aduersus virulentos serpentium ictus præstet. Pri-
 mo considerandum est in plantarum familia, cui præcipua dos sit serpentum morsibus
 mederi, & quum ad præsens non succurrat dignius, sit ruborum species. Mox alia vesti-
 ganda sunt genera, quæ non vniuersaliter, sed particulariter ea virtute muniantur, vt
 pyrus, & olea, mox nota contemplanda in rubo, quam omne genus possideat, & quæ
 alijs insit, quibus illa virtus, & illa erit vncas, & hamatas spinas habere viperarum,
 aliarumq; serpentum dentes exprimendo, quibus mordendo venenum infigunt. Ru-
 bus maxime senticosa est, pyrus & olea spinis carent, quæ gnauiter cõtra venenum ope-
 rantur, at oleaster, & pyrafter spinosiores, & valentiores in operando sunt: & spinosa
 herba contra venena sunt, vt tribulus, paliurus, rhamnus, spina alba, chamæleo albus,
 similax aspera, eringium, & carduus benedicta, quæ non solum, ad serpentum ictus,
 sed rabidi canis, scorpionis, phalangij, & aliorum. At ne in signorum electu decipia-
 mur, si insit vni animalium generi duplex affectio, geminumq; signa, cui affectioni quale
 iudiciũ conueniat, doceamus, & tunc in leone exemplum attulimus, qui duplici affe-
 ctu præditus, fortitudine scilicet, & liberalitate, & duplex signum præferbat, extre-
 ma magna, & elatam frontem, vtrum elata frons magnificentie, an fortitudinis peculiã-
 ris nota erit? hac vtendum regula illic monuimus. Oportet animalia considerare tau-
 rum, equum, & visum, aliaq; robusta, quæ si magna habere extrema nouimus, & muni-
 fica non sint, neq; elatam frontem habeant, elata frons liberalitatis potius, quàm robo-
 ris præcipuum argumentum intelligitur. Aspicienda sunt quoq; alia animalia, quæ mu-
 nifica sint, & elata fronte perambulent. Hac eadem methodo in hac nostra Phytogno-
 monica vtetur. Ceruum febribus, & veneno mederi nouimus, ne vestigantium inge-
 nia distorqueatur, vel anceps animus remoretur, vtrum phyllitis, quæ ceruinam lin-
 guam effigie repræsentat, sit contra aculeatos venenosorum ictus, an contra febrium
 circuitus? contemplabimur alias cerui partes, & videbimus inter alias partes cornua in
 eo multum ramosa, & spectabili raritate visenda, considerabimus an alia quoq; sit her-
 ba, quæ ceruorum cornua imitetur, & eos sanet, quos serpens momorderit, & febres
 inuaserint, cum præcipue cerui cornua contra venena existimentur. Ad manus vene-
 rit cuminum folia habere dissecta, ramosa, capillacea, acuta, ex aduerso alterno situ
 exorientia ordinata serie, in fastigijs ramosa, & dotes contra venena possidere non cõ-
 temnendas: ex hoc cuminum veneni antidotum, & phyllitim ad febrium ambitus præ-
 stallere, quum videamus non solum cuminum, sed ferulacea omnia eodem foliorum
 habitu cornua ceruorum imitari, vt foeniculus, ferula, pencedanũ, galbanum, euphor-
 bium, nec ab hac forma abhorret melanthium syluestre, & eosdem vsus præstare. Ex his
 igitur quoniam scorpionem suis radicibus imitantur thelyphonon, cynoctonon, &
 aconiti species, ideo eorũ morsibus medentur. Serpentes radicibus suis quercus, bistor-
 ta, & vulgari scotzõnera, & eatum venenis opem ferunt. Muscas, & papiliones flores
 cynosorchidum, & leguminum ad fecunditatem valent. Sic polypodium ad polypum,
 & psyllion ad pulices. Maculosas serpentum pelles ostendunt aron, dracunculus, arisa-
 ron, & sanguinum allium. Squamas pinus, picea, & eringium & præstant ad carum ve-
 nenum. Ex ferinis artibus demonstrat viperarum caput echion, antirrhion vituli, cy-
 nocephalon canis. Caprarum cornua tragoceros, bouis buceros, galli cristas, alectorolo-
 phos. Murium aures myosota, leporum dictamnus. Suillos oculos hyophtalmos, & ca-
 num cynopsis, Luporum osiris, & draconis dracunculus. Bouis linguam buglossum,
 carnis

canis cynoglossum, auis orneoglossum, & cætera, quæ à linguarum formis nomen au-
spicantur. Serpentum dentes senticosæ herbæ, vt diximus. Mergi collum smilax aspera,
testiculos canum cynosorchis, asini veretrum lilium, scorpionum caudam flores helio-
tropij, pastinacæ piscis, siue trigoni capdam pastinaca radix, equi caudam equisetum,
alopécuros vulpis, leontopodion leonium pedem, lagopus leporis. Aparine viperarū
conceptum imitatur, citrium, arbutus & iuniperus superfætationes leporis, quorum
virtutes mutua sunt, vt latius quarto volumine referentur.

PLANTAS PARTIVM SIMILITVDINE HOMINVM
morbos, quibus medeantur ostendere. Cap. XIII.

RESPONDENT & plantæ suarum partium similitudinibus humanis
morbis adeo vero similibus, vt verisimiles coniectentur illi morbo pos-
se opitulari, idq; dupliciter, vel morbos simpliciter figurando, vel earū
ægritudinibus, quibus affliguntur, afflicto homini posse subuenire. Ad
id exequendum sedula inspectione plantarum partes introspectendæ
sunt, radix, truncus, folium, flos, fructus, & semen an parilitate aliqua
morbos ostendant. Exempla erunt, Plantæ vineum succum pressu remittentes obsoleti
coloris, caput temulentia feriunt, onothera, cyclaminus, mandragora, contra purpu-
reum succum hilarem fundentes, auertunt, vt rosa, iris, myrtus, viola. Faciei maculas
abolent plantæ maculosæ, arum, ranunculus, persicaria, quæ prorsus maculas referūt,
squamosæ squamas, vt scabiola, morsus diaboli, chamæleon. Vulnerariæ sunt perfora-
tæ omnes, hypericon, & gentianæ species cruciata dicta. Glutinosa plantæ ad vulnerū
vnguina eximæ vires, consolida maior, viscus, aquifolium. Quartanas, & tertianas tol-
lunt quadrati & trilateri caules. Noctinaga animalia ad hebetes oculorum acies, & ny-
ctalopiam valent, capra, canis, bubo. Quorum oculi confossi renascuntur, nullum re-
medium præstantius opinamur ad vulnera & cicatrices oculorum, hirundo, palumbus,
lacertus. Lapideæ duritiei semina, lithospermon, lachryma iobbea ad deturbandos cal-
culos nunquam satis laudata. Scrophularia, quæ tuberculis, & papillosis capitulis sca-
ret, & arum minus tonsillas, & hæmorrhoidas mulcet. Conducunt & arborum vitia ho-
minum morbis. Longæua animalia & plantæ æquæuam vitam largiuntur, olea, palma,
pinus, coruus, cornix & serpens. Contra ex putredine nata vitæ officiant. Pingues ad
faginam valent, olea, pinus, nux, sus, hœdus, lacertus. Ad maciem inducendam, ma-
cilentia omnia fraxinus, cancamum, lepus, & lupus piscis. Ad sphacelismum cicer, ad
vermes laurus, lupinus, cicer. Quæ supra ramos & frondes contra naturæ ordinem ex-
crescunt, humanorū artuum excrescentibus partibus medentur, vt agaricū. Quæ cau-
dicis scissuras substinent, ad cicatrices & vulnera certissimo experimēto vtilissimæ, olea
vlmus, & resinifere. Quæ corticem abijciunt, ad cutem deglubendam, & squamarum
vitia vitis, & resinifere. Gummosæ plantæ ad gummi eximium exudant medicamen-
tu, prunus, persicus. Exudantes, & lachrymosæ ad lachrymas & sudores valent, thus, myr-
ra, & maiora, quæ quinto libro exequi pollicemur.

QUOD EX ACTIONVM SIMILITVDINE PLANTARVM
vires nascisci possumus. Cap. XV.

NEC solum facie morbos emulantur, sed hominum, & animalium cæte-
rorum actiones referunt, ex quibus strenui rerum abstrusarum vena-
tores multa possunt conijcere. Actiones plantarum vocamus nascen-
di, florendi, concipiendi, prolificandi modum, ne id controuersum
philosophis relinquam, nec non considerando tempus, numerum
motum

motum & eiusmodi similia, quæ plura sunt, quàm doceri, aut scribi possint, nos aliqua exponemus, quorum exemplo exquisiti vir ingenij poterit quamplurima inuestigare: nam si omnia superaddere ausi essemus, in immensum excreveret opus. Prolificæ plantæ quæ iuxta radicum stolones in numerosam sobolē emittunt, nobis proli famulatur, vt chamæripes, asparagi, cratægogonum, & bulbi. Contra radices nepotum exortes, vt abies, pinus, cedrus sætium perimunt, etiam in vtero parentis. Herbe caule, flore, fructu orbate, admonent hominem maximè diras esse ad atocia, ceu populus, salix sabina, & hemionitis. Multifere plantæ fœcunditati mulierum conducunt, vt quercus. Arbores quæ alijs arboribus sterilibus præstant, vt concipiant, ad steriles fœcundandas valēt, vt ficus & palma. Pulcherrimæ plantæ si ad pulchros filios procreandos valeant, non tam nescio, quam facile credo, vt palma, crocus, eliochrysos. Herbe quæ saxa suis radicibus terebrant, franguntq; ad calculos frangendos insignium sunt virium, vt vix aliam reperias, quæ id magis præstet: sic omnes congeneres cosimilis virtutis. Tempus obseruare refert, quo florem, vel fructum præmonstrant plantæ, nam morbis eo tempore inualescentibus conueniunt, officioso naturæ munere, remedium demonstrantis, & formidinis tempus præmonentis, vt dracunculus, & fraxinus, serpentum moribus imposita opifera: adèo serpentes fraxinum procul fugiant, vt ne matutinas, occidentesue umbras attingant, & ad primas serpentium vernationes exierit se terra dracunculus & cum ijs in terram conditur, nec omnino occultato eo apparet serpens. Scolymus eo tempore floret, quo mulieres libidinis auidissimæ, & viri ad coitum pigerrimi. Obseruanda sunt loca, in quibus aliqui vigent morbi, nam ibi & remedia conuascuntur. Africa serpentum feracissima, fert aromata. In Argo copia scorpionum, ibi locusta nascitur aduersus scorpiones insurgens. In occidentali India gallica lues, ibi & guaiacum lignum nascitur. Vnumquodq; animal sui veneni remedium affert. Stelliones à demorsis deuorare faciunt. Crocodili adipe in vlcus instillata, suo ipsius veneno medetur. Scorpio, draco marinus, & pastinaca, dissecti, & impositi plagis opiferi. Ex pulchritudine, & deformitate plantarum conijcimus salutare, aut noxias cum res, rosa, liliū, iris nobis argumentum præstant quamplurimis pollere virtutibus, contra cicuta, aconitum certissimè inter necionis cause. Produnt & odores aliarum virtutes, geranium odoratum, rosa alba, & alia moschi animalis odorē æmulantur. cordi & cerebro subueniunt, vt animal ipsū. Hirculus herba, & saxifraga hircina, & alia hirci odorem referunt, luxuriam proritant, vt hircus. Cumulati ora sexto libro dabuntur.

PLANTARVM, ET ANIMALIVM MORES

quomodo conijciantur. Cap. XVI.

PLANTARVM, vt animalium actiones, sic & mores repræsentant, sed vt morum, ita & virtutum compotes sunt. At oportet prius animalium vires perquirantur: nos vires ex moribus perquirimus, ac ne fallamur in eorum perquisitione, cum difficilius sit plantarum, & animalium mores inuestigare, quàm earum partium similitudinē cognoscere. Traditur à nobis modus, quo facile, vt spero, animalium vires possint inuestigari, immo & quæ ab antiquis reperta & tradita vera ne, an falsa sint, ad trutinā expēdere possimus & alia infinita reperiri possit. Idq; non alia ratione quàm eorum moribus, & mores tum ex apparentibus, non internarum, externarumq; partium anatome cognoscuntur: nam summus opifex animalium corporis partes ad eorum fuctiones explendas, accomodatas fecit, vt suos mores facile possent exequi. Mores vocamus ingeniosa, vel hebetia esse, vigilantia, & somniculosa, loquacia tacita & eiusmodi similia. Elephas, ceruus, simia, & pūtracus, discendi facilitate præpollent, memorię conferunt, obliuionem fugant, & ingenio fauent, contra mures, arietes & asini ad imperitiā,

& indocilitatem inclinant. Vigilantia, vt cancri, alcyones, lusciniæ vigiliam afferunt, somniculosa ceu lepus, sus, herinaceus, vrsus alliciendo somno propinquantur. Quæ somniant, insomnia nobis mouent: vt lepus, simia, & arietes, & interdum vera. Canora & obstrepera ad loquacitatem, vt anser, gallus, canis. Et quæ noctu vocalia, valent vt in somnis patrata narrentur, vt rana, anser, luscinia, bubo. Contra lupus, rubeta, testudo aphonya, taciturnitatem inducunt. Fortissima, vt leo, draco, gallus fortitudinem. Iracunda vt canis, vrsus iram accendunt. Præterea sunt dissimilitudines, & mutua quædam naturarum odia inter res surdas, etiam sensu carentes, vt lapides, herbas, & animalia, adeoq; cæcis flagrant discordijs, vt vires sibi impediunt, & refrenentur: contra sunt & pares substantiarum similitudines, vt veluti inito quodam fœdere non renituntur, sed vltro se porrigunt, vt amico fruuntur consortio, quæ Græci antipathian, & sympathiã vocant, nos plantarum & animalium mores dicimus, ex quibus mirificæ vires indagantur. Cerastem horret elephas, ob id serpentes medentur elephantiasii. Equi odio habent lupos, medentur lupi anhelosis, qui morbus equos affigit. Mutuo inimica sunt serpens, & herinaceus: herinacei caro à serpentibus morsis succurrit, & serpens partum occursu vitiat, vt illico parere cogat, cum echinus pariendo cunctetur. Attagenæ ceruum amant, cuius cerebrum luxuriam mouet, quo morbo cerui obnoxij. Vlpes cum serpente amicè degit, vtriusq; caro ad elephantiam salutaris. Vitis brassicam perhorret, ob id ebrietatem propullat litu, & potu. Sunt & alia naturæ prodigia, quæ septimo libro describentur, ne diutius lectorem moremur.

MASCVLAS ET FOEMINEAS VIRES A MARIIVS, ET FOEMINIS
plantis coniectari. Cap. XVII.

RELIQUVM est vt à maris & foemine partium similitudine virium signa auspicemur. Naturæ enim diligentissimi perscrutatores omnibus ferè tum arboribus, tum herbis vtrunq; sexum discriminarunt: nec pauca animaduersione, scituq; digna ex plantarum sexus dignotione periclitantes edocuere. Nam quemadmodum in humana Physiognomonia ex sexuum partium discretione internorum morum maxima pendebat notitia, ita & in hac Phytognomonia non sine magna naturæ benignitate in aliquibus distinctius, in aliquibus incertius plantarum sexus disternitur. Est enim foemina natura imbecilla, minus è robusta, ideo foemineæ herbæ minus potentes, in foeminarum medicamenta veniunt, maris robustior, ob id mascula planta, quæ multo vegetiores vires habet, maribus conuenit. Ad vuluarum præsidia foemineæ plantæ multa præstant commoda, masculæ ijs noxiæ. Hippocrates mercurialem foeminam, quæ testiculis caret, miris laudibus in mulierum vsum prædicat. Ad hunc modum medicorum nemo nouit ad cædos menses, secūdasq;. At quia magnus philosophus, alumnus Theophrastus, eorumq; sequaces in sexus distinctione nimis supinè loquuti sunt, nos ex animalium Physiognomonia hoc modo distinguemus. Mas procerò corpore præditus est, robusto, ossoso, neruoso, costis validis, brachijs, & manibus articulatis, carne duriori, siccioriq; hirsuta, cute aspera, colore nigriori, validus in operando, & rectus. Foemina contrario modo se habet, corpore paruo, carnosò, pingui, & glabro, in quo neq; nerui, ossa, aut venæ apparent, colore albo, foetificans, viribus imbecillioribus, & dolosa, fraudulentaq;. Sic in arboribus fruticat mas corpore celsiori, sicco, ramis densis, validis, lignosis, neruosis, nodosisq;, fractu contumacibus, ligno coloratiori, cortice scabriore, fructu pauco, vel plerūq; sterili, asperi saporis, odorato, tardè crescēs, & tandem magis ad syluestrem habitum accedens, validis viribus, in operando firmis; contra verò foemina arbore breuiore contenta, latiori, pinguioriq;, ligno laxo, imbecilli, mollicello, enodi, enerui, fragili, excolori, læui cortice, hilariq;, fructu magno, pulposo,

poso, inodoro saporis vesci, & tandem habitu corporis comptiori, floridioriq; ad vrbatum & mitem accedenti, & in cultis prouenienti, viribus effœtis, non firmis, constantioribusq; , & quæ sepiissime fallant; sed fructu fœcundissima, celerrimè crescens, & senescens. Cum enim corporis textus laxior, & humidior (quasi imperfectum genus) facilè crescit, senescitq; : imperfecta enim minus operosa, citius opus absoluunt, & incrementa capeffunt, in mare sterilitatis causa densitas est, quæ non transmittit, & nimio robore, quo alimentum trahit, sibi consulit, & sibi soli viuit, & succum omnem in sua cõmoda conuertit, quã natura vtriq; parti satisfacere non possit, & augmento & generationi, generatio enim partem superfluam alimenti desiderat: fœmina autem alimentum non per se absomit, sed fructibus impertit, quia imbecilla est ex Theophrasto. Mas in alio genere concipit, mulier in se ipsa, planta in se ipsa concipit, & generat, quæ fœmina est. In animalibus quamplurima sine mare concipiunt, de channe traditur, & leporibus vtramq; vim esse maris & fœminæ, & de alijs, vt dicemus. Ex his arbor durior, rigidior, macilentior, hirsutior, quæ fieri cœperit, masculoscere dicitur, nascens præcipuè in fabuletis, saxosis, rudibus, & apricis locis. Sic quæ mollior, latior, pinguior, glabriorq; euadit, effœminari dicitur, in pinguibus, lætamine saturatis, humidisq; terris, vmbrosis, vt de naxis, raphanis, alijsq; græci pariter & latini scriptores sepius vsurpant: & iam fœminas in mares mutatas multas legimus. Sed videamus num maiores his subscribant. Theophrastus marem tileam à fœmina differre omnimodo dicit. Nanq; materies maris dura, nodosa, rufior, & odorator, cortice quoq; crassior, ac detractus inflexibilis, nec semen fert, aut florem. Fœmina crassiore arbore, materie candida obsequentissima, ex qua cunæ fiunt, atq; cistæ, florem & semen affert. De quercubus verò loquens. Arborum vniuersarum quo ad genera sigillatim accipi possunt, plures sanè differentiæ intelliguntur, publica tamen, qua fœmina, masq; distinguitur, quarum altera sterilis, altera fructifera, vbi ambo fructifera, meliorem fœmina præstat. Peculiare fago, & haliphloeo quod in genere virili glâdes postrema parte lapidescunt. Quercus fœmina corpore neq; erecto, neq; excelso, sed in orbem comat, torqueturq; in alas, crebro ramorum sinu caua, glans ei dulcissima. Cerrus in genere roborum, mas excelso corpore, materie robusta, glans amarissima, nunquam in cultis nascens. Ex arundinibus armamentaria ab alijs distat præstantia nutritionis, quippe pinguiorem, carnosorem, & in totum facie fœminæ lasciuiorem spectari, & folium maius & cãdidius habere, & minus lanuginis, & esse, quæ omnino glabræ sint, quas spadonias dicunt. Spissus mari corpus Indi tradunt, fœminæ capacius. Mas cornus corticem habet neruosum & tenuem, caudicem non minus crassum, materies ei excors, totaq; solida, vt cornibus spissitate non absimilis respondeat, fœmina caudice fungoso, virgulis fruticat, infirma, hians, mollis, medulla prægnans, fistulosa & inutilis. In Ida mas sterilis, fœmina fructifera. Plinius nulli manifestius sexus, quàm palmis, nec sine maribus fœminas gigni confirmat, circaq; singulos plures nutare in eum blandioribus comis, illum erectis hispidum, afflatu, visusq; ipso & puluere etiam reliquas maritare. Huius arbore excisa vi duas post sterilefcere fœminas, vt coitus eius ab homine sit excogitatus. Ex maribus flore, atq; lanugine, interim verò tantum puluere insparso fœminis. Dum mascula floret, spatham abscondentes super fructum fœminæ decutiunt, illa eo aspersu suos fructus nullo pacto amittit, vnde fit vt bifario adiumento mas esse fœminæ valeat: fructiferam enim fœminam vocant, quod veluti coitus est. Haud secus de fico & caprifico dicendũ. Est enim caprificus in genere mas & syluestris, ficus nunquam maturefcens, sed quod ipse non habet, fœminis tribuit, nam suis fructibus fœminæ circumpositis, facit vt maturefcant suos fructus & non labantur: ideo in siccis campestribus permittuntur ad rationem ventri, vt flatus feratur in ficus, vel eius fructus aliunde allati, & colligati, iniiciantur ficui. Caprificus lactis minus habet, robustior, spissior, fructuq; infœcundior, ac diuturnior vita, multoq; fico validior, nam tauros quoslibet feroces collo earum ramis

alligatos mirabili natura compescit. Sed vires inuestigemus. Mas plerunq; conceptus disperdit, foemina verò ad conceptum valet. Aristolochia foemina rotunda radice, ad vuluarum, & partuum remedia praestans, vnde nomen adepra, mas longa. Myrtus montana nigra maris nomen habet, domestica candida in cultis nascens foemina, procidentia & vuluarum fluxionibus utilis, mas multò validior. Longum rapum mas est, rotundum foemina, illud venerem concitat, validiusq; est medicamentis, foemina alimentis idonea. Est cedrus mas, & foemina, laurus, cupressus, & sabina, in quibus mares steriles & ad disperdendum conceptum valent, foeminae fructiferae. Phyllon Crateue & Theophrasti, siue mercurialis vulgata, mas qui testiculis insignitus, ad mares generandos valet, foemina ad foeminas. Artemisa duo genera, vnum laetius, habitusq; folijs latioribus, quod foeminam dicimus, alterum vnicaule, folijs tenuibus, colore flauo, ad remedia foeminarum percelebre ex Regina Artemisia. Distingunt in pœonijs sexum ad muliebria vsitatissimæ. Altea maris formam sibi arrogauit, malua foeminae, folia hirsuta, caule maiori, syluestrioremq; praesferens habitum, ad muliebres vsus praecipua. Vrticarum asperior altera, syluestrior, nigriorq;, altera non aequè aspera: quam foeminam dicunt, ad menses, ad procidentes, & patefactas vuluas valens. Ex verbascis foemina folia maiora latiora, candidioraq;, caulis subhirsutus, flos albus, ex luteo pallescens, nascens in campestribus, mas niger, angustis folijs, caule tenuiori, nigrioriq; folio. Aetites foemina lapis intra se & velut in aluo habentem argillam suauem, candidam, ipsum friabilem, praegnantibus, & parientibus mulieribus maximè valet, non ita mas. Cætera omittimus purantes hæc suffectura.

QVOD MOTV, COLORE, ALIIS QVE FIGVRIS PLANTAE SYDERUM, metallorum, gemmarum similitudines gerunt, & earundem virium consortes sunt. Cap. XVIII.

REFERUNT & plantæ forma, colore, alijsq; qualitibus syderum similitudines, & si non explent, saltim tamen adumbrant, nam si aliter possent, aliter quoq; demonstrarent, quorum facies & vires imitantur. Ex quibus strenuus perscrutator quæ hucusq; incerta ratione, & naturæ abdita maiestate latuere contemplando, non vana spelactatum se confitebitur. Solares herbæ vel forma, quod eius flores in centro bullarum glomerulum, quasi prominulum vmbonem habeant, foliolis ordinata serie in ambitu cingentibus, vt radiati videantur, vt oculorum, vel solaris faciei effigiem concinnent, vt chrysanthemo, & anthemidi. Sic enim colore, quod vt sol flauo colore coruscant, vel quod solis cursum sequantur, solsequiæ dictæ, vt ricinus, heliostrophon, helioscopius, & serides. Vel quæ occidente sole contrahantur, & in aquis condantur, & mane, quasi solaris cursus prænunciæ emergant, & ad ortum oscitent, vt niliaca lathos. Vel quæ sub solis circulo nascuntur, vbi maximè viget, & feruet, in Africa, vt aromata, quia sol syderum princeps, ideo hæc omnes cordi viscerum principi valdè magno emolumento famulantur, calidèq; & sicca temperiei sunt. Lunares herbæ sunt, vel albifloræ, vt allium, amaracus, œnanthes, dictamnium. Vel quæ rotundifoliæ plenum orbem humentis Lunæ representant. Vel quæ lunato, siue in cornua sinuato, vt lunaria minor. Vel quibus in flore, folio, & caule nigricant sordes, vel candicant maculæ, vt videantur notas imitari, quæ Lunæ faciem inhonestant, vt cyclaminus. Vel crescendo & decrescendo eius vices indicant, & contrarias etiam, vt cæpa, quæ Luna crescente tabescit, & decrescendo gliscit, & ob id Pelusiotæ Aegyptij cæpam non edendam sanxerunt. Vel quod crescente luna singulis diebus flores promant, minuta verò deponant, & ad easdem vices redeant. Vel quod siliquæ argenteo colore splendeant, & lunaris luminis repercussu noctu flammulentæ videantur, vt lunæ lumen referant, vt in lunaria græca

græca vocata, & selenitide lapide videre est. Vel quod noctu flores aperiantur ad plenam orbis lucem, eaq; silente condantur. Vel quod spumam, vel spumæ effigiem floribus, folijsq; ostentent, vt in eorum ore videre est, qui lunari morbo laborant. Hæ omnes agnatione & participatione lunaris virtutis vulgatæ commendationis sunt ad comitiales, nam cerebrum roborant. Duobus enim maximis coeli luminibus duobus maxima hominis viscera dicata sunt omnium astrologorum suffragijs, cor, & cerebrum. Aelianus aglaophotidis meminit, quæ interdum delirescit, noctu lunæ instar igneo fulgore coruscat, & ad comitalem morbum commendat. Sed à re plantaria egrediamur. Eandem sortem metalla & lapides sequuntur, quippe aurum, quod solis lumen imitatur, valde cordi subuenit, sic argentum cerebro, & ad reliqua, quæ diximus valent, quæ omnia cumulatius in libro dicentur, quem de metallorum virtutibus priuatim mediamur. Et hyacinthus cordi ex colore subuenit, quo solem refert, sic saphyrus melancholie, amethystus ebrietatem arcet, quia vinum æmulatur, ophites lapis ad serpentum morsum valet, quod

Pluribus ille notis variat am tingitur aluum

Quam paruis tinctus maculis Thebanus ophites.

Dionysij lapidis frustillum effractum, & in aquam solutum, vinum redolet, & ob id contra ebrietatem valet. Aetites lapis veluti prægnans, cum quatitur, alio in vtero sonante, grauidis continet partus, cum vuluæ parum tenaces, sinistro brachio adalligatus. Sed parturientibus è brachio amoueat, & feminibus alligetur, vt sine dolore pariant. Alia postremo libro describentur, nam & sexcetas, si licuisset, poteramus huc acruare.

QVOD MISTAE PLANTARVM EFFIGIES MISTAS, ET CONTRARIAS sibi vendicent vires. Cap. XV IIII.

DIXIMVS de simplicibus, nunc de mistis plantæ formis, nam sicut ex humanis signis duplices hominum mores cognosci posse iam olim meminim⁹ reprobæ naturæ, quos nefarios & proditores dicebamus, vt quid velint, nolint nequaquam agnoscas, nec sibi satis constant, immò contrariorum sunt morum, pij, crudeles, auari, prodigi, timidi, occisores. Eisdem planè mores in plantis esse non refragabimur, nec solum similes mistas, sed contrarias facultates, vt frigefacere, tepescere, humectare, & resiccare, occidere, sanare, destruere, & opitulari, quas medici mistas & inter se aduersantes facultates dicunt. Ad id cognoscendâ scitote dici posse aliquod esse mistum, vel ex duobus naturis compositum, vt animalia amphibia, siue duplicia, vt castor, quadrupes, & piscis, in terris & aquis viuens, vtriusq; qualitates retinens. In plantis exemplum habes in scorodropaso, siue alliporro, ex allio & porro mista planta, cuius natura promiscua, temperatis in eo vtriusq; parentis proprietatibus. Vel dicimus mistum aliquod, quod vniuersum & sincerum: sed ex varijs coloribus, odoribus, ne dicam saporibus, & formis conflatum est. Nobis ad has plantas cognoscendas, ea vestigia, & coniecturæ fauent, quæ ad duplicis naturæ homines cognoscendos fauebant, videlicet calculi in oculis variorum colorum, & præcipue non communium, vt crocei igneis admisti, vel viridantes celsijs, vel plures circuli pupillam ambientes cerulei, & sanguinei, vel pupillarum orbes inæquales, vel orbes sordidi igneis maculis, & turbidis. Eadem ferè signa Phytognomon agnoscerit in plantarum floribus, qui earum oculos præferunt, nam vbi colorum in eis misturam animaduertit intermistam punctulis & lituris, quas lugubres literas vocant, vel frondes, radices, & caules versicolores, vel rubidis, fuscis, croceis, vel nigricantibus notulis descriptos, vel varios conspicient odores, vel aliquod insuetum, quod in alijs videre non est, quasi præter naturæ normam, poterit,

terit illicò proferre, non mistas solùm, sed inter se aduerfantes vires ei inesse. Exemplũ apponemus. Liliũ immaculati candoris, intus crocea filamenta, flos suauiffimi odoris, folia nescio quid tetrici, & virosi halant, mistas qualitates demonstrat. Magno centaurio flos purpureus ad cæruleum inclinatus, radicis succus flauus subrufescens, contrarias qualitates, & effectus præstat, colore flauo, caliditate, menses cit, & euellit fœtum ex vtero, & vulnera glutinando terrestris frigiditatis se participem notat, ex rufescente succo, & subcæruleo flore.

DE IUDICANDI METHODO, ET QUAE
signa præferenda. Cap. XX.

Is c v s s i s iam multis indicijs magnopere accurata recensione, ex quibus plantarum non contemnenda commoda in lucem venirêt, nunc operæpretium est indicare, quæ in iudicando primas partes sibi vsurpent, quæque post habenda. Diximus in priori Physiognomoniam eas notas præ cæteris sibi principatum assumere, quæ ex proprietate proficiscebantur, & eę proprię erant, quæ ex animalium partium collatione opportunè eas referrebant, vt extrema magna habere fortitudinem indicabant, quia leonis erant. Et apud nos alectorolophon gallinacæ cristæ similia folia exerendo, ad venerea illicia præstare cognoscebamus. Secundo ea sequuntur signa, quæ humanas corporis partes mentiuntur. Ad exempla veniebãt adiantum, & trichomanes, quę rigidiusculis cincinnis, exilibusq; fibrillis capillorum faciẽ exprimebant & crines densos, crispas & pulchriores reddebant. Præterea quæ morbos significabant suis imaginibus, vt quæ saxeis feminibus, ad comminuendos calculos valebant, & propria dicebantur indicia, quod substantialem formam sequerentur. Sũt & aliæ notæ, quæ potius degeneres sunt, & manifestas qualitates indicant, forma, color, odor, sapor, læuitas, hirsuties, & similia, quæ ex locorum mutatione mutabantur, & pluries in longe diuersas, & fortasse contrarias commeabant. Sed meritò quispiam quæret, vt in humana Physiognomoniam quæsitum. Vtrum signa firmiora essent, quæ ex vultu, vel pectore, dorso, an pedibus sumerentur? Diximus ibi ex vultu prima esse, & maximè ex oculis, mox ex pectore, inde ex dorso, postrema ex pedibus: eadem in hac nostra Phytognomoniam obseruando, quia dignior pars semen est, ad quod natura precipuè intendit, vocat Theophrastus semen perfectissimũ naturæ munus, & Aristoteles stirpes ad semen esse natas dixit, quia ad semen vsq; duntaxat veniunt, dein post fœturam arescunt, ideo firmiora signa ex semine petenda. Echium quia viperinũ caput adeo argutis notis refert, vt ab eo nil dissideat, minimè vulgari experimento valet non modo à serpente percussis, sed eos, qui antea biberint, feriri non patiãtur, immò & viperæ impositum torporem inducit, & necat. Alia signa ex floribus assumenda. Respondet flos oculo. Pulcherrima in homine pars oculus, florem ad ornandum, formosumq; stirpium genus reddendum à natura liberalissimè donatum retulit Aphrodiseus. Oculi ex tenuioribus, & pellucidioribus corporis partibus compositi, quod transparentes sint, & flores ex tenuioribus, & purioribus succis, quia plerunq; transparentes sunt. Radix omnis ferè alba, frons viridis, truncus cortice intectus est, sola in floribus colorum mixtura, & varietas; & in ijs solus succorum interiorum mixtura, & colores spectandi veniunt, & ex his abditæ vires conijciuntur. Et si in humana Physiognomoniam dicebamus animam in oculis viuere, quia inde interni, & profundiores hominum mores cognoscerentur, & cogitationes; ita in floribus plantæ natura sedet, ridetq; & inde veluti occultis verbis egris mortalibus vires referat, & abstrusarum rerum thesauros. Et si natura in vniuersa nostri corporis fabrica admirabilis est, admirabilior nempe in oculis, quippe paruo loco humores, tunicas, colores, & mixturas composuit, vt diximus cęfos, virides,

virides, caprinos, fuluos & varios, sic & in florum formatione stupenda videri potest, paruo in loco frondes, apices, stamina, & tam varios colores construxit, composuitq; . Est enim in his carbunculi tenuior ignis, amethysti fulgens purpura, est smaragdi virēs mare, est sulphuris ardens flamma, & cuncta pariter incredibili mistura lucentia. Sed quis de mirabili naturæ proprietate florum loqui potest? lasciuientis præsertim in tam magno gaudio felicissimi temporis vernæ hilaritatis? Sic signa quæ ex radicibus accipiuntur, eadem sunt, vt ea, quæ ex corde. Aristoteles eas vitæ causas vocat, cum ipsæ plantam alant, & viuere faciant. Democritus tortas arbores ob id diutius viuere, propterea quia vegetiore radice fulcirentur. Quæ ad vitam faciebant, dicebamus notas ex ventriculo desumi, minima signa quæ ex frondibus, vt ea quæ ex capillis. Possimus & alia indagine scrutari. Prisci Physiognomones in humanis moribus perscrutandis, eorum vestigia ex ijs membris capienda dixerunt, quibus passio illa exercebatur, videlicet, quia cor iræ subiectum, iræ notas ex corde accipiebant, & priora esse ijs, quæ ex cerebro, capite, & alijs partibus: pariter & fortitudinis à brachijs, humeris, & pedibus capienda, quòd ijs membris palestris vterentur; haud secus in nostra Phyto-gnomonica. Si humores nobis purgandi sunt, plantarum humores inspiciendi, ijq; assumendi, qui nostris similes. Si ad oculorum medicamenta sunt aliqua nobis ex plantis eligenda, ea ex floribus potius colligemus, quàm ex alijs partibus: quæ ad ventriculum ex radicibus, tandem, quæ ad semen, ex earum semine. Præterea memorari non obliuiscamur, quæ in humana Physiognomonia commemoranda erant. Vni signo non esse credendum, & præcipuè communi, sed plura circa vnum congruentia speculanda erant, vt ex multis in vnum congruentibus iudiciū proferetur, haud dispar difficultas in hac methodo, vt si accidat laeior in frondibus, non illicò inferendum humidæ qualitatis plantam, sed inspicienda natalitia loca, situm, & cœlum, his omnibus consideratis iudicandum. Id postremo duximus admonendum eos, qui huic scientiæ strenuam nauant operam, vt exercitatissimi sint in plantarum dignotionibus, oportet prius extima facies cognoscatur, quàm interna occultarum facultatum, oportet enim illa cognitio anteuertat. Neq; quis vnquam eorum simplicium vires conijciat, quæ nunquã alpexerit, sed vbi plantam manibus assumpserit, consideret primo integram, mox eius partes, quàm diligentissime, scilicet radicem, truncum, frondes, fructus & semen, deinde natalitia loca, situm, æther, vbi sæpius nasci solita sit: & tempus quo à terra pullulat, adolescit, fructificat, pullulandi, crescendi & fructificandi modum attentius perpendat: postremo vbi multa in vnum conuenientia contulerit, quæ coniecturam fulciant, tunc suum proferat iudicium.

EXEMPLA CONIECTATIONIS VIRTVTVM

plantarum.

Cap. XXI.

SED in hac virtutum disquisitione exerceamur, rosam contemplemur, & eius abditas dotes ex suæ extimæ faciei inspectione venemur, principio manifestas qualitates, mox occultas proprietates vestigemus. Quia eius floris extrema foliorum rubescunt, vngues albescunt, & in medio crocea stamina videntur, non simplicis, sed mixtæ qualitatis augurabimur. Rubedo igneæ subtilitatis, & caloris nos admonet, & stipticitatis, argumento, quòd si artificio aliquo extrahatur rubedo, ab ea odor, stipticitas, & operandi reuinitas abit. Albedo in vnguibus, & in alijs rosæ speciebus, frigiditatem, & aqueam humiditatem arguit, crocum calorem, eius natalitia loca sicca, arida, aspera, insolata, siccitatem & astringentiam. Sed ad interna descendamus. Sui pulchritudine, & decore cœlestem quodammodo maiestatem redolere videtur, ob id diuinis virtutibus pollere Didymus dixit. Præcipui in ea colores sunt, rubeus in frondibus, & croceus in filamentis, ex hoc soluendo, flauam bilem educit, & ab ea sanguinem expurgat, vel cōtra febres

febres ex bile exortas præstat ex Simeone Sethi. Croceus etiã staminis color est ictericæ, & vrine ciêde perquã accômodus esse indicat, vt ex Mesue habetur. Flagrãs flãmę rubor, igni sacro, non veteri, & inflãmationibus præcipuè stomachi subuenit. Cruentus color adeo, vt sinxerint Poetę ex vulnerato Veneris pede candidã adrubuisse, vel Cupidinis sanguine, ob id sanguinẽ supprimit, cruentas reiectiones sistit, & vulnerarijs antidotis admisceri solet, ex Dioscoride. Folia albo & rubro colore mista, muliebres fluxus rubros, & præcipuè albos inhibent ex Plinio. Quia vini etiã pulchellũ colorẽ emulatur, noxios capiti temeti vapores eius corolla aufert. Ex hominũ artubus oculũ præfert, & Poetę florem rosę terrę oculũ vocant, ob id Zoroastres in Geoponicis dicit, per integrã annũ non doliturum qui primum viderit calices in planta conclusos, & ex tribus ipsorum oculos confricauerit, rosas ipsis in planta relictis. Ros insidens rosas, munda pinna lectus, & genarum palpebris circumlitus, oculorũ lippitudini medetur. Foliorum partes candide vngues vocantur, ab humanorũ vnguũ facie, ob id oculorũ vnguibus præstant. Sunt vngues in oculis, Celso teste, neruose quãdam adnatę membranę excrescentiẽ, à maiori oculi angulo, vt plurimũ ad oculi coronam ita procedentes, vt quandoq; pupillam operiant, Græci πτερυγία vocant. Vngues rosę epiphoris salubres, vlcera enim oculorũ rosa sordescunt, præterquã in initiis epiphore, ita vt arida cum pane imponatur, ex Plinio. Folia verò sine vnguibus ophthalmiẽ, scilicet inflãmationi prodest, ex Auicenna. Nec minus valens ad digitorũ pterigia, Dioscorides misceri solere dicit compositionibus, quas antheras vocant, cuius vsus ex Celso, Galeno, & Paulo erat ad digitorũ pterigia. Spinosas & acutissimis mucronibus infesta, ob id trita extrahit spinas & surculos, qui carni infixi sunt. Alabastris pilula verrucas refert, quas aufert ex Auicenna. Croci in vmbelico crines, capillitiũ referunt, ob id syluestris alopecias pilo mirifice restituit. Multis alis cana est. Diapasmata inde fiunt, ad sudores coereendos, ita vt à balneis inarescant corpora, dein frigida abluantur, ex Plinio. Contra sudoris virus corollarũ vice collo peder e debet, Auicennæ monitu. Ob suam pulchritudinem Veneri dicata est. Alabastris aqua stillatitia nitorem, & ruborem mulierum faciei conciliat, & eius folia vtuntur ad honestandas palpebras, & reliqua, quæ longum esset recensere.

QVOD SIT PHYTOGNOMONICA. Cap. XXII.

ST autem Phytognomonica virium plantarũ vestigandi methodus, ex partibus, & vitę, quæ insunt signis fixis, & mobilibus. Sed rationẽ definitionis reddamus. Diximus firmam vestigandi methodum, quia firmior, & veracior est viriũ plantę vestigandi methodus, quã ex signis hominum eorũ mores: Nam vt diximus homines ratione intellectus electum habent vitij, & virtutis, quo carent plantę. Aspexit Zopyrus in Socrate signa luxurię, & stupiditatis, sed vitia in anima non erant, quia ea philosophiæ studio abstulerat. Diximus virium, vt vitia, & virtutes amplexaremur. Diximus ex partibus & vitę, quia non solum similitudine suarum partium, humanas partes, morbosq; & animalium demonstrat, sed ex ipso viuendi modo, similitudines germinandi, fructificandi, & similibus vt supra. Diximus signis mobilibus & fixis, nam & fixa, & mobilia esse possunt. Fixa sunt, quæ sumuntur ex seminibus, radicibus, & floribus, quæ semper eadem sunt in omni loco, & cœlo, vt in semine echij, & orchidibus, sed mobilia signa sunt odor, sapor, color, forma, hirsuties, læuitas, quæ ad soli, cœli, cultusq; mutatione mutantur, vt in vrbanis & syluestribus plantis videbimus. Nominis declaratio φυτόν planta est, γνῶσις sciencia, sunt enim γνῶμονες dentes iumentorum, ex quibus atas dignoscitur. Sunt & Athenis magistratus, quasi homines accuratę prudentiæ, quasi sciencia plantascognoscendi. Et vt φυτογνωμονία ex corporis aspectu humani mores iudicantur, sic φυτογνωμονία ex plantarum aspectu genuinæ vires poterunt diuinari.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM
LIBER SECVNDVS.

PROOEMIUM.

IACTIS iam dicendorum fundamētis, in praesentia-
rum lubet, & decet particularem cuiusq; narrationē
agredi, & è gentilitatibus, & natalijs locis histo-
ria seriem inire, tum quia simplicioris, & minus ope-
rosa cognitionis, ac veluti dicendorum rudimenta,
tum ijs primitus ignoratis, facile nobis reliquorum di-
lucidior doctrina interciperetur. Diximus plantarum vires alias manife-
stas, alias occultas esse, à manifestis incipiemus, easq; ab alimentis, quibus
vescuntur, caelo quo nascuntur oriri docebimus, & ex ijs quibus nascuntur
misturis, ali, constare, & operari, idq; liquido ex propria cuiusq; planta in-
spectioe à quopiam cognosci posse. Ex soli enim natura, caeli habitu, loci
genio, & cultus illecebris, uti stirpium effigiaturam, ita & dotes varia-
ri cōtingit. Alia enim vdis stagnantibus, praterfluentibus, vel salis aquis
nasci auent, alia alsiosis locis, summis alia montium iugis, vel prae-
ruptis crepidinibus, vel depressis conuallibus, alia feruidis, algidis, vel tēperatis
caeli segmentis viuunt, alia omni abdicato cultu in syluis se ultro porrigen-
tes, alia viretis cultus blanditijs foueri querant.

E QVOD

QVOD VNA QVAEQUE ORBIS PARS IUXTA SVI COELI
qualitates ex terrea mistura plantas progignat.

Cap. I.

I vniuersas plantas ex terrea, & aquea mistura gigni, ac iuxta varias locorum qualitates, eisdem misturis quibus producentur vesci, auctoritate, ratione, & experientia demonstrabimus, Sole nitidius erit argumentum, plantas è vernaculis locis suas temperaturas nancisci, orsi primum è veterum in natura procerum virorum sententijs. Anaxagoras Clazomenius ad Lechinonem scribens, terram plantarum esse matrem, solem verò patrem dixit. Theophrastus ait Anaxagoram referre, aerem omnium semina continere, quibus cum imbre vnà delatis, omnia gigni asseuerauit. Diogenem ex aqua putrefaciente, & mistura quandam cum terra capessente plantas nasci existimasse; sed Cleodemum non plantas solum, sed animalia ex mistura illa nasci, & quanto è turbidioribus, algentioribusq; tanto amplius animalium natura priuari. Sed is hæc quodammodo à sensu remota dixit, conspecta verò esse, imbres putredines quasdam, mutationesq; humi facere, & cum humor altè descēderit, plantas ea ratione genitas nutriri, augeriq; posse, Sole feruēfaciente, ac exiccante, quemadmodum & animalium generationem confici maior ferè pars authorum confirmat. Et terra agitata semper illius loci familiaria producere. In Creta Insula quocunq; loco terram mouerit quispiam, nisi feratur alia, cupressum gigni, protinusq; emicare: & in semimadefactis segetibus si submoueantur, tribulum exurgere. Sic lafer in Lybia exortum imbre piceo quodam, crassoq; compluto; sed quæ annua, herbaceaq; natura facilius exeunt. Plinius aquas è cœlo cadentes omnium terra nascentium causas esse dixit, prorsus mirabili natura. Hætenus de veterum placitis. Ipse enim semper consonum veritati existimaui, quod è terra tam plantæ, quàm aliqua animalia nascerentur, propterea quod inest in terra humidum, in humore spiritus, in vniuersum calor animalis, vt sint Iouis omnia plena. Ob id absq; præexistente seminio, sine vilo hominum opere, vt diuersi terrarum tractus succo, sole, situ, alijsq; constitutionibus diuersi sunt, ita quoq; diuersas plantas, & diuersis insignita qualitatibus produxerunt. Eiusmodi enim solet esse corporis habitus, cuiusmodi humores, quibus nutrimur, talesq; succi gignuntur, qualia sunt alimenta, quibus vescimur. Id mihi animum submouit experimentum, quòd quum è profundissimis ædium fundamentis egestam humum conuassassem (vt omnis obiecti seminis suspicio tolleretur) atq; sub dio exposuissem æditissimis locis, ne aliunde ventus semina exportasset, non multis post elapsis diebus, è varijs terræ qualitatibus in quasillis varia herbarum genera exorta sunt, sed neapolitano solo, cœloq; familiaria: nam alia argilla, alia puluis puteolanus, alia contritus lapillus, vel tophus produxit, sic vnaquæq; terra pro sua qualitate eiusdè qualitatis stirpes produxit: tophacea enim terra asphalticè trifoliū produxit, vnde mons Neapoli imminens tophaceus à Galeno trifolinus dictus est, ex huius trifolij copia. Sic vrticas, rubos, mercuriales, & similia. Sic etiam passim videmus in terræ ageribus è puteis erutis, aeriq; expositis, quod sponte nascentes herbæ summā cutem amiciant, & amœno virore decorent. Sed quid longius euagandum, si hæc facrarum testimonio literarum clara sunt? Inquit Moses, quod vbi Deus terram creauerit, & ab aquis diuiserit. Producat, iussit, terra herbam virentem, quæ ferat semen iuxta genus suum, cuius semen sit in semetipso super terram. Sic protulit terra herbam virentem, & facientem semen iuxta genus suum, lignumq; faciens fructum, & habens vnumquodq; semen iuxta speciem suam, quasi diceret, quod cum Deus terram creasset, cunctaq; eius loca varijs qualitatibus insigniuisset, munifico suæ omnipotentiae luxu vnaquæq; orbis pars iuxta suas qualitates herbas produxit. Tunc niuosa montium Septentrionis iuga tassum, thuiam, & celestrum crexerunt, & sub Solis cursu feruida
 Lybia

Lybia odorata aromata misit. Iudæa Syriæ vna balsamum, Cyrenæ laserpitium, Sabæi thus, Arabia myrrham, casiam, & cinnamomum, Aegyptus lycomorum, Mediæ citriû Persea cuciopheram, Phanos insula loton, Rhodus aspalatum, Babylonia palmâ, mons Lybanus cedrum, Corycus crocum, Troia fagum, Bactri terebinthum, Hemus tamaricem, Creta cupressum, & dictamnium, Cyclades cyperum, Pontus absynthium, Europæ Illyria iridem, Macedonia petroselinum, Athenæ oleam, Olympia oleastrum, Cylle ne moly, felicitis Campaniæ colles vites, temulentia nobilis succo per omnes terras inclyto, orientis Indi ebenum, India sericea vellera, occidentis Tylos lanigeras arbores, & guaiacum. Nec flumina lacus, & paludes à suis munijs feriarunt. Nilus papyrum produxit, Euphrates lotum, Strimon tribulum, lacus Orchomenius sidam, & iuxta Lybanum iuncum, & odoratum calamum, Colchides, & Galatiæ acorum, Aegyptiæ paludes colocasiam. Et tandem singulæ orbis partes singulas stirpes, vt sua ferebat qualitas, crexerunt, eiusdem proprietatis, quarum semina translata, ac blandimentis sata, suas qualitates adulterarunt.

QVOD VNA QVAE QVE ORBIS PARS EX TERREA MISTVRA

etiam animalia produxit. Cap. II.

Psi quibus dubium videtur, quod stirpes ex aquea mistura progignentur, consideret animalia quamplurima, & perfecta etiam ex putrilimo generari, quorum ortus difficilior omnibus iudicatur, & iam de eorundem exortu variæ sunt cõfirmantes Philosophorum opiniones. Inter Phœnicum, & Aegyptiorum placita censerî asserit Porphyrius animalium genera ex terræ visceribus prorepisse Solis agente vi. Acheilus Atheniensis animalia gigni ait ex terræ calore, quæ limum lacti simillimum ad escã deliquauerit. Anaxagoras Clazomenius ex terra, humore, & calore cuncta emanasse, atq; id Anaxilao, & Euripidi eius discipulo legitur apud Diodorum non displicuisse; quippe in Menalippo scribit, quum cœlum, & terra in sua loca se recepissent, terram arbores, volatilia, feras, & mortalium genus produxisse: nam terra putris omnino, mollis, & sole densata in suam superficiem tumores produxit, singulos suas putredines continentes, nocte circumfistente, aere irrorante, sole consolidante, tandem putredines illas ad summum produxit, maturato scilicet partus tempore, confractis vtriculis, omnium animantium genera exclusit, quare quæ maiorem calorem sortita sunt, altiuolæ effectæ sunt, quæ plus terræ, serpentes, quæ aquosa in suis generis elementa delata pisces euaserunt. Auicenna ait, quod res, quæ generatur per virtutem generatiuam, nõ prohibet quin possit alio modo generari: nam esse potest, quod generatio sit ad generandum speciem, sed factio sit circa indiuiduum, & illud postea generare potest. Et quidam suus amicus procreauit scorpiones; & illi generauerunt alios scorpiones, & potest generari homo, & ille generare, & conseruare speciem, & tandem factio & generatio se iuuant ad inuicem in saluanda specie. Testis intacta, quæ Græcis ostracoderma dicuntur, nauigijs, vel mari fictilibus proiectis ex putrescenti spumoso limo generantur, purpuræ ex putri materia, limoq; , buccinis ortus idem, in cœnoso ostrea, in arenoso conchæ; vngues & pectines, in saxorum cauernulis balani, & holoturia, per summa lepades & neriræ, in cœnosis & arenosis pinna: denique testacea omnia ex limo, pro limi differentia fiunt. Sed in his fortasse dicet quispiam ideo id euenire, quia corporis congressus, vel commistio fieri nequit, sed plantarum more nascuntur. Idem in perfectioribus ostendemus. Anguillæ ex fœculentis stagnis aqua omni exhaustis, ac limo de tracto generantur, si aqua plurima affluerit. Aphîæ etiam ex superfuitante in mari spuma post multos imbres nascuntur. Mugilis, & cyprini ortus idem. Quippe videre licet locum conuallibus vndiq; septum, quem fons nullus irrigat, uullus alluit lacus, deniq; nil

niq; nil præter cœlestem imbrem admittit, & cum eum imbres replent, illico varijs piscium generibus repletur. Quæ omnia Aristorelis, Aeliani, Athenæi testimonijs clara sunt. Rana etiam, quæ suos in aquis natales habent, ex palustri limo generantur, nec solum ex limo, sed per se etiam nascuntur, conspersis tantum imbre littorum, & itinerum puluerulentis arenis, temporaria dictæ, sic etiam serpentes. Macrobius in Aegypto mures ex terra, & imbre nasci scripsit, mitto anates illas, vel eius congeneres aues in Scotia, in Orcadibus, & ad Temesim amnem, quæ conchis nascuntur, quæ nauium maseo, & limo semipurridis carinis euelluntur, labantes in sicco moriuntur, quas vento æstus maris alluit, conchis excluduntur.

PLANTARVM ALIAS PEREGRINATIONES PASSAS, ALIAS

minime, & alias media natura esse. Cap. III.

PLANTARVM, quæ supra memorauimus, aliæ tam miti, urbanoq; ingenio sunt, vt ad nos è suis peregrinata regionibus, nactæ humum sue naturæ accommodum, cœli tractum, nec nõ alimentum eo simillimũ, quo suis in locis alebantur, patrij cœli oblitæ, ad eò cicuratæ sunt, vt vernacula videantur. Multæ enim Romæ asportatæ fuerunt à maiestate illa terrarum principis populi Romani. Persicum à Persæ, cerasum à Cerasuntè Pontici municipij in Italiam à Lucullo allata sunt, Mithridate debellato; tamq; apud nos fecunda sunt, & læta profiliunt, vt potius Persæ, & Cerasuntij à nobis petijse, quàm ad nos misisse videantur. Zizipha & tuberes æquè peregrina sunt, atq; è Syria & Africa Sex. Papinium attulisse scribunt. Pistacia Vitellius in Italiam primus intulit è Syria: sic amygdalæ è Thaso Thraciæ vrbe, castanæ à Castana Magnesiæ oppido, vt Nicander ait. Iuglandes peregrinas esse, & è Regibus Alexandro Magno, & alijs transferatas indicant græca nomina, quod nux basilica nuncupatur. Citrium è Media, vel Hesperidum hortis in Græciam Herculem detulisse tradunt, cydonia è Cydone Cretæ oppido, granata è Carthagine, & ob id mali punici nomen sibi vendicasse, myxa, & damascena pruna è Damasco Syriæ aduecta. Aliæ verò vel cœlo inuidente, vel solo repugnante, tam rudis, contumacis, feriq; ingenij stirpes sunt, & indociles nasci alibi, quàm vbi coepere, nec in alienas commeant terras, vt ne quamplurimis quidem obsequijs, ac in satum illecebris nostro huic tractui assuescere potuerunt; sed cœli clementia, hortorum amœnitate, reliquarumq; stirpium consortio spretis, in sua loca, à quibus originem duxere, tandem se recepere. Fastidit balsamum alibi nasci, non habet vires frutex cinnamomi in Syriæ vicina perueniendi, non ferunt amomi, nardiq; delitiæ, ne in Arabia quidem ex India naue peregrinari; tentauit etiam Seleucus Rex. Et si arbores ipsas plerunq; exorauimus, vti viuant, atq; transmigrant, & à solo aliquanto impetrauimus, vt alienas alat, aduenasq; nutriat, cœlum nullo modo quit flecti, Virgilius.

Diuersa arboribus patriæ, sola India nigrum

Fert ebum, solis est thurea virga Sabais.

Quid tibi odorato referam sudantia ligno

Balsamaq; & baccas semper florentis achanthi?

Aliæ stirpes sunt, quæ & si alienis in locis viuunt, maxima cultus diligentia viuere coactæ sint ob cœli, telluris, alimentiq; diuersas constitutiones, nec augeri, nec foeticare valuerunt. Babylonia indyta est palmis, sunt in Europa, sed steriles, ferunt in maritimis Hispaniæ fructum, verum immitem, dulcem in Africa, sed euanescentem, nec in alia terrarum parte, nisi in calida, sed nusquam frugifera, nisi in feruida: nam & si promisit,

misit, ostenditq; ea educare fastidit, quæ tanquam inuita peperit: sed si quis nostratem hanc palmam apud Babylones ferat, & reddi fructiferam, & loci illius domestici sim ille. Viuit in Italia piperis arbor, casia etiam in septentrionali plaga, vixit & in Lydia thuris: sed vnde sorbentes succum omnem ex eis soles, coquentesq; lachrymâ? Persca in Aegyptio & locis proximis fructificat, in Rhodo vsq; ad florem duntaxat deuenit. Sic etiam de moro aegyptia retulit Theophrastus. Frigus inimicum lauro est, circa Bosphorum Cimmerium Panticapeo vrbe omnimodo laborauit Mithridates Rex sacrorum causa laurum, myrtumq; habere, & non contigit. Ederam in Asia parte superiore Syria nasci negauit Theophrastus, nec in India, nisi in monte Mero. Quin & Harpalum omnimodo laborasse, vt fereret eam in Medis fructu. Sic centaurium in Elio agro foecundum est, in montuosis infœcundum, in planis flosculo tantum gaudet, in concauis nec floret quidem, nisi improbè. Casia nostro orbe si nascitur non frugifera. Ob id optimè dixit Plato, varijs rerum generationibus esse visuntur in terris loca varia. Et Porphyrius locus, non secus ac patria esse principium generationis: ob id non ubiq; locorum qualibet planta, vel animalia gignuntur.

QUAEDAM ANIMALIA ALIQUIBVS LOCIS NON SVNT

aliqua transmigrationem patiuntur, aliqua media naturæ esse.

Cap. IIII.

DEM in animalibus conſpicere licet. Sunt rudes & alpini homines vrbiũ delicias aſpernantes, nec alibi, quàm in ſuis mapalibus habitare poſſunt. In nonnullis locis alia gigni nequeunt, in alijs generantur minora, & breuioris vitæ, nec proſperæ: plurimumq; diſcriminis ex ipſa regione, oriri certum eſt. De quibus Plinius. Rerum naturam nõ ſolum alia alijs dediſſe terris animalia, ſed in eodem quoq; ſitu quædã aliquibus locis negaſſe. In Mæſia ſylua Italiae non niſi in parte reperiuntur glires. In Lycia dorcades non tranſeunt montes Syris vicinos: onagri montem, qui Cappadociam à Lycia diuidit. In Hellesponto in alienos fines non commeant cerui: & circa Arginufam Elatum montem non excedunt, auribus etiam in monte fiſſis. In Pordofelene inſula viciniam muſtelæ non tranſeunt. In Bœetiæ Lebadia illatæ ſolum ipſum fugiunt, quæ iuxta in Orchomeno tota ſubruunt arua talpæ. In Ithaca illati lepores moriuntur: in Ebuſo cuniculi non ſunt, ſcatent in Hiſpania, Balearibuſq;. Cyrenis mutæ ſuere ranæ, illatis è continente vocalibus, durat genus earum. Mutæ ſunt etiam nunc in Seripho inſula: eadẽ aliò tranſlatæ canunt. In Italia muribus araneis venenatus eſt morſus: eoſdem vltior Apennino regio non habet. In Olympo Macedoniae monte non ſunt lupi, nec in Creta inſula, vbi quidem non vulpes vrsiue, aut omnino nullum maleficum animal, præter phalangium. Mirabilius in eadem inſula ceruos, præterquam in Cidoniatarum regione, non eſſe; item apros, & attagenas, herinaceos. In Africa autem nec vrfos, nec apros, nec ceruos, nec capreas. Mileſij agri locis propinquis cicades alternis gignuntur, alternis non. In Ponto neq; mollia, neq; teſtata ſunt. In Illyria, Trhacia, & Epyro aſini parui habentur. In Scytica terra, & Celtica nulli, propter immodicum frigus. Leones in Europa potius ſunt, pantheræ in Aſia; in Europa autem nullæ. Ibis Aegyptio peculiaris eſt. Et tandem multæ ſunt, quæ ſi alijs locis tranſferantur inuita, agrotant, & moriuntur.

ED peregrinae plantae alijs locis inquilinae, si solum, idemq; coelum noctae fuerint, vt ad cognata translata videantur, easdem vires habituras quis nescit? At loci genio non consentiente propter internas soli, coeliq; qualitates, diuersas fortiri temperaturas congruum videtur, vt pristinae virtutis pars aboleatur, pars autem remaneat: at longis distita loca spatijs, vt omnino contrarium nanciscantur solum, & alimentum, de sua natura demigrabunt, vt vix pristinae aliqua inhareant vestigia, & ferè aliam suscipiant naturam, vt paulo post videbimus: quum in vitium, vel alias species abeant. Vitruuius à soli proprietatibus plantarum immitti qualitates explicatus probat. Hec, inquit, dissimilibus saporibus à terrae proprietate perficiuntur, vt etiam in fructibus videtur. Si enim radices arborum, aut vitium, aut reliquorum seminum non ex terrae proprietatibus succum capiendo ederent fructus, vno genere essent in omnibus locis, & regionibus omnium sapore. Sed animaduertimus in insulam Lesbion vinum protropum, Mœoniam cacecaumeniten, item Lydiam meliton, Sicilia mamertinum, Campania falernum, in Terracina, & Fundis cœcubum, reliquisq; locis pluribus innumerabili multitudine genera vini, virtutesq; procreari, quae non aliter possunt fieri, nisi quum terrenus humor suis proprietatibus saporum in radicibus infusus, enutrit materiam, per quam egrediens ad cacumen, profundat proprium loci, & generis sui fructus saporem. Quod si terra generibus humorum non esset dissimilis, & disparata, non tantum in Syria, & Arabia in arundinibus & iuncis, herbisq; omnibus essent odores, neq; arbores thuriferæ, neq; piperis darent baccas, nec mirrhæ glebulas, nec Cyrenis in ferulis laser nasceretur, sed in omnibus terrae regionibus, & locis eodem genere omnia procrearentur. Has autem varietates regionibus & locis inclinatio mundi, & Solis impetus proprius, aut longius cursum faciendo tales efficit terrae humores, quae qualitates non solum in his rebus, sed etiam in pecoribus, & armentis discernuntur. Contingit mutari fructus, inquit Theophrastus, aeris, & terrae qualitatibus, haec enim sunt, quae alimentum his suppeditant, nec solum semina & plantae; sed mutantur & animalia. Mutantur fructus odore, colore, succo & magnitudine: semina nigra in candida mutantur, & candida in nigra. Myrtus in Aegypto odoris suauitate praestat: acida punica praestabiliora euadunt in Aegypto, & Cilicia, alia enim dulcia, vinolentaq; fiunt, alia sine ligno & specie visenda, quae mutatio non protinus, sed tertio anno fit: & ad summum alimenti qualitas omnia facit. Perseam in Perside tam praesentis veneni esse, vt vescentes interimat, in Aegyptum verò translata, & peregrinata mitigato caelo pomum euasisse esui iucundum. Cicutam apud nos effoetarum est virium, ob id Thrasias Mantinensis, & eius discipulus Alexia sumendam cicutam censebant non vnde libuerit, sed è Sufis, & si quae alia loca praegelida, & opaca constarent. Niger elleborus hebes, imbecillisq; multis in locis expetitur, sed in monte Oeta praestantissimus est, & melior parnassio, aeris, & alimenti varietate. Qua de re Hippocrates Democritum curare gestiens, è montibus colligendam curauit. Iris in Illyria melior erit, quam in Macedonia, in Thracia verò, caeterisq; frigidioribus locis cocturae repugnantibus odore penitus caret. Dictami, & pseudodictami eandem esse naturam existimant, sed quod latioribus locis exit, degenerare, falsumq; cognomine. Et tandem nullum esse locum, qui mutare non queat, affirmat. Arum Cyrenis minimam praestat acrimoniam, adeo vt rapis in cibum praeratur, verum in quibusdam frigidioribus locis adeo feruens, & mordax est, vt mandentium os, & fauces exurat. Brassica in Aegypto non estur propter amaritudinem, in Italia, & praesertim Neapoli, suauissimus est olus. Capparis in Lybia mirum in modum acris est, in Apulia diurnus & diurnus est cibus. Floridi caules, qui è Cypro Venetias asportantur apud nos flores clau-

cauliculos primo fati donant, vt Cypro; sed secundo, aut saltim tertio transit in vernaculos. Alphodélus ex Hesiodo; & cepæ idem vbiq; demonstrant, quorum acrior, aut mitior sapor agri sequitur conditionem. Semina ex coctilibus incoctilia, & ex incoctilibus coctilia fieri Theophrastus alimentis acceptum refert, loca enim præcua, ac in solata obsequiosum alimentum, & facile donant, vt in Lemno & Aegypto etiam aeris causa, contra enim frigidiora loca, & spissa, vt figularis creta, vel madida & palustria in incoctilia, exueta, lignosa, & contumacia præbent, ob id fruges, quæ sub dio in area manserint, inobsequiosas fieri, & contumaciores ijs, quæ statim auferuntur. Lapidosa pyra in saxosis locis nascuntur: frumentum & ceteræ fruges præponderant propter alimentorum facultatem. In insitione fructus sapor, odor, magnitudo, color, & forma ex subiecti trunci qualitate mutantur, vt latius disputauimus in nostris libris de Agricultura, & eandem succus per plantarum poros per cuncta meabilis subiens, eas transmutat, vt lapidescant, & ferrescant etiam, vt ita dicam, si super ferri mineras orientur, eadem cute permanente & grauitate, & duritie ferrea. Visitur in quibusdā locis, vt Georgius Valla refert, petrifico succo abundantibus, qui per radices & trunci poros exuctus, radices ipsas, truncum, ramos, folia, & flores in lapidem conuertit. Hæc eadem in animalibus: nam alimenta, vt aqua, in eis colorem, & qualitatem commutat. Aristoteles ait, animalium omnium colores ab aquis permutari. Sūt & Bœotiæ Cephisos, & Melas, & Lucanis Cratis, inq; agris Clazomeniorum, & Erithreorum, & Laodicentium fontes, quorum potu, quamuis alba, proueniunt leucophea, in alijs pulla, alijs coracino colore. In campis Troianis Scamander armenta rufa facit, ideo hoc flumen Iliacenses Xanthum appellant. In Scotia oues flauentilana sunt, quod ex potu, pabuloue prouenire scribunt. Theophrastus in Macedonia ait, qui candida sibi nasci pecora velint, ad Aliac monem ducere, qui nigra, aut fusca ad Axium.

PROBATVR ARTIS, ET NATVRÆ EXPERIMENTO
plantas è terra, qualitatibus vires exugere.
 Cap. VI.

Ad veritatem hanc elucidandam, quod ex varijs locorum succis suas hauriant qualitates stirpes, si quas superius adduximus auctoritates & exempla minime suffectura indicabit quispiam, numerosa experimenta adducemus artis, & naturæ, videbimusq; quod si casu, vel arte id efficere valemus, multo credibilius natura id effici posse, nec solum id in plantis, sed in animalibus etiã accidere. Et primo terra natura salsa, sapes vini, & pomorum corrumpit, Virgilio docente.

*Salsa autem tellus, Et quæ perhibetur amara
 Frugibus infelix, ea nec mansuescit arando,
 Nec Baccho genus, aut pomis sua nomina seruat.*

Nascens eleaticus inter vites, recenset Theophrastus vinum vsq; adeo redere prouocās vrinas, vt omnes qui bibant, graciles admodum ventre efficiantur. Sic elleboriten fieri dicit Plinius ex veratro nigro. Cato docet, sic fit & scammonites. Mira vitium natura saporem alienum in se trahēdi, qualem & salium redolent patauinorum in palustribus vindemiæ. Sic & elleborum feritur in Thaso, aut cucumis syluester, aut scammonia, quod vinum ectromatium vocant, quoniam abortus facit. Columella prohibet ster-cus vitibus ingerendum, quod vini saporem corrumpat. Mandragora vitibus adnata, somnificum facit vinum. Si nascitur mercurialis in vinetis copiola, suo sapore vinum inficit,

inficit, & bibentibus ingratum redditur. Lupini in vineis confiti, amari saporis vinū reddunt. Syluestre allium Franciæ, & Brabantia colonis in aruis in visum nascitur, quia tritico innatum prauum odorem & saporem communicat, quo farina, & panes imbuuntur. Ruram, quæ in Macedonia circa Haliacmon amnem prodeat, comedentes affirmat Dioscorides emori, cum montosus is sit locus, & viperis scateat. Nec obscuriori experimento animaduertere licet in plantis, quæ supra alias plantas innascunt. Cassitha suis clauiculis finitimis plantis annectitur, vbi alimentum vberius nata, suæ radicula exarescunt, exugendo alienum genium defraudat. Veteres Græci eius virium non meminere, quod non proprias, sed cui innascitur plantæ vires æmulatur. Arabicae factionis Medici inquirunt, si calidæ stirpi inheret, calidam sortiatur facultatem, si decubuerit frigida, vim sibi frigidam vindicabit. Qui facultates illi tribuere, vires illius longe magis gliscere pollicentur, si parentis ingenium ei patrocinetur. Filicula, quæ arborum caudicibus adnascitur, purgatori succo, concoctioriq; alitur, ob id à Mesue præfertur ei, quæ solo, aut muscosis lapidibus adnascitur, nam suo inconcocto humore flutuosa est, & ventriculum subuertit, eiq; obest, sic de alijs, vt visco, hipeari, stelo. Valdè animaduertendum esse ab ijs, qui fungos edunt, nam edules perniciales multis de causis gignuntur. Si enim caligaris clauus, aut chalybs, aliqua rubigo, vel panni marcor adfuerit, aut si iuxta serpentis cauernam, omnem illicò succum in venenum decoquūt, vel si noxijs arboribus adnascuntur, vt pote taxo, thapsiæ, & similibus, capaci venenorum cognatione virus exugunt. Nonnullæ sunt herbe supra mineralia nascentes, virtutem quandam metallicam haurientes, quarum succus hydrargiron glaciant, quod aliquando non pauca admirationis extitit. In citeriore Germania intra Danubium vites emergere scribunt, quæ clauiculas & plerunq; folia ex auro ferūt. Idem legimus in Pannonia euenisse, cuius causam aurifodinis sub vite latentibus adscribunt. Crocum syluestre, quod sulphureis phlegreis montibus innascitur, sulphuris virus hauriens, stannum aureo, & pulcherrimo colore tingit. Idem etiam arte fieri contingit: nam mutatis alimentis, inquit Theophrastus, omnia arborum genera permutari videmus: quippe ex syluestribus mitiora redduntur. Cum injicitur alimentum radicibus, ab his omne alimentum transmittitur, & dispensatur, & è radicibus inito principio protinus stirpem alterat, & postremo fructus immutat, quale nanq; principium, tale quoq; illud sequatur, quod ab ipso principio prodit necesse est. Adaquatio granata dulcorat, & mollificat, quippe aut nullo, aut molliore intus ligno, & meliora sunt. Stercus enim suillum suis radicibus iniectum, dulcem ex acido efficit succum. Cucumerum semina lacte, & melicrato macerata dulciores producit succus. Cato vitibus ablaqueatis ad mouendā aluum atri veratri fasciculos circumponit, de his vitibus quod deligit vinum, cyatho in ceteram potionem addito, aluum mouet sine periculo. Pruna purgatoria efficiuntur circa radices iniecta aqua, in qua prius colocynthis ebbullierit, sic enim venenosus succus vitis, vel ficus radices inficiuntur, vt perniciosos producat fructus. Vnde si ars efficit, vt rei radicibus obrutæ facultas in fructus transeat, quis aliter sentiet, vt cum terræ proprietates natura huiusmodi sit, atq; radicibus primo affectis tales plantas nō futuras?

PROBATVR NATVRÆ ET ARTIS EXPERIMENTO ANI-

malia ex alimento vires exugere. Cap. VII.

Dam etiam in animalibus experimur. Aqua pyrei agri, inquit Theophrastus, non plantas tantum, sed homines, qui in ea lauantur leprosos efficit. Pueri à nutricibus cum lacte ingenium hauriunt. Pollux sanguinem ferinum cum lacte canibus præbere dicit, vt aptiores sint venationi. Est enim plantarum lac succus per radices haustus terræ, cuius qualitate plantæ ingenium informatur. Arcades non medicaminibus

minibus vti tradunt Theophrastus, & Plinius, sed lacte circa ver, quoniã tunc maximè succis herbæ turgent, medicanturq; vbera pascuis. Bibunt autem vaccinũ, quod boues omniori sunt herbarum. Quibuscunq; in locis pecora scammonium, veratrum, aut mercurialem pascuntur, lac omne ventrem, & stomachum subuertit, quale in Iustinis montibus esse à Dioscoride proditum est. Siquidem capræ, quibus candidum veratrum pabulo fuerit, primo foliorum partu euomunt, & eorum lac haustum nauseam creat, & stomachum in vomitionem effundit. Sed caprinum aluum minus tentat, quoniam pecus hoc astringentibus pabulis, robore, lentisco, oleagineis frondibus, & terebintho magna ex parte vescitur: vnde stomacho accommodatissimum reddi solet. Pecus depascens scammonium, ac elleborum, omnino mouere aluum Galenus tradit. Pecudum lac allio vescentium, allio casum olet. Serpentes, quæ balsamo vescuntur, læthales nõ sunt quum balsamum venenis medeatur, Aeliani testimonio. Pecus purgari silphio scribit Theophrastus, pinguescereq; vehementer, & carnes mirabilem in modum suaves esse. Apes mel optimum, & venenatum conficiunt ex herbarum floribus, quibus vescuntur. Heracleotica colligentes mel ex flore aegoletri in Ponto mel venenatum efficiunt. Aliud genus mellis in eodem Ponti situ manicon, siue mœnomenon appellant ab infania, quam facit, existimatum rhododendri flore contrahi, quo scatent syluæ. In Sardinia progenitum virus habet, Sardoum, vel Colchium infame traditur amaritudine. Ex buxo soluit aluum. Qui auiculas, quæ taxi baccas Italiæ deuorant, ediderint, alui profluuium corripuntur. Cyrrhei perdices cibi gratia non capiunt, quod allia deuorent, & carnem in suauè habeant. Coturnicibus veratri semen gratissimus cibus, quamobrè eas damnauere mēsa. Coruos, qui æstate capiuntur, cauere oportet, quia eo tempore serpentibus vescuntur. Lepori coagululum optimum ad cogendum lac, quia lactuosus herbis vescuntur, vt lactuca syluestri. Tactis radicibus vitis elaterio, aues non tangunt vuas. Ex his medicorum optimum inuentum, ne nauseam ijs moueant, qui difficulter medicamenta admittunt, animalia his alunt, quæ volunt ægros sumere, dein ægro propinant. Exemplum erit. Si quis calculo mederi velit; hircum per hebdomadam lauro saturat, cuius sanguis calculo laborantibus datus cum vini cyatho proficiet, nam & laurus calculosis medetur. Ad hydropicos valet hircinus sanguis, qui lentisco pascatur. Ad splenem serum caprinum, qui hedera. Gallinacci pulli, qui lacte, & panis micis faginatur præstantissimũ saporem exhibent, mireq; cum palato ineunt gratiam. Et anser caricis nutritus, tum ad medicinam, tum ad gulæ saporem optimus, & præsertim iecur. Cuiusuis quadrupedis caro deterior est, quæ palustribus, quàm quæ æditiore locis nascatur. Nec omitram puellam illam Alexandro Magno ab Indorum Regina dono missam, quæ ab infantia serpentum veneno depasta fuerit, cuius natura abierat in serpentem, vt ijs perinde aleretur, ac consuetis cibus reliqui, hæc solo morsu hominè perneccasset, vel si quis cum ea coiuisset. Sed Alexander Aristotelis admonitu ab ea abstinuit. Alia quoq; subderem experimenta, ni proluxior existimarer.

VIRE, QUAE POSSIDENT ANIMALIA, PLERASQUE
ex alimentis habere. Cap. VIII.

NON ab re fuerit obiter commonere, quas possident animalia vires, maiori ex parte ex alimentis prouenire: nam pabuli varietas in causa est, vt non solum diuersi, sed eiusdem generis animalia, carne, succo, sapore, & forma differant; & loca ratione pabuli diuersa sunt. Aliqua enim corticibus, folijs, spinis, & sarmentis vescuntur, & constringunt. alia spermologa, aliã carniuora, & similia. Nos exempla apponemus aliqua, vt quæ scripsimus veriora esse demonstramus, & doctis ansam præbeamus peregrinorum animalium vires coniectandi. Auerroes in Colliget inquit, animalia, quæ

F terra

terra nascuntur comedunt, temperata sunt complexionis, ut pecudes, boues; & volatilia, ut gallinae & perdices: quorum os parua scissura est: solipeda, vel scissis ungulis, cum sine praelijs pascantur. Asinus spinis adhuc teneris vescitur, folijs, & perticis salignis, vel obiecto fasce sarmentorum, paleis, hordeo, surfuribusq; hordeaceis. Ad sanguinem vndequaq; fluentem adhibetur asininus fimus, cuius cinis dysentericis, & coeliacis medetur ex Plinio. Eiusdem pabuli equus, cuius coagulum ex Dioscoride coeliacis, & dysentericis conuenit: fimus aridus inspersus sanguinem sistit, etiam recens olfactus ex Plinio. Bos commodè pascitur vbi nemora herbida, virgulta, fructeta, careta, & fruges ex Columella, dentibus summitates tantum herbarum carpit. Si sanguis reijciatur, efficacem tradunt bubulum sanguinem modice cum aceto sumptum, & ad remedia coeliacorum, & dysentericorum. Camelo pro esca sunt spinosa, lignosa, foenum, & hordeum, eius sanguis frigus dysentericis prodest, diurnoq; alui profusio ex Hali. Stercus alui, & nasi fluxu sanguinis sistit ex Plinio. Caprinum pecus dumeta potius, quam campestrè situm desiderat, asperis, & syluestribus locis optimè pascitur; nam nec rubos auersatur, nec vepribus offenditur, arbutulis, fructetisq; maximè gaudet, ut alaterno, & cytiso agresti, nec minus iliguis, quernisq; fruticibus ex Columella. Virgilius &

Post hinc digressus in beo frondentia capris

Arbuta sufficere: & alibi.

Pascuntur verò syluas: & summa Lycæi,

Horrentesq; rubos, & amantes ardua dumos.

Eius pili vsti omnes fluxus sanguinis, & dysentericos sistunt, sic sanguis, seuum, & medulla ex Dioscoride, & Galeno. Caprae syluestres in summis montibus pascuntur, herbis è saxis profiliantibus, & saxifragis. Martialis

Pendentem summa capream de rupe videbis

Casuram speres, decipit illa canes.

Ob id syluestrium caprarum lotium ad calculos datur, ex Aetio, Alexandro Tralliano, Philagrino, Plinio, & alijs. Idem cibus & ouillo pecori, cuius seuum sanguinem sistit, lac dysentericos. Cerui fruticibus, & herbis pascuntur. Sanguis eorum aluum sistit ex Plinio, dysentericis, & coeliacis proficit ex Dioscoride. Elephantes truncos gratissimo in cibatu habent, palmas excelsiores fronte prosternunt, ac iacentium assumunt fructus ex Plinio & Solino. Cum pabula defecerint, radices effodiunt, quibus pascuntur, præter alios cibos hordeum comedunt, cicures hordeo, paleis, & folijs ex Aeliano. Ebur vim astringendi habet ex Dioscoride. Herinacci in sepibus dumosis, & vineis diuersantur, & pomis per æstatem congestis, in arboribus hyeme cum latent, vescuntur, cuius renes dysenteriam curant. Moschicapreolus herbis odoratis pascitur, spica nardi, & myrrha, ob id sanguis eius in umbilicum collectus, euadit moschum; confortat cor, labantes sensus reficit, cerebrum roborat, & alia operatur, quæ odorata. Unguis odoratus Græcis *δρυς* dictus, operculum conchilij est, in Indiæ paludibus inuentum, vbi regio nardifera: nardi frondibus vescitur, ob id odoratus: locos mulieres, & vteri strangulatu concidentes, quum suffiuntur, exulcit, ex Paulo, & cetera, quæ odorata. Sus radicem maximè appetens, glandes suauiter edit: iecur assum aluum sistit, fimi cinis dysentericis datur ex Plinio. Sunt & animalia carniuora. Auerroes. Diuersificantur animalia secundum diuersitatem ciborum, quoniam comedentia carnes temperamento sunt calido, & sicco. Conferunt quibus hæ qualitates iuuant, videlicet hemorrhoidibus, colicæ, paralyticis, podagricis & melancholicis morbis in medicamine, at in cibo augent, ex Auicenna. Scissura oris ampla sunt, unguibus armata, quæ venatione viuunt. Vescitur leo crudis carnibus, multa deuorat solida, sine vlllo dissectu, eius caro declinat ad sic-

ad siccitatem, bilem atrā in cibo generat, cæteris calidior, prodest paralyticis sanguis, curat cancrum ex Rhafi, adeps tertianam, caro phantasticos, cor quantanā, & si quis super eius pellem federit, recedent ab eo hemorrhoides ex Plinio. Lupus carniuorus, vorat potius, quàm comedit, pilos & ossa etiam. Atram bilem in corporibus generat, & prauas imaginationes. Caro colicis medetur, confert oculis, vt carnes omnium rapacium, Auicenna laudat ad hemorrhoidas; decoctus in oleo ad podagras, adeps vnguentis articularijs admiscetur, Sextus ait mederi ijs, qui à dæmonibus & vmbrijs, quæ per phantasmata apparent, inquietantur. Vorax canis, eius capitis cinis inspersus cancrofa vlcera sanat, ex Plinio, dens alligatus quartanas, coagulum & fimus colicam tollunt. Catus diuersa murium genera & aues venatur, pisces mirè appetit, vescitur tandem quibus & canes. Caro hemorrhoidas curat, occisi iecur luna crescente in vino potum ante accessionem quartanam abigit, sic & excrementa ex Plinio, & podagricos curat. Vulpes omnium animal, cuniculos, lepores, & gallinas rapit, mures spiritu è cauernis extrahit, Galenus fici temperamenti esse ait. Oleum in quo decoctæ vulpes, vel hyena ad arthriticos ex Galeno valet, & podagricos, iecur degustatum ante accessiones quartanas curat, stercus putrida vlcera, & lepras. Hyena homines, corūq; cadauera vorat, soli ex animalibus sepulchra eruuntur inquisitione corporū ex Plinio, & Solino. Diximus ad podagricos, & quartanarios valere, vt etiam contra nocturnos pauores, vmbraūq; terrores. Voraces mures sunt expellunt melancholiā, & phreneticis profunt, dissecti & impositi podagras leniunt, fibra iecoris pota cum vino austero quartanas, Serenus adipe in scirrhis vtitur. Panthera simias capit, hinnulos, dorcades odore allectas, cuius caro post leonem calidissima, siccissimaq; ex Galeno. Vtilis paralyticis, & pulsum cordis patientibus, si eius odor niter assandum recipiatur: seuū feras scabies, & impetigines tollit ex Rhase. Mustela muribus pascitur: serpentibus, & auibus, sanguis podagram sanat, cinis elephantiam, ex Plinio & Aesculapio. Vrsus omnium animal, fructus, fruges, frondes, & carnes vorat, articularibus, & podagricis morbis valet adeps, fel carcinomata serpentina, gangrænas, & lepras curat ex Plinio, hemorrhoidas ex Rhafi, & constringit quoq;. Rapacium volatiliū carnes, habentium rostra & vngues ad idem, & ad oculos valent ex Auicenna. Accipiter è rapaciū genere, melancholiæ, & menti perturbationi resistit, oculorum hebetudini conducit ex Plinio, & Galeno. Oculi suspensi tertianam, puluis in quo se volutarit quartanam curat, ex Kirannide. Aquilarum genera carniuora, agnina carne, hinnulorum, & leporum, & anserum delectantur, quos rapiunt, oculis, felle, & cerebro aquilæ iunctis claritas visus restituitur ex Plinio, & colicos adiuuant. Ciconia assa si edatur in anno semel, fugient ab eo podagra, chiragra, arthritis & quæcunq; neruorum passionēs ex Kirannide, cinis eius pro collyrijs valet ad oculorum vitia. Acrius vnguentum ex ea parat ad podagras. Coruus hominum, quadrupedum & piscium cadaueribus vescitur, cinis ad podagram, alphas, lepras, & similia valet. Vultur etiā cadauera sectatur, pedes eius podagris conferunt, ex Tralliano, sanguis lepris ex Plinio, & nebulis oculorū ex Aesculapio, & tandem omnia, quæ aquila potest. Carniuora auis bubo, viuit præda animalium nocte ambulantium. Scabiem purgat, eius excrementa quartanis præstant, ex Plinio. Grus ad paralyfim, vlcera, & caneros valet, hirundo ad quartanas: noctuam ad paralyfim, & ad melancholicos, & mente perturbatos laudat R. Moses: sic vespertilio ad podagram & omnes arthriticos dolores. Spermologæ ferè cum primis coincidunt. Aquatica animalia, quia aquaticis herbis, & seminibus victitant, vt lente & similibus, medentur igni sacro, & quartanis, & inflammationibus, & tussi, & eiusmodi morbis. Tuffim sanant, inquit Plinius, pisciū modo è iure decoctæ ranæ. Testudo aquatica ad equorū tuffim laudatur à Rusio: adipē cū aizoo herba tuffum ad quartanas comēdat Plinius. Anser herbis riguis, & frigidis, & humidis cibarijs delectatur ex Aeliano, adeps phlegmoni medetur ex Galeno, igni sacro ex Plinio, stercus potū tusses mitigat ex Kirannide.

QUOD SOLO, COELO QVE MUTATO NON SOLVM PLANTARVM,
 & animalium qualitates mutantur, sed altera in alteram
 abit. Cap. VIII.

ANDEM ignoro quo clariori argumento demonstrare possim, quod plantæ ex solo qualitates hauriant, si terra, cœlumq; non solùm animalium, & plantarum qualitates mutât, sed altera in alteram, vt commeet cogût: mutato enim alimento, mutantur cum forma qualitates. Demonstrat Theophrastus aliquas stirpes cum facie qualitates mutare: nam populus alba in nigram abit. Et mutatur vel in propinquam, affinem, & congenerem, quum triticum in lolium mutatur: vel in alienam, & in longius, quàm in proximum genus, vt linum in lolium. Ait enim. Tempus, alimentum, & cœlum alterationes efficiunt animalium pariter, & plantarum, & omnino ad genus mutandum, qualitatem, quantitatemq; alimenti conuenienter statuendum censemus. Aquam mutationem asserre aliquam dicitur, sed omnium maximè, euidentissimeq; locorum quorundam, atq; cœli naturam mutationis causam habere notantur. Triticum in lolium degenerat, & lolium in triticum mutatur, quû nullum ex frumentis validius istis perspiciatur, & tam magnam mutationem recipiunt: id accidit ex imbrium frequentia tempore verno, & simul cum soles incanduerint. Triticum quoq; & hordeum syluestre, quum feritate mitigata per temporis tantundem in cereale mansuescunt, & hæc fieri mutatione loci, & cultura videntur. Plinius frumenti vitium auenam dicit, & auena frumenti sit instar, quippe quum Germaniæ populi serant eam, nec alia pulte viuant, soli maximè, cœliq; humore hoc euenit vitium, diutius enim detentum sub terra, priusquam erumpat, vel si cariosum fuerit. Robus apud nos non suo loco satus, abit in siliginem, deterius pondere, colore, & pollinis rubore, inde facilè videre est diuersitate terrarum non semper tellurè omnia similia referre, sed euenit vliginoso, & depresso aruo. Vertitur etiam triticum in typham & zeam, & zea & typha in triticum, idq; quodam paratu contingit si pinsita seratur, idq; non protinus, sed anno tertio. Hordeum etiam in auenam mutatur, abit etiam zea in auenam, & linum in lolium, cum & hæc inter se plurimum distent. Desciscit enim filigo in zeam, in hordeum rarius, & tandem vel ratione telluris, vel aliâ ob causam auena in hordeo, aracus in lente, securidica in aphacis, atq; in omnibus ferè est, quod nascatur, intermisceturq;. Sed ego puto soli vitio, vel anni in hæc genera transmutari. Ocimum solibus expositum transit in serpillum, quoniam accedente maiori siccitate, folium durefcit inopia alimenti, & odoris acrimonia gliscit. Martialis Græcus affirmat illius flores in albos, roseos, & purpureos mutari, & modo in serpillum, modo in sisymbrium desciscere. Verula semina tantum valent in quibusdam, authore Varrone, vt naturam commutent, & ex semine brassicæ veteri fato nasci aiunt rapa, & contra ex raporum brassica. Sisymbrium nimio cultu effeminatur, transitq; in mentam sui odoris acore. Poeta.

Vidi ego lecta diu, & multo spectata labore

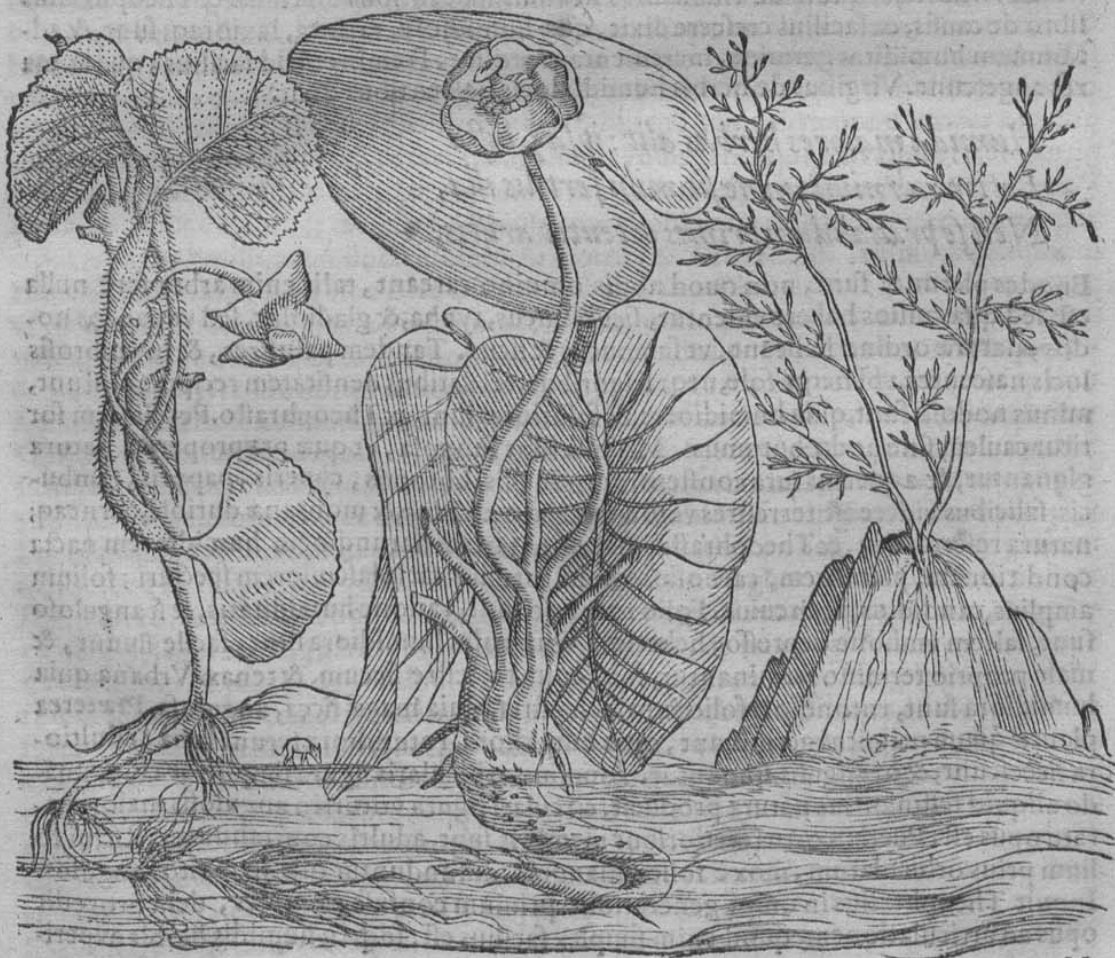
Degenerare tamen.

Menta, mentastrum, & sisymbrium tantopere inter se conueniunt, vt quasi naturæ mutuo symbolo alteram in alterum abeat: nempe mentam in mentastrum, hoc in sisymbrium, & id in mentam. Fit & hæc mutatio in animalibus, & in his magis naturales sunt, pluresq; cernuntur pro locorum mutatione. Coluber stagnis exiccatis marcescit, & ex tineâ, eruca, & ex eruca papilio gignitur, sic de psiche, & chrysalide. Sed quid in singulis heredo, præsertim in re non obicura?

DE AQUATICIS PLANTIS, ET QVAE SINT EARVM IN-
doles & vires. Cap. X.

AM videre videor affatim demonstrasse, quòd plantæ ex natalibus locis virtutes exugant situ, cœlo, & cultu. Nunc ea loca quæ fuerint, æquum est recensere. Sed vt nostra lucidior reddatur oratio, à locorū diuersitate exordiemur, ac cum Theophrasto dicimus, omnis plantarū differentia à locis accipi debet, quippe quoniam fortasse aliter accipi nequeant, & generalem quandam facere posse distinctionem videntur, aquatiliū, & terrestriū, vt in animalium genere. Sunt enim quædam, quæ nō nisi in aquis viuere possunt, quæ secundum genus humorum discernuntur, vt lacubus, paludibus, fluuijs, & quæ in ipso mari nascuntur. Nos ita diuidemus. Plantarum loca vel in aquis, vel in terris. Aquæ sunt dulces, vt lacus, palus, & fluuius, salæ, in mari. Terrarum varietas pinguis, macra, mediocris, saxum, vel arena. Amphibiæ sunt, quæ in lacubus & terris, vel mari & montibus, vel asperginosis locis, & littoribus nascuntur.

AQUATICAS plantas apposita exprimit tabellula. A dextra sui parte è lacu tribulum delineatum habet pro presenti capite. In medio palustrem nymphæam peculiarem pro decimotertio capite. Postremo loco marinum muscum pro quintodecimo describendis.

Nos ab aquarum incolis incipiemus, tum quod facilius dignoscuntur, minusque suos natales deferunt: nam facilius montana in palustribus vivit, quam palustris in montibus, tum quia earum indoles minus decipit, mox ad marinas, terrenas, & ancipites deveniemus, & ab his primo, quæ non nisi in aquis vivere possunt. Nunc lacuum incolæ faciem, idæam, vel archetypum effigiabimus, non quod singulæ, quæ in aquis vivant, notas omnes, quas collegimus retineant, sed communiores, & minus fallaces, ut huius cõparatione de aliarum stirpium partibus congeneris facultatis indicium sumamus: sic quæ plus huius descriptionis retinebit, plus ad aquaticæ plantæ naturam accedit.

A MPLIORI igitur forma, quam sui generis terrestris, succulento, pingui, tenero, & molli aspectu conuicrix, & aquarum alumna stirps è lacubus, vel torpentibus aquis emergit. Caulem exerit rotundum, glabrum, enodem, mollem, & flaccida medulla infartum. Densissimo, & numeroso foliorum stipatu. Folio peramplo, circinatè rotunditatis, vel obtusiore ambitu, lævi, crasso, carnosio, enerui, longiori pediculo innixi, dilutioris viroris, sed siccescente, saturatoris, atriorisque. Flore ex albedo pallescenti. Fructu excolori, inolido, insipidoque; & plerumque sterili. Radice magna, tuberosa, fungosa, numerosis capillamentis gracilioribus et prolixioribus innixa. Virium effœtarum. Germinans præproperè. Brevis vitæ. Ligno, dum vritur, fumoso.

Sed eius Physiognomoniam naturales rationes reddamus, quo certior nostra reddatur præceptio: sunt enim hæc dicendorum fundamenta. Quod maiora sint semper, quæ in aquis nascuntur ijs, quæ utroque loco, aquis scilicet, & terris orientur, reddemus rationes ex Aristotele, quum de animalibus in aquis nascentibus dicemus: & Theophrastus libro de causis, ea facilius crescere dixit, quæ humidiora, rariora, laxioraque sunt, & ad summum humiditas germina, incrementaque præstat. Fœminæ ob id facilius, quam maris angescunt. Virgilius de herbis humidis locis nascentibus dixit.

*Humida maiores herbas alit: ipsaque iusto
Lætiore: ab nimium ne sit mihi fertilis illa,
Neu se prævalidam primis ostentet aristis.*

Enodes plerumque sunt, non quod nodis omnino careant, talis enim arbor ferè nulla est, sed quæ nullos habere videntur, sicut iuncus, typha, & gladiolus, sed ut paucos nodos, naturæ ordine habeant, ut sambucus & ficus. Tandem palustres, & in umbrosis locis nascentes, ubi neque à sole, neque frigoribus, vel flatibus densitatem recipere possunt, minus nodosæ sunt, quia humidiores, & solutiores sunt, ex Theophrasto. Peculiarem sortitur caulem sine nodo butomus. Medulla sunt fungosa, ut quæ præproperè à natura gignantur, & a quæa natura consistunt, ut in iuncis, butomis, cyperis, papyris, sambucis, salicibus videre est; terrestres verò, ut quercus, esculus, & montanæ duriori, corneaque natura referta sunt, & Theophrastus armentariam harundinem humidiorum natura conditionem, pleniorum, carnosiorum, in totumque facie lasciuiorum spectari; folium amplius, candidius, & brevius. Folio rotundo sunt, ratione humiditatis, & si anguloso sunt, saltem umbone depresso, hebetique. Quæ enim humidiora sunt, facile fluunt, & malè proprio termino terminantur, abest enim terrestre siccum, & tenax. Urbana quia humidiora sunt, rotundiori folio sunt, sylvestria, quia magis sicca, angulosa. Præterea plantæ quum primitus germinant, quia humidiora, rotundiora ferunt folia, adultiora siccescunt, & in angulis sinuantur. Amplius orbicularis figura simplicior est, & quando aliquid festinantius natura producit, circulari figura vitur: in angulosis maiori paratu opus est. Pueri in ortu teretioribus membris sunt, adultis contrahuntur. Ricini folium prius orbiculatum, mox è folio uniangulo diffunduntur oræ in multos angulos. Inquit Theophrastus in omni generatione primum confusa est moles, dein procedit opus ad articulationem, quod enim simplex facilius est. Idque in humidis herbis experi-

mentum

mentum capies. Alterum *Sisymbrij* genus in riguis nascens, folia primum rotunda profert; adulta finduntur. *Alleariæ* folia vidimus primum erumpentia rotunda, vbi adoleuerint in ambitu laciniosa facta. *Serratula* folia fert primò *betonica* similia, excalescens profundioribus lacinijs inciditur. Legumina quam frumentacea humidiora, ideo rotundiori folio sunt. Humidissimi fungi sunt, & rotunda forma constant. *Cotyledones* rotundi, & humidi sunt. *Lens palustris* rotunda, lenticulæ similis, refrigeratoriæ naturæ est. *Pyra aquea* humiditate abundant, folio insigniuntur rotundo, & sic de alijs. Folio sunt etiam peramplo, ob aqueam humiditatem, qua abundant. *Populus alba*, quam nigra humidior, ideo ampliori fronde, idq; in iuuentute, sed in senecta succi inopia frondes angustiores affert dicit *Theophrastus*. *Spanachia aquea* humiditate abundant, & folio sunt crasso, ipsa se iure suo coquunt, Lata fronde buglossum, & lactuca sunt, quæ aquea humiditate abundant. *Plantago aquatica* cæteris maiorem gerit frondem. *Hipposelinum*, quod in aquis nascitur, suis congeneribus in latiores frondes luxuriat, idemq; de *hippolapatho* dicendum. *Coniza aquatica montana* grâdior. Vasto folio *colocasia* est, quæ in aquis suos natales habet. *Olerum* deniq; omniû frondes maiores sunt arboreis, quia aquationibus adiuuantur, quibus pro esca vtamur, iam in Agricultura docuimus: vt in atriplice, & blito. videre est, quæ humida & fronde maiori constant. Folijs etiam abundant lacustria, vt dixit *Theophrastus*. Quod dilutiore virore colorentur aquatica, & mox siccescentia nigrescant, reddit *Aristoteles* rationem libro de coloribus. Frondes primo vere germinant claro virore, quia tunc humidiores sunt, sed æstatis progressu fiunt porraceæ, nigrioresq; sed cum aquis extrahuntur, & resiccescunt, à sole aduritur humidum, & atriore virore colorantur: nam humidum inueteratum resiccescens, nigricat, vt in cisternarum tectorijs videre est. Id etiam lapidibus euenit aqua latentibus, & inde soli expositis. Aqua in nubibus causa nigredinis est, sic in terra, & alijs. Et *Theophrastus* pronam folij partem semper nigricare scripsit, propter humorem è terra subeuntem, vnde pars supina ab altera discrepat. Flore albo pallecenti plerunq; sunt. In flore nimia humiditas perit, ergo pallidi flores lacustres. *Plumbum* inter metalla humidissimum liuescit. Omnibus in rebus plerunq; color albus imbecillitatem notare solet, *Aristotelis* & *Theophrasti* testimonio: aquatica imbecillia sunt, ob id albo flore esse oportebat. Sunt & fructus pallidi, & excolores, vt *perfica*, *chrysomela*, *pruna*, *vuæ*, *mora*, cæteri; qui in palustribus, concauisq; locis nascuntur. Color enim ex concoctione fit. Quæ humida sunt, minus cõcoqui possunt, & plus temporis requirunt ad concoquendum: propterea fructus cum exoriuntur, pallidi sunt, quia tunc humidissimi. Insipidi saporis fructus causam assignat *Theophrastus*. Quæ vliginosa terra proueniunt, aquâ sapiunt, quæ insipida est. Quæ diluta & insipida sunt, hæc ferè omnia inolida sentimus, & quæ alimento vberiori, vehementiorq; nutriuntur, vt palustria. Sapor neq; in siccitate, neq; humiditate nimia consistere potest. Legumina quæ in aquis nascuntur, incoctilia sunt ob nimiam humiditatem, frigiditatemq;. Sed ex insipiditate ad dulcedinem aliquantulum vergunt, quod non reticuit in fari, papyro, & manasio. Sunt & inolida, quia odor saporis rationem sequitur. Magna est odoris, saporisq; cognatio, nam ambo ex siccitate, & minus absoluta concoctione nascuntur, & plantæ quæ olidum fructum perferre querunt, limosam, pinguemque terrâ minus desiderant, calor siquidem humore, lentoreq; obsessus, minus probè suo quit fungi officio. Quæ dilutis, & opacis tractibus degunt, inodora sentiuntur. In *Thracia*, cæterisq; locis vbi humor multus & vehemens, & hyems cocturæ repugnantibus, odore penitus carent. Aqua suapte natura frigida nil attrahere potest, quia tenuis, simplex, exilis, odorem tueri susceptum non potest, quin elabatur, effususq; euanescat, quasi in ea sedimentum insit nullum, quo figi, & coherere valeat odor. Et plerunq; steriles sunt. *Theophrastus* aquarum præauidas, plerasq; steriles dixit, vt *salix*, *populus*, *tamarix*. *Auerroes* in *Colliget imperfectas* vocat plantas vnius elementi, vt aquaticas, ob id

steriles

steriles dixit, ut lens palustris: & homines, ut cetera animalia, nimia humiditate steriles fiunt. Ex nimia humiditate effoetarum virium sunt, & ubiq; apud optimos scriptores, Aristotelem, Theophrastum, Dioscoridem, Galenum, ceterosq; in montibus, & siccis locis enata, validiora & in agendo esse, & maximarum virium, contra in humidis enata imbecillia debiliaq; ut in aloe, eleoselino, hippolapatho, coniza, angelica, reliquisq; videre est. Et in Telethrio, cum opacus & subriguus sit locus, deteriora nascuntur omnia, meliora, quae ferat Aegae: quum siccissimus esset. De magnis & fungosis radicibus videtur Aristoteles in problematis rationem reddidisse: nam arbores, quae loca vento, soli; exposita tenent, paruae & spissae fiunt, quia spiritus & sol exiccando incrementum impediunt, molemq; minorem reddunt, at quae cauis & riguis manent, fiunt magna, fungosae; euenit enim aquae obiectu, ne pabulum arefcat, & euanescat. Eadem ratione mulier quae frigida, humidaq; crura & taemora pingua, laxa, tumidaq; habet: & quae stolidi magnitudine tument semper peiora existimauit Galenus ijs, quae bene munita & adstrictam substantiam habent. Properatius germinat, inquit Theophrastus, quae in paludibus, quam quae in planis. Idemq; aquatiliu plantarum vitam breuiorem terrestribus dixit, ut in animalium genere manifestò videtur: Aristoteles eius rei rationem addidit in problematis. Ocius enim senescunt quae in cauis, & palustribus degunt, quam quae in aeditis locis, nam senectus quaedam putredo est, pueret autem quod quiescit. In paludibus aer semper impurus, idemq; semper emarcescens, contra autem locis aeditis aer vndiq; efflante spiritu mouetur, & fit purior. Et tandem ligna earum fumosa esse non celauit Theophrastus. Fumosa quidem in vniuersum sunt, quae humida, ut palustria, sic platanus, populus, & salix.

QVAE SINT AQUATILIVM PLANTARVM VIRES.

Cap. XI.

ED aquatiliu plantarum qualitates inuestigemus, ac de ijs quid primo senserint Philosophi discutiamus. Mnestor Empedoclis opinionem secutus, quam ipse in animalibus habuit, iudicat aquatilia calidiora esse; argumento iunci odorati, harundinis, & gladioli, & ob id frigoribus obstare ne gelascent. Ad haec rationem de ignarijs adiecit; nam ex aquatilibus plantis ignaria fieri dixit, quae celeriter ignem concipiant, & ardent, ut res, quae caloris plus contineat. Cui respondet Theophrastus, quod res contraria, neq; alere, neq; seruare apta est, sed resistunt humidis humida non contrarietate, sed potius affinitate naturae, vnum sit humor internus cum humore externo, ut alni lignum, quod sub aquis incorruptibile. Quod de ignarijs notat, id fortasse non caloris; sed vehementioris conflictus potius indicium esse quispiam dixerit, ut praetenu humidum attritu attenuatum aerescat, & incendatur. Has opiniones Lucretius & Vitruuius ex Latinis sequuti sunt, ut alibi diximus. Sed rei veritas est, quod corporei excessus contrarijs in locis & temporibus conseruantur, similibus laeduntur. Contra naturales corporis habitus, similibus gaudent, & conseruantur, contrarijs vero laeduntur. Adijcimus quod aqua vndiq; circumfusa suo humore imbuens, & peruadens, atq; intro alimenti necessitate attracta, similem inuehit suae temperaturae constitutionem, & ex aquarum varietate earum qualitates variantur. Auerroes in Colliget imperfectas vocat plantas, in quibus vnum praedominatur elementum, earumq; complexionem frigidam, & humidam esse, & ex corporis vasta magnitudine, humiditas augetur. Theophrastus frigida esse aquatilia dixit. Vnde vires quas possident ex his qualitatibus conijci poterunt, scilicet frigida, & humida, quibus medeantur, ut igni sacro, phthisi, capicis doloribus ex calida causa exortis & similibus, sic hydrophiliam inducere, & praecipue venerem elanguescentem reddere. Sed lacustrium herbarum exempla reddamus.

Palustris

Palustris lens aquis residibus, & nullo lapsu repentibus innatat, muscus lenticulæ simili-
lis, & si à recentioribus rerum vestigatoribus obseruatum sit radices exerere, & tandē
plantam euadere. Dioscorides refrigeratorię naturæ dixit. Illinitur igni sacro, & po-
dagris. Compertum recenter est mederi inflammationibus, febribus pestiferis, oculis
rubentibus, palpebrarum phlegmoni, & capitis doloribus. Eodem modo torpentibus
vndis superstat herba, quam ranæ morsum vocant, lenticulæ similis, rotundo folio, in-
termicantibus lacteis flosculis, crebris radicum staminibus, longius se porrigentibus
in fundum, vnde ranæ lubentius habitant, vnde nomen. Nil pigris fluentis, & stagnan-
tibus vndis familiarius virefcit tribulo, ex eisdem comam exerit folijs rotundis orna-
tam, latis, crassis, longo pediculo innixis, partim in aquis natantibus, partim in fundū
reptantibus, & merfis. Caule crasso, pingui, quem refrigerantis naturæ Dioscorides di-
xit, & perinde inflammationibus, gingiuis, & tonsillis vtilis. Tam lacustribus, quàm le-
ni agmine se mouentibus vndis superfluitat muscosa, siue fœniculifolia planta in nume-
ris foliorum capillamentis exilibus, è caule per æqua interualla pinnatim exeuntibus,
mollicellis, tenellis, colore ex viridi fusco, radice euulsa facili, pallidula, sapore insulso,
quã ex Aniano propè Neapolim lacu collegimus, eiusdē facultatis. Lotus ægyptia pro-
uenit campis inundatis, flore candido, liliaceo, vespera rota abijt in lacum, dein ad fo-
lis exortum extra aquam emergit, radix cocta editur in panescium. Serapio articulo-
rum doloribus mederi dixit. Plinius ait. Herba quę cunq; à riuis, aut fluminibus ante fo-
lis ortum collecta, adalligata læuo brachio, ita vt æger quid sit illud ignoret, tertianas
arcere traditur. Fungi in humidis, vel ex nimia humiditate nascuntur, eruti quàmceler-
rime computrescunt, rotundo vmbone, caule tenero, frigida & humida planta est. Ca-
num morsibus ex aqua illinuntur.

DE ANIMALIUM FORMIS IN AQVIS DEAGENTIUM,
& eorum viribus. Cap. XII.

ANIMALIA eandem sequuntur rationem. Et si animalium loca
difficilius cognoscantur, quum pedibus prædita longè à suis ab-
eant locis, quibus viuunt; sed vbi sæpius stabulantur, conue-
niunt, versanturq; ea sua dicemus loca. Quorum hæc erit forma.
AQUATILIA animalia ampliori constant forma, quam sui
generis terrestria, rotundis membris, cute glabra & molli, carne
flaccida, colore pallida, inolida, saporis insipidi, & breuis vitæ.
Cuius naturales rationes reddemus. Quod ampliori forma sint,
quàm sui generis terrestria, reddit Aristoteles rationem proble-
marum libro. Terrestrium vi solis consumatur corpus, detrahiturq; copia alimenti, vn-
de quæ abdita viuunt, vegetiora sunt, his incommodis quum aquatile genus immune
sit, adolescit corpore ampliori. Et Plinius. Quod aquatilia maiora sint terrestribus, cau-
sa euidens humoris luxuria. Quod rotunda sint forma. Vidimus in humana Physiogno-
monia mulieres, vel humidos viros, vel nuper ortos pucros, qui verè humidiores sunt,
teretibus, læuibus, & molliusculis esse membris. Carne etiam constant laxa, quia humi-
da sunt. humidoq; vescuntur cibo, aquis, luto, & mucos: secus autem in ijs, quæ radici-
bus, herbis, alijsue durioribus vescuntur: nam carne duriori, vegetioriq; constant. Pal-
lidi coloris causas reddit Aristoteles in problematis, quum humorem efficere pallidita-
tem dixerit, quando putrescit, & immobilitatis etiam causa euenire, ob id pallidos
esse, qui palustria colunt. Cur verò insipida, & inolida sint, causam reddidimus in aqua-
tilibus plantis. Sed aquatiliū animalium vires vestigemus, & veterum Philosophorū
sententias perscrutemur. Aristoteles libro de partibus, & respiratione refert Empedo-
clem non benè censere ex animalibus ea calidissima esse, & ignis plurimum habere, quæ
G aquatilia

aquatilia: nam fugientia naturalis caliditatis excessum, quum frigido & humido destruantur, loco ipso hæc contraria asciscunt, humorem enim aere minus esse calidum. Et loci frigiditatem, caliditate naturæ ipsorum pensari. Theophrastus idem refert. Empedocles piscium constitutionem calidissimam putat, ob id in frigidissimum ablegatos elementum. Contraria contrarijs locis posse perdurare censebat, calida frigidis, & frigida calidis. Sic enim naturam in principio generasse volunt, & rem à suo simili per excessum perire, conseruari à contrarijs maxime posse, velut medio quodam exultante temperamento. Cui ita respondet. Quod res contraria neq; alere, neq; seruare apta est, sed similis, & ineptè Empedoclem asseruisse naturam ad locum humoris transtulisse, quæ in arido genuerat, quo enim pacto animantes aquarum incolæ vel quantumlibet temporis in arido persistere potuissent, si modo his nostris temporibus similes sunt? Item quod nostris temporibus in generatione euenire sentimus, rem planè declarant: nam in vniuersum animalium plantarumq; genus tum generari, tum permanere suo tantum in loco posse videmus, quo circa suo quoq; loco affici nequeunt, contrario & aduerso affectionibus patent, vt pote cum distractio & permutatio magna ita accedat, sed vt diximus de plantis, corporei effectus excessus contrarijs in locis, & temporibus conseruantur, similibus destruitur, cõtra naturales corporis habitus similibus gaudent, & cõseruantur. Sed vires, quas ex animalibus, quæ dulci aqua viuunt, conijcere possumus, erunt, quum humida & frigida sint, ijs, quæ refrigeratione opus habent, iuuant, vt iam diximus, & ebrietati, & canis moribus. Sicca enim animalia suis moribus rabiem, & hydrophobiam inducunt, vt catus, lupus, vulpes, mustela & aliæ, & aquatica medentur eis; quum solus cancer putaret Galenus ex Pelope. Sed ad exempla accedamus. Cancer fluuiialis cinis magnopere prodest rabidi canis moribus, ea ratione, quam diximus, quod multis etiam animalibus competit, quum antiquiores medici huic vni soli tribuerint. Prodest etiam tabidis, & carcinomata lenit. Hippocampus aquaticum animal ei, qui eum deuorauerit aquæ amorem inducit, vt perennes fluuij, iuges fontes, lacus, & littora grata sint: vires salutare contra rabidi canis morsus habet, ex quibus aquæ pauor exoritur, ex Aeliano. Ranæ & si extra aquam aliquando viuunt, inter aquatilia numerantur, carne flaccida, læui, hæcticis, & phthificis apponuntur, dolores capitum mulcent, sacro igni, tonsillis, & similibus morbis medentur. Testudo aquatica frigido succo constat, hæcticis, & phthificis datur ad refrigerandum, valet etiam ad ambusta, quar tanas, ignem sacrum, capitum dolorem, & ebrietatem. Anguillæ in aquis, & luto degunt, ad eadem ferè remedia solent propinari. Vino suffocata, & ab ebrio potatæ, tollunt temulentiam. Piscium pleriq; hæcticis profunt, vt ex Medicorum libris habetur. Mullus vino suffocatus ad ebrietatem valet. Anser, aquaticum animal, solus animalium non rabit ex Aristotele, ob id contra hydrophobiam. Mergus in aquis, & mari degit, mirifico experimento contra rabidi canis morsus valet, vt illico hydrophobi aquam flagitent ex Actio. Miluus ebrietatem arcet, qui in aquis versatur.

DE PALVSTRIS PLANTAE PHYSIOGNOMONIA, ET
viribus. Cap. XIII.

Nunc paludum, & residum aquarum accolas plantas dicemus, vt quæ aquis partium immersæ viuunt, partim extra innatent, exiccatisq; estu paludibus etiam viuunt, & humidis, vdosifq; reperiantur: vnde terræ, & aquæ figurarum, & viriû misturam referant. Harum indoles hæc erit.

Huius iconem require in medio tabellæ decimi capituli.

CAVLE fruticat anguloso, cano, medulloso, fractu contumaci palustrium locorum incola, fronde angulata, vel laciniata, neruosa, hispidiuscula, flore albo, ex croceo commisto.

misto. Radice magna acerba, odorataq; , vegetioribus viribus, & tandem iam dictæ ferè simili, nisi ex terreis partibus aliquantulum villosa.

Sed effigiatuæ rationes assignemus. Angulosos caules nimia siccitas reddit: diximus humida rotundari, sicca ergo in angulos restringi. Syluestria, quia sicciora, vt dicemus, magis angulosa, striataq;. Caule cauo, & meduloso assurgunt humida ex Theophrasto: nam de vitibus ait, solutas vites esse, quæ plus medullæ, quàm ligni haberent, & his meatus ampli, mulciq; sunt, & alimenti largam copiam desiderant, ob id pluuio solo, humidoq; pangendas esse: proinde quæ larga medulla abundant, humida sunt, quæ pauca, solidaq; sicca, vt quercus, olea, cornus, ebenus, & buxus. Facilis flexus, & contumacis fractus sunt, inquit idem, quæ lenta sunt: humiditas siccitate temperata lentitiam, & obsequium præstat. Flore partim albo, partim croceo, quod euenit siccitate mista humiditati, vt dicemus in florum coloribus. Fronde parum angulosa: siccitas enim frondes angustas reddit, acuitq;, & nervos & hirsutiem addit, vt dicemus. Radice vesca, odorataq; aliquantulum, quod ex siccitate euenit. Theophrastus libro de causis sexto sapore neq; in nimia siccitate, neq; nimia humiditate residere posse dixit. Caules qui extra aquam nimia siccitate insuaues, dulcedinem nanq; recipere nequeunt, at in radicibus siccitas nimia humiditate temperatur: & ratio odoris saporem sequitur, vt aliquantulum dulcis, odorataq; sit. Viribus vegetioribus sunt, quia vires ex modico alimento proueniunt, modo siccitas modicum præstat alimentum. Syluestria validiora sunt urbanis virium robore, quia sicciora. Vires quas possident frigidæ sunt, & sicca ob aqua, & terrestrem essentiam, non omnino sicca: quia plus aquæ habent, sed sicciusculæ. Quia leuiter & sine morfu desiccant, combustis, depascentibus vlcibus, dysentericis, cœliacis, alopecijs, foeminarum profluuijs, igni sacro, inflammationibus, ambustis, strumis, & vulnerum conglutinationibus iuuant. Exempla erunt. Secus fluuenta in palustribus nilotica papyrus frutescit iunceo, triquetro caule, tomentacea medulla infarcto, nitido, super gurgitum altitudinem atollitur, cui nuspium, nisi ad ima folia sunt, semine infœcundo. Ad vsum funium valet, quia obsequiosa. Radicem crudam, costamq; mandunt: succo deuorato; manducamentum expuunt. Frigidam & siccam esse contendit Arabes, Galenus vulnera conglutinare dixit. Similis natalibus sari, quod vadosis exurgat, vbi recedens amnis, plana dimisit, caule triangulo, flore luculenta cæsarie decorato, vn in papyro, radice edula, quam mansam expuant: sic etiam Mnasium ex Theophrasto. Faba Egyptia in paludibus, stagnisq; nascitur, calamo molli, folio latitudine, & cavitare spectabili, vt intus aquam continere possit, radix manditur cruda, tosta, elixaq;, faba exiccata nigrescit. Dioscorides astringendi potestatem obtinere, vtilem stomacho, & dysentericis dixit. E limoso lacustrium, & stagnantium aquarum fundo traicit lymphas nymphaea, & ob id sibi id nomen vendicauit, per ampla folia summis aquis plurima innatant, plurima etiam se porrigentia in imis, circinatæ rotunditatis, flore candido in medio crocos habente, caule læui, radice cluua simili. Galenus reficcare sine morfu, & refrigerare dixit: Cœliacis, dysentericis, alopecijs, venereis insomnijs medetur ex Dioscoride. Potamogetoni nomē quod fluuiorum accola sit, sed etiam segnius labentium, vel torpentium aquarum. Folio hirsuto betæ, flore spicato, coloris obsoletæ purpuræ, gustu astringente, & reficcante. Stagnosis & palustribus nil familiaris, aut viuidius iuncis, caule surgit læui, enodi, fungosa medulla infarcto, obsequiosæ lentitiæ, ob id à iungendo iuncus, & à funibus & loris schœnos, texendis storeis per ac comodus, aluū sistit, & crebra foeminarum profluua. Galeno frigidus & siccus. Aquo forum locorum indigena plantago aquatica. Caule surgit procero, folio læui, crasso, flosculo candido. Procidencia curat, rubentem podagram, capitis dolorem à calida causa ortum mulcet, cruento sputo, vrinaq; medetur. Equisetum ^{ἑquisέτου} dictum, quod palustribus, & humentibus lætetur locis, culmos exerit leniter scabros, cauos iuncea specie, folia equinae setas caudæ imitatur, floribus albis. Sanguini è naribus, & vulneribus

erumpenti medetur, ruptis, vesicæ; & intestinorum dissectionibus, & enterocelis. Galenus sine morfu exiccare dixit, Auicenna frigidâ in primo, siccam in secundo, & herniæ intestinali, & hydropicis mederi. Phleon aculeato caule & folio frutex, non alibi, quàm in vdis proueniens, in lacu Orchomeno vberè nascens, fœmina sterilis, ad nexus utilis. Pecori radix gratissima est, & radici partem proximam teneram pueris excirari. Nonnulli stœben dicunt, nomen videtur inditum ex tomentitia, & fungosa natura, an sit Dioscoridis stœbe hariolari non ausim, sed videtur saltim cognata, quum vires eadem, quæ palustribus. Auribus purulentis, oculis abiectu cruentis, dysentericis, & erumpenti sanguini prædest. Galenus desiccare sine mordacitate dixit, ob id vulnera conglutinare. Typha ex eisdem natalibus, nempe stagnantibus & palustribus aquis emergit, caule procerò, tereti, recto, læui, folio triquetro, mucronato, flore papposo, oblongo, cylindrea figura, turbinata effigie. Ambustis medetur ex Dioscoride. Paulus euidentissimè refrigerare, & resiccare dixit, & æstuantibus lumbis prodesse. Iisdem nanq; paludosis, typhæ affinis prouenit butomus Theophrasti, sparganium Dioscoridis, & Galeni Xiphion, triquetro folio, dorso prominulo, & carinato, manû arripientis vtrinq; cœsim sauciant, radix etiam pecudibus, & puerulis vesca. Galenus desiccare dixit. Riguis & humentibus conuallibus emicat erinos Dioscoridis, echinos Galeni, flore luteo, semine acerbo, oculorum fluxionibus & aurium doloribus valens. Galenus desiccatorix, & repellentis facultatis, & aurium fluxionibus valere dixit.

DE FLUVIATILIVM PLANTARVM EFFIGIE, ET
potestate. Cap. XIII.

NUNC fluentium aquarum incolas plantas prosequamur. Sed nō quod humentibus alueis, & labentibus aquis viuant, humidam, vel frigidam temperiem sortiri dicet quispiam, sed in excessu calidissimas, siccissimasq; quum ob necessitatem ijs locis viuant, vt semper nouis frigidis, & præterfluentibus vdis abluantur, quasi refocillationis, & frigidioris egerent alimenti: sunt enim labentes frigidiores, nec alibi, quàm ijs locis viuere possunt, quarum forma plerunq; Physiognomones decipere solet, quū notas aliquas humidarum habeant, quod in aquis viuant, aliquas verò calidarū, quod calido, siccoq; habitu consistit.

IN EXTREMO tabellæ loco à dextris tui fluiuatilis plantæ
effigies visitur, capitæ decimi.

CAVLE igitur fluentium aquarum accolæ surriguntur læui, sed gracili, fronde læui, pinguiscula, sed pluribus incisuris laciniata, flore albo, sed plerunq; luteo, radice tenera, sed exigua, odorata, acri sapore linguam exulcerante.

Causæ sunt. Caule læui viuunt, quod aquis nascantur, sed gracili, ex caliditate, fronde læui & pinguiscula, ex humiditate, in qua nascuntur, incisuræ ex siccitate, caliditateq; radice tenera ex humiditate, sed exigua odorata, & acri sapore ex caliditate, flosculo albo ex humore, flauo ex calore plerunq;, & tandem calidæ & aquaticæ plantæ effigiem retinent. Vires adeo calidas habent, vt linguam exulcerent, cutemq;: ob id lepras, pforas, scabiem, stigmata, scabros vngues, alopeciam, & calculum curant. Ranunculos ranis cognomines fecerunt, quod ijsdem fluuijs, & lacustribus locis oblectentur, & floribus sint colore ranatis, id est luteis herbido permistis, vt pote ranis conuictrices, & aquarum porrices. Folia initio rotunda, dein incisa, flores aureo fulgent nitore, caule gracili, radice parua, alba, vrentis gustus, nec inuicundi odoris. Scabros vngues eximunt, stigmata delent, formicantes verrucas, & alopecias. Galenus calidas & siccas esse dixit. Sed ranunculorum plures species, inter eas flammeus est, folia sunt ei angusta, oblon-

oblonga, carnosâ, ambitu serrata, caulis cauus, rubellus, enecat pecora edendo, am-
 ric enim vescentium exta. Chelidonium minus folijs subpinguibus, radice pusilla, flo-
 re eleganti, foliolis aureis radiatim stellato, nascitur in aquis. Exulcerat, sed non ubiq;
 pro agri conditione. Pforas, & scabros vngues eximit. Galenus calidum, & siccum in
 primo esse dixit. Ex *ἰδατος*, & piperis nominibus conflatum nomen hydropiper, ac si
 aquaticum piper diceret, acre vt piper, nascitur in aquis pigro lapsu repentibus. Pro-
 uenit caule numerofo, gracili, flore albedo, purpurafcenti, semine acri laporis, radice,
 parua. Sigillata deler. Calidum, siccumq; paulo infra piper esse Galenus dixit. Sion
 ἀπὸ τοῦ σίσιον, quasi quatiatur in aquis ex præterfluentibus, & alluentibus vndis: Vnde etiã
 Latinis laueris nomen, folijs olusatris similibus, sed minoribus, & odoratis. Calculos
 deturbat, cit partus. Galenus excalescere dixit. Etiam lympidorum riuulorum secta-
 tor sisymbrium aquaticum, vbi etiam sion prouenit, gracile est, & tenellum, folio pri-
 mum rotundo, adultum eruce modo finditur, cauliculos nerueos habet, acri gustus,
 excalescit, vtriusuis vires paris ferè sunt commodi. Purgat lentigines, & vitia cutis.
 Galenus excalescentis, & exiccantis virtutis manifestauit.

DE PLANTARVM PHYSIOGNOMONIA, ET VIRIBVS IN
 maritimis aquis nascentium. Cap. XV.

DULCIBVS aquis ad falsis deuenimus, de marinis plantis loquemur,
 sed priusquam ad harum formas & vires descendamus, videamus nun-
 quid in falsis plantæ nasci, & nutrirî possunt, vt inde colligere possi-
 mus, quibus præsent. Claris argumentis probat Theophrastus in stir-
 pium genere falsuginem nullam sentiri, neq; in falsis aliquid gigni pos-
 se, hoc modo. Salsum neq; alit, neq; aptum est generationi; argumẽ-
 to quod falsis tractibus nil prouenit, sed & si videamus in falsis quippiam gigni, vt plan-
 tæ, pisces, & alia animalia, quæ dulcia sunt, non ob id ex mari gigni, vel ali putandum
 est: nam id, quod alicuius materia futurum est, necessario esse oportet transmutabile,
 nam generatio transmutatio est, porrò sal non est transmutabilis, ergo neq; perfectum
 quicquam, neq; aliquid vlllo pacto generari ex eo potest: nam plantæ calor internus,
 & solis humorem trahunt, qui alimento plantæ futurus sit, qui humor purior, leuiorq;
 est, sed salsum omne terreum est, & graue hauriri non potest, quia subsidet. Secunda
 ratio quod sal facultates omnes desiccet, & erodit, vt desicceretur vis generationis: Vnde
 id quod in alijs generationem prohibet, ipsum videtur author incommodi etiam sibi,
 idest quod alijs inutile ad generandum, inutile quoq; sibi futurum. Præterea quæ nullã
 mutationem, vel corruptionem sentiunt, auersam penitus à plantis qualitatem habere
 necesse est, porrò sal est eiusmodi, nam omnia vindicat à putrilagine. Aliud erit argu-
 mentum. Quod non multum euacuatur, non multo indiget alimento, planta non eua-
 cuatur, quia caret excrementis, non ergo multo indiget alimento, non igitur cogun-
 tur quicquam sugere, quod inutile sit ad alendum. Plantis excrementa non sunt, quia
 si inessent, excernerentur, nec in superficie residerent, à solis vi eòusq; eleuata. Alias
 deinde addit rationes, quibus videtur disquirere, quod plantis insit falsugo, nam falsu-
 ginis sapor, qui plantis inhæret, vel intrinsecus est, vel extrinsecus: si intrinsecus erit ali-
 mentum, naturæq; conuenit, si extrinsecus accidit, vnde ingreditur? & ex quo? vel ab
 aere ambiente, qui se induit in meatus, vel à vaporibus humorum à radice attrahi sur-
 sum feruntur, deinde exiguntur à medulla, & tanquam sordes erumpunt ad cutem?
 quippe falsugo superficialia videtur, sed ciceri vernacula, & necessaria est, siquidem im-
 bribus elota, interit eius planta, vnde constat naturale ei esse, vt se tueri, & conseruare
 valeat. Est & in quarundam folijs, & ramis falsugo, quæ in aquis immissa & elota, gu-
 stu manifesto deprehenditur, non in ijs solum, sed in fructibus quoq; si quis non fru-
 ctum

Cum mandat, sed linguā consulat, quippe non in carne, sed in tegumentis falsugo re-
 posita est, quasi à natura consulto factum, vt semen inclusum à corruptionis labe vin-
 dicetur, ac falsugine custodiatur: nam dum viret, in caule & siliqua est, adulta verò sic
 cescens in putamine residet, tan q̄ intrinsicus adueniens. Rem ergo naturalem esse sal-
 suginem, atq; natiuam latissimè patet, nam vbicunq; seratur, aut non satus aliubi oria-
 tur, falsum futurum, etiam si ager falsus non fuerit: nam ea quæ locis falsis proueniunt,
 haud temere falsuginem cœperit, sicut halimus, kali, & alia pleraq;. Alibi verò de falsis
 aquis hæc habet. In genere aquarum, quæ nitrum, vel alumen, vel aliquid aliud eius-
 modi sapiunt, plantas neq; alere, neq; gignere posse dixit, sed esse quasdam priuata
 naturæ plantas, quibus priuata deberi alimenta par est, tantumq; mari generales facul-
 tates tribuit, vt suas ibi plantas agnoscat peculiare, quæ in terra nasci nequeat, vt suas
 etiam animantes, idest pisces. Præterea alias esse arbores, quæ in æstuarijs viuunt, hæ
 non à mari capere alimentum, sed è venis subterraneis. Marinas enim aquas percola-
 tas falsitatis virus amittere, & ex interiore terræ sinu dulce haurire, quo viuant, & ma-
 re ipsum circumfusum nihil nocere; per vices enim accedit, receditq;. Post æstuariū
 aliam littoralium apponit speciem, quasi mediam, inter dictas, hæc falsò humore sub-
 terraneo frui, tum ad alimentum, tum ad robur, vt non solum inde viuant, sed bene
 valeant, vt palma, brassica, beta, ruta, & eruca; tantumq; in his abest à maleficio, vt etiã
 afferat emolumentum. Salsis si culta fuerit brassica, vitream acquirit friabilitatem, vt
 terræ allisa, dissiliat in partes. Tollitur & acrimonia & amaritudo. Sed si falsus humor
 plantas nutrire possit, deterius alit, prohibet enim incrementum exiccando, quod ab
 humido est. Sed Galenus falsam aquam aridam, exiccantemq; naturam habere dixit,
 cum eiusmodi facultas in amaris insit, ob id enutriendo corpori prorsus inepta existimã-
 da. In stagno bituminoso Syriæ Palestinæ nullum neq; animal, neq; plantam conspici,
 cumq; flumen, quod propè Hiericunta fluit Iordanes, pisciumq; copia scatens in stagnū
 ingreditur, nullos omnino fluuij ostium pisces excedere, & si quis captos in stagna co-
 njiciat, celeriter mori. Sed videmus in mari tanta piscium genera gigni, ali, & commo-
 dissimè viuere, vt aliter credere non possimus, vt eorum naturæ familiaritate dulce, &
 iucundum esse, quod si aliter esset, facile vtiq; foret ad fluuiorum ostia ingredi, & aufu-
 gere, sed ex tam mirabili multitudine paucos constat, qui fluuios subeant. Sed si cui no-
 uum videbitur in mari dulcem aquam contineri, consulat Aristotelem, qui cereo vase
 mari immerso percolatione dulcem aquam exhauriri dixit, & littoralisū accolat, qui dul-
 cibus aquis destituti, puteis vix tres cubitos altis in arena effossis, dulcem ex falsis secer-
 nere. Sunt qui dicant arbores marina aqua non ali, quod nec quidem terrestria anima-
 lia, quod ariditate præcipue offendantur arbores, atq; arefacit marina aqua, vel quod
 oleum quidem intestum stirpibus absomit illitum, aut marina aqua multam partici-
 pet pinguedinem, ideo etiam conflagrat, vel quod amara sit remissione exustæ terræ, vt
 dicit Aristoteles, potumq; respuat. Lixiuum nanq; fit ex dulci aqua in cinerem missa,
 quod ferunt in Rubro mari syluosas materies, stirpesq; fruticari, nullum quidem edūt
 fructum, grandescuntq; fluminibus multum interentibus in mari lutum, & proinde nõ
 longe à terra absunt. Plutarchus in libro de causis negat plantas falsis ali posse. Auerroes
 maioris maris aquam falsiorem, amarioremq; cæteris esse, ob id nullum animal in eo
 viuere posse, quia amaritudo est in vltima contrarietate nutrimenti animalium, quod
 dulce est. Sed id subtilius disquirere nostra haud magnopere interest. Nos hæc recitauim-
 us, vt perscrutaremur ex his vires maritimarum plantarum. Quæ igitur in mari na-
 scuntur talem præferunt speciem.

SINE caule plerunq; assurgunt, vel cauo, inani, & fungoso. Folijs capillaceis, vel
 absq; folijs, fructu vidue, sine radice, quod saxis, lepadum more adhæreant. Totę mol-
 lis & sine ligno, ne maris æstu collidi, & frangi possint. Colore ruffo.

Effigiaturæ causæ hæc sunt. Quod caule, folijs & seminibus vacet, causam diximus ex

Auerroc

Auerroë, quod si vnus elementi plantæ omnes imperfectæ sunt, marinæ imperfectissimæ, quod in sale viuant, qui generationi contrarius existit. Et locis etiam siccis, & in faxis natæ plantæ flore, fructu, & caule vacant. Colore ruffo sunt. Ruffi coloris causas reddemus in animalibus eiusdem loci. Vires pronunciamus frigidæ & siccas, frigidæ ob aquam, siccas ob sal, quem apud omnes sine dubio siccare constat: ob id morbis illis præstare possunt, qui frigidis, & siccis qualitatibus tuantur, vt podagris calidis, hydropicis, inflammationibus, & sanguini profluenti. Marini phuci genera plura sunt, vnum latum, alterum oblongius, & rubeum, tertium candidum in Creta florès. Podagris valent, inflammationibus, & venenis; sed ijs humidis vti oportet. Galenus refrigerare, & resiccare dixit. Muscus marinus nascitur in scopulis, testaceisq;, haud procul à mari, gracilis, capillaceus, caulis expers. Præcipua ei spissandi vis, collectiones cohibet, & podagris confert, quas refrigerare opus sit. Galenus ex aquea & terrea essentia compositum dicit, vtraq; frigida: si quidem astringit, & calida euidenter refrigerat. Bryon herba marina, Plinio non capillacea, sed lactuæ folijs similis, rugosa veluti contracta, sine caule, ab ima radice exeuntibus folijs. Nascitur in scopulis maximè, testisq; terra compræhensis. Præcipua siccandi ei, spissandiq; vis, collectiones omnes inflammationesq; cohibendi, præcipue podagræ, & quicquid refrigerare opus sit. Androsaces in maritimis aquis nascitur, perpusilla planta, vmbilicata, cirris glabris, exilibus, crebris, surrectis, singulis vmbilicum medio fulcientibus, vrinas cit hydropicis, & podagricis illinitur. Galeno humens & acris est, desiccata desiccatur, sic Aegyneta & Plinius. Sed aliquibus diuretica est, & mendum in Galeni textu suspicor. Corallus marinus frutex, qui alto extractus, duratur statim, astringit & refrigerat mediocriter, excrementa coerces, oculorum cicatrices abstergit, sanguinis reiectioni, & vrinæ difficultati auxiliatur. Antipathes coralli species, vires supradicti habet.

SALSARVM ANIMALIUM EFFIGIES, ET VIRES
animalium. Cap. XVI.

ANIMALIA verò quæ in salis aquis degunt, aliam referunt qualitatem, & effigiem; quippe & viribus, & nutritione variant, & à terrestribus non solum locorum varietate; sed etiam alimentorum, quibus vescuntur. Diuersa enim maris loca diuersæ qualitatis pisces pariunt. Salmonem aquaticum in Aquitania marinis omnibus Plinius præfert, amia bizantia, yulpecula rhodia, anguilla bæotica, mus ponticus, thynnus megarensis, muræna ex freto, & tartesia, mugil ex Scyatho, hœodus ex Melo, conchæ peloring commendantur. Quorum forma hæc.

MAGNITVDINE parum subsident à dulcium aquarum incolis, corio duriori, squamosioriq;, carne constantiori, odoratori, sapidioriq; capillo ruffo, facilioris decoctionis, potentioris virtutis, & vitæ perennioris.

Ratio descriptionis talis est. Diximus humorem, in quo degunt, magnitudinis causam vtriusq; esse, sal desiccando semper minuit. Eademq; siccitas causa est, vt duriori carne, & squamosiores sint: Immodè multæ squamæ, spinæ, ossa, clauis, & vngues, in piscibus laudantur, quia in ijs ostendunt multum esse terrestris qualitatis, & rem contrariam suæ complexionis, quia sicciore sunt, & in petrosis locis nascuntur, vt saxatiles subtilioris substantiæ, & minoris superfluitatis alijs, vt Auerroes in Colliget. Sapidiori etiam sunt carne. Galenus hanc differentiam diligentissimè adnotauit, quippe diuersum genus pelagici mugilis ab eo facit, quod in fluminibus, stagnis, lacubus, aut riuis vrbium cloacas expurgantibus prouenit: nam horum caro excrementitia est admodum, & mucosa, optima autem eorū qui in puro mari degunt, alijs verò locis non insuauis modo sed

sed etiam ad coquendum difficilis, maliq; succi. Horatius his versibus delupo pisce idē sentire videtur.

Vnde datum terris lupus hic, tyberinus an alto

Captus hiet? pontes ne inter iactatus, an amnis

Ostia sub nasci?

Et apud Columellam extat non illepidè dictum de hac re. Philippus quum ad Numidiam hospitem deuenisset, & sibi è vicino flumine lupum formosum appositum degustasset, expuissetq; dixit. Peream ni piscem putavi; vsque adeo à tyberino, vel marino differre putauit, vt illum piscis nomine indignū iudicauerit. Quòd ruffo colore sicut, Aristoteles in problematis rationem reddit: nam omnes qui in mari degunt, ruffo sunt pilo, quia quum mare calidum & siccum sit, tales pilos reddere potest, vt lixiuium, & auri pigmentum. Vires hæ sunt. Piscium naturam & substantiam immutat aqua, illos vndequaq; peruadens, & intro alimenti, & refrigerationis necessitate attracta, similem inuicit suæ temperaturæ constitutionem. Salsa enim aqua per sal sicca est, & siccos suos incolat efficit, aqua per se frigida: vnde morbis ijs, quibus frigida & sicca profunt, opitulantur. Marini cancri sicci natura sunt ob salis mistionem, secus autem aquatiles, vt ex Pelope refert Galenus. Marini gobij à fluuiatilibus multum differunt, nam Galenus ægris marinum opponi iubet, succi bonitate etiã commendans: sed fluuiatiles hac doctè multum superantur, carne enim molli, & insipida snt, paruis squamis, quum aqua & luto vescantur. Anguillæ marinæ & fluuiatiles sunt, præ cæteris laudantur, quæ in siculo freto intra Rhegium & Messanam nascuntur. Diphilus palustribus marinas suauiores esse dixit.

DE FACIE, ET FACULTATE TERRESTRIVM STIRPIVM,

& primò de ijs, quæ pingui solo nascuntur.

Cap. XVII.

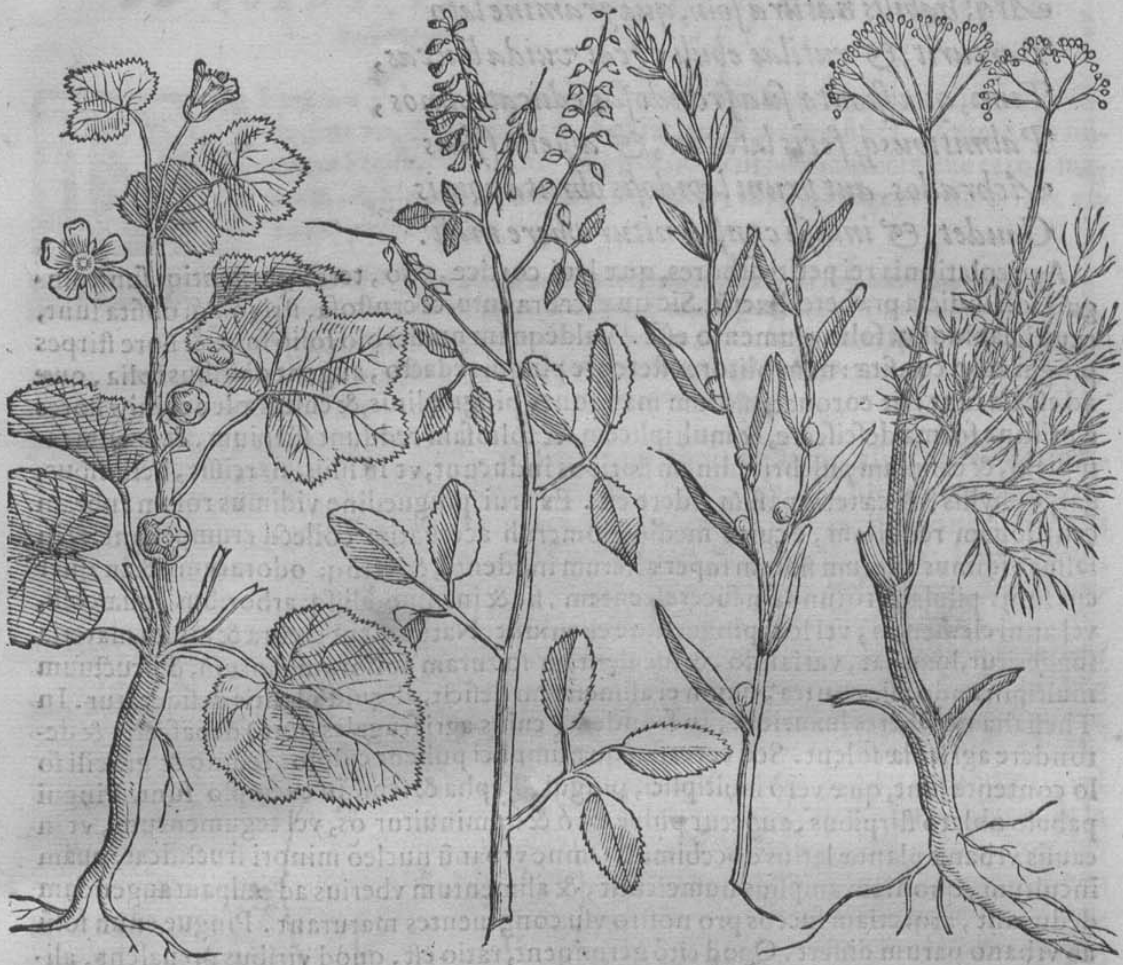
AM post tergum relictis aquatilibus herbis, illas docemus, quæ è terra suas facultates hauriunt, sed prius terræ varietates perquirere oportet, quæ cū innumerabiles sint, ne noster sermo longius protrahatur, & tyronum ingenia diuexemus, solum aliquas & principes memorabimus: nam & colore variant, alia enim pulla, alia cinerea, fuluaq; est, sic etiã sapore differunt, vt pinguis, dulcis, amara, salsa, astringens, sic alijs qualitatibus sicca, densa, soluta, arenosa, & calculosa, quarum nostri de agricultura libri pleni sunt, ob id lectores ad eos relegamus: solum pinguis, macræ, mediocris, & arenosæ telluris qualitatem referemus: ex his ingeniosus Phytogra reliquas poterit inuestigare, & primò à pingui incipiemus. Pinguis terra est, quæ linguæ admota pinguedinem quandam præferet, lentescitq; quasi glutinum. Sed pinguis humi incola plantam describamus.

QUATTOR terrestres plantulas tabella hæc oculis subijcit, à dextro latere pinguis humi accolam maluam ostendit: pro instanti capite, mox secundum locum occupat mediocris telluris inquilina lotus urbana, pro vndeigesimo capite, tertium in siccis nasces terris lithospermon, pro sequenti proximo capite, postremo loco arenis fruticans agreste

feniculum pro vigesimo capite, ita ad vnum distinctè expressas, vt reliquas, harum similitudine visu

facile assequi possis.

ASSVR.

ASSVRGIT planta pinguis humi accola perampla corporis specie, & multiplici ramorum stipatu, pingui & hilari aspectu, nec alibi lætior. Trunco tereti, vdo, turgenti. Cortice læui, nitido, succoso. Immodica foliorum petulantia, ex atro viridantium, crassorumq; præcoci germinis. Fructu pulpa pingui, succosa & friabili, molli, vel paruo intus ligno, sapore dulci, non multum odorato. Flores & fructus excrescentias quasdam ostendunt supra eos. Radicibus magnis, hinc inde reptantibus.

Hæ sunt causæ effigiaturæ. Peramplio corpore, ingentibus ramis, folio numerofo, magno, carnosq; fruticat pinguium locorum inquilina ex Theophrasto, ob id quod plântæ radix solo altè descendat, imaq; subiens succosa, multum alimenti trahit, quod in exucca & strigosa terra facere non potest, quum eius radix per summa adhæreat, minimumq; alimenti trahat. Arborea nanq; pingui solo alimenti copiam adæo largam attrahunt, vt optime germinare, magnitudinemq; accipere possint, sed fructum parere nequeunt, quoniam non concoquunt quantum abunde sit. Pingue solum, calidum est: caliditate radices vegetiores fiunt, & vberius attrahunt pabulum, quod vberius, vertitur in frondes & ramos. Frumentum africanum & dracontias calamum crassum gerunt, quod non nisi læto agro nascantur, & vbi possint vberius succum haurire. Columella de pingui terra loquens ait.

Pinguis ager putres glebas, resolutaq; terga

Qui gerit, & fossus graciles imitatur arenas,

*Atq; habilis natura soli, qua gramine lato
Parturit, & rutilas ebuli creat uuida baccas,
Tum, qua sponte sua frondosas educat ulmos,
Palmitibusq; feris latatur, & aspera syluis
Achrados, aut pruni lapidosi obruta pomis
Gaudet, & iniussu consternitur ubere mali.*

Agricolationis rei periti arbores, quæ leui cortice, vdo, tereti, turgentiq; sunt, pinguis soli indicia præbere dixerunt. Sic quæ scabra cute, & crustosa, strigosaq; obsita sunt, exusti, lapidosiq; soli argumento esse. Valdèquam numerofo folio sunt, & flore stirpes pingui agro consistæ: nam olitores stercore pingui redactæ, augent oleribus folia, quæ ad escam sunt. Et coronarij florum mangones pinguedinis, & culturæ lenocinijs flores à pristina forma desciscere, & multiplicem, & foliosam reddunt stirpium, & florum familiam, & eximiam pulchritudinem floribus inducunt, vt in lilijs, narcissis, bellidibus, garyophyllis, & cæteris passim videre est. Ex arui pinguedine vidimus rosam rubram centifoliam redditam, è cuius medio glomeruli aceruatim collecti erumpebant, & in iasme vidimus alterum florem super alterum insidentem, & vtrūq; odoratum, & in quercus folijs pilulam rotundam succrescentem, sic & in ulmo, alijsq; arboribus, quæ cœli, vel anni clementia, vel loci pinguedine eueniunt. Natura, cui crebra & multa materia suggeritur, luxuriat, variando, & luculentam foeturam foliorum, florum, & fructuum multiplicando: sic contra, quum ei alimentum deficit, aliquid plantis desideratur. In Thessalia ne segetes luxuriant, in frondem (cuius agri frugales sunt) depascere, & detondere agricolæ solent. Sed cerealia, quæ simplici pubent culmo, ieiuno & gracili solo contenta sunt, quæ verò multiplici, pingui. Typha & semè in exemplo sunt. Pingui pabulo oblato stirpibus, augetur pulpe caro & imminuitur os, vel tegumentum, vt in caulis vrbanae plantæ latius docebimus. Omne vrbana nucleo minori fructificat, quam incultum, quoniam amplius humescunt, & alimentum vberius ad pulpam augendam deducunt, atq; etiam succos pro nostro vsu congruentes maturant. Pingue enim solū ab vrbano parum differt. Quod citò germinent, ratio est, quòd viribus prævalent, alimentoq; abundant, vt amygdala, & punica & ad summum syluestria, quam vrbana, quia robustiora, quum humiditas, & mollities ad emittendum plurimum conferunt, sicum enim & spissum neq; transmeatu facile est, neq; copiam habet materiae. Pingue solum vice stercoreis est, & steruus sua caliditate plantæ poros aperit, & radices vegetas reddit, vt & cito fructificet. Quod parui odoris sint. Odor ex siccitate, vt diximus, proveniebat, sed non omni siccitate, verum terra pinguis lenta, glutinosaq; humoris, lentorisq; causa non æquè calor suo fungi officio potest, ob id odoratos fructus haud multum afferre potest. Et vt diximus de ramis, ita & de radicibus intelligendum, quod magna & procurrentes sint. Vires habet calidas, & humidas, quia pinguis terra calida & humida est, & planta huius loci inquilina easdem retinet facultates. Triticum solum pingue, & restibile accommodatum ex Theophrasti sententia, & reliquorum Galenus è secundo ordine calefacientium dixit, nec refrigerare, nec exiccare posse: ergo humectare. Sesamum putre solum exoptulat ex Columella, vel pinguiore arenas. Galenus modicè calefacere dixit. Linum pingue solum Varro requirere scribit. Calidum, sed humiditate, & siccitate symmetrum. Zea pingue veruactum exoptat, quum nil magis terram exurat Theophrastus dixerit, inter hordeum, & triticum temperatura medium. Sic olyra, & siligo. Malua pingui delectatur loco, & humido gaudet lætamine hortorum, calida, humidaq;. Fæcoli pingui, & restibili loco nascuntur ex Columella, calefaciunt & humectant ordine primo ex Galeno. Malus, & pyrus ex Palladij sententia leue & pingue solum desiderant. Idem de sorbo dicendum, quorum temperies calidæ, humidæq; sunt.

DIXIMVS de ijs, quæ pingui & frugali solo nascuntur, nunc quæ sicco, sitienti, & aspero, quorum facies, & vis opposita. Diximus in humana Physiognomonia calidi & sicci corporis indicia esse carnem macram, & hirsutam, duram, & siccam, capillos nigros, nervos & venas apparentes: sic

DEIUNI soli accolam plantam tertio tabellæ loco in proximo iam descripto capite demonstrauius, quare eam cognoscendi anxios illuc remittimus, ne iterata eiusdem figuræ appositione fastidium potius, quàm utilitatem legentibus pariamus.

QVAE squallida & ieiuna stirps, vt plurimum obuia fit humo, aspectu exili & macilentio infelicia sua testatur natalia. Caule nanq; strigoso, rigenti, hirsuto, exucto, gracili & surculoso. Fronde angusta, vel acuta, vel profundioribus incisa lacinijs. Flore lueteolo, non nihil interdum rubente, sæpissimè in umbellis. Fructu paruo, intus ossoso, minusq; succoso, iucundum halitum eructante, sapore amaro, vel aspero. Tardè fructificat. Radice exili, paucis fibrillis innixa. Lentè crescit, vitæ diuturnioris.

Sed descriptionis causas reddamus. Quòd paruo corpore sint, diximus in superiori ex Theophrasto, quod quæ vberi humo nascebantur, peramplo corpore, & alto, sic quæ gracili minus alta tellure, quàm radices per summa adhæreant, & minus alimenti, quàm competat, hauriant, breui corpore crescut. Frons altioribus lacinijs profcissa est. Diximus quod Naturæ ordo poscebat, quòd si in riguis nascentes plantæ rotundiori, vel retusiori angulo essent, contra quæ in siccis nascerentur, profundioribus scissuris, & lacinijs inciderentur, vel mucronatis angulis. Siccitas frondes angustas reddit. Populus alba in iuuenta latiori fronde est, sed eadem in senecta alimenti inopia angustas frondes, & scabrum corticem reddit. Ocymum in humentibus & umbrosis natum, latiori, & rotundiori folio est, at soli expositum, contrahit frondes adeo, vt in serpyllum abire videatur, quia vehementer siccat, vt diximus. Sic de vrbana & syluestri cruca dicendum. Syluestris lactuca rotundifolia & latifolia, quam hieraciam vocant, quod accipitres scalpendo eam, eiusq; succo oculos inungendo, obscuritatem quàm sensere, discutiât, siccis locis sata, breuioribus folijs, diuisuris profundioribus incisis nascetur, sic etiam euadit, cum senescendo mutatur ætas. De osse & pulpa fructus sæpius loquemur. Plantas, quæ culto & pingui solo proueniunt, diximus plus pulpæ, minus ossis habere, sic quæ exucco, & lapidoso, plus ossis, minus pulpæ ex contraria causa. Tardè fructificat, germinatq;, quia ex pauco, siccoq; alimento lignosa, solida, spissaq; sunt, sed quæ sicca, solida, & spissa sunt, nec transmeatu facilia, cum copiam materiæ non habeant, tardè germinant, vt diximus. Minus habent virium, cū alimento minimo fruuntur. Odo-rati fructus sunt, quia quæ sicca sunt, parum humoris habent, quod paruum est, facile excoqui potest. Suauitas odoris ex concoctione consistit, quæ olfactui congruunt, neq; dulcia, neq; vllam saporis gratiam habent. Aridis locis omnia ad plenum excoquuntur, vt apud Cyrenem, cuius ager tenuis, & siccus. Quod sapore aspero sint, reddit Aristoteles rationem in Problematis. Thymum in terra attica acerrimi saporis est, quod ille ager tenuis & siccus sit, quamobrem non multum humoris obtinent, quæ in eo nascuntur. Thymum quòd siccum natura, minimeq; dulce, nam ob inopiam tantum humoris retinet, quantum suo conuenit generi, quod dulce nequaquam est, sol autem quod dulcissimum est, exigit, vt acerrimum relinquatur. Acria sunt, quæ quum parum humoris habeant, sol vehementer excoquens, & dulce & leuissimum eximens, rema-

nec acerrimum. Dictamnium, quod solo aspero nascitur, excalescit & acre est, pseudo dictamnium, quod lætioribus locis nascitur, ignauum dixit Theophrastus. Quod tardè crescat, rationem ex eodem adducemus, & quæ ipsius rationes adducimus, nil maius adducere putamus, quum in plantarum philosophia eminentissimus sit habitus. Ex humiditate provenit corporis raritas, & per poros facilè fit percolatio, & sine vilo impedimento, sic quæ spissâ natura sunt, difficilè auferere possunt, quod enim spissum, siccū, amarūq; est, natura ignis consistit, & hinc lenta huius accessio est. Contra quod rarū, laxum, & humidum est, id celeriter crescit. Umbellas pro flore adducere, siccarum præcipue est, calidarumq;, quum oēs ferè umbelliferæ siccæ qualitatis sint. Testimonia sunt panax, apium, fœli, ligusticum, anisum, carum, anethum, cuminum, ammi, elaphoboscum, daucum, peucedanum, sphondilium, angelica, myrrhis, imperatoria, thapsia, fœniculum, smyrnium, pyrethrum, ferula, achilleon, ageratum, pastinaca, siser, crithmon, gingidium, caucalis, mentha græca, cachrys, filipendula, libanotis, & alia. Diuturnioris vitæ sunt, quæ carne sicca constant, & arbores, quæ corticem tenuem, & siccum habent intrinsecus, sanè diuturnæ sunt: nec facilè putrescunt. Sic in animalibus testudines, & quicquid eiusmodi est, ex Hippocrate libro de humoribus. Calidæ & siccæ temperaturæ sunt, & tenuis essentiæ, ciunt vrinam, & menses, comitialibus, & serpentum ictibus valent, partus extrahunt, & quia sapore acri sunt, incidunt, ideo expurgant thoracem, & pulmonem, & vermes necant. Eringij marini, & montani depressa aspera, & inculta loca persequuntur, & quo asperiora, gustu plus gratiæ, & aromaticitatis habent, pluribus aculeis circumdantur, inciluris alte laciniatis, & echinatis capitibus, colore albo viridante, & cæsis, ex loci calore. Cit vrinam & menstrua, serpentium moribus, opisthonicis, & comitialibus medetur. Galenus tenuis essentiæ dixit. Cinereus pallor, pallensq; saluix, qualis in apricis, exultis, & asperis collibus enatæ nomen ^{ex. i. i. d. o. p. a. n. u. s.}, quasi sole rabefacta & syderata, fruticat multiplici furculo, lignoso, folio scabro, rugoso, & squallente, iucundi odoris, vrinam cit, menses, & partus, pastinacæ ictibus auxiliatur, & terra vlcera purgat, capitis frigidis affectibus, articulorum doloribus, comitialibus, veteriosis, stupidis, & pectoris vitij. Calefacit, siccatur, & abstergit. Thymum pusillius fruticat, & lignosis furculis, folijs exiguis, angustis, & duris, flore purpureo: petroso & gracili solo provenit. Orthopnoicis, anhelatoribus prodest, tinea ventris exigit, menses, partus, & vrinas pellit, ischiadicis subuenit. Galenus manifestè calefacere dixit. Saturea in asperis, & salebrosis locis nascitur: herbula est virgulis exilibus, fermenosis, lignosis, crebris folijs, angustis, rigidiusculis, gustu acri, & odoro: vniuersa absoleta purpura albicat, lignosa radice. Eadem thymi vis; sed minori acrimonia. Anthemis numerosis luxuriat furculis, in alas diuisis, quibus ab radice pusilla folia, crebra, minutatim incisa, perangusta diuisura anethi adherent. Flores candidi, vberes. Nascitur in asperis, excalescit & extenuat. Pellit menstrua, cit vrinam & partum, sanat iecoris vitia. Lithospermum obuiam fit locis strigosis, aut quibus coli desitum fit, ramis gracilibus, hirsutis, porrectioribus, duris: folia angusta, tactu rudia, flosculi alben in alis; & summo secus folia vniones præcludi, rotundi, lapidea duritie & fractu. Siccitatis, absterstonis, & nonnihil acrimoniæ habet. Vrinas pellit. Dictamnium pulegio simile, folia tomento, lanugineq; pubescunt, in asperis locis nascitur, si in lætis pludodidicium dicitur. Excalescit vehementer, ad mulierum partus Theophrastus valere dixit, lienem imminuit, serpentum ictibus, & venenatis moribus auxiliatur. Lonchitis nascitur in sitientibus & asperis. Cit vrinam. Marrubium frutex à radice ramosus, subhirsutus, quadrangularibus ramis, flores asperi. Nascitur propter ædificia, ruinas, & ruderia. Crassam e pectore pituitam elicit, menstrua, & secundas extrahit, venenis & serpentum moribus valet. Galenus calidum & siccum dixit.

DE FORMA, ET COMMODIS PLANTARVM IN MEDIO-
cribus terris nascentium. Cap. XVIII.

DIXIMVS extremas, huc se intrusit & media, idest planta mediocri humo nascens, non pinguibus, neq; aridis, non saxosis, neq; arenosis, idest soluto & leui. Theophrastus optimam describens soli qualitatem, dicit eam esse, quæ mediam obtinet confusionem extremorum, idest soluti & spissi, leuis & ponderosi, sicci & humidus, superiora modicè inferioribus respondentia, arboribus, frugibus optimam esse, etenim ad habitum aeris quodammodo videtur accedere, sic & alimentum in se continet, & facilem meatum radicibus præbet. Sed ad formam accedamus.

IN decimo septimo capite, secundo tabellæ loco reperies plantam, mediocri humi accolam, ibi eam contemplare.

MEDIOCRIS terræ conuictrix, & familiaris forma vulgatio est, quàm sit opus a fabrè delineamentis depingi, nam quas descripsimus extremas confusim imitatur, vt qui ambas nouerit, nempe & mediam ipsam norit. Magnitudo paulo infra eam, quæ in pingui subsidet, sic etiam proceritate & foliorum luxuria, quæ in exuctis excellit. Nec simplici adolescit caule, nec multis propagatur virgultis. Folio leniter crenato, nec acriore, nec aboletiore colore. Non læuis, non hirsuta, sed molli quadam lanugine rigidiuscula. Spirat odorem non tetrum, non aromaticum, sed nec ingratum. Reliqua omnia medio habitu consimilia.

Formæ, & commoda consimilia sunt: quippe non calida, non frigida, nec arida, humidaq; sunt, sed tepida, & nostræ naturæ familiaria, vt non ad medicamenta, sed ad alimenta potius veniant. Exempla. Hordeo Theophrastus solum gracile præstat, quum leui, & pauco egeat alimento. Sic etiam de trimestri tritico, quum tepido, vel frigidiusculo sint temperamento. Triticum paululum calefacit: non resiccare, nec refrigerare manifestò potest, omni solo nascitur. Zea mediam obtinet facultatem inter triticum & hordeum, idest inter calidum & frigidum. Urbana lotus in medio frigiditatis, & caliditatis a Galeno locatur, vt quodammodo temperata. Asparagus non calidus, non frigidus, Didymus simplici gaudere solo dixit. Hemerocallis facultatem habet leniter digerentem.

DE VI, ET FORMA IN ARENIS NASCENTIVM
plantarum. Cap. XX.

RASPERIS & sitientibus locis ad arenas deuentum est, quasi sine maiori siccitate donata, quod alimento ficciori, renuioriq; vescantur.

POSTREMO tabellæ loco, decimo septimo capite descriptæ, plantam offendes arenaceo solo nascentem, cuius formam diutius ibi poteris reuifere.

FACIEM similem natalibus habet, quæ quum exucca, sitiens, & arida sit arenarum materia, suo aspectu restificatur. Defectuosa plerunq; est, caule, flore, vel semine vacans. Caule lignoso, exili, aspero, nodoso, hirsuto. Folio pusillo, duro, neruoso. Flore melino, vel subpurpureo. Radice dura, sed vegeta. Descriptionis causas reddens Theophrastus, ait, in arenosis pars ima optime constat, superna vitiosa est, quod fieri solet, quum solum arenosum, vel tophosum, vel adustum quidem subditum est, vis enim radicis modum excedit: sed alimentum multum ad superiora transmittunt. Reliquas, quia sæpius adductæ

adductæ sunt, non visum est opportunum repetere: vnde ad vires accingamur. Sunt enim temperamento calido & sicco, & quum tenuium sint partium, vrinam cient. Caparis gaudet locis tenuibus, arenaceis, & iuxta rudera nasci ex Theophrasto. Folium & caulem habet subhispidum, radice lignosa. Menses & vrinam cit, & lienes absumit ex Dioscoride. Galenus tenuium partium esse, & calefacere, & desiccare dixit. Brassica arenosum, vel salebrosam solum amat ex Theophrasto. Vrinam, aluum, & menses cit, moribus viperarum medetur, & lienosis. Armoracea agrorum obseruatione arenosis læta visitur. Calida & sicca est, & vrinam cit. Foeniculum syluestre valenter exiccat, in arenis feliciter nascitur. Calidum & siccum est, menses cit, & vrinam. Halimus in maritimis arenis nascitur. Calida & sicca est ex Galeno, quia circa mare, ideo aliquantulum humida: & ob id mistæ facultatis. Pulegium in arenis provenit: vidimus ipsi, & quorundam aliorum experimento constat. Excalefacit, menstrua, vrinam, & secundas cit, contra serpentum moribus, & lienosis subuenit. Cucumis syluestris in arenis nascitur, fabuletis, & rudibus, Galenus menses cieri, & lotium euocare, & calidum esse dixit. Thrafi in arenis nascitur Lybiæ, & Lylibei Siciliæ, calidum est. Anchusa Alcibiadion vim magnam & medicatam habet: nam acrior & calidior cæteris, cum reliqua genera refrigerent. In fabuletis maximè gliscit.

DE AMPHIBIIS PLANTIS, ET PRIMO DE LACVSTRIS,
& terrestris stirpis Physiognomia. Cap. XXI.

DIXIMVS: hætenus simplicia plantarum natalia, nunc quæ vtriusque habitum mentiuntur, scilicet terrestris, & aquatici. Græci *amphibias* vocant, nos ancipitis vitæ dicimus, id est quod vtroque loco & terris, & aquis viuant. Inter eas quoque, inquit Theophrastus, si quis arctius inquirere velit, alias communem, & quasi ancipitem vitæ agentes inueniet, vt myrtus, salix, & alnus. Et alibi. Vtroque autem loco, id est terra, & aqua salix, harundo, (excepta tibiali) gladiolus, typha, phleon, & butomum exeunt. Nos quia compositam formam & vires vtroque loco nascentium retinent, iam de ijs primitus loquutis, de ijs dicemus.

QVIA vtriusque loci incolæ sunt, vtriusque loci mistum habitum præferunt, ex aqua frondes læues, multas & carnosas, radices magnas & sinuosas, & caules multiplices habent, ex terra caulem & folia rigidiuscula, sapidiuscula, odoratulaque: sic etiam temperamentum mistum ex vtroque habent, & plerumque ex contrarijs, & contrarias quoque vires, id est duplices, vt vtriusque temperamenti remedijs aptare possis: nam ex dulcibus aquis vires habent, quas iam frigidis, & humidis provenire diximus, ex terris vero, quæ ex calidis, siccis. Scordium in montibus & paludibus nascitur, caule quadrangulo flore, rubro, odore allij. Galenus ex multiformibus saporibus, & qualitatibus esse dicit, gustu amaro abstergit, & calefacit. Ad venenatorum serpentum morsus valet, cit vrinam, & menses, dysenteriam iuuat, pus è pectore extrahit, & vulnera glutinat. Oxylapathum palustribus nasci scripsit Dioscorides, ego semper siccis locis, & tenuibus vidi. Galenus mistæ facultatis esse dixit, digerit, repercutit, & costringit, dysenterias, diarrheas, & profluuium sanat. Smilax aspera in palustribus & asperis nascitur, radice crassa, & dura, venenosorum antidotum est. Galenus quia acris, excalefacere dixit.

ANCIPITIVM ANIMALIVM FORMA, ET VIRES.

Cap. XXII.

SVNT & animalia quamplurima, quæ aquis & terris viuunt, & ancipitè vitam ducunt. Dicimus amphibia, vt quæ nunc aquis, nunc terris viuât, vt vtrum dicas terrestre, vel aquaticum ignores, & quia ancipitis nature, & vis, sic & ancipitem formam habent, idest ex vtroq; compositam, vt diximus de herbis. Vnde & teguntur pilis, vt ipsa terrestria, & dura carne, scabra, tegumento & squamis, vt ipsa aquatilia, vel laui carne & molli, & tandem sicut vtriusq; elementi formam referunt, sic vtriusq; elementi vires retinent, idest mistam ex contrarijs, vt calida, frigida, humida, & sicca: ob id pluribus remedijs valent, & præsertim qui contrarijs his, vel similibus gaudent qualitatibus.

Fiber primos pedes simiç habet, quos in terris gerit, posteriores anseris in aquis, prioribus foueam sibi escauat, posterioribus innatat, cauda squamata, vt piscis, & proinde semper in aqua, sed corpus vt animal in terris. Sic vtriusq; vires obtinet, & ob id multiplices & tam varias, vt nos breuitati consulamus, dicimus quod Archigenes librum de eius viribus scripserit, in quo, quæ ex aquis & terris vires sunt, omnes continentur. Anser circa lacus & amnes versatur ex Aristotele, pedibus latis & membranosis, quibus innatat, pennis indutus, quibus in terris volat. Ex Galeno caro excrementitia est, vt cunctis domesticis animalibus carnem humidiorē, calidiorēq; habeat, ex Simeone Sethi, ex Alberto verò frigidam & siccam, & ob id ad varia remedia. Eiusdem generis formæ & vis anas, cuius caro omnium domesticarum auium carniū calidissima est ex Auicenna, & Serapione, sed ex Pfello humida, excrementitiaq;, ex Alberto frigida, & melancholica. Olores circa lacus, & paludes viuunt, in stagnis ali Opianus tradit, eiusdem vis, & temperamenti anseris, & anatis ex Medicorum doctrina. Columba & si terrestre animal, aquis rigari & madefieri gaudet, cuius caro calida & excrementitia est. Sus aquis gaudet, & circa stagna versatur, carnem excrementitiā habet, humidam, calidamq;, & quo pinguior, eò humidior. Elephantēs alij palustres, alij montani, alij campestres, qui & moribus & ingenio inter se differunt: sed propria est eorū natura roscida, & palustria loca amare, & si verè fluminales non sint, riparios dicemus ex Aristotele, & Aeliano. Eius caro frigida est ex Rhasi, sic testudo amphibia, & rubeta in humidis.

DE FACIE, ET VI AMPHIBIAE PLANTAE IN ASPERGINOSIS LOCIS ENATA. Cap. XXIII.

AM ex aquis & terris ad asperiora saxa superuecti sumus, de amphibijs etiam nunc sermo erit, quæ in saxis & aquis simul viuunt, vel vdis lapidibus, & fontium specubus, nusquam alioquin aptiorem locum in vniuersa hac nostra historia nacturi, ex vtroq; enim natali mistam habent faciem.

ASSVRGIT ergo caule lignoso, fusco, gracili. Fronde parua, oblonga, venata, neruosa, glabra, tardè crescens. Odor immanifestus. Plerunq; sterilis. Rationes descriptionis sunt. Quia sicut aqua lentitiam & obsequentiam viminibus dat, sic terra fragilitatem. Succus, quem haurit, è terra, frigidam teneritatem conciliat, adeò fragili caule sunt. Steriles plerunq;, quia vt Aristoteles, & ab eo Theophrastus tradidit, calida & humida animalia foecunda sunt, frigida, & sicca ex contrarijs causis, sterilia. Reliquas rationes superius assignauimus. Frigidæ & siccae temperiei sunt, ex aquis enim in quibus viuunt, frigiditatem habent, & à saxis, quibus adhærent, siccitatem. Quod Galenus sentit delichene loquens, refrigerat ratione aquæ, desiccatur ratione terræ, na-

in maritimis nascens, pinguibus folijs, pallidis, gustu falso. Anthyllis folijs mollibus, radice tenui, nascitur falsis terris, gustu haud insulso: Videturq; nomen anthyllidis quasi à cana lanugine pubescentibus, vel à floscellorum exilitate. Sunt enim multæ anthyllides, altera altera falsior, flosculis ex albo purpurascens, falso & acidulo gustu, vrinæ, renibus, & vulneribus medentur. Marina atriplex atriplici similis, & spanachia, folio subalbido, sapore falso, nitroso: nascitur propè littora, & salinas. Abstergit & aluum citat. Empetron in maritimis nascitur, falso gustu, sed quò proprius terræ, eò amarius. Galenus ad ea pollere dixit, ad quæ substantia falsa. Inter falsas stirpes cicer à Theophrastro recensetur. Dioscorides vrinam ciere, menses ac partus expellere, & ad verrucosas fornicationes, ad scabiem, capitis vlcera, impetigines, carcinomata, vlcera maligna, siue cacoethes, hydropicos, & arquatus valere. Nasturtium marinum forma fatiui, nisi frondibus teretioribus, albicantibus, teneris, & falsi saporis esset. Excalefacit fatium, lieni, partui, & renibus iuuat, lepras, & impetigines abstergit; serpentum venenis, capillorum defluuio, coxendicibus, tumoribus, & collectionibus illinitur. Sed marino vegetiores vires, præcipuè ad calculos pellendos, vt fumus experti vsq; ad admirationem. Brassica nitrosæ facultatis est. Cit vrinam, viperarum moribus, sordidis vlceribus, & podragris vtilis: cit menses, igni sacro, carbunculis, fluentibus capillis, & lieni confert, cutem & lentigines abstergit, & cit aluum. Marina falsioris gustus, folio carnosio, pingui. Vehementissimè cit aluum.

DE AMPHIBIIS PLANTIS MARIS, ET MONTIVM, ET
animalibus, & eorum viribus. Cap. XXV.

UNT & amphibie plantæ marinarum aquarum, & montium. Theophrastus ex his, quæ terrestres proculdubio sunt: mari nonnunquam viuunt, vt palma, scilla, albucom. Harum maxima ex parte formas consimiles ex marina, & terrestri formatas habent.

ASSVRGIT ergo fronde læui, albicanti, flore albo, odorato, radice tenui, odorata. Vires etiam ex vtroq; loco commistas habet, calidas scilicet, & siccas: calidas ex terris, siccas ex sale marinis aquis immisto. Myrtus in montibus nascitur & littoribus. Virgilius.

Littora myrtetis gratissima. &c.

Et veneream vocant, quòd in mari nascatur, vbi Venus nata est. Contrarijs facultatibus prædita est: vincit in ea frigidum terreum, habet & calidum terræ, & valenter deficcit. Valet sanguini excretioni, vesicæ erosioni, vrinæ, phalangiorum, & scorpionum moribus, inflammationibus oculorum, agilopis, & cæteris. Tripolium in maritimis nascitur locis, quæ allidit vnda, recedensq; dimittit, vt neq; in mari, neq; in sicco sit. Folio glasti, crassiore, radice alba, odorata, & calidi gustus. Contra venena, aquam, vrinamq; discutit. Amphibia verò animalia terræ & maris sunt alcyonij, & vituli marini, quorum etiam vires promiscuæ.

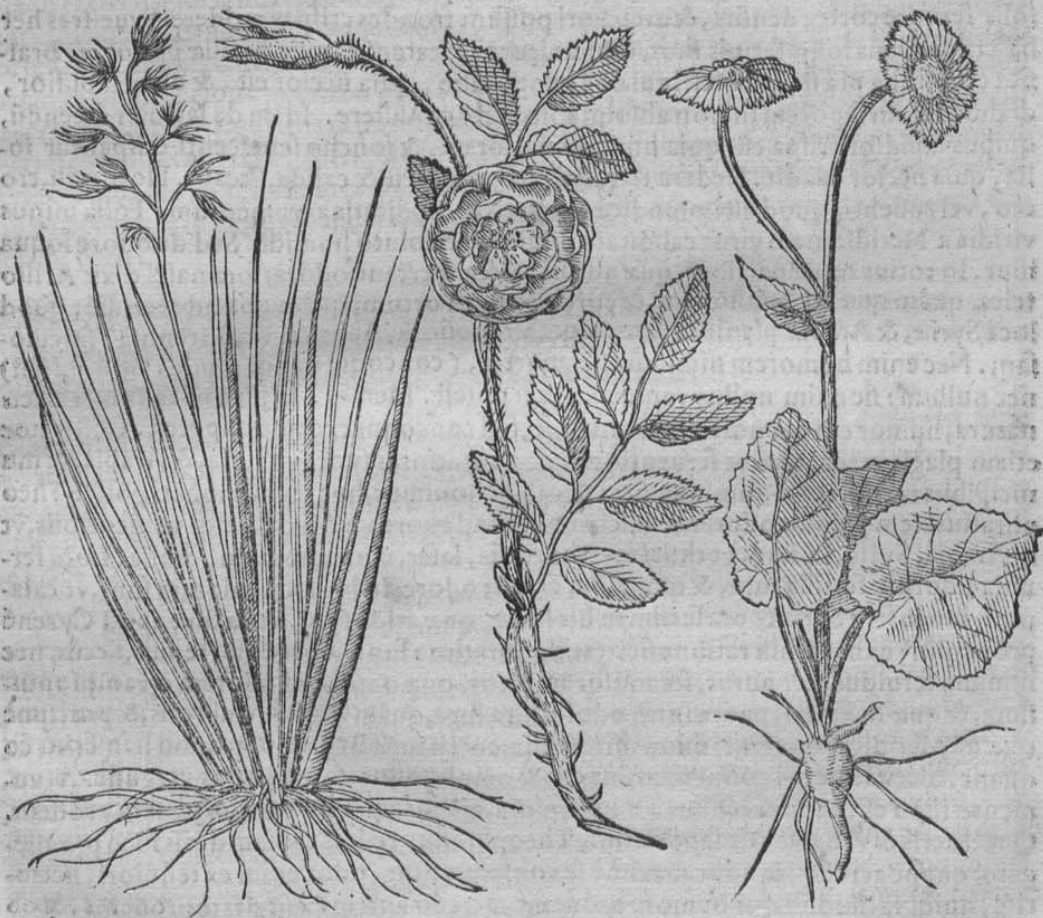
DE AETHERIS VARIETATE, ET DE HERBARVM PHYSIO-
gnomoniam & viribus sub torrida Zona deceptum. Cap. XXVI.

AM formas & vires plantarum descripsimus, quæ in quibuscuq; aquis & terris nascerentur. Decet nunc coeli sectiones describere, quæ scilicet plantæ sub nimio feruore, algore, & tepore viuunt, & ab ijs primo, quæ sub sudo, & feruido cœli tractu degunt. Sed Trogus, Aristoteles, ceteriq; Physiognomonies ex varijs cœli habitibus, hominum temperaturas, & mores concinnè coniectant. Sed mores quippe hominũ, sicuti

sicuti plantas ad cœlum regionis; habitū qualitatemūe habere responsum arbitror, unde liceat nobis ex eisdem cœli cardinibus formas, & plantarum facultates vestigare, sed ut vidimus in humanæ effigiei delineationibus, eos, qui exultas cœli plagas incolūt, esse corpore breui, cruribus exiguis, vibratis capillis, exiguo sanguine, calida, siccaq; temperatura, sic etiā plantæ, quæ cum humanis corporibus non parum habent symboli.

H. A. C. tabella tres plantulas tribus cœli segmentis responsum habentibus finximus, à dextra nanq; sub æstuante Zona degentis iunci odorati figuram exhibemus, pro hoc ipso capite, à sinistra postremo loco Septentrionis incolæ aconiti alteram pro duodecimesimo capite proponimus. In quarum medio temperati climat is incolæ rose pro vndequadagesimo exponimus.

Retorrido, & macilento habitu feruidorum locorum incolæ virgulis fruticat gracilibus, prædensis, exuccis, contortis, & rigidis, squarosa cute obstitis. Folijs exiguis, angustis, crispis, laciniosisq; , colore non multum viridi. Flosculis interdum croceis, odoratissimis, Fructu paruo, odorato, sapore acri. Semine nigro. Radice parua, lignosa: Vita diuturniores.

Sed ad lineaturæ rationes accedamus. Quæ ad Meridiem exultis, & exuccis locis degunt, minus alimenti hauriunt, meliusq; quod hauerint coquunt, itaq; efficitur, ut

plantæ non proceræ, sed fruticosæ, & crassiusculæ euadant, ramosiores etiam, quia fucus magis diffunditur, quam subeat, ut ex Theophrasto habetur libro de causis. Robustis virgis exurgit, causa est siccitas, nam ut humida mollis, imbecilla est, & parum efficax ex aqua, sic ex terra sicca validior, inq; suo officio stabilior. Sic Aethiopes, ut sicciores, & sub torrida Zona degentes, crispis, macilentis, musculosis, robustiq; constant ex Aphrodisæo. Cur folijs crispis nascatur, Aristoteles in Problematis reddens rationem, cur cucumeres in terra conditi maiores efficiantur, ait, Sol & spiritus exiccando, quæ eis exposita sunt, incrementum impediunt, maioremq; tum minorem, tum crispiorē reddunt, quemadmodum & arbores, quæ vento, soliq; expositæ sunt. Et Auicenna reddens rationem, cur capilli crispentur, dicit, ut coria igne ustulata crispantur, sic capilli capitis caliditate sui, vel cœli feruore crispari possunt: quod ad frondes refecti haud incongruè potest. Potest etiam crispus euadere capillus, si cutis densa, & pori arcti fuerint: capillus, ferrum, vel aliud eiusmodi, quod per arctum educitur, incuruatur. Sic solis feruore cortex densus, & arcti pori possunt frondes crispas reddere. Syuestres herbarum crispioribus folijs satius sunt, quibus læues, & extensæ, quia his illæ sicciores. Brassica crispifolia præstantior est læui ex Theophrasto, quia siccior est, & ob id sapidior, diximus enim saporem in non absoluta siccitate consistere. Idem de lactucis dicendū, quibus sapidior crispa est, quia humidis siccior est, & soncho senescenti crispantur folia, quia siccior euadit. Hedera terrestris crispifolia est, & calida, siccaq;. Flore exili, croceo, vel rubenti, quod est immodicæ siccitatis & caliditatis argumentum. Folia minus viridia à Meridie: nam viros caliditate diluitur, resolutio humido. Sed de odore loquamur. In totius terræ partibus, quæ ad Orientem spectant, odoratiora nasci dixit Aristoteles, quàm quæ ad Aquilonem, & eorum quæ ad ortum, quàm quæ ad Meridiem, quod loca Syriæ, & Arabiæ pleniora sunt, atq; terrenosiora, Aphricæ verò arenosa, siticulosaq;. Nec enim humorem nimium esse oportet, (concoqui namq; nimius non potest) nec nullum: sic enim nullus vapor extrahi potest. Idemq;. In plantis calidis & siccis natura, humor eorum non fœculentus est, sed concoqui expeditius potest. Cõstat hoc etiam plagis terræ, quæ ut feruentiores, sic odoratiores sunt, ut Syria, & Arabia, & municipibus earum regionum, quæ sicca & calida nouimus, hoc idem probari potest. Theophrastus item plantas odoratas nasci in plagis ad exortum, Meridiemq; vergentibus, ut in Arabia, Syria, Indiaq; ut thus, myrrha, casia, laser, cinnamomum, & alia. Loca feruida odorum fertilia sunt, & quæ alibi, carent odore: in his locis odorata sunt, ut calamus, iuncus: in Syria & præsertim in his locis, quæ arida sunt, ut ea quæ apud Cyrenem proueniunt: nam nõ nisi ratione siccitatis odoratiora sunt. Ager enim tenuis, siccus, nec nimium feruidus, aer purus, serenusq; ambiens, quæ omnia ad odorem creandū aptissima, & quæ in apricis posita sunt, odoratiora sunt, quàm quæ in umbrosis, & præcipuè quæ ad Meridiem spectant; quod minus alimenti hauriant, meliusq; quod hausserint coquant. Siccitas odori conuenientior est, & omnia odorata eò potius vergunt. Argumento illud est, quod tractibus æstiuosis, plura, melioraq; odoratorum genera prodeunt. Quod acris & vehementis saporis sint, Theophrastus reddit causam de ijs loco præallegato; quippe acredo, & odor maximè se consequuntur, odor enim ex tenuiori, siccioriq;, quiq; facile diffatur humore prouenit, acredo autem ex siccitate prouenit, & ob id odor ubi acredo, vel pinguedo, ut in serpyllo, sisymbrio, ruta, apio & menta. Præterea quæ adustionem experiuntur, amara sunt, sub zona torrida aduruntur cuncta, ideo ferè amara sunt. Experimentum lixiuium est, quod ex cinere, qui ex combustis lignis efficitur, & amarum constat. Africana iris amarior est, quàm illyrica, vel macedonica. Sic etiam arum in Cyrenaica regione minimum acrimoniæ possidet, Pergamo Galeni patria acrior est. Sic etiam capparis in Lybia ex mari rubio mirum in modum acris est ut in ore pustulas excitet, in Apulia edulis est. Sic & reliqua. Semine intus nigro, vel croceo colore. Dum enim molitur semen aromaticum aliquod, farina nigra, vel fusca prou-

prouenit, vt in pipere, cinnamomo, cubebe, cæterisq; videre est, quæ autem nostra regione proueniunt, plerunq; albam farinam reddunt. Sed priusquam de stirpium viribus loquamur, sub calida zona degentium, diluendæ sunt veterum Philosophorû opinioniones. Empedocles, vt etiam diximus, & hanc opinionem sequutus est Mnestor, Theophrasto referente, ea quæ locis argentibus perdurare valent, plus caloris fortiri retulit, vt abies, pinus, cedrus, iuniperus, neq; eiusmodi arbores his locis perdurare possent, nisi ratione caliditatis. Hanc opinionem videtur sequi Aristoteles in Problematis, ait enim naturam, contra quàm loca se habere, quoniam si similè ager & cito pœniteret, vt qui loca calida habitent, refrigerentur, qui frigida, calefiant. Theophrastus id putat ineptè dictum, quû vnumquodq; in simili perdurare possit, nec affici queant: ex aduerso verò affectibus pateant. Auerroes quinto Colliget ait. Quæ nascuntur in locis calidis, pro maiori parte calida sunt, sicut quæ ex India afferuntur, & quæ nascuntur in frigidis, vt plurimum sunt frigida. Et potest esse aliquando per accidens, vt nascantur calida in terris frigidis, sicut pinus, quæ nascitur in Illyria, & frigida in terris calidis, vt tamarindi, qui in Arabum terra nascuntur, & hoc accidit ob duas res. Aut quia eorum cortex foris densus est, aut quod sub aquis submersa sint, quæ res possint & frigus, & calorem in omni regione præstare; quia calor multus existēs in eis, cōtrahitur intus propter frigiditatem. Ego situs ratione euenire dico, possunt calida sub Septentrione ad Meridiem consista viuere, & frigida in Meridie Aquiloni opposita, vt latius dicemus. Aphrodiseus mirabiles virtutes possidere dicit loca Meridiei opposita. Theophrastus multa venenata in Aegypto nasci Homeri autoritate, & hic eius venena Helenam excipisse dixit.

*Prospera quæ quondam Thonis dulcissima coniux,
Aegypti Polydamna dedit, qua plurima gignit
Noxia terra ferax, & multa probata venena.*

Medentur meridionales stirpes veneno: nam anguium morsus per loca differunt, & genera serpentum, quæ æstuosis locis gignuntur, magis pestifera sunt, frigidiores regiones minus terribiles angues donant, ob id mira naturæ benignitate, vbi abundat malum, ibi remedium. Omnes ferè herbe sub æquinoctiali nascentes contra venenosorâ morsus valent. Ad cordis affectus etiam præstant aromatica, quorum Græci non meminere, sed Arabes. Et quia nimio Solis æstu quasi torrentur, amaricant, ob id in vtero foetum interimunt, eijciuntq; , sic etiam humores: sunt etiam non nihil acria, ideo incidunt, vnde calculosis congruunt, vrinam, & menses cient: & lieni etiam medentur, quû sint tenuis essentiæ. Myrrha in Arabia Traglodyti nascitur. Arbor spinosa, caudice duro, & intorto, cortice scabro, folio oliuæ crispiori: nascitur in argilla, & sabulosa terra. Calefacit, exiccat, & astringit. Menses cit, & partus velociter pellit, vermes & tineas enecat. Thus Arabiæ indigena, vt ex eo thurifera dicta sit. Pusilla arbor folijs lentiscinis, calefacit, & astringit, Galenus siccare dixit. Styrax in Pisidia, Sidone, Cypro, Cilicia nascitur. Calefacit, concoquit, emollit, cit menses, & aduersatur venenis. Bdelliû lachryma saracenicæ arboris: nascitur in Arabia, Media, India, Babylone. Arbor nigra, magnitudine oleæ, folio roboris. Calefacit, & emollit, calculos comminuit, vrinam mouet, à serpentibus percussis iuuat. Cardamum è Comagene, Armenia, Arabia, & India. Gustu acri & subamaro. Calefacit. Ad comitiales, ischiadicos, menses, rupta, tormina, latas tineas, renes, vrinæ difficultates, & cætera. Amomum in Armenia, Media exiguè fruticat, flore paruo, folijs brionia, libro subrufo: sed medum frutice venoso, odore origani. Calefacit, siccat, astringit. Medetur moribus scorpionis. Casia fistula calefacit, Galenus exiccare dixit. Vrinam cit & menses, serpentum moribus, renumq; vitijs valet. Cinnamomum tenerrimis ramulis, frequentibus nodis cinctum, acre. Incidens,

dens, calefacit, coquit. Vrinam cit menses, & partus, & latas tineas expellit. Pseudo-costus folijs pastinacæ, asperioribus: flos melini coloris. Iuncus odoratus ex Africa, Arabia, Nabathea, vel Babylonia, igneæ caliditatis ad linguam, astringens & tenuium partium. Vrinam & menses cit, miscetur antidotis. Balsamum fert Iudæa & Aegyptus, tenui & capillacea coma. Calefacit. Menses, vrinam, & partus mouet, valet ad venena, & ischiadicos. Nardus in Syria nascitur: excalefacit, desiccatur. Cit vrinam, ad renum vicia, venenata, & oculorū remedia valet. Laserpitium in Syria, Armenia, & Lybia. Acer est, & calefacit, Galenus tenuium partium, & essentiaæ aeræ & igneæ esse. Ischiadicis, venenatis, oculorum aciei, & comitialibus præstat. Acorum in Colchide. Galatia & Creta: calefacit, & Galenus tenuissima essentia & desiccare dixit. Cit vrinam, comitialibus, ruptis, serpentum istibus, & oculorum caligini medetur. Agalochum India, & Arabia mittunt. Calidum & ficcum. Sic cyperus Cilicia, Syria, & Cyclades insule, calida est. Cit vrinam, calculosis, serpentum veneno, & mensibus ciendis auxiliatur.

ANIMALIUM SVB CALIDA ZONA DEAGENTIUM FORMAM, & qualitates. Cap. XXVII.

AD E M de animalibus dicemus sub calida Zona degentibus, quorum forma hæc erit.

EFFERIS aspectibus, & moribus sunt animalia feruida loca incontinentia, capillo vibrato, pedibus blefis, & corpore nigro, vitæq; diuturnioris.

Physiognomonia causa hæ sunt. Aristoteles in Problematis efferis aspectibus animalia esse retulit, quæ sub nimio vel æstu, vel frigore nascuntur: causamq; esse excessum frigoris, caloris, qui dimouet, & corporis temperamentum peruertit, ex quo forma. Blefis pedibus esse eodem loco declarat: nam vt ligna, sic eius corpora à calore deprauari solent, quod etiam pili ostendunt, quos illa crispiores, quam cetera gerunt, crispitudo nanq; veluti pilorum blefitas est. Crispi capilli ratio ex calore est, vt diximus, nam arefactus capillus reflectitur, & incuruatur. Colore & oculis nigris esse solent, nam calore omnia comburuntur, & quæ combusta nigra sunt, & oculorum color reliquo corporis color assimilatur, vnde quia nigra sunt ipsa, & oculi nigri sunt. Sunt etiam vitæ diuturnioris, quia natura sicciore constant: nam quod ficcum firmius, & diuturnius est. Vel quia frigida loca refrigerare solent, & ambiente calore magis populatur, absunturq;. Sed ad vires deueniamus. Aphrodiensis calida esse animalia dixit, quæ sub calida Zona habitant. Empedocles, vt diximus, contrarium sentiebat: Vires quæ calida & sicca habent. Leones Oppianus in Lybia gigni dixit, in Africa, & Syria multi sunt, in Europa solum inter Acheloum & Nessum amnes longè potentiores ex Aristotele, hodie in Europa non nascuntur, quia maiorem copiam caloris desiderant. Leonina caro cæteras caliditate superat, ex Isach. Camelos inter armenta pascit Oriens, quorum duo genera Bactrianum, & Arabicum. Rhases calido & sicco esse temperamento dixit. Dorcades in Lybia sunt ex Aeliano, vltra Catadupa Nili Philostratus inueniri, Plinius non transire montes Syriae dorcades, & hyænas testatur. Simeon Sethi eius carnes desiccare scripsit. Moschicapreolus Africae regionibus, Aegypti, & Syriae reperiri. Calidū & siccū moschum esse ex eodem, & Auicenna habetur. Panthera in Asia & Europa nullæ sunt ex Aristotele, quarum carnem calidam aridamq; esse retulit Rhases. Scincus ex Oriente, & Aegypto ad nos aduehitur, Dioscorides ex Lydia Mauritania, calidus ex Auicenna, siccus ex Paulo est.

DE FORMA, ET VI PLANTARVM, ET ANIMALIVM IN
Septentrione degentium. Cap. XXVIII.

EQVNTVR ex aduerso, quæ ad rigentia Septentrionis loca degunt; nam contrarias formas & vires sortiuntur. Diximus in humana Physiognomonia sub Septentrione degentes immani esse corpore, & procero, colore & oculis albicantibus, cruribus crassescens, capillis mollibus, & prolaxis.

VIGESIMI sexti capitis fronti prefiximus tabellam, cuius postremo loco aconiti plantam expressimus roscidi cæli alumnam, ibi eam contemplator.

PERAMPLO igitur & habitiori corpore, recto, procero, & enodi argentium locorum incola surgit planta, aspectu fero, & molli. Flore albo, pauci, vel terti odoris. Sero germinat & fructificat. Fructu difficilis, vel pravi nutrimenti, & plerunq; virosi.

Assignatæ effigiei rationes sunt. Quod procero, enodi, simplici, & recto exurgat stipite, rationem assignat Theophrastus, inquit. Vbicunq; autem vniuersæ syluæ pars ad Septentrionem spectans ligna spissiora, & pulchriora profert, & summatim meliora, atq; omnino robustiora in Aquilonijs exeunt, augentur, & proficiunt: densa in longitudinem potius, ideoq; enodes, rectæ, proceræq; sunt, remiq; ex his optimi fiunt. Sero fructus maturantur in frigidis: ratio apud eundem, quod calor est, qui concoquit, nimia etiam frigiditas exiccat, exacerbâtq;: sed media temperies commodissimè alit. In cibis cruda, inconciliatq; sunt, quæ gelidis, pluuiosisq; locis nascuntur, quia largius, validiusq; alimentum trahunt. Bœoticum frumentum graue est, cæteri q; fructus illius agri, quia præpinguis, & aer frigidus est. Pleraq; venena gignit Aquilo. Aconita dicuntur quod præruptis cauitibus gignantur, & frigidissimis locis: sic & cicuta circa Susam gelidis montibus. Columella optimam hortensis soli describens qualitatem, addit: quod venena non producat, id est quod frigidum cælum non habeat.

Sed negat elleboros, & noxia galbano succo,

Nec patitur taxos, nec strenua toxica sudat.

Quod non nisi à summa Naturæ benignitate acceptum ferre debemus, quum venena tā diffitis locis amāauerit: ne ijs imprudenter homines vescerentur: salutare verò herbas nobiscū esse, & innoxias voluit. Vnde credi par est in aere frigido, aperto sole, atq; etiam modico alimento opus esse, vt venena optima sint, ob id in montibus plura nasci videntur, in ijs maximè, qui altissimi sunt, atq; amplissimi, ex Theophrasto. Sed medicamenta quæ aquilonijs, gelidis, siccisq; locis nascuntur, præstantiora sunt ijs, quæ in humidis, & ob id meliora, quæ ferebat Eubœa, deteriora quæ Telethrium, ibi enim ficciora, hic humidiora nascebantur. Inolidæ sunt, quia mali odoris causa cruditas quedam est excrementi: quamobrem sudores etiam aliqui, atque aliquando status, rufusque crudorum foediolent. Sic terræ plagæ feruentiores, odoratiores, frigidiores, quia minus concoquere possunt, malè olidæ sunt, vt ex Aristotele in Problematis. Sed sola iris apud Illyrios exit, magisq; ad Septentrionem spirat. Vires, sicut forma, ad regionis habitum responsum habent: vnde frigidas, & siccas esse aquilonares plātas nemo est qui vereatur. Aconita dicuntur, quod montium cacuminibus proueniant, in Ponto, & Italia Iustinis montibus, flore luteo, caule & folio subhirsuto. Venena omnia esse, & certissimæ mortis nemo ambigit. Cicuta angustifolia, flore albicanti, odore terro, & frigido necat. Auicenna frigidam & siccam in fine tertij gradus dixit: sed in gelidissimis venenosa est, & ideo è Susis petenda. Taxus abieti similis, venenosa facultatis à Theophrasto describitur: nasci q; gelidissimis locis. Tam præsentis veneni est,

est, vt sub ea dormientes moriantur. Hedera odit calores, frigus adamat, quare in feruidis minus potest prouenire; ob id in Babylonia non vixit, contrariam non ferens regionis conditionem: cuius cœlum tam graue & æstuosum effundi tradunt, vt vtres aqua plenos, quibus indormiscant negotiatores, exiccans, exhauriat: cum enim Alexander Harpalum iussisset, hederam babylonij hortis inferere, vt locis his æstu flagrantibus, umbra locorum frigidis hederæ comis incommoda caloris propulsaret, eam non comprehendisse tradit, quamuis Harpalus, vt in ea regione pangeretur, laborauerit: sed intabuit, & prorsus exaruit. Eius natura in medicina anceps, mentem turbat, & capiti & neruis nocet, corpus infirmat, torpidosq; reddit sensus, foeminas sterilis facit. Tryphon delirium, quasi hyoscyamus facit, & mentem ad insaniam mouet, & alia deleteriæ facultatis. Sed animalium sub Septentrione degentium, hæc forma. Corpore amplo, aspectu ferò, villo prolixo & molli, colore albicanti, oculis glaucis, cruribus crassis, sapore insipido. Quod efferò aspectu sint, rationem proximo capite reddidimus, flauis coloris, & albicantis oculorũ, & pilorum rationem diximus in humana Physiognomonia, earundem quoq; qualitatum. Vrsos regiones frigidæ gignunt, & in Africa nec vrsos, nec ceruos, nec apes esse videntur, ex Plinio. Herodotus in Media vrsos esse: animal frigidum, humidum, pituitosumq;. In Arabia suillum genus non gigni Plinius dicit. Arabes Scenitæ si admiserint, moriuntur illicò ex Solino, nec ferũ, nec cicurem India habet ex Cresia Aristoteles. Germania suibus abudat, Belgici feroces. Caro frigida, humidaq;. Lupi in Aegypto minores, quàm in Græcia: Aristoteles multo vulpibus gradiores dixit: Canes in frigida plaga, Africa & Aegyptus gignit. Caro frigida & sicca ex Rhase. Rubetæ in locis frigidis, & humidis reperiuntur, & nemoribus vmbrosis: magis sunt venosæ in frigidis, quàm in calidis. Frigidissimum animal & humidum. Meles in alpinis regionibus plures reperiuntur.

DE FACIE, ET POTESTATE IN TEMPERATA ZONA

nascentium stirpium, & animalium.

Cap. XXVIII.

SEQVITVR inter duo extrema loca medius, scilicet temperatus, quem nos incolimus, ad Austrum decliuus calidior est, ad Aquilonem frigidior, in medio igitur indulgentior ætheris temperies. In extremis venena sunt, in medio alimenta, & homini conducibilia, & si quæ Septentrione, vel Austro nostris regionibus deferantur, earum domita feritate cœli indulgentia mitescunt, humanæ naturæ conuenientiora fiunt. Forma

hæc erit.

IN tabella medio vigesimo sexto capite descriptæ rosam effigiauimus, temperato cœlo nascentem, ibi eam requirito.

NON squallido, rêtorridoq; Africa, nec turgenti, ac prolixo Aquilonis habitu, quam temperati nostri tractus, quasi totius mundi horti alunt, planta se oculis offert, sed mediam inter utramq; faciem hilariorem ementitur, cui tantum succi, & sagine affert indulges cœlum, vt possit illa habitior, hac ieiunior videri. Folia denso pullulatum tenus amiciunt ramos, non latiora, floridioraq; borealibus, nec angustiora lybicis. Flores versicolores & odori culmos stipant. Multiplæ, & densæ feracitatis pomorum, è quibus non teter spiritus, nec inodorus, vt frigidi cœli alumna, nec aroma olês, vt austrina, sed olidus opplet nares. Sapor non feruidus, acris, vel insipidus, sed pergratus, vt humanæ vitæ cibo, & emolumento, non detrimento sit. Radix tumida, nec viribus indonata, & tandem à mediocri terræ amanti stirpi facie, & viribus non disparilis, sed eam maximè æmulatur, vt sapius vnâ pro altera accipies.

Huiusmodi delineationis sepius è suis contrarijs rationes adduximus. Nos ne potius fastidium,

fastidium, quàm emolumentum nuperis pariamus, omittendas duximus. Vires etiam temperamentum interutranq; retinent, vt calidum, frigidum, humidum & siccum leuiter attingant, vel potius ad caliditatem, & humiditatem vergant, vt concoquere remollire, vel nutrire valeant. Vitis algidioris cœli impatiens, sub eo fructum vel minimum parit, temperato autem cœlo insana lasciuia viuum fundit, quasi vinifunda, fructum faciliè omnium principem suauitate & valetudine donat, ex qua animalium princeps homo potum trahat. Calido & humido manat latice, humanæ naturæ perquam familiari. Triticum ^{ciros} Græcis dictum, quod hominum vniuerso generi sit cibo, ex eoq; vitam ducat, vel frumentum, quo fruamur. Indulgenti cœlo spicis prouenit seminum feracissimis: & si omnibus regionibus seratur ob necessitatem. Italum fructu cæteris prestat: ea sententia fuere Alexandro Magno regnante, Græcia tunc toto terrarum orbe potentissima. Sophocles Poeta.

Et fortunatam Italiam frumento canere candido.

Calefacit, & hamectat impositum: nostræ naturæ familiarissimum. Parum etiam discriminis inter triticum & siliginem, & zeam: nam prioris grani carentia, vescimur eis, quorum eadem laus, & commendatio: quippe tritico simillima, copiosissima, & cunctis animalibus iucunda. Medium temperamentum patitur inter hordeum & triticum. Sic olyra, auena, lolium, sorgi dictum, & similia. De leguminibus idem dicendum, nec multum ab eiusmodi viribus & moribus absunt. Est & glycyrrhiza nostræ naturæ familiaris. Sic rosa tepidis collibus, ac temperato cœlo lætatur, & facultate parum à medio discedit, sic quoq; lilium, leucium, & arbores ficus, punica, mala, pyra, & oleæ. Sic etiam mediarum regionum animalium qualitates & formæ. Placidis in regionibus placida animalia viuunt, sic etiam formam inter illas mediam fortiuntur. Vt magnitudo media, pili, neq; longi, neq; crispi, sed plani, & molles, colores medi, cuius causæ etiã ex antedictis dependent. Bobus abundant omnes hi nostri tractus Galenus bubulæ carnes non mediocre, nec dispar alimentum nobis suggerere dixit. Capræ caro nostro temperamento assimilis, multumq; alit: quamobrem Clitarchus Carthaginensis nouæ academæ sectator, Thebanum quendam athletam hac carne victitasse, reliquosq; suæ ætatis adolescentulo viribus superasse scripsit: sed hœdi præferuntur capris. Agni nutrimentum nobis præbent calidum & humidum, & anniculi melioris conditionis, quàm natu maiores ex Oribasio: lac eius omnium maxime alit. Ex volucrum genere gallinæ omnibus præstant, & faciliè concoquuntur, sic perdices, attagenæ, columbæ laudatas carnes niter aues obtinent, neq; tenuem, neq; crassum succum gignentes, ob laudabile nutrimentum omnibus experuntur ex Simeone Sethi. Phœnicides apud Athenam inquit se varias delicias degustasse, sed harum nihil conferri posse cum attagene. Attagen auis asiatica, maxime quæ in Ionia nascitur inter cibos electiles numerata, ex Gellio, & Martiale. Turdi etiam inter cibaria laudantur, neq; tenuem, neq; crassum succum gignentia, vt animalia temperati climatis, & infinita propè alia animalia sunt.

DE AMPHIBIIS PLANTIS, QUAE FRIGIDO, ET CALIDO cœlo proueniunt. Cap. XXX.

VNT & amphibiarum plantæ, quæ utroq; cœlo feruido & argenti fruuntur, quæ vt vires, sic & formam committam ex utraq; habent. Argumento est cupressus, quam, vt Theophrastus inquit, feruida loca magis habet, vt Creta, Lycia, & Rhodus. In Creta insula, Idæis montibus leucisq; vocatis, quibus nix vnquam deest, cupressum comperiri affirmant. In Cyrenensi etiam reperiuntur. Nostri etiam tractus copiosissimè cupressum habent, vt nullus locus sit, qui eis non abundet, vt verè videatur nostri cœli inquilina. Vires etiam vtriusq; retinet loci, frigiditatem ex Aquilone, caliditatem ex Austro. Ideo Dioscorides refrigerare, & astringere dixit, Galenus non refrigerare, sed calcificare &

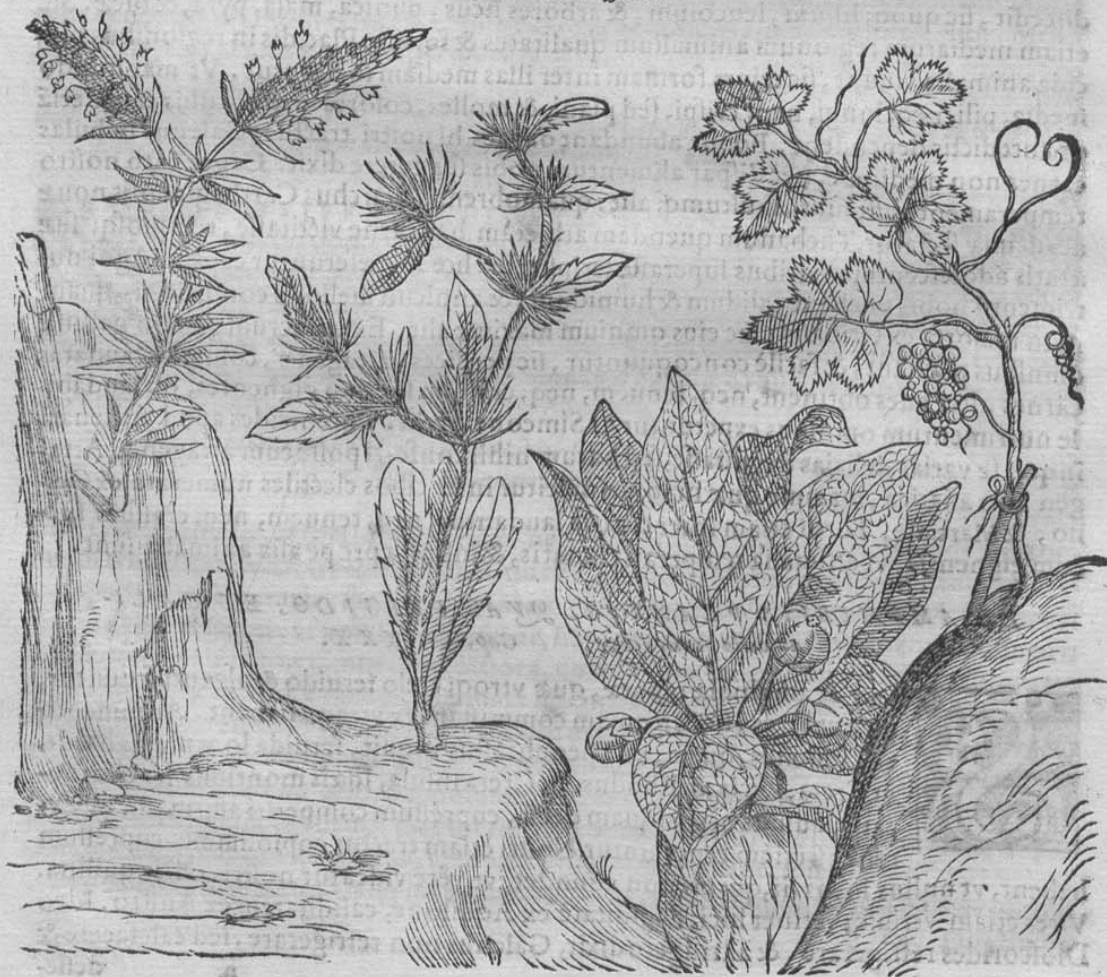
desiccare, & tantum ei inesse caliditatis, quantum satis sit ducendæ in altum, nec vllā caliditatem corporibus afferre. Sed mistas facultates obtinere vnusquisq; iudicabit.

DE SITU, ET DE MONTANARVM STIRPIVM EFFIGIATURA, & viribus. Cap. XXXI.

DIXIMVS de superū aspectibus: nunc de situ dicemus, gerit enim situs ætheris vices: nam montes, colles, planities, & conualles cœlum commutant, & frigida loca cœlorum ratione situs obtundere, & calida efficere potest, & contra humida desiccare, & sicca humectare, quippe calidioribus in regionibus montium partes Septentrioni obiectæ frigide sunt, & in Septentrionalibus Meridiei oppositæ calidæ, & tandem pufillo in vnus villæ ambitu, vel regionis totius mundi compendium habere poterimus, & Meridiana nos æstus, Septentrionales algores, & mediæ regionis tepores: Id est cœlum cum terra maritare, quod tantopere desiderabant maiores nostri.

ALIQVAS herbas situs varietates ostentantes hac tabella expressas huic capiti præfigimus, putantes ostendendis earum figuris seselecturas. A dextris prima montium inquilina hyssopus, pro præfenti interuenit, secunda plani domestica crithmus, tertia conuallium mandragora, postrema collium vitis, pro priuatis capitibus vigesimo quinto, sexto, & septimo describendis, ne singulas repetere coacti essemus.

Eiusmo,

Eiusmodi ratione plantas è gelido, & aquilonio coelo, & ex retorrido Africae allatas nostris regionibus inquilinas reddimus, illis partes Austro obuertas, his auertas constituendo. Nos vt nuperis gratiam ineamus, neq; dicendorum ordinem intercidamus, vbi de coeli segmentis loquuti sumus, de situ dicemus, & primò à montibus incipiemus, & montanae plantae vires & formas describemus. Sed prius animalium formas celsis montium verticibus degentium videamus. Sunt enim alpini, vel montani accolaë rudis aspectus, macilenti, & retorridi, guttura habentes strumosa, boni coloris, & diutius viuentes. Animalia aspera, efferatioraq;, robustiorum virium, quàm plana incolentes.

SCABRA ergo strigosa, macilenta, tristioriq; facie infelicia sua restantur natalia monticola plantae, breui & delicata tota corporis forma assurgit. Caule spinoso, vel si maus aspero, nodoso, hirsutoq;, contorto, retorrido, solido, & rigenti. Folio paruo, crispo, hirsuto, neruis, vel torulis extantibus radiatim à pediculo in ambitum proiectis. Floscello decolori, & minus odoro. Fructu sapido, interdum acri concocto, paruo, non minus odorato. Serò germinat, floret, coquitq; fructus. Radice parua, paruulisq; fibris innixa. Sed medicis vsibus commendatiore dote. Vitae perennis.

Sed talis effigiatuë causas enarremus. Quod breuis & delicata sit, facit loci natura arida, exusta, & sticculosa. Aristoteles reddens ratione in Problematis, cur animalia parui corporis proueniant, dixit ratione alimenti, si exiguum fuerit, & alimenti inopia magna corpore prouenire non possunt, ob id puerilibus membris constare videntur, sicq; admodum sint modici, tamen congruentes omnes sui corporis partes habent, vt melitenses catelli. Sunt enim crispa, nodosa, solidaq;, idq; etiam ex loci habitudine prouenit: nam arbores, quae vento & Solibus expositae sunt, eiusmodi prodeunt, & Aristoteles eodem loco rationes adducit: nam Sol, & spiritus exiccantes, incrementum impediunt, molemq; tum minorem, tum crispiorer reddunt, sic etiam paruae, solidaeq; excrescunt, nullo obice ambiente, quod alimoniam largiorem faciat, vel ne pabulum arescat, vel euanescat. Theophrastus etiã scripsit, quod locis flatibus expositis, & apricis, vel raris & solutis exeunt plantae breues, nodosae: nam flatibus exasperant, & nodos faciunt, retorsionis & consistentię causa. Et alibi tradit in siccis & saxosis scabra nasci, & ob id montanum scabrum, & fraxini montanae gratem coloratam, crispam, solideq;, & ijs ad lautiora opera uti, & ad summum montanae plantae ob frigus scabriores, spinosiores, nodosiores, & magnitudine minores, quam quae in planis nascuntur esse. Idq; in nobismet ipsis experimur. Quotiescunq; enim frigore, vel flatibus inhorrescimus, illico in cute inaequalitas exoritur, detruso introrsum calore, & humido: sic caro subsidet, & pili tutantur rigore suo locum, & caro exasperatur. Dixit etiam alibi montanas campestribus nodosiores. Et in apricis nodosae & contortae. Et mala pyrae in montibus breuia, nodosa, spinosaq; proueniunt, in planis verò ampliora, pulchriora, visu meliora, tam materie, quam fructibus, sed montanae plantae materie comodiore vsu. Spinosa etiam sunt, quae montibus nascuntur, idq; quia siccae, spinositas enim, & horriditas à siccitate: nullibi enim opportunior locus ad spinas producendas, quam mons. Sed de spinis loquuturi, videamus causam in plantis spinarum, & primo quid Aristoteles dixerit libro de plantis. Ait enim. In eiusmodi plantis raritatem inesse quandam, per quam ascendat humiditas frigida, quae Solis vi concresecat. Quod mihi falsum videtur: nam spinosae omnes ferè plantae ceteris densiores sunt in eo genere, & minus humoris comeat per corporis spatia. Exemplo est pyrus, quae feris translata locis, adhibito cultu, deponit agrestem illum habitum simul cum aculeis, quos adulta tulisset, simul & laxatur illa densitas, quae videtur in eis popularibus, unde ad meliorem naturam transposita fuit. Nec assentiendum est ex humore frigido prouenire: nam stirpes multae, quoad frigidiusculae sunt, nullam spinam gerunt, vbi per gratem prorectionem tum anni, tum suam concaluere, ibi tandem aculeascunt. A lactuca petatur exemplum, quae quum aculeascere incipit, amarior, & calidior est, sic cinara, eryngium, aloë, & vrtica: & opinionem hanc sub sensus triumpho captiuam

ducent. Albertus dicit, quod in plantis spinosis est raritas transuersorum pororum à capite plantæ ad cutem venientium, & hæc est via, per quam creicit spina. Materies autem spinæ est succus terrestris, calidus valdè, in qua propter intensionem materiei statim ab initio formationis plantæ festinat decoctio, & feruēs sicca materies, & acuta educitur in raritate transuersorum pororum, & dum prouenit exterius, à sole exiccatur, & fortissimè durefcit. Quod ex terreo sicco proueniant spinæ, argumento sunt oleaster, pinafter, malus, & punica syluestris, dum syluis neglectæ viuunt, spinis induuntur, eedem postea cultu hortis cicurata, fit cortex læuis, & euanescent spinæ: eodem modo urbanæ in syluis neglectæ, mitiori habitu exuto, in spinas abeunt, vt diximus. Et ideo Theophrastus. Syluestre id peculiare habet præ cæteris, quod omne durius, spinosiusq; euadit. Lactuca, vt diximus, cum siccescit, spinas foras emittit: sicut etiam de soncho videre est, nam vt de nodis diximus, plantæ, quæ hybernis, apricis, macris & aridis locis degunt, spinosiores fiunt, quum spina non nisi acutior nodus sit: & quæ dilutis, planis, umbrosisq; locis nascuntur, enodes, & minus spinosæ, vel si spinas habent, rariores, mollicellæ, & minus mucrone validæ: ob id iudicatur, quod siccitate eueniant: nec multum à nostro proposito absunt, quæ Theophrastus dixit de urbanis, & feris syluestribus: nam terrestres plantæ ob terrestre alimentum lignosiores dant fructus, contra autem urbanæ ob humidum alimentum, minus lignosum, & magis carnosum, vt in amygdalo videre est. Succurrit nunc Aristotelem libro Problematum dixisse, rosas suauius olere, quibus umbilicus asper, quàm quibus læuis, in quiens. Suauius olent quia, modum consequuta sunt suæ naturæ, vt rosa spinosa sit. Et Theophrastus rosas odoratas dixit, quibus pars ima scabra. Et ego dicerem spinas arguere siccitatem, & quæ sicca sunt, odoratiora sunt, & odoris vis in siccitate consistit, & ita sunt spinæ in plantis, vt in animalibus pili duri, cornua, squamæ, spinæ, & eorum complexionem alijs sicciorem ostendunt. Athenæus inquit. Saxatiles vocantur pisces gobiones, scorpj, passeris, & ijs similes, & corporibus siccum ministrant alimentum, & faciles sunt ad concoquendum, neq; excrementa multa, neq; stercus gignunt. Et apri syluestres quia sicciore alimento viuunt, pilos duros habent, dentes rigidiores, & magis exertos, & siccius præbent alimentum, vt cetera syluestria animalia. Idem sensit Auerroes in suis Colliget, quod multitudo offium in animalibus, unguis, clauis, squamæ & similia his significant, quod in eis est multum terreum, & laudantur in piscibus squamæ, & spinæ, quia significant rem contrariam earum complexionibus. Et quod melioris alimenti, & præstantioris sint succus, prohibet Deus in sacra pagina, ne comedant pisces molles, quos Græci *μαλακόσαρκος* vocant, vt sunt turdi, merule, & similes. Sed quum spinæ pyramidalis figure sint, idest à crasso prodeuntes atterruntur in mucronem, videamus Aristotelem libro de Plantis quid dicat. Aer inquit peculiaris plantæ circumfusis, eius auget partes cum intentione materiali, id quod plantis ipsis euenit, tenuiore namq; cacumine sunt. Albertus aliam affert rationem. Aer inclusus in materia illa, quæ spirituosam eam facit, quanto magis à planta, in qua spirat, elongatus fuerit, tanto magis augetur, & in tenues auras abit, & ideo magis acuitur necessario, sed mihi non videtur Aristotelem causam planè attingisse: sed figure causa in spina, quod basis alimento propè sit, atq; iccirco latior, sic etiam racemorum facies, strobilorum, & omnium ferè quorumcunq;. Sed spinis impigimus: iam exoluamus. Solidiores sunt. Theophrastus scripsit, quod locis apricis nascuntur in crassitudine, & profunditatem distenduntur: & propterea obliquiores, nodosiores, & intotum solidiores, spissioresq; assurgunt: atq; validiora, spissioraq; ex natura loci reddi, sicciora, constantioraq; sunt, quum montana loca spirantiora. Sunt etiam coloratiora. Theophrastus de acere loquens ait in montibus nasci flauam, gratè coloratam, in planis verò candidam. Sic & fraxinum in montibus coloratum, in planis verò decolorem, & ad summum in montibus coloratiora nasci. Aristoteles etiam in Problematibus ait loca commodè aspirata, coloris hilaritatem præbere, tam qui in nauibus degunt, quàm monti-

montibus hilariore colore visuntur, quàm campestris. Odoratiora sunt, quæ in apricis, quàm quæ in umbrosis, & præcipuè quæ ad Meridiem spectant, quod quidem minus alimenti hauriunt, meliusq; quod hauserint coquunt, locusq; efficit, quod non in longitudinem crescunt, sed fruticosa euadant, quippe quæ crassitudinem capiant, fundanturq; multipliciter, eo quod initia multa capessunt, feruore scilicet percoquente, dirigenteq; quaqua versus. Vina montana odorata. De rosis verò, violis, reliquisq; floribus loquens dixit. In montibus longè minus odoratiores nascuntur. Odores fiunt non in nimia, & absoluta concoctione, sed in prima: in montibus etiam exuccis, & apricis plus debito coquitur. Fructus minores & paruiores producit ex alimenti paucitate, quo vescuntur, redditq; rationem Aphrodiseus, quod telluris loca excelsa, atq; saxosa parum fructificant, quod humore indigeant, submissa verò humectiora esse, & ob id fertiliora experiri: sic etiam ex humoris indigentia pars capitis superior caluet, quia tenuior, infima magis pilosa, quia humilior. Acacioris succi Aristoteles rationem reddit in Problematis. Euenit enim ex tenui solo, exuccoq;, quia non multum humoris possident, quæ in eo nascuntur. Vnde & quæ dulcia suoapte ingenio consistunt, hæc ob humoris contenti mediocritatem, ubi Sol partem consumpserit maximam, facile reliqua concoquuntur; etenim multum concoqui, negotium magnum est, mediocre expeditius confici potest, vnde fructus, qui lege suæ naturæ dulces creantur, dulciores euadunt; qui natura sicci & non dulces: nam ob inopiam tantum humoris retinent, quantum ipso conuenit generi. Sol autem dulcissimum, & leuissimum eximit, itaq; acerrimi relinquuntur, humore superuacuo carent, quem fructus ceteri obtinent. Tenuioris etiã cibi sunt: vt legumina, quæ in sicco solo, Soliq; exposito, coctiua nascuntur, quia plus vis Solis percoquit. Serius germinant, & fructificant, idq; ratione frigoris, quod arbores constringit. M. Varro montana loca leniora, salubriora, & serius producere, quàm campestria dixit. Theophrastus in montibus nouissimè germinare dixit. Radices minores sunt, quàm quæ in planis, ex eodem. Diutius viuunt montium indigenæ tum plantæ, tum animalia suo quoq; in genere, quàm campestris. Aristoteles in Problematis ait. Qui loca ædita, apertaq; colunt, tardius senescunt, qui in campestribus ocuis: nam senectus putredo quædam est, putret autem quod quiescit, minus afficitur quod mouetur, vt aqua profluens, locis æditis afflante vndiq; spiritu aer agitur, in cauis manet immotus. Ad hæc locis apertis purus, ac diuersus propter agitationem aer habetur, palustribus emarcescit. Tardè crescunt. Idem rationem reddens, cur in animantium genere alia breui tempore pariant, alia diu, dixit, aer sitiens haud cito suas stirpes enutrit. Sed quas Medicis dent vires speculemur. Aer in montibus tenuior, & agilior, quia mouetur, argumento, quod minus gelantur. Ex agri exilitate sicci nascuntur plantæ temperamenti, ex Solis apricitate calidi; nam Meridiei oppositæ, illicò crescentibus semper Solibus expositæ sunt, ob tenue & exiguum alimentum, & optimè confectum tenuium sunt partium, & eiusdem speciei. Quæ ferunt montes medicamenta potiora campestribus esse periclitati sunt Medici. Quia acria & amara, ideo interanea occidunt animalia, quia sicciora, calidioraq; esse solent, ob id exulceratoria: ad lepras, impetigines, & pforas valent, & ad scærum in vtero perimendum. Ex acri odore virulentorum ictibus obluantur, & ni dore ea fugant. Quia acria & calida, digerunt, extenuant, & incidunt humores crassos, & faciunt ad elephantorum remedia. Quia tenuium partium, flatus extinguunt. Galenus ad venenosorum animalium morsus assumi, velut cauteria quæcunq; medicamenta: calida esse & acria, & tenuium partium, quæ facile ex alto ad se circumiacentem qualitatem attrahere. Exempla erunt. Ruta in hortis vulgares, sed montibus vires vegetiores habet, & odorem vehementiorem ex Dioscoride, si copiosior edatur, interimat: angustifolia est, & rigidis cauliculis. Calefacit, & exiccat: vrinam & menstrua cit, partus enecat, contra serpentes, & venena valet, tineas pellit, vitiligines, fornicationes, verrucas, & impetigines tollit, comitialibus, & coxendicis prodest. Plura tithymalorum genera

genera sunt, characias in montibus & asperis nascitur, myrsinites etiam in asperis, dendroides in petris, omnium valentissimus characias, mox myrsinites, & inde dendroides, postremo paralius, qui in maritimis, & helioscopius qui circa oppida hebetiores habet vires, ex Dioscoridis & Galeni censura. Tollunt impetigines, formicantes verrucas, & pensiles, pterigia, & similia. Oreoselinon, & hipposelinon valentiora cæteris, quia in petris nascuntur, ex Galeno. Elleborus autoritate Theophrasti in Oeta monte natus, oppido quàm melior parnassico est, quippe multis in locis & niger elleborus, & aliæ radices hebetiores conspiciuntur. Dioscorides menses ciere, partus necare, scabiem, vitiliginē lepram, & impetigines sanare. Galenus tertio ordine calefacere, & deficcare dixit. Duo polij genera, montanum teucrium dictum, alterum fruticosius, non vsq; adeo valens odore, & viribus infirmius. Plinius fruticosū cæpestre & maius vocat, sylvestre minus, teucrium dictū. Serpentū idibus, lienosis, aluum & menses ciere, sifitu serpentes abigere. Galenus calidum & ficcum in tertio pronunciauit. Hyssopum montanum, & hortense est, sed montanum omnia efficacius præstat ex Mesue. Vim habet extenuandi, & calefaciendi, tincas necat, lienosis & hydropicis medetur. Galenus tenuium partium esse, & deficcare, & calefacere in tertio, menses & vrinam ciere, & visum acuire dixit. Calamintha triplex, montana, campestris, & aquosa: sed viribus inefficax. Menses & vrinas pellunt, venenis resistunt, interanea animalia necant, elephanticos adiuuant, partus extrahunt, accensæ serpentes fugant, ischiadicis iuuant: sed ad omnia dicta montana efficacior, gustata impense feruet, & acris est. Nardi duo genera Syriacum, & Gangite, syriacum dicitur non quod in Syria nascatur, sed quod montis in quo oritur, pars ad Syros flectatur, Gangite à Gange fluuio montem præterfluente: quod viribus infirmius, montanum autem odoratius. Spica breui, & mutila. Vrinam mouet, cit aluum. Absinthij genus præstantius quod in monte Tauro prouenit. Anchusarum non eadem vires, onoclea fronde tenuior, virtute potentior. Idemq; dicendum de Polemonia, ptarmica, thymelæa, vincetoxico, pœonia, lauro alexandrino, daphnoide, angelica, tragio altero, & iunipero, quæ omnia in montibus nascuntur, & suis campestribus vegetiores virtutes nanciscuntur.

ANIMALIUM IN MONTIBVS DEAGENTIUM FORMA.

& vires.

Cap. XXXII.

AD E M de animalibus dicemus, & primo de montanis, quorum forma exucta, macilenta, dura, pili duri, & colorati, oculi crocei, vngulæ duræ, carnes sapidæ, & valentiores in operando. Quorum causas superiori capite descripsimus. Onagrorū in Phrygia, & Lycaonia sunt greges multæ ex Varrone. Ferorū greges fert Asia & Africa ex Plinio: amant loca excelsa, & rupes. Plinius quum domesticorum asinorum remedia recensuisset, omnia eadem onagris efficaciora esse subiungit. Dorcades, & capræ locis montanis potius pascuntur, quàm planis ex Varrone. Capræ saxa & rupes altissimas habitant; ob id ex capreis remedia petenda, inquit Medici. Elephantes alij palustres, alij montani, alij campestres, qui montibus degunt, ab alijs virtute & ingenio maiore differunt. Lepores montani, campestres, & palustres, sed montani à campestribus differunt nigritia, magnitudine, ferocia, densiore pilo, & virtute: In excelsis montibus, & solitudinibus versatur monoceros. Ad venena, pestem, & comitiales valere dicunt. Panthera in montibus præcipuè: eius caro sicca. Simias in montibus habitare scripsit Herodotus. Caucasus abundat eis ex Philostrato: Indiæ montibus tantam esse multitudinem, vt Alexandri Magni copias sæpius perterrefecerint. Oues in montibus agrestes sunt, & boues ex Aeliano, quæ omnia solidioris & potentioris virtutis suis campestribus declarantur.

DE CAMPESTRIVM PLANTARVM PHYSIOGNOMONIA,
de viribus. Cap. XXXIII.

CONTRARIVS montium situs planities, & concaua sunt loca, & sicut contrarius situs, sic contraria vis & forma contrarijs ex causis oriuntur. Sed campestrium animalium videamus formas, quæ montanis molliores, vitæ breuioris, & virium ignauiores sunt, crassiores, & imbecilliores, sed hilariores decore & forma. Et si in montibus alimenti inopia, omnia erant pusilla, in planitie alimenti copia omnia erunt pleniora.

CAMPESTRIS plantæ Cithmi figuram in fronte vigesimi secundi capituli reperies.

PERAMPLA & visenda magnitudine surgunt campestres plantæ, crasso, vdo, & vberi aspectu. Caule nitido, læuore insigni, rotundo, crebris folijs stipato, in rotundum, vellatum mucronem disinentibus, ex atro virentibus. Flore pulchello, odore, vegetoq; . Fructus insana lasciuiâ profundentes, habitiores, decoros, sed sapore, & odore dilutiores, qui celerius, quàm montani corrumpuntur, & minus alunt. Radice ampla, multiplici crure diuaticata, in longitudinem porrecta, & tandem haud multum diffidet ab ea, quæ in pingui solo nascitur.

Causæ. Quòd illa hilarior coruscet, dicit Theophrastus, ex plantis, quæ montibus, & planis nascuntur, semper campestres magnitudine maiores, rectas, specie visendas, & minus nodosas prouenire. Sic etiam corpore laxiores, læuiores, pallidiores, decoloratioresq; , fructus quoq; dulciores, carnosiores, & magnitudine perimptos. Vidimus supra ex Aristotele in Problematis ex maiori alimento animalia, & plantæ maiorem capere amplitudinem: modo planities & submissa loca copiosè ferunt, quia magis humecta sunt, vt tradit Aphrodiseus. M. Varro omnia in planis citius fructificare, & germinare dixit, quàm quæ in montibus, causam habemus ex Aristotele in Problematis contrariâ, quòd serius fructificant in sitiensi agro, ergo in humido & pingui citius. Ex crassescente succo & plena concoctione fit dulcis sapor, secus autem odor, qui in prima & non absoluta concoctione consistit: proinde plantæ, quæ in planis viuunt, quum alimento & humido abundant, & calore, perfectam concoctionem nancisci poterunt, ob id saporis dulcis afferre fructus: sed ignaui odoris, quum humidum se permiscens, eum habetet. Sed videamus ad facultates nanciscendas, quid nobis adiumenti afferant natalia. Tria, dicit Mar. Varro, agrorum fastigia, montanum, collinum, & campestre, montanum frigidum, collinum tepidum, & campestre calidum. Itaq; vbi lati campi, ibi magis æstus, & ideo in Apulia loca calidiora, ibiq; pabulum multum, propterea vires mediocriter calidæ, & siccæ: proinde ad eas, quibus mediocriter calida profunt, valent; vt serpentum morsibus, yrinis, menstruis, secundis, & similibus. Amomum, quod in Media nascitur, calefacit, exiccat, & morsibus scorpionis valet. Eryngium nascitur in campestribus, menses & vrinas pellit, tormina & inflationes tollit, serpentum morsibus, haustis venenis, & comitialibus medetur calidum, & siccum. Verbascum in campestribus nascitur, contra scorpionum ictus, Galenus extra calefacere, siccare, & astringere dixit. Calamintha campestris, quæ longè inferior montana: Venenis, interaneis animalibus, menstruis, & vrinis iuuat. Calida & sicca. Leontopetalos in aruis & segetibus nascitur. Serpentum ictibus, & ischiadicis valet. Calida & sicca ex Galeno. Mercurialem in campestribus nasci dixit Fuchsius & est digerentis facultatis.

PLANTAE IN CAVIS LOCIS NASCENTIS VIS,
& forma. Cap. XXXIIII.

PPONITVR vallium cauitas umbrosa montibus Meridiei oppositis: sic & plantarum forma in cauis vdis degentium opponitur montanae, concaua enim umbrosa crassos vapores continuos habet, qui nec dissipari, nec immutari facile possunt. Sed vniuersalem plantae formam describamus, quam retinent, aut retinere debent in umbrosis oriunda.

MANDRAGORAM in umbrosis nascentem in tertio tabellae loco offendet,
in fronte trigesimi secundi capituli.

PALLENTI, & veluti morbofo quodam aspectu tumida, luculentaq; forma, & elato supercilio visenda attollitur planta in umbrosis, depressis cauis oriunda. Caule tenero, glabro, enodi, excelsio, vt praesua imbecillitate vix suo oneri sufficiat, diti foliorum foetura in humu deuexa. Folio amplo, carnosio, leui, mollicello, lacinijs obruso, colore atrouirente, vel punicante. Flore plerunq; infaecundo. Fructu amplo, insipido, inolido, & decolori. Serò foetat. Radice magna & fungosa, & breuis vitae, & tandem confimilis ferè facultatis, & lineaturae plantae aquosarum natalia sectantis, vel vdis, & subtilijs nascenti, vt harum quaelibet quis nouerit, vtraeq; monstrabit, & vtramuis quilibet accipiet.

Sed lineaturae rationes afferamus. Theophrastus affirmat arbores, quae opacis locis, & ventis, & Solibus auersis viuunt, proceras, laeues, & excelsiores exurgere, immò quae sua natura, neq; rectae, neq; excelsae surgere aptae sint, quum huiuscemodi locis hospitatae fuerint, eiusdem naturae habitum accipere, & rectas, excelsasq; fieri, vt quercus laeues & rectas, vt penè abietum vertices aequent, apud Aemum montem fieri dicunt. Sunt enim solutiora, humidiora, imbecillioraq; his locis, quia neq; Solibus, frigoribus, neq; flatibus diuersitatem accipere possunt. Fraxini enim laeues excelsaq; in locis potissimum concauis, madidisq; fiunt. Sic abies in umbrosis pulcherrima, vt in Arcadia circa Cranam vocatam, loco quodam concauo, & silente à ventis, quam nunquam Sol attingere aiunt, tum longitudine, tum crassitudine ceteris praestant: sed non materie pulchra. Quamobrem ad lautiora opera, caeteraq; magnificianda hisce minus vtuntur, sed ad nauigia, domosq;, & ad antemnas, & malos praestantissima longitudine, sed non similiter validas, atq; ex ijs quae Soli oppositae sunt. Sic Taxus, Padus, & Thraupalus umbrosissimis gaudent. Ratio est, quod quae loca umbrosa tenent, impetum naturalem in vnum tantummodo faciunt, quoniam virgae non in crassitudinem, sed in longitudinem potius adolefcunt, & baculis quoq; idoneae fiunt, vt tum alibi, tum circa Cisthum patefcit. Sed plantae praehumidae, hisce locis sitae, proinde distorquentur se, quia propter vberitatem alimenti nequeunt proceritatis excessum sustinere. Quemadmodum Aphrodiseus spadonis pedes deprauari solere praenimio humore membra admodum madefacta, & emollita, proinde debilitatem gerunt, fit enim vt pondere superimposito corporis crura parum ad sustinendum valida, peruertantur. Folia vel puniceae coloris, vel ad punicum vergentia: nam vt habetur ex Aristotele libro de coloribus in locis humidis, & umbrosis mutatur color ex herbaceo in puniceum colorem, vt in pauimentis videre est humidis in locis: fit enim humiditate, quum exiccatur, aere, vel Sole contrahitur in puniceum. Inolida esse diximus superius ex Theophrasto libro de causis, quae humida sunt, ac odorem in siccitate potissimum hospitari, & quae dilutis, & opacis tractibus viuunt, inolida esse, quia humida, humor enim largius se permiscens, odorem obtundit, hebetatq;. Praeterea humida mollia sunt, & odor & mollities in eadem sede versari nequeunt. Flores & coronameta in humido caelo, & crasso, minus olere possunt, etenim
in Aegy-

in Aegypto flores & coronamenta deterrima ferè omnino gignuntur, quia cœlum caliginosum & roscidum habetur, & locis eiusmodi nullus pene odor contrahi potest, quia abest facultas coquendi, sed in aridis longe melius excoquitur. Et si plerunq; videmus frigida loca, & tractus odoratos flores & fructus parere, vt in iride illyrica videre est, vi caloris in terris occluso referre debemus: quippe frigoris vis calorem intus cōstipat. Sed humum neq; limosam, neq; pinguem glutinosamq; esse oportet, humore siquidem lentoreq; oblectis, calor nunquā probè suo fungi officio potest, sed cauis vmbrosiq; locis terra humida, frigida, lenta, & aer caliginosus ex sola frigiditate minus odorata progignere potest: Flore plerunq; infœcundo sunt, nam humidæ plantæ floriferæ plerunq; sunt, sed non frugiferæ: producant enim florem non ad fructum, sed ad cœlestem rorem, & imbrem recipiendum, asseruandumq; vt in his plantis videre poterimus, quæ flores in vasculi formam, vel alabrastri effiguratos habent, receptam eius aquam diutius asseruare possunt ad sua commoda. Aristotele, percontatur in Problematis, cur aliqua fructu vacent, cum florem habeant, vt cucumer, cucurbita, & malus punica? An his fructus non deest, sed ipsa pro fructibus habentur, quibus flos infidet, fructus enim id est, quod florem gerit, cucumeri autem florem inherere perspicuum est. Humidi enim pepones, cucurbitæ, & cucumeres sunt. Radices & plantas fungosas, & magnas fieri in locis concauis, rationem etiam reddit Aristoteles in Problematis, & è contrario: nam si quæ vento & Soli exposta sunt, minora, & densiora fiunt, quæ in cauis & riguis, quàm contra efficiantur, contraria euadunt. Breuis vitæ sunt, vt retulimus in aquaticis plantis. Vires igitur frigidas & humiditas esse dicemus, ob soli vliginem, & Solis absentiam, medenturq; ijs, quibus frigida & humida profunt, vt igni sacro, & alijs, vt diximus. Mandragoras morion nascitur in opacis, & iuxta specus, odore graui, somnifica vi, omnibus inflammationibus, igni sacro, & similibus. Galenus frigida & humida, & aliquantulum calida dixit. Violas in opacis, & asperis nasci Dioscorides dixit. Mesues humectare, & refrigerare. Iuuant stomacho ætuant, sopori, & oculorum inflammationibus.

DE PHYSIOGNOMONIA, ET VIRIBVS STIRPIVM IN
collibus nascentium. Cap. XXXV.

Nunc de colliculis loquemur, vtpote medium quoddam inter montes, & valles, & plana habentibus, sic facies, habitus, & medias vires mentiuntur, & est complexio, quæ magis humanæ adhæret. Auerroes in Colliget ait. Ex terræ nascentia perfecta sunt illa, quæ nascuntur in monticulis, quia apparet ab eminentia montium, vt debeant generare plura terræ nascentia, quàm alia loca, dummodo sint temperati cum bona euaporatione, & cum bona mixture caloris, cum humiditate, & debet esse hoc in eis, quia habent ascensum in aere, & sunt propinquiore influentiæ corporum cœlestium, & illa terræ nascentia habent complementum foliorum, florum, & fructuum. Sed ad plantæ Physiognomoniam accedamus. Erat enim collium incolarum hominum corporis color albus, rubori commistus. Capilli decenter crassi, & decenter habitus carnosus. Pili neq; molles, neq; duri: neq; hirsuti, neq; glabri.

POSTREMO tabellæ loco vitis conspicitur in collibus enata, trigesimo secundo capiti affixa, ibi suam indolem contemplator.

SIC peramiceniorum collium amasia, vbi indulgentior cœli temperies eblanditur, omnium, quæ hæcenus innotuerunt ex natalibus elegantior, & hilarior est. Venustas hanc illicò intuenti commendat, & notiozem facit. Forma montanis habitior, & campestribus sicior: non vt hæc florum, foliorum, & fructuum ditissima, nec vt illa inops:

L neq;

neq; hirsuta, neq; glabra, neq; dura, neq; mollis, sed parilis mediocris humi, & coeli inquilinæ, vt hanc non visam qui cupit nosse, intueatur eam: sed sapore, odore, & colore magis conspicuo.

Sed formæ descriptionis hæc subeunt causæ. Aristoteles in Problematis ait. Qui loca aprica, æditaq; colunt, tardius senescunt, contra quæ cauis & palustribus: Nam æditis locis aer vndiq;, efflante spiritu, agitatur, in cauis manet immotus. Ad hæc locis apertis purus propter assiduam agitationem habetur, palustribus impurus, ac semper emarcescens. Et alibi loca commodè aspirata coloris hilaritatem præbere possunt, pallidos autem humor efficit, cum putrescit. Theophrastus locis placidè aspiratis, & gracilibus quæ nascuntur scillima sunt, quia minus alimenti trahit planta, secus autem in planis, & & gelidis. Vires temperatæ sunt, quia media temperies est. Quæ hinc nascuntur, non in medicamenta, sed in alimenta potius veniunt. Vites in collibus nascuntur, Virgilius.

Bacchus amat colles, &c.

Vt sæpius diximus, calidæ & humidæ temperiei vinum est, & nostræ naturæ valdequàm familiare. Satirium erithronium in montosis, apricis nascitur: sapore dulci, non ingrato ori. Venerem excitat. Galenus calidum, & humidum mediocriter dicit. Vulgare bu glossum, & b orago in campestribus & collibus nascuntur: Galenus humidæ, calidæq; temperiei esse, & vinis iniectæ, lætitiâ & hilaritatem afferre. Idem de phalangio, & de syluestri cu mino dicendum.

DE CVLTV, ET NEGLECTV STIRPIVM, ET PRIMO QVÆ

sit agrestium Physiognomonia, & facultas.

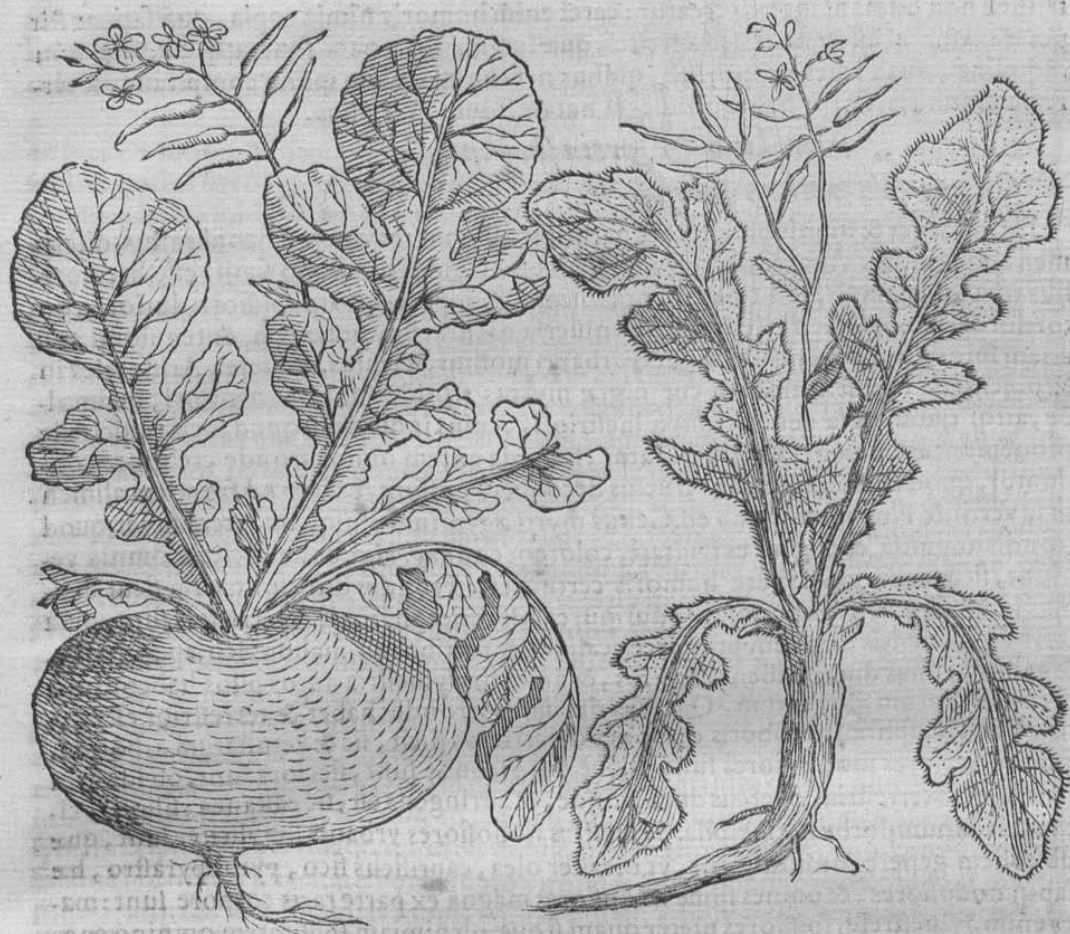
Cap. XXXVI.

IAM stirpium facies, & medicatas vires, quæ varijs in terris, superum regionibus, & eorum aspectibus nascerentur, recensuimus. Proximum hunc locum sibi vendicant æmulationes artis, & naturæ, scilicet cultus, & neglectus. Ars enim culturæ lenocinijs & illecebris plantas suorum natalium obliuisci, & nostris viridarijs inquilinas facit, & naturam simul, & effigiem commutat quouis solo, ætheris, & regionis tractu, ob id hanc tractationem in postremum consulto adseruauimus: oportebat eorum prius meminisse, quo lucidiori doctrinæ & ordini consuleremus. Nos de syluestrium, & cicurum plantarum Physiognomonia locuturi, à syluestri exordiemur. Sunt enim syluestria mitibus natura prius, atq; ad ea primum, quæ in nostris libris de humana Physiognomonia diximus deueniemus. Vidimus enim ibi Polemonem & Adamantium insignes Physiognomones quanti feri, & mitis habitus fecerint: nam cum prius de vniuersis corporis partibus sermonem habuissent, de agresti, & cicurum forma, & moribus docuerunt, quod hæc maximè mores immutarent. Sed agrestium indolem aggrediamur.

PLAS hoc loco offerimus tibi vaporum imagines, alteram urbani, & satiuæ, alteram neglecti, & syluestris, satiuam pro hoc capite.

Referunt

Referunt sylvestres plantæ ornamentum quoddam, omni prorsus vacans ornamento, earumq; in doles nescio quid rudis, hirsuti, horridi, rustici, ac veluti degeneris naturæ præferat, ob auia, & gelida loca, in quibus stabulantur. Facies exilis & macilentæ, sed vegeta intuenti se offert. Caulem attollit lignosum, nodosum, angulosum, liris striatum, rigidum, cute scabra, hispidaq; obsitum: numerosa foliorum sobole: sed folijs breuibus, multitudine, angulosis, duris, sursum erectis, in summa ora crenatis, vel denticellis incisis, vel laciniatis, compluribus nervis & venis per longitudinem extensis, carinatisq;, pallido virore languentibus, spinis, villis, vel setacea lanugine hirtis. Flore pusillo, dilutioris, obsoletioris, vel remissioris coloris. Properè germinat, & fructificat, plus fructus præmonstrat, minus maturat. Fructus acri, & acerbi saporis ingustabiles, pulpæ inopes, sed lignosi nuclei locupletes. Odore non ingrato, sed nescio quid virosi, vel vehementis redolente. Radice alta exilioribus cirris, & pusillis capillamentis barbata, lignosa, vñibus medicis receptissima, & tandem sylvestris plantæ forma, facultatibus, & lineamentis nulla sui parte à montana differt, vt qui vnam viderit, vtramq; nouerit, nisi quod summa montium iuga, exusta, perpetuo niuibus obsita, & ventis perflata sunt, ob id contorto, retorrido, scabroq; sunt aspectu: vnde si his addes, vel illis demas, cuncta prorsus similia erunt.

Sed de formæ delineatione rationes afferamus. Quod agrestium genera suis mitibus robustiora, & lætiora assurgant, causam perbellè reddit Aphrodiseus in suis Problematibus: dicens tellurem esse agrestium matrē, vrbanoꝝ verò nouercam: Quoniam solertia

naturæ non humani ingenij creatur: caret enim humoris nimia copia, quæ fatuas stirpes elaxat, atq; effœminat: sed agrestes, quæ suo sibi loco natæ sunt, atq; educatæ, non inquilinæ, quasi ciues proprij soli, quibus necesse est cœlum ipsum conspirasse, & terram misturam: sic tot habet priuilegia natale solum. Virgilius.

„ nam lata, & fortia surgunt,

Quippe solo natura subest.

De foliorum & stipitis breuitate & paruitate assignat rationem Theophrastus, discrimen addens inter vrbano, & syluestre. Ait enim syluestre vrbano simile esse, breuioribus tum folijs, ramis, radicibus, & tota forma. Quippe scabriora, spissiora, duriora, contortioraq; tam ipsa fieri solent, quàm vniuersa natura, sicciora etiam, & tenuiora, atq; etiam spinosiora præter cneum, quod vrbano mollius, & leuius. Præterea Aristoteles in Problematis reddit rationem cur nigra myrtus fronde sunt frequentiori, quàm albæ, aitq; quod nigra generis sunt syluestrioris, cuius indicium, quod locis rusticis iste proueniant, minimèq; ex cultu notatur, humida autem omnia fronde crebriore conduntur, quod enim minus suos fructus decoquere possunt, iccirco ad frondem alimentum se vertit, & Theophrastus ab eo. Genus myrti ægyptium plusquàm cetera siccat, quod frondis angustia, & fructus exiguitate, coloreq; constat. Hæc enim siccitate omnia veniunt, siccum parum habere humoris certum est. Frondes duræ sunt: nam sicut diximus in humana Physiognomoniam duripili calidæ & siccæ naturæ, & terrestres sunt, quia terra ex elementis duritiam præstat, ex calidis, & fortibus animalibus leo, aper, aquila, & gallus pennas duras habent, & pilos, & animalia syluestria duos pilos habent, quia siccum est eorum alimentum. Quercus durissimas frondes habet, & terrestrior est ceteris, ob id Theophrastus roboris carbones deterrimos dicit, sic & vetustarum arborum, quanto sicciores sunt, peiores sunt: & quæ dura fronde sunt, sicciora sunt, ob id astringentia, quia terrestria, quercus dura fronde, & astringens est, sic castanea, siliqua, cisthus, ladanum, sorbus & mespila. Syluestres nodosiores vrbano simpliciter sunt, quæ nanq; nodosiores, & omnes spissæ nodosiores magna ex parte raris corpore sunt: matres enim, syluestresq; spissiores præter quàm si quæ ob nimiam spissitatem omnino enodis sit, aut paucissimis nodis, vt buxus, celtis. Syluestres natura sicciores, & spissiores, consistunt. Florent, sed parum durat foliorum prouentus, hyacintho excepto, qui diutius floret. Præueniunt inculta, & agrestia sua germinatione mites, vt vitis, olea, ficus, & malus. Primò quia non stringuntur, & confringuntur, vt mites, ob id ex vulnere non laborant, retrahunturq;. Deinde quia non pastinantur, & ablaqueantur, vt resoluatur, & abeat naturalis calor, & ita refrigerentur. Præterea in agrestibus pusillirami, quos agricolationis arte auferrî deberent, remanēt incolumes: in quibus propter exiguitatem facillè cientur principia genitalia ab aere ambiente. Postremo quia sicciores sunt, & vbi minus humoris, minus operæ. Et cum syluestres validiores, siccioresq; sint, plus fructus præmonstrant, minus verò maturant, quod euenit ex nimia fructificatione, ex nimia hac pensu solutione impeditur operis perfectio, nec fructuum maturatio absoluitur, ob id agricolationis lege cautum est, vt nimia vbertas ex arbore dematur. Altera causa est, quia syluestres plantæ densiores & sicciores sunt, & sibi ipsis alimenta vendicant, non fructibus ministrant: solutum, laxum, humidum, & permeabile oportet esse, quod fructum laturum sit, non spissum, vt in animalibus etiam apparet. Omnes syluestres vrbano, & masculæ fœminis spinosiores, ponderosiores, duriores, & in totum robustiores, quoniam & minus fœcundæ fœcundioribus, & deterius fructificantes pro bè fructificantibus, tota quasi ex parte firmiores. Nec explodenda est illa causa in frigiditate reposita, quominus syluestres fructificent. Præterea syluestre omne, vel incultum fructus producit, quorū semen, siue os pinguis, pulpa verò macilentior, nam dum hu-

morem

morem ad fructum impertit, subripit, præripitq; pulpæ, vt vberius consulat femini, i lq; ex eo, quod masculum quodammodo sit, crispus, & ficius natura consistat. Proferunt etiam sua semina maxima crusta munita, quemadmodum & animalium ossa: sunt enim munimenta ea ex lignoso terrenoq; alimentò, nucleus verò ex purissima materia. Sapore prorsus acriori, vehementiori, vt fatureia, origanum, brassica, ruta, & si rum ex syluestris gratior ori sit, sicco tamen acutior est. Acerbiori etiam sapore syluestres fructus constare nemo ibit inficias, sit enim austerus sapor ex sicco, terrenoq;. Ob id in punicis, vt dulciora, & molliori intus ligno grana fiât, exhibet Theophrastus arboribus irrigationes: nã durities & acerbitas, quæ à terrea siccitate prouenit, ab humore diluitur, & emolitur. Amygdalæ putamina, acerba sunt, quia omnes terræ sordes, & callum eò vis naturæ seceruit. Syluestres, feriq; fructus sui generis vrbani odoratiores sunt, vt mala pyra, sorba, & mēspila: ipsorumq; malorum, tam agrestium, quàm vrbanoꝝ, quæ sunt acerbissima suauissimè olent, atq; cum odor coctura quadam contrahatur, quæ plus cocta fuerint, melius olere putandum est. Verùm odoris ratio in coctione minus absoluta, quàm temporis versatur; argumento quod sorba & pyra si ad plenum excocta non sint, plus reddunt odoris. Syluestre nanq; genus priore coctione contentum, vehementiorem concipit odorem. Porro non parui refert in odoribus, si siccitas alimenti parsimonia, & diffatio commoda processerit, quandoquidem quæ siccaneis erumpunt, pauciori contenta nutrimento, itemq; placido perflata spiritu, proculdubio nascuntur odoratioꝝ. Ceterum syluestre genus aridius cernitur, ieiunioꝝ habitu donatum, nec à flatu silens, sed magis, atq; magis aure patens, hic feruentior natura, quæ prospirat, tenuiorq; siccus halitui facilè cedēs, quoniam nec succum vrbani modo carni permistum gerat: quibus in vnum coeuntibus, non minimè gliscit intus odor. Duo sunt quæ odorem statuunt, terra & aer, si vtrunq; siccum sit, non quauis siccitate, sed mediocri, quæ ergo siccaneis noctibus oriuntur, in quibus placidior aridet calor, odore pollent: ob id agrestia odorata sunt, sed non ad plenum, quum acutiori odore constant. Sunt & syluestria spinosa, horridaq; quod eis ex nimia siccitate prouenit, vt diximus in spinosis: sanè horriditas à siccitate. Folia diluto virore, & flores remissiore colore sunt in syluestribus, idq; facilè ex humoris inopia coniici potest, vtpote coelo, & solo siccaneò nata. Folia porracei coloris ex humiditate multa, crocei verò, vel exoleti ex siccitate, vt in oleribus, & cerealibus aduenire author libelli de coloribus probat. Flores qui leuculento colore nitent, ex cibo pingui, & humido proueniunt, vt videtur quotidie in pensilibus hortis. Leucoia, & flammula, quas ab odore garyophyllum garyophylos dicunt, & rose saturata nitent purpura, quod letamine saturatis, & riguis eueniant locis, contra verò quæ in feris, neglectisq; languidi coloris esse ob earum inopiam. Visuntur summo mane dehiscentes flores coloratioꝝ ob noctis humiditatem, serò verò ob nimium Solis ardorem pallidos, exoletosq;. Idem etiam in receniter natis floribus videre est, qui ob natiuum humorem coloratioꝝ sunt, ætate prouecta verò pallidiores, decolorati, & deformes; nam sicciore ætate fiunt. Ob id Theophrastus de leucoijs, rosas scribens ait: Viola senescentes candidiores flores assiduè ferunt, & rose deteriores fiunt. Syluestres rose florem minus odoratum, nec tantundem magnitudinis ferunt. Accidit, quod foliorum, & florum extrema ora decolorata sunt, quoniam extrema oculus desiccantur, vtpote aeri, Soliq; magis exposita, quàm intima, quibus suæ coherent origini. Et in Apulia vidimus garyophylos flores sanguineos in colorem album, vel vermiculatum degenerare, & buglo siq; cyaneos flores in rubentes, ob nimium regionis calorem. Scribit Aristoteles in Problematis, quod tenues radice acriores sunt, quàm ampliores: illè nanq; spatio temporis longiori plenius concoctæ, mitescunt. Rustici syluestres plantas longeuas putant, nullamq; esse breuis vitæ volunt. Sed quoad simpliciter dici potest, vita syluestribus longior, quàm vrbani: atq; omnino ijs, quæ in oppositum generatim distingui possunt, vt oleastro, quàm oleæ, pyraastro, quàm pyro, & capri-

fico,

fico, quàm fico: quippe robultiores, spiffiores, fructuq; infœcundiores existunt. Quod fructus ferrent lignosis thecis, ac tegumentis indutos, & sapore astringentes, exemplo erunt pinus, cedrus, cupressus, & coniferæ omnes, quercus, quæ glandes, gallas, & alios lignosos fructus ferat, castanea, siliqua, amygdalæ, nux indica, iuglans, auellana, pistacea, & similia. Syluestres alta radice esse quidam negant, quod semina summo proueniunt, sed non rectè: nam fieri potest, vt quum diutius vixerint, radices procul dimittant. Et lignosas radices Theophrastus magna ex parte syluestribus tribuit, vt eruca, ocymo, & similibus. Tandem syluestris à montana non differt, nam Theophrastus ait, montana syluestria sunt, & frigoris cupida. Sed videamus quasnàm medicæ rei consultis dent qualitates syluestres plantæ. Ait Theophrastus. Incultus & neglectus ager, quæ syluester est, frigidior est, tum quia crassior aer eum ambit, tum quia minus distillabilis: causa prouenit ex densis fruticibus, quibus aeris motus impeditur, tum quia Solem non admittit, vt arefaceret. Ficuum succus lac contrahit, caprifici minimè, ob id syluestres caprifici frigidiores. Auerroes in Colliget dicebat, Quæ in syluis sunt, plus frigiditatis habent. Sed syluestria maxima constant siccitate, siue calida, siue frigida sint, vt receptum sit omnibus syluestria sui generis mitioribus sicciora, astringentioraq; sint. Quia plerunq; odorem acriorem cæteris habent, ob id contra bestiarum morsus valent, & Theophrastus de coniza loquens, ait, Fœminæ acutior odor, ideoq; contra bestiarum morsus commodior est. Et decebat quippe maiestati Naturæ, vt postquam syluas virulentorum animalium vberes fecisset, eadem acutioris odoris herbas faceret, quod illic eorum morsibus mederi posset. Syluestris brassica satiua hirsutior, candidior, & amara. Galenus calidiorè & sicciorè quodammodo satiua esse dixit, ceu alia omnia agrestia sui generis domesticis, secundum vtranq; facultatem valentiora. Ampeloprason plusquam porrum calefacit. Galenus acrius, & siccius domestico, sicut omnia alia agrestia domesticis. Isatis syluestris, quàm satiua valentius desiccatur, valentius etiam humidis putredinibus obsistit. Lupinus agrestis amarior est, & ad omnia domestico valentior ex Galeno. Malua satiua syluestri quanto plus habet aqueæ humiditatis, tanto facultate imbecillior est. Id namq; discriminis est inter vtranq;, nempe quod sicciora sint syluestria, mitia humidiora, ex Galeno. Agrestis daucus domestico minus est esui idoneus: ceterum in omnibus feruentior, & domesticus comestibilis quidem, sed imbecillior. Syluestris eruca multo satiua acrior, vrinas vehementius pellit, ex Dioscoride. Pastinaca syluestris miti efficacior, sed cibo ineptior, quod idem Galenus confirmat. Amaræ amygdalæ oleum dulci in omnibus efficacius habetur. Origanum agreste vtroq; satiuo valentius, Galenus panacem heracleon vocat, ramulis tenuibus, radice tenui, superuacua. Smyrniū, quasi agreste apium, satiuo valentius, & sic de cæteris.

SYLVESTRIVM ANIMALIVM FORMA, ET VIRES.

Cap. XXXVII.

H ADEM de syluestribus animalibus dicenda, & prius de feris, quum natura sint prius. Quorum aspectus strigosus, fœdus, & macilentus, duris, densis, rigidisq; pilis hispidus. Caro neruosa, & scabra. Ossa, vngues, spinæ magnæ, duræ. Pili colore flauis, oculi crocei, stercus minus fœtens, Paucifera sunt, & plus ossibus, cornibus, vnguibus & pilis abundant domesticis. Vires in operando strenuiores.

Sed descriptionis causas afferamus. Aphrodiensis animalium stercus syluestrium minus fœtens domesticis esse dixit, aliquorum enim excrementa paulisper aroma olent, quia cibo sicciori, simpliciori q; vescuntur, vehementiusq; laborant: stercora verò domesticorum magis fœtere, quod vario, humidoq; cibo vtantur, atq; plus satis, quàm egeant, cibo indulgeant, minus exercentur, ac minus calore abundant; vnde cum
cibus

cibus minus concoqui, ac satis diffari per copiam non queat, putrescit aliquantulum, itaq; grauius foeret. Plus ossosa, ob terrestre alimentum, quo vtantur, vt diximus in plantis. Oculis croceis sunt ob biliosum temperamentum. Sed præcipuè syluestria animalia cornibus, vnguibus, & exertis dentibus, & lichene etiam in cruribus armata sunt, vnde maxima constringendi vi prædita, nam hæc ex terrea mistura proueniunt, ex qua constant, & quanto magis ijs prædita fuerint, maiorem siccitatem ostendunt, & terræ mixturem, vt diximus in plantis: & quanto magis longioribus spinis, fructibus lignosis, & corticibus cooperti sunt. Possant idem ostendere pili densi, durissimiq;. Auerroes in Colliget. Vngnes, clauis, & spinæ simpliciter significant, quod multum est in eis terræ, & multæ squamæ laudantur in piscibus, & magis squamosi, & duriori carne intecti syluestriores sunt. Vires, vt diximus, syluestrium semper sui generis domesticorum valentiores sunt in operando. Amplior potentia feris eiusdem generis animalibus, dixit Plinius. Sed hisce exemplis manifestius fiet. Onager ferus asinus, durioribus pedibus, strigoso corpore, & velocissimus est ex Oppiano, capite valens, corpore indomitus. Plinius quum ex asinino lacte, & ossibus remedium contra venena quædam recensuisset, omnia eadem onagris efficaciora esse subiugit. Bubali ex genere syluestrium bouu sunt, robustiores, cute durissima, membris macilentis, pilis nigris, fronte aspera, & crispa, cornua intorta nigra, carne dura, caseus solidus, & terrestris. Capreis, siue dorcadibus rubet corpus, pedes longi, caput ornatum cornibus, aures altæ, pilosæq;. Plinius calculos expellere caprarum simum dixit, & efficacius syluestrium, cuius carnes frigida & sicca. Catus syluestris densiore, & oblongiore pilo, colore fusco, scilicet subflauo, cuius pinguedo, sicut cetera membra, omnia sunt efficaciora domesticis ex Rhafi. Apri sunt sues syluestres, colore spadiceo, nigricanti, pilo durissimo. brutum & terribile animal, iratum dentibus pilos canum adurit. Cuius caro callosa siccatur, & corroborat, authoribus Hippocrate, & Celso: effectus in remedijs vtrorumq; similes, solum tantum differentes, quod animalium ferarum partes minus humidæ, minusq; frigida; idem ex mansuetis animalibus. Nullus animalium magis cornutus quam Cervus, pulchritudine, & magnitudine cornuum ramosorum omnibus feris antecellit, ex Oppiano. Vltus ad dysenterias valet. Arietes cornuti sunt, ad sistendos menses valent. Cornutus & taurus, & sanguinem cohibet ex Galeno. Elephanto dentes exerti, cuius vltus ad sanguinis sputum ex Dioscoride. Sus exertis dentibus, & duris setis riget: cinis ad sanguinem inhibendum fluentem valet ex Sexto, & ad procidentem sedem ex Aetio. Melis dentibus armatus, ad sanguinis deiectionem præstat. Testudo maximè crustata est, cuius ambusta testa sanat fistulas, & desuentes capillos. Accipiter vnguibus, & rostro armatus, & triti vngues ad dysenteriam valet. Gallus vnguibus, rostro, & calcaribus valet, ad sanguinis, & vulnerrum fluxiones valet. Anser rostro maximè lato, eius sanguis sanguinem sistit ex Plinio. Anas ad eadem. Cynus eius loco supponitur. Hystrix aculeis horret, quos habet pilorum vice: stomachum roborat, hydropem mitigat sua siccitate. Idem de alijs suspicandum.

DE PHYSIOGNOMONIA, ET VIRIBVR DOMESTICARVM
plantarum, & animalium. Cap. XXXVIII.

ICVRVM formæ & vires contrariæ sunt feris, & si ex oppositis facillè suæ oppositæ cognosci possit forma, vberioris doctrinæ gratia eam delineare non pigebit, vt mutua inter se collatione, facilius cognoscatur, perdiscaturq;. Urbanæ sunt, quæ industriæ & artis mangonio iuta, quod indulgentiori coelo, quod lautiori, habitioriq; cibo fruuntur, alacritate, maiestatem quandam præferentes, per amœno aspectu lasciuunt, hilari coruscant colore, & fructus saporiosos largiuntur, eadem postea si artis præsidio destituantur, prioribus opibus exuta, ad pristinam sortem desciscunt. Ob id Hipponi optimè

optimè videbatur vrbānum, & sylueſtre non eſſe in plantarum familia, ſed feras eſſe, quæ feris, neglectiſq; locis naſcerentur, cicures verò, quæ ab olitorijs in hortis alerentur: ſed de his fuſius in noſtris libris de Agricultura pertractauimus.

A DEXTRIS tabellæ trigeſimoſeptimo capiti affixæ, ſatiui rapi iconem ſpectabis, nam ſi ſingulis capitibus eaſdem appinxiſſemus, negotium operoſius redderetur.

Viſenda ſpecie, & peramœna elegantia plauſibilior ſpectantibus ſe offert vrbānæ plānæ hilaris aſpectus, ac velut fœminea mollitie laſciuiens. Aſurgit enim caule habitiori, rotundiori, læuore, & craſſitie inſigni, ac ſummotenus multo foliorum ſtipatu. Folia exerit mollicella, deorſum repanda, deuceaq; , & quaſi ſuo oneri deficientia, latiora, craſſiora, rotunda, vel ſi mauiſ, obtuſo mucrone in latius ſe pandētia. Luculenta in ambitu foliorum ceſarie, ſaturatè virentia, multiſora. Flore hilari, ſpecioſo, vel lacteo cādente, vel ſuaui rubore, vel ſanguinea purpura maxima venuſtate micanti, qui hebetiorum halitum eructat. Fructus, quos oſtendit maturat, & ſæpius verna & autumnali fœtura biſeros, nullo, vel tenello intus ligno, dulces & ſapidos: tota planta dulcis & veſca. Radicibus prolixis, longè, lateq; reptantibus, ſed medicæ rei conſultis ignauioribus. Et rādem vrbānæ plantæ forma planorum accolē adeò ſimilis, vt niſi propinquius ſpectes, eandem putes. Solūm quod hæc viridarijs multis blanditijs, artis mangonio conquiſitis, delicatius quid, & habitius præmonſtrat.

Sed vrbānæ effigiaturæ rationes afferamus. Quod teneriores, molliores ſic vrbānæ ſint, diximus ſuperiùs ex Aphrodiſeo, vrbānis tellurem nouercam eſſe, & culturæ blanditijs, & humidiori cibo plantæ elaxantur, effœmianturq; . Ex contrarijs etiam cauſis Theophrastus maiora folia, ramos cortices, totamq; formam vrbānis tribuit; quippe laxiora, molliora, reſtioraq; afferunt in læuiori caule. Multiſoræ ſunt, & artis cultura diutius florere dixit. Vt etiam accidit penſilibus hortis excultis, qui multis folijs, & floribus cumulantur. Mollibus folijs ſunt, quod indicat Ariſtoteles Problematum libro, loquens de lanis ouium. Concocta enim quęcunq; molliora inconcoctis ſunt, & copia excrementi mollitiem pili gignit, vrbāna ex lætamine concoctiora, & ex rigatione vberius miniſtratur alimentum. Solanum hortenſe ſylueſtri molliore folio, ſic helxine, & ocymum, platanus humida eſt, & lato folio inſignitur, ſic & ficus. Præueniuntur à ſylueſtribus vrbānæ germinatione, & fructificatione, quia ex paſſione, & ablaqueatione, vt diximus, ab it ex arboribus genitalis calor, reſoluitur, & frigefcit: calor enim eſt, qui ad germinandum arbores mouet, dein ex amputatione vulneribus faucię conſtringuntur, & in firmæ laborant: ramuli enim ex quibus primitus germinationes erumpunt, abſcinduntur ab arte, demum quum humidiora ſint culta, vt abſoluatur ſuccus, diutius immorari neceſſe eſt. Sed quanto excultæ arbor germinandi, & fructificandi celeritate incultæ arbori cedit, tanto etiam fructus ſpecie, & bonitate, & copiæ collectione illam vincit. Agreſtes enim feſtinant, haud perinde habēt in pœnu materiæ apparatus, in cultis verò cunctatio ſubſtinet fructificationem: nam vbi vis illa ſe colligit, expeditā, & expromptam operam habet, & fructificationem, facitq; ſuccus in ijs, quod in aquis fit, quæ obice aliquo impeditæ, imperu demum erumpunt magno, deinde iniqua penſi ſolutione, ex robuſtitate maturitas impeditur: in mitibus verò, quia minor copia, exactius opus expeditur. Præterea agricolationis ars ſuperuacua tollit omnia, ſic arbores fiunt ſpiratiores, & rariore: faciliuſq; admittitur aer: & ſtercore adhibito fiunt laxiores, & humidiores, ob id ſuccos ſuos non ad compactam eorum denſitatem abſorbent, vt feras; ſed a motis interceptoribus ad exactam fructificationem impertiunt. Hæc Theophrastus: ſed ego adderem, quod in agreſtium partu eſt etiānum tempeſtas acerbificula, mitiū verò clementiori tempore aerem habent fauorem, & coadminiſtrum. In feris arboribus ſemen & lignum exactum erat ad ſpeciei propagationem, in mitibus verò

verò Agriculturæ opera: scilicet fossione, & roratione, & irrigatione pulpa ad hominum esum fit esculentior. Vindicatur succus ab arbore ob proprium alimentum, & à pulpa, & semine intus, sed primum ab arbore exugitur, & ob id ubi arbor succulenta, fructus pauciores sunt, tantum subtrahitur, subripiturq; fructibus, quantum accedit arbori: duo reliqua, scilicet semen, & fructus aduersantur inter se, si luxuriat nucleus, pulpa fit macilentior, vberè pulpa, semen fit strigosius, & calligatur ex crescentis ossis magnitudo: Mutuus est responsus damni & accessionis. Alia ratio est. Arborea cultu efficiuntur minari, & foemellas foecundiores esse: fiunt enim cultura laxiores, per quarum meatus succus vberius hauritur, modificaturq; eiusmodi succus ab ipso plantæ calore, ab arte aucto, ne luxuriet. Culturæ officij est, inquit Aristoteles Problematum libro, vt concoquat, reddatq; efficax alimentum, quo genus mite, vrbantumq; fructuum consistit. Quæ igitur mitigatione, informationeq; huiusmodi creatur, hæc vrbani vocabulo significamus, eo quod quasi solertia hominis educata, eruditaque meliora euadunt. Constant & vrbana succo minus acri, & vehementi. Fructus molliores, dulciores, & sapidiores cultura fiunt, & mutantur sapore, odore, colore, & magnitudine, idq; ex alimento, abeuntq; cultu ex syluestribus in vrbana. Lignum acinorum punice adimitur firmo suillo, & aquatio eas dulcorat. Sic vrina, pellium strigentis, & sordibus myrto congestis, quum germina profiliunt, fructus sine interiori nucleo redditur. Demitur & amygdalæ amaror fimi acrimonia. Sale excitur, & educitur plantæ asperitas. Et feruentis aquæ aspersu meliorescunt malus verna, & myrtus. Cucumerum semina lacte, vel melicrato macerata, succi dulcedinem conciliant. Olera detonsis superuacuis meliorescunt, dulcescunt, & tenerescunt: quia radices robustiores haustu alimenti vegetantur, & tollitur acredo. Calida aqua si rigetur ocymum, lætius profilit: falsis quoq; aquis exhibitis brassicæ & palmæ, tollitur innata brassicæ amaritudo & asperitas palmæ, & pro vtraq; dulcedo subit. Conciliatur ex fossione fructus magnitudo, sapor, & suauitas: nam iuglandi, & amygdalo cortices, coria, & restæ, quæ sunt extrema munimenta, minora, & faciliora fiunt, & nuclei maiores, quippe alimenti copia humescunt arbores, & pulpam augent fructus, & acquirit arbor robur, & fructus bonitatē. Sed fructus ignauius halant, & dulcibus nulli odores, & eò minus, quò dulciores sentiuntur. Mala dulcia odorem minimè remittunt: nam succus dulcis crassior, & terrestrior est, quum fructibus fuerit admistus, odor autem humore tenuiori, sicciori, prospiratuq; facili constat: sic dulce pertinacius esse censetur, quàm vt tenuem possit auram in nares expirare. Saporis dulcedo ex crassescente fit succo: nam senescente fructu, & Sole feruefaciente dulcor efficitur: crassantur fructus exempta aquosa parte, & saporis excoctio non consummatur, nisi ad plenum excoctum fit. Sed odor, vt diximus, non nisi prima coctione fit, vt ad plenum coctum non fit: ob id excoctus iam succus pauciorum halitum, & auram potest eructare, tunc enim minus odoris eieciabitur, quumq; coctum crassior exultat, dulcedinem sensui gratam usurpabit, vrbantum, quod perfectiorem ad piscatur coctionem, alimentoq; saturatur, succos ad dulcedinem vertit, sed odoris ignauiam & hebetudinem colligit: etenim humor se largius admittens, odorem obtundit, & eius habet acrimoniam, quum enim siccum carni permistum gerat. Præterea quæ largum exhibent odorem, molliem nullam gustui repræsentant, vrbana omnia quum mollia sint, validius odorare non possunt. Sed vires videamus. Excultus ager siccior & tenuior redditur, quia deletis arboribus Solis ardorem excipit, & flatibus vndiq; perficitur. Sunt etiam calidiora mitia feris, ex ficus succo lac contrahitur, caprifici verò minimè, aut prauè, maiorem ergo vim habent mitia. Auerroes etiam in suis Colliget ait. Quæ nascuntur in viridarijs plus habent humiditatis, vt ficulæ nascentes in hortis. Vnde vt syluestria erant mitibus sui generis frigidiora, siccioraq; sic erunt mitia feris calidiora, humidioraq; sui generis. Hebetioris virtutis sunt, quia maiora sunt, bliteum virum vocabat coniux suum, quum magni corporis, & imbecillis foret. Diximus in

Phyſſognomonicis, magnos viros minus robustos eſſe, & contrariã cauſam in præcedẽti habuimus. Rapũ letũ agrũ, & craſſũ optare ſcribit Cato, Columella putre, ſolutũ, pluribus arationibus ſubactũ, & rigũũ: & ſi tali ſolo non ſeratur, mutari in braſſicã, ex Galeno calidũ & humidũ eſt. Napus pingui, & ſoluto, nec duro naſcitur, alio loco degenerat in rapũ, vnde pluribus arationibus ſubactũ, & largiore ſtercore ſatiatũ deſiderat ex Columella. Galenus caliditate, & multa excrementitia humiditate pollere dixit. Bugloſũ pingui, ſoluto, humido, & ſubacto ſolo naſcitur; ex Galeno calidũ & humidũ. Aſparagũ locũ ſubactũ, craſſum, & humidũ expoſtulare Cato ſcripſit, & Palladius: Auicẽna calidũ, & humidũ dicit. Malua pingui ſolo, & humido gaudet letamine ex Palladio, ſolũ, in quo ſcritur, pingue facit, ex Plinio: calidã, aqueãq; eſſe ſcribunt. Cępa terrã pinguem, vehementer ſubactã, irriguam, & ſtercoratã quærit ex Columella: Auicenna calidã cum ſuperficiaria humiditate dixit. Carduus eandẽ terrã ex Palladio poſtulat: calidus inclinãs ad humiditatẽ eſt ex Auicenna. Sequuntur animalia domeſtica, quorũ formã, & vires ex contrarijs iudicamus, vt de plantis fecimus. Vrbanoꝝ animaliuũ aſpectus nobilior, hilarioꝝq;, mollibus pilis, extenſis, ſericis, veluti lanugineis. Caro pinguis, mollis & delicata, vbi nec nerui, vel venę appareant. Vngues & oſſa parua, color rubeus, hilaris, oculi charopi. Multipara ſunt, Caro dulcis & ſapida. Vis in operãdo effœra. Sui generis calidiora, humidioraq;. Sus domeſticũ animal, carnes optimas omniuũ carniũ habet, præſtant quę non multum pingues ſunt, facillimę concoctũ, & ſuauiſſimę. Calidę ſunt, humidę, excrementitięq;. Caprę carnes ſolidę ſunt, dulces, & temperatę æſtatis tempore ex Hippocrate. De reliquis eadem, quę clariffima ſunt.

PLANTAS, QUAE ALIARVM PLANTARVM SIMILITVDI-
nes frondium retinent, ſimiles virtutes poſſidere.

Cap. XXXVIII.

HX plantarum partium facie vires nanciſci docuimus, ſequitur ergo ex his, vt quę alterius effigiei ſimilis fuerit, & viribus quoq; par, vt altera alterius loco cedat, quas Medici vicarias, vel ſuccedaneas vocant. Ex his magis veritas eluceſcit eorum, quę diximus. Nec ſolum ex partium ſimilitudine compares virtutes cognoscuntur, ſed odoris, coloris, fruſtificandi modi, floreſcendi, creſcendiq;. Sapores omittimus, quum ſatis, ſuperq; ab alijs tractatum ſit. Diximus in humana Phyſiognomonia, quę alteri ſimilis erit, & in moribus ſimilem eſſe, idem de herbis pronuntiamus, quod in euſdem generis herbis facile eſt videre, quod euſdem ſunt virtutis, & quanto magis inter ſe aſſimilantur, tanto plus virtutes conſimiles, & quanto minus, plus longẽ diſtãbunt. A folijs incipiemus. Rubia aſperos habet caules, per interualla orbiculatõ folioꝝ ambitu, aſperitate veſtium tenaci, aperiẽ in totum ſimilis. Aduerſus ſerpentum morſus folioꝝ ſuccus auxiliatur. Hypericum, aſcyrum, androſemum, & coris, adẽo inter ſe ſimiles ſunt, vt diſcriminis parũ, aut nil interſit, vt vna nota, ceterã latere nequeant, digitis contrectatę ſanguineum ſuccum fundunt. Ad eadem ſerẽ præſtant, ad iſchiadicos, ambuſtos, vulnera, & bilioſa excrementa pellendo. Meo, & anetho neutiquam diſpar facies, vt ex frequenti in eas intuendi conſuetudine vix internofcas. Vringẽ difficultati, & torminibus medentur, & inflationes diſcutiunt. Anethum adẽo foeniculum æmalatur, vt ſæpius colligentes fallat, niſi guſtum, & odoratum conſulant. Lacte replent vbera, menſes ſedant, & vrinam cient. Acoro, & iridi eadem facies: ambo excaſefaciunt, torminibus, conuulſis, lienofis medentur, ſerpentum iſtibus, & muliebribus affectibus inuicem apponuntur. Odoratus iuncus inodoro perſimilis. Vim ciunde vrinę vterq; retinet, menſes pellit, caput aggrauat, antidotis admifcetur, & ſanguinem reiicientibus ſubuenit. Dictamno tanta pulegij effigies eſt, vt aliquibus ſylueſtre pulegium dicatur. Præſtat ad omnia, ad quę ſatiuum pulegium. Saturcia thymo ſimilis: vtilitate,

litate, & facultate non diuersa: si consimili modo sumptit̃etur. Abundè exprimit foliũ flores, & faciem teucrium triflaginis, vt qui minus eas norint, vernaculè omnes vno nomine chamedris vocent: lienosis & aduersus venena valent. Nasturtium sinapi, & crucæ facie & viribus affine: alopecijs medentur, lieni, lepræ impetigini & alijs. Inter filicem, filiculam, & dryopterim multiplex, & concors parilitas, quasi ex eadem familia: laticineas excutit folijs, & recentia folia in oleribus cocta manduntur, vt ventrem emolliant: mulomedici equis dryopterim deuoradam dant aduersus intestinorum vermes, & præcipuè filiculæ vis ad soluendam aluum. Abrotoni fœminæ facies omnino feriphio quadrare videtur, mutua collatione Dioscoridis: ijsdem ferè pollent viribus: feriphium interaneorum animalia, tineasq; enecat, & Galenus eadem præstare posse abrotonum scribit, quum sua amaritudine lumbricos interimat. Sycomorus ancipitis naturæ & formæ, ex ficu & moro mista arbor, vtriusq; retinens arboris facultates. Sycomori fructus stomacho auersantur, succus illinitur contra serpentum morsus, discutit colicæiones coctioni repugnantes. Morus stomacho inutilis, valet ad phalangiorum morsus, tubercula discutit. Sycomori succus vulnera conglutinat, & emollit. Ficus stomachum lædunt, lac illitum duritias discutit, parotidas & furunculos emollit, venenatorũ ictibus, conglutinat vulnera & carne replet, oras committit, non secus atq; emplastra, quæ vulneribus cruētis iniiciuntur: sic de scorodropaso, zeopiro & alijs dicendum. Et ex confusis quercus & ilicis naturis Theophrastus *φελλῶ δρυ*, quasi suberiquercum dixit, Pino, pinastro, piceæ, larici, abieti, non alia facies & natura, tam ipse, quam earũ resinæ. Inter lentiscos & terebinthos arcta similitudo, vt non facie absimiles plantæ, sic similibus pollent viribus ex Dioscoride, idemq; earum resinæ eodem paratè modo, & sumptæ operantur. Sabina multam cum cupresso similitudinem sortita est: carbūculis, & vrinis medetur. Iuniperi, & cedri non dispar forma, & præcipue in baccis: ad amolienda venenorum animalium nocumenta, tussi, leprosis, ruptis, & conuulsis auxiliantur. Fraxinus & dictamnium album folia similia ferunt: pollent aduersus serpentum ictus, & læthalia venena. Quercus, Græcorum fagus, esculus, & ilex non solum consimiles, sed cognatos fructus proferunt, & consimile munus obeunt. Ledum & cisthus similes, & ijsdè effectibus pollentes. Siliqua, & casta cognatæ: alium soluunt, & vrinam mouent. Similax aspera valdè quam imitatur aspectu & loris longius subter humum excurentibus salaparillam, vt ferè à multis eadè opinata, & vires neutiquā dispares. Aronis nil omnino reclamant à dragontij folijs, radix, semen, & folia eiusdem commodi comperta. Phyllirea folijs oleæ: ad ea utilis, ad quæ oleaster, vt altera alterius vicaria succedat, cum adustione est opus. Idem de alijs dicendũ, ne longius sermo protrahatur.

PLANTAE SIMILITER ODORATAE EARVNDEM VIR-
tutum compotes sunt. Cap. XXXX.

IC etiam si eundem odorem referunt, & easdem vires retinebunt. Unde si qui sunt, qui ex odoribus vires nancisci negent, aperte mentiantur. Exempla aliqua afferemus, vt ijs edoctus Phytopta, ex se alia conijciat. Zedoaria citri odorem refert, eiusdem fructus facultatum copios, subuenit cordi & contra venena valet ex Auicenna. Melissa citrago dicta ex citrij odore: serpentum & scorpionum venenis resistit, pestilentes febres, bilim sanat, & confert cordi. Ocimum citratũ dictũ, quod corticè citrij mali redoleat, ab eo nullatenus distat & odore eximia fragrantia, & cordi amabiliore, vnde datur vtiliter deuoradis, vt languidos spiritus reuocet animo lapsis. Garyophylli flores omnium speciosissimi, sic vocati, quod cum garyophyllis exoticis habeant odoris cognationem, ac nonnullam caliculorum cum antophyllis similitudinem, aduersus pestiferos affectus eos miscet in antidotis, mirificè etiam commendatur comitialibus;

& alijs, quibus antophylli valent. Ocymi genus est, quod garyophylli fragrantiam hālat, garyophyllatum ocymum vocāt. Est & aliud apud nos, cuius folia, plantaq; odore garyophylli cum citrio confusa iucunditate: olfactu cor, & caput roborat, cardiacis affectibus succurrit, animiq; mœrorem in hilaritatem conuertit. Est herba, cuius radix eximij garyophyllorum odoris neminem laet: quippe garyophylli suauitatem halat, vulgò garyophyllata dicta: eiusdem facultates assecutas nulli dubium est, sic & alia eius genera. Schoenanthos manibus confricatus rosca prerogatiua, fragrantiaq; cuiq; notus: sanguini reijcientibus prodest. Casia quoq;, quæ Zizi vocatur, rosæ odorem refert: ad eadem, quæ iuncus præstat, ob id ex hoc pectines depurgando capiti ob odoris gratiam non insalubres fabricant, alabastro, pyxides, & cætera id genus. Santalum album rosarum odore fragrat: ad capitis dolorem, cordis lætitiā & palpitationem valet. Bacchari eximia fragrantia gratia cinnamomæ radice: vrinam cit, menstrua pellit, contra serpentum morsus vtilissimè datur, partus extrahit, vnguentis præciosis inferitur, oculorum vitijs præstat. Cyperus nardum odore æmularur: vrinam cit, & calculis medetur, antidotis miscetur, vuluæ vitijs, & aquæ intercuti valet. Asarum nardi odore, quod & alij syluestre nardū appellant: vrinæ & hydropicis auxiliatur. A Mesue ad iocinoris infartus; subeuntibus cutem aquis, & felleis suffusionibus exhibetur. Phu aliqui syluestre nardum vacarunt, quod cum quadam grauitate nardeæ suauitatis spiret: antidotis admiscetur, & vrinam mouet. Lauendulæ nostræ aromaticæ gratia, & spicæ fragrantia plusculum inest: à nardi viribus non longè recedit, ventriculum roborat, & iecur ab infartu liberat. Myrrhis dicta propter suauolentiam quandam myrrhæ respicientem, cit mēstrua, & partus. Ab equapio fluit lachryma myrrhæ similis, Theophrastus in totum myrrham esse existimauit, Dioscorides smyrnion vocat, odore medicato cum quadam suauitate iucundo, acri, myrrhæ sapore, vt alterum alterius loco cedat: tussi, orthopnoicis medetur, partus extrahit, vulnera glutinat, menses & secundas pellit, & contra febres valet. Onothæ radix, cum ficcata est, vinum olet: in potu data, feras mitigat, & cicures reddit, illitu quoq; tetra vlcera mulcet. Ambrosia racunculosa profert, odore vinoso, suauit: illitu homores reprimat, qui in aliqua parte incumbuerint, & astringit, vt vinum. Botris suauem odorem spirat, Cappadoces ambrosiam vocant, etiam ab odore vini: orthopnoeas mulcet. Amomum odore origani est: à venenosis animalibus demorsis conuenit. Dictamnium olet pulegium, quare ab aliquibus syluestre pulegium dicitur, pulegio simile: præstat omnia, quæ fatium pulegium, sed efficacius multò. Alterum est dictamnium folijs sisymbrij, odor foliorū intersisymbrium & saluiam iucundissimus: defunctos partus eijcit, venenatorum ictibus auxiliatur, vt saluia. Scordion folijs pullulat tetrum allij odorem subolentibus: vrinas cit, contra viperarum ictus, ad veterem tussim & ad menses valet. Alliaria tædioso odore & sapore allium refert, vnde indeptum nomen: vires vt allio, sed non adeo vehementes. Nasturtium sinapi, & erucæ assimile: alopecijs medetur, lieni, lepræ, & impetigini, & alijs medetur. Iberis folia, & radices nasturtio similes, & odore: coxendicibus vtilissimè illinuntur, Xanthium odore nasturtiū imitatur: aptissimè tumoribus imponitur: nam nasturtium tumores, & collectiones discutit. Chamæpithys odore pinum imitatur: vrinæ difficultati, iocinoris, renū vitijs, stomachi, & serpentibus vlceribus auxiliatur. Hypericum semine resinæ odorem imitatur, ob id aliqui, chamæpithyn appellarūt: vrinam mouet, ambusta sanat. Ascyrum fructu resinoso, hyperico non absimili: ischiadicis, & ambustis medetur. Androsæmi comæ tritæ resinoso odorem reddunt: ambustis etiam, & ischiadicis profunt. Trifolium asphaltion folia recentia habet: quorū odor ruta, adulta bituminis: comitialibus pleuriticis, vuluæ vitijs, & serpentum morsibus feropem, & purgationes cit: vt ruta vrinam mouet, lethaliū medicamentorum antidotū, laterum doloribus, vuluæ strangulatu, comitialibus, mēstrua mouet, inefficaces serpentum virus reddit. Pimpinella commendatur melonis, & cucumeris odore, reuocat olfactus,

factus, quem animus deliquerit. Alsine cum teritur odorem cucumeris reddit: vim refrigerandi habet, oculorum inflammationibus subuenit. Sic nepeta gratū pulegij odorē æmulatur. Dictamni tertij generis foliis inest odor inter sifymbriū & saluiā iucundissimus, thymū, serpyllon, thymbra, & lōgē suauissimū sampfucus odorē expirat eūdē, artemisia minor odorē sampfuci refert, trifoliū crucā subolet, & aliaq; quæ piget referre.

QUOMODO VERA PLANTARVM NATALIA VESTIGANDA, perdiscendaq; fuerint. Cap. XXXXI.

AM affatim demonstrasse opinamur, quomodo plantæ ex natalibus locis manifestas qualitates hauriant, & animalia, & quomodo itidem ex earum effigiatura pernosci possent. Idemq; in humana Physiognomoniam dicebamus, homines ex regionibus mores sortiri. Sed difficultas, quæ in homine exoriebatur, eadem plantis contingere videtur: nam si homo vbi nascitur, ibi semper permaneret, facillè mores & qualitates illius illic pernoscerentur, sed quia nunc huc, nunc illuc peruagatur & per varias regiones, cum aliis gentibus permiscetur, ex corrupto, & permixto semine, varietatis & mixtæ hominum qualitates variantur, & adulterantur. Idem & de plantis dicendum: nam si plantæ, vbi à cœli, & terræ mixtura oriuntur, ibi semper permanerent, nec ab earum locis dimouerentur, facillè manifestæ earum proprietates dignoscerentur, Sed quia diuersis in locis & plantæ, & semina deferuntur, ex his figurarum, & qualitatum confusio, & adulteratio nascitur. Hæc equidem clarissimè declarat Theophrastus. Loca sibi quæq; accommoda vendicant arbores, non solum illæ, quas operoso, & peculiari habitu natura creauit; sed quæ communi, vulgariq; discrimine habentur, quippe quum aliæ sitientes adament tractus, aliæ humidos, aliæ hybernos cupiant, aliæ Soli expositos, & aliæ opacis à vento ociosis, aliæ apertis gaudeant, & aliæ palustribus, aliæ montosis lætentur, vt diuidere authores consueuerunt. Sed fortè non semper eadem appetunt loca; nec vna de causa: sed varia quadam ratione, quâquâ naturæ cognatione quoq; ad locum proprium ducitur, quemadmodum ea, quæ sua sponte proueniunt. Spontaneus autem exortus expressius naturam ostendit: siquidem ex eisdem generationibus, & nutritionibus, & singulorum diuisiones agantur, necesse sit: videlicet caliditate, frigiditate, siccitate, humiditate. Quæruntenim omnia, quæ sibi pro suo temperamento commoda forent. Adde quod & similes locum exigant similem, & dissimiles dissimilem, quæ scilicet naturæ aliqua diuersitas adest, & cetera. Harum optimè plantarum Phytoptam consultum esse debere: vera plantarum natalia callere iubemus, nam non illico, quum intuebitur plantam secus aquam, aut fluentem natam, aquæ alumnam, aut palustrem plantam illam iudicare debet, & ex inde humidam esse: nec quascunq; super montis vertices viderit, siccas dicat, nam facillè montana planta casu, vel arte iuxta aquas sita & concipere, & viuere, & fructificare poterit, & sic palustreis in montibus. Plantam enim ex calida zona delatam, blanditiis, aliisque illecebris etiam apud nos viuere posse cogimus. Multa sunt Romæ sata, & delata peregrina, sed semper paulatim defecerunt, & ad sua loca reuersa sunt. Sed frequenti inspectione attendere debet, obseruareq; quali solo, cœlo, situ, & cultu nasci solita sit, & viuere, & cum id diutius obseruauerit, tunc sine dubio pronunciare poterit qualis loci sit inquilina. Multum ad id conferre possunt historia Theophrasti, principis in describenda plantarum historia, deinde Dioscoridis, qui ferè omnia ab eo transcripsit, & quæ nouerit, & quæ ignorauerit, inde alios Agriculturæ, & plantarum scriptores: idq; potius in syluestribus herbis, & sponte nascentibus attendendum, quàm domesticis, nam illæ minus fallunt, & simpliciores. Urbanæ sæpè habitum, & formam mentiuntur: vbi hæc omnia considerauerit, tunc poterit sententiam proferre.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM
LIBER TERTIVS.

PROOEMIUM.

IAM plantarum formas, earumq; manifestas qualitates, quas è nat alibus hauriebant, explanauimus. Nunc se ingerunt similitudines, quas rerum parens Natura adit, vt nobis argumento, & emolumento esse possint ad intimos eius recessus penetrãdros, & secretiores vires dignoscẽdas. Modus nullidum cognitus, responderq; illi, quo in humana Physiognomonia ex apparentibus in facie moribus internos perscrutabamur. Exempla, quæ prius sponponderamus, in peculiaribus eorum memoratationibus afferemus multa, quibus admonitus, edoctusq; Phytopta ex se multa, & mirabilia poterit coniectari. Sed vt negotiũ auspicemur, operæ precium erit, quæ scripturi sumus summam ordine diuidamus, diuisa ordine, dilucidioris doctrinæ gratia, cõplectamur. Nos plantarum similitudines hoc libro attentius expẽdemus, quæ nostri corporis partes facie, & figura mentiuntur, sat agens Natura eas illis membris posse mederi, vel morbis illis opem ferre, qui eisdem mēbris

bris accidere solent. Sed quia uniuersa corporis partes similes, vel dissimiles sunt: similes vocamus humores, nervos, carnem, ossa, & similia: dissimiles os, oculos, nasum, manus, et eiusmodi, & has in externas, internasq; subdividimus; externa, quae oculis subiiciuntur, testiculi, dentes, manus, interna epar, cor, lien, & pulmo. His veluti summis dicendorum fastigijs constitutis, ab humoribus incipiemus.

PLANTAS HUMORIBVS, VT HOMINES CONSTARE,
eosq; nostri corporis humores augere & purgare posse.

Cap. I.

DIXIMVS in huius operis vestibulo, vt in hominum, reliquorūq; animalium, ita in arborum corporibus ossa insunt, medullæ, venæ, & sanguis. Humor enim qui corpori subest, earum sanguis intelligi debet, qui atra, fuluaq; bile, vel pituita redundat, & quibus illorum aliquis superabundat, ex illius humoris prædominio sortietur nomen: nam & plantas biliosas, cholericas, pituitosas & sanguineas vocare solemus. Et quemadmodū in humana Physiognomia varios mores perscrutabamur ex humorum coloribus, qui scilicet sanguinei, biliosi, cholericī, vel pituitosi fuerint, ita liceat ex plantarū humorum coloribus, quis humorum eis prædominetur cognoscere, & quibus morbis mederi possit. Abundat enim aliquibus plantis luteus, alijs ater, alijs sanguineus, candidus, lacteus, serofus, aut viridis, & alijs in radicibus, alijs in fructibus, alijs frondibus, sed cunctis præcipuè in floribus conspiciuntur. Sed quum perpauca sint plantæ, quæ peculiarem sibi colorem vsurpent, alius in radicibus, alius in fructo, fronde, & flore in sit, ita vt simplex prædominatio, ita mista iudicabitur. Nos plantis, & animalibus vrimur pro alimento, vel medicamento, vel utroq;. Si aliqua continuo nobis vsu, & esu fuerint, quum earum substantia in nostram naturam conuertatur, nostris corporibus eas qualitates imprimunt, quas possident, vt si supra modum biliosa fuerint, nostra corpora biliosa reddunt, si eadem cholericæ, cholericæ reddunt, nobisq; morbos inducunt atræ bilis alumnos: vt psoras, scabies, impetigines, elephantiasis, & atrore suo oculorum obscuritates. Mithridates haustus quotidie venenis, illi ex consuetudine innoxia fuerunt, vt captus à Pompeio, se in carceribus interimere veneno non potuerit. Sic de puella Alexandro Magno missa diximus, cuius corpus in venenum conuersum erat. Contra verò si eisdem rarò, vel pro medicamento vtemur, nostris morbis medentur, vt quæ biliosa fuerint, modo, quo à rei medices consultis propinantur, eosdem humores purgabunt, morbisq; illis medentur, eisdem famulantibus. Humores enim in corpus assumpti, sympathia illice, humores illos consimiles trahent, ac secum foras ducunt. Hinc quæstio dirimitur à Medicis exagitata, quam ratione simplicia medicamenta nostri corporis humores purgent, quod non nisi similitudine & agnatione euenire videmus. Nec alio quouis simpliciore modo ingenua obsequiosa Natura sedulitas, nullis similitudinibus parsura, mortalibus plantæ dotes poterat demonstrare, purgandi, clarificandiq; nostri corporis humores, & morbos, quàm suis florum, & aliarum partium coloribus, in quibus tanta varietas, vt ijs depingendis in tam magno suæ fertilitatis gaudio lasciuat, vt ne vis humana quidem tam diuersis concipiendis sufficiat. Sed quia rarò simplices colores sunt, vt diximus, ideo rarò humor simplex curatur, sed bini, terniue sæpius simul: ob id flava bilis sæpius cum pituita eijcitur, plerunq; & cum phlegmate

phlegmate sanguis. Nos primo de simplicibus, mox de mistis loquemur, qui simplices adeo facile cognitu, ut ne mulierculæ quidē in ijs dignoscendis, & ignauiores errare possint. Sed hoc opus, ut magnum & vtilissimum, ita difficultate plenum, tum quia non stabiles in floribus colores sunt: nam aliquæ sunt, quæ per ætatum curricula varios habent: nam initio ob imbecillitatem vnum ostendunt, adultiores verò vendicato sibi robore, alium, tum ætheris, situs, cultus, & soli diffidijs variantur plantæ colores. Agrestior enim facta planta biliosa redditur ob siccitatem, cultu blandior facta, humidior, ut in animalibus videm⁹, & affatim de his in nostris Phytognomonicis loquuti sumus. Præterea antiquiores, qui de plantis scripserunt, earum colores describendo, tam variè & perplexè loquuti sunt, ut non solum inter eos, sed nec idem author satis sibi constet. Rubrum enim colorem, ruffum, sanguineum, puniceum, & phœniceum vocare solēt, & cæruleum, purpureum, rubrum, flauum, nigrumq;: si croceum flauum, rubrū, & hyacinthinum. Expedi igitur Phycoptæ, ut diligenti examine, & *avrophiæ* expendat colores ipsos, & præsertim vernaculi loci, ac pro confesso habeat nullo decentius modo quouis cœlo, terra, & situ Naturam herbarum colores demonstrare, quàm optaremus, quibus illius loci morbis opem ferre possimus. Mundi enim tractus, qui longiori diuortio seiuncti sunt, alios morbos, & alios plantarum colores pariunt. Plinius hanc nostram Phytognomonicā augurando, dixit. Pinxerat Natura ipsa remedia in floribus, visuq; ipso animos inuitauerat, etiam delicijs auxilia permiscens. Inde excogitauit aliquas aspectu hispidas, tactu truces, ut tantum non vocem ipsius fingentis illas, rationemq; reddentis exaudire videamur, ne se depascat auida quadrupes, ne procaces manus rapiant, ne neglectu vestigia obterant, ne insidens ales infringat; his muniendo aculeis, telisq; armando, remedijs, ut tuta, & salua sint. Ita hoc quoq; quod in his odimus, hominum causa excogitatum est.

HERBAS ET ANIMALIA. QUAE DAMNA, EADEM REMEDIA PRÆSTARE.
Cap. 11.

ED quia plerisque video anxios torqueri, nec admittere posse, ut eadem quæ sint alimenta, possint quoq; eadem esse medicamenta, & quæ damna, eadem remedia afferre, & si de his alibi longius disputauimus, lubet nunc aliquibus exemplis comprobare in omnibus maximi Dei operibus, ubi malum, ibi remedium. Vinum largius ingestum, inebriat; arcemq; mentis turbat: Democritus vini desideria sanie tradit aboleri, quæ putatis vitibus emanat, inscio temulento potui oblata; & sic quam vitis attulit noxam, sua sanie lnat. Beritius ebrios ad sanitatem producere promittit, aceto abunde epoto. Vitem laurus offendit odore suo, & corrumpere vinum facit, sed lauri ramuli à corruptionis labe vinum vendicant, dum cœlū tronitru concutitur. Beta & brassica simul nascuntur: si à brassica vini sapor in dolio corrumpitur; odore betæ, vel demersis folijs reparatur, ex Plinio. Si radicis betæ casu vinum in acetum conuersum fuerit, brassicæ radice indita, in pristinum statum redibit. Mira differentia candidis betis aluum solui, nigris restitui. Brassica aluum non percocta emollit, eadem bis cocta cohibet. Lens aluum adstringit; in cibo eadem minus percocta subducit. Pruna aluum fluidam reddunt: è radice cortex in vino austero decoctus, fluores reprimit. Cerasa aluum citat: eadem siccata sistunt, ex Plinio. Ficus recentes eduntur alui ciendæ gratia, quibus facile tamen iuuatur. Lapathi radix cum vino compescit aluum: folia adiecto sale, fluxam reddunt; herba etiam cit: semen constipat. Vuæ succus aluum laxat, acerbæ constringit. Morus matura mouet aluum, immatura sistit. Tingunt manus succi maturæ, eluunt acerbæ. Maculas vestium menstruatae mulieris non nisi eiusdem vrina elui Plinius dixit. Vuæ passa stomachum & interanea tentat, nuclei, qui in ipsis acinis sunt, remedium afferunt.
Menthæ

Menthæ & rutæ viridis vsus Venerē concitat, mulieribus siccæ ante coitum vuluis indi-
 ta, conceptui resistit, ex Dioscoride. Melonum crebrior vsus genitale semen minuit-
 & in Venerem impetum aufert: semen autem desiccatum, contrariam his actionem ef-
 ficat, ex Simeone. Testiculi duplici ordine inferiore, & superiore, alterum alterius po-
 tu resolui: nam superior ad stimulos coitus, inferior ad inhibendos valet. Xiphiū
 geminis radicibus nascitur, vna super alteram insidente, superior ex vino pota Vene-
 ris concitatrix: inferior resistit. Asparagus prouocantem ad Venerem facit ex Plinio, data
 maribus genituram absomit, & adligata foemina abortitur, ex Dioscoride. Veratrū
 terribiliter vomitiones mouet: medulla in nimia purgatione data, vomitiones compe-
 scit, ex Plinio. Siccæ ficus sitim stimulant, recentes sedant. Sal in cibis editus sitim pro-
 rritat, sub lingua detentus, & volutatus sitim, & famem propulsat, vt per biduum non
 famescat. Napelli vis adeo fera & immanis, vt in perimendis hominibus nullis ferè re-
 medijs occurrì possit; cum eo, vel propè nascitur antitoxa, aduersus eiusdem perneca-
 bile venenum antidotum, ex Auicenna. Alter napellus *murinus* vulgo dictus prioris
 pessimus, in floribus fert muscas, vel ei perpetuò insident, eius veneni antipharmacum.
 Easdem fert oleander, quæ suo veneno resistunt, ex recentiorum inuenta. Cātharides
 tritico, & frugibus nascuntur, halicæ, tragi, aut orizæ cremor ad epotas valet, ex Dio-
 scoride. Legumenta sèpissimè incoctilia nascuntur, propè ea nascitur orobanche, quib-
 us addita, cocturam accelerat, ex Dioscoride. Iuniperi, & fraxini scobs pota necat, va-
 lent tamen ipsæ contra venena. Ferulæ ietus liuorem inducit, ex Aristotele in Problema
 tum libro, cuius succus figillata delet. Idem thapsia efficit, ex Plinio. Baculum ex aquī
 folio immissum in quoduis animal, etiam si citra deciderit defectu mittentis, ipsum per
 se se recubitu proprius adlabi, ex Pythagora: ex sua natura ossa fracta ferruminat. Spi-
 nosæ plantæ, quia sèpius incautos sauciant, remanentq; in vulnere aculei, spinas è
 corpore extrahunt, & vulneribus, quæ fecerint, medentur: Oxyacantha, quasi acutam
 spinam dicas, tacta manus rigidioribus aculeis ferit, radix illita aculeos, & spinas ex-
 trahit. Paliurus spinæ genus, atrociter manus trafigit, illius decocta radix, & illita tra-
 hit infixam corpori, ex Plinio. Idem de eryngio dicendum. Ex harundine fiunt sagittæ:
 sagittaria dicta naston, quasi facta: sua radice contrita & imposita stirpem è corpore ex-
 trahit, ex Dioscoride. Holcus in saxis nascitur, & siccis, aristas habet in cacumine renues:
 hæc circa caput ad alligata, vel circa lacertum, adimit aristas è corpore, quare non nul-
 li aristedam vocat, ex Plinio. Cæpa incisa lachrymas mouet, olfactu ipso delachrymati-
 onis, & caligini medetur, ex Plinio. Nasturtium ignei effectus, ob id caput tentat ex Nicæ-
 dri interprete, sed ex aceto sumptum, commotas mentes sedat. Mandragoras morion
 dicta deuorata, vsus rationis intercipit, sensusq; inopem reddit, ea vtuntur Medici,
 quum sciendendi, aut incidendi necessitas adest: eius radix cum manico solano pota an-
 tidotum est, ex Dioscoride. Anacardia noxia sunt, & deleteria non vacant facultate: qui-
 bus remedium est oleum ex eorum nucleis expressum, ex Serapione. E cucumere sylue-
 stri succus, nisi maturius incidatur, exilit cum oculorum periculo, ipse tamen oculorū
 vitia, & obscuritates sanat, ex Plinio. Anagallis, quæ phœniceū florem ædit, sedem euo-
 cat, quæ cœruleum procidentem reprimat, ex Dioscoride. Lac ficus lac contrahit coa-
 guli modo, coactū idem denuò resoluit, ex Dioscoride. Vrtica extima superficie prurit,
 vrit, & calefacit: internus succus febriles cordis æstus mulcet: ipsaq; leui tactu pruritū,
 pustulasq; confestim adusto similes gignit, remedium in suo oleo. Rosarum virtus, &
 violarum purgatrix in supernis partibus consistit, astrictoria verò, & roboris altrix in
 internis delitescit. Lupini crudi coctioni non rectè parent: madefacti auiditatem cibi
 moliuntur, & stomacho fastidium detrahunt. Mnesitheus Atheniensis euboicas nuces
 coctu difficiles tradit; sed torrefactæ stomacho negotiū non faciunt. Mala, pyraq; dor-
 suarijs iumentis gestatu tam mirè grauia sunt, vel pauca, vt operi quoq; viribus alioqui
 non impari, succumbant, remedio sunt si prius edenda dentur eis aliqua, aut vtique ostē-
 dantur,

dantur, ex Plutarcho, & Luciano in Afino aureo. Eadem in animalibus eueniunt, quæ in plantis euenire diximus. Nullum venenatum est animal, quod veneni sui antiphar-
 macum in se non contineat. Canis morsus rabiem & hydrophobiam inducit; ad ar-
 cendos aquæ pauores; eo dente canis vtuntur, qui caninus dicitur, hunc à cane, qui
 momorderit exemptum, & folliculo inditum, pro amuleto brachio adne-unt, ex
 Dioscoride. Pili impositi inflictum morsum canis sanant, ex Galeno. Vermes è ca-
 nino cadauere alligati, & sanguis eius contra pauores, ex Auicenna: salua in cibo
 data, vel canini capitis cinis, aut vermis, qui sub lingua rabidi canis inuenitur ex Pli-
 nio, vel hepar tostum, ex Galeno & Paulo. Inter omnes conuenit, si aqua potusq;
 formidetur à morsu canis, supposita tantum calici lacinia tali, statim merum cum
 discuti: videlicet præualete statim sympathia illa, cum rabiem canum eius sanguis
 menstruus gustatum incipere dixerimus, ex Plinio. Capræ caro graueolentiam su-
 doris inducit, quod obijcietur Thebano athletæ: hirci maturioris cornu raso, vel
 exutum cum felle hirci fricantur alæ, & graue virus aboletur, ex Marcello. Caro & ie-
 cur hircorum epilepsiam inducunt continuo esu, cuius caro in hominis rogo tosta, co-
 mitialibus prodest ex Plinio. Qui carnes alces ederit, eodem morbo corripitur, sed dex-
 tri pedis posterioris vngula amuletum est, quam cum auriculæ sinistrae immiserit, sana-
 tur. Ceruorū caudæ extremo venenum continetur, quod potum in syncopem, & mor-
 tem adducit, ex Auicenna: cuius antidotum est ipse oculus, ex Ponzetto. Chalces suo
 morsu, aut mortem, aut vehementem dolorem infert: in vino pota, suos morsus sa-
 nat, ex Dioscoride, Plinio, & Galeno. Ictus marini scorpionis, eiusdem scorpionis im-
 posito hepate curatur. Marinus draco venenosa spina pungit, cuius ictui ipse dissectus,
 atq; impositus medetur, ex Dioscoride, Plinio, & Galeno. Scorpius terrestris ipse, qui
 ictum vibrauit, tritus percusso loco impositus, suæ plagæ remedio est. Mus ipse araneus
 qui morsum intulit dissectus si imponatur ictui, sui veneficiū luit, ex Stratone apud Ae-
 rium. Viperæ caput, vel ipsa tota contusa, & vulnere imposita, medetur ex Dioscoride,
 & sic omnium serpentum. Cantharides proprio sunt veneno antidotum, si earum pe-
 des, & alæ cum melle afferentur, ex Galeno Asclepiadis autoritate. Rubetæ iecur du-
 plex, alterum exitiale, alterum antiphar-macum: lien cōtra venena, quæ fiunt ex ipsis,
 auxiliatur, ex Nicandro. Apibus cuspides venenatæ, remedio aduersus eas non differt,
 percussos eas bibere: mirum tamen est, venena portantes ore, figentesq; ipsas non mo-
 ri: vel propolis alucorum aculeos infixæ corpori omnia extrahit. Inter omnia venenata
 salamandra scelus maximum est, cætera singulos feriunt, nec plures interimunt, sala-
 mandra sola populos necare improvidos potest: carnes earum superimponi conuenit
 Vermis exiccatus, & in puluerem redactus, propinatus ei, qui vermes patitur, omnes
 interficit, eijcitq; è corpore. Lapillus eiectus è calculoso, alligatus super pubem, leua-
 re cæteros dicitur. Nidor combustorum animalium sui generis animalia fugat. Crema-
 ti scorpionis nidore, reliquos omnes protinus fugari, Diophane authore. Formicæ
 vnus crematæ nidore, cætera in fugam vertuntur. Si locustas capias, & aliquas com-
 bufferis, offensæ nidore reliquæ, obducta caligine cecutiunt. Erucas cōburunt aliquas
 agricolæ, vt erucas ex hortis fugent, & sic de cæteris. Hebetata aspectu menstruatæ mu-
 lieris specula nitorem recipere tradit Bythus Dyrrachus, isdem auersa rursus contu-
 tibus. Stellio sinistra manu detentus Venerem concitat, si transferatur in dextram, in-
 hibet. Apocino è sinistro rubetæ latere osse prouiores ad Venerem fieri, è latere dextro
 inhiberi. Squamæ è summa parte testudinis derasa in potu datæ coitum cohibent, eo
 magis hoc mirum, quando totius tegumenti farina accendere traditur libidinem. Hinc
 & animalia, quæ cornua, enses, feros dentes, & exertos ferunt, & ampla eis vulnera in-
 ferre solent, secum & vulnerum medelam afferunt. Taurus animal robustissimum, capi-
 tis, & colli robore valet, frontem validam, & pugna idoneam habet, cornua infesta ei
 Natura dedit, vnde & maxima vulnera infligit: Præstantissimum sit glutinum ex armis
 & geni-

& genitalibus taurorum, vt recentes plagas sanet liquefactum, & tertio die solutum ex Plinio. Hirci cornibus impetunt, & deturbant homines; hircini cornu incensi cinis, vulnera glutinat, & sanguinem sistit, ex Plinio. Aper dentes magnos & exertos habet, à venatoribus venatione commotus, dens illius inflammato anhelitu tãtopere ignitur, vt si eo dente canes insectantes attigerit, statim ignita vestigia pelli ipsorum imprimantur, ex Oppiano, Xenophonte & Polluce. Apri fimum adrupta, & conuulsa bibitur ex aceto, à Dioscoride. Canis dentibus acerbos infert ictus, cerebrum canis fractis ossibus medetur, linteolo illis superposito, quæ subinde assidue ferè quindecim diebus solidat ex Plinio. Equus dentibus & calcibus ferit, cuius sanguis alijs medicamentis admiscetur, & illinitur ad fracta, & luxata ex Theomnesto. Alia exempla addere poteramus, ni tædiosos esse vereremur, putantes hæc suffectura omnino refragantibus, à maioribus descripta, his maiora omittentes, à nobis, & recentioribus reperta, fide apud ardeliones caritura, quasi à nobis conficta.

QVOD NATVRALITER INTERNI ALIQVOD EX COLORIBUS VENARI POSSIMUS. Cap. III.

ED num ex coloribus interni aliquid, vel manifestarum qualitatum venari possimus ex naturalibus causis demonstramus, & quid de eis senserint maiores nostri. Galenus, & ab eo Auerroes in suis Colliget dixerunt colorum signa futilia esse, propterea quod colores non nisi in colorati superficie insideant, & sæpiissime fieri, vt partis qualitas, in qua est color, diuersa admodum sit à totius qualitate colorati, quapropter in calidis, frigidisq; rebus eundem colorem conspici. Albedo inquit in niue, calce, caphura, & sale videtur: secus in saporibus contingere, qui internarum rerum qualitates ostendunt. Sed isti neutiquã videntur seueriores veri exactores, quia id non iusta læce trutinant, vel ad examen reuocant. Quid enim commune habet nix cum calce? quid sal cum caphura? quum nos non de omni albo loquamur, sed vnus generis, vel speciei florũ, & in animalibus albus, aterũ color ex substantiæ diuersitate proficiscitur, vt de plantarum coloribus iudicandum censemus. Nec nos de colore in superficie sparso loquimur, sed qui in toto: nam foliorum, vel florum simul interni, externiq; colores digitorum pressu, attrituũ permisceri debent, discernereq; ex miscella prædominantem colorẽ, vt in saporibus accidit, qui dum res dentibus atterimus, sapes in superficie, & in profundo misti sentiuntur. Est & in lilij floris cuticula immaculata candiditas, si illam digitis presseris, miscella fit crocea; idemq; accidit in moschatulis rosis. Hyperici flores aurei sunt: folia viridia crocea, si manibus triueris, atri cruoris manus inficiuntur, idem & in saporibus accidere posse, nemo ibi inficias. Et vt omnis ambiguitatis faceffit suspicio, mutantur sapes, vt colores ex alimenti mutatione, coeli, situs, & cultus, vt superioribus libris disputatum est, mutaturq; qualitas cum sapore, & colore. Chamæleon herba, ex soli mutatione variatur, authore Dioscoride, vt hic viridis, alibi crocei, nigri, vel cœrulei coloris oriatur. Per ætatum curricula mutantur colores cum qualitate aliquibus herbis. Leucoion senectam sentiens, degenerat, & si in principio purpurei erat, incanos senio profert flores. Garyophylli, & rosæ dum iuuenescunt, ardenti flagrant colore, quum senescunt, albescunt, & priorem gratiã exuunt, sic os leonis, centaurium minus, violæ marianæ, & cetera. Idem in animalibus experiri licet. Ex vernaculi loci mutatione viperarum color variatur. Clitumni amnis aqua potata, candidi boues procreantur. Virgilius.

„ *Et patulis Clitumnus in aruis.*

Candentes gelido profundit flumine tauros.

Congruit ergo calor cum sapore, & æquè vtriq; qualitates demonstrant, aliter harmonica, & consona mundi ratio, quæ sibi ipsi omnia congruere cogit; non constaret.

PLANTAE BILIOSAE IN ALIMENTVM ASSUMPTAE
bilem augent. Cap. IIII.

NVNC ad humores accedamus. Humorū massa, quæ sanguis dicitur, vel superabundat, vel putrescit: humores in sanguine qui superabundant, & putrescunt, sunt pituita, flaua, vel atra bilis, vel superabundant, & nō putrescunt, vt lac, sperma, menstruū. Si non superabundāt, sed excernuntur, & sunt superflua, in excrementum abeunt, vt ex sanguine fit icor, siue serum, vrina, & sudor: ex pituita mucus, sputus, & lachryma. Nunc plantarum varij colores considerandi quales humores generent, excernantq;. Inter Philosophiæ proceres sunt, qui sanciant aquæ colorem esse album, & saporem esse dulcem, ego malim inspidum dixisse, terræ fuscum colorem, & saporem amarum, ego fuscum interpretor cœruleum, viridem, atrumq;, sed saporem non amarum, sed stipticum: nam si terræ sapor amarus esset, ex ea nil germinaturum sperarem; ignis rubrum colorem, & nullum colorē, ego stipticū, amarūq; aeris verò croceum: sed suo loco de plantarum coloribus, quid sentiam dicam. Flauū igitur coloris plantas in alimentum assumptas, flauam bilem augere, & in medicamentum eam excernere pluribus exemplis demonstrabo. Hæ enim continuo esu, & vsu flauam bilem augent, icterum morbum inducunt, membra decolorant, & deformia reddunt: vnde qui formæ student, hæc omnia vitare debent. Atriplicū genera ex flauo plumbeo colore nigricant, vel xerampelino coruscant, vel ex croco purpurascunt: accusatum à Pythagora, quod morbos regio faceret, & pallorem, ac ne in hortis quidem iuxta se nasci quicquā nisi languidum culpauit. Addidere Dionysius, & Diocles plurimos gigni ex eis morbos, videlicet biliosos ex Plinio. Nec ingenij segnitie in obscurum olus spinaceum, par atriplici ingenio, quod neglectum in hoc olus degenerauit, prioris naturæ non oblitū. Flauo, obsoletoq; colore cuminum liuescit, pallorem bibentibus gignit. Ita certè ferūt Portij Latronis clari inter magistros dicēdi adfectatores, similitudinem coloris studijs contracti imitatos: & paulò ante Iulium Vindicem adfertorem illum à Nerone libertatis, captatione testamenti sic lenocinatum. Eadem quoq; facies, & pallor ammi, & colorem quoq; bibentium mutat in pallorem ex eodem Plinio. Croco flammeus croci color, & plus aureo est, immoderato eius florum vsu, & pallor, & fastidium contrahitur. Moschus colore subflauo est, membra vtentium pallore decolorat, ex Aetio. Quia Ceres non nimium flaua, ideo minimum flauæ bilis panis generat. Napi, & rapi radices croceo madent succo, ob id bilem augent. Betæ folia, & flores ex viridi languescunt in luteolum: Galenus bilem eius cibum generare dixit. Melopepones flauū sunt, ex Galeno choleram gignunt, flauamq; bilem: is enim cibus per quā facilè in flauam bilem degenerat, qua de re biliosos offendit, & magis offensæ patent, qui vinum post ebibunt. Indica nux ex rubro flauescit; sic & eius succus, cuius esus biliosis interdicitur. Ficus maturescens sicca, & flaua sunt, Nicophon ait. Si quis comedit ficibus meridiatur, statim accelerans inuadit febris, quæ vomitum flauæ bibis eliciat. Verna mala crocei coloris maturescencia fiunt: bilem pariunt ex Dioscoride. Eiusdem conditionis pyra. Noces frondes ex viridi croceas habent, & crocei in fructu intus nuclei: biliosæ sunt. Mel coloris flauū, cuius vsus bilem auget. Eiusmodi generis saccharum, quod in bilem transire compertum est. Vinum flauum biliosum est, præsertim dulce: nam rubrum plerunq; austerum, vt dicemus. Ranæ crocei, vel plumbei coloris, qui eis frequenter vescuntur, colore

colore plumbeo inficiuntur, quamobrem non cibi, sed medicamenti ratione sumi debere iubent Medici, quum corpus putrefactioni idoneum reddant. Galli quia plerumq; flauī sunt, Galenus ictericis eos verant, in libello de cura icteri Phasiani, eiusdem coloris, & qualitatē. Nec solum esus, sed intuitus etiam humores commutat. Rubeta crocea deformis, & decolorata est, ait Philes. Si quis eam diutius aspexerit, quanquam optimē coloratus, pallidus, & lentiginosus tanquam ictericus efficitur. Stelio subluteus, & lentiginosus, si quis cum mortuus fuerit in vino, illud biberit, eius faciem crocea lentigine obducat. Arnabo, siue zedoaria, arbor in Oriente nascens, cuius folia ex viridi in luteum languescunt, crebro eius vsu, flauam in calidis corporibus bilem creat.

CROCEI PLANTARVM COLORES BILEM EXPVRGANT.

Cap. V.

IDEM plantarum, radicum, & florū flauī succi in medicamenta assumpti, flauam bilem expurgant, flauos enim nostri corporis humores alliciunt, allectos per inferna deturbant. Exempla hæc erunt. Aloe succo, & flore croceis: Mesues bilem expurgare dixit. Idem nil sena laudatius & probatius ad bilē expurgandā dixit, cuius flores ex pallido lutei sunt. Absinthium bilem, quæ stomacho, aut ventri cohaeserit, abducat, aureo comarum flore. Centaurij minoris species altera, quæ folium, & luteum florem producit, idem operatur. Tithymalorum omnium flores crocei, vomitionem & alui deiectionem cient, bilemque trahunt. Ascyron, & androsæmon floribus luteis bilem deiciunt. Colocynthis, cucumis syluestris, & melopepones flore, & fructu omnes lutei coloris, quum maturari coeperint, bilem educunt. Thapsia umbellas affert & super eas luteos flores, vsus eius in medicina vtrinque; bilem purgandi. Ricinus flauescenti flore; semine bilis per aluum deijcitur. Chameleæ folijs potis, bilis per aluum exigitur, cuius ros croceus. Thlaspis altera flore croceo, bilem vtrinque; trahit. Cassutha cirris, capillamentisq; lyrarum fidibus crassitudine paribus, flauescens, se vicinis aduoluitur arboribus: ventrē, & venas biliosas exonerat humoribus. Myrobalanorum am fructus quidam lutei, vel herbaceo colore flauescētes, accensam bilem è corpore deijciunt, sic qui atrii sunt, ad atram bilem deturbandam efficacissimi. Genus empelicum albicans, pituitam trahit: cepula verò ex fusco rufescentia, sanguinem ex melancholia repurgant. Videtur hæc genera colore differentia à summa Dei prouidentia homini donata, ac coloribus indicata ad omnes corporis humores purgandos, vt ex Mesue habemus. Empe tron Græcorum, siue calcifraga Latinorum fosculo gaudet luteolo: pota bilem trahit. Cassia syringodes prælongis fistulis, colore rubro, vel atro flauescens, incandescens bilem aluo exigit, præcipuè quæ in atram degenerauit, ex Actuario, quod flauum succum in atrum degenerare videatur. Flauī corticis & succi citria, & arancia sunt, flauam bilem restringunt. Mel aureum diximus, apomeli biliosum humorem excernit. Roscidum mel, siue manna Arabum, quod herbis, arboribus, & lapidibus in mellitos grumos coit mellis coloris: flauam bilem ex simplici ratione pellit. Iunipero flaua bacca est, lignum, & humor, qui ex eius trunco ad lachrymæ modum desudat, calorisq; officio coit in gummi lutei coloris, quod vernaculo vocabulo *vernix* dicitur stomachum in biliosos vomitus effusum sanat. Rhaponticum rubri & flauī coloris est, commanducatum crocei: ex Mesue bilem expurgat. Fragula ligno est adeò flauescens, quod commanducatum croceo colore inficiat, instar rhabarbari: cortex niger, glaucis maculis aspersus: eodem modo aluum deijcit, & bilem expurgat. Aristolochiæ radix glauca, & eadē operatur. Sic lapathi, & filicis radices, & Mercurialis. Eadem præstant flauī coloris animalia,

I I D E M

ICTERITIAE morbus totum corpus infesto bilis pallore decolorat, cuius incommodo nunquam satis laudata Natura apertissimo documento mortales docet occurri posse croceis plantis, animalibus, lapidibus, & omnibus deniq; terra nascentibus, quæ non solum hauſta humorem illum causantem purgant; sed suspensa, & conspecta etiam eiusmodi morbum proſtigant, excutiunt, obſeſſumq; corpus liberant. Rerum lutearum conspectu bilem flauam regij morbi parentem cieri docemus, & ad summam cutem elici, euocatam exterius facile discuti, quare suffusis bile lutea intueri præcipimus, sic rubra ad sanguinem, atra ad melancholiam. Sed omnium exempla inductione afferamus, ne me somniasse aliquis, aut sine autoritate loqui cauilletur. Atriplici luteoli flosculi, numerosiq; , cui quum folia marcescunt, ex luteo, vel flauo in aureum vergunt: ob id tū Dioscorides, tum antiquiores chrysolachan non vocarunt: herba hæc adalligata morbum habentibus, ita vt spectari ab his possit, sanari id malū, ex Plinio. Erythodano minori flores ex luteo pallent, radix è rubello in luteum languescit: ex aqua mulsa potum regium morbum sanat, Dioscorides etiam sanari tradit, si alligatus frutex spectetur tantum, ob id aureum poculum antiquis dictum. Absinthij genera ponticum, santonicum, seriphium, omnia aureo flore donata: in regio morbo eius dilutum, vel decoctum per singulos dies cyathis tribus salubriter bibitur. Pecora in Ponto pinguescunt illis, ob id sine felle inueniuntur ex Plinio. Chelidonio maiori flos luteus, vulneratū etiam croceum succum remittit. Radix cum albo vino pota regio morbo medetur. Buphtalmon aureos flores producit, vt Alcman Poeta aureum torquē ex eius floribus constare demonstrat: Arquatis, qui subinde biberint, bonum colorem ad tempus reddi prædicant. Chrysanthemum dictum, quod aureo quodam splendore collucere cernatur; Arquatis coloris hilaritatē reddit, vtique ad tempus, si à balnearum egressu post longiorem moram ebibatur. E syluestri cucumere fit elaterium, quod eiusmodi morbo prodest. Anthemis intus flores aureos, foris melinos affert, bilem suffusam tollit, sic celtica nardus, & syriaca. Inter osyridis genera est, quod luteos flores promat; decoctum potum arquatos iuuat, coniza, hippomarathum, & senecio ex Plinio, lactuca, pentaphylon, asparagus, aloe, rosmarinus cachrys, chamæpitis, ruscus, erysimum, ambubeia, folia tussilaginis ex Plinio, brassica, mercurialis folijs & floribus flauescens, & verbena ex Plinio, fragaria, illecebra fuluis cauliculis, inter aquilina genera floribus aureis, caltha, herba vulgò dicta *surcha*, sena, cuminum, asarina quorundam recentiorum experimento; eruca syluestris, lupulus, laserpitium. Sic & quorundam folia, vt licheni ex luteo virent, sunt & flosculi stellati luteoli, asplenium folio subflauescēti, tamaricis folia, & rami, sic & sabina. Sunt & flauescētes radices, lapathi radix lutea, icterico valet, sic etiam rhabbari, centaurij maioris radix ex rubro flauescit, & regio morbo medetur ex Mesue. Pastinaca lutea etiam ictericis datur, asphodeli ex Galeño, curcuma seplasiarijs croceum succum commanducata reddit, & ad idem valet. Sic fructus & semina quorundam arborum citrij ex Auicenna ictericis subueniunt, solani heliacacabi; tamarindi, qui fului sunt ad idem præstant. Sic & legumina quædam vt pisum, cicer, cicerula, & lupini commanducati frequentiores hominis colorem emendant ex Plinio. Casia solutiua arbor cortice tenui buxæ colore est, & ex Mesue ictericis confert. Cuscuta subflauescētib; cirris, & eandem fert opem. Illud etiam in animalibus videre licet, immò & sensibilius, quum viua sint, & facilius bilem cient, & attrahant, argumentū quod ipsa protinus moriantur. Galgulus, siue icterus auis colorē pallidum, & luridum refert ex Plinio: & de icteria gemma loquens ait. Icterias gemma aliti lurido similis, ideo existimatur salutaris contra regios morbos. Grammatici luridū dicunt,

dicunt, quasi loridum, & loro percussum, quod supramodum est pallidum. Lucretius

Lurida prater ea sunt quaecumq; tuentur

Arquati.

Auis icterus vocatur à colore, quæ si spectetur, idem malum sanari tradunt, & auem mori, hanc puto latinè vocari galgulum, ex Plinio. Icterus auis quædam à colore nominatur, quam si quis huius nominis morbo detentus inspexerit, mox integrè à morbo liberabitur, ex Oppiano. Charadrius auem Gherardus Cremonensis ex Kirannide regiam auem vocat, nimirum quod à regibus ad icteri morbi curationem requiratur. Aristoteles eam nominat: & videtur sanè morbus arquatus ei conuenire, quum crura, rostrum, & iris oculorum flauo, luteo uè colore splendescant: sola pars corporis supina ruffo colore pallefcit. Sulphure hanc auem interimim memorat Aelianus (fortasse quod sulphur regium morbum propulset.) Charadrius auis regio morbo medetur; si ab ægro dumtaxat respiciatur, quo circa qui auem vendunt, abscondunt eam, ne ab ægro prius videatur, quam eam vendiderint, & ille gratis curetur, authore Euphronio. Sed Andreas nõ visu, sed cibo eum curare dicit. Charadrius regio morbo laborantem nec cernit, nec tolerat, sed oculos concludens, genasq; committens, auersatur, non inuidens, (vt non nulli credunt) hominum saluti, sed perinde quasi icterum accipiens, vulneratur, & contagione se affici sentit, transferentem in se ipsum per obtutam alterius affectionem, ceu fluxu quodam, vt Heliodorus tertio suæ historiæ Aethiopicæ memorat, & Aelianus. Sed Philes addit. Rubetam si quis aspexerit, utcumq; optimè coloratus, pallore, tanquam ictericus afficietur, & rursus charadrius intuens, liberabitur. Idemq; refert Suidas ex Hipponacte. Est picis genus, quod nidum è ramis suspendit, dicit Plinius, cyathij modo, vt nulla auis possit accedere, chlorionem aliqui vocant à flauo colore, vel aureo, quo coruscet, præter alas, quas magis subuirides habet, à nostris *horiolo* dici audio ab aureo colore. Recentiores icterum curare dicunt, nisi cum superioribus confundant. Paro aui pectus lutescens, rufescens inferius, sunt qui ei eandem facultatè tribuant, quam galgulo, eandemq; videtur hæc ales sortita naturã, vt alliciat ad se vitiũ, atq; rapiat, ipsumq; oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Psiraco viredo in toto corpore lutea, præter collum miniato distinctum torque: in cibo quosuis ictericos iuuare memorant. Perdix testacei coloris, in dorso, & cauda ex nigro, ruffo, & flauo videtur ornata: cuius cerebrum cū vini cyathis tribus potum, morbo regio resistit ex Plinio. Aquila flaua tota est, oculi non glauci, sed charopi, vt leoni: eadem potest, quæ per dicis cerebrum. Lacerti virides toti sunt, cum quodam pallore, ideo Græcis *κλωροσαύρα* dicitur. Hippocrates regius morbus, ait, cum virore pallidus est, quales lacerti virore pallentes: tertio de morbis vulgaribus. Si lacertus viuus capiatur, in sacculum indatur, ac ligetur super ictericum, quousq; moriatur lacertus, contrahit ad se icterici colorem, certissimo nostro experimento. Varij coloris gallinæ sunt, & præsertim totæ crocæ, vel subflauæ, sed genera earum permulta sunt, quæ croceos pedes habent, vt icterici, de quibus Plinius. Morbo regio resistit gallina, si luteis pedibus, prius aqua purificans, dein collutis vino, quod bibatur. Sic de leone, vrfo, cæterisq; animalibus croceis, ne longius peruagemur. Hæc eadem oculorum icteritiam sanant, & glaucomata. Plinius. Viridem lacertam longo collo in sabuletis nascentem comburunt, & glaucomata tollunt. Accipiter potest quæ aquila, & si infirmus: accipitris fimum cum attico melle ad eadem valet, quibus etiam trocati pedes sunt ex Plinio. Charadrius aufert etiam ab oculis caliginem, & nebulam & claritatem inducit. Perdix oua decocta cum melle in vase æreo glaucomata tollunt ex Plinio: sic eius fel ad glaucedinem ex Galeno. Milui oculi pallidi, siue crocei sunt, sicut ictericorum oculi ex Suida: ex genere accipitrum est, magnitudine sola differens, potest quæ accipiter, qui arquatis subuenit. Sunt & aliæ res crocæ, vt resina pinus, & lacis, sulphur, & oui vitellum ex Dioscoride, vrina & mel ex Varrone, & Plinio. Nec melius

melius regio morbo, quam succino occurri posse habemus ex Diocle & Theophrasto, si ex vino bibatur, aut exporteretur. Et lapidem icterum a croceo colore sic dictum, ad idem valere, referunt lapidarij. Quæ suffectura putamus, ne per omnia rerum genera, que crocea sunt, ad eadem valere insolenter euagetur.

POSSE OCULORVM INTVITV ETIAM HVMOREM
purgari. Cap. VII.

POST QUAM in colorum narratione incidimus, alia obiter aperiemus, fortasse naturæ miracula scrupulosius peruestigantibus non iniucunda futura, neq; ad medicam rem inutilia, nam plures morbi etiam coloribus persanantur: & si vsus recentioribus medicis exoleuit, apud me inoleuit. Multa experti sumus, multa coniecimus, rerumq; euentus coniecturæ, & spei nostræ sæpissimè fauit, suffragatusq; est: nam à reliquis coloribus, reliqui humores solo intuitu persanati sunt, purgatiq; vt rubearum rerum obiectu, vt ruborum, & mororum sanguineo succo sæpis sanguinem purgauimus, elicimus, fistimus: sic melancholiæ & pituitæ subuenimus, floribus, gemmis, & lapidibus, ad id conuocatis: nam dum eos colores diutius intuemur, visumq; nostrum vellicant, & lacesunt, sensusq; occurrentibus coloribus afficiuntur, & spiritus à colore excitati conturbatiq; vel digeruntur, vel per inania pororum ora eructantur, quod ex ad ductis vtiq; adducendisq; exemplis magis explebimus ex animalibus. Constat rubrum colorem boues, tauros, & bubalos, efferare, vt qui rubra veste induti sunt, ad eos non accedant: nam cornibus impetunt, & dilacerant, vnde multi summo eorum malo causa coloris habitus pleraq; damna perplexi sunt. Causa est eorum sanguis qui fibris referrior est, cæteris animalibus, & ob id celerrimè coit, & durefcit, vt ex Aristotele habetur, obiectuq; sanguinei coloris excitantur. In quorundam animalium sanguine obseruatum est videri quædam corpuscula, pilorum imagine, oblonga. Quæ res terrestris exuberantiæ vim indicat: inde incalescens sanguis eiusmodi perseverat diu, atq; ita effectum animal iracundum euadit, ac indignationis retinentissimum, audacissimumq;: Fila nanq; id genus veluti prunæ inardescunt, quod & in sue agnoscitur. Sic accipitres abundant sanguine, argumento quod animosi sunt, & animo magis, quam viribus armati in sublimi euolant, longè, lateq; aere prædam in vadere non dubitant, neq; id tã cibi auiditate, quam gloriæ testantur, esse enim auis maxime iracunda ex sanguine, ob id solitaria volat. Miluus ex accipitrum genere est, & maximè rubrum colorem horret: nam punico malo non insidet, neq; eius aspectum sufferre potest. Hinc fabulæ aditus ex Oppiano. Vir amissa vxore, ex qua Sidem filiam susceperat, (fide enim malum punicum significat) libidinis effectum in filiam arsisse, Side ne à parente contaminaretur, super materno sepulchro se iugulat. Dijs hunc casum miseratis, de sanguine punicum produxerunt, & patrem mutatum in miluum calamitatis suæ monumenta refugere. Sus animal maximè pituitosum, & humidum omnium ferè terrestrium animalium, quæ in hominum cibum veniunt, humidissima est carne, conspecto colore albo efferatur. Fœminas subantes in tantum efferari aiunt, vt hominem lacerent, candida maximè veste indutum, ex Plinio: quæ rabies mitigatur aceto naturæ asperso. Vrsi maximè pituitosi sunt, humidiq; eos maximè candida mappa excitat, proritatq; ex Seneca. Puniceus, ater, vel varius color ceruos exagitat, qui melancholici sunt. Ausonius rubræ pennæ conspectu terri dicit, his versibus.

An cum fratre vagos dumeta per auia ceruos

Circundas maculis, & multa indagine pinna

Virgilius eiusdem rei commemorat in Georgicis, vbi de ceruis agit.

Punice eue agitant pavidos formidine pennæ.

Xenophon in Geoponicis ait. Maximè timent cerui funem aliquem, ex quo pennæ suspensæ sint; imaginantes nimirum ipsam pennæ agitationem. Leo calidissimus est animalium, & maximè ignitus, ob id ignem exhorret. Homerus.

Ardentesq; faces, quas, quamuis semiat, horret.

Aristoteles & Aelianus id euenire referunt ex nimio calore, quo constat, cõtina æstuat febre, ac percussis eius ossibus, excutitur ignis: ob id cum eius natura ignita sit, ab Aegyptijs Vulcano sacer censetur. Ob copiam interioris ignis, ægerrimè exteriorem intuetur. Aelianus, & ab eo Philes. Leo natura metuit ignem, utpote feruidum animal, terrent leones rotarum orbis circumacti, & gallinaceorum cristæ, cantusq; etiam magis, sed magis ignes. Igne etiam in retia adiguntur à venatoribus in eorũ aucupio: nec per Solem ambulare acriorem patiuntur, quum sint oculorum acie acuta; & ignem interdiu ijdem ob eandem causam fugiunt, ex Aphrodiseo. Lupi etiam calidi, oculis igneis præditi, ut noctu instar flammæ reluceant, ignibus exterrentur, præsertim silicibus excussis. Sic elephantes splendido colore afficiuntur, & de reliquis animalibus dicendum, quorum suis locis assiduè meminerimus.

QVOD CROCEVS COLOR NATVRALITER SIGNIFICET.

Cap. VIII.

DIXIMVS in humana Physiognomonia quod citrinus color in capillis significabat temperamentum inter caliditatem, & frigiditatem, & Auicenna dicebat diminutã frigiditatẽ, in qua plus caloris, quàm frigiditatis esset. Sed si citrinitas declinat ad rubeũ colorem, significare intentionẽ caloris, ut qui tali corpore præditi essent, ut Aristoteles dicebat, maniaci essent, ob multam caliditatẽ. At in libello de coloribus dicit fieri croceum colorẽ ex deficienti nutrimento: nam fructus caduci flauis fiunt, & si eorum postremus color non sit flauus. Frondes autumnò caducæ flauæ fiunt, quia nutrimentũ omne deficit concoctione. Præterea flauus color Solis, vel flammæ aliquantulũ representat. Nos aliquas adducemus herbas flauis florum coloris, vel succi, & calidas esse, ut rare, vel nullæ sint, sine aliqua causa potissima frigide. Anagyris croceo flore est, & ex Galeno calida, siccaq; est, sic stochas citrina, hypericum, androsæmon, ascyrũ, cori, aiuga, thapsia, tithymalorũ omnes species, cucumis agrestis, heleniũ, fœniculũ fatiũ, syluestre, & cachrys, artemisia, abies, absinthium, abrotonum, ranunculi, colocynthis, nardus celtica, asarina, costus, balsamũ, aspalathus croceus, crocũ, resinæ omnes flauæ, iuniperus, polium, fœnum græcum, lupinus, & cicer ex Auicenna, panax heraclium, fœli, smyrnium, anethum, crithamũ, cuminum, eruca syluestris, ammi, asphodelus luteus, pyrethrũ, chelidonium maius, & minus, ferula, ononis, peucedanum, genista, mentha græca, anthemis, ruta, coniza, verbascum, chrysome, heliochrysos, ageraton, mel ex Auicenna, & alia quæ omittimus, quæ ex te exquirere poteris, quum in præsens alia non succurrant.

QVOD HERBACEI COLORIS FLORES PRASSINAM BILEM

purgent, & pallidi pallidam, & quid eiusmodi color naturaliter significet. Cap. VIII.

BILI species est prassina, eruginosa, pallida, & citrina. Dicemus de prassina, quam expellunt plantæ viridis, vel herbacei coloris, & quia hæc bilis species plerunq; per vomitum euacuatur, liquidoq; cernitur, ob id plattẽ eiusmodi per vomitũ plerũq; talẽ purgant. Narcissi flos à Plinio herbaceus describitur: Dioscorides eum vomitoriũ dicit esse, ut hanc bilis speciem euacuet. Blitum herbaceo est flore, & si à Dioscoride

O descri-

describatur nullius in medicina vsus, Plinius adè mentem turbare dixit, vt choleram faceret aliquibus. Est huius species, quæ flores & frondes affert, quæ omnes bilis species representat, flauam, prassinam, eruginosam, rubram, & vitulinam: vomitiones mouet, & omnes bilis species euacuat. Atriplex herbaceo flore est, cuius semen prouocat vomitus. Galenus thlaspi speciem è Creta aduectam dicit, colore inter luteum, & flauum, Dioscorides è Cappadocia, & bilem vomitu, & ex inferiore parte extrahere dixit vsq; ad sanguinem. Sed verè vomitione rubeam, & vitulinam bilem extrahit. Est & genistæ species senticosa, rutæ folijs viridibus, croceisq;: florem ad viridem icterum vtuntur aliqui magno successu. Sed color viridis naturaliter ex Alberto non reperitur in floribus, quod censetur nasci ex crasso illo aqueo humore, indigesto, supernatanti, terrestri, fœculento, qui humor florum materia esse non potest, quum flos è tenuioribus, & simplicioribus plantæ partibus proueniat, & si verè is color in floribus non reperitur, tamen herbaceis, vel viridibus lineis distincti videntur, ex quibus etiam prælagire poterimus ex humiditate, & frigiditate constare. Inter gemmas smaragdus viridi coloris est, & frigida qualitatibus, quum authores ad venereos incentiuos, & ardores sedandos valere testentur. Et iaspis ex glauco viridi constat, tantæq; frigiditatis perhibetur, vt in feruentes cortinas iniectus, illic tepescere, & cordis excandescencias refrigerare posse dicatur. Sic atriplex, & blitum, ex Galeno frigida & humida qualitatibus sunt. Est & altera bilis species pallida, quam pallidi flores trahunt, vt diximus ex similitudine. Brionia flores pallidi sunt, & pituitam trahere dixit Dioscorides. Mandragora femina fructu pallido insignita, ac vomitione bilem, & pituitam trahit: quæ pituita pallida semper est, ex atræ bilis commistione. Hemerocallis flos quum dehiscere cœperit, colore perquam pallido est, pota aquam educit à sanguine. Sed videamus quid calidi, frigidiue significare poterit. Ad huiusmodi causam indagandam multi, multa dicunt. Aristoteles libro Problematum ait, quod commoda spiratio colorem iucundum facit, sic strangulatio, & constipatio contra efficere necessè est. Ob id cursores, qui nudo corpore currunt, hilariore sunt colore, qui veste induti, ac sub vestem oleo peruncti, pallidi. Delibamenta quippe excrementitia, quæ subsistunt, aer refrigerat, corpusq; ita diffiat, euaporaturq; commodius. Sed qui oleo peruncti sunt, oleum quia tenuè, & humidum subter perunctum, meatusq; corporis interficiens, neq; humorem ac spiritum à corpore profluere sinit, neq; spiritum exteriorè admitti patitur: quapropter materia vacans in corpore, humida putrescens, pallorem inducere potest. Et alibi, eos qui in montibus stant, coloratiores esse, quàm qui in palustribus, quia loca aspirata colorem præbent auciorem. Pallorem humor efficit, quum putrefit, qui euenire imbecillitatis causa solet, & ob id qui palustria colunt, sunt pallidi. Et libello de coloribus ait. Flores illos colorem nancisci idoneum, qui calorem, & concoctionem acquirunt idoneam: flores qui æstate apparent, coloratiores sunt ijs, qui hyeme, quod ab æstu meatus aperiantur, & humor euaporat, sed qui hyeme apparent, quia à frigore constringuntur, & condensantur pallidiores fiunt. Sed Auerroes causari dixit ex admistione partium aquearum cum terrestribus, quando est in rebus humidis, significat complexionem frigidam, & humidam, & alius est ab illo candore pulchro, qui fit ex admistione partium terrestrium cum aereis, qui calorem, aut temperaturam significat. Nos verò in humana Physiognomonia probauimus eiusmodi colorem improbandum, nihilq; boni significare, & pallidos homines proditores, & reprobos diximus: ob id plantis illis minimè fidendum duximus, quæ pallidos flores, fructus, radices, & semina ferant. Exempla erunt. Napellus colore subpallido est, & Galenus putrefacientem facultatè habere dixit. & lethalem. Stramonium colore herbacco pallido est, & flore circa calicè pallidè albo, lethargiam, & mortè inducit. Cicuta albicanti flore est, vi refrigeratoria, & pernecabili, vt dixit Dioscorides, & ad mille talia malefica valet, vt experti sumus. Mandragora pallida mala producit, cuius succum qui biberit, veterno quidem pressi

torpe-

torpescunt, vt combusti, dissecati; nec dolore afficiantur, nec sentiant: cuius largiore potu vita adimitur. Eius species *molengiana* est vulgò dicta, flore subcandido, vel subpallido, cuius frequens vsus lienis, & vesicæ obstructus, elephantiasis, capitis dolores, tristitiam, diurnas febres, malos habitus introducit. Hyoscyamus subpallido flore est, à quo insania, & sopor infertur ex refrigeratione. Fungi pallidi coloris sunt, & pallidiores pessimi, & tabifici sunt, albidii innocentes.

ATRI PLANTARVM COLORES, ET NIGRA ANIMALIA
atram bilem generare, pessimos morbos, & mortem denunciare.

Cap. X.

Nunc de nigris plantarum coloribus loquemur, qui scilicet atram bilem augent, vnde pessimos morbos, cæcitates, furores, deliramenta, & dira portenta denunciant. Nigros in floribus colores Theophrastus reperi negat, sunt tamen purpurei obsoleti, ferruginei, atris maculis, punctisq; interstincti, qui idem ostendunt. Antiqui Magi naturales hunc colorem mortem admonere dicebant, quod obscuris notis significari digna esset. Niger color, ex Pythagoræ opinione, infamis est, qui dicere solitus erat, quæ atris coloris essent, ad mortem pertinere. Macrobius Veranij testimonium afferens libro de verbis pontificalibus, dixit: nigras arbores infelices, felices verò esse albos fructus ferentes. Tarquinius Priscus in ostentario arboreo dicit, quæ inferiorum Deorum, auertendorumq; in tutela sunt, infelices arbores nominat, vt sanguinem felicem, ficum atram, quæ baccam nigram, nigrosq; fructus ferunt: Vnde fructus nigri coloris, vel flores atram bilem indicare, visus tenebras, obitates oculorum, aut mortem diram portendere. Natura ipsa atra somnia ostendendo, mortem nunciat microcosmo, vt Hippocrates habet libro de somnio. Exempla adiunt. Faba flore est versicolore, partim purpureo, partim atris quibusdam maculis notato, quas M. Varro lucubres literas appellat. Festus Pompeius mortuorum animas in illis habitare testatur. Heberare comedentium sensus existimata, terribilia somnia facere. Ob id à fabis abstinendū Amphiarus præcepit primus, quod vaticinationibus, quæ somno colliguntur, obesse non parum crediderit, quum suo flatu placidam quietem interpellarent, & mentem in somnis commouerent. Orpheus fabarum cibum interdixit.

*A fabulo miseri, miseri subducite dextras,
 Par fuit hoc fabulum, caput ac exesse parentis.*

Quoniam vt Magi tradidere mortuorum animæ essent in eis, Callimachus Poeta eiusdem opinionis fuit, vt scriptum reliquit.

*Acyamo dextram tristantem mouit edentes.
 Hoc, vt Pythagoras iusserat, ipse loquar.*

Cicero in ea opinione est, interdixisse Pythgaoreis, ne fabis vescerentur, quod errorè animis, perturbationemque tranquillam mentis quærentibus auferat, quibus is cibus, quum maximam habeat inflationem, contrarius esse constaret. Præterea efflorescentes fabæ, & si suauem exhalant odorem, per nares haustus etiam satis longè, ità cerebrum perturbat, præcipuè si melancholicus is fuerit, vt etiam à sana mente diuertat, & ferè insanum reddat, ita spiritum pessimum halant, vt prouerbio abierit in eos, qui non satis sana mente constarent. Hic inter efflorescentes fabas ambulauit. Fabas, vt refert Theon Grammaticus, Aegyptij, & Flamines Diales apud Romanos,

inter funesta habebant, neq; comedebant, neq; aspiciabant. His utebatur gentilitas in parentalibus, & laruis proijciebant, iccirco non tutum esse inter illas versari, quiescere, dormire, noctuq;, quàm interdiu periculosius id fieri veteres putabant. Eius generis ægyptia faba: vesparia fert in scapo, in quibus fabæ atræ, odore, e sapore amaræ, operculo suo exerta extuberant. Galenus non longè dissimilis naturæ à prima. Atram bilem parit, & morbos quos eadem solet excitare; continuo vsu pallore corpus decolorat. Eiusdem sunt facultatis & multa leguminum genera, quæ proferunt florem purpureum obscurum, vt lens, cuius cibus, si modus abest, caneros mouet, elephantiasim creat, quod facillè in atram bilem horum vitiorum parentem degenerat, aciem visus hebetat, sanguinem parit herentem & tardissimum, iocinoris obstructions gignit, & lienis inflationes excirat, & tumultuosa somnia, capitis dolorem, & neruis omnibus noxam. Hortensis smilax, siue hortensis phaselus florem creat ex purpureo versicolore, fructum nigerrimum, & rubrum, flatuosam habet naturam, ægrè perficitur, brutaq; insomnia parit. Vicia florem purpureum obscurum parit: legumen concoctu contumax, infestum stomacho, noxium, crassumq; succum creans, atrebili generandæ fatis idoneum. Apij plura genera, nigris folijs, nigriori semine. Nullum admittent in cibus maiores, nefastum existimantes, quoniam defunctorum epulis ferilibus dicatum, vt Plinius refert ex Chrysippo. Coronabantur apio sepulchra: Vnde natum adagium. Indiget apio, de ijs, qui profligata valetudine utebantur ex Plutarcho. Vermiculos in eorū caulibus nasci dicunt, eosq; sterilefcere, qui ediderint in utroq; sexu: in perpetuo ab eo comitiales fieri, qui vbera infantes hauserint: innocentius esse album, eaq; de causa inter nefastos frutices non damnatum. *ὑαουάριος* dicitur Græcis, quasi suilla faba, quod, vt Aelianus dixit, huius fabæ haustu conuellantur apri. Genus est vnum nigrum à nigro flore, purpureoq; atro semine, & tristi aspectu. Xenophon stuporem insaniamq; ex eo gigni prodidit, capitisq; vertigines. Scribonius altercum nominari dicit, quod qui eo vescantur, mente alienentur, cum quadam verborum altercatione, delirium quoq; fieri affirmant, si colis intestinum vlcus sentiens, eodem subter proluatur. Genus papaueris, nigri seminis phthisin vocant, lathargum facit, & iugulat. Diagoras, vt Erasistratus memoriæ prodidit, vsu eius damnauit, oculorum lippitudinibus infundi vetans, quod visui noceret, oculorum aciem hebetans, & soporem creans. Addit Andreas, illitos eo prorsus excæcari, si non adulteretur. Mnesidemus olfactu tenus vsu concessit, ad somnum odore quærendum, cetero velut noxio nobis interdixit. Mortiferum per somnium est, pleriq; cum valetudo impatibilis odium fecisset vitæ, hoc succo sibi mortem consciuerunt. Sic scribit Plinius interemptum Licinij Cecinæ prætorij viri patrem. Multa & nobis vtilissima de albo soncho recensentur, secus autem de nigro, quo, vt morbos faciente Cleomporus vesci prohibet, de albo consentiēs. Duo Thymi genera, candidum vnum, alterum nigriore folio, ne dum flore, de albo multa præclara in medicina proferuntur, nigrum Aetius nobis damnauit, quod intus receptum facillè computreat, & biliosos humores creet. Castor marrubij duo genera tradit nigrum, & candidum, quod magis probat. Cardui florem purpureum obscurum proferunt, eorumq; succus ater manus & dentes inficit. Galenus atram bilem creare dixit, vt ex eius dura parte bilis atra, ex succo biliosus humor enascatur. Blitum nigro folio est, ventrè ad eum turbat, vt choleram faciat. Album semine nigro oculos hebetat, sic & porrum stomachum malè habet, ægrè à ventriculo conficitur, ob fibrosam nescio quid, quod in illo est, crudorum succus largius sumptus inter deleteria recensetur: nã fama est Melam equestri ordinis, reum ex procuratione à Tiberio Principe accersitum, in summa desperatione succo porri ad trium denariorum argenteorum pòdus hausto, confestim expirasse absq; cruciatu, ex Plinio. Cepam Hippocrates aspectu magis, quàm esu commendauit, visu bonam, esu malam dicens: lucubrationibus, & literarum studijs addictis summè cauendã, nam oculos vitiat, & visum obtenebrat, bilemq; exacuat,

ex Plinio. Diocles bulbos omnes oculos hebetare dixit. Taxus læthifera suis baccis galinas negras reddit. Brassica semine, caule, & folio nigro, castoreum: crimina sunt apud Erasistratum, Galenum, & alios animæ gravitatem facere, dentibus & gingivis nocere, visus aciem obtundere, & melancholicum succum gignere. Tubera foris nigra sunt, crassos humores gignunt ex Auicenna, vsu frequenti epilepsiam, & apoplexiam gigni auctor est Simeon Sethi. Molengianæ vulgò dictæ: poma ex purpureo cœrulea, vel ex fusco violacea, vulgus esu læthalia, & noxia expertus, mala insana vocavit; biliosos humores generat, iocinoris & lienis infarctus, ex quibus diurnæ febres, ex Auicenna. Demōstrabimus nigri coloris animalia etiā oculis tenebras offundere. Idēq; in lapidibus, alijsq; rebus observatum, & largo esu melancholiā inducere, quartanas, carcinomata, & alia eiusdē familiæ vlcera, & morbos. Almanfor de animalium carnibus loquens ait, rubeā, vel nigram carnem melancholiam gignere. Bubalus nigra cute, & pilo est, eius carnes vt nimium melancholicæ respiciuntur à Medicis. Cati versicolores, & maximè nigerimj, cerebrum esum dementat, meatus cerebri obstruens, vt impediatur spiritus animales. Pili eius venenosi, & eius anhelitus, vt hæticam febrem inducant, ex Ponzetto. Petrus Apponensis stolidos homines reddere, & quasi præstigijs obnoxios. Sunt quos fixo oculorum obrutu lædant, alios sola præsentia. Asini atræ bili obnoxij, camelii, equi, omnes colore fusci, eorum carnes pessimi succi, concoctu difficillimæ, melancholiam gignunt, & stomachum lædunt, quibus asinini, & camelini vscientes fiunt, ex Galeno. Ferinæ carnes, quia nigriores, siccioreq; vt diximus, ferinum sanguinem, & melancholicū procreare scribunt Medici. Ceruina caro fusca, bubalæ assimilis, bilem atram auget, ex Simeone Sethi, febres quartanas huius carnis esu immodico induci dixit Auicenna. Caro leonina, lupina, cæterorumq; rapacium facilè in corporibus bilē atram generat, ex Rhase. Leporina caro sanguinem gignit melancholicum ex eodem. Vulpinas carnes pessimi alimenti esse tradit Aetius, Bœotus quidam apud Aristophanem in Acharnensibus videtur irridere Bœotos tanquam admodum rudes homines, qui vulpes non minus quàm lepores in delicijs haberent. Hirundo nigræ carnis, & nigerrimæ pennæ, Simonidi apud Athenæum cyana, Aristophani varia, quod dorso, & alis nigra, ventre alba, gutture rubra. Medici noxij, & feruidi alimenti esse dicunt: cuius stercus calidum oculos excæcat ex Alberto, vt contigit fatigato Tobie à sepultura domū venienti, & obdormienti iuxta parietē, quū ex nido hirundinis stercus calicū in oculos incideret, vnde excæcatus est. Vespertilio cuteis alis nigris, & toto corpore, vt nocturnum animal decet. Arnaldus de Villanova eius stercus obcæcare dixit. & aliquando eius cor, & linguam hydrophobiam inducere. Apud veteres ob nigredinem infausi erat augurij, ob id contra ea domibus suspendebatur. Columella.

*Hinc Amythaonius docuit quæ plurima Chiron,
Nocturnas crucibus volucres suspendit, & albis
Culminibus vetuit feralia carmina flere.*

Vpupa versicolor, albis, & pennis nigris distincta, alæ alternis maculis variæ. Tercum in vpupam mutatum antiqui finxere, vt nigra, & turpi sua facie calamitatem suam inspiceret, semper in sepulchris, & humano stercore commorans; deserta querit nemorum, & inuias plagas, lucubris, & nocturna avis. Cuius sanguis illitus adeo humorem melancholicum mouet, vt demoniaca gignat phantasmata. Paoues nigri sunt, mali succi esse dixit Simeon Sethi, atram bilem generare, hepaticis, & splenicis nocere. Testudines terrestres tergore nigro ex luteo colore distinctis spatijs inter se variant, in star pellis salamandræ. Puluis testudinis in collyrijs adhibitus, cæcitatem inducit. Quod si in lebetem balnei proijciatur, quotquot illic balneantur, occæcabuntur ex Rhan.

ATRAS PLANTAS, ET ANIMALIA ATRAE BILI, ET
eius morbis mederi. Cap. XI.

IDEM colores, scilicet niger, cœruleus, purpureus, & fuscus in medicamento adhibiti, contrariam vim operantur, melancholiam ipsam, & eiusdē morbos alumnos curantes. Diximus nigrum colorem in floribus nō reperiri, sed eius vice cœruleū, purpureū, halurgū. Id quoq; præmonendum duximus, eiusmodi colores splendentes, hilares, amœnos, iucundosq; medicam vim retinere, ac animum exhilarare, sic palidos, exoletosq; inducere. Exempla erunt. Violæ flos saturatione purpura relucet: Mesues bilem expurgare dicit, ego atrā expellere vidi. Buglossi flores, siue vulgaris *boraginis* eximia purpura, cœruleo hinc renitent omnes: eis ad cordis effectus, & ad melancholicos morbos vtuntur, tertianas, quartanasq;. Animi voluptates auget, ex quo Græci ^{υποροδύνη} dicunt, & etiam ^{νεπεντες}, idest tristitiam discutens. Vulgaris verficulus est.

Dicit borago gaudia semper ago.

Altera est species semper virentis, ad cordis, & melancholicos effectus præstans. Senæ cœruleo flore est, retorridam, atramq; bilem, earumq; suffusiones ex gallinaceo iure depellit. Cicer, & cicercula purpureo flore: emendant lichenes, formicas, & pforas: illinuntur gangrænis, & ijs, quæ cacoethes nominantur, horrores quartanæ febris minuunt. Origanum atros humores per aluum excernit, sic heraclion, & onitis, quæ floribus sunt purpurascens. Pulegium atram bilem per aluum exigit. Dictamnium alterum Dioscoridis florem fert atriorem, ad eadem valet. Thymum capitulos purpurascens affert: Dioscorides humores euacuare scripsit, & melancholicis dari. Epithymū per inferna atram bilem excernit. Palmæ Christi vocata flore purpurascens sunt: Aucenna melancholicis dari iussit. Alypum qui depingunt, purpureo flore testantur: semen ex Dioscoride atram bilem deijcit. Mentha choleras, in aceto pota supprimit. Calamintha cognatū genus, estur ad elephantiasim. Galeopsis ad carcinomata valet. Capnos Mesues dixit sanguinem expurgare ab exultis humoribus, carcinomatibus, & elephantiasim prodesse. Ocymum, vt Martialis affirmat, modo roseos, modo purpureos fert flores. valet contra quartanas. Betonica quartanas, tertianasq;. Aron flore constat purpureo atro: vlcera omnium generum, siue phagædenas, siue carcinomata, siue serpat, siue polypos in naribus succus mirè sanat. Satureia flosculos ex purpura candicantes habet; eadem quæ thymum præstat, hebetesq; oculos exacuit. Saluia flore casto, purpureoq;: tetra vlcera purgat. Subpurpureo flosculo serpyllum est: phreneticis datur. Veratrum nigrum folio & radice nigris: melancholicis & insanientibus prodesse dixit Dioscorides, sed atram bilem expellere Actuarius dixit. Peucedanum radice foris nigra: phreneticis iuuat. Brassica cœruleo folio, nigrescenti: ad gangrænas, plagædenica vlcera, atræ bili famulantia valet. Mandragora fœmina radice atra, per vomitionē atrā bilem expurgat. Vrtica syluestris, folio & semine nigris: ad gangrænas & carcinomata valet. *Scorzonera* vulgaris, radice foris nigra: cardiacis datur, cordis pulsu, & tremori obnoxijis: tristitiam discutit, hilaritatemq; conciliat. Melissophyllon miris laudibus ad cordis effectus prædicant: propriumq; eius est hominem exhilarare, animi sollicitudines fugare, & sollicitas imaginationes tollere ab atra bile obortas: folio est nigro. Myrobalani nigri, nigram bilem trahunt, & mœrorē auferunt. Nigra etiam animalia pro remedijs melancholiam purgant, & ex consequenti comitiali morbo profunt: nam qui melancholia laborant, comitiali morbo sæpius corripiuntur, & epileptici fiunt melancholici. Coruus nigerrimi coloris: ad lepras & alphas Alchindus valere dixit. Hirundo nigra est: confortat cor, & expellit quartanas, ex Plinio. Pica nigri coloris: contra melancholiam valet. Pauo ad nigredinem vergit: ossa adusta lepram emendant. Accipitris

tris dorsum nigricat: animum corroborat, & melancholia medetur: alij ad quartanas laudant. Miluo pennæ nigrescunt: ad elephantiasim, & carcinomata propinatur. Aquila eiusdem coloris, & virtutis. Grus cinerei coloris, & senecta nigrescit: ad caneros valet, ex Arnaldo. Merula nigra est: Rhases pro cibo eis commendat, quibus melancholia generari incipit. Turdi ad lymphaticos, & hemorroidas. Mus nigris coloris: Rhases virtutem habere dicit expellendi melancholiam, & iecur quartanam. Bubo fusci coloris, ad quartanas. Leo fuliginosi coloris, ad quartanas. Lepus fusci coloris: aduersus quartanam datur. Leo fuliginosi coloris: sanguis contra phantasmata valet, ex Aesculapio, Sexto, & Sereno, cor quartanas, ex Plinio. Ceruus fuscus: contra febres, & carcinomata, ex Hermete, & Plinio. Elephantes murini coloris: ad elephantiasim. Hyæna fusci coloris maculis, nigris varia, remedium ex ea ad quartanas. Simia eiusdem coloris, roborat cor, tollit quartanas, ob quam causam à Leone voratur. Stibium atrii coloris: purgatum verò purpurei, halurgi obscuri, morbis omnibus in vniuersum opitulatur, quos atra bilis excitat, demencias, fascinoes, epilepsias, & infinita alia, copioseq; per aluum, & per os, & per poros etiam expurgat per insensibilem transpirationem, multipici experimento à nobis facto. Sed purgandi modus, & propinandi, & experientia iam tibi sæpius manifestæ fuere illi. Marine Bobali, vsq; ad admirationem, vt hæc, & alia quæ reticemus hoc methodo inueta clarè non celauimus. Gagates niger est lapis, cardiacis propinatur, ex Aetio, admirandamq; is vim testatur. Sapphirus cœrulei coloris: atram bilem expurgat, ob id nullo terrore terrentur, qui eum gestant: contritus cum lacte, tetra vlcera sanat, anthraces solo tactu fugat, & iucundum colorem largitur. Hyacinthi species altera est cœrulea, ex similitudine flores sui nominis sic vocata. Martialis in secundo.

Coccina famosa donas, & hyanthina mæcha.

Idest vestimenta purpurea, violacea: tristitiam fugat, & vanas suspiciones, si collo suspendas, aut digitis gestes, & securitatem præstat. Auicenna maximè omnes cordi imbecillitates ex melancholia obortas pellere dixit. Excitant & iidem flores oculorum acies: nam melancholiam purgando ventris deiectione, visus caligines amoliuntur: vt Hippocrates de porro dixit. Allium nigro semine est, esu continuo oculos hebetat: at pro medicamento allium oculis commodum, nam cum abundè alui deiectionem moueat, visum caligine liberat. Brassica nigro folio, crudæ succo angulis vel tantum tactis, claritati oculorum conferre ex Plinio. Lactuca flore cœruleo, lac claritati eorundem vtilissimum, dum capiti inungitur, ex Dioscoride. Anagallis flore purpureo: succus oculorum caligines discutit. Myosotis cœruleo itidem flore: tradunt Aegyptij siquis in Augusto mense incurrere, huius herbæ succo inungatur mane priusquam loquatur, eo anno non lippituum: radix ægylopas sanat, succus exprimitur ad cohibendas quartanæ febris horrores.

ATRI COLORIS FLORES HILAREM CYTIS COLOREM
conciliare. Cap. XII.

CERVLEI florum colores, purpureiq; iidem hilares, amœnos, & pulchros humanæ cutis colores reddunt, tum ijs, qui à longa valetudine decolorantur, tum quibus facies mangonizantur: quod idem de animalibus conijciendum: hæc nanq; plantæ sollicitata ventris deiectione, ac melancholicos humores deijciendo, corpus in meliorem colorem demutant, vitiaq; cutis occultant, vel summam corporis cutem iucundo colore exornant. Hilaris, & supra omnes venusti coloris vinum est: vino alitur sanguis, & color hominis, ideo minus ruboris est in corporibus illis, & plus palloris, minus ruboris, & contra labores patientiæ, qui aquam bibunt ex Plinio. Cicer cœruleo est flore cuti

cuti coloris hilaritatem præstat. Vettonica cœruleo, vel purpureo est flore prædita, porta plumbeum corporis colorem priuatim emendat, gratioremq; reddit. Sena melancholicum succum purgando, corpus floridioris coloris relinquit, vt etiam borago. Allium femine nigro, rubicundiora facit corpora, ex Plinio. Crethmon, siue batis folio est obscuro cœruleo: colorem corporis gratiorem facit. Casia nigra vt diximus, retorridam bilem purgando, maximè prodest ijs, qui naturaliter pallore dehonestantur. Sonchi genus est nigrum, quod horridioribus etiam spinarum aculeis riget: cuius si caulis nutribus detur, meliorem colorem infantibus dabunt. Eruum si quis ieiunus quotidie biberit, vniuerso corpori meliorem fieri colorem tradunt: flore leguminum, femine nigro rufescenti. Lupini eodem flore, frequentiores in cibo discolors homines exhilarant. Croci immoderatus vsus pallorem, & fastidium inducit, sed moderatus elegantiore colore corpus exhilarat. Ficus & præsertim caricæ bilis colorem habent, immoderato vsu bilem augent; esitata autem pro medicamento profunt ijs, quos longa valetudo decolorauit. Agaricum pallidum est, dragma vna propinata ijs, quibus pallor membra decolorat, amœniorem colorem conciliat. Cerasus atro cruore madet, sanguinem ab atra bile expurgat, gratioremq; cutis nitorem reddit.

IM ATRVM COLOREM VERGENTES FLORES, VEL SIM-

plicia etiam contra dæmoniacos valere.

Cap. XIII.

Nunc de melancholicis loquemur, quos dæmoniacos vocant, quibus cœrulei, halurgi, nigrescentes flores, vel lapides, aut animalia facile medentur. Primo dicemus duo esse dæmoniacorum genera, vnū quod verè dæmoniacum dici potest, quum dæmones in humana corpora introducti sunt ad impia eorum opera punienda, Deo permittente, & ijs Sanctæ Romanæ Ecclesiæ exorcismis, orationibus, & ieiunijs eiiciuntur, de quibus non loquemur. Alterum genus est atræ bilis, quod in humanis corporibus mirabilia efficit. Est & melancholia strenuus, & atrox humor, qui in corpore vehementer exagitatus, ad eò mentem commouet, vt ex eo mirabiles conspiciantur effectus, vt enim ex collisu filicis, & chalybis excitantur scintillæ, ita ex acutorum humorum collisu, vt in ardentissimis febribus videtur, excutitur, vt varijs linguis loquantur, & de ijs rebus disputent, quæ nunquam audierint. Est humanus intellectus maximarum disciplinarum capax, vel, vt Platoni placet, prius quàm corpori iungatur, omnium scientiarum plenus, qui corpore oppressus, latet, vt ignis sub cinere sopitus, sed ab humoribus iam dictis excitatus, & commotus splendet, & quæ suis thesauris delituerant, ostendit opes. Multa sunt, quæ non nisi excitata & commota suam virtutem ostendant. Succinum nisi fricatum quisquillas non attrahit, neq; pyrites ignem elicit, nisi concussus, & quamplures herbæ nisi manibus attritæ, odorem suum non iaculantur. Qui morti proximior est anima iam corpori separata, de excelsis loquitur, vaticinatur, & quasi diuinitatis particeps, de cœlestibus loquitur admirandis. Sed vt de eiusmodi speciebus loquamur; Est melancholiæ species, quæ ob effectum, quo homines afficit, lycantrophiam & cynantrophiam vocant, ex Aetio, & Paulo. Mense Februario noctu exeunt, in cunctis imitati lupos, aut canes, & vsq; ad diluculum circa sepulchra præcipuè versantur. Affectos his notis dignoscunt. Pallidi sunt, ignauè aspiciunt, oculi eorum spectantur caui, & aridi, scabra lingua, neq; expuunt, neq; lachrymantur, semperq; siticulosi. Malum hoc lycæona vocant Græci, ab Arcadiæ Rege Lycaone, quem à Ioue in lupum mutatum ob sua scelera dicunt, celantes hoc fabulæ inuolucro, humanæ mentis alienatione, singentes in eo omnia, quæ ex hoc atræ bilis vitio eueniunt. Ouidius.

Territus ipse fugit, nactusq; silentia ruris.

Exululat, frustra q; loqui conatur, &c.

Est & aliud morbi genus ex eadē atræ bilis specie, quem dæmonium leoninum vocant, à leone dictum, quod eo morbo detenti, in alios homines instar leonū sæviant. Lycanthrophiam etiam nominavit Auicenna de cutabuto loquens: hanc diuinam passionem Græci dicunt, eaque detenti, maioribus quibusdam potestatibus detenti videntur, ac propterea enthusiastici vocantur, quasi Deo pleni. His morbis medentur herbæ illæ, animalia illa, gemmæ, & lapides, qui atræ, cœrulei, purpureiq; sunt coloris, & atram bilem exilarant, claram reddunt, & expurgant. Herbam paridem recentiores ad id præferunt, mirisq; laudibus extollunt. Constat enim folio nigro, & virgæ sanguineæ simili, flore ex luteo herbaceo, in cuius medio purpureus, vinosusque extat globulus, acino vix similis, & radice pallida: cuius semen si ad vigesimum vsq; diem in puluerem dragmæ pondere hauriatur, pristinx sanitati restituitur, hoc præstantissimum medicamentum ex Pandectario desumptum est. Betonica folio nigro, semine & flore purpureis. Tantum gloriæ habet, vt domus in qua fata sit, tuta existimetur à piaculis omnibus: betonica semen omnia mala medicamenta per aluum exigit, in mulso, aut passo, vel farina in vini veteris cyathis quatuor, sed ad vomitum cogendi, vel ad iterum bibendum: his qui quotidie gustet, nulla nocitura mala medicamenta putant. Verbena scoscilis ex purpura pallentibus. Nulla plus romanæ nobilitatis habet, quam hierobotane, quasi sacra & lustralis herba dicta, à verrendis Iouis aris, & ad domorum purgationes & lustrationes cõmendabatur, ac ad dæmonum explosiones. Immo si aqua conspergatur triclinium, in qua ipsa maduerit, lætiores conuictus fieri, quod non nisi melancholiam atram illam expurgando hæc assequebatur. Orchidis species, *palmachristi* vocata, flore specioso purpureo, datur maniacis magno iuuamento, eiusq; radicem gestatā amuletum esse. Et Plinius, satyrios scœmina, orchis cognominata, distinguitur internodijs, & ramosiore frutice, radice fascinis vtili. Alissum flore purpureo: in domo suspensum, salutare habetur, amuletūq; contra fascinantium maleficia creditur hominum, & quadrupedū generi. Ruta, quod flauos à melancholia exortos humores excuriat, suo casto, atq; frõdium virore contra fascinationes valere, & melancholię suspensiones tradidit Aristoteles in Problematis. Præstâr idem & animalia, quæ fusca; sicca, & melancholica sunt. Rostrum lupi inueteratum veneficijs resistere dicunt, ob idq; villarum portis præfigunt: hoc idem præstare pellis è ceruice solida existimatur. Masurius palmam lupino adipi antiquos dedisse tradit: ideo nouas nuptas illo perungere postes solitas, ne quid mali medicamenti inferretur. Lupi carnem decoctâ qui ederit, à dæmonibus & vmbrijs, & phantasmatis non inquietabitur, ex Sexto. Lupi caro cocta in cibo sumpta, phantasticos curat, ex Aesculapio. De cane eadem, quæ de lupo, dicendum, quum eiusdem generis sint, & qualitatis. Genitale canis sub limine ianuæ defossū, amuletum dicunt totius domus, contraq; mala medicamenta. Sanguis canis nigri resperfus omnibus parietibus domus, in qua est maleficium, tollit: fel canis nigri maris amuletum esse totius domus suffitum, purificareq; eam contra mala medicamenta; & fortasse ad hæc domus expiationem alludentes antiqui, laribus, quos præfides domus vocabant, caninum caput donabant, aut è canum pellibus indumenta. Ad lapides transeamus. Gagates lapis nigerrimus est: contra dæmona valere dixit Marbodeus, & per dæmones phantasmata melancholica intelligit, quæ ab Euace dæmones vocantur. Tradit etiam Mesues oleum gagatis valere contra dæmoniacos, & Proclus aqua & asphalato suffumigato fugari dæmones dixit. Nō est igitur à ratione alienum, in numerâdis sacris precibus vtantur gagatis baculis. Lapis etiam in Nilo niger fabæ similis reperitur, quo viso canes non latrant, & abigit idem dæmonia, Thrasyllus in Aegyptiacis, vt Strobæus citat, Antiphanes corallium est, ab eo colore nigro distans; & Marbodeus contra dæmonicas vmbas valere dixit. Lapis armenus ad atrabiles morbos valet colore cæ-

ruleo, sic lapis azuli atram bilem deijcit, & ad eadem valet, ex Dioscoride. Iaspidis plures species, in India smaragdo similis, in Phrygia purpureus, in Cappadocia ex purpura ceruleus, ob id Marbodeus contra melancholicas illusiones, & ad noxia phantasmata valere dixit. Nigra chalcedoni species collo appensa, valet cōtra illusiones & phantasmata ex melancholia genitas. Tradit Pomponatius vir doctissimus priscos exorcistas antequam exorcismos ecclesiæ adirentur, corpora obsessorum ab atra bile expurgasse: quum plerumq; geminis morbis obsiderentur, animi & corporis. Sed verè dæmonia ci quomodo liberentur, non tractamus, quum sacris exorcismis liberentur. Sunt tamen naturalia quædam, quæ eos fugant, infestant, & excruciant, etiam antiquitus celebrata. Scilla in ianua limine suspensa, mali medicamenti noxam aufert, quod Pythagoræ acceptum ferunt. Causam auguror, quod sola inter plantas ter floreat, sanctissimū trinitatis mysterium ostentans. Prima ramni species, quam *spinam ceruleam* dicunt, restis circa ramos aculeis, rigidissimis, & omnium acutissimis, robustissimisque, diroq; mucrone sauientibus horret, fama est apud antiquos ramos huius valuis, fenestrisue impositos, veneficia depellere, auguror ex hac concinnatam coronam Iesu Christo domino nostro in crudelissima sua passione, & ob id vulgo *spina sancta* vocata. Ruta vt diximus, contra maleficiatos valet, fortasse à crucis signo semini impresso, hypericon vehementissime dæmonas ei, cit, ob id vulgo *fuga demonum* nuncupata, vt obsessi, nec odorare, nec supra ferre valeant, auguror à thuris odore, quo redolet manibus confricata, quum soli Deo thus donaretur. His in balneis, aut suffitibus, aut gestationibus vsi sumus sapissime à dæmonibus obsessos liberandos.

ATRI COLORIS FLORES, ET ANIMALIA CONTRA VENERIS IMPOTENTIAM VALERE. Cap. XIII.

DE M melancholici morbus ex vehemēti imaginatione coitum impedit, vnde sepiissime melancholici se maleficiatos putant, & ligatos dicunt, constat enim coitus motu & imaginatione, vt qui se maleficiatū imaginatus fuerit, illicō vim amittit coitus, cū præsertim hac imaginatione melancholici laborant, & quum earū complexio frigida & sicca sit, Veneri inimica est. Eadem igitur quæ diximus animalia nigra, viridia, fusca, vel purpurea, lapides, herbæq; vim eandem habēt ad huiusmodi infirmitatem aueruncandam. Picus Martius, vel eius generis auis nobis dictus vulgo *turcolopico*, quàmq; depingit Ouidius Metamorphoseos quartodecimo

„ duro fera robora rostro

Figit, et iratus longis dat vulnera ramis,

Purpureum chlamydis penna traxere colorem:

Fibula quod fuerat, vestemq; momorderat aurum,

Pluma sit, & fuluo ceruix pracingitur auro.

Pollet vi maxima aduersus ligationes coitus, & clausuras. Adacto enim à pastoribus coneo, admota quadā herba, ab his elabitur, Plinius ex Trebio. Herba enim cōtraria lapidi est, eamq; cōtra lapidē ponit, lapis velut offensus, & nō ferens vim herbæ, exilit, atq; rursus foramē resoluit, Aelianus & Oppianus. Auis hæc assata, vel elixa comesta, sanitatem ægris celeriter reddit, & incatatione ligatos soluit, ex Kirannide. Pica etiam vulgaris nigri capitis, & colli ad eadem valet, ex Gilberto apud Arnoldū. Coruus niger est, & cōtra melancholiam valet. Fel mistū oleo corpori illitum, hominem ne coeat soluit, Rhases ex Cleopatra: Pœonia grana fert ex nigro rufescētia, alijs nigris medio, & purpurcis: fatiscētibus enim folliculis semina alterno coloris contextu mirabili naturæ decreto visuntur magna

magna cum hac pico sympathia: nam fructū, radicemū legi noctibus præcipiunt, quia picus martius interdiu facere impetū in oculos dicatur, alioqui effodientibus radicem pœoniae sedes procidit, si Theophrasto credimus. Medetur pœonia faunorum in quiete ludibrijs: estur contra malum mentis: hanc & ephialtion vocabant antiqui, utpote cum aduersus suppressiones incumborum nocturnas valeret. Abrotoni ramus si subiiciatur puluinari, Venerem stimulare dixit Plinius, habebaturq; esse efficacissimum contra omnia veneficia, quibus coitus inhibetur.

QVID COERULEVS, NIGERVE COLOR NATVRALITER

significare poterit. Cap. XV.

NIGREDINEM, & viriditatem Auerroes in suis Colliget ex necessitate fieri ex ficcis partibus, & terrestribus, & quandoq; fieri ex multo calore, sicut nigredo in Aethiopibus: quandoq; per frigiditatem, sicut vinum nigrum, & hæc differentia indicatur ex eo, quod processit. Albertus coeruleum, nigrum, aut purpureum colorem causari ex terrestri, fumo, adusto, obscuro fumo. Auicenna fuscum dominium cholerae nigrae in corpore significare, & ex adustis humoribus nigricantem vaporem consurgere. Aristoteles libro de coloribus dicebat. Calor agens in humidum, colorem nigrum causat, & in Problematis. Omne, quod vritur nigrum effici solitum est. Ego dicerem colorem nigrum adusta indicare, & adusta priuata caliditate, & humiditate: nam calor humiditatem consumit, quæ remanent ergo sicca sunt. Exemplum erit hyacinthus coloris purpurei, qui ex Galeno frigidus & siccus est. Cyanus flos refrigerat, & astringit: Viola purpurea, & huiusmodi.

ALBIFLORAE PLANTAE, ET ANIMALIA PITUITAM

augent. Cap. XVI.

PLANTAE verò, & animalia albicolora, quæ ad eum mitis acrimoniae & saporis sunt, ut in alimentum veniant, hæc ipsa pituitam augent. Ocyum albo flore est: Galenus, Paulusq; ob humorem excrementitium internis partibus ut officientem, cibis abdicarunt, ob id esu immodico nobis interdixit: nam si quis proinde ac cæteris oleribus eo affatim uteretur, læderet interanea, excrementitio humore, quo imbuitur: malè concoctus, calore nativo herbae, quasi superuacua, citam nescit putrilaginem. Cucurbita candicant flores, & caro interna refrigerat, & corporis humorem alit fatuo esu, & ut infanum & concoctu contumacem à cibis prohibet Galenus, nauseabunda & molesto pondere ventriculū aggrauat. Capa rufa acrior, quam candida. Fungi albi sunt, ex terra, vel radicum arborum pituita nascuntur: Galenus quibus cibo fuerint, pituita gelidam, noxio succo inuictam parere dixit, argumento eorum, qui vomitu reijciunt, non nisi concteram, algètemq; cum in confectis emittunt. Lactuca alba est: & pituitosis cauendū monent Medici. Et ad animalia transeundo. Omnium terrestrium animalium sus carne albissima est, & humidissima, & præsertim nuper in lucem æditus, plurimamq; pituita gignit, & superfuitates. Succedit in albedine agni caro, quæ plus humiditatis & lentoris habet & mucoris, & maximè est pituitosa. Anseres & struthiocameli albi, carne alba: ex omnibus volucris caro excrementitia, & humidissima, & ob id ex ea putridæ febres gignuntur, ex Galeno libro de alimentorum facultatibus. Sunt & ranæ subliuidæ, atq; subcineræ, caro albida decorticata: eius substantia ad eum laxa est, & humida, quod citæ putredini parata est: vnde qui ranis frequenter utuntur, colore plumbeo efficiuntur, corpusq; putrefactioni aptum redditur.

ALBIFLORAE PLANTAE AD PITUITAM VALENT.

Cap. XVII.

ALBI CANTES fructu, flore, vel radice plantæ in medicamenta assumptæ, pituitam, vel phlegma expurgant. Exempla hæc erunt. Daphnoidi flos albet, pituitosa folio recenti, vel sicco exigit per aluum. Camælæa, & Thymelæa cognatæ naturæ, & figuræ, nam & chamæleæ alteræ speciei pallent flores è lagenulis argenteis: phlegma vim deiciendi retinent. Marrubium incanis floribus & folijs, crassam pectoris pituitam eiicit. Hippophaes candidis folijs, & floribus, radice lacte madente: pituitas per inferna trahit. Caucalidi in summo umbella candida, renum pituitas extenuat ex Plinio. Veratrum album humores omnes maxima vi deturbat, & præcipuè pituitam. Heliotropion maius albicantibus floribus in summo capite pituitam per aluum deturbat. Sambuco & ebulo flosculi in umbellis elegantibus candicant congesti; quarum folia mollissima eduntur ad pituitam detrahendam. Pyrethri cacumen opacat anethi muscarium, Romani saliuarem vocant, quod ad saliuam, pituitamq; oris siccandam commanducatum ore teneatur. Sphondylion flore candicante pallido: pituitas aluo deijcit. Emicat è cappari flos candidus; capitis pituitas elicit, & quæ in ventre coierint. Anemonis genus unum est, in cuius cacumine flores exeunt albi, nonnunquam tenui quadam purpura resperfi: omnium commanducata radix pituitam trahit. Angelicæ flores albi in umbella cohærentes, per se pituitos, lentosque humores digerit; ex his albiflora est, crassam pituitam potu detrahit, lentitiamque humorum digerit. Vitis alba, siue *vitabula* vulgò, quam secundam clematidem putant, bibitur ad exigendam per aluum pituitam. Ricinus ex luteo albescens flores affert; grana cuius pituitam per aluum deijciunt. Ligustrum gallinaceorum pituitas. Lauri flos albus: pituitam excoquit, extrahitque. Beta & candida est, sicula cognominata Theophrasto, caput purgat indita naribus. Brassicæ species etiam flore albo; succus naribus inditus pituitam elicit, ceterisq; humoribus exonerat. Sinapi flore albicante, contra pituitam in ore tenetur, donec liquescat, commanducaturque. Porrû extenuat crassos humores, lentosq; digerit, ob id Aetius Amidenus ijs non interdixit, qui lentam, crassamq; colligerunt pituitam. Idemq; de ampelopraso dicendum. Est & genus candidæ lactucæ, crispissimi folij, quæ pituitæ lentitiam digerit. Sunt quæ carne quidem modica, sed multa sanie constant, quibus semina videntur innatare, vt baccis solani vesicariæ, bryoniæ, & cyclamino secundæ: nam si digitis maturæ præmantur, copiosa profluit pituita, quæ lenta, tenaxq; sentitur, vt alteri cyclamino, ceteris dilutior. Cyclamini radix pituitas cum melle emendat. Bryonia ex pallido albescens flores habet, ad idem valens. Iasminon flore albo, lentitiam pituitæ digerit frigidis senibus. Nasturtium absistit candicantem pituitam, capitisq; vitia euacuat. Ifos albus est ex Theophrasto vnus, Acrio ifion (si idem sit) in cibo pituitam detrahit. Lamium flore albo: medetur strumis ex pituita generatis. Oxys flore albo. Lupulus cinereo albo: pituita lentitiam per aluum expellunt. Cæpa corpore albissima: lentitiam pituitæ item digerit. Mastiche alba est; auxiliatur ijs, quibus lenta coit pituita, pituitosumq; exigit humorem.

QVID ALBVS COLOR IN PLANTIS ET ANIMALIBVS

naturaliter significare poterit. Cap. XVIII.

DIXIMVS album plantarum colorè ex similitudine pituitæ mederi posse, nunc videamus ecquid aliorum philosophorum causis euariet. Aristoteles libro de generatione quinto ait, albedinem ex imbecillitate prouenire, & ideo in puerorum oculis conspicitur; partes enim nuper natæ imbecilles sunt, postea verò in suos colores, in quos futuræ sunt, mutatur & nos in nostris Physiognomonicis probauimus albos oculos

albos oculos imbecillitatem, & humiditatem notare. Idemq; ait. Animantes cuncta, quæ siue imbecillitatis causa, siue cæco naturæ vitio præcoci, paruoq; victu sustentantur, candidè proueniunt, sic lepus candidus inuenitur, ceruus, & vrsus, & in auibus coturnix, hirundo, & perdix, præsertim quum statim à primis vitæ rudimentis imbecillitatem retulerint. Theophrastus in libro causarum ait, infirmiora, fragilioraq; alba sunt omnia, quàm nigra, tum in animalibus, tum in plantis. Aristoteles etiam libello de coloribus ex humiditate albedinem prouenire dixit, argumento quod rosæ folia, & fructus punicæ initio alba sunt, postremo ex succus concoctione mutantur in puniceū, & halurgum colorem. Frondium vngues semper albescunt, vbi suæ coherent origini, quia ibi humiditas ex alimenti suggestione abundat, minusq; ibi sol concoquit, sed extrema foliorū coloriora, quia ibi & minus humoris, & plus concoctionis, quia magis Soli, ambientiq; aeri exposita sunt. Debilis calor albā reddit vrinam, & indigestā. Auerroes in Colliget albedinem fieri dicit ex admistione aquearum partium cum terrestribus, quando est in rebus humidis significat complexionem humidam, & frigidam: sed albedo pulchra in hominibus prouenit ex admistione terrestrium partiū cum aere, & significat coloris temperantiā, vt diximus. Albertus addit, quando cum albedine perspicuitas adest in aqueo humido, parum terræ est, nisi quantum ad terminationem humidi perspicui sufficiat, vbi verò diuersitas, plus terræ. Exempla in plantis afferamus aliqua. Cucurbita flore albo est, & frigida & humida ex Galeno est. Alsinæ essentia aqueæ refrigerans, humectansq;. Fungi albi toti: maxima frigiditate, humiditateq; deleteriæ facultatis. In Poligono aquea frigiditas, nymphem humectare, & refrigerare diximus. Cerasa flore albo frigida, humidaq;, sic pyra, malaq;. Rosæ albæ minus quam rubecæ calidæ, ob in eis ad oculos inflammationes vtimur. Ocymum & coriannum frigida dixit. Dioscorides Gramen ex Simeone Seris humectans, refrigeransq; & similia. Animalia alba diximus humida, frigidaq;, excrementisq; plena: vt de anserè, cycno, struthio camelo, & similibus.

QVAE RVBRI COLORIS SVNT, CONTINVO ESU SANGVINEM AVGENT. Cap. XVIII.

SVCCEDVNT rubra, & quæ de alijs diximus, de ijs dicemus, continuo esu augent sanguinem. Exempla Rubescit aliquantulum foris lactuca cōmunis, dum adolescit: sed cyprij generis ex albo rubicunda est: vidimus quæ tota sanguineo succo madebat, cæciliana fusci, veluti purpurei coloris ex Columella. Clamant Medicorum scholæ continuo vsu, esuue hoc ulus copiosum gignere sanguinem, quod nulli olerum Natura cōparatū est: & sunt qui vitio vertant eius vsu, eoq; nomine damnent, contra quos Galenus inuehitur, quod à veritate planè deficient, nam aliqua olera paucissimum sanguinem & eū quidem vitiosum parere, lactuca sola multum, & non improbum, & omni ex parte laudabilè progignere. Vinum sanguinei coloris est, merum ac sincerum moderate potū sanguinem gignit, vires alit, venas replet, facileq; in membra distribuitur. alia exēpla non suppetunt.

QVAE SANGVINEO SVCCO MADENT, AD SANGVINIS PURGATIONEM VALERE. Cap. XX.

RT si sanguinis non purgetur, quum ipse sit, qui ab alijs humoribus expurgetur, quæ tamen sanguineo succo prædita sunt, ad quasdam purgationes valere multis experimentis comprobabimus, & ad alia quoq; sanguinis medicamenta: qui color tum in floribus, tum radicibus, succo, vel alijs partibus. Rosæ flos flagrantissimi, & fragrantissimi coloris, odoris de se initium sumi poscit, eius succus adeo verè, & merè sanguinem

guinem ementitur, vt Græci finxerint ante candidam fuisse, & ex vulnerato Veneris pede, nullo munito sandalio, dum per rosæ frutices preproperè ferretur, ex profuso cruore adrubuisse: sanguinem à bili expurgare Mesues dixit, quod eius stamina sint crocea. Colos eius chymistico magisterio elicitur, qui verè sanguinem repræsentat, mirè ad eundem effectum efficax. In Rhabarbari radicibus subrubentes partes conspiciuntur: Mesues etiam sanguinem clarificare, atq; omni ex parte cohibere occulta ratione dixit. Vinum rubrum putridum sanguinè expurgat potum, exhilaratoq; sanguine rubrum faciei colorem conciliat. Inest & cerasis sanguineus succus, sanguinem is expurgat, ob id qui eis vescuntur, cutis colore nitent. Allium in aruis sponte nascens in summo proce-ri caulis purpureos flores ostentat, colore & forma conspicuos, ac membrana ambiens spicas rubescit: corpus in meliorem colorem mutat, sanguinem emaculando. Tilia fructu lentisci sanguineo. Folia pota sanguinem detrahunt. Centaurium minus flore purpureo, cruentato: infuso eius decocto trahit sanguinem. Crocodilion sanguineo scapo, seruefacto & pota sanguinem copiosum per nares pellit. Sunt & rubra lilia, quarum radices cum mulso potæ, inutilem sanguinem ex aluo trahunt.

RUBRAS PLANTARVM PARTES, ET LAPIDEVM ESSE etiam vulnerarias. Cap. XXI.

RUBRA, vel sanguinei coloris, ad compescendum sanguinem valent, & ob id à chyrurgis vulnerariæ dictæ, quod vulneribus adhibeantur. Quorum exempla erunt hæc. Mori fructus sanguineus est, vescentiù labra & manus cruentant, & veluti sanguinea tabe pollunt: immaturus rufescit, & tunc præcipue sanguinem astringit, maturus nigrescit, & tunc soluit aluum: tunc præcipuè sanguinem reprimit, quàm illius præcipuè similitudinem gerat. Mira produnt de eo: si priusquàm in folia exeat, sinistra decerpi iubetur futura poma, (ricinos Græci vocant) hi terram si non attigere, sanguinem sistunt adalligati, siue ex vulnere fluat, siue ore, siue naribus, hæmorrhoidis: ad hoc seruantur repositi. Idem præstare & ramus dicitur, Luna plena defractus, incipiens fructum habere. Si terram non attigerit, priuatim mulieribus adalligatus lacerto contra abundantiam mensium, ex Plinio. Rubus fructu morum imitatur, foeminarum profluua cohibet. Galenus vulnera glutinare, dysenterias, ventris profluua, sanguinis expuitiones sanare dixit. Sic & rubus idæus. Malum granatum punice coloris est, fructus & flos sanguinem excreantibus, foemineis vuluæ fluxionibus laborantibus subuenire. Cythiniq; sanguinolèta glutinant ex Dioscoride. Flores, qui Creta & Cypro aduehuntur, quidè rubicundiore colore flagrant, cæteris ad eadem præstantiores sunt. Cisthus flore rosaceo, colore mali punicæ, sic & hippocisthus subruffa, sanguinem excreantibus, foeminarumq; profluuijs illitu potuè prodest. Polygonos siue sanguinaria cruentis exulcerationibus, & foeminarù mensibus valet, ex Dioscoride. Galenus cruentorum vulnerum glutinatorium dicit, & manantem sanguinem sistere, & mas qui flore puniceo, valentior est foemina, quæ alterius coloris flore insignitur. Lysimachia altera flore rufi coloris nitet, vulneraria est, & ad sanguineos fluxus, & excretiones valet. Bistorta rubro flore, vel subpurpureo, radice subrufescente, itemq; folio inferna parte. Si foeminæ decocto infideant, aut pubi illinatur, menstruas reiectiones compescit, & in iecta glutinat. Stillatitia minoris aqua epota ad sanguineam resudationem heparicam pollet. Amaranthus purpurea spica verius quàm flore, sed qua nihil aspectu gratius, aut iucundius conspici queat, nam tyrias purpuras flammeo suo nitore vincit: vsu mensem abundantiam cohibere, & cruentas expuitiones neutericorum experimento constat. Syderitis terria purpureo flore est; recenti vulnere apposita sanguinem supprimit. Rhus, quæ erythros appellatur: nomen huic fecit coccineus acinulorù color: foemina-
rum

rum abundantiam sistit, ex Plinio. Fraga puniceo succo turgent, vulnera sanant, & dysenterias cohibent. Corni bacca per maturitatem rubescunt, dysenterias valent, & muliebrium mensium excrementis, & alba bacca ad alba profluvia. Cerasa, quae *amarendulas* dicimus, diluto sanguinis rubore praedita, sanguini profluenti medentur. Oxycantha rubras fert baccas: ad menstrua. Eiusdem speciei aronia, siue *azarolus* dicta, etiam ad dysenterias valet: Myrti fructus & liber rubei: sanguineis excretionibus & mensibus opitulatur, & praecipue puniceo coloris species illa, & non atra. Lentisci bacculae rubescunt: aduersus sanguinis reiectiones, & dysenterias. Terebinthi fructus eiusdem coloris: & facultatis. Infectoriu granum, quod ex coccifera ilice nascitur, miniato cruore rutilat: Dioscorides ad vulnera commendauit. Tragium semine rufo: foeminarum profluijs medetur. Balsamina vulgaris fructu interius purpureae pheniccae, ad glutinanda vulnera, ad sistendum haemorrhoidas, & sedis sanguinem praecipue dotis. Paeonig grana rubra: cum vino austero pota menses sistunt. Xyris semine, & radice rubris, ad vulnera & capitis fractiones, Centaurium minus subrufescenti radice: ad sanguinis eruptiones, & menses: vis in vulneribus tanta, vt cohaerescere etiam carnes tradant, si coquantur simul. Hac Chiron curatus dicitur, quum Herculis excepti hospicio pertractanti arma, sagitta excidisset in pedem, ex Plinio. Symphitum petreum radice subrufa, ad dysenterias, & rubra foeminarum profluvia, & recentia vulnera conglutinanda. Anchusa radices manus sanguineo colore inficiunt: profluijs mederi Galenus ait: Lycopsis eiusdem speciei & radice: vulneraria est, ex Dioscoride. Potentilla radice nititur exterius perpurascente: dysenterijs, & vuluarum profluijs pota, illitaue auxiliatur. *Pirola* vocata radice exigua, subrufa: vulnerarijs potionibus, & vulneribus ferruminandis praestat. Virga aurea radice supernè rubella, caule etiam leniter rubescente, sistenti sanguini, & cogedis vulneribus laudatur. Tormetilla radice rubei coloris, cauliculis subrubentibus: comprimit menses, & sanguinem è vulneribus manantem, dysenterias tollit, & vulnera glutinat potu hausta. Symphonam, quam alij cromphenam, Plinius representat alternis viridibus, roseisq; per caulem folijs; eamq; in posca sanguinem reiciens mederi. Milium indicum florem rubris paniculis inuolutum habet, radicem etiam rubram: foeminaru profluvia sistit. Bliti folia adeo rubescunt, vt coccineo rubore infecta videantur: Hippocrates menstrua sisti eo cibo protulit, ex Plinio. Hydroper, siue *persicaria* in folijs sanguineis atras maculas habet: vulneribus sanandis mire virtutis. Praetense trifolium variatis guttulis, foliorum maculis in altero rubeis, in altero albidis, quorum ope vnum ad rubra, alterum ad alba foeminarum profluvia experti sumus. Hypericum, ascyrum, androsenum, & coris folia habent, & flores, qui digitis pressi, manus atro cruore inficiunt: ad vulnerum balsama valent. Est & beta tota rubra, folijs & radice; constringentem facultatem habet, vnde non vana coniectura ad vulnera valere iudico. Pimpinella species sanguisorba dicta, rubenti caule exit: muliebribus profluijs efficacissime prodest, dysenterijs, & capitis vulneribus. Oxalidis cauliculi, & frondes ad rubescunt: foeminarum menses sistunt. Rubello caule consurgit *solidago saracenic* dicta, solidaginis nomen indepra; quod claudere, & solidare vulnere labra queat, & vulnerarijs medicamentis admisceatur. Equiseti cauliculi ruberes sunt: sanguinem è naribus erumpentem stringit succus, prodest dysenterijs, & vulneribus conglutinandis. Aspalathus, siue santalum rubrum; sanguinis fluxiones cohibet ex Auicenna. Agallochum, siue lignum aloes, rubescens; adstringens est. Quercus lignum rubris per totum venis distinguitur, ob id robuffenum nomen inditum, pro rubore ex Festo, quod vbiq; rubras venas habeat: ad vulnerum profluvia, sanguinis excrementa, & dysenterias valet, eius folia glutinant vsq; adeo, vt Galenus vulnere inficito appoluisset, quum non aliud ad manus medicamen haberet, terendo folia leui petra, & vulnere apponendo. Caphura ex arboris corticibus exudans, maculis inter initia rubentibus, postmodum vi caloris excocta, vel ignium vi candescit: erumpentem sanguinem compescit, cumq; cogit. Iun-
cus

cus odoratus rubente scapo, fragmenta eius in purpuram vergunt: cuius flos sanguinis reiectiones supprimit. Hematites sanguinei coloris: mulierum fluxiones, & sanguinis reiectiones cohibet. Cinnabari Dioscorides hematitis lapidis parem vim tribuit. Rubrica sinopica ad iocinoris imaginem vergit: vulnerarijs emplastris admisceri solet, daturq; iocinoris vitio laborantibus. Rubrica fabrilis colore inferior, & viribus. Corallium cōtra sanguinis reiectiones magnopere efficax. Coroneolus lapis sanguinem quocunq; mēbro fluentem sistit, & scēminarum præcipuē fluxus. Heliotropio nomen inditum, quod Soli subiecta sub aqua, sanguineum Solem reddat: sanguinis fluxum astringit. Sarda rubei coloris: ad sistendum sanguinem valet. Stibium, & chalcantum si comburantur, sanguinei coloris euadunt, erumpentem sanguinem è cerebri vena, & è pectore mirabiliter cohibere nouimus, sic & de alijs, ne longiores simus.

QVOD RUBEVS COLOR NATVRALITER SIGNIFICET.

Cap. XXII.

Nunc perscrutandum ecquid naturaliter ex manifestis qualitatibus rubeus color poterit demonstrare. Auerroes rubrum colorem caliditatem demonstrare dixit, propter ignem, qui in eo conspicitur. Albertus non infelix Philosophus, rubeum colorem ex aqua lucida & terra subtili incensa fumosa supernatante causari, quæ aquam & terram in rubeum conuertit. Mihi autem videtur rubeum colorem ex nimia terra fieri, est enim candidus color inter colores pellucidissimus, & rubeus tenebrosus valdè, ob terreas partes, ob id colores rubri omnes stiptici sunt, vt in rubeo vino videre est: fructus qui nigri futuri sunt, maturescentes rubescunt, & acerbi sunt, vltimam verò maturitatem consequuti, & maximè concocti nigrescunt, vt in cerasis, moris, punicis, oleis, vuis, myrtis, ceterisq; videre est. Rosæ, leucoia, & garyophylli flores neglecti, vel in aridis locis confiti, rubescunt: nimia siccitate, in cultis verò rigatione, & stercoreatione humefcentes nigrescunt. Rosa rubea, & humida calidaq; ex Galeno. Lychnis calida siccaq;, sic nerium ex Auicenna, Aspalathus, siue santalum calidum, siccumq;, papaue- ris syluetris flores etiam calidi sunt, & si Medici omnes frigidos dicant: dilatis rationibus in sua loca.

QVOD MISTI PLANTARVM COLORES MISTOS HUMORES TRAHANT.

Cap. XXIII.

Diximus emaculatos plantarum colores, qui simplices nostri corporis humores trahebant, nunc multorum colorum petulantiam experiamur. Theophrastus dicit flores alios unicolores, alios bicolores, alios versicolores esse. Aristoteles libro de coloribus ait, florum pars vna rubet, altera punicat, altera candicat, vel purpura relucet, vnde liquet flores specie versicolores notari. Cuius ratio est, quod pars altera concocta magis, altera minus, vel quod diuersis in partibus humoralis, vel varius existat. Sed cur in floribus maior colorum petulantia, quam in folijs, vel fructibus, docet idem Problematum libro, de linguæ coloribus loquens, quod tot in ea colores omnes conspiciuntur, quot in cute, quod prætenui cuticula cōregatur, vt vel minima in ea varietas deprehendi possit: quum subtilissimæ plantarum partes, & maximè perspiciuæ in floribus perspiciantur. Sed colores, qui alijs coloribus inficiuntur in floribus, vel folijs, varias virtutes, & vitia ostendunt, & priorum rationem sequuntur. Flos bicolor vtriusq; virtutis compos est, & sic versicolores variorum: vnde accidit, vt eadem planta varias, & inter se pugnantem qualitates habeat, quod ex varijs, & aduer.

aduersantibus humoribus conster. Mastiche abstergit, digerit, & firmat, acerum frige-
facit & calefacit, & contrariæ illis vires sunt, quoniam eorum indiuiduæ particule per
appositionem, non per confusionem coeunt, vt arena si lento conglutinetur humore,
inque vnum corpus coagmentetur, non per confusionem corpusculorum suorum in
corpus, quod vnum videtur, concrefcit, sed per coniunctionem, contactumq; confi-
stit: ergo si ita est, contrarias qualitates diuersis particulis mastichæ, aut aceti inditas,
confundi; inuicem recusantes existimasse absurdum non est. Vt Alexander notat. In
humana Physiognomia dicebamus homines, qui varijs coloribus conspicuos oculos
habent, varijs moribus constare, & plerunq; dolosos & reprobos esse, quorum familia-
ritatem fugiendam dicebamus: sic plantas variorum colorum commistu insignitas, va-
ria & plerunq; inter se aduersantes qualitates habere, nec ijs fidendum: sed maxima per-
scrutatione deliberandum. Idem de animalibus, gemmis, & lapidibus dicendum, quo-
rum eadem causa & natura: ob id non simplices humores purgant, quum non simpli-
ces colores plantis insint, sed variorum discrimina promiscuè coniuncta. Et queadmo-
dum nostri corporis humores in alios concoctione transeunt, vt bilis in choleram, sic
& lutei flores verustate, vel cultu in croceos, rufos, vel purpureos abeunt. Exempla
erunt. Si flores sunt albi, luteiq; hi pituitam simul & bilem purgant. Anthemidi flo-
res circumcandidi radiantur, luteum glomerulum ambientes: ex Galeno pituito-
sis & biliosis febribus medentur. Parthenium flore per ambitum albo, intus melino: bi-
lem & pituitam trahit. Sambucus & ebulus umbellas gerunt, quæ candidum florem pa-
riunt, in quorum umbilico flauescunt: vterq; pituitam & bilem euacuat, quia vtriusq;
inter se florum cognatio. Arbor vulgò *frangula* dicta, flores edit albos, sed lignum inte-
rius croceo colore flauescit, & pituitam expurgat. Sunt & radices albæ, atræq; quum
ater in floribus difficilè reperiatur, quæ pituitam & melancholiam expurgant, vt man-
dragora femina, quæ radice nititur foris nigra, intus alba: per vomitum pituitam, atræq;
bilem extrahit. Apios radicem habet, cuius corpus intus candidum, extra corticem ni-
grum: vomitione bilem, & pituitam extrahit. Sunt quæ bilem, & sanguinem expurgat,
vt pote rhabarbarum: radix foris nigra, refescens intus, & glaucescens cum aliqua albe-
dine: Mesues dicit deijcere modo bilem, sed pituitam, & sanguinem clarificare. Casia cro-
cea rubraq; est: à bili expurgat, bilem secum trahens. Iris ex multiplici colorum mistu-
ra non inuenusta constat, vt qui in diuersis plantis conspiciuntur, in vnus flore spe-
ctanda venit: nam amœno flauo, purpureo constat & albo: & præcipuè pituitam & bi-
lem extrahens, hæmorrhoidibus & sexcentis alijs medicamentis valet. Dioscorides ma-
gni ad omnia vsus dixit. Sic etiam rosa, lilium, aster atticus, & capparidis flores ex multis
constantibus habent, & diuersis qualitatibus constant, etiam inter se pugnantibus. Sup-
petit admirabile quodam de coloribus dicere, subinde se mutantibus, quos indulgens
Natura hominum saluti saragens, clementissimè demonstrat. Noxij enim fungi si discer-
pantur, paruo temporis momento colores variant: nam primo albi, subinde virefcunt
diluto virore, rancido aspectu, liuido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitum
labro, vt verè horrorem incutiât, qui colores omnes conspiciuntur in eorum faciebus,
qui veneno fungorum, vel laqueo strangulati sunt, quæ colorum varietas in innoxijs
non conspicitur. Monstrat nunquam satis laudata Natura idē in tripolio, quippe ter in
die colores mutat, manè candidos, meridiè purpureos, serò puniceos ostentat, & præ-
cipuè contra venena valet: nam qui veneno necatur, ex pallido purpurei, puniceuè cõ-
spiciuntur. Eadem in animalibus videre est, vt in testudine aquatica versicolori, galli-
nis, & alijs. In animalibus & lapidibus quot colores, tot virtutes, & species nocendi.
Serpens multis & varijs distinctus maculis, tot habet nocendi species, quot colores di-
stinctos, ex Arnaldo. Et Salamandræ morsus tot Medicis opus habet, quot distingui-
tur maculis. O opalus gemma tot virtutes habet, quot colores.

LACTIFERAE PLANTAE, ET ANIMALIA AD LACTIFERAM
 valent. Cap. XXXIII.

A si sanguis superabundat, & non putrescit, ut in superioribus, lac, sperma, & menstruum generat, quorum alterum generationis alterum generatis inferuit. Dicemus primò de lacte. Planta enim lactuosa, vel quæ lactis similitudinem gerunt lac generant, facilius enim fit transitus in simile, quàm in dissimile. Lactuosa nomen à lacte est, quod plus ei lactis, quàm multis in sit. Vescitibus ea mulieribus lac auget. Sonchus exiguum lac illato vulnere collachrymat, lactuca similis, nisi spinosus esset: caulis decoctus lactis abundantiam nutritibus subministrat: utilissimus ijs, quæ lacti coire sentiant, ex Plinio. Est iasone oler sylvestre cum lacte multo: cruda ex aceto in cibo sumpta, mulieribus lactis ubertatem prestat, inquit Plinius. Altheæ radice aqua addita, additari sub dio, atq; lactescere dicit Plinius & mammarum vitij occurrere. Aequè nota lanaria, lactoris vulgò est plena lactis, quibus ieiunis data, lactis abundantiam facit, ex Plinio. Bryoniæ radix lactat: lactis abundantiam faciunt cauliculi cocti cum tritico, potius. Tragium habet quiddam lacteum, gummi simile: in lactis defectu mammas replet, eiusque vnicè medetur. Sunt & hæribæ, quæ supra folia maculas habent, hæc insigne à Natura donata, ut lacti valere demonstrarentur. Carduus lacteus, folijs prae grandibus: lacteas incisuras in folio habet, & quasi lacteas maculas: plebecula muliercularum copiam lactis illius esu prouocat. Est & cerinthe, lycopsis, borago, & similes, quæ lacteas stillas habent, sed adhuc in experta virtutis. Sunt & quæ trita, commanducataq; lacteum succum ostendunt, ut cyrilus lactem prestat omnibus animantibus, & si à scriptoribus rei medicæ non scribatur, à studiosis agricolationis, & pastoribus non ignoratur, ut à Columella, & alijs habetur. Glaux eiusdem speciei: ad reuocandam valet exhausti lactis ubertatem: ob id Græci eugalacon vocant, ex Plinio. Eiusdem speciei poligala, cuius nomen à lacte. Nigellæ semen commanducatum, lactis speciem prebet: quo mulieres albidam, & lacteam faciem reddunt: omnibus diebus sumptum lac mulieribus auget. Eodem modo cicer vberibus lac auget. Sic granum & hordeum lactescunt, ut ex amylo, & prifana lac abundè suppeditatur. Amygdalæ, auellana & legumina, ut fabæ ex Auicenna lac generant, quæ commanducata lactescunt sunt. Sic & animalia quæ multo lacte abundant, scilicet quæ multipara, & multas mammas habent, ad prouocandum, & multiplicandum lac valent. Querit Aristoteles Problematum libro, cur capris & ouibus plurimum sit lactis, proportionem sui corporis? inquit, quod maioribus animalibus alimenti copia in corpus assumitur, cæteris in excrementum se confert; ouibus autem & capris, quantum in excrementum excrescit, omne in lac transit, vel quod plura gignunt, quàm quæ magno sunt corpore, itaq; plus attrahunt excrementi propter corporis imbecillitatem redundat, lac autem excremento consistere certum est. Auicenna inquit. Quidam dixerunt, quod comedere vbera propriè ouium, & caprarum cum lacte, quod in eis continetur, valdè est vtile ad hoc, propter illud, quod in eis existit, ex similitudine, aut propter proprietatem, quod est in eis. Præterea caprinus, vel ouillus caseus maximè lac auget. Multipara est sus, & suos partus perfectè edit, & alit: numerus fecunditatis ad vicenos, qua nil Natura fecundius genuit. Sus Aeneæ triginta porcos pepererat. Lacte suis potio cum mulso, adiuuatur partus mulierum, pro se verò potum, deficientia vbera puerperarum replet, ex Plinio. Vacca abundat lacte: vaccinus caseus datus nutritibus auget earum lac, sic butyrum, ex Auicenna. Sunt & lapides lactei, vel lacteis guttis insigniti, qui lac nutritibus adaugent, ut galactites, ex Dioscoride, & alijs.

LACTVOSAS PLANTAS, ET SPERMATICA ANIMALIA
lia sperma generare. Cap. XXV.

DIXIMVS etiam sperma vtile excrementum sanguinis esse, lac in plantis quia etiam spermatis similitudinem gerit, sperma etiam generat. Exēpla dabimus. Nomen commune tithymalis factum à lacteo succo, quo turgent, & tithymalis prouiores ad Venerem fieri homines dixit Plinius. Papauer lactuosum est, & sperma auget, ex Auicenna. Dens leonis ijs confert, quibus Venus effluit. Iasone emarcescentes coitus stimulat, ex Plinio, sic & lactuosa dracunculi radix. Fructus commanducari, qui lac monstrant, ad lacteum sperma generandum valent. Amigdalæ ad respiciendas vires, & ad Venerem roborandā præstāt, ex Galeno. Pinei nuclei lactuosi; & ad sperma augendum plurimum commendantur. Pistacea commanducata ad eadem. Thrafi radicula Veneris incentiuæ. Legumina eundē præstant vsu. Cicer copiosum semē generat, cuius grana admiffarijs equis exhibent, vt & cytissus. Ficus lactuosa, & ad Venerem valet. Ex oriza lactuosus cremor elicitur sperma generans. Phasioli, & lac omne hauustum ad idem valent.

SEROSOS PLANTAE HVMORES SERVM PVRGARE.

Cap. XXVI.

ASI sanguis in venis non superabundat, sed ab eis excernitur, vt in excrementum abeat, nascitur icor, siue serum, vrina, & sudor. Lac, inquit Dioscorides, serum continet, quod vbi discesserit à lacte, multo potentius ad purgationes redditur. Plantæ lactuosæ sunt etiam serosæ, lac postquam extractum est, si remorabitur paulisper, seperabitur serum: ob id valde serosos corporis humores excernit. Auicenna ait. Serum, sine aquositas est solutiua, lauatiua, & subtiliatiua. Tithymali omnes lactuosi sunt, vt diximus. Mesues aquam intercutem validissimè extrahere dixit. Lathyris frutex copia lactis tuget: grana in aqua pota, hydropicos sanant, aquam ex aluo trahunt cum vehementia. Eiusdem speciei, & vis Pityusa, peplus, & peplis. Ficum lac soluit aluum: hydropicis profunt illitu. Mori radicis cortex lactat, soluit, purgatq; aluum. Sycomorus vtriusq; naturæ particeps, & formæ, vtriusque vires habet: scalpitur vnguibus ferreis, aliter non maturefcit, per singulas ætates multo lacte abundante: potentia inter ficum & morum media. Cucurbitæ succus lactuosus, Græci volunt earum cibo vëtremlæuigari. Marina brassica vulnerata candidum liquorem dimittit: in cibo decocta vehementissimè cit aluum. Lactuæ nomen à lacte, quo manat, si eius lac potui detur, extrahit ex aluo chimum aquosum, ex Auicenna: eadem satina & sylvestris hydropicis à Crateua commendantur. Hieracio candidus, siue lacteus succus, carpitur per menses inciso caule. Succus in posca potus aluum purgat, hydropicis Crateuas propinat. Hippophaes radicem habet lacteo succo scatentem, qui aquam deijcit. Chameleæ lacte manat, aquas per aluum detrahit.

PLANTAE LAC COGENTES, ET HVMANVM SEMEN

coagulant, & lac dissoluentes, conceptum disperdunt & contra venena valent. Cap. XXVII.

DOSTQVAM in lactis mentionem incidimus, non ab re fuerit eas plantas, & animalia enumerare, quæ lac cogendi vim habent, non quod nobis lac coagulare curæ sit, sed quæ id efficiunt, & humanum semē coagulare possunt, quod lactis similitudinem gerit, vt generationi nobis prodesse possint: sic quæ lac eliquant, eisdem lac non coagulari: Vnde à nobis fugiendæ, vt semen dissoluentes, & geniturā irritam reddētes.

Q 2 Multis

Multis enim modis diuina phronea ad generationem propagandam vias referauit, similitudines ostendendo. Ad exempla hæc venient. Carduus spinosus est, radicem habet, quæ durefcens lacteum succum emittit, qui coaguli modo lac cogit. Idem etiam prolificum semen auget. Eiusdem speciei cnicus, cuius semen lac cogit. Spinæ albæ flore rura, & pastores vtuntur in cogendo lacte, & in caseum spissando. Ficus, & multo valentius caprificus suo lacte lac in caseum cogit: diximus iam ad muliebria, & ad conceptus valere. Galion nomen inuenit ex eo, quod flores eius vi spissandi, lac coagulet, valetq; idem ad Venerem proritandam, & ad conceptum. Balsami vis coagulandi lac est, vnde eius probatio est, si lac coagulet, quod quidem adulteratum non facit, immo & in aqua proiectum lactescit; ob id vuluis inditum, vel subditum ijs mulieribus, quæ concipere desierant, restibilem adferre foecunditatem dicunt. Lepus solus ex ijs, quibus pedes multifidi, coagulum habet, ex Polluce: fitq; ex eo coagulum, quoniam herbam lactei succi pascitur: suo coagulo omne lac cogitur. Coagulum leporis post mēstruas purgationes appositum vuluæ (pessi instar) cum butyro, præstat mulieribus, vt concipiant, ex Dioscoride: & leporis coagulum ad dragmas quatuor in portione datum vini, foeminae de foemineo, & masculo de masculino, & mox faciat coitum, post absteat se, statim concipit, ex Sexto. Contra verò, quæ lac dissoluunt, coactumq; fluidum reddunt, sperma irritum faciunt, & genituram perdunt: nam in vtero vbi semen à calore naturali, aut virtute formatiua, veluti in coagulum densari oportet, si id, vel externa aliqua vi citius, aut aliter quàm oporteat fieri omnino prohibeatur, conceptus & foetus formatio impeditur, quod si ex subditis pessi, vel illita viri glande ex medicamentoza quæpiam vi, seminis natura perturbatur, illud, vt par erat, coagulari non poterit, sed fluidum, aut densum, vel malè dispositum reddetur. Menthæ folia in lac demersa coire, densariq; illud prohibent, Dioscoride teste, & mammillis etiam applicata, in quibus lac densatur in grumos, dissoluit illud ex Actio. Vnde muliebribus ante coitum genitalibus, pessi modo, apposita, concipiendi vim adimit, ex Dioscoride, quorū multa apud authores videre poteris. Sed id duximus præmonendum, quod eadem, quæ lac condensant, illam dissoluunt, vbi coagulatum fuerit: ob id tempus animaduertendū, in quo propinentur, nam post immissum semen, & coagulatum, si vuluæ admiseris, dissoluit, ante verò coagulat. Hinnuli coagulum laudatissimum est, ex Aristotele, ad lac cogendum, idem ad coactū dissoluendum. Idq; priuatim triduo à purgationibus admotum vtero, partus spem intercipit, ex Dioscoride, ita coagulatum semen dispendit. Canabino semini tanta vis coagulandi inest, vt aqua infusa eam coagulet, sed largius sumptū à viro, genituram illius extinguit: at si modus adsit, vt diximus, conceptui opem afferre potest. Sal modice comestus, conceptionem adiuuat, sed multum coagulari semen prohibet, vt lac. Sal etiam ouibus sparsus, sed mediocriter, lac auget, Venerem proritat, & foecunditatem adiuuat, multum verò sterilem redidit, quod coagulatum dissoluat. Præterea quæ lac in ventriculo, vel tauri sanguinem coagulatum fluidum faciunt, eadem contra conceptum valent. Vt calaminthæ folia, laser, sal, acetum, lixiuum brassicæ semen, grossi lacteo succo turgentes, piper & reliqua. Ob id brassicæ flos in pessu subditus vuluæ post conceptionem, conceptum vitiat, & sic de reliquis imaginandum: sat sit hæc attigisse. Nec ab re fuerit aliqua addere, que nunc in mentem subeunt, quod animalia venenosa, quæ virus in lactis formam eiaculantur, vel lac resudant, eisdem lactuosis herbis morsus sanari posse, vel virulentum lac dissoluendo, vel coagulando. Salamandra percussa, lactea sanie manat, irritata lac euomit, ex Agricola: remedio sunt nuclei pinei, ex Dioscoride & Aegineta, lac recens, & præcipue bubulū, ex Dioscoride; scammonium, cuius succus non vacat lacte, nam lingua tactum lactescit. Rubera è compressis tuberculis, quibus dorsum exasperatur, lac exudat: valet ad eius venenum leporis coagulū, lac humanū, balsamū, laser, papauer, & ea, quibus lac cogidiximus. Lacertæ aquaticæ è vulneribus lactea virosa sanies defluit, vt in salamanda, eodem modo venenosa,

rosa, eisdemq; remedijs occurritur. Quum cauda ferit scorpio, venenum ab eo lacteu fundi Appollodorus author est, ex Plinio, cuius morsui lactuosa omnia auxiliantur: lac sylvestris lactuca, & satiuæ; opiū ex lactescentibus papaueribus. Cnico coagulari lac diximus, constat à scorpione percussos, quandiu teneant eam herbam, non sentire cruciatū. Sonchus, laser, alica ex lactescente zea, oryza, & trago. Sic ficus, caprificus, tithymali, & cætera.

SANGVINEAE PLANTAE ETIAM MENSTRA MOVENT.

Cap. XXVIII.

ST & sanguis menstruus ex supercrescenti humore, sed vtili generationi, quo alatur infans in vtero matris. Nunc & sanguinea alio modo mensium sanguinem mouent, alliciuntq;. Rubia radice & semine rubris, ab insectoribus colitur, quod ea lanæ, & pelles inficiantur: radix, semenq; trahūt mēstrua. Est & cicer rufum, candido validius, mēses trahit. Ruscus baccas rubras, vel sanguineas affert: mulierum purgationi valet. Cassia coralli æmula, cinnamomum rufum, mēses trahunt. Lauri fructus sanguineus, & olea: lachryma ethiopicæ cit menses. Hædera corybi rubri; triti, & subditi menses mouent. Cyclaminus purpureis, vel coloffinis floribus, menses potu, apposituè ciet. Anemones phœnicæ flore: mēstrua mouet. Radix centaurij maioris rubescit: menses extrahit. Phyllyrea fructu rubro, cit menses. Pastinacæ radix ad eorufa, vt sanguineo succo mædat: mēstrua mouet. Leucoium vnum purpurei floris, mēstrua expellit. Pœoniæ grana rubra, ciet menses. Hyperici flos digitis tritus sanguineum succū remittit, qua ratione androsimum dictum, mēstrua appositum pellit. Hæc omnia ex Dioscoride. Iuniperi bacca rufa; quarum oleum ciet menses. Semen ari cocineum, vt coralli modo rufescat, seminis dragmæ duæ ad menses ducendos valent, & alia infinita. Nunc animalia videamus, quæ mēstruis abundant, & ad euocanda mēstrua valent, & quæ careant, sistant. Vaccæ purgantur mēstruis, mēsurâ quidem amplius, quàm oues, & capræ, in regionibus calidis quinto quoq; mēse apparent, ex Aristotele: ob id taurinum fel mulierum purgationem adiuvat, lana succida appositum. Olympias Thebana addit œsypum, nitrum, ex Plinio. Oui, & capræ menses indicantur tempore coitus, quod idem post coitum, etiam fit ad tempus, mox desistit, donec parturiant, tum denuo indicantur, à partu purgatio abundè sequitur, ex Aristotele: œsypum menses euocat, ex Dioscoride. Ceruæ à partu pituitoso quodam humore purgantur: pessum ex medulla ceruina mensibus euocandis commendatur ab Agricola. Equa mēstruosa non est, immò minimum inter quadrupes emittere solet: vacat ad modum purgamentis in partu, minimumq; emittit sanguinis, videlicet pro corporis magnitudine, ex Aristotele: equini pili cinere sanguis sistitur, ad omne profluuium imposito, ex Plinio.

GLAUCI SVCCI PLANTAE VRINAM CIENT.

Cap. XXVIII.

VRINA, & sudor excernitur è sanguine, de vrina nunc dicendum, quæ educunt glauci succi stirpes: Horum exempla erunt. Ageratum flore croceò est: vsti nidor vrinam mouet. Abrotano aurei coloris splendescunt corymbi: vrinæ angustijs medetur: Hypericum & coris aurei floris sunt, & vrinas pellunt. Celtica nardus non flore solùm, sed folio flauescit: vehementer vesicam exonerat. Asarina asaro cognata, melinis floribus: copiosè cit vrinam. Crocum & lorium subducit. Idem & crocomagma operatur,

ratur. Sic cucumis satiuus, syluestris, asparagus, crithamon, eruca syluestris, asphodelus luteus, ononis, absinthium, mentha græca, ruta, panax heracium, & chironium, selseli, anethum, cuminum syluestre, foeniculum satiuum, & syluestre, rosmarinum, cuius semen cachrys vocatur, abies, artemisia, coniza, anthemis, althea, aiuga, heliochryson, corydalis, cyrtus, bunium, stœchas citrina, genista ex Mesue, & ruscus, omnes crocato flore insigniuntur, & insigniter vrinam mouent. Sunt & quarũdam fructus, vt cotonea, punica, cicer, lupinus, smilax hortensis, & ammi ex Syria delarum, solanum somnificum fructu in folliculis crocato, cotyledon, acerabulo, vt plurimum glauco. Sic & radices, vt gentiana, & ex Auicenna vrinam pellit: phu, nardus, costus, & vitis nigra: Aspalathum flauo intus ligno. Fauescunt & gummi, vt lentisci, terebinthi, iuniperi, cupressi, & amygdali, lachryma oleæ ethiopicæ, bdellium, succinum, mel & reliqua, quæ piget describere.

ARBORVM LACHRYMAE, ET SVDORES AD LACRYMAS
& sudores nostros valent. Cap. XXX.

SVNT & in plantis lachrymæ, & sudores, ad lachrymas & sudores nostros defluentes valere compertum est. Thus arboris lachryma est, quæ flagrantissimis aestibus è prægnanti corporis cortice stillat, cuius fuligo oculorum fluxiones suspendit, hoc exemplo è myrrha, resina, styrace omni demum lachryma colligitur ad easdem utilitates. Lachryma etiam, quæ ex arbore destillat Aethiopicæ oleæ, stillicidijs minutis mammosa, hebetiores oculos illitu clarificat, cicatrices in ijs, & albugines exterit, eandem guttam nostrates fundunt oleæ, & etiam in oleastro querendam. Aqua, quæ ex ovo, dum igni excoquitur, emanat, ad oculorum lachrymas valet. Est etiam tragacanthæ lachryma, quæ vulnerata radice manans concreuit, huius increbuit vsus ad oculorum medicamenta, ad retusas voces, ceterasq; distillationes. Eadem de sudore dicenda. Gummi ex corticis spiraculis prodeunt, sicut ex poris sudores: vt rectè dici possint arborũ sudores. Ferula imo caule vulnerata sagapenum emittit, idq; sudores ciet. Myrrha lachryma arboris in Arabia nascentis: aduersus alarum sudores, & tædia cum liquido alumine illinitur: diurnas distillationes lenit, & oculorum vlcera complet. Succinũ vt sudor, fluit, & sudores mouet. Smyrnium nomen indeptũ, quòd succũ myrrhæ saporis, & odoris exudet, vt alterum alterius loco cedat: vt myrrha sudores mouet. Anus ficus distillat gummi modo lachrymam, siccatuq; . Ficus sudores mouent: ob id autumnò in salubres putantur, quoniam desudantia, huius cibi opera, corpora refrigerant: caprificus etiam sudores elicit, oleum vetus corpora excalesciendo sudores discutit. Panax, ferula sui generis, radix autumnò, caules messibus inciduntur, in Macedonia succus erumpit sponte, opoponax dicitur, excipitur cum recens erumpit lachryma, sine sudor, cit sudores. Et ferula oleo perunctis sudores mouet.

SALIVOSAS PLANTAS, ET ANIMALIA AD CIENDAM
saluam valere. Cap. XXXI.

EST in ore saliuã, qua plurimum indigemus in febribus, ad sitim extinguendam, atq; animo volutanti, quæ plantæ, vel animalia saliuã ostendunt, occurrit portulaca, cuius folia propter humoris copiam pinguiscula sunt, & glutinosa constant succo, & saluari lentore, ob id, Leonzio auctore, portulacæ folia linguæ subdita ijs, qui siti excruciantur, bibendi desiderium restingunt. Ledo folia pinguis in cacumine linguæ similia, largo succo abundantia, semperq; virètia: sub lingua ore detenta, refrigerant, & saliuam

& salivam gignit: sic cucumeres & eiusmodi similia, inter animalia limax est, quæ in subterraneis & humidis locis vivit, etiã sine testis: si rãgatur, salivam vel salivam lentore madida fit: vestigia incessus argenteo colore splendent: noctu potius, quàm interdiu vagans: gerit in capite lapidem, limacium dictum, qui linguæ subditus, miram vim obinet ad cibandam salivam: quapropter aridis & sicculosis, nec non febricitantibus in ore volutari debet.

CARNOSAS PLANTAS CARNOSOS HOMINES REDDERE.

Cap. XXXII. & tabidis mederi.

DIXIMUS de humoribus & excrementis, nunc ad partes accedamus, & primo similes, & inter eas à carne. Caro, nervus, & vena, partes tanquam omnium communes, quæ velut stripium elementa habentur. Caro venam, & nervum intercedit, & interdum cortices, interdum folia constituit. Theophrastus radices alias carnosas dicit, quod carne constent, ut raphani, rapæ, ari, croci, betæ, hastulæ regie, bulbi, scilla, cepæ, gethyj. Distenditurq; caro in latitudinem in betarum foliis, & brassicarum, & tandem oleracea, quæ hortis feruntur, colunturq; majori ex parte carnosæ folia habent, arte & cultu saginantur, ut homini alendo per accommodata sint. Ex aqua carnes generantur, lacte ossa, ex Plinio. Carnosæ hæc quia magni sunt nutrimenti, & facilius in carnem commutantur, ad carnosos homines reddendos valent, & Medici phthificis, tabidisq; quibus caro eliquata, & tabefacta est propinant ea, sicut pingua ad macilentos, ut dicemus. Brassica folio carnosæ, & caule exarumescenti velut rapum, percocta tabidis remedio est. Porrum è bulbaeis, succu, vel ipso in cibo phthificis prodest, ex Plinio. Melo pepones carnosæ: datur tabidis. cremor eius lacteus ex hordeacea pitana. Ficus fructus carnosæ constat pulpa: viscera carne replet. Plantagini carnosæ folia, phthisin sanant, si bibantur. E radice constat albucus, modicis raris simili: nec alia numerosior, octoginta simul acervatis sepe bulbis, mandebatur hic olim cinere tostus, sale & oleo addito, cum ficis quoq; rufa radix præcipua voluptate. Aristarchus eius radicem quoq; prodit exulentam, & odore grato placentem: De testis corporibus, & tabidis constat bulbos eius cum pitana decoctos aperitissime mederi, panem ex his cum farina subactum saluberrimum esse. Bulbi omnes carnosæ sunt, multum alimenti afferunt, & carnem creant. Faba carnosæ est admodum tollo, & carnem gignit. Fungus non nisi caro est, multumq; præbet alimentum, ex Avicenna. Esculus, & quercus fructu & folio carnosæ, glandes multum alunt, & carnem porcis solidam creant, eorumq; fructibus primæ ætatis homines vescantur, & esculus nomen ab escaraxit: ante enim cerealem frugem, mortalibus è glandibus victus ministrabatur. Inter animalia testudo & cancer demptis corticibus carnosæ sunt, & humidi, quum in aquis vivant, & phthificis medentur. His exemplis alia exquirito.

OSSOSAS PLANTAS OSSIBVS MEDERI.

Cap. XXXIII.

NUNC de ossosis stirpibus loquemur, scilicet lignosis, nam lignosa pars stirpis ossibus respondet. Est enim lignum in planta, sicut os in carne, illiusq; officio fungitur, ut diximus, quum de similitudine plantæ cum homine loqueremur: Vnde ossosas plantas dicemus, quæ plurimo abundant ligno, contrarium in superiori diximus: nam quæ carne abundant, vacabant ligno. Theophrastus radices multas lignosas, & siccas esse dixit coronarijs stirpibus, & longè magis abrotoni, cruce, sed sylvestribus magna ex parte

ex parte. Lignosa & atriplicis radix, bliti, anheti, rumicis, corianni, & omnium ligno-
sissima ocymi, atq; in summam omnium multicaulium. Indigent ossa siccitate in eorum
morbis, & syluestria vrbani siciora diximus, quæ in earum aspectu liquido cognoscū-
tur, quum retorruda sint. Ad ossa carne tegenda optima sunt, dicunt Medici, quæ exic-
cant, & nonnullam habent abstergendi facultatem: nam ad nuda ossa carne superue-
stienda, vtuntur eis, quæ abstergant simul, & desiccant, nec magnopere calefaciant. Myr-
ra contorto arbore, duro, & scabro assurgit, vt inquit Theophrastus: nudatis ossibus
ipsa medetur. Lignosa arbor vlmus: cuius cortex contusus ad ossa fracta valet, ex Auicē-
na. Myrtus lignosa arbor, subtili cortice intacta, etiam fracta ossa fouet. Eodem modo
lentiscus, cuius foliorum decoctum ad ossa fracta ferruminanda valere testatus est Aui-
cenna. Balsamum fruticosa albor, cytiso, & terebintho persimilis, ex Strabone, ossium
squamas detrahente dixit Dioscorides. Aquifolium syluestris arbor, lignosisq; virgis
fruticans, cuius ope infracta ossa ferruminantur. Verbascum lignosis virgis: fractis &
luxatis ossibus auxiliatur. Exiccat abrotonum, lauendula, libanotis, & similia, quæ syl-
uestria sunt, sed ad huc iam dudum inexplorata.

**NERVOSAS, ET CARTILAGINEAS PLANTAS, ET ANI-
malia neruis prodesse, & cartilaginibus. Cap. XXXIIII.**

NERVUM in plantis dicimus, quod continuum, fissile, prælongūq;
spectatur, sed infociabile, germinisq; infœcundum. Theophrastus
neruicaules, & nervosas plantas vocauit ferulam, ferulaginem,
foeniculum. Esse & nervosas plantas, quarum caulibus vtitur ad
restes, funes uè, scilicet flexiles, vimineas, & sequaces, vt linum, ca-
nabis, & vrtica. Sunt & plantarum frondes, quæ neruos habent
in prona parte, vt manus: alimentum enim per venas, & neruos
ijs partibus defertur. Vnde frondium aliæ ex neruo, cortice & car-
ne constant, vt ficus, vitis, aliæ quasi ex neruo tantum, vt harundinis & frumenti. Du-
rissime arbores, quibus nerui durissimi. Nerui ex ligno & carne temperati videntur, car-
ne quidem tensors, aridiores uè, ligno molliores; ijs tota planta peruincitur & robora-
tur. Sed exempla afferamus aliqua. Poterion Iones neurada vocant, quia nervosa plan-
ta: radices dimittit binum, ternum uè cubitorum, nervosas, & firmas: tusq; præcisus ner-
uis, & vulneribus glutinandis illinuntur: illarum quoq; decoctum neruorum affectibus
prodest, ex Dioscoride. Maluæ radix nervosissima est, vt rumpi, extirpariq; nequeat: de-
coctam neruis prodesse dixit Plinius. Huius species althea radice nervosa, durissimaq;
ad neruorum rigores Dioscorides optimam prædicauit. Petcedanū ferula caulem mit-
tit foeniculo similem: omnibus in vniuersum neruorum vitijs illitum prodest, & conuul-
sis. Laserpitium in Syria nascitur, caule ferulaceo, neruorum conuulsionibus opitula-
tur. Sagapenum ferulaceæ herbe succus: datur contra neruorum resolutiones, & conuul-
sis. Entorbium ferula in Lybia: Mesues neruorum infarctus expurgare, & conuulsis pro-
desse scripsit. Triticum harundinaceo folio, eius farina ad neruorum fluxiones valet.
Plinius lactis copiam ossa alere scripsit, frugum neruos, aquæ carnes. Ficus frondes ha-
bet neruis conspicuas, quarū cinis neruorum vitijs, & conuulsionibus illinitur ex oleo.
Vitis neruos super folia extantes habet: vinum neruis prodest, & nocet: nam vino vete-
re leduntur: & foris adhibito fouentur, & sarmentitius cinis ad neruorum crassitiem va-
let. Iris harundinaceo folio, & nervoso constat: ad conuulsos valet. Acorum eiusdem
speciei & virtutis. Lauandula cauliculo constat quatuor neruis per longitudinem præ-
cincto: conuulsis prodest: eodemq; modo iuncus odoratus, galbanum, xyris, libanotis
conuulsis profunt. Canabis nervosus: contractos articulos emollit, ex Plinio. Anethum
neruorum doloribus, ex Auicenna. Equisetum consolidat vulnera etiam in neruis, ex
Auicenna

Auicenna, sic & turbit, & albus valet ad nervos, ex Plinio, qui nervosus, & inextirpabilis. Idem & de animalibus opinandum. Serpentes, & vermes noruosi sunt, vt solum nervi videantur: serpentes nervorum vitij auxiliari Dioscorides dixit. Lumbrici contusi & nervis applicari, etiam obruncatos ferruminare possunt. Taurus nervosum animal, cuius nervis ad glutinum vtuntur: valet ad spasmum. Et Plinius serpentum senectus in pelle taurina adalligata, spasmos fieri prohibet, & medulla eorum nervorum contractiones soluit. Nec obstruit hæc commonere, quæ nervosa, etiam nervos intendunt in venereis congressibus, vt linum, vrtica, ferula, cephaliones, cardui, gladiolus, & galanga. Eodem modo & cartilagineos plantæ cartilagini medentur. Cartilago est flexilis molities Naturæ providentia, ne aliquæ corporis partes frangerentur: rupta non solidescit. Plinius cartilagineum herbarum genus vocat, quod tunicis carnosis constat, vt cucumis, cucurbita, raphanus, rapa, & pastinaca. Pastinacæ similis hibiscus, quem aliqui molochen agriam vocant, aliqui pistolochiam: vlcibus cartilagineis, & ossibus fractis medetur ex Plinio.

PLANTAS, ET ANIMALIA VILLOS, VEL CAPILLOS
referentia, alopecij mederi. Cap. XXXV.

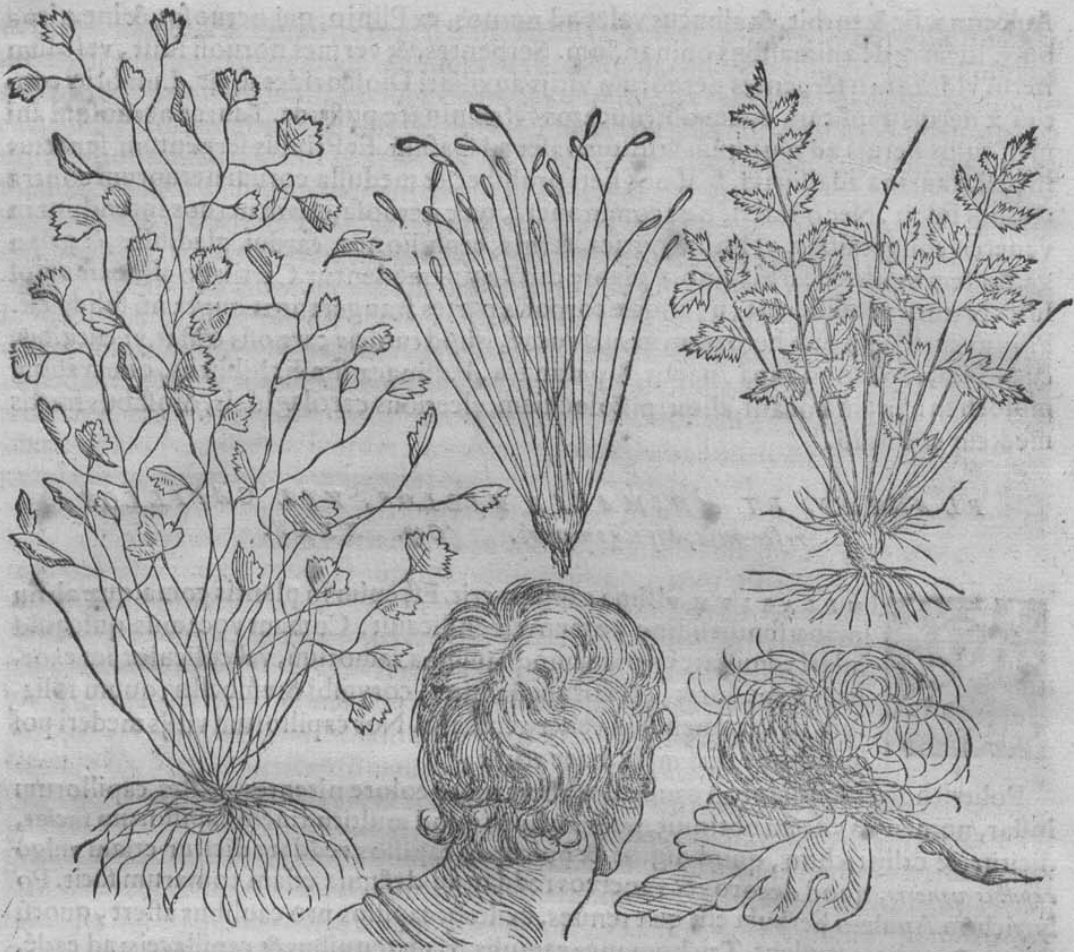
SIMILARIUM vltima capillus erit. Est enim in plantis coma, quæ ab humana similitudine nomen emendicavit. Comam vocamus quicquid hilari venustate crinium modo summa ramorum, vel colicorum exornat. Sæpe flores, vel florum stamina, corymbi & umbellæ, quum foliarum est cacumen, sua venere comant. Nos capillorum vitij mederi posse dicimus. Exempla hæc erunt.

Politrichon, siue adianton cauliculos affert nigro colore nitentes, exiles, capillorum instar, nomen ab effectu obtinuit, polytrichon, quod multitudinem capillorum faciat, dicitur & callitrichon, quod nigros & pulchros capillos reddat: dicitur etiam vulgò *capillus veneris*, quod decoros & venereos reddat: ad defluvia etiam comarum facit. Polytrichon Apuleio herbula est, quæ tenues, exilesq; capillos pro caulibus affert, quorum defectum radices explent. Trichomanes ramulis etiam tenuibus & capillaceis: ad eadē, vt adianton, valet. Thapsiam folio fœniculaceo, siue capillaceo, cuius succus affricu alopecias explet. Auicenna testatur par non habere in operiendo capillis capite. Abrotano folia minutim incisa: Galenus vsti cinis ad alopecias accommodari. Fert quercus ex crescentiam quandam, quam pilum appellant: hæc pilula est, comam gerens lanaceam, mollem. Fert & alteram comigeram pilulam, verno tempore melligeno succo manus inficientem, ex Theophrasto: sed Plinius has pilulas ex adipe vrsino alopecias capillo replere dixit. Sunt & papposi flores, qui in capitulorum verticibus capillata lanugine compacti sunt, & efflorescentibus floribus in pappos abeunt. Carduus fructum affert celerius canescentem, & abeuntem cum aura: antequam floreat, contusus & expressus il lito succo alopecias emendat. Harundini fastigio senescente, densius excrecit tomentum, vt in palustribus per autumnum visitur, paniculum multi vocant: arundinum corticium ex aceto inunctus, ad alopeciam illinitur. Sunt & flores, qui summis umbellarum radijs emicant, rotunda quadam effigie cæsariem effigiantes, vt ferulaceæ plantæ. Lascerpitium ferula est: perunctus aceto, pipere, & vino alopecias implet, ex Dioscoride. Euforbium item ferulacea planta, & circinata rotunditatis umbellam gerit: & alopeciam capillo replet, ex Auicenna tractatu de alopecia.

CAPILLARES plantæ capillorum formam exprimentes hac tabella curavimus, vt in conspectum venirent. In extremis sedibus adiantum appinximus, in media polytrichon Apulei, infra quercus excrecentiam quandam.

B

Smyrnum

Smyrnium sylvestre umbelliferum: ex eodem ad alopeciam capillo replendam ingeritur. Sic ammoniacum, sagapenum, & opoponacum umbelliferæ ferulæ, ex eodem in hyera Logodion ad idem propinantur. Cępæ succus alopeciæ afficitur, quia celeriter pilos auocat, sic & allium. Statuminosi flores idem demonstrant, scilicet quibus intus capillacea stamina insunt. Myrti flores vt intus stamina continent, sic & capillos augēt. Olea myrteos flores affert: ad eadem præstans. Martagon defluentes capillos replicat, & lilium, ex Plinio, & nymphaea liliaceo flore, laurus & hypericon. Sunt in croco flammea stamina, in capilli exilitatem efformata, quæ detracta è medio flore, capillis conferunt. Insunt & duriori thymo capreoli, cincinnati, quasi crines, epythymum dicti, & capreolorum modo thymi comas inuoluunt, & veluti capillitio quodam exornant: glabrum caput copiosis crinibus comant, ex Auicenna. Villosissima animalia hirsuta pilo crispo, denso, spinoso, vel quæ spinas capillorū vice gerant, demonstrant, quod maximā præstāt opem ad capillos generandos. Animalia villosissima frigidissimis locis inhabitāt, vt villis frigoribus tueātur. Villosissimus animalū lepus, soli enim in bucca & sub pedibus pili ex Aristotele, & Plinio: Ex leporino crure, vel lana exucta, ex Dioscoride fit medicamentum ad alopeciam. Vrsi pellis villosissima, & Numidicis prolixiores pili, ex Solino: eius adeps alopecijs subuenit, ex Dioscoride, & Auicenna. Suum pili crassiores, quā bouum, & elephantorum: nec hybernū amittere solent, vt cęteræ quadrupedes: eius axungia fluenti capillo fert opem, ex Plinio & Aegineta. Vulpi pellis villosa, in Germania villosior: cuius caput vstum, & inunctum alopecia emendabitur. Erinacens & hirtrix aculeos,

aculeos, pilorum vice habent: nam & pili in spinas degenerant: cinis exusti echini valet ad capillorum defluvia, ex Galeno. Capræ spirillum habent dependentem ex mento: sunt enim pili crassi, & hirsuti: quorum cinis mirè fluentem capillum cohibet, ex Dioscoride & Plinio. Hippocampo crista duris horret pilis: ad alopecias emendandas datur. Idem de reliquis suspicandum.

FLAVAE, ET NIGRAE PLANTARVM PARTES, ET ANI-

malia ad flauos nigrosq; capillos reddendos prestant.

Cap. XXXVI.

DOSTROYAM in crinium sermone incidimus, docebimus etiam ex apparenti indole, quomodo mulieres placeant viris suis, & viri mulieribus, scilicet quomodo eos flauos reddamus: nam inspiciendo flauas plantarum partes, radices, truncum, flores, siue fructus, si eos optimè flauo colore coloratos intuebimur, ad capillorum decorationem valere cognoscemus, demonstrante Natura. Lyfimachia flore aureo est, lytron, tam Dioscorides, quam Plinius alio nomine appellari tradunt, quod putatur pro luteo deprauatum. Vitruuius ait, qui non possuntur chrysocolla, herba, quæ luteum appellatur, vtantur, cœruleum inficiunt, & conficiunt viridissimum colorem. Talis est lyfimachia apud nostros infiores vsus: nam cœruleo colore, quo glastum tingit, eam superinducentes, viridem efficiunt colorem: nam si per se sola adhibeatur, flauum colorem reddit: quia flauum facit capillum, pictores enim ex luteo, & cœruleo contritis, viridem efficiunt colorem: à luteo colore, quo micant flores, capillum flauum facere coniecerunt. Xanthij semen, quod in echinata platani pilula inuenitur, rufescit antequam marcescat, collectum & tusum in sicile, capillum reddit flauum: si cum vsus exigit, hemina vnus instar in aqua tepida capiti collinatur, vtiq; si præparatū ante nitro sit caput. Ex quo vsu Xanthum flumen dictum putant. Ligustrum, siue cyprum Dioscoridis, quod è Turcica nobis adfertur, vulgò *alchena* dictum, cuius folia contrita, crocea, siue ruffa: ruffum capillum reddunt, vt idem inquit, non autem ligustrum vulgare *Matthioli*, si folia in radice succo maduerint, quum costet radice, si germana est, quam afferunt, croceo folio. Erythrodanum Latinis rubea dicitur, quia semen & radix rubea est, quibus lana, & pelles inficiuntur, ob id ab infectoribus studiosè colitur: folia capillum tingunt. Chrysolachanon ex colore nomen inuenit, in luteum languescens, auri amulo, nec aptiori vocabulo, à re ipsa dicto, appellari potuisset: & amulum auri colorem satis confusus videtur Plinius, quum capillos infici syluestri præsertim atriplice commemoret. Accipitrinus pes colore subluteo est, quo capillus rufo colore inficitur. Lycij lignum in tus rufescit, & radix: tusum & maceratum croceum succum reddit: flauos capillos facit ex eodem. Lotus radice & fructu croceis est: Plinius radice lana, pelles, & cortices tingere dixit, sed Dioscorides capillos rufare. Siue vulgaris lotus fuerit, siue aphricana, quæ nos iuiubam appellamus, mulieres nostræ etiam suum fructum crocatum, puniceum incoquunt, ad deaurandos capillos. Thapsos in Theocrito Poeta legitur herbae genus, tingendis lanis vtile, quo & capillus rufescit, quod non à thapsia diuersum iudico, quum & thapsia in cacumine vtilis ferat anetho similes, & super eas luteos flores. Mel aurei coloris est: supra omnia flauos, rufos, & aureos capillos efficit. Extrahitur enim aqua chym istis vasis & oleum, vt docebimus, hoc rufos, illa aureos capillos tingit mirè, colore ad multos dies durabili. Rhabarbarum luteo succo est, tingendis capillis optimum, & caput non lædit. Ex aureo lithargyro paratur decoctum, mirè ad capillos aureo colore tingendos vtile. Ex Plinio. Arbos, quæ vocatur euonymos, nostri, quia ad fusos netu muliebri celebres vsurpant, *fusanum* vocant, flore est luteo, filiquis quadrangulis, grano crocata membrana clauso, ligno intus buxco; nostræ mulieres eo vnguentum parant, quo

R a ad pul-

ad pulchros, & flauos capillos reddendos uiuntur. Et ne latius euagemur, res omnes ferè crocæ, croceos capillos reddunt. Nos eiusmodi decocto sepius vti sumus. Sumi to rhabarbari fabæ magnitudinem, foeni græci manipulum, croci syluestris, liquiritiæ, rabacci vocati, corticum aranciorum, ac triticeæ paleæ tantundem: his quernum cinerem addito, & incoquito, vt tribus digitis descendat aqua, inde lauentur capilli. Eadem methodo nigra plantarum partes, siue semina, radices, & folia, nigriq; coloris animalia, nigros capillos reddunt. Et ad exempla accedamus. Hedera herbaceis primū corymbis, mox atris: capillum denigrat, ex Dioscoride. Myrtus baccis nigris: ad capillorum nigritiam vti debere monuit idem. Nigris moris rubus fruticat, velut atro cruore manus inficientibus: eo capillus nigro colore inficitur. Morus fructu, quum pubescit rubro, vbi maturuerit atro, vt nigra vitis fructus sanguineo colore, atro manus tingentes. Tingunt capillum vitium, & ficus nigra folijs simul coctis in aqua cœlesti. Rhois fructus rubescit, vbi maturuerit nigrescit, tunc eius decoctum capillos denigrat. Adianto iuncea sunt cauliculi, capillares, fusco, sericeoq; colore nigricantes, capillum tingit: & ad hoc decoquitur in vino cum semine apij, ex Plinio, alij callitrichon, alij polytrichon vocant, vtrunq; ab effectu. Eruo semem nigrum, siliquæ eius virides, priusquam indurescant cum suo caute, folijsq; contrita, capillos nigro colore inficiunt, ex Plinio. Cupressi nigra folia capillum denigrant ex aceto. Acaciæ seminis succus maturus niger, acerbus rufescit, probatur nigra, flore subobscuro, ex Demetrio: eo capillus nigro colore inficitur. Polemonia nigro in corymbis semine, Plinius nigritiam capillo dare in oleo decoctum dixit. Hypericum semine nigro, succo sanguineo: capillum denigrat, ex Plinio. Ilex ligno, folio, & radice nigris: iligææ radicis cortex coctus, dum mollitus intabescat, & tota nocte illitus capillos denigrare traditur, prius cimolia terra purgatos. Gallæ combustæ aceto decoctæ, capillos nigros reddunt. Lithargyrum argenteum decoctum in lixiuio ex quercus cinere, & calce parato, vsq; dum iniecta alba lana, eam perfecte tingat, mirè barbam, & capillum tingit nigerrimi coloris, diuq; durabit, nec deregitur tinctura. Ladano nigra folia: capilli nigritiam custodit: & canitiem arcet. Nos hac mistura vti solemus pro barba & capillis. Sumito lixiuij communis quantum voles, decoque in eo saluia, & lauri folia cum corticibus iuglandium viridum: mox laua: aut ablue madefacta spongia, & lataberis effectu: plurimum enim nux ad denigrandum capillum valet, primū prodeuntibus id compertum, infectis tractatu manibus, Ouidius,

Nostra notat fusco digitos iniuria succo,

Cortice contactus inficiente manus.

Eadem regula & in animalibus valet. Capillum denigrant sanguifugæ, quæ nigerrimæ sunt, quæq; nigro vino sexaginta diebus computruere. Alij in aceti sextarijs duobus, sanguifugarum sextarium, in vase plumbeo iubent putrescere totidem diebus, mox illi in Sole. Sornatius tantâ vim habere tradit, vt nisi oleum in ore contineant, qui tingunt, dentes quoq; eorum denigrare dicat, ex Plinio. Cornicis ouum in areo vase permistum, & diu exagitatum, illitum derafo capiti, donec ouum consumetur, nigrum capillum efficit, sed donec inarescat, oleum ore habendum est, ne nigrescant dentes, ex Plinio. Oua hirundinum, quæ nigerrimæ sunt, idem efficiunt.

GLABRI, ET CRISPI PLANTARVM CAULES, FOLIA, ET

animalia ad psilothra, & crispas capillos valent.

Cap. XXXVII.

SVNT pleriq; herbarum coliculi glabri, læuesq;, quibus substolluntur, sunt & depiles pleriq; animalium cures, quæ ad pilorum nuditatem valent, & ad psilothra. Hyacinthi caulis nulla horret asperitate: huius radix mangonicis venalitijs pulchrè nota, quæ in vino dulci illita, pubertatem coercescit, & non patitur erumpe-

erumpere. Hoc medicamen comitatur fabula pueri Hyacinthi, quem Apollo dilexerat, quod impuberes homines reddat: caule & radice imum ventrem puerorum illinunt, quò tardius pubes erūpat. Cypero læuis caulis & glaber, vis ei psilothri tribuitur, quod confestim pilos detrahat. Dryopteris læuibus cauliculis, filici similibus: radix tusa psilothrum est. Animalia glabræ cutis pro psilothris valent. Thumnus ab omnibus squamis omnino nudus, sed cutis planè læui, ex Aristotele. Pulmo marinus, si idem sit, pellucidus, christalli instar, læuis, ex pituitosa substantia, quæ in aquam soluitur. Lepus marinus læuis etiam, loligini similis. Plinius. Psilothrum est thinni sanguis, fel, iecur, siue recentia, siue seruata, iecur etiam tritum, mistūq; cedria, plumbea pyxide asseruatum. Ita pueros mangonizauit Salpe obstetrix. Eadem vis est pulmonis marini. Leporis marini sanguine & felle, cancri scolopendræ marini cinis cum oleo, torpedinis cerebrum cū alumine illitum sextadecima luna. Ranæ parvæ sanies efficacissimè psilothrum est, si recens illinatur, & ipsa arefacta ac tusa, mox decocta in tribus heminis ad tertias. Sanguis fuge quoq; tostæ in vase fictili, & ex aceto illitæ, eundem contra pilos habent effectum. Salamandra liquefacta in olio pilos euellit, ex eisdem. Sic & rubera glabros facit ex Catone, balneando & lauando. Lacerta viridis oleo decocta, post exemptos pilos facit ne nascantur, ex Galeno. Chamelæo valet ad depellendos pilos è palpebris, ex Galeno, & Archigene. Sed felle vitur Plinius. Magnum accedit capiti decus ex crispo capillo, idq; à mulieribus maximè expetitur, & quomodo id fieri possit, Natura docente, ex foliorū similitudine, aliarum uè plantarum partium edocemur. Adianto crispum veluti folium est, cuius decoctum ex semine apij, adiecto oleo copiosè, crispum densumq; capillum facit, ex Plinio. Apium folijs insignitur læuiter crispis, dissectis, & oris leniusculè lacinatis, ad eadem valet, ob id à Plinio cum adianto adiunctum est. Sphondilij frondes quadatenus in extremitatibus crispæ: capillamenta crispa reddunt peruncto capite, ex Dioscoride. Sic castanearum echini suis aculeis crispum capitis capillitium imitari videtur: faciunt etiam crispas capillos. Cameli pilus ferè crispus: fimi cinere capillum crispum cum oleo dixit Plinius, vt etiam ex sanguine pulli bubonis.

DE PLANTARVM PARTIBVS, QVAE HVMANAS REPRÆSENTANT, & primo quæ caput, item animalia magni capitis.

Cap. XXXVIII.

DIXIMVS similes partes, nunc instrumentarias, & dissimiles, & has in duas partes diuidemus, externas, internasq;. Primò externas, & à capite incipiemus. Caput in plantis ab humana similitudine appellamus, quod in orbem glomeratur: vnde partes, quæ globoso tubere concrefcunt, illicò capitis appellationem sibi arrogant. Radices nonnullæ sunt, quæ in capitis magnitudinem extuberant, vt scillis, sic & fructus, vt cucurbitæ, malapunica. Scillæ intantum crescūt, vt ad humani capitis magnitudinem accedant: eius vsus est ad comitiales, & alias cerebri ægritudines, præcipuè ex frigiditate ortas. Pancreatij eiusdem generis; eiusdemq; formæ, & virtutis. Inter apij genera capitatum est, quod instar humani capitis in Campania exauctum vidimus: proprietate quadam caput ferit, quod folia & semina nigra gerat, arcet tamen ebrietatem ex Simeone Sethi. Nux indica fructum producit prægrandem circinatæ rotunditatis melonis modò, oleum ex ea elicitur, ad dolorem & alia capitis vitia. Cotonea struthea, quæ magnitudine sua caput æmulantur, capiti, & cerebro conferunt. Cucurbita, & melones: cæteris fructibus vastiores, contra capitis dolores, quam ægritudinem Syriam vocant, suis ramentis occurrunt. Papauer sariuum capitatum est, ijs datur, quibus accersendus somnus. Illud tandem Plinij nō omitteremus ex similitudine desumptum. Herbam in capite statuarum natam, collectamq; alicuius in vestis pan-

stis panno, & alligatam in lino ruffo, capitis dolorem confestim sedare tradunt. Magni capitis animalia paulo supra mensum, robusta sunt, cerebriq; perfectionem ostendunt, nobis Naturæ indulgentia, ad nostri capitis vitia valere demonstratur. Asino grande caput, tauro ad sui proportionem paulo maius: ob id Plinius, Ex eadem aqua, de qua aut bos, aut asinus biberit paululum sumptum, aut potatum, tollit efficaciter capitis dolorem, asiniq; cerebrum ad comitiales valet. Elephantum prægrande caput, ex Oppiani descriptione: credit Aetius non parum iuuari memoria scobe dentis elephanti ex mulsa pota, & proboscidis tactu capitis dolorem leuari, ex Plinio, & comitialibus mederi. Sui caput grande: duo sunt in eius capite officula perforata à dextris & sinistris, quæ licio suspensa, capitis dolorem tollunt, ex Marcello. Castoreo grandiusculum caput: id ipsum capitis doloribus illinitur, ex Plinio: suffitum & respiratione haustum, vtilem dixit Galenus capiti, cum aceto mulso datum comitialibus, ex Plinio, infictum medetur vertigini, lethargicos, & veterno obdormiscentes excitat infusum, ex Dioscoride, Plinio, & Auicenna. Nocturæ ad corporis magnitudinem prægrande caput, à cauda de ouo exit propter pondus capitis, eius cerebrum in cibo sumptum capitis dolori remedio est, ex Plinio. Vpupa magnum habet caput: eius pennæ positæ supra caput hominis sedant sordam, id est capitis dolorem, lingua suspensa præstat obliuioni, ex Rhase. Eiusdem generis vlula, cuius ossa capiti alligata, capitis dolorem sanant, ex Plinio, Galeno, & Sexto: cerebrum in cibo sumptum comitiales curat, ex Aetio. Aquilis paulo supra iustum caput, eius os capitis alligatum remedium est ad cephalalgiam. Struthiocamelo, caput minimum, ideo ad capitis vitia de eo nulla extant remedia.

FLORES. QVI OCVLORVM SPECIEM REPRÆSENTANT,

ant, & animalia, eorum vitij mederi.

Cap. XXXVIII.

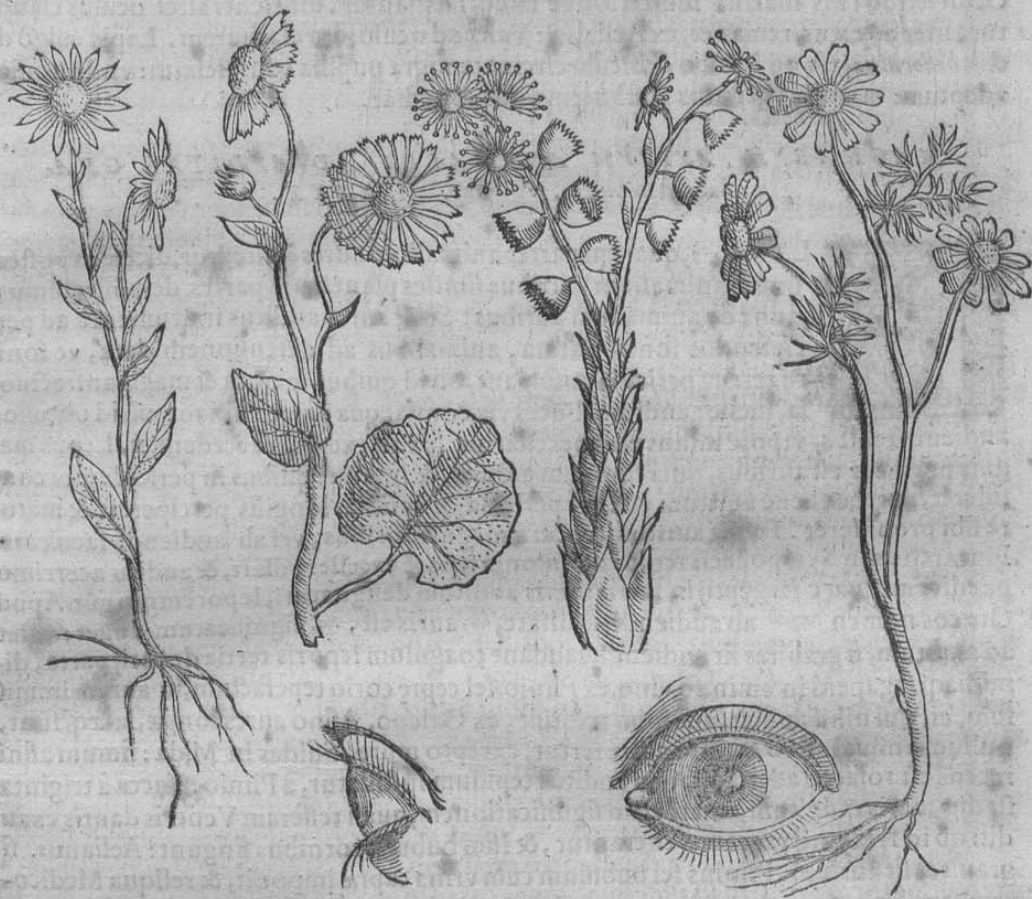

FLORES sunt, qui oculorum similitudinem monstrant, in medio umbilicum habentes, qui pupillam repræsentant, folia circumambientia, quæ bullatum illud glomerulum cingunt, radios ostendere videntur. Hos omnes oculis mederi dicimus. Et modum ostendemus. Anthemis, siue chamemelon umbilicum in medio aureum habet, foliolis per ambitum radiantibus, orbiculato ambitu candidis, & purpureis: illita, ægiloti medetur. Aster atticus florem in cacumine profert, per ambitum diuisum anthemidis modo, foliolis stellæ modo radiantibus: oculorum inflammationibus medetur. Semperuium maius, siue aizoon, Romani Iouis oculum vocant, alij bupthalmum, vel zoophthalmum, & oculum, ex Plinio, quod folia in ambitu oculorum effigiem referant. Dioscorides oculorum inflammationibus mederi dixit. Nardi celticæ species visitur, flore radiato albo, bupthalmi amulo: ad oculorum medicamenta, vt celtica nardus reconditur. Caltha florem in orbem circinatum refert, umbone in centro exeunte conspicuo in speciem oculi, siue luminis. A Columella videtur bupthalmum dici.

,, *Et flauentia lumina calthæ.*

Ad huius vsus acuitur in dies oculorum acies: & huius flore stillatitia aqua, oculorum rubor, & inflammatio arceatur, si oculis instilletur, aut si lintea in eo madefacta supponantur. Hieracium flores in ambitu circinatum habet: hanc dicit Plinius accipitres scalpendo, succoq; oculos perungendo, obscuritatem, cum sensere, discutiant: valet ad omnia oculorum vitia, ad nebulas, caligines, epiphoras. Vulgò *scarzonera* vocata florem promittit in orbem circinatum ex pluribus foliolis coronatum, vt oculi radios imitetur. Lacteus è radice succus, oculorum aciem acuit.

OCULARIVM florum spectandas delineationes peculiaris hæc tabella exhibet, quæ
hoc capite pertractantur. primam sedem à dextris sibi vendicat asteris atti-
ci planta, secundam pardalianchis aconiti, subsequentem aizoi,
postremam aubemidis. In calce in prospectum, & in
obliquum oculos expressimus,

Aconitum pardalianches oculorum medicamentis leuandi doloris gratia adijcitur: florem in medio bullatum habet, circumradiantibus foliolis. Heleniū pro floribus ocellos habet, vt anthemis: vinum ex helenij radicibus paratum, mane visum acuit. Seris pluribus foliolis, velut radiolis concinnatis, florem oculum effigiantem profert: oculorū inflammationi auxilio est. Abrotonum foemina floribus referta, comantibus in summo auri fulgore corymbis, & oculorū inflammationibus comodè illinitur. Anemones: refert florem papaueris, in medio capitula nigra: medetur oculorum inflammationibus, cicatricibus, & hebetudinibus. Papaueris flos similis, & virtutis. Argemone, vt anemone, flore conformato, ex ea curatur argema, & nubecula. Scabiosa flores profert, quibus defluentibus, capitulum remittit, rotundis ocellis refertum, raro Naturæ artificio: oculorum albugines tollit. Iridis flos oculorum colores refert, membranam ^{Хороиди} dicunt: cit lachrymas. Acaciæ semen lupino simile, siue christalloidi oculi: succus oculorum medicamentis valet, & procidentes reprimat. Nunc ad animalia noster se conuertat sermo, num aliquod infigne in oculis habeant, quo admoneamur à Natura ad præclara aliqua oculorum medicamenta: Chamæleonti oculi in recessu cavi, & prægrandes, & maio

res quâ in corporis' proportio poscat: ad glaucomata, suffusiones & alia oculorum vitia præstat. Ra na in oculis solum sanguinem, non alibi habet: ad visus claritatem valere varijs experim entis clara est. Nulli auium maiores oculi, quàm buboni: valet ad idem. No ctuæ magni oculi: ad optimè videndum valet. Idem de vlula sentiendum. Pavo oculos in cauda multos habet depictos: ad lippitudinem valet suffum igium è suis pen nis factû. Oculi testud inis marinæ lumen longè lateq; iaculantur, morienti alter oculus clauditur, alter apertus remanet, ex Aeliano: Valet ad oculorum claritatem. Lapis vulgò dicitur *belloculus*, quod in albo orbiculo circinata nigra pupilla conspiciatur: vnde nomen adeptum: manibus gestatus claritatem visus conciliat.

MAGNARVM AVRIVM ANIMALIA AD AVDITVS GRA-
uitatem valere. Cap. XXXX.

PLANTA S, quarum partes animalium aures imitentur, dicemus postea, quum animalium partibus similes plantarum partes demonstrabimus, nunc de animalium auribus. Sunt aures auditus instrumenta ad percipiendos sonos parata, animalibus ad defensionem data, vt sonitu territa pericula aufugiant, ob id quibus maiora & magis anfractuosa, melior auditus. Pisces vix constat qua parte audiant, ob id obtusior audiendi sensus, vtpote minus eius necessarius, sed ad exempla accedamus. Lepus magnis præditus est auribus, quia timidum animal, & inerme: quibus in periculis sibi confuleret, decebat benè auritum esse, vt pericula & insidias longiùs perciperet, & maturè sibi prouideret. Festus auritum vocat à magnis auribus, vel ab audiendi facultate. Plutarchus in Sympotiacis sensus acrimonia leporè excellere dixit, & auditu acerrimo præditum: quare Aegyptij in sacris literis auditum designaturi, leporempingunt. Apud Græcos nomen *αυρις* ab audiendi facultate, *αυρ*, auris est, *αυ*, significatum auget: valet ad auditum, si grauitas sit audiendi, laudant coagulum leporis tertia denarij parte, dimidiaq; sagapeni in aminæo vino, ex Plinio: fel cæpre corio tepesfactum, in aurem immisum, ei, qui nihil audiat, auditum restituit, ex Galeno. Asino aures longæ, lataq; sunt, nullum animal asino acrius audire fertur, excepto mure, Suidas in Mida: fimum asini recens cû rosaceo ad grauitatem auditus tepidum instillatur, à Plinio. Vacca à triginta stadys maris mugitum, amatoriam significationem, quasi tesseram Veneris dantis exaudit: ob id Aegyptij vaccam venerantur, & Isim bubulis cornibus fingunt: Aelianus. si grauitas sit aurium, Plinius fel bubulum cum vrina capræ imponit, & reliqua Medicorum familia, vel tantum vrina vetus calefacta medetur per langenæ collum subeunte. Sensu acerrimo audiendi, vt animalia vngula bipartita prædita, capras esse putant, ex Aeliano, & hominem acuti auditus Aegyptij significantes, capram pingunt, quæ auribus & quadam gutturis parte audit. Adeps caprinus instillatus auribus surdos sanat, ex Aesculapio: vel fel bubulum cum vrina capræ in cornu caprino per viginti dies in humatum, ex Plinio. Vulpes animal solerti auditus, amnes, gelatosq; lacus ad pastus itura, redituraq; non transit, nisi aure ad glaciem apposita, coniectare crassitudinem gelu, ex Plutarcho & Aeliano: adeps vulpinus ad aurium remedia valet. Aper optimè audit. Vulgaris versus.

Nos aper auditu, lynx visu, simia gustu,

Vultur odoratu, præcellit aranea tactu.

Ad aures minus audientes lotium in vino repositum tepesfactum auribus instillant, ex Plinio. Canis, præcipuè sagax, magnas habet aures: nil cane sagacius prouerbio fertur: canis adeps cum absinthio & oleo veteri aurium grauitatem sedat, ex Plinio. Anser ad strepitus ales acuta. Virgilius

,, canis

canibusue sagacior anser.

Galli, victis Romanis, in urbem irruerunt, Romamq; præter arcem capitulinam, ad quam difficilis erat ascensus, cæperunt nocte intempesta, quæ non custodiebatur, inuadunt, ac arx capta fuisset, nisi anseres interfuissent, qui cum eorum natura sit minime ab strepitu compescere, ad eius clangorem circumfusas excubias excitarunt, ex Aeliano, Lucretius ad id.

Romulidis arcis seruator candidus anser.

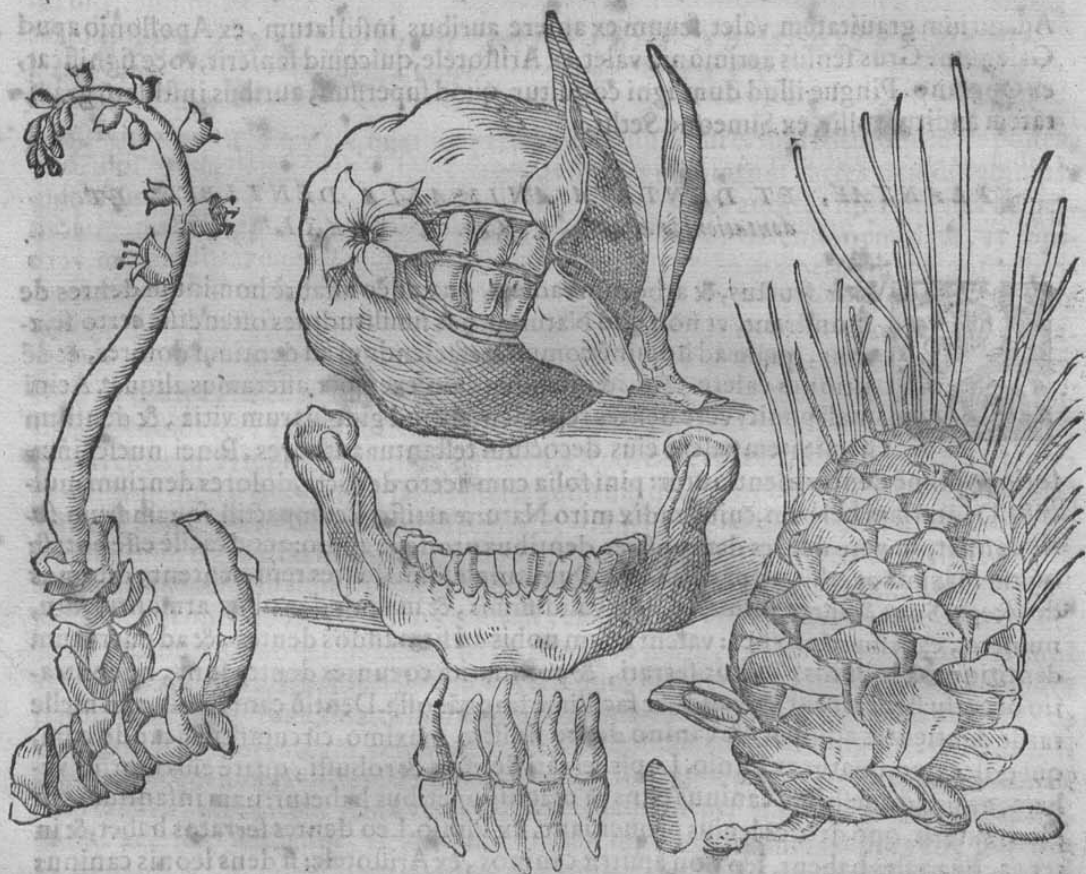
Ad aurium grauitatem valet seuum ex anseris auribus instillatum, ex Apollonio apud Galenum. Grus sensus acrimonia valet, ex Aristotele, quicquid senserit, voce significat, ex Oppiano. Pingue illud dum igni coquitur, quod superfuit, auribus instillatum grauitatem auditus tollit, ex Simeone Sethi.

PLANTAE, ET DENTATA ANIMALIA DENTIBVS, ET
dentationi præstant. Cap. XXXXI.

VNT fructus, & arborum radices, quæ adæo affabrè hominum dentes demonstrant, vt non aliò Naturam has similitudines ostendisse certo sciamus, quàm ad hominè commonefaciendum ad dentium dolores, & dentitiones valere. Ad id ostendendum exempla afferamus aliqua. Acinimali punici verè dentes repræsentant: ad gingiuarum vitia, & dentium firmitatem valere eius decoctum testantur authores. Pinci nuclei incisorios optimè dentes mentiantur: pini folia cum aceto decocta, dolores dentium mulcent. Dentariam herbam, cuius radix miro Naturæ artificio compactili squamarum ferre constat, vt verè dentes demonstrat, dentibus prodesse audio: quod facile esse potest: quum maxima acerbitate prædita sit. Quæ animalium dentes representent, dicemus deinceps. Sunt & inter animalia, quæ validissimis, & magnis dentibus armantur, situ, numero, excessuq; insignes: valent etiam nobis ad firmandos dentes, & ad puerorum dentitiones. Robustis canibus ferrati, & pectinatim coeuntes dentes sunt, ne contrario occurso hebetentur, & validi, vt facillimè frangant ossa. Dentium canis cinis cum melle tardè dentientes adiuuat: & canino dente sinistro maximo circumscarificando eum, qui doleat, adiuuatur ex Plinio. Lupis ferrati dentes, & robusti, quare eius morsus vehementissimè obest: lupi caninus dens in magnis operibus habetur: nam infantium gingiuas exerit, quò dentes leuius proueniant, ex Plinio. Leo dentes ferratos habet, & inter ea, quæ tales habent, leo non amittit caninos, ex Aristotele: si dens leonis caninus collo pueri suspendatur, antequam cadant dentes, & in ortu dentium secundorum, securum ab eorundem dolore reddet, ex Rhase. Mures in Paro insula ferrum exedere, & conficere dicuntur. Amyntas in Terebone Babylonica scribit eodem cibo vti, ex Aeliano. Gyaros vna Sporadum insula est, vbi mures ferrum erodunt, ex Suida, & Stephano. In Cypro idem accidere scribit Aristoteles in Mirabilibus, Heraclides in Chalcidensibus. Plutarchus in vita Marcelli aurum corrosisse in cella Iouis scripsit: Plinius bis in mense mures iubet mandi, vt caueantur dentium dolores. Hyæna lupi species, dentes ferratos habet: cuius dentes dentium doloribus, vel tactu, vel alligatos prodesse ordine scribunt. Lamia piscis dentibus est acutissimis, densis, triangulari forma vtrinq; serratis, quorum sex numero ordines: primi ordinis extra os prominent, & in anteriore partem vergunt; secundi recti, reliqui in os recurui: hos puerorum collo mulieres suspendunt, vt dentitiones adiuuent. Delphini dentes pectinatim coeuntes habent: infantium quoq; gingiuis, dentitionibusq; multum confert delphini cum melle dentium cinis, & si ipso dente gingiuarum tangantur.

EPYLSOS à maxilla dentes tabellula oculis subiecta exprimit, à dextris è dentarij specie
 unam designauimus, putantes ad dentium similitudinem effigiendam suffecturam,
 à sinistris pineum conum desquamatum, ut è suis oculis iacentes, &
 exempti pytides, siue pineoli, & in medio mali punici cor-
 tices, & membranulam dissectimus, ut acini
 eosdem simulates in conspe-
 ctum venirent.

Canis galeus piscis dentes habet acutos, & ad latera recuruos, sic & glaucus: infantium
 gingiuis, dentitionibusq; multum conferunt vtriusq; piscis dentium cineres: horum
 etiam dentibus gingiuas tangi prodest, & è collo suspensit. Sus, elephas, & hippopota-
 mus exertos habent dentes, eisq; ad auxilium, & robur datos: quibus non decidunt, ex
 Aristotele. Cerebrum illitum gingiuis puerorum valet ad faciles dentitiones. Sunt &
 robusti animalium rostri, validorum dentium vice, ad molendum cibum, & defensio-
 nem dati à Natura. Pici rostro quasuis arbores, & quercus tundunt, ut Græcis driçola-
 phi dicatur, ex Acliano, pascuntur enim vermibus, & tam vehementer arbores excuât,
 ut eas sternent, perduras amygdalas etiam tertio ictu pertundant, & nucleum erodant
 ex Aristotele: quorum rostrum ad collum suspensum, omnem tollit dentium dolorem.
 Coruini generis auibis prædurum rostrum datum est, ex Aristotele: dentium dolorem
 statim eo alligato abire tradit Plinius. Galli pugnaces, & valido sunt rostro, ut etiam la-
 pillos rumpant: officulo gallinarum si quis gingiuas scarificet, proiecto officulo, statim
 dolorabit, ex Plinio, & sic de cæteris.

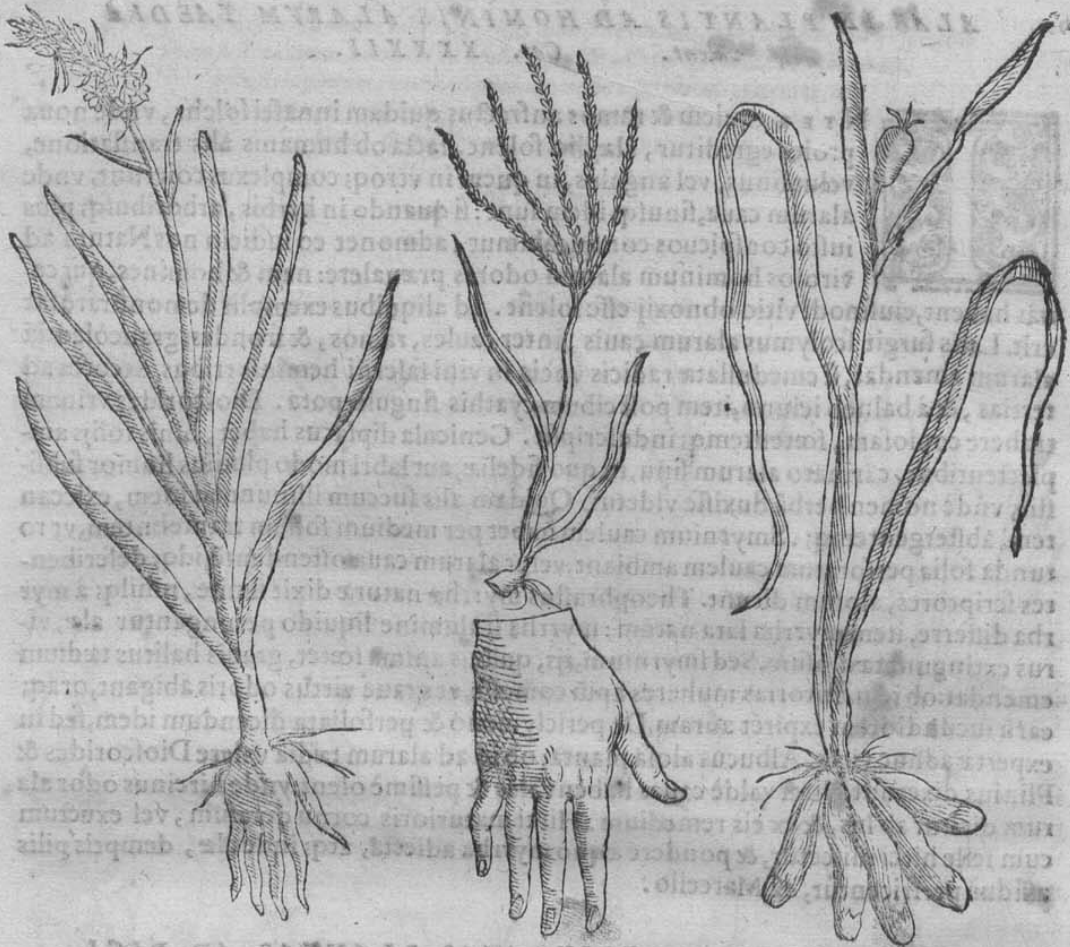
ALAE IN PLANTIS AD HOMINIS ALARVM TAEDIA
valent. Cap. XXXXII.

INTER caulem & ramos anfractus quidam innasci solent, vnde noua proles egreditur, alæ dici solent, facta ob humanis alis translatione, velut sinus, vel angulus, in quem in vtroq; complexus coierunt, vnde alarum caua, sinusq; idem sunt: si quando in herbis, arboribusq; plus iusto conspicuos conspicabimur, admonet eo iudicio nos Natura ad virosos hominum alarum odores præualere: nam & homines, qui carias habent, eiusmodi vitio obnoxij esse solent. Id aliquibus exemplis demonstrare sat erit. Latis surgit scolymus alarum cauis, inter caules, ramos, & frondes: graueolentiã alarum emendat, si emedullatæ radice vncia in vini falerni heminis tribus decocta ad tertias, & à balneo ieiuno, item post cibum cyathis singulis pota. Dioscorides vrinam trahere copiosam, foetentemq; inde scripsit. Gencula dipfacus habet, binis folijs amplectentibus, carinato alarum sinu, in quo fidelix, aut labri modo pluuius humor subsistit, vnde nomen herbæ duxisse videtur. Quidam alis succum illinunt ad idem, exiccantem, abstergentemq;. Smyrniū caulem habet per medium folium transeuntem, vt rotunda folia perforatum caulem ambient, velut alarum caua ostendentē, idq; describentes scriptores, alosum dicunt. Theophrastus myrrhæ naturæ dixit simile, nihilq; à myrrha differre, item myrrha sata natum: myrrha si alumine liquido perungantur alæ, virus extinguunt tædiosum. Sed smyrniū, ijs, quibus anima foeret, grauis halitus tædium emendat: ob id meritorias mulieres apuū comesse, vt graue virtus odoris abigant, oraq; earū iucundiorē expirēt auram. De periclymeno & perfoliata dicendum idem, sed in expertæ adhuc vires. Albus alosa planta: ob id ad alarum tædia valere Dioscorides & Plinius dixerunt. Hirci valdè cauas habent alas & pessimè olent: vnde hircinus odor alarum dicitur ab his, & ex eis remedium. Hirci maturioris cornu derafum, vel exuctum cum felle hirci miscetur, & pondere æquo myrrha adiecta, atq; inde alæ, demptis pilis assiduè perfricentur, ex Marcello.

DIGITATAS, ET ARTICVLATAS PLANTAS AD DIGI-
tos, & podagras valere. Cap. XXXXIII.

DE manibus dicemus, & articulis manū, pedumq;: vnde plantæ, quæ eiusmodi membra mentiuntur, ad articulos, podagras, earumq; vitia valent. Sunt enim nodosæ herbæ, vel geniculatæ, vel articulatæ, quæ in quosdam nodos extumescunt, quod verò inter artus, & genicula nodium intercidit, internodium dicimus, partes crassiores nodis conglobatæ, in quas internodiorum extrema coeunt, vertebræ dicuntur. Hermodactyli radices digiti speciè referunt, in quibus etiam vnguium imago spectari potest in summitate, quæ diuarcantur in quatuor, siue quinq; radices: Serapionis, & Pauli monitu vim habent ad articulorum defluxum præcipuum. Sunt è testiculorum genere *digiti citrini* appellati ab Auicenna, qui humanæ manus similitudinem ostendunt, ob id vulgus *Christi palmam* vocat. Eius radix ima sui parte inæquales quaternos, vel quinos diuiditur, velut digitos: neruorum obfractu, & pituitosa saburra oppressis opitulatur.

Hæc potissimum spectant palma christi vocata, hermodactyli, & vulgari ischami, siue dactyli Pliniani plantæ, digitatas manus notantes, vt in superiore sede videntur, in ima verò manus cum suis digitis spectatur.

Est in parietibus nascens *gramen digitatum* dictum, quod eius cacumen in quinos furculos diuidatur, vt apertæ manus similitudinem ostendant, ischæmon aliqui dicunt, alij Plinij aculeatum gramen, inquit: Aculeatum gramen trium generum, nam in cacumine aculei sunt, plurimum quini, dactylon vocant, hos conuolutos naribus inferunt, extrahuntq; sanguinè ciendi gratia, alterû, quod est aizoo simile, ad paronychia, & pterigia vnguium, vt cum caro vnguib; increuit, vtuntur cum axungia, ideo dactylon appellant, quia digitis medeatur. Ricinus folia quinquepartito habet: ob id aliquibus *Christi manus* dicitur: Mesues ea excrementa purgare dixit, quæ ad articulorum compages defluit: confert & articulorum doloribus, nempè podagricis. Ficus etiam tale folium habet: articulorum caraplasmati imponitur. Nodosa vitis farmenta: vinum ad articulos fouendos valet, & sic de alijs, & si vulgò iactetur.

Soluere nodosam nescit medicina podagram.

Demonstrabimus tamen aliquibus herbis ei posse occurri, scilicet nodosis. Sed quæ herbe nodosæ fuerint, queramus ex magistro. Theophrastus dixit, arbores alias nodosas, alias enodes, vt palustres: nodosæ sunt, oleaster, pinaster, & quæ apricis, aridis, vel gelidis locis nascuntur, vt montanæ. Syluestres nodosiores vrbani, & genicula in harundinaceis, & gramineis proueniunt. Et si ad naturales causas reducere libet, & nodosæ, syestres, & siccæ sunt: sed quia articuli plerumq; pituitosis excrementis infarciuntur, ob id siccis resoluuntur. Harundo crebris intercepta geniculis: Auicenna ad instrumenta

menta iuncturarum valere dixit. *Salsapariglia* nodosa, frequentibus intercepta articulis, prorsus ad nervorum dolores valet. Radix *china* arundinacea est, valet cōtra podagras. Iridis radices, vt harundinis, geniculatæ: ad podagras, & articularum duritiam. *Sagapenum* è geniculato ferulaceo caule: ex Mesue articularum compaginibus quantumlibet ad motum valet, & dolores sedat; quippe quod humorum lentores in his cruciatus excitantes, funditus delet. *Ammoniacum*, *thapsia*, meum, *sambucus*, *ebulus*, *ijs*, qui podagra tentantur, eodem modo profunt. *Hordeum* podagricis inflammationibus valet. *Cucurbita* geniculatis flagellis eas refrigerat, *cucumis*, *colocynthis*, ex Mesue. *Aristolochia* nodosis flagellis repens: ex Galeno podagricis affert auxilium. *Brassicæ* folia, vbi cauli adhærent, maximum ostendunt nodum, & imus caulis in rapi modum in tumescit: podagris, & articularibus morbis illinitur.

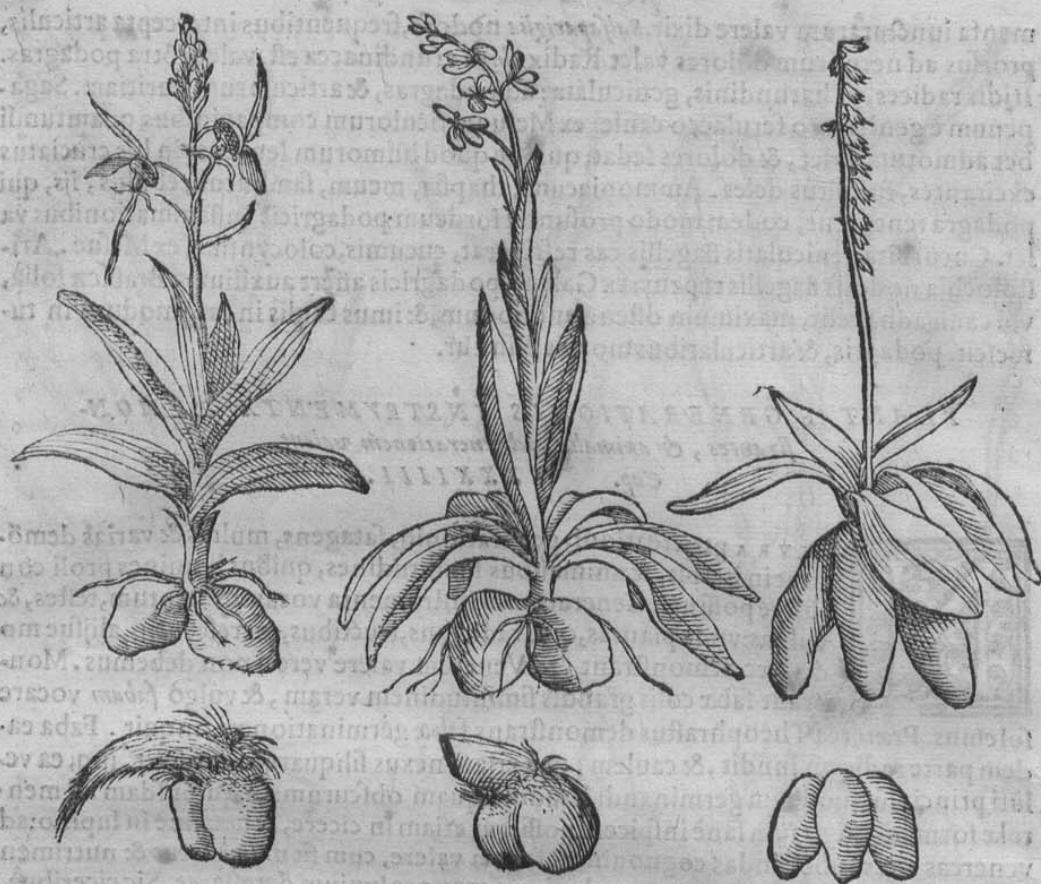
PLANTAE GENERATIONIS INSTRUMENTA DEMONSTRANTES, & ANIMALIA, AD GENERATIONEM VALENT.
Cap. XXXIIII.

AT VRA procreationi, generationiq; satagens, multas & varias demonstrat in herbis, & animalibus similitudines, quibus homines proli confulere possint. Generationis instrumenta vocamus scrotum, testes, & vulvas: vnde plantas, quæ radicibus, fructibus, excrescentijs, alijsue modis hæc demonstrant, ad Venerem valere vereri non debemus. Monstrant fabæ colis grandis similitudinem veram, & vulgò *fabam* vocare solemus. Præterea Theophrastus demonstrans fabæ germinationem, inquit. Faba eadem parte radicem fundit, & caulem, qua etiam nexus siliquarum consistit, inq; ea veluti principiu quoddam germinandi haudquaquam obscurum: in quibusdam ad mentulæ formam effigiatum sanè inspicere possit, vt etiam in cicere, & maximè in lupino: ad venereas vires roborandas cognouimus *fabam* valere, cum sit multi flatu & nutrimenti: ob id à Pythagora damnata, quod rei venereæ proluuium detestaret. Sic ciceribus, lupinis, & leguminibus alijs crescentibus accedit genituræ copia, vt protinus in Venerem ruant, & libidini alacrius indulgeant. Glandes præterea summâ coli partem ostendunt, quam præputium vestit; præputium enim est, quæ glans tegitur, coles ipse, penis: magna est igitur inter glandem & penis caput similitudo: fatiscere calice, summa glans aperitur, vt dempto præputio summa colis apparet pars: non abreigitur multa quis ad penis remedia ex glande sumptitare poterit: Glans in cibis multum flatum parit, ex Dioscoride, multum alimonix. Simeon Sethi præstare dixit, quod flatuosum, & alimentum haber, facillè virilia roborare poterit, ob id etiam puto Pythagoram à glandibus abstinendum præcepisse. Nunc è bulbaceo genere radices se offerunt, & plures, quàm prisca memorata, quæ omnes ab effigie *epxv* idest testiculum vocant & ab effectu *satyrion*, quod Veneris in centiuræ sint: sed Plinio, & Apuleio vnicus bulbus *satyrion* est. Genera orchidum plura sunt: quæ geminis constant bulbis, testiculorum humanorum effigie, circa caulem in eorum origine per ambitum quamplurimæ fibrillæ, & capillaceæ insunt, ex quibus possint alimentum capere, vt pili in pube lanescunt: intus pleni sunt liquidi succi, viscosi, vt aluminis oui, quasi foret semen genitale: syluosis locis, & opacis, vdisq; multiplices sunt, & varij, quàm vt possint enumerari. Sole Geminos ingressuro florent omnes. In Thessalia mulieres in lacte caprino bibere ad stimulandos coitus dixit Dioscorides, quæ omnia è Theophrasto excepit, inquit.

ORCHIDVM species tres sinximus, duas didymi, tertiam triorebis, simplicis bulbi, cum pleraq; sint, omisimus. Confer cum humanis & in nihilò discrepabunt.

Humanis

Humanis corporibus ultra illa, quæ sanitatē, morbos, mortemq; spectant, alias quoq; herbas afferre suis viribus posse affirmant, vt puta generandi feminis facultatem, sicut qui testiculus appellatus est, & magnū ad coitum datum è lacte caprino efficacem esse. Affert & satyrium radicem mali magnitudine, fuluam, intus vt oui candidam, vtendū ea, quum concubendi incescit cupiditas: si quidem ea proniores ad Venerem fiunt. Aliud est satyrium erythroniū, idest rubrum, cortice radicis gracili, ruffo, intus albo: non secus atq; scincus libidinem excitat, etiam si manu teneatur, & magis si bibatur ex vino. His succedit Serapias peculiari virtute sua, & mirifica Aegyptijs venerandæ Deæ Serapidis augusto nomine dictus. A similitudine testiculorum bulbi omnes Venerem stimulant, ex Dioscoride. Martialis ad hæc.

*Cum sit anus coniux, cum sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis, quàm satur esse potes.*

Dracunculus maior radice bulbosa donatus, singulari, & rotunda, vt testiculus: in vino potus Venerem proritat. Idem de minori dracunculo dicendum. Gladiolus radicibus geminis constat, bulborum modo alterum super alterū insidente, quarum inferior gracilis, superior vberiorē; superior in vino potā Venerem stimulare tradidit Dioscorides. Hastula regia bulbosa, multis radicibus testiculos imitantibus constat, quibus Venerem excitari sæpius diximus, cum vino, aut melle perunctis, aut bibentibus, ex Plinio. Idem de croco, allio, cæpa, ampelopraso, & cæteris dicendum est. Sic & quæ oblo-

go corpore scroti ostendunt imaginem. Porrum Venerem excitat, ad eò scroto simile, vt proverbio abierit. Eadem forma adolescens cæpa. Plinius. Auiditas coitus putatur & cibus fieri viro eruca, pecori cæpa. Apulcius amatorium esse staphylinum dixit, fortasse quòd Venerem stimulari hoc cibo sit creditum, & ideo conceptus adiuuari etiam prodiderunt, ex Plinio. Raphano Venerem stimulari putauit Plinius. Sifer eiusdem formæ, & vt Opion, & Diocles tradidere, ad eadè valet, sic de napo, rapo, pastinaca & alijs dicitur. Sunt & quædã plantæ & animalia pubè referentia: quæ ad eadem valere iudicarem: nam radices quædam in earum summitate lanuginem habent, vt pubis lanuginem exprimant. Eryngij lanuginosa folia circa radices habent: quorum radices saccharo, vel melle asseruata, valent, vt qui eas ederint, salaciores euadant. Leontopodion circa radices lanosiore flocco canescit: ad amatoria valere tradit Dioscorides. Concha est peccè vocata, quod foemineam pubem referat, valet ad venerea, vt ostea, quorum species est. Demonstrant & animalia, quæ eiusdem sint virtutis, aliquod insigne in luxuriæ instrumentis. Buteoni, ex æccipitrum genere, testes terni, Græci $\tau\eta\iota\sigma\tau\eta\iota$ vocant: eis, qui in Venerem infirmiores sunt, buteonis testiculos cum melle decoctos recentes donant, & statim coibunt. Archelaus lepores androginos dicit, vno, eodemq; tempore alios implere, & ex se parere, quod non nisi ex superflua seminis abundantia & foecunditate euenit, quod eius hirsutie significatur, ex Aristotele libro de animalium generatione, & Problematum: Leporum vuluas & testiculos quidam Medici pollere putant ad coitum in viris, conceptum in mulieribus excitandum. Brileto, & Tharne ceruis quaterni renes sunt, ex Plinio, quod idem Aelianus ex Apione refert: sed eius genitale valdè neruosum est, ex Aristotele: Ceruini testiculi ficci aliquam partem potato, & concubitu excitabunt cum voluptate. Hefychius, & Varinus. Gallis in coitu testes grãdiores fiunt, ex Aristotele; quod etiam de perdicibus verificatur, & de palumbis: & omnia ad coitum valent. Genitale osseum in aliquibus demonstratur, & ad idem præstant, vt in lupo, vulpe, cane, & mustela videre est. Sic & animalia, quæ nimia copia seminis cito coitum absoluunt, & præcipuè ea, quæ non foris testes, sed intus in lumbis habent, ob amplexu incommoditatem citius coitum complere oportebat, ob id semper præparatam seminis copiam habent, & è lumbis ad testes breuis est tractus, vt in ouiparis videre est, ob id ouipara salaciora, & in ouis substantia maxima ad luxuriã est. Heraclides apud Athenæum, apud què Alexis Poeta quoq; oua inter cibos Venerem incitantes numerat, & Auicenna. Prodigiosa libidinis perdixi si contra mares steterint foemina, vt in animalium historia scripsit Aristoteles, aura ab eo stante fiunt prægnantes: hiantes exerta lingua per id tempus æstuant, cõcipiuntq; superuolantium afflatu, sæpe voce tantum audita masculi, ex Plinio, quod & Auicenna repetit, & Athenæus ex Alexandro Myndio. Dimicant inter se mares desiderio foeminarum, victus in pugna victoris Venerem patiuntur. Proditum à Mythicis est, Perdicem fuisse venatorem, qui matris infando amore correptus sit, dum verò vtrinq; immodesta libido feruet, consumptus, & ad extremam labem perductus est: caro perdicis Venerem promouet, ex Auicenna, oua in cibo sumpta vocat Kiranides amatorium poculum, quia Venerem concitant. Galli testes in renibus habent. Alexander Myndius apud Athenæum, Veneris concitatores esse. Eadem coturnici cõueniunt, quæ de perdice diximus. Kesnerus medicus adipem coturnicis cum pauco el leboro ad vim Veneris excitandam membro pudendo inungit: testes sub iecore habet, vt ex eodem legimus. Attagenæ caro ad idem valet, ex Auicenna. Pulmonis vulturini dextræ partes Venerem concitant, viris ad alligatæ guis pelle, ex Plinio, Aquilæ renuculi, & testiculi ficci in cibo, vel potu dati, siue viro, siue mulieri concupiscentiã excitant. Succedunt his quadrupedes ouiparæ, quæ testes in renibus habent. Crocodilo testes intus adhærent lumbis, ex Aristotele: crocodili è dextra maxilla dentes ad alligati dextro lacerto, coitus stimulant, ex Plinio. Salamandræ cibo Venerem accendi, si detrahis interaneis, & pedibus in melle feruetur, tradit Sextius ex Plinio. Mirum & de stellio nis ci-

nis cinere, linimento inuolutum in sinistra manu Venerem stimulare, si transferatur in dextram, inhibere. Plinius. Ad Venerem ciendam, Oribasius apud Aetium, stellionem vltimum quàm tenuissimè conterito, deinde oleum affundito, atq; ex eo magnum dextri pedis digitum inungito, & coito, vbi verò à coitu cessare velis, digitum ipsum abluito, & idem apud Nicolaum Myrepsum, Paulum Aeginetam, & Marcellum. Scincus semen auget, & libidinem stimulat, ex Auicenna: Scincorum partes circa renes, tanquam naturalibus erigendis, efficaces bibuntur, ex Tralliano, Plinius latera dicit, & eadem apud cæteros Medicos. Testudo sola ex corticatis renes habet: tegumenti farina accendit coitum. Castor testes ad lumbos habet: fabulosa persuasio est, & antiquitus explosa, quod genitales partes sibi ipsi, vrgente periculo, amputet, ob id se peti gnari, vt Solinus scripsit, & Andromachus in theriaca, & Aegyptij hominem ipsum sibi nocentem describentes, castorem pingunt. Cicero castorem se ea parte corporis redimi dixit, propter quam maxime expereretur. Idem Aelianus, & Iuuenalis.

Eunucum ipse facit, cupiens euadere damno

Testiculi: quoniam medicatum intelligit inguem.

Contra sentit Dioscorides, Plinius ex Sextio, & alij. Venerem auget & voluptatem in actu, virilia perungendo.

*IN MARIBVS, VEL FOEMINIS GENERANDIS QVID IN
plantis, & animalibus animaduertendum.*

Cap. XXXV.

RIVS quàm ad nobiliora viscera descendamus, genitales particulas explicabimus, siue orchides: ostendunt enim & plantæ maris & foeminae figuram, vt certum mariû, & foeminarum concipiendarum præfagium indicent. In maribus enim ex ilium regione in oblongam, atq; rotundam figuram propendent testes, vt Arabibus aliquando vocetur oua. At foeminis intus in lateribus vuluæ vtriq; accumbunt, singuli iuxta cornua, magnitudine, quàm viris longè minores: figura lati & compressi, glandulosiq; scilicet externa eorum superficies inæqualis, haud secus, quàm si plures eiusdem figuræ colligarentur glandulæ, veluti turbercelis oppleti molles, inanesq;. Natura tùm fructibus, tùm radicibus, alijsue partibus insinuat ad mares, & foeminas generandas aliquid præstare auxiliij. Cynosorchis radice constat bulbosa, oblonga, in modum oliuæ gemina, superior quidem durior, & callosior est inferiore, quæ mollior, & rugosior. Ex his radicibus, si maiorem edant mares, mares generari, si minorem foeminae, alterum sexum, videmus enim in geminis testibus maiorem radicem ad formam testium hominis intumescere, mares gignere, altera exigua vieta, nec orbiculari, sed compressa, & inani foeminas, ex Theophrasto, Dioscoride, & cæteris. Decebat enim perfectiores radices perfectiorem sexum producere. Cotyledon, siue Veneris umbilicus, radicem habet oliuæ modo rotundè oblongam: est & alterum genus, cuius radix grandiuscula, & informis tuberculis quibusdam intumescit; huius vsu Hippocrates foemineum sexum concipi, sicut priore masculinum prodidit. Theophrastus quasdam herbas ad procreandum marem, vel foeminam tradit, quamobrem aliam marificam, alteram foemini ficam vocat; ambo inter se similes, ocymi speciem ferentes. Fructus foeminificæ modo musci oleaginei, verù pallidior: mariticæ verò sicut oliua, quum primum è musco emergit, geminus modo testiculi hominis. Dioscorides de arrhenogono, & thelygono phyllo eadem præfert, non à Theophrasto, sed à Crateua, mox sui oblitus, vel hanc ignorans, esse mercurialem peculiari loco ait. Mercurialis habet ocymi semen, vt foemina copiosum, vna modo acinis dependentibus, mari iuxta folia exiguum, rotundum, semper geminum.

num, testiculorum modo connexum; Mirum est quod de vtroq; eorum genere proditur: vt mares gignantur hunc facere, vt foeminae, illam: hoc contingere, si a conceptu succus statim bibatur in passo, edanturq; folia decocta ex oleo, & sale, vel cruda ex aceto. Quidam decoquunt eam in nouo fictili cum heliotropio, & duabus, aut tribus speciebus, donec decoquatur: decoctum dari iubent, & herbam ipsam in cibo altero die purgationis mulieribus per triduum, quarto die a balneo coire eas. Hippocrates miris laudibus in mulierum vsu praedicauit has, adhuc modum Medicorum nemo nouit. Ille eas vuluam cum melle, vel rosaceo, vel irino, vel lirino admouit, item ad ciendos menses, secundasq;: hoc idem praestare potu, totuq; dixit. Herbam hermupoam vocant Graeci, nos mercurialem, ex Mercurio fortasse, ex foetu, propter binos, veluti testiculos coeuntes mari, & foeminae quaedam racemorum speciem praebente, in masculam & foeminam diuisa, & ad vtriusq; sexus partus generandos inuenta sit, & ob id folia genitalibus locis adhiberi. Plinius haec habet, qui ab vtroq; deficiens, bis errat. Sed id tanquam coronide addere non piget, esse masculas & foemineas plantas, & ad concipiendum mares, masculas, & foemineas ad eundem sexum, si quis esu continuo, vel decocto a balneis, alio modo vsus fuerit, vt longius suo loco diximus. Carduorum duo genera, masculinum & conclusum affert, foemina apertum. Vuluis conferre traditur, vt mares gignantur, ita enim Cheriae Atheniensis, & Glaucias scripserunt. Quaedam in animalibus obseruanda, quae maris idem quandam gerunt, scilicet quod non nisi mares gignantur, ad mares valere, & quae non nisi foeminae, ad foeminas, non quod re vera sint, sed quod ita esse vulgus existimauit. Lepus vno, eodemq; tempore tum alios implet, tum ex se parit. Leporem semimortuum captum fuisse scribit Aelianus, atq; praegnantem fuisse repertum, vt in vtero dissectum tres lepusculos inuenerint, ac marem fuisse. Coagulum leporis in cibo sumptum, marem concipi facere scribit Plinius. Taurus vbi iuuenca superuenerit, si a dextra defilierit, marem seminasse certum est, si laeva foeminam: carnem vituli si cum aristolochia inassatam edant mulieres circa conceptum, mares parituras promittit Plinius. Hircus maris figuram ostendit, nam septimo die, a quo natus est, coit: si libeat marem generare, duos testiculos capri affos deuorato, & coeas eodem die, & marem concipies, ex Alberto. Gallus luxuriosus & pugnax valde, & viri idem maxime tuetur, ad mares figurandos valet: Galli testes si subinde a conceptu edant mulieres, mares in vtero fieri dicit Plinius.

QVAE CORDIS SPECIMEN REFERUNT PLANTAE, COR-

di subueniunt, & magni cordis animalia ad febres valent.

Cap. XXXVI.

Nunc ad interna viscera transeamus, & a viscerum principe corde incipiamus. Sed cor in plantis alij radicem, alij medullam dixerunt, quae cum corde nostro aut nullam, aut paruam habent similitudinem: at sunt radices, folia & fructus, quae cordis specimen referunt, & ad cordis vitia, siue febres valere possunt. Aliqua adducemus exempla, quibus edoctus lector, alia ex se perquirat in plantis.

QUATUOR hac pictura occurrunt plantarum partes, ac harum prima in extremis partibus due

antora, & montana nardi radices apparent, habentes in medio citrii fructum. In superiori omnium sede apposimus perseae fructum, omnes cordis imaginem.

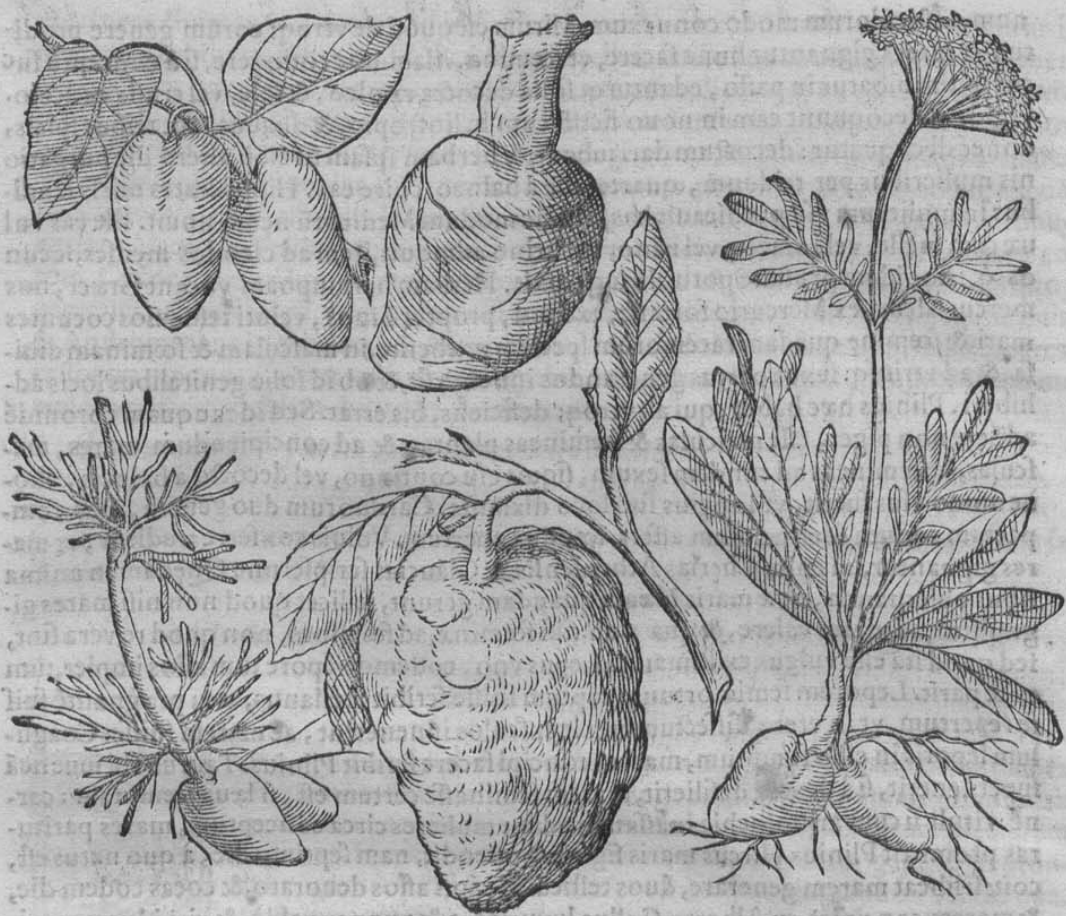
quantum picturis assequi datum est, proximè exprimentes: ac

iuxta eum è pulmone enulsam cor, quam fieri licuit,

approximus, vt mutua similitudo ex-

actius contemplari valeat.

Citrium

Citrium sui fructus effigie cor representat: Auicenna libro de cordis viribus, præcipuè ad cor valere dixit: recentiores Medici ad pestilentes febres vtuntur. Anacardi fructus cordi similes figura & colore: vel saltem auicularum cordi non dissimiles, & ob id sic vocati: labantes reuocant sensus. Antoreæ radices duos, quasi corculos ostendunt: auxiliantur omnibus cordis affectionibus, nec minus præstare dicunt febribus pestilentia libus. Montana nardus radículas similiter corculo similes profert: potest, vt indica: quæ cardiacam sanat, & ad animi deliquia valet, non solum pota, sed naribus illita. Persea arbor in Aegypto celebrata, Plutarchus author grauissimus hanc inter omnes Isidi gratissimam, & in Aegypto celebrari tradit, quia fructum ferat cordi similem, folium verò linguæ: in Perside tam præsentis est veneni, vt vescentes interimat, quia illicò cor inuadebat, at in Aegyptum translata, poma fert cibus idonea. Vesicariæ genus, apud nos topiario opere fenestras opacans, vesículas profert, & iatus semina nigra, in quo alba humani cordis effigies visitur: ad cor valere multi retulerunt. Siculæ mulieres, Natura duce, *concordiam* vulgò dicunt, quod maritos cum vxoribus rixantes conciliet. Triphyllon vulgare *alleluya* dictum, in cauliculorum summo profert folia cordis figura: cor roborat: eius stillaritia aqua febre laborantibus fert opem. Pinei fructus cor referunt: viridis pinus aciculæ concritæ, ac vino potui datæ, cordis dolorem abolent. Melso-phyllon cordis specie fert folium: Mauritani miris laudibus ad cordis effectus, & animi hilaritates extollunt. Cardiacæ, siue *moluca* folia melissæ profert: eximie dotis ad cor. Altera species eiusdem folij, ad idem valet. Nux ben cordi assimilatur: Auicenna ex proprietate

proprietate occulta, cordi conferre dixit. Myrobalani referunt idem, & eidem conferunt, ex eodem. Cydonia mala, & pyra eandem figuram exprimunt, & ei mirificè auxiliantur. Nunc magni cordis animalia referemus, quæ cordi conferunt, & febribus. Quæ enim magno corde prædita sunt, frigidiora sunt, meliusq; se à febrium caloribus tuentur, quia cor frigidius, quàm quæ paruum habent, quæ enim paruo corde sunt, ut leo, continua febre laborant, ob superfluum calorem. Quæ igitur maioris cordis sunt ad febres, & ad cordis vires valent. Asino cor maximum, ex Aristotele: est genus febriū, quod amphimerinon vocāt, hoc liberari tradunt, si è vena auris asinine tres guttas sanguinis in duabus heminis aquæ quis hauserit, ex Plinio. Ceruo cor maximum, ut omnibus timidis, ex Aristotele: Caro eius contra febres valet. Quasdam principes scæminas nouit Plinius, omnibus diebus carnem cerui gustare solitas, & longo æuo caruisse febribus. Os in eius corde repertum, totius substantiæ similitudine ad cor valet. Elephans duplici corde præditus ex Aeliano: ebur tota sua substantia cor roborare Solinus dixit. Hyenæ cor maximum, ut omnibus timidis, & propter merum maleficis, ex Aristotele, & Plinio: quibus cor palpitet, aliquid ex corde mandendum, ita ut reliquæ partis cinis cum cerebro hyenæ illinatur. Iecur degustatum ante accessiones, quartanas, febres delet. Lepori cor maximum, ut animal omnium timidissimum: aduersus quartanas, fini bubuli cinere consperso puerorum vrina illinunt digitos pedum, manibusq; leporis cor adligant: coagulum ante accessionem propinant, ex Plinio. Pantheræ cor maximum, ex Aristotele: si pinguedinis odor recipiatur inter assandum, utilis est pulsus cordis patientibus, ex Rhase. Mustelæ cor maximum ex Aristotele: febrem curat ex Vrsino. Muribus cor maximum: aduersus quartanas adalligari iubent Magi muris rostellum, auriculasq; summas roseo panno, ipsumq; dimittunt, ex Plinio: sed murini iecoris fibræ Serenus bibi iubet cum vino austero.

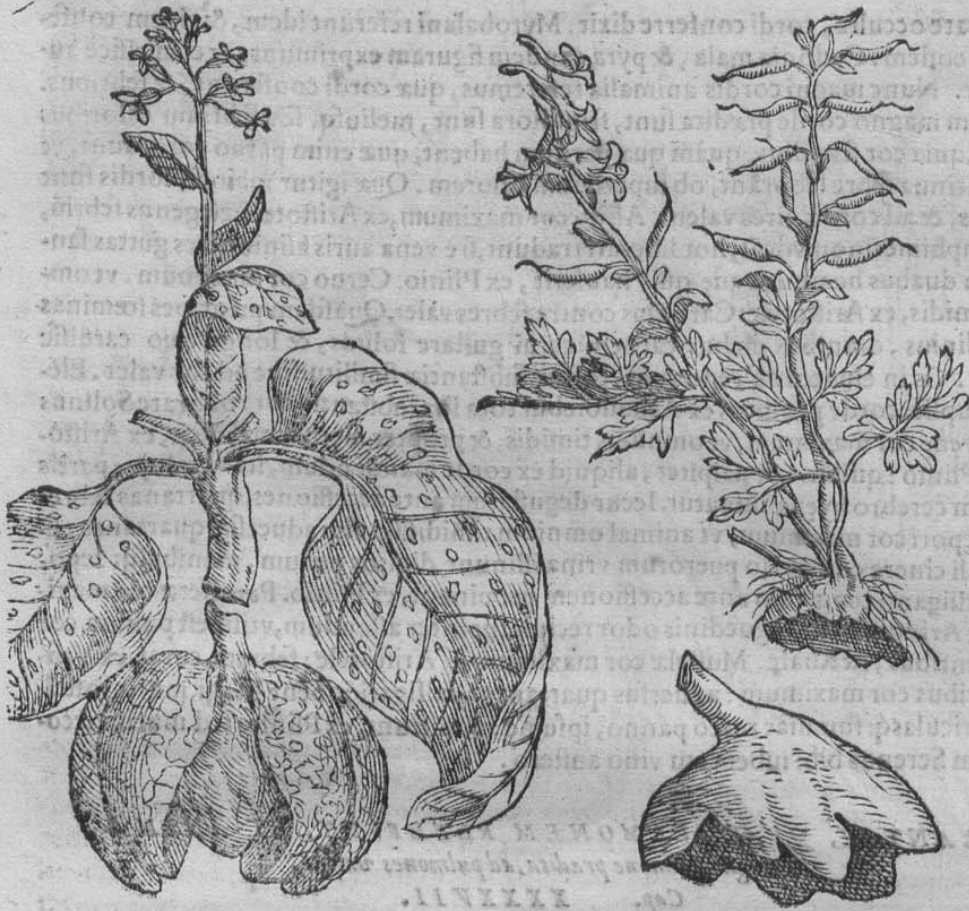
PLANTAE, QUAE PVLMONEM REFERVNT, ET ANIMALIA MAGNO PVLNONE PRADITA, AD PVLMONES VALENT.

Cap. XXXXVII.

POSIT cor de pulmone loquemur, cum is cor contineat, referemus & herbas, quæ non pulmonem, quum adhuc incognitæ mihi, sed quæ pulmonis maculas referant subalbicantes. Exempla hæc erunt. Nascitur in quærcuū, aliarumq; syluestrium arborum caudicibus, & in opacis præsertim syluis herba quædam, superiori sui parte virens, inferiore pallescens, maculis quibusdam referta, ut pulmonem referat, ob id pleuricq; pulmonaria dicta: ea vtuntur ad tabem, pulmonum vlcera, & cruenta sputa, suspiriosos, anhelatores, & asthmaticos. Est & altera herba pulmonaria dicta, folio buglossi aspero, hisuto, albis maculis circumaspero, flores purpureos afferrens, ut in vulgari cynoglossi, non contemnendis viribus ad pulmonis vlcera sananda, detergendaq; Est & altera species intubaceo generi annumeranda, quæ & albidis maculis varia est, quæ pulmonibus conferre vi prædita est.

ET si cuiusq; capiti tabellâ peculiarem interijcere constituissemus: compendio tamen consulentes, pro præsentis, & subsequenti hanc concinnauius, à dextra sui parte pulmonariam promit, sub albidis maculis variam, pro pulmone, à sinistra capnos phragmitis visitur, pro iecore.

Sed animalium pulmonibus nostris adiuuabimus: & si omnia animalium membra humanis iuuent, illud praesertim iuabit, quod magnū, vel quod eo careat, rāquā hoc insignae magnitudinis, vel carentiae nos admoneat Natura in eis vires subesse. Chamæleonis pulmo proportione maximus, vt nil aliud intus habeat, vt parum abesse scribat Plinius, quin corpus totum pulmone constaret: cuius lingua, cum radice herbae chamæleonis, & cynoglossae, obmutescere facit, ex Kirannide. Testudo quidem pulmonem & sub toto tegmento habet, ex Plinio: phthisi valet, & heceticis. Pulmonem pauca habent aquatilia, vt ranæ careant: Ranæ in cibis laudantur phthisi. Ranunculus viridis ad tussim valet, ex Plinio, squille pulmonibus, & heceticis: cancri ad idem valent.

PLANTAE IECVR OSTENDENTES, ET ANIMALIA MAGNO IECORE PRADITA, IECORI PROFUNT. Cap. XXXXVIII.

IECVR ^{συκωτον} Galenus vocat, quasi ficatū, ita vt vulgò *fegado* dicatur, quod ficus similitudinem gerat, quæ Græcis ^{συκα} dicitur. vnde iecur anseris ficibus saginatum, principalis cibus in conuiujs erat; constat igitur ficus iecur petere.

Iecoraria planta huc spectat, quam in tabella præcedentis capitis præmisimus.

Est inter capnos species, quam cauam radicem Herbarij vocant, siue Plinij bulbosam fuma-

sumariam: falso putat Fuchsius pistolochiam. Cordo capnos phragmitis putatur, alijs chelidonia phragmitis, vel melius capnium Aetij. Cuius radix ingenti Naturæ miraculo rotunda, quasi hemichylindros est, adulta verò excavatur. Diu, multumq; mihi animum anxio, torfitq; cogitatio, quidnam hoc paradoxo indulgens Natura demonstrare voluerit: tandem Aetij locus in mentem venit, vbi de hepate in scirrhum indurato loquebatur, capnij herbæ meminit. Consideranti igitur radicem cauam, in ambitu, quasi in fibrillas, vel lobos diuisam ætate, ad hepatis cauitates, vel scirrhos valere occurrit: illicò experiendum curavi, fauitq; rei euentus voto. Vitur idem quoq; ficus aridis ad eiusdem inflammationes. Agaricum videtur etiam iecur figurare: iocinoris vitio laborantibus Dioscorides propinat. Sed ad animalia transeamus. Animalium alicui simplex iecur, alucui duplex, non quod duplici iecore prædia esse putemus, sed in duos lobos diuisum, velut geminatum videtur, alicui adedò pingue, vt in oleum abeat, nobis Natura datum, vt sciamus ea ad emolliendum iecur valere. Gigil Philosophus animalium hepar ad hepatis dolores valere dixit, & Rhafes ab eo, quod idem de omnibus membris euenit. Sed in parte verum, & in parte falsum est. Dicimus igitur quod in animalibus iecur, quod cæteris maius, vel aliquod insigne habet, à Natura factum, vt hominum iecoribus prodesse possit. Nos ex moribus animalia, quæ hæc viscera insigniora habebunt, cognoscemus. Placidiora quæq; animalium minus fellis, timidiora plus cordis, salaciora plus iecoris, alachriora plus splenis, magis vocalia plus pulmonis habent: vnde vulgatum carmen.

Cor ardet, pulmo loquitur, fel commouet iras,

Splen videre facit, cogit amare iecur.

Iecur elephanto quadruplo maior bubulo est, ex Aristotele: extremitate hepatis comesta cum aqua sumach, & folijs citri, hepatis dolenti medetur, Rhafis. Equus iecur habet in tres lobos diuisum, ex Herocle: equi iecur theca cedrina repositum, deinde chio vino aqua diluto exhibitum, quibus iecur vlceratam est, ne amplius exedatur, efficitur: ex Galeno libro de paratu facilibus. Lupi hepar alijs dissimile tradit Plinius: sed equi vngula simile: Galenus lupi hepar tota substantia hepaticos iuuare scribit abundè se expertum: iecinoris dolores reficit lupi iecur aridum ex mulso, ex Plinio. Ranæ iecur geminum ex Plinio: cuius decoctum ad scabiem valet, ex Auicenna. Anser magnum iecur habet: iecur anseris valet ad iecur: Vultur hepatis dolore afficitur: affectus venatur aues magnas, quarum epas vorat, ex Rhale. Serenus ad iecoris dolores vulturis iecur concedit. Pastinacæ piscis iecur in duos lobos diuisum: in oleo decoctum pruritus, scabiemq; nõ homini modo, sed quadrupedum efficacissimè sedat. Sic & squatina. Ex eius epate fit oleum, quod ad epatis duritiem valet, addita spica caltica, vel styrace, vel absinthio. Galeus anthias hepar geminum habet, quod abit in oleum, valet ad duritias hepatis. Sic centrina iecur, quod ad emolliendum iecur valet, idemq; substantiæ similitudine corroborat. Idem de galeo glauco euenit.

PLANTAS LIENEM, ET RENES EFFIGIANTES. ANIMA.

liaq; magno liene prædita, ad lienes, & renes valere.

Cap. XXXXVIII.

ENIMV inde ad lienem, viscus feculenti sanguinis, qui ab hepate profluit, expurgatorium, magnitudine manus, figura cauus, gibbosus, ac veluti lunatus est: plantæ ergo, quæ folijs, vel alijs partibus eius figuram ostendunt, ad eius vitia valere cõiicimus. Asplenum folium infima parte gibosum habet ad lienis formam, alij hemionion vocant: asplenton vocatum, quod animalibus lienem absumat, hoc modo inuentum, te-
stante

stante Vitruuio. Circa Potereum flumen, quod est Cretæ inter duas ciuitates Gnoson, & Gortinam, dextra enim & sinistra eius fluminis pascebantur pecora, sed ex ijs, quæ pascebantur proximè Gnoson splenem habebant, quæ autem ex altera parte non habebant, illud Medicorum scrutantes scholæ, in illis enasci herbam locis, deniq; comperitum prodidere, qua vescentia pecora lienes imminuerent. Hedera lunata, vel gibbosa fert folia, ex aceto cocta, vel cruda deuorata, lienes sanat. Damegeron est author, si hedera nigra tres taleolæ in mundo linteo ligatæ, filo in amuleti modum lienosis adpendantur, gestantes intra triduum hoc vitio liberabunt. Lonchitis flores affert ceu galericulos, paruam exerentes linguam, siquidem minutulis his hiantibus albugo quædam inferiore labro prominens, speciem linguæ repræsentat: quasi lienis speciem ostendit: lonchitidos radix decocta, priusquàm semen emittat, lienem medetur: eadem in aqua eidem illinitur. Lupinus sua effigie lienem demonstrat: eius decoctum lienosis prodest. Extuberantem lienem aristolochia imitatur, ob id ad extuberantes lienes, cum aqua potata valet. Cyclaminus eodem modo. Ad animalia transeamus. Splenem non omnia animalia dissectum habent, is nonnullis magnus, & oblongus, alijs minimus, variq; coloris: alijs positus iuxta hepar, alijs sub ventriculo. Bobus pro sua magnitudine auctior lien est, cæteris omnibus bisulcis cornigeris rotundus, ex Aristotele; lienem bubulum in melle edunt, & illinunt ad lienem dolorem. Ad lienem sanandum, emi lienem vituli quâti indicatus sit, nulla prætij cunctatione, quoniam hoc quoq; religiose pertineat, diuisumq; per longitudinem annecti tunicæ vtrinq; & induentem pati decidere ad pedes, dein collectum in umbra arefacere, quum hoc fiat simul residere lienem ægri vitiatum, liberariq; eo morbo dicitur, ex Plinio. Hominem lienis vino affectum Aegyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum exprimebant, nam gracillimum haber, quod si vel mors, vel rabies eum inuaserit, à splenem est, vt qui canem eo morbo laborantem disseuerit, contagione vim experitur. Caninus lien si viuenti eximatur, & in cibo sumatur, lienis dolores liberat: Quidam recentem super adligant, ex Plinio. Sic animalia, quæ liene carere videntur, præstant homini, vt eius lien assumatur. Afiæ regio Scepis appellatur, in qua lienes minimos pecori inesse tradit Plinius, & inde ad lienem inuenta remedia. Pecudis lien recens super lienem dolentis extenditur, dicente eo, qui medetur, lienem se remedium facere, liberabitur, ex Plinio. Rhombo aculeato splenem inter intestinorum spiras latitat: lienem medetur impositus, dein remissus in mare, ex Plinio. Torpedinili lien paruus: lienem medetur impositus. Testudo aquatica paruo liene constat, in cibo sumpta lienes tollit, ex Plinio. Pica liene caret: valet ad lienes. Id non omitemus dolichi, siue lobi, & lobia, siue phasioli non illi triuales, sed rubentes ex smilace hortensiana, adolentes eò vsq; in hortis, vt rami sufficiant operi topiario, siliqua foenigræci, in qua continentur semina renunculis similia. Paulus in quadam compositione, quæ diatetigon inscribitur, phasiolos requirit ad renum vitia.

CAVOS PLANTARVM CAULES AD TRACHEAM, ET ALIOS

cauos corporis meatus valere. Cap. L.

DVM mecum repeto diuinæ Naturæ in hominem exuberantem prouidentiam, nequeo tantæ bonitatis amplitudinem satis mirari: ostendit enim valde nostræ Naturæ proficuo præsidio cauos plantarum caules, ad cauos tracheæ meatus, & aqueductus, & cuniculos nostri corporis valere, veluti vrinarios, aurium, statuum & similia. Sed si qui fuerint intellectus malacia laborantes, vel morosi palatus, quibus hæc nostra minus arrideant, sed naturalium causarum aucupio probata velint. Scito Aristotelem libro Problematum dixisse, ijs plantis à Natura cauos caules donatos, quarum Natura imbecillis; & Theophrastus id etiam innuens, ait, armamentariam

mentariam harundinem à cæteris distare, probæ nutritionis causa: utpote plenior, carnosiorq; quod ex aquarum abundantia provenire dicit. Et alibi in farcta fistula nasci triticum ob callosius alimentum, & nos in Apulia vidimus, & Laborinis nostræ Campania campis, ob densum solum denso calamo prodire: sed nostri corporis imbecilliores partes è robustioribus eictos influxus recipiunt humores, eijciuntq; ob id cuculluli. Conijcimus præterea cauos caules & inanes in plantis à Natura factos ad expellendos flatus in plantæ corpore conceptos, ut & nostris corporibus. Sed ad exempla accedamus, & de trachea loquemur primò. Casia solutiva, & purgatrix est, siliquam fert longam, intus transversis membranis alucolis dissepitur, ut aspera nostri corporis arteria, quam alij guttur, vel spiritalem fistulam nominant, & cartilagineis anulis compacta, compositaq; ad imaginem casia fistulæ: ad pectus, & fauces valere Arabum experimento constat. Triticum harundinaceo calamo, circulis membranis, ut harundo: ad exasperatam arteriam datur, & farina cruentis excretionibus, ex Dioscoride. Hordeum ad gutturis scabrities, exulcerationesq;. Malua inani caule nascitur: eius radicem & foliorum decoctum gargarizatū exasperatas fauces lenit, & feruifacit in cibum apposita raucedines tollit. Porrum inanem caulem efficit: voci splendorem affert, ex Plinio: festivo authoritatem dedit Princeps Nero voci gratia, ex oleo statis mensium omnium diebus, nihilq; aliud, ac ne pane quidem vescendo. Allium eodem modo vocem clarificat, ex Dioscoride, & Plinio. Lingua bouis & inani caule: Auicenna ad exasperatas fauces valere dicit. Eadem quoq; tussi, & anhelosis medentur. Calamus odoratus nil à cæteris sui generis differt forma: tussi medetur, hausto per harundinem succo. Quartum cinnamomi genus fistulosum, contra tusses valet. Smyrnum orthopnoicos mitigat. Hieracium admisto hysopo ad tussim valet, ex Plinio. Equisetum ad orthopnoeam, & tussim. Borago ad idem, ex Auicenna, malua ex Plinio. Capa tussientibus, anhelosis, & asmaticis, spina alba ijs, qui cruenta extussunt, allium, auena, & phu tussientibus & anhelosis: sic faba, cucumeres, melones, & lonchus. Flatus excitant hordeum, triticum, faba, capa, allium, scorodropalum, & auena. Ad ciendam vrinam valent spina alba, hordeum, capa, porrum, allium, scorodropalum, phu, hieracium, smyrnum, equisetum, gentiana, pepo, casia fistula, cinnamomum, calamum odoratum, cucumis, lupinus, milium, & harundo.

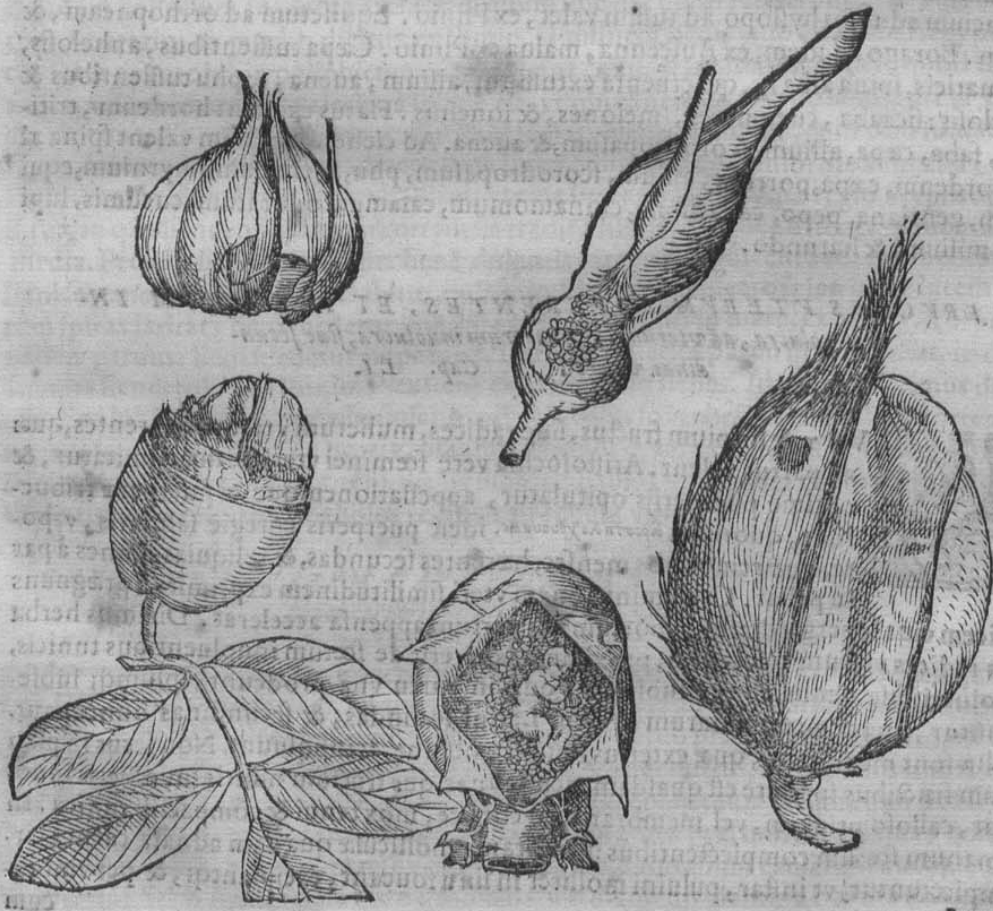
FRUCTVS VTERVM REFERENTES, ET FRUCTVVM IN-
uolucra, ad vterum, & puerorum inuolucra, siue secundinas valere. Cap. LI.

VNT & stirpium fructus, siue radices, mulierum vterum referentes, quæ ad partus valent. Aristolochia verè foeminei vteri formam imitatur, & optimè puerperijs opitulatur, appellationemque ei puerpera tribuerunt, quoniam ἀριστή λοχεύουσα, idest puerperis egregiè salutaris, utpote, quæ remoratos menses, hærentes secundas, & reliquias omnes à partu pellat. Cyclaminus etiam vteri similitudinem exprimit: si prægnans radicem eius supergradiatur, abortum fit; partum appensa accelerat. Diximus herbarum radices vterum referentes, proximum sanè erit de foetum inuoluentibus tunicis, inuoluerisque oculis aliqua subijcere, quæ in partu vnà prodeunt, ipsumq; subsequuntur, quam membranarum molem Latini secundas, & secundinas nuncupant. Multæ sunt membranæ, quæ exterius foetum ambiunt, & inuoluunt. Non secus in plantarum fructibus spectare est quasdam membranas, quæ fructum multis inuolucris inuoluunt, calloso primum, vel membranaceo cortice, mox tenui & compactili tunica. In humanum foetum complectentibus membranis molliculæ quædam adnata carnes circumplectuntur, ut instar, puluini molliter in sinu foueant, excipiantq; & per umbilicum

cum crescenti foetui alimentum ministrant. In fructibus præter hanc inuolucrum com-
 pagem multiplices venulæ, & nunquam errabundi ductus succum exporrigunt, quo
 augeri possint per umbilicum, quod in pomis, scilicet in eius medio pender, & arbori ad
 hæret. Suis puluinatis toris iacent, adeo Natura studiosa molliter semina collocare
 studuit. Et quæadmodum aduentante partus tempore adâbientes foetus membranæ dif-
 rumpuntur, foetusq; in lucem egreditur, haud secus in maturacionis tempore abruptis
 puraminibus circumsepientibus, loculisq; ex arbore, tanquam matris vtero, recedunt,
 deciduntq;. Est & in floribus, quasi nascentibus foetibus simile quodam, quum adhuc
 conuolutis foliorum paniculis non dum dehiscunt, sed capitula quædam in mucronẽ
 leuiter fastigiata primùm à caule profiliant; ijsq; paulatim intumescens prægnantia
 florum inuolucra fatiscunt, vt in rosis se explicant. Vnde hinc facillè auguramur inuolu-
 cra illa, & loculamenta, quæ veluti capsulæ, & pecuniarij sacculi formam referunt, &
 vulgæ sibi nomen asciuerunt, ad matrum partum, & secundinas foris educendas præsta-
 re, quum taliter & ipsæ in amplectentis matris sinu foueant.

PECULIARES effigies in hac tabula iuglandis, nucis indica, allij, & ari fructus &
 varijs, multiplicibusq; tunicis, & nexibus ambientibus euulsis conspicun-
 tur. Infra humanus foetus in vtero inuolucris oblonga, & trans-
 uersa sectura dissectis, apertus in conspectum venit,
 vt vtriusq; similitudo concinne possit
 comprehendi.

Luglans

Juglans huius rei maximum exhibet specimen, calloso primum, herbaceoq; oculi-
 tur inuolucro, hinc compactili carinarum loculo, mox tenui tunica, nuclei intus qua-
 dripartito digeruntur, lignosa intercedente membrana, ob id Plinius. Duplici nux
 protecta operimento, puluinato primum calice, mox ligneo putamine, quot modis &
 foetus in parente, hoc est vtriculo, ventreque, quæ causa eas fecit (vt est verisimilius) nu-
 ptijs religiosas, partu tot modis munito, quàm quod cadendo tripudium, sonitumue
 faciat elidendo virginum puellarum clamore: ad vuluarum vitia, & puerperia multis,
 varijsq; modis præstant. Magna & inuolucrorum mole obtegitur nux indica, cortex ex-
 terius carnosus, intus villosa materie compactus, tenui tunica exterius vestiente, qua ex-
 trita, solutus in capillamenta fatiscit, capaci subtus orbe, duro, lignosoq;, intus dulcis
 nucleus candidus, & carnosus. Pinus lignosos conos frequenti nucamento compactiles
 profert, in quibus nucleos singulis cameratis rotis, ferruginea tunica vestitos, conte-
 gunt: pinus secundas suffitu eijcit. In aro sagacis Naturæ artificio, multiplici membrana
 munitus foetus ostenditur. Is primum promit inuolucrum palmari longitudine, quod
 mucronata in turbinem vaginula pistillo complectitur, & suo fouet sinu, tam est diligens
 seruandis rerum seminibus Natura, sed vbi fructu prægnans fatiscit in hiatum, solida pi-
 stilli facies dilutiore purpura rutilans emergit, & anfractu penitus patente, crocea semi-
 na spectantur, quæ in coronæ modum contexta, imam eius partem ambiunt: partus om-
 nium animalium extrahit, naturæ hostio circumlitum, & seminis, vel radice dragmæ
 duæ in vini cyathis duobus sufficiunt, si à partu non purgatur, ad secundas trahendas.
 Dracunculus è foliorum scapi fastigio vagina quædam foris herbacea profilit, cubitalis
 ferè longitudinis, in mucronem sensim turbinata, velut erupturi partus inuolucrum,
 quæ cum dehiscit sese pandit, purpureum cornu in acumen fastigiatum demonstrat, ea
 seminum incremento distenta, dissilit in rimam, tandem elanguescens flauescit, subare-
 scensq; perit, relicto cornu, cuius imam partem racemosus fructus ambit. Tantum ei vi-
 res inesse, vt olfactum grauidis abortum inferat, & eliciat partus, & quæ abortum indu-
 cunt, eadem secundas trahere dicunt Medici. Allium quamplurimis velatur membra-
 nis, intus pluribus coagmentatur nucleis, qui velut foedere quodam iuncti, confertim
 coherent, & prætenuibus cinguntur membranarum, grandiore folliculo omnes simul am-
 biente: radix vbi succreuit in nucleos, fiunt mox spicarum diuortia, ac tunicas disrum-
 ptes, vnunquodq; per se iterum in bulbulos extumet: feruefactæ eius comæ ius men-
 ses: & secundos partus euocat, sceminarum disseffionibus inditum: ad quæ suffitu quoq;
 proficit. Latent & semina aristolochiæ in suis turgentibus lagenulis, velut in oculis,
 non secus ac in vtero parentis infantes: quæ pessario admota, eliciunt foetum iam fru-
 stra erumpere conatum, foetusq; lacerata inuolucra, & enixam puerperam diris partus
 cruciatibus ferè enectam, integræ reddit sanitati, vnde sibi nomen asciuit. Sed videa-
 mus in animalibus nunquid Natura nobis extra ordinem cunctorum in aliquibus pe-
 culariter ostendat. Ceruæ statim à partu edunt inuolucrum, nec fieri potest, vt id acci-
 pias, prius enim quàm in terram demittant, ipsæ arripiunt: vis in eo medica esse credi-
 tur, ex Aristotele. Si cornu superferatur cerui à patiente, iuuamento esse, ex Simeone
 Sethi. Cum equa peperit, statim secundas deuorat: cuius axungia suffumigata, partum
 mortuum, & secundas eijcit, ex Sexto: sed Plinius vngulam dicit. Canes, & cati secun-
 das à partu deuorare vidimus: Plinius partus euocat membrana è canum secundis, si
 terram non attigerit: simus cati suffitus, & fel foetum ex vtero mortuum extrahunt, ex
 Rhase. Sic membrana caprarum, in qua partus æditus, inueterata, potuiq; data in vino
 secundas pellit ex Plinio. Est & lapis ærites dictus, qui sonantem in vtero alium lapidẽ
 gerit (quod non nisi summa Dei benignitate nobis ostensum est) nam vt in vtero aliũ
 lapillum habet, sic in sceminarum vtero foetum continere facit, ob id mulieribus sini-
 stro brachio alligatur, vsq; donec partus hora aduenerit, qua aduentante illicò à bra-
 chio religari, & sinistrae coxæ imponi, vt illicò & sine labore & periculo enitatur, iam

enixa, tollatur è coxa, ne vterus sequatur: nobis frequenti, & notissimo experimento cognitum, ex hoc audiuius arboribus adligatus, quibus caduci fructus, efficere, vt vlg; ad maturitatem in ramis adseruentur.

VESICARIAS PLANTAS, ET ANIMALIA MAGNIS

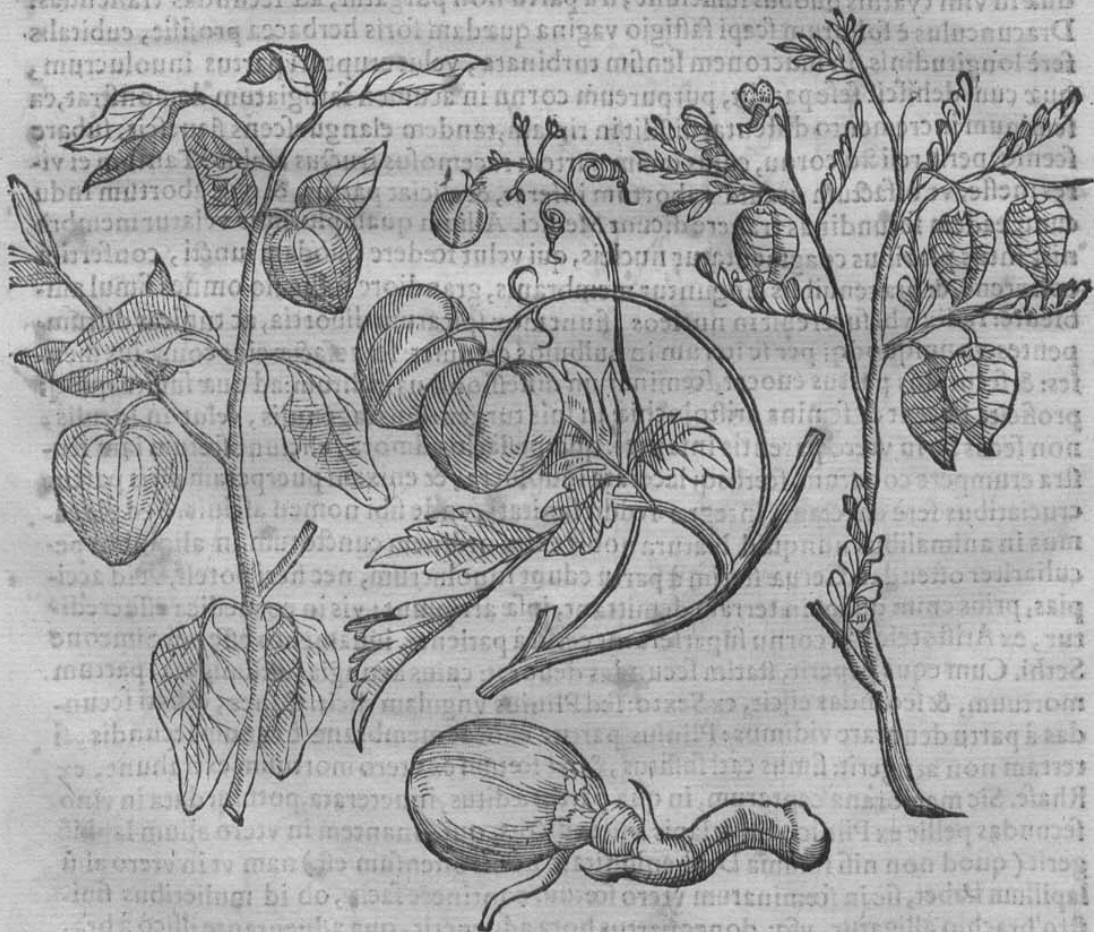
vesicis pradita, ad vesicæ commoda valere.

Cap. LII.

PLANTAS: quæ vesiculas proferunt, non sine munifico Dei luxu, hominis vesicis prodesse ostendemus: possunt & status discutere, quum status plena sint: nam compressæ dissilientes, status in sibilum abit. Possunt & calculos è vesica eijcere: nam semina in vesica sonant. Ostēdunt & foetum in vtero, vt ætites lapis. Exempla apponemus aliqua.

VESICARIAS plantas, primò haliacacabum, mox vesicariam repentem, post coluteam præfens icon insinuat, ac vesica esui musculis nudata è regione spectatur, conduxerit itaq; spectanti, mutuo simul eas conferre similitudines, quum ad vinum delincentia sint.

Solanus

Solanus haliacacabus idest vesiculas ferens, humanis similes habet; quæ intus acinum inclusum gerit: celeberrimus huius ad calculos, lotiumq; ciendum vsus: medetur etiam eius ardoribus. Colutea Liparæ peculiaris à Theophrasto traditur. Arbor magnitudine præstans, fructum ferens in siliqua, magnitudine lentis, qui oues mirum in modum saginet. Nascitur semine, & fimo præcipue ouillo. Serendi tempus cum Arcturus occidit, mandatur solo præmaceratum, cum iam in aqua germinare cœperit. Folium mittit scœnugræco non absimile. Arbor primum vnicaulis emicat, trima concidendis scipionibus, & baculis idonea. Siquis nimis decurtauerit, mox emoritur, quippe quæ lateribus haudquaquam fruticet, spargitur deinde in ramos, quadrima prorsus arborefcit. Apud nos frutex nascitur, ramis exilibus, folio scœnugræci, quadriennio in arborem se efferens, vesica membranæ, pellucente, prætumida, veluti quodam spiritu distendente turgida, pueri eam digitis comprimendo increpitum distillare faciunt ludibundi, in quo semen atrum, durum, lentis magnitudine, pisi gustu, semine nascitur, & fimo præcipue ouillo. Mauritani vernaculo sermone *senè* vocant, duoq; genera faciunt, suæ spontis, & hortensis, siliquas ventorum vi deturbatas legunt opiliones saginandis ouibus per quam yriles. Actuarius interaneorum obstructions explicare dixit pulueris dragmam, vt facile vesicam expediat. Sunt & aliæ vesicariæ plantæ, vt repens, staphylodendros, quarum si opes ad deturbandos calculos, aliæq; vesicæ vitia manifestarem putarent sciolii potius confictas, & à nobis imaginatas, quàm veras esse, cum à vetustioribus Medicis experimento sint incognitæ. Sed ad animalia transeamus. Ea vesicas habent, quæ renes & pulmones. Pisces vesica carent, exceptis delphino, balæna, vitulo, & testudine. Lyncis yrinam coire in lapidem dicunt, eius yrinæ ad vesicæ stillicidia peroptima est: vesica verò in vino pota contra yrinæ incontinentiam valet.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM

LIBER QVARTVS.

PRO O E M I V M.

PLANTARVM partium similitudines, qua humana membra mētiebantur, abundè explicauimus, sequitur, ut earundem partium & actionū similitudines agnoscamus, qua animalium partes & actiones imitantur, ut promiscuas inde vires inuestigemus, altera enim alterius collatione inuicem sibi produnt proprietates: unde ijs pracognitis, facilius erit presentis tractatus insinuatō. Hæc ut difficiliora, ita utiliora, certioraq; Natura interpretibus perscrutanda proponuntur: nam meminisse debemus, qua in humana Physiognomonia dicebamus, ea signa in delectu præcipua, qua ex animalium partibus, & actionibus colligebantur, his insistendum, his strenuam nauandam operam admonemus. Plantarum enim partes, vel actiones, qua animalium partes & actiones amulantur, insinuant nobis easdem vires retinere, quibus ea præstant. Nos ex infinitis aliqua proponemus exempla (omnia enim quis audeat polliceri?) ut officiosè nuperorū expectatōni satisfacereamus. Sed ne quis vellicando, nobis vitio vertere peterit plantarum similitudines à nobis confictas, & coactè rebus accommodatas, nos solum eas plantarum similitudines proposuimus, ex quibus quum propria deficerent appellatio-
nes,

nes, variorum populorum, et gentium communi calculo, & sententijs ab animalium similitudine nomen emendicarunt, unde quibus peritus arbitrer rei perpensione non maligna, nil à me confictum, nil uiolenter conquisitum fatebitur, hæc enim ueritas nescit fucos, doctrina ex sola Dei benignitate pendet. Sed plantarum partes animalium partes indicantes dicemus primò, mox actiones, & ex animalium partibus primò que integra, post qua partes insinuabunt.

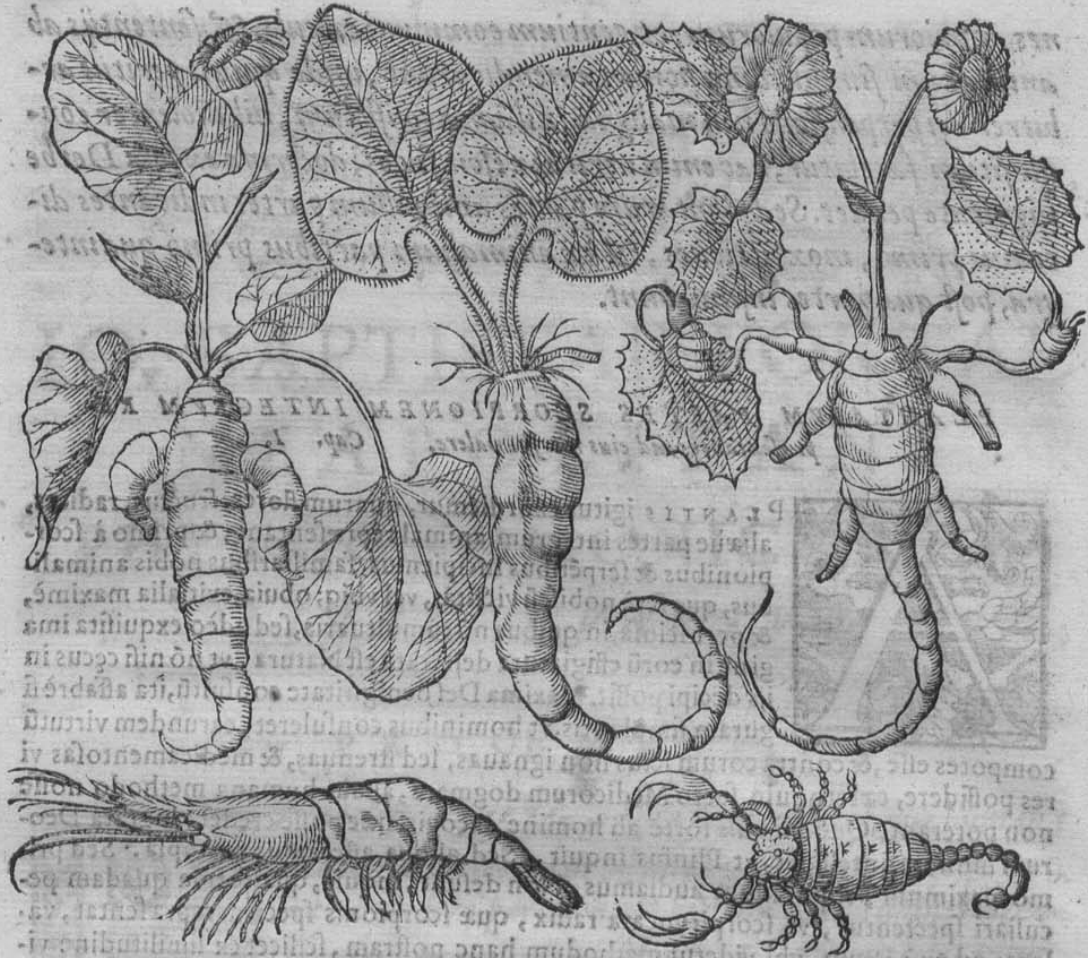
PLANTARVM PARTES SCORPIONEM INTEGRVM REPRESENTANTES, ad eius morsus valere. Cap. I.

PLANTI: igitur exordiemur, quarum flores, fructus, radices, aliæue partes integrum animal representant, & primo à scorpionibus & serpētibus incipiemus, familiaribus nobis animalibus, quæ ferè nobiscū uicinat, vel ubiq; obuia, exitialia maximè, & perniciosa, in quibus nō tumultuaris, sed adèo exquisita imagine in corū effigiatura delectata est Natura, ut nō nisi cæcus in ijs decipi possit. Maxima Dei benignitate consultū, ita affabrè si guram simulantis, ut hominibus consuleret, earundem virtutū compotes esse, & contra eorum ictus non ignauas, sed strenuas, & medicamentosas vires possidere, cæteroquin sueto Medicorum dogmate, aliæue humana methodo nosse non poterant. Quod si quis fortè ab homine excogiri hæc posse credet, ingrata Deorum munera intelliget, ut Plinius inquit. Sed aliqua afferamus exempla. Sed primò maximum Teophrastum audiamus. Non desunt, inquit, quæ forma quadam peculiari spectentur, ut scorpij uocata radix, quæ scorpionis speciem representat, ualeatq; ad eius ictum, ubi uideretur methodum hanc nostram, scilicet ex similitudine vires aucupandi non ægreferre. Et alij thelyphonon, alij scorpionem appellauerunt à radicis similitudine, quæ scorpioni est assimilis, cuius tactu scorpiones torpescunt, stupētq; pallentes, & uinci se confitentur, auxiliatur eis elleborum album, tactu resolvente. Tactis quoq; genitalibus foeminei sexus animalium, eodem die moriuntur, cuius potum scorpionum ictibus aduersatur. Est altera species Dioscoridis à priori distans, quæ radices in modum squille marinae cirrorum nigrescunt, quam cynoctonon, & lycotconon appellant, eaq; utuntur venatores ad luporum necem, quasi lupicida, Plinius marino cammaro similem facit. Sed ego & squilla, & marino hippocampo assilari dico, cuius forma spectanti cuiq; plurimum par erit, nam ut squilla & cammari caudam tabellulis complicatam habent, ita uideretur hæc radix quibusdam internodiorum diuorij seiuincta, à summo sensim se extenuante. Et certè vires squilla, & hippocampo cognatae sunt.

TRES aconitum icones ex uiuis plantis expressimus, prima pliniani pardalianchis, quam cammaro similem facit, secunda Dioscoridis, tertia Teophrasti integrum referens scorpionem. Infra cammari & scorpij effigies subieciimus, ut arcta, quam mutuo habent, similitudo contempletur.

Hippo-

Hippocampi vim solus scripsit Aelianus, cuius ventrem in vino decoctum: alteri potui datum, primò acerrimò singultu afficitur, tussi, & vehementi vomendi cupiditate, quod si Natura euficerit, in obliuionem, & dementiam incurrere, sin minus, vita excedere, qui euadunt mente capti summo aquæ studio tenentur: nam aquam semper appetunt, tum stillantem, tum fluentem, sic & abluere, & natare. Huius, vt aconiti in vsum vertere Medici, & ad morsum rabidæ caniculæ; nam hippocampus hydrophiliam, canicula hydrophobiam inducunt, vt diximus. Mouet coeundi appetentiam lycodionon, sic squilla, & cammari. Est inter doronicos species vna, siue aconitus, cuius radix etiam integrum scorpionem demonstrat, quæ cum primis easdem facultates possidet, radix teres, obiculata, infernè in angustum sensim obducitur, transversis, quasi squamularum torulis articulata, affabrè scorpionis caudicellam, vel potius cadauerulum exprimit, paulominus scorpionis corpus effigiat. Cyperi radices, oleis oblongis similes, nigrae, rotundæ, inuicem commissæ, fibras, vel caudicellas, quasi scorpionis brachia demonstrantes, quarum est vsus aduersus scorpionis morsus.

PLANTAE, QVAE SERPENTVM, ET VERMIVM FORMAM
effigiant, ad eorum morsus valent. Cap. II.

EQVITVR serpentum pestis, quæ non minus acris, & virulento icu trucidat homines. Natura plantarum radicibus eorum simulauit effigies, vt suo quisq; malo caueri possit. Quorum exempla hæc erunt. Non alicubi d'p'uar serpens, quàm

Quam in quercuū, vel fagorum radicibus latibula parat. Sic dicitur Galeno, quod in imo quercuū cespitem suum sternat cubile. Quercui radices albæ sunt, inflexæ, circumuolutæ, à summo ad imum sensim deficientes, vt in cedentis drini corpus imitentur: quercus eadē illi origo, & remediū est, vt vnde profectū malum, inde emanet remediū. Fructus ex omniū glādiferarum arborū genere, & tusæ radices illiæ, icte parti auxiliantur, ex Dioscoride. Herbariorū *historia*, seu maius britannica, etiā *serpentaria*, & *colubrina* vulgò Germanis dicta, quod contortis suis radicibus, & in se reflexis, implexis, & conuolutis, iacentis, & conuoluti anguis figuram ostendit: ad viperarum & serpentū morsus vulgaris & peruagata necotericorum notitiæ, & multæ commendationis. Sic *bonus henricus* etiam aliquibus *colubrina* dicta, quod eius radix instar conuoluti anguis contorqueatur: cuius vis aduersus anguim morsus explorata. Est & Plinio dracunculus, cuius radix draconis conuoluti modo effingitur, vnde ei nomen: quem omnino habentes, angues fugiunt. Herbula, quam holostium, aut syluestrem coronopum vocant aliqui, radicibus constat tenuioribus, contortis in anguis formam: serpentum morsibus mirè præstat, ab effectu, & figura vulgò *serpentina* vocatur. Est herba vulgò etiam *scorzone* dicta, quod ad morsum valet cuiusdam serpentis, *scorzone* dicti, & ad eiusdem anguis formam effigiata est, longitudo radici sesquipedalis, à summo crassa, sensim in acutum turbinem deiciens, fusci coloris, & eiusdem serpentis. Nullo antidoto illius veneno occurri potest, quàm huius radicis succo: eoq; perlitæ manus impunè serpentem tractare possunt, quin & qui eam præsumperint, frustra à serpente iciuntur. Africa serpenti & herbæ natalia præbet, vbi spontè, & perennis prouentus, & si apud nos fata viuat. Apud occidentales Indos alia est etiam herba, quæ ad serpentis conuoluti modū radicem sortita est: cuius vis mira ad serpentum venena, recentiorum exploratu. Sunt & aliæ stirpes, quæ radicibus & fibrillis vermes simulare videntur, vnde nos ad tineas & vermes valere iudicamus. Gentiana minor radicibus constat numerosis, albicantibus, rotundis, vti vermibus: tusæ & emplastri modo ventri impositæ, vermes, si qui intestino fuerint, proculdubio necant. Sic vulgare dictamnum. Filix latas radices, longè vagantes habet: latas tineas succus pellit, sic costi, & chamæleonis radices. Sunt & quædam sublonga panicularum modo nucamenta, quæ squamatim compacta è ramis propendent, quibus grauidæ arbores intumescunt, germina parere gestientes, veluti prælongus vermis, vt indicet Natura ad vermes, tineas, & serpentes valere. Exempla. Corylum florere negant, sed floris vice quosdam in eo peculiare iulos erumpere, siquidem fructu iam caduco, callus vix modo magnitudine gradiusculi vermis pinguis emergit, singulari pediculo, quem vocant iulum: dehiscit incunte vere, ac desluit, quum folia profiliunt. Simplex obseruauit rusticitas serpentes obtorpescere, quæ coryli caudice, vel surculo fuerint icte, & tandem emori. Nux iuglans verni temporis initio, veluti quodam gestiente foliorum conceptu, panicula prælonga protuberat, dehiscitq; flauens, statim quàm frondem facere cœperit, nutans, caducaq; prolabitur: præsumptæ nuces venena hebetant, quas qui plures ededit, eò facilius latas ventris tineas pellit. E castanæ, siue nucis euboicæ arbore propendent etiam nucamenta, & si nuces aliqui appellitent, accommodatiores glandium generi, suarum arborum generis vires retinere arbitror: & si tritæ cum melle venenosis rabiosorum canum morsibus opitulètur. Negant aliqui florere pinum, & piceam, sed floris vice esse nucamenta illa, quæ citraros Græci vocant: aduersus tineas firmissima materies, & pix priuatim ceratæ morsibus, & serpentū cū sale illinitur ex Dioscoride.

FLORES, QVI MUSCAS, ET PAPILIONES OSTENTANT,
ad fecunditatem valent. Cap. III.

SAPPISSIME in quarundam plantarum floribus fucos, apes, muscas, & papiliones quam simillimè ementitos videre occurrit, vt non modica lasciuia Naturam in ijs depingendis luisse videatur. Sunt enim eiusmodi animalia tam importuni, quàm fœcundissimi prouentus: vnde virium & effigiei coniectura consentiente, ad fœcunditatem valere & eximijs viribus iudicamus. Pro exemplis afferemus flores cynosorchi, in quibus dependent quædam veluti animalia quadrupeda distensis, & diuaricatis cruribus, quod non nisi ad fœcunditatem valere diximus. In alterius speciei floribus apes videntur colore subnigro, candido & purpureo asilonem, vel fucum æmulantibus.

TERTIA *Smilacis hortensis figura suis floribus papilionem ostentantis, secunda & sequens orchidum apes & muscas simulantium delineantur, infra illa eademmet animalia exhibentur.*

In tertia illorum specie flores effigati sunt ex tribus exiguis superioribus foliolis, & quarto inferiori oblongiore, colore in purpura tristi, subnigro, nonnihil variegato, cuiusdam

cuiusdam muscæ corpora similia, vnde omnes insecta hæc referunt fœcunda, lasciuæq; ob id orchides, homines ad fœcunditatem & lasciuam inuitantes, Serapidis nomine donarūt, Alexandrinorum Dei, cuius olim templum cantibus, choreis, & lasciujs apud Strabonem colebatur. Accedunt & nonnullorum leguminum flores, muscæ, & papilionis effigie, Venerem, & fœcunditatem etiam concilians. Pisum flores papilionis forma circa umbilicum purpureos galeatos habet. Nec longè à iam dicto fabæ flos abit, cri status, purpureus, varijsq; punctulis variegatus. Smilaces hortenses, siue phaseli papilionis effigie flores gerunt. Cicer eiusdem effigici, vt superiores affert, quæ omnia Venerem irritant, & augent.

PLANTARVM PARTES, QUÆ VARIA ANIMALIA DEMON-
strant, ad eadem valere, ad quæ animalia ipsa. Cap. IIII.

SVENECTEMVS & quasdam plantarum partes, quæ etiam integra demonstrant animalia, & vt ad exempla deueniamus. Ex Theophrasto habemus. Non defunt quæ forma quadam peculiari spectentur, vt radix polypodij hirsuta, & acetabulis cauernosa, ceu polyporum cirri, vbi quis eam contingerit; polypum nasci affirmant, & inferius purgare apta est. His verbis videtur Theophrastus Phytognomonicam docere: sed quid vltima verba illa sonent, nemo est opinor, qui se id scire audeat, sed autumo ad polypum morbum sanandum optimum esse remedium: vidimus enim multoties mulieres ad pueros, in ima sede polypo morbo vocato obsessos, polypi decoctione vsas, mirabili remedio, voti compotes extitisse. Vidimusq; apud Plinum, arida farina naribus indita polypum morbum consummare, loquens de eiusmodi polypodio. Quod & polypum aluum subducit, apud Athenæum Diphilus ait. Polypus si abundè estur elixus, humefacit ventrem: sæpiusq; mihi comedenti subduxit aluum. Quicquid numerosa congerie aculeorum stipatur, echinus dicitur, sic dictus, quod globoso spinarum agmine marinum herinaceum mentiatur. Armatum castaneis echinato calice vallum est, dipfaci caput echinatum traditur, carduis muricata sunt cacumina, & multa herbarum genera sæuis minantur aculeis. Castaneæ vehementer ventris, & stomachi fluxiones sistunt, & sanguinem excreantibus profunt, menses supprimunt, & rabiosorum canum moribus imponuntur. Auicenna ad fluxiones viscerum herinacei animalis carnes vtilis dicit, Albertus ad dysenterias: sic ad alopecias, lepras, sordida vlcera, & similia. Histrix eodem aculeorum vallo armatur, genus pilorum quodam putatur Aristoteli, nec horribile, aut rigidum quicquam conspici potest, ac histrix, ab aliquibus montanus herinaceus dicitur, & montanus melior domestico est, magisq; iuuat, & Plinius, quæ de herinaceis dicuntur, eo magis valebunt in hystrice. Dioscorides terrestris, & marini echini easdem facultates putat. Sed longum esset recensere echinata capitula, marini, & terrestris herinacei mutuas facultates ad venenatos istus, lepras & eiusmodi similia. Psyllium in cacumine fert capitulum, in quo semen nigrum, nitidum, & durum, verè pulicem ementens, ob id concinna nomenclatura ei à pulice adaptata est. Fama est apud Dioscoridē, si virens in domum importetur, non finire in ea pulices gigni. Ricinus herba nomen habet à seminis effigie, semen enim corticibus exutum, ricini animalis effigiem tam proximè repræsentat, vt si vita adesse, planè ricinus videretur. Animal est liuidum & foedū, quod canibus, bobus, capris, alijsq; quadrupedibus adhæret, nec prius decedit, quàm sanguine saturatum. Huius plantæ semen ignes sacros restinguit, quod & animal ricinus facit, ex Plinio. Vrtica herba mordax est, & pruriginosis aculeis tangentes vexat, vrtica verò marina contacta etiam vredinem concitat, terrestris vrticæ modo, & qui eam venantur, nisi manum præuixerint, reuera dolore afficiuntur, prurimum tactis pudendis & manibus excitat, sopitamq; Venerem vellicat acrimonia sua, & præsertim quæ pilei

forma est, & sicut diximus terrestres vrtica etiam torpentem excitat Venerem. Marina scolopendra terrenæ similis est, ex Aristotele, animalia sunt, quæ numerosis incedunt pedibus: Dioscorides in oleo decoctam, & illitam cupillos euellere dixit. Hedera per parietes reptat, arboreseque radicosis pediculis, quasi scolopendra numerosis: cuius lachryma psilothrum est. Inter cyclamini nomenclaturas chelonium est, quum testudinis formam radix ipsa referat. Hippocrates libro de morbis muliebribus subdititiam glandem instituit, quæ inter cætera testudinis marinæ cerebrum recipit, vt aperiat vterum, & mortuum foetum extrahat, arido sanguine ad vipereos morsus vtuntur Paulus Aegineta, & Aetius. Pes eius dexter super pedem podagræ dextrum, & sinister supra sinistrum, expellit podagræ, & similiter manus ex Rhasi, & Cōstantino. Cyclaminus, si mortui sint in vterō infantes, protinus reddit sine vexatione puerperæ adalligatus: medetur & podagræ morbo, & contra serpentes omnes bibitur, & alia quæ tædet referre. Rapunculus, siue rapulus dicitur, quod paruum rapum præferat, est enim pollicis crassitie, & longitudine, rami in morem in medio nonnihil ventricosus: ab Auicenna locusta, vel pes locustæ dicitur, quod videlicet ad locustæ animalis formam sit cum suis appendiculis: Locustæ vrinæ difficultati adiuuant, & serpentum morsibus, rapulus verò ad serpentum ictus, ex Plinio, & ad difficultates vrinæ proprio experimento. Est & in mari quædam planta, vno pediculo dependens, extrema sui parte vix flores optimè expressos refert, ob id vulgò dicta *vua marina*, cuius vis est, vt in vino putrefacta, ijs, qui inde biberint, tædium vini afferat; ex Plinio. Sic ex putatis vitibus emanans aqua, ex Democrito, vini tedium affert. Apud Tartaros plantam reperiri audio, cuius fructus agnum per omnia refert, obducitur is tenui pelle, qua vtuntur incolæ ad caput tegmina, interna pulpa cammari carnem refert, & è vulnere succus manat dulcis, & sanguini similis, radix humo eruta subrigitur vsq; ad vmbilicum. Illud insuper additur, quædiu obseditur herbis, viuere illum, quasi agnum in læto pasculo, euulsis verò paulatim macrescere. Accedit quoque id mirabile à lupis appeti, & vorari, quod nō vereor ad id valere, ad quod agnus,

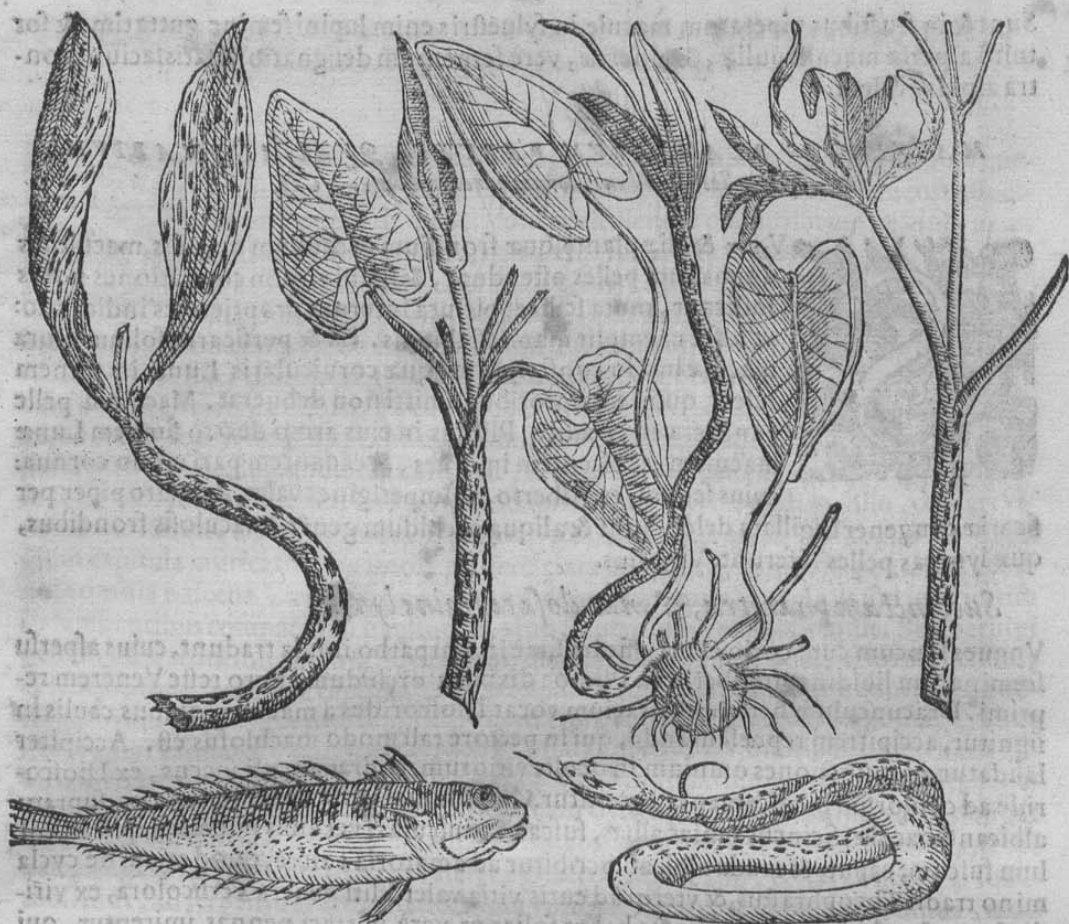
PLANTAE, QVAE MACULOSAS SERPENTVM PELLAS
ostendunt, contra eorum morsus valent. Cap. V.

DIXIMVS quæ integra referebant animalia, nunc quæ partes, & primò extimas, siue pelles: nam alijs maculosæ, villosæ, glabræ, squamosæ, & eiusmodi similes. A maculosis exordiemur, & quæ serpentum effigiem ex omni sui parte conspicuam reddunt, vnde coniecturæ indulgendo, istud Naturæ specimen fuit, vt doceamur, deterrimo serpentum detrimento maximo hoc emolumento occurri posse. Sed exempla adæamus. Serpentaria maior, siue dracontium recto surgit caule, glabro, & polito, extima sui parte maculis fuscis, pullis, puniceis, giluis, transuersis, oblongis, & fortuitis vipereis, ad eò serpentum exuuium exprimens, vt eminus repente intuenti, terrorem incutiat: Dioscorides folia manibus affricta, aut radicem nunquam à vipera feriri posse inficiatur. Partum etiam abortu vitiat, quod etiam suo occursum vipera facere solet. Est & Draco marnius, qui dorso varij coloris est, ex fusco, & albo, & aculeos in branchijs habet lætales, læditque dum manu tollitur, cuius ictus, carnibus eorum impositis sanantur.

PRÆSENTI figura ad maculosas serpentum pelles indicandas, allium anguinum, arisarum, & dracunculum solum depinximus, ab re enim fuisse maculosas omnes herbas horum gratia delineare. Infra marinum draconem, & colubrem maculosum ita expressimus, vt ad manus viui occurrere.

Et Athe-

Et Athenæus, libro de ijs, quorum venenatus est morsus, ait, murænas, quæ ex mare
 vipera genitæ sunt, morsu interficere, ipsas verò esse minores, rotundas, & maculis va-
 rias. Alter etiam dracunculus leui caule, baculi crassitudine, versicoloribus anguîu mac-
 culis variegato, purpureis intercurfantibus lineis, vt planè serpentis habitum, colorèq;
 mentiri videatur, admirabilis Naturæ miraculû, nos admonentis, vt qui radice sua ma-
 nus linirent, à vipera feriri posse negent, & triginta eius grana, si in posca bibantur, ab
 ortum inferunt, odor enim postquam emarcuere floccidi flores conceptus adhuc tene-
 ros enecant. Quin & aliam plantam in Lusitania se cognouisse fatetur Plinius, in hospi-
 tis agro, nuper ibi repertam, eiusdem nomenclaturæ, caule pollicati crassitudine, bipe-
 dali altitudine, versicoloribus viperarum maculis insigni, quem ferebant ad primas ser-
 pentum vernationes exire, spectabilis hiantis draconis ore, & concauo, stamina, quasi
 serpentis linguâ exerit, capite cruentato, eiusdem cum primis virtutis: nos sepè in Pau-
 silypi colle obseruauimus. Aron etiam subpurpureum caulem mittit, varijs quoq; insi-
 gnitum serpentum maculis: dracunculi vires obtinet: partum occursum vitians. Ophiu-
 sam, tradit Plinius, Elephantine Aethiopiæ, liuidam, difficilemque aspectu, qua pota ter-
 rorem, minasque serpentum obuersari, ita vt mortem sibi eo metu consciant, ob id co-
 gi sacrilegos illam bibere. Inter allij genera ophiocorodô dictû à caule, folijsque serpen-
 tariæ modo maculosis, quod tam proximè vrsinum delineat, & redolet, vt qui non vi-
 sum iam nosse cupit, hoc spectet. Galenus satiuo validius esse dixit: serpentes abigit odo-
 re, bestiarum omnium icibus medetur, potu, cibo, vel illitu, priuatim hemorrhois.

Sunt & in fructibus viperarum macule, in sylvestris enim lupini semine gutta tim, & fortuito aspersæ maculæ pullæ, & cineræ, verè serpentum designationi satisfaciunt: contra aspidas valet.

*MACULOSAS PLANTARVM PARTES, QUAE ANIMALIVM
maculosas pelles ostendunt, eorum vires indicare. Cap. VI.*

VNT & aliæ plantæ, quæ frondium & caulium maculis, maculosas animalium pelles ostendunt, & simul virium cognationes nobis indicant, muta scilicet pictura internas proprietates indicando: vt hisce exemplis manifestabimus. Est & persicariæ folium litura maculæ modo conscriptum, quæ cornicularis Lunæ imaginem refert, quod à scriptoribus omitti non debuerat. Maculosa pelle panthera est, traditq; Plinius in eius armo dextro similem Lunæ maculam, crescentem in orbem, & cauantem pari modo cornua: cuius seuum, ex Alberto, ad impetigines valet, & hydro piper per sicariæ congener sugillata delet. Sunt & aliqua orchidum genera maculosis frondibus, quæ lynceas pelles referunt. Virgilius.

Succinctam pharetra, & maculosa tegmine lyncis.

Vngues lyncum cum corio exuri efficacissimè in Carpatho insula tradunt, cuius aspersu foeminarum libidines inhiberi, ex Plinio: diximus orchidum altero teste Venerem reprimi. Dracunculum herbam hieracium vocat Dioscorides à maculis, quibus caulis insignitur, accipitrem representando, qui in pectore tali modo maculosus est. Accipiter laudatur ad inunctiones omnium in oculis vitiorum, & dracunculi succus, ex Dioscoride ad oculorum medicamenta accersitur. Cyclaminus varia habet folia, infra, supraq; albicant maculæ, Scincus tenias albas, fuscas, latiusculas, vel albis punctis depictas, cololum fuscum, caput, & cauda albicat. Scribitur ad amatoria valere, quod etiam de cyclamino tradit Theophrastus, & vterq; ad cutis vitia valet. Bliti genera versicolora, ex viridi, flauo, & rubido colore distincta habet folia, vt verè psittaci pennas imitentur, qui ad idem valet, ad quod anser, qui contra venena, & præsertim scorpionis præstat: diximus etiam ad ictericos; quod etiam præstantissimè exequitur blitum. Rubeta etiam ex subpallido, viridi, & croceo colore est: sistit naturæ dote cruorem, quod præstat & blitum. Sunt & piscium turdorum genera, colorum varietate distincta, vt in ijs Natura luisse videatur, maculis nigris, rufis, aureis, flauis: turdi aluo faciles, & abstergentes. Metiuntur etiam & testuginis corticem, flauo, nigroq; interlitum: valet testudo ad compescendos sanguinis fluores, quæ omnia de blito diximus. Chamæleoni nigro folia rubro distincta sunt, inter picarum genera multa sunt, quæ rubris maculis insigniuntur: valent ad dentium dolores. Pratense trifolium vnum, & alterum guttatis, & falcatis in superficie foliorum maculis, videntur stellionis maculas imitari, terga enim depicta habent circulis in modum stellarum pullis. Ouidius quinto.

Combibit os maculas, &c. aptumq; colori

Nomen habet, varijs stellatus copora guttis.

Si ablatis intestinis & capite, & pedibus assatus edatur, valet dysentericis, & hydrocolicis, ex Plinio: trifolium muliebribus profluuijs valere diximus. Ardea ^{diaropis}, siue stellaris dicitur, quod punctis, tanquam stellis eleganter picta distinctaq; fit, est & rana etiã stellaris, & ad oculorum vitia valet. Ari folia distincta sunt maculis, valent ad albugines oculorum & caligines. Betulæ cortex albis interlitus maculis, vt videatur sturnum imitari: impetigines, & faciei maculas vterq; abstergit.

SQUAMOSAS PLANTAS SERPENTVM SQUAMAS OSTEN-
dentes, contra eorum ictus remedia afferre.

Cap. VII.

SVNT & plantæ, quæ radicibus, fructibus, caulibus, alijsq; partibus squamosis, squamosa serpentum dorfa ostendunt, eorumq; venenis aduersantur, præstant quoq; contra virulentos squamosorum piscium ictus, nam & pisces, vt diximus, aduersus suos ictus valent. Cedrus arbor vasta, conos affert squamatim compactos: cedria cû sale imposta cerastæ morfibis subuenit, & antidotis additur. Pinus lignosos conos affert, in turbinatam effigiem compactilibus, squamis effictos, eademq; squamarum serie nouellorû ramorum cortices vestiuntur: serpētibus aduersatur, & priuatim ad cerastæ morsus piccum polenta valet, ex Plinio. Picea eiusdem generis, faciei, & virtutis, idemq; de larice, cupresso & alijs similibus existimandum. Iuli, qui compactili squamarum callo propendent è corylis, iuglandibus, castaneis, & similibus ad eadem valent. Ericæ squaroso folio est: folium aduersari serpentibus scripsit idem. Myrice eodem folio, confert viperis morfibis. Plinius omnium serpentum ictibus, præterquam aspidum dixit. Eryngium capitula muricatim squamosa profert: clara erynge est, contra serpentes, & venenata omnia nascens. Vterq; chamæleo capitulum affert, foris squamulis sibi imbricatim incumbentibus compactum: haustum in vino serpentium venenis resistit. Semperuii genera numerosa folia gerunt, squamatim digesta: aduersantur phalangiorum ictibus, & scorpionum. Scabiola capitula affert compactili squamarum ordine contacta: ad venenosorum serpentum morsus præstat herba ipsa contusa, & recens imposta. Cyanus flores affert è squaroso calice: à scorpione, phalangio uè ictis, omnibusq; venenatis auxiliatur. Origanum õnitis spicam affert, in quo semen squarosum: cum vino potum demorsis à serpente conuenit. Eodem modo suam triticum affert spicam: surfures pollent ad viperarum morsus. Radix celticæ nardi squarosa, vel tuniceis squamulis obsita, & spicatim digesta: ad venenosos ictus valet, ex Dioscoride, sic allij, & lilij. Pisces qui squamosi sunt, ad serpentum, & venenosorum vulnera valent, vt gobijs, thymnus, mulus, smarus, coracinus, & cæteri.

VILLOSÆ PLANTAE VILLOSAS ANIMALIUM PELLIS

ostensantes, eorum virtutum compotes sunt.

Cap. VIII.

VARIA pilorum genera in plantarum folijs, varia animalium ostendunt indumenta, Vnde argumento nobis esse possunt ad eorum virtutes indagandas. Exemplo nobis erit vulgò pilosella dicta, quæ densiori, molliorique pilo vestitur, videturq; leporis pellem ementiri, qui pilosissimus est, & solus animalium pronam, supinamq; pedum partem hirsutam habet: vnde dasipodis nomen: leporis sanguis dysentericis, coeliacis, menstruorumq; profluuijs prodest, ex Dioscoride, & lien ad lienis tumores, ex Galeno: pilosella dysentericis, alui profluuijs, coeliacis, & lienis tumoribus valet. Verbasci frondes bombaceo tomento vestiuntur, cana, densaq; lanugine, vulgò vocant taxum barbatum, quod taxo animali assimiletur, cuius dorsum villis obducitur albis, nigris, & duris: vnde & duæ priores species à Dioscoride descriptæ, quia scabriusculis folijs vestiuntur, nec tactu mollibus, taxi pellem referunt. Taxum ad sanguinis projectiones valere, ex Sereno videmus, adeps ad compositiones arthriticas miscetur, ex Leonello, verbascum propinatur ruptis, & fractis, ex Dioscoride, eius decoctum aduersus neruorum morbos, & tremorem, Inter verbasci nomenclaturas est lupina cauda à pilorum

pilorum molli lanugine, quam imitatur. Iecur lupi tussim sanare ex vino tepido tradit Plinius. Præterea si eius corio constringatur venter colica laborantis, egerq; sæpius corio infideat, prodesse multum scribunt Rhafes, & Albertus: verbasco decoctum & tussim sanat, & flores in puluerem triti contra ventris tormina, & colum dantur. Lychnidi folia flaccida, crassa, tomentosaq; sunt, vt æthiopidi, murium pilos exprimere videtur: mures domesticos concisos scorpionum plagis vtilissimè imponi in confesso est Dioscoridi, Galeno, & Auicennæ, sic lychnis à scorpione ictis subuenit, immò huius herbæ apud positu scorpiones torpescere, & inertes prorsus reddi. Adiantum aliqui nō venereum, sed *porcinum capillum* vocant, vel *caudam porcinam*, nimirum quod coliculi instar setarum suis rigeant, vt vetus Auicennæ glossographus notat: diximus adiantum ad fluentes capillos, & alopeciam valere, quod idem exequitur suilla axungia ex Plinio, & Aegineta. Anethum Magi *cynocephali genituram*, vel capillos vocant, vt inter nothas Dioscoridis nomēclaturas habetur, quod instar capillorū canis foliola distensa habeat. Aetius anetho sicco vsto morsum canis explet, si cauus, & angustus sit. Herba traditur à Plinio lanaria dicta: ouibus ieiunis data, lactis abundantiam facit: vellera enim vt ouis habet. Rubus folijs, & cute spinosis est, & ad oculorum vitia valet. Raiæ spinoso dorso sunt, cauda, rostro, oculis, & deniq; corpore: ad oculorum cicatrices, & suffusiones valet earum fel. Multæ sunt plantæ, quæ crispis folijs oriuntur, vt strutionis cameli pennæ, & columbarum. Myrrha crispo est folio, ex Theophrasto: ad oculorum vitia valet, nam tollit albugines, & caligines, ex Dioscoride, in strutionis ventre inciso inueniuntur lapilli, hi quidem ad oculos salutare sunt, ex Aeliano. Euphrasia crispis item folijs, & ad visus claritatem valet. Costus item, & neruorum resolutionibus illinitur: strutionis adeps, ex Aeliano, hominum neruis salutare remedium adfert. Apij genus crispifolium Theophrastus facit, præsertim macedonium, cuius decoctum calculos exturbat, semen & radix cum melle ad claritatem valent oculorum, strutionis interior ventriculi cortex calculos dissoluit, ex Rhabimose.

PLANTAE LIGNOSIS FRUCTIVVM TEGMINIBVS, LIGNOSAS, & lapidosas animalium pelles indicant. Cap. VIII.

UNT & inter plantarum fructus, qui lapidosi, vel lignosis coniscanduntur, ostendentes animalium pelles, siue coria lapidosa, duraq; quæ videntur contra serpentum venena valere: nam crocodilo cutis corticosa, præduris squamis ostrearum modo obducitur: adèo firmis, vt ictus quouis tormento adactos, in uicō tergore repercutiant, cuius partes contra serpentes valent. Sic testudo testatum animal, duro & rigido cortice ambitur, contra venena valet. Ostrea, vel *ὀστρακὴ* dicta omnia contra leporis marini virus, & omnium venenatorum. Nucum genera omnia clauduntur ligno. Pinus lignosis metis frequēti nucamento compactis, suos fructus obducit, sic pinaster, picea, & cerastæ morsibus opitulatur. Juglans lignoso protecta munimento, & venena hebetat. Eodem modo auellana ligneo putamine claudit fructus: contra scorpiones, & serpentes noto experimento valet. Amygdalus nuces suas durissimo protegit operimento, & operitur callo. Pistaceis sub corio assei fructus, eodē effectus habere Dioscorides dixit, quos pinei fructus. Cedrelates fructus, siue eius coniscanduntur lignosis, cerastæ morsibus, & marini leporis veneno occurrunt, sic & cupressi pilulæ lignosæ, venenatis prosunt, sic de castaneis, glandibus, & alijs dicere possumus. Punici malum glabrum est, & membrana tegitur, malicorium dictum: soli hiat cortex, aperiturq; leuissima vel aeris iniuria. Elephantum nullo setarum tegumento, glabra cutis, cancellata vel hians, muscas odore alliciens, & arctans repente, in rugis comprehensas enecat, adeps ad serpentum venena valet, idemq; illi conuenit.

FRUCTVS

DIXIMVS de pellibus, nunc à capite membrorum omnium principi incipiemus, scilicet flores & fructus aliquos connumerado, qui quorundam animalium ora, & capita indicant. Exempla. Echium inter folia flos purpurat, & in eo clauditur semen viperæ capitulo simile, exilia ora, & luminum vestigia effigians: Dioscorides contra serpentes folia iniici vulneribus, & commanducari quoque precipit, vel qui antea sumperint, feriri non patitur, contemplari quippe licet semen paulatim à ceruice in rostellum extenuatum, tumidiorè superna parte, vt quædam prominula, quasi oculorum lumina appareant, quod oculis quibusvis inspiciens, contineri non poterit, quin summam Dei prouidentiam laudet, eiusmodi herbam viperina forma effigiasse, quod ad suos morsus præstantissimam afferret opem. Nicander refert alcibiacam nominatam, quia quum Alcibius secus areas obdormiret, à vipera extremo inguine ictus, ex hac herba succum extorquendo & mansit, & reliquum vulnere superimposuit, quo medicamento liber euasit. Non parua auctoritatis Numenius aliud echij genus reperiri scriptum reliquit, ocymoides appellatum, quod ocymo similia habeat folia, quod sanè idem scripserat Nicander, quibus Dioscorides & Plinius ascribere videntur, qui & semina proferre scripserunt, quorum capitula viperinis capitulis similia essent: vimque habere in vino potum, quo viperarum, cæterarumque serpentum morsibus mederetur. Syluestre autirrhinon capitula profert in summo perforata, quasi in summa humanæ caluarie parte foramina oculorum loca ostendant, videturque à Dioscoride memoratum in phyteumatis descriptione, inquit. Phyteuma habet fructum perforatum, & cætera, quæ syluestri antirrhino perfectissimè quadrant, & quod hominis figuram representet, ad phyltra accomodatum perhibet. Inter ciceris genera ^{viperis} est Græcis dictum, Latinis arietinum, quod arietino capiti simile sit, frontata effigie, & angulo aliquantulum mucronem æmulante: Venerem stimulat, & genituræ copiam subministrat, quare admissarij equi, quo tempore vocantur à foeminis, cicere saginantur, vt in eo cibatu roborati, Veneri supersint. Arietes, vt diximus, maximè luxuriosi, vt per libidinem efferentur, & Veneri suffragantur. Alterum ciceris genus columbinum appellant, candidum, rotundum, & leue, quod columbino capiti simile, & venerium quoque vocatur, quod fortasse Veneri, vt alterum opitulentur, & columbæ salacissimæ sunt. Psyllium cynomiam, & cynocephalon dictum à cane inter Dioscoridis nomenclaturas, à quo Plinius, psyllium alij cynoides, alij cynomiam appellant, folijs canino capiti non dissimilibus. Sed puto mendam in textu, quippe flores, non folia canino capiti similes sunt: Canis stercus potum hydropico vtile, ex Sexto, nam venri illitum aquam trahit, sellenit podagras, pedibus illitum, ex Plinio: psyllium hydropicos in vino sanat, & podagras refrigerat ex eodem. Napelli planta flores in spica purpureos ostendit, qui antequam dehiscant, defuncti hominis caluariam ostentant, benignitate Naturæ, vt huius cadaveris similitudine homines ab illius plâta esu, & vsu auerant, adèò pernecabilis, & acrioris veneni vis est, vt vix antidoto aliquo succurri possit, nec solum esu, sed manibus atrectata, quoad coalescat, mortem afferat. Dicitur putat ^{viperis}, quod semen rotundum, villolis, hirtis, echinosisque pilis, vrsini capitis similitudinem habeat, & sic verisimilem nomenclationem accepit: Dioscorides ambusta, & perniones eo sanari scripsit; vrsinus adeps ambustis prodest, & pernionibus addito alumine, ex Plinio. Quum rostrati gruini capitis effigiem proferrent, quam plurimæ plantule, geranij nomen obtinuerunt, flores enim proferunt, qui defluentes, rostratos mucrones, aut acus è latiore basi in rectum desinentes, relinquunt. Pes columbinus eius species ad intestinorum tormina experti sumus. Quæ maluq; folio cernitur, ex Plinio reficientibus

cientibus ab imbecillitate vtilissima, opisthotonicis etiam medetur. Grues torminosis in cibo profunt, rigor cervicis gruina adipe mollitur velocissime, ex Marcello, negantq; illos vilo labore laceffere, qui nervos ex alis & cruribus gruis habeat. Multae sunt huius familiae herbae rostrum in pericarpio habentes.

ANIMALIVM CORNVA EMENTIENTES HERBAE, ET
quibus praesent. Cap. XI.

POST caput, de cornibus dicemus & de cristis, non desunt enim plantis siliquae, vel vaginulae, quae nonnunquam sinuentur in cornua: contingit idem floribus, fructibusq;. Cornua quidem multis aquatilium, marinorum & serpentium varijs data sunt modis: sed quae iure cornua intelligantur, quadrupedum generi tantum. Nec alibi maior Naturae lascivia lusit animalium cornibus. Sparfit haec in ramos, ut cervuorum, & ijs etiam simplicia, ut subulonibus ex argumento dictis, aliorum finxit in palmas, digitosq; emisit ex ijs, unde platycrotas vocant. Dedit ramosa capreis, conuoluta in anfractum arietu generi, infesta tauris, rupicapris in dorsum adunca, damis in aduersum, erecta autem, rugarumq; ambitu contorta, & in leue fastigium exacuta sterpsiceroti, alijs singula, & haec medio capite, aut naribus, ut rhinoceroti, alijs adunca, alijs redunca omnia in mucrone migrantia. Cochleis ad praetentandum iter; corporea haec, sicut cerastis, cochleis semper bina, ut praetendantur & resiliant. Nec minor varijs siliquarum generibus in seminibus custodiendis, procreandisq; Naturae lascivia, quae sicut cornua riget, vel intorquentur singulis, ac falcatae corniculantur, nam alijs latae, intortae, longae, incuruataeque sunt, ut videbimus. Exempla erunt. Cytiso intortae sunt siliquae istar caprarum cornu, Columella scribit lactis plurimum praebere ouibus, & mulieres si lactis copia praemantur, vino eis potandum datum, lactis abundantia confirmari, & super omnia pecori medicina a morbis omni usu praestare. Capras & oves plurimum lacte abundare dicit Aristoteles libro Problematum, proportionem sui corporis, & eius caseum commanducantibus lac praebere demonstraui supra. Alterum tragum *τραγούκερος* dicitur, id est caprae cornu, quod eis assimiletur: valet crudum, coctumq; contra serpentes, hircinusq; sanguis ex Dioscoride, & alijs idem praestat. Medica trifolium siliquas, corniculorum modo, intortas habet, qua pro gramine utuntur, qui pecora alunt, ex Dioscoride, & Columella praestantissimum aut pecoribus ad lac, caseum, & generationem. Terebinthus fere quaedam ad nucis similitudinem concaua, ut ulmus, quibus bestiolae tanquam culices nascuntur ex Theophrasto, sed quae ipse concaua vocat, cornicula sunt capris simillima. Terebinthum Venerem excitare diximus, quae in hirco, caprae praefertur. Pistaceorum arbor, quae terebinthus domestica est, ad idem valet. Lentiscus eodem modo, eadem fert cornua, & eiusdem facultatis. Et sena folliculos suos lunatos habet instar caprarum cornu: & Mesue sena per interna bilem atram expurgat, cerebrum & viscera extergit, auget virtutem, senium retardat, animiq; hilaritatem affert, corroborat oculorum aciem, morbisq; omnibus valet melancholicis; epilepsiae etiam prodest. Caprae lac datur melancholicis, comitialibus ex Plinio, & lusciosis confert.

SUPERIORES plantarum figura ad subiecta animalium cornua spectant, anterior coronopi, cervuorum, posterior fenigraci, bouis, sequens ari, monocerotis, postrema cytisi, caprae cornua simulant, singula singulis e regione respondentes, ut diligens intuitor eas promptè & mutuo conferat, & perperdat.

Casia solutiua cornicula affert nigra, intorta, & quodammodo rugosa, vt caprarum cornibus non parum conueniant: propinatur ægris cum caprino sero, propter similes proprietates, & renes à calculis expurgat. Consimilis facultatis siliqua priori congener, quum nigras & falcatasferat siliquas. Anagyris simili modo contortas habet siliquas: si partus mortuus hæret, & secundæ morentur, difficulter parturientibus adalligantur, ita vt à partu statim auferantur: quod quidem capræ secunda efficit ex Plinio. Hedyfaron semen affert in siliquis, corniculorum modo aduncis, additur ad antidota, quod idem de capra diximus. Herbam vulgus vocat *sferracuallo*, etiam ad eiusdem similitudinē cornua exerit, & easdem facultates habet. Verum non capræ, sed rupicapræ similitudinem exprimit, idest syluestris capræ. Sertulæ campanæ foeminæ adunca est siliqua, præcipuè oculis medetur: syluestris capræ fel ad oculorum vitia valet. Cuminum syluestre cornicula fert adunca: semen contra venenatas bestias, & calculosos valet: caprarum fimum ad calculos, & syluestrium ad morsus venenatos. Genista lunatis siliquis calculos exturbat: calculos etiam syluestris fel capræ. Smilax hortensis ad vrinam valet: caprinus sanguis ad vrinæ excretionē, vt hydropicis conferat. Aphaca ad venenatos morsus valet. Vicia eadem siliqua, & virtute. Phasioli Venerem stimulant, faba, & pisum iisdem vaginulis, & facultatibus. Fœnum græcum cornicula affert oblonga, rotunda, incurua, acuminata instar bouum, in quibus semen concluditur, Græcis *καρατρίδις*, veluti cornuta herba, & *βούκερος*, bouis cornua, Hebræi etiam bubulum cornu vocant à similitudine bouini: è summis partibus bubuli cornu cinis tussim frenat, ex Plinio: scenigræci

farina ad diurnam tussim valet: bouis cornu ea parte, qua capiti adhæret, pulvis sple-
netico salutem affert, Marcellus, fœnum græcum decoctum ex vino impositum, eidem
medetur, sic podagris, & sexcentis alijs morbis mutuò ferunt opé. Papauer ^{καρπιός} cor-
nicula exigua inflexione fœnigræci modo intorta habet, vnde nomen mutuatur, vt bo-
uis cornu videatur: argema & nubeculas iumentorum abstergit perunctum, ex Diosco-
ride & Galeno: fel, & substantia quædam fellea lapidea, quæ in bubulo felle reperitur,
ad oculorum acie valet, ex Plinio: papaueris folia vlcera maligna purgat ex Galeno, ad
idem taurinum fel valet ex Dioscoride. Leucoion ceratici papaueri & fœnugræco sili-
quas teretes, & obtortas similes affert: podagris medetur taurinus adeps ex Plinio, &
fel menses trahit ex Hippocrate: lencoij flores menstrua cient, radices podagricos iu-
uant ex Dioscoride. Fructus chelidonij maioris instar cornuti papaueris, lōgus & teres,
qui ad visum, regium morbum, herpetas, & iumentorum albugines, & dolores dentiū
valet ex Plinio; scobs tali bouis ad dentes ex Galeno, fel ad regium morbum ex Hip-
pocrate, & reliqua vt in superioribus. Dicitur & tribulus tauroceros, & bucephalon, id est
bubulum caput, & cornu taurinum, quibus nominatus est inter nomina Dioscoridis:
vaccina medulla ad oris vlcera, & quercus cortex decoctus lacte vaccino serpētum mor-
sibus valet, ex Plinio, & stercus ad phlegmonas ex Galeno, & ad acutum visum, ad quæ
omnia tribulus valet ex Dioscoride. Coronopus, seu *herba stellaria*, à multis cornu cer-
uinum dicta, quia incisiones instar ceruini cornu habet: cerui sanguis in assatus cœlia-
corum profuua sistit, coronopus pro cœliacis facit, ex Dioscoride, sic & cornu cer-
uinum vstum, & lotum ad idem ex Galeno. Cerui cornū ferulacea omnia mentiuntur,
& contra venena valent, vt diximus primo libro. Monoceros, si Philes, & Aclianus ve-
ra produnt, fera est, è cuius frontis medio cornu protenditur, non incuruum, sed pla-
nè rectum; fera, & solitaria est, sed coitus tempore mansuescit, & fit gregalis, virginū
odore allectus, in earum sinu caput inclinat, & capitur: eius cornu venenis resistit, & cō-
mitialibus prodest. Sinapi rectam siliquā profert: prodest comitialibus, venenatis mor-
sibus, & Veneri. Eruca Veneri, & venenatis item morsibus, ex Plinio. Brassica, napi, ra-
pum syluestre, & satium. Dracunculus ex flore punicante mucronatum corniculum
exerit: Arum etiam mucronata in turbinem vaginula semina complectitur, eiusdem
cum prædictis facultatis. Sic & flos grani indici, siue *maiz* antequam semina proferat. Al-
leluya rectis, longis, & rigidis vaginulis ad serpentum morsus, & comitiales, & ad vene-
num, ex Plinio, valet. Geranij rostra etiam contra venena valere alibi diximus. Rhino-
ceros supra imum nasum habet cornu, recentiorum experimento contra venena vale-
re fertur. Piperastrum piperis vires habere diximus, oblonga siliqua, pyramidali, acu-
ta: & piper serpentum morsibus auxiliatur. Auenæ in cacuminibus dependent paruula
veluti bipedes locusta, utilis ad cataplasmata, vt hordeum: pulte eius sistitur aluus, pro-
dest tussientibus: cochleæ adduntur emplastris, Plinius & dysentericis vtiles ait. Frumen-
ti genera ferè omnia granos ferunt aristis horrentes, imitanturq; cornua cancrorum,
& præcipuè, quæ ante oculos habent: rabiosis canis morsibus, & viperarum præstant, vt
etiam frumenta. Astacus longiora, tenuiora, quàm locusta habet, leones utiq; duo lon-
gissima, squilla è medio bifida, vt ex duobus quatuor fiant. Cancelli, vt frumenta vene-
natis icibus medentur: crustata etiam prædicta ad Venerem valent, vt ceres, oryza, fe-
cale, zea, hordeum & reliqua. Et si inter scillas sint astaci, cancelli, & cammari, qui qua-
tuor habent cornua. Sunt & frumenti genera, quæ in duos, vel quaternos versus aristas
dispositas habent: cochleæ etiam podagris conueniunt, quibus & triticum. Sex. Pompo-
nius prætorij viri pater, Hispaniæ citerioris Princeps, quum horreis suis ventilandis
præsideret, correptus dolore podagræ, misit in triticum sese super genua; leuatusq;
siccatis pedibus, hoc postea remedio vsus est, ex Plinio.

FLORES ET FOLIA, QVAE ANIMALIVM CRISTAS
effigiant. Cap. XII.

Hncapite paucis animalium, nec nisi volucris, apices dati sunt, diuer-
uerfi quidem generis, pauonibus crinitis arbusculis, stymphalide cir-
ro, phasianæ corniculis: præterea parua, quæ ab illo appellata galerita
quondam, postea gallico vocabulo etiam legioni nomen dederat alau-
da. Fulicarum generi cirros, pico martio, & grui balearicæ, sed specta-
tissimum infigne gallinaceis, corporeum, ferratum, nec carnem id ef-
se, nec cartilaginem, nec callum iure dixerimus, verùm peculiare.

*HIC corydalem, horminum, & fœniculum offendes, è regione alaudæ, gal-
li, & pauonis, cristas effigiantes, vt mutuas simili-
ditunes mutuo contempleris.*

Inter nothas Dioscoridis nomenclaturas fumarie generum corydalion est, & Gale-
nus libro medicamentorum vndecimo, eiusdem corydalis capni meminit, cuius flores
cristati, turbinatiq; qui alaudæ auiculæ capitis galericulatum veuicem æmulantur.
Inquit igitur Galenus. Adieci hæc sermoni, quod vellem clarè hoc animal nempè gale-
ritam manifestare, quod ferat in capite pilos erectos, quãdoquidem expertus sum eius
aduersus colicos vtilitatem, velinq; ijs, qui ipsam non norint, demonstrare, nam & ipsa

Y 2 corydalis

corydalis appellata herba colicis conuenit. Vt nos id clarius aperiamus *κορυδαλός* vocāt Græci, quod Latini alaudā, Plinius ab apice galeritam vocat, nomen *ἀπὸ τοῦ κορυθῆος*, idest à galea, vel potius à galero; nomen alauda, quia milites galeam habentes, dicebantur alaudæ. Ex cristæ in capite ortæ occasione orta est fabula, vt apud Aristophanem comicum, alaudam priorem terra enatam, vnde mortuo padre, quum vbi sepeliretur non extaret, illum in capite contumularit, & ad huc spectari in ea surrectum capitis apicem. Alauda cristata assa, & in cibo sumpta, colicos adiuuat ex Dioscoride, sed Galenus elixam in iure id præstare, sic Plinius, Aetius, & Aegineta. Sed Alexander Trallianus viuē re adhuc alauda, cor eximentes, alligatorium faciunt fœmori sinistro ipsius circundan- tes. Capnon aliquibus corydalion dici à coriandro satis ineptè putatum, quum à corydali aue à cristæ florū similitudine dicatur, & mirificè ad colum auxiliarem vim præstat. Nec dubium quin utilis esse possit ijs præsertim qui propter excrementa alui indurata, & flatus hac ipsa de causa collectos in hunc affectum inciderint: soluit enim aluum succus fumaris, qua soluta flatibus via patet. Sed cur alauda colo valeat, patet ex hac metho- do. *αλεκτορολόφος* folia habet similia gallinæ cristæ ex Plinio, folia affert aspera, hirta, ver- rucis, & rugis non nihil aspera, verbasci pube, aliquibus dicitur *scilarea*; cit Venerem. Di- ximus gallis spectatissimum insigne cristam, nec carnem id esse, nec cartilaginem, solus inter aues peculiarem sibi cristam sortitus est, ex Aristotele. Et inter animalium mores est gallinæus gallus luxuriosissimus inter aues, ex Oppiano. Et cristæ luxuriam desi- gnant, nam dempta gallo crista, demitur & luxuria. Et sus ad luxuriam inflammatissi- mus, ceruicis setas sic inhorrescit, vt galearum cristæ esse videantur. Ad venena etiam valere conijcerem; sola enim inter serpentes basiliscus, quæ cristam in capite habet, & venenosissima est. Horminum aliquibus vulgò *centrum galli* dicitur, quòd folium gallo- rum cristæ similitudinis sit: duplex genus, satiuum, & syluestre, plurimumq; Veneri con- ducit. *ὄρμάν* est impetus, instinctumq; ferri in Venerē ingenti libidine, & alectorolophos lapis in ventre galli repertus; ad luxuriam valet. Verbenaca à Dioscoride crista gallina- cea, à ramulorum figura, dicitur. Ius gallinæi contra serpentum morsus valere monet Plinius, & contra toxica Aetius, & Aegineta: cerebrum theriacæ munus explere, Dio sco- rides, & Aesculapius. Præterea docet Rhases felle galli illito virgæ, si quis coeat cum vxore sua, non diligere alium præter eum. Alectorius lapis vxores viris conciliat, ex Sylua- tico. Lapidarij.

Hic circa Veneris facit incentiuā vigentes,

Commodus uxori, quæ vult fore grata marito.

Valet ad eadem verbenaca folia cum radice pota illitaue, aduersus serpentes pollere, sa- cram vocari herbam, & multum ad amuleta, & expiationes commendari tradit Dio sco- rides. In factis, & incantamentis pharmaceutriæ utebantur, & philtrodes eam dicebāt, quod amorem hac sagæ conciliarent: datur potandum tertium à terra geniculum cum folijs circulantibus, tertianis, & quartanis quartum: aculeis & vnguibus gallinæo- rum crematis, tritisq; cum oleo perungi ad febrientes Magi iubent, ex Plinio. Adiantū etiam galli cristam imitari videtur: datumq; gallis pugnaciores fieri omnes prodidere. Satyrj genus alterum, quod fœminam dicunt, spicatos flores, cucullatos, seu cristatos erigit, nam parentis modo galeæ flosculus hiat, & foliola, quæ à lateribus surgunt, auri- culas, quæ verò à medio attolluntur cristam referunt: diximus horum radices ad con- cubitum valere, si cui desit facultas, sic & aliæ orchidum species. Pavo in capite pennas, quasi comam floribus ornatam gerit: ob id Plinius pavonis apicem crinitæ arbusculæ cō- stituunt, videntur umbellas florū ementiri. Umbella cauliculis summatim insidet, quæ est florjs pedamentum, in plures longiores pediculos digestum, qui ex eodem simul fa- stigio orti, in latius radiantur, quod quoniam umbellæ, cuius umbra mulieres vultum vindicant à sole, effigiem gerat, Græci hunc floris habitum *γκινάδιον*, mox Græcos imitati, Latini

Latini umbellam dixerunt. Pauo ad visum valet, vt iam dictum est: eius ossa adusta, & aceto trita, & illita ad lepras valere dixit Simeon Sethi: cachrys umbellam gerit, & ad visum valet, & ad eadem. Possunt & umbelliferæ plantæ serpentes referre, quæ foscuros, & cornua aliquæ habent, vt cerastæ, & basiliscus triplici frontis acie munitus, vnde ad venenatos ictus valent. Nardus celtica umbellifera est, & ad venenatos morsus valet, sic montana, costus, prafon, ampeloprafon, allium, panax, heraclium, ligusticum, pastinaca, anisum, carui, cuminum syluestre, ammi, apium, leuisticum, smyrnium, imperatoria, elaphoboscon, fœniculum satiuum, & erraticum, daucum, rosmarinum cachrys, ferula, peucedanum, laserpitium, sagapenum, euphorbium, galbanum, heliochryfos, angelica, sambucus, & cætera.

PLANTAE, QVAE FLORVM, FRONDIVM QVE SIMILITUDINE ANIMALIVM AURES INDICANT. Cap. XIII.

ANIMALIVM aures alijs maiores, alijs minores. Ceruis tantum scissæ, ac velut diuisæ, soricibus pilosæ, vitulo marino, ac delphino cartilagineæ, & viperæ cavernas tantum habent aurium loco. Pennatorum animalium buboni tantum, & oro plumæ velut aures, ceteris cauernæ ad auditum, simili modo squamigeris, atq; serpentibus. Nos flores, frondesq; ordine recensemus, quæ animalium aures ostentabunt, ex quibus eadem virium præsentia concipiemus. *μυωσώτα* angustis folijs, non sine dorso prominentia, elatis, nigricantibus pullulat, nomen apud Dioscoridē inuenit, quod folia quum prorepunt, musculorum aures exprimerent: ægilopas sanare dixit, sed murium, eorundemq; capitum cinere ex melle inunctis visus restituitur ex Plinio, & multò magis muris syluestris, aut gliris. Alfine aliqui *μυωσώτα* vocant, quoniã musculorum aures imiteretur: oculorum inflammationibus, & aurium doloribus medetur: muris cinis cum melle instillatus, aut rosaceo decoctus, aurium dolorem sedat ex Plinio, deliniquæq; murium carnes cum crudo ouiluteo, præsentissimè oculorum inflammationi medentur ex Galeno. Vulgatissimam herbam, quam ab hirsutie, & pilosa foliorum superficie *pilosellam* vocant, aliquantulum concuam, murinam auriculam effigiantem, *myosotida* quidam dixerunt: recentiorum experimento ad calculum valet, sed muris simum cum mulso, & thure potum, calculos expellit, ex Dioscoride, Galeno, Plinio, & Auicenna, mutuasq; alias quamplures virtutes, apud eosdem reperies. Est inter cicerculæ species, quam aliqui Dioscoridis phaselum opinantur, cuius folia venosa, tenuiaq;, auriculis leporum similia, & nomen apud aliquos præualet: ambo ad luxuriam valent. Dictamnum Syluaticus leporis auriculam vocat, quod vulgus id nomen ab illius hirsutie & forma indiderit: neoterici pingue leporinum adhibere solent, vbi quid corpori infixum est, & eximendum cupiunt. Si clauus pedis plantæ infixus inhæret, pingue leporis cum crudo cancro impones loco faucio, parti verò ex aduerso respondentis, tres, aut quatuor fabaceos flores superalligato, & sanabitur ex Plinio: quod est peculiare dicti imno herbæ, nam capræ in Creta sagittis confossæ, huius herbæ pastu eas excutiunt. Anagallidem aliqui nycteridem vocant, & Actius in eo vnguento, quod Helene appellat, in ischiadis curatione nominat, idemq; ad oculorum cruciatus valere dicit, nam inter Dioscoridis nomenclaturas nycteridem anagallidem, quasi vespertilionem vocat, tanquam ita à Magis appellaretur: vrina vespertilionis albuginem curat, ex Auicenna, & sanguis ad serpentis ictus ex Plinio, argemã & nubeculas expurgat anagallis, bibiturq; cœrulea contra anguium morsus ex vino. Multi sunt, vt Galli, qui asini auriculam alterum symphytum vocant, quod magna folia faciat, & instar asini auricularum incuruentur: lac asini potum coeliacis, & dysentericis prodest, & simū cohibet ex naso

ex naso sanguinem erumpentem, ex Plinio, ad quæ valet & symphyton: Saniculæ genus vulgò *auricula vrsi* dicitur, folia crassiuscula, carnosa, læuia, nonnihil repanda, & limbo crassiore fimbriata, circinataq;: peculiarem habet affectionem ad arthriticos affectus: adeps vrsinus ad articulorum morbos, & podagricos valet, ex Plinio.

ANIMALIVM OCYLOS OSTENTANTES PLANTAE.

Cap. XIII.

OST aures de oculis dicemus, ne partium aliqua animalium omittatur, quas herbarum partes demonstrant. Buphtalmon, vt Galenus libro septimo simplicium medicamentorum testatur, appellatum esse à floribus, qui figuram quandam bouum oculis ad similem habere videntur, Romani boariam appellauere, rustici vulgò *oculum bouis*: flores cum ce rato tumores & duritias discutunt & regio morbo correptis colorem reddunt. Sunt qui morbum regium pelli tradant, fascia linea bubulo felle inuncta, cor pori sub costis cincta per triduum, quotidie renouata, & Hippocrate. Sanguis taurinus discutit, mollitq; tumores cum polenta illitus. ex Dioscoride. Galeopsis à γαλιπ mustela, quæ lumen, quasi mustele, vel felis oculum dicas ex plantæ figura, animalis oculum non nihil effigiant: mustela in cibo sumpta, vel sanguis illius, ad strumas valet, ex Plinio, & Marcello, parotidas mustelæ sanguis illini meminit Archigenes: galeopsis herbæ folia, semen, & succus ad parotidas valent, ex Dioscoride. Vocatur quoq; pulegium galeopson inter spuria Dioscoridis nomina: bibitur idem ex vino contra serpentum morbus, subuenitq; per se podagris: mustelæ virga ficcata & pota, morsus à serpente medetur, ex Hali, & acopon ad podagras mirabile facit Aetius ex mustela. Lycopsis à λυπορῶν oculis nomen, quod fortasse paruo floris orbe purpurascens lupi oculos imitetur: medetur igni sacro. Iuuat igni sacro anchusa, cuius & lycopsis species. Elaphoboscon vulgus *cerui oculum* vocat, ab oculi ceruini similitudine: valet cōtra serpentes, quibus & ceruus valet, cui hostes Natura dedit, & ob id ophioctonos vocatur. Aster atticus hyophthalmos dicitur inter notha Dioscoridis nomina, quasi suillum oculum dicas, quia cum suillis oculis similitudinem habet: contra comitalem morbum dantur suum testiculi inueterati in lacte, ex Plinio, lotioq; suillo inguinum loco illito, aut cum eo lana succida appōita, medebitur, ex Marcello: flores asteris attici comitalem morbum sentientibus pueris opitulari dixit Dioscorides, & si aridus flos sinistra manu dolentis decerpatur, & inguinibus alligetur dolore liberari, sed Galenus non solum illitum, sed suspensum bubones sanare scripsit, ob id bubonium etiam dici. Cynopsis quasi caninus oculus à Theophrasto memoratur, Theodorus caninum oculum vertit: hoc olus statim primis imbribus post æquinoctium emicat, & inter spicatas herbas illud ponit. Mihi omnino psyllium videtur, nam Dioscorides cynoma, & cynocephalos vocare solet, psyllium spicatum est, & flos canino oculo similis, capillis subrectis, semen pulicis effigie, & psyllium, authore Plinio, cynoides, & cynomium appellatur: vomitum canis hydropico super ventrem pone, & statim incipiet per secessum aquam emittere: fel podagras lenit, vt ne terram attingat, ex Plinio; psyllium hydropicis datur in vino, & podagricis auxiliatur.

OS, ET ROSTRVM ANIMALIVM REFERENTES

planta. Cap. XV.

NON eas plantas referemus, quæ floribus, & folijs os, vel rostrum animalium referunt. Cornea & acuta volucris rostra, eadem raptu viuentibus adunca, collecta, recta, herbas ruentibus, limumq; lata, vt suum generi. Iumentis vice manus ad colligenda pabula ora, apertiora laniatu viuentibus.

EN

EN tibi tres plantulas offerimus suis floribus animalium vultus ostentantes,
 autirrhinon leonis os referentem, dracunculum draconis vultum
 simulantem, & acantum hiantis os vana men-
 tientem, ex his reliqua tuo Marte
 conyctis.

Antirrhinum insignitur purpureis floribus, ex rubro violaceis, vel roseis oblongis, supernè flaccidis, buccas, rictumque vitulini, vel leonini oris amulantibus, & coniuventibus, nunc patulis, nunc verò quasi valvulis oclusis, vt potius leonthostomos nominari debuisset. Traditur (quasi ab hac leonina forma) perunctos eos cum oleo lilino venustiores fieri, (vt venustius inter plantas lilium) nec villo medicamento lædi posse, si quis appensum gesserit: & leonis adeps amuletum esse aduersus insidiantes, & Plinius ex Magis perunctos eos adipe faciliore gratiâ apud Reges, populosque promittit, præcipue tamen eo perungi, quod sit inter supercilia. Heliantem vocat Democritus herbam in Themiscyria regione, & Ciliciæ montibus maritimis, folio myrti: hac cum adipe leonino decocta, addito croco & palmeo vino perungi Magos, & Persarum Reges, vt fiat corpus aspectu iucundum, ideo eandem heliocallidem nominari. Meminit eiusdem herbe Columella in hortulo suo.

„ et hiantis os a leonis
 ora feri.

& alibi

& alibi.

Oscitat Leo.

Memorat etiam eam inter vernas herbas, & florum genera feri, vt cācida leucoia, & flauentia lumina calthæ, inter narcissi, & lilij comas, & violas & rosas. Apparet quippe nomen à floris figura inditum, quæ leonis instar oscitet. Alij purpureo flore esse scribunt, sed qualis herba fuerit, fatentur omnes se nescire, ego hortense antirrhinon, quod magis purpureum est, & primo vere emicat, & verè spectabilis coloris flos est, leonisq; os ostendit, vel iridem esse dicerem: nam memini me legisse inter spuria iridis nomina, eā leonem esse appellatam, ab alijs lycoctomos, scilicet lupi os: purpureo flore est, à Theophrasto inter vernos flores, & hortensis est, & inter rosas, lilia, & calthas seritur, & leonis os ostentat. Fel leonis ictericis iuuat ex Plinio, iris in potu data, ictericos sanat, ex Dioscoride. Iris etiam lycos dicitur in scholijs apud Nicandrū, quia resupinata foliorū labra, lupi oris speciem referunt: valet mirificè ad partus festinandos & pellendos flos inditus: & carnes lupi edisse parturientibus prodest, vel si sit iuxta, qui edat. Est & orobanche herba, quæ inter nothas Dioscoridis nomēclaturas leo dicitur, in summis enim caulibus flores fert leonis rictum ostendentes, ex Sotione græco in Geoponicis. Leguminum leo, osprioleon dicitur, quod si quis velit in totum hanc herbam non apparere, quinq; testas accipiat, & in ipsis pingat Herculem colore albo leonem strangulantē, atq; testas ad quatuor angulos, & in medium ruris deponat. Est & alia cura à Democrito tradita huiusmodi. Quia leo animal gallo viso expauescit, & contrahitur, si quis gallum manibus strenuè comprehensum cica agrum gestet, *λεόντειος πόδι*, mox abolebitur, tanquam & ipsa leonem timente. Alij experientia docti, semina terræ mandanda, gallinæo sanguine irrigant, tanquam tuta sit à leonina herba futura. Nicander veneno aduersari orobachen tradidit, vt leonis caro. Acanthi flos hiantis ranæ, vel rubetę os refert: hecticis conferunt ranæ, & acantus tabem sentientibus, ex Dioscoride. Dracunculus in hortis studiosè seritur ad ludentis Naturæ miraculum: singulari caule attollitur, è foliato scapi fastigio vaginula quædam in mucronem sensim turbinatum profilit, quæ cum dehiscens se pandit, spectabilis hians draconis forma solido cornu, perinde quasi lingua, concauo vaginæ sinu, ceu rictu serpentis emicante, vt qui eam ignorauerit, non poterit inficiari, se non cognoscere draconem, vt *serpentalis* nominis vsus, quibus increbuerit, non poterit aptius vsurpari: valet ad serpentis ictus, vt diximus. In arifaro planta prodit flos è radice oblongus, quasi ex vno folio conuoluto, supra hians serpentis os ostendit, ex ore stamina, vt linguam imitentur, exeunt, ad eò affabre effidum, vt si anguem spectes, os exerere illud iudicabis: diximus ad serpentum morsus valere. In calaminthæ floribus apertum serpentis os ostenditur cum lingua exerta; ad eius morsus valet. Eadem effigies videtur in alijs floribus, & eiusdem effectus, quos tuo morte inuestigabis, sat sit his exemplis rem indicasse. Inter fungorum genera suilli sunt, ab Aprili vsq; ad Maium mensē eos reperies, colore ex pallido fusco, pileo oblongo, & in conū se colligente, forma in medio protuberante, videnturq; suilli rostri formam quadamte nus referre, ob id suillos vocatos conijcio, apud Græcos, Latinos, omnesq; gentes: ijdē ad morsus serpentis ex aqua illinuntur: ad venenatos morsus suillum recrementū aceto coctum laudat Aetius. Hyosirim vulgus *suillum cardum* appellat ex Plinio: genus est fonchi spinosi, quod Itali cicerbitam vocant, referunt florum calyces antequam aperiātur, quandam rostri porcini figuram, ob id *uos p̄s*, hoc est suis nasus, Ruellius rostrū porcini eandem herbam ab aliquibus nominari ait, & ab alijs leonis denrem. Plinius, in tubo similis, sed minor, & tactu asperior: vulneribus contusa præclarè medetur, lac elicit ex Dioscoride, quæ omnia sus præstat. Aquilinam herbam vocant recentiores, cuius flores in caulium cacuminibus quatuor fundum inferiori parte cornicula sursum reflexa, vt aquilæ rostrum videantur æmulari, & inde aquilę nomen inditum: semē dragmæ pondere

ponderè potum in vino cretico, addito croci momento icteritiam sanare dicunt, dum modo egri in lecto sudant: cerebrum aquilæ in cyathis vini tribus regio morbo resistit, ex Plinio. Medelè rationem alibi diximus.

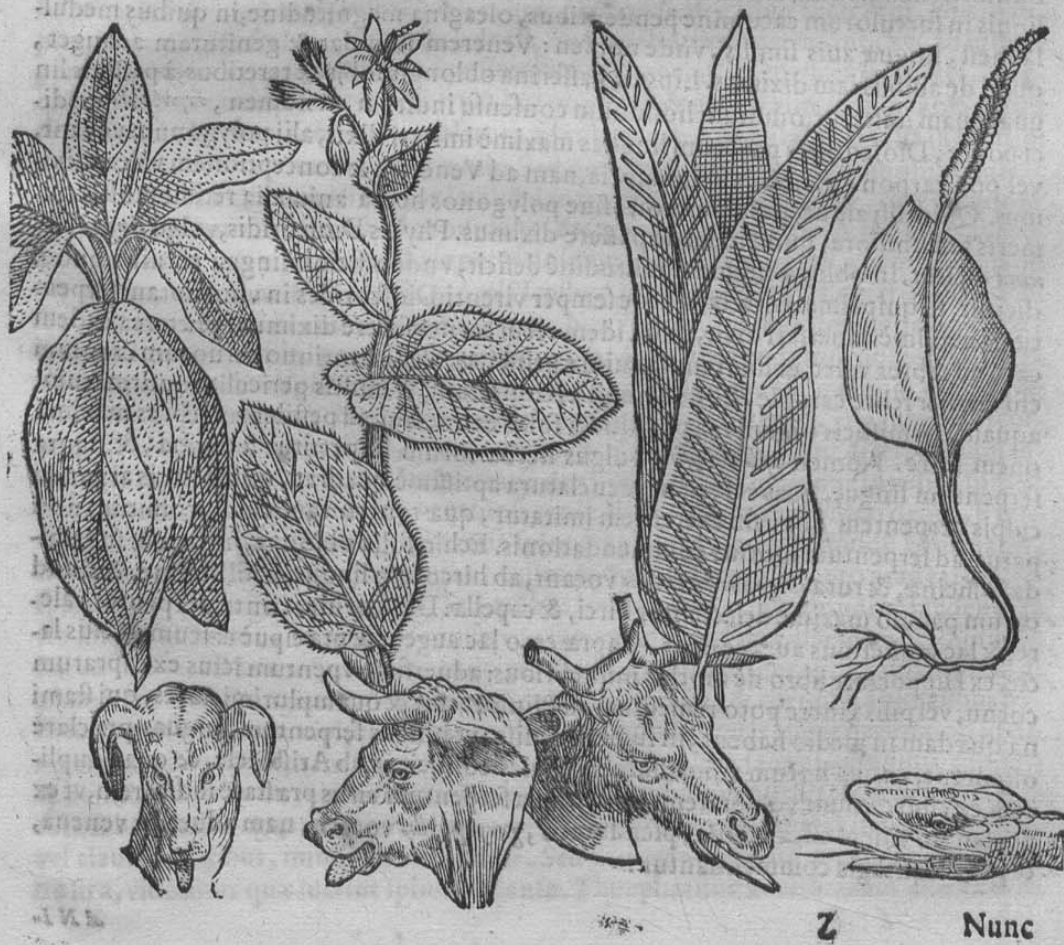
QVÆ ANIMALIVM LINGVAS EFFICIENT PLANTÆ.

Cap. XVI.

LINGVÆ omnibus animalibus non eodem modo. Tenuissima serpentinibus, trifulca, & atricoloris, & si extrahas prælonga, lacertis bifida & pilosa, vitulis quoq; marinis duplex, sed supradictis tenuitate capillamentis. Piscibus paulominus quàm tota adhærens, crocodilis tota, leonibus, pardis, felibusq; imbricatæ asperitatis, ac limæ similis, attenuansq; lambendo cutem hominis. Ranis prima cohæret, intima absoluta à gutture, quæ vocem mittunt, apibus prælonga, eminens cicadis. Quibus aculeus in ore fistulosus, ijs nec lingua, nec dentes, lata elephanto præcipuè.

HÆC plantulas tibi proponimus, animalium linguas imitantes, cynoglossum canis linguam exprimit, in mox subsequenti buglossum bouinam, post elaphoglosson cervinam, postremo ophioglosson serpentinam, insuper apparentibus una è regione animalium nominatorum linguis: propositum spectaculum intuior, & contemplator.

Nunc plantas memorabimus, quarum flores, vel folia animalium linguas demon-
 strent. *Κυτόγλωσσον*, quasi caninam linguam dicas, folia plantaginis arctiora habet, mino-
 ra, lanuginosa, mollicella, ad tactum omnino aspera, mollicie, & effigie, vulgato con-
 sensu, caninæ lingue assimilatur, vnde id nomen adeptū est: ad canis morsum valere tra-
 didit Dioscorides, corium lingue caninæ, vt tota caro, ad suos morsus valet, vt diximus.
Βούγλωσσον verbalco simile, folium asperum habet, bubulas imitans linguas: Dioscorides
 ad tertianam & quartanam, & ad animi voluptatem valere dixit: Apuleius ad cor-
 dis affectus, & ad venena valere, & vulgus *boraginem* vocat, quasi *bouaginem*, quod bo-
 uum linguis simile sit. Ego similitudinem hanc ad figuram pariter, & asperitatem refero,
 & boragini nostræ, & buglossō vtriq; conuenit, omnes iisdem viribus præditæ: ad-
 uersus quartanas ex vino, & lacte bouino confusus liquor valet per aliquot dies. Sym-
 phytum oblonga folia habet, lanuginosa aspera, exemplo lingue bouinæ: valet ex Dio-
 scoride ad agglutinanda vulnera: diximus glutinum ex tauri collo, & corio ad aggluti-
 nanda valere. *Ἀγρίγλωσσον*, quasi agninam linguam dicas, ex Theophrasto, *plantaginem* vul-
 gus vocat, peruagatæ notitiæ, feracitatis, & vtilitatis vbiq; gentium herba, vt agni, &
 oues: magnā vis in pecudum fimi cinere ad carcinomata, pellis recens ad quartanas, &
 ad dysenterias ex Aetio, lana succida inculcata post septimū diem ad rabidi canis mor-
 sus valet, fel præcipuè agninum cum melle comitialibus laudatur, ex Plinio, vrina pro-
 dest hydropicis, ex Rhase, quæ omnia præstat plantago. Humiliorem fraxinum ornum
 vocauere, & ab ipsius fructus figura *ὀρέογλωσσον*, quod auis lingue imaginem referat, ex
 Plinio. Orneoglossum Ruellius arborem dicit vltimi speciei, amygdalæ folijs, prælongis fi-
 liquis in surculorum cacumine pendentibus, oleagina magnitudine, in quibus medul-
 la inest, lingue auis similis, vnde nomen: Venerem stimulat & genituram adauget,
 quod de auibus iam diximus. Lingua passerina oblongis folijs, & teretibus, à passeris lin-
 gua, quam imitatur, omnium hominum consensu inditum est nomen, *στρουβιόγλωσσον* di-
 ci posset, Dioscorides passerum linguas maximè imitari dixit, alij polygonum vocant,
 vel polycarpon ex seminis abundantia, nam ad Venerem & conceptionem valere dixi-
 mus. Quintilij aiunt, polyspermon, siue polygonos herba animalia reddit multis nu-
 meris foecundiora; quod idem de passere diximus. Phyllis Dioscoridis, vulgò *lingua cer-
 uina* dicitur, in oblongæ lingue similitudinē deficit, vnde officinis lingua ceruina quoq;
 dicitur, sesquipalmaris, recta, læuore semper virenti: Dioscorides in vino potam serpen-
 tibus maximè aduersari dixit, quod idem cerui carnes facere diximus: præterea eadem
 caro ad febres valet, & diximus foeminas principes illas, continuo ceruorum carnum
 esu semper febre caruisse. Ex hoc nobis excogitatum, & multis periculis confirmatum,
 aquam chymisticis organis ex phyllitidis folijs extractam, ad pestilentes febres maximā
 opem ferre. Nomen *ophioglosson* vulgus herbariorum impertitur à forma, & figura
 serpentum lingue, quas refert, nomenclatura aptissimè quadrat, quum floris argutula
 culpis serpentem linguam exerentem imitatur, quæ tenero cauliculo promitur; non
 parua ad serpentum morsus commendationis. Echio folia oblonga, hirsuta & subalbi-
 da, officinæ, & rura *linguam hircinam* vocant, ab hircorum lingue similitudine, & quod
 earum pabulo maximè delectentur hirci, & capellæ: Dioscorides contra serpentes vale-
 re, & lac mulieribus augere dixit. Capræ caro lac auget, & præcipuè caseum ex eius la-
 cte, ex Hippocrate libro de morbis muliebribus: aduersus serpentum ictus ex caprarum
 cornu, vel pilis cinere potio remedium ex Plinio. Sunt & quamplurimi flores, qui stami-
 na quædam in medio habent, in summo diuisa, vt bifidas serpentum linguas præclare
 ostentent, ex qua horum animalium ingluuies conijcitur, ab Aristotele, & quasi dupli-
 cem ex cibo capiunt voluptatem. Ego contra serpentum virus præstare iudicarem, vt ex
 phalangio videre est, anchusa, pseudacoro, *garyophyllis* vocatis, nam aduersus venena,
 & pestis contagia commendantur.

ANIMALIVM DENTES OSTENTANTES PLANTAE.

Cap. XVII.

ENTIVM tria genera, ferrati, continui, & exerti: ferrati pectinatim coeuntes, ne contrario occurſu atterantur, vt ſerpentibus, piſcibus, canibus. Continui, vt homini, equo. Exerti vt apro, hippopotamo, elephanto. Piſcium multis ferrati, & eorum in lingua, & toto ore, vt turba vulnerum molliant, præterea in os vergentes, ne excidât cibi, nullum habentibus retinendi adminiculum. Similes aſpidi, & ſerpentibus, ſed duo in ſupera parte, deſtra, læuaq; longiſſimi, tenui fiſtula perforati (vt ſcorpionum aculei) venenum infundentes. Quidam vnum eſſe eū, & quia ſit aduncus, reſupinari, cum momorderit. Scorpionis caudæ in eſſe eum, & pleriq; ternos. Viperæ dentes gingiuis conduntur, volucrum nulli dentes præter veſpertilionem. Dentium vice aculeus inſectis, elephanto intus ad mandendum quatuor, præterquam eos, qui prominent, maſculis reſlexi, foeminis recti, atq; proni. Muſculus marinus, qui balenam antecedit nullos habet, ſed pro ijs, ſetis intus os hirtum, & linguâ etiam, ac palatum. Hactenus Ariſtoteles. Sed videamus cur ſpinæ à Natura productæ. Alexander Aphrodiſeus dicit Naturam ſpinis plantas, tanquam ſpiculis contra animalium morſus armaſſe, quæ dixerat Plinius iam adduximus. Nos verò dicimus plantis aliquibus eſſe datas, vt ſe obuijs caudicibus adrepere poſſint, vt omnes amplexicaules ſunt, nec per ſe ſine fulchro ſubſtineri valent, & ob id ad radices ſpinas ſpectantes habent, & hamatas, alijs, veluti ſpicis ariſtas dicit, vt ſe ab auibus tuerentur, alijs in ſtipe, vt ne dum ſe ſcabant animalia, dorſo fructus ab arbore decutiant, nec ad iuſtam perueniant maturitatem, vel quod poſtremum arbitror, vt ad cortices terreſtres, & ſaculentas partes transmitterent, vt fructibus pinguius, & purius alimentum ſubmiſtrare poſſint. In humanis corporibus Natura ad cutim ſcabiæ, puſtulas, & ſimilia in pleriq; morbis demandat, humores deſœcando. Sed quid ex earum Phyſiognomonia conijciendū, diſcutiamus. Quia multi ſunt animalium dentes, ſiue aculei, ſiue ſpinæ, quæ magno pere generi humano inſectæ, ob id prouidens, & ſagax Natura multas, & innumeras produxit ſpinofas plâtas, è quarū effigie pernicioſiſſimo malo ſuccuratur, vt ubiq; nobis obuię forent, nõ ſolum in viridarijs, ſed etiã ſepibus, ſyluis, nemoribus, cæterisq; locis, ubi frequentius eiſmodi animalia ſtabulantur. Nec clarius, aut maſteſtius demonſtrare ipſa medicinam homini potuit: propterea ſummopere adnitendum, ſedulaq; inueſtigatione imaginandum ſpinarum ſimilitudinem, quibus dentibus animalium magis aſſimilabuntur. Sunt in mari animalia, aculeis venenum immittentia, vt paſtinaca, ſcorpium, draco, & porcus marinus, quæ porrectos aculeos inſigunt, ſunt & ſerpentium innumera genera, tum hamatis, tum ferratis dentibus, rigido mucrone inſectis, ſunt & quadrupedum dentes venenofi, vt rabioſi canis, ob id nõ mirum videri debet, ſi tantas, & innumerabiles natura produxerit ſpinofas plantas, & diuerſimodè efformatas, hamatas pro viperis, rectas pro canibus, exiles, & quaſi lanuginofas, pro araneorum, veſparum, & phalangiorum aculeis. Sed quibus fortaffe hæc per ſimilitudinẽ medendi ratio minus arrideat, ad naturales cauſas conſugiemus, & ad quæ alia valeant. Spinofæ herbæ ſiccitatem oſtendunt, aliquando ex frigida, aliquando ex calida cauſa, vt iam diximus, & ob id aſtringentes. Videre iam licuit in aculeatis, & cornutis animalibus hyſtrice, herinaceo, raijs, xiphijs, & alijs animalibus, quod cæteris eſſent ſicciora, ob id ſtomachum adiuuant, lepram & ſcabiem dirimunt, hydropiſim ſanant, gingiuis tumidis & dentibus medentur, alui profluuijs, nimium fluentibus menſtruis, & venenatis, ſiue tota ſubſtantia id agant, ſiue corporis partes roborando, promptius venenum expellât, vel clauſis meatibus, minus eis aſſiciantur. Sed vt magis ordinatè procedat præceptio noſtra, videamus quæ fuerint ſpinofæ plantæ. Theophraſtus aculeatarum alix ex tota

aculei, vt corruda, nepa aliæ partibus aculeatis, vt in arboribus, fruticibus, & herbis, arborea, quæ ramos aculeigeros habent, sunt pyrus sylvestris, malus punica, & paliurus, frutices, vt rubus, rosa, & capparitis, herbæ vel folijs aculeatis, vt acanthium, eryngium, cnecum, acuta spina. A quo Plinius. Ergo quædam herbarum spinosa sunt, quædam sine spinis: spinosarum multæ species. In totâ spina est asparagus, scorpio nullum enim folium habet. Quædam spinosa foliata sunt, vt carduus, eryngion, glycirrhizon, vrtica, ijs omnibus folijs inest aculeata mordacitas. Aliquæ & secundum spinam habent folium, vt tribulus, & ononis. Quædâ in folio habent & in caule, vt phleos. Hypophyses spinis geniculatum, tributa proprietates, quod & fructum spinosum habet. Exempla ad sunt.

SENTICOSAS plantas, & dentata animalium capita, adeo solentiori & vna pifura delineauimus, vt hac spinosa, illas dentatas confitearis. Primò rubum, & asperam smilacem viperæ dentes imitantes, mox lycium caninos referentem, postremò spinaceum olus pbalangiorum aculeos ementens, obuias proponimus, ex his aliâ assimilare discas.

Rubus habet virgas aduncis, & acuminatis aculeis refertas, folia in dorso, & subtrus armantur aduncis, & minutulis spinis, pestiferis serpentum moribus accommodatissima. Peculiare est tribulo terrestri semen habere spinosum, & secundum folia spinas rigidas, & præduras, cuius succus potus, illitusq; ictos à vipera recreat. Spina alba fert folia hispida,

spida, & aculeata, capitulum spinosum, echini marini æmulum; non solum potum à serpente demorsis auxiliatur, sed gestatum pro amuleto, serpentes abigere creditur. Paliurus frutex aculeatus est, & citria rigidis armantur aculeis: semè potum venenatis bestijs resistit, vt ex Athenæo habetur. Chamæleon albus folia asperiora, & acutiora sylibo habet, exinde spinas echini marini erigit. Erigeron ex aculeatarum genere. Carduus benedictus hirsutis folijs, & cum adoleuerit aculeatis, capitulis acutioribus aculeis rigentibus. Smilax aspera sarmenta habet, rubi, aut paliuri modo aculeata, non solum venenorum antidotum est, sed si infantibus nuper in lucem editis ex hac vinum propinetur, nulla postmodum nocitura venena; truditurq; ad medicamenta, quibus venena arcentur. Lycium arbor spinosa, valet ad rabiosorum canum vulnera. Ribes spinis circa ramos robustis armatur: Plinius ad rabidi canis ictus miris laudibus extulit. Scorpionum aculeis medentur plantæ, quæ minoribus spinulis rigent, vt asperæ videantur, vt non spinæ, neq; dentes, aut aculei sint, eademq; vesparum, & phalangiorum puncturis medetur. Peculiare spinaceis est habere semen spinosum: bibitur eius succus ad scorpionum & phalangiorum insidias. Sonchus aspera, lactuca syluestris, atractylis folio spinoso, & capitulis in summo spinis rigentibus, paliurus ex Plinio scorpionum moribus fert opem. Duo scorpij genera aculeata aduersus sui generis animal. Asparagus, quibus phalangium icerit auxiliatur, lactuca syluestris, vrticæ vrida lanugine punctio nis dolorem incutiunt, cuiusmodi vesparum, & apum aculei, & si per quàm exili, & mollicella, nec penetrare posse isthæc lanugo videatur. Lupus salictarius sarmenta aspera habet, hirsutaq;, & quadamtenus aculeata: ad eadem valere potest, cum ad hausta venena suam ferat opem.

PLANTAE COLLVM, MAMILLAS, LIENES, ET CORDA
animalium exprimentes. Cap. XVIII.

EQVITVR, vt plantas enarremus, quæ collum, guttur, lienes, mamillas, & corda animalium repræsentant. Inter simlacis asperæ nomenclaturas, nomen merginæ est, sic apud Romanos dicta, fortasse à collo deductum nomen. Quidius de Aefaco loquens in mergum cõuerso.

„ longa internodia crurum

Longa manet cervix; caput est à corpore longè.

Habet enim, & longum & incuruum collum mergus, & smilax per dumeta reptando incuruatur, & instar mergi colli flectitur: mergi sanguis amphictoton est, & venenatis feris resistit, & præsertim rabido cani, ex Aetio: asperæ smilacis folia, & acini antea, & post epoti, venenorum antidota sunt. Inter notha fumarie nomina Dioscoridis peristereon est, idest columba, à foliorum scilicet specie, quæ columbinam quodammodo ingluuiem repræsentet: Aretus elephanticos perdicibus, & columbis vesci iubet: Mesues quia bilem, & adustos humores fumarie deijcit, elephantiasi, & carcinomatibus mederi dixit. Fructus *sebesten* vulgò dictus persica voce, Syluaticus mamillam canis dicit, & si *σεβαστός* vox græca sit: qui distillationibus auxiliatur, quibus præstat canina cutis cuilibet digito circumdata. Asphodeli radices vaccarum mammis similes dicunt: cuncta venena expugnari eis tradunt Græci, maximè quæ rosiones, vstionesq; referunt, vt si cãtharides datæ, vomitione omnia egeri, ex Dioscoride & Plinio. Sed contra serpentes & scorpiones Nicander commendauit, subtrauitq; somno contra metus. Anacardia fructus cuiusdam arboris auicularum corculis non dissimiles, vnde & nomen, colore rufescente, vt cor; labantes reuocant sensus, memoriæ iacturam refarciunt, & cerebri affectibus opem ferunt, ex Arabibus: multarum auium, vt accipitris caro, animum corroborant,

borant, melancholiæ, & perturbationi mentis resistunt, & morbum sacrum curant, ex R. Mose in aphorismis. Maluæ folia Magi lien capræ vocant, ab ea, quæ cum liene similitudinem habet: Sextus torminosi capræ lien bibendum præbet: Plinius maluam vtiliter torminibus illini, præterea ad venena, & venenatas puncturas, ad fœminarum purgationes, voluptates, conceptus, comitiales, calculosos præstare, vt etiam capra, & alia promiscuè habere.

PLANTAE ANIMALIVM TESTES REPRÆSENTANTES,

Cap. XVIII.

ARTI sunt plantarum bulbi, qui animalium testes mentiuntur, præsertim luxuriosorum, & ita affabrè eos mentiuntur, vt nemo sit, qui videat, qui se eos cognoscere non fateatur. Natura hominum generationi satagens, hac testicularum imagine ad vires venereas, ad conceptum, & ad prolem eos valere significauit. Testes pecori, armætoq; ad crura decidui, subus adnexi, delphino prælongi vltima conduntur aluo, elephanto occulti: oua parientium lumbis intus adhærent, qualia ocyssima in Venere, buteonibus terni.

ORCHIDVM species denuo sub aspectu veniunt, contemplator in prima facie hircinos testes cum sua planta, caninos, & tandem triorchidum, ex accipitrum genere.

Cyno.

Cynoforchis, idest canis testiculis ab omnibus vocatur bulbulus, qui verè canis testiculum ementitur, folijs oleæ mollioribus, ternisq; per semipedem longitudinis in terra stratis, radice bulbosa, oblonga, duplici ordine, superior, quæ plenior est, inferior, quæ mollior, ac rugosior. In Thessalia mollem mulieres in lacte caprino bibere, ad stimulandos coitus: aridam adhibendum, alterum alterius potu resolui. Dioscorides omnes bulbos cum melle, & piperis polline illitas valere aduersus canis morsus præcipit: Qui suam vrinam in canis vrinam ingesserit, ad Venerem fit impotens. *Palma Christi* testiculos canū refert, demptis digitis. *Tragorchis*, seu hircinus testiculus hircum olet, & spirillis aruncis caprillam barbam ementiens: ad Venerem inflamat, quod maximè præstat hircus; bulborum omnium valentissimus, vt hircus animalium luxuriosissimus. Sunt & vulpini testiculi etiam exigui. His accedit altera radix terno donata didymo, ob id triorchis appellata, serapida Aegineta vocat ab Aegyptijs, Serapida Deæ Augusti cognomine. Hæc omnium facultates longè superiores habet, nec vt cæteri orchides ignauiores, & mucore elumbes. *Triorchem* accipitrem dictum inuenimus à numero testium, buteonem hunc appellant Romani, ex Plinio: qui in Venerem infirmior erit, testiculos miluionis ex aqua fontana (quæ perennis sit) cum melle decoctos edat ieiunus per triduum, & statim roborabitur. *Triorchis* miluo similis est, quibus maximè testiculati testes, ad prouocandam Veneream facultatem tribuunt. *Colchicon* multi sunt, qui testiculum canis nominent, propter similitudinem gemelli seminis; venenosa herba est, & incautos vescentes perimit: venenosa item saliuæ canis, nam rabiem, & mortem inducit.

ANIMALIUM VERETRV M OSTENTANTES STIRPES.

Cap. XX.

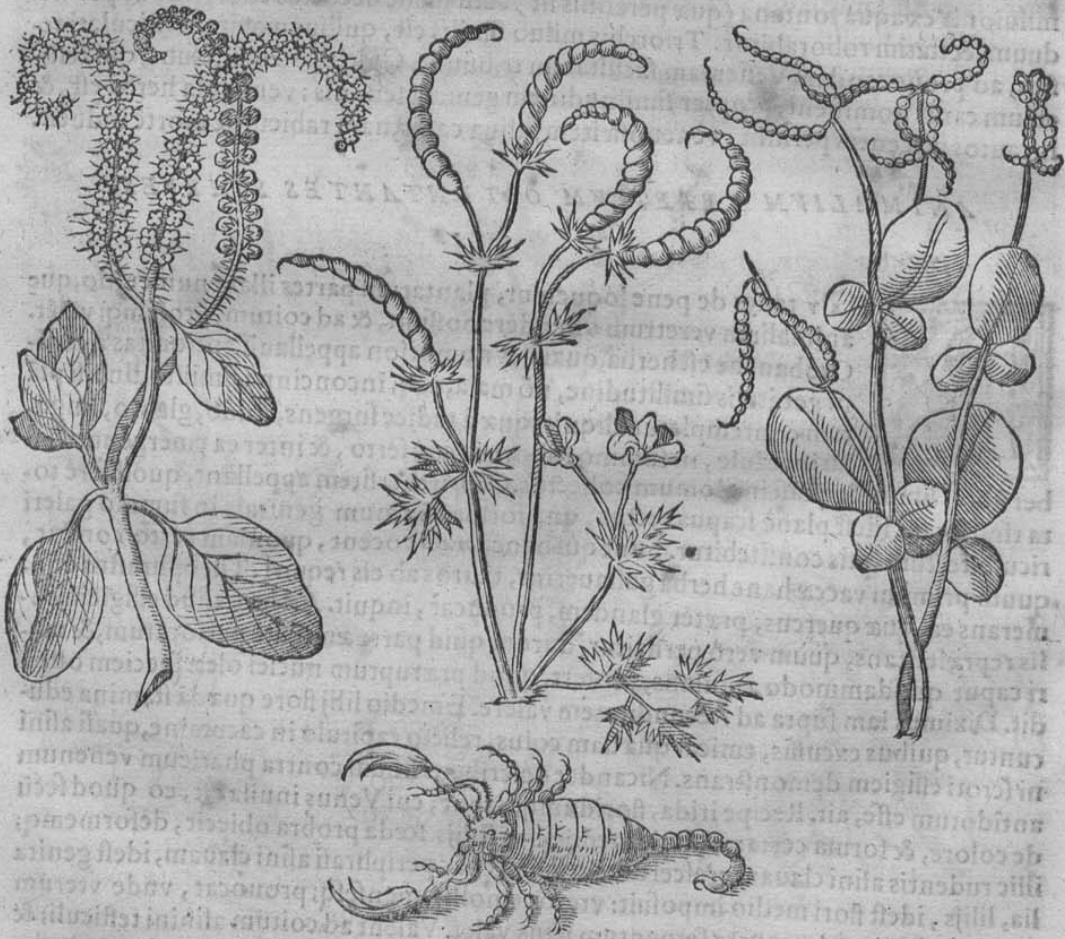
BOSTES testes de pene loquemur, plantarum partes illas enumerando, quæ animalium veretrum ostendere possunt, & ad coitum, prolemq; valent. *Orobanche* est herba, quam cynomorion appellauit antiquitas à canini genitalis similitudine, nō mala, neq; inconcinna similitudine, si plantam contempletur aliquis, quæ à radice surgens, nudo, glabro, singulariq; caule, in summo foliorum conferto, & inter ea emergentes habet flores simul, & quasi in glomum collectos. *Cyprij* thesitem appellant, quod ferè tota thyrsus sit, idest planè scapus rectus, qua forma caninum genitale in summo galericulo testum quis confitebitur. Sunt qui hanc *toram* vocent, quoniam certo constat, quum primùm vaccæ hanc herbam gustauerint, tauros ab eis requiri. *Theophrastus* enumerans ea, quæ quercus, præter glandem, producat, inquit. Ad hæc aliud effigiem colli representans, quum verò perficitur, durum quid parte æmulatè perforatum, & tauri caput quodammodo æmulans, profert, quod præruptum nuclei oleæ speciem ostendit. Diximus iam supra ad fœcunditatem valere. E medio lilij flore quædam stamina educuntur, quibus excussis, emicat quædam colus, relicto capitulo in cacumine, quasi asini scroti effigiem demonstrans. *Nicander* describens lilium contra pharicum venenum antidotum esse, ait. Recipe irida, floridumq; caput, cui Venus inuisa est, eo quod secū de colore, & forma certaret, huic medijs eius folijs fœda probra obiecit, deformemq; illic rudentis asini clauam crescere fecit: scilicet hac periphrafi asini clauam, idest genitalia, lilijs, idest flori medio imposuit: vteros emollit, mensēsq; prouocat, vnde vterum conceptui præparat: contra serpentum ictus valet. Valent ad coitum asinini testiculi; & asinino lacte potu restinguntur venena contra *hyoscyamum*, leporem marinum, & *pharicon* præcipue.

PLANTÆ SCORPIONVM CANDAS FLORE, VAGINVLIS,
& semine effigiantes. Cap. XXI.

VAMPLVRIMAE sunt plantæ, quæ floribus, vaginulis, leminibus, & radicibus animalium caudas imitantur, vt illorum virtutum compotes se esse ostendant, vel virulentis eorum ictibus aduerfari. Ex multis aliquas recensebimus, & primò à scorpionibus.

TRIVM plantarum icones huic capiti communes præfiximus, quæ non particulares, sed solius scorpionis caudæ sibi vendicarent imagines, primò heliotropij summis florum spicarum retortis apicibus, secundo syluestris cumini alterius corniculatis vaginulis, tertio scorpionis siliquulis eas imitantibus, in calce scorpionem ipsum affiximus, vt arctam similitudinem intuearis.

Scorpioides herbula est, caudæ scorpionis effigie, profert siquidem quædam siliquosa cornicula, scorpionis caudæ instar inflexa, & sic apud omnes scorpioides nomen obtinuit: illita scorpionum ictibus præsentaneo est auxilio, ex Dioscoride. Telephium eandem radicem habere videmus, quæ scorpionis caudam æmulentur, & ad eius morsus valere

valere iam traditum est. Est & alia herbula segetum alumna, quæ ex cauliculis rectis, gracilibus, pedalibus, vel sesquipedalibus in summo producit incuruis mucronibus adu-
ca cornicula, retroflexa scorpionum caudicellas, transuersis articulis imitata, flores etiã
luteos, pusillos, foliola in neruulis vtrinque ordine digesta tribuli, sed exiliora, in exper-
tis doribus, sed ex tantis eandem possumus vim augurari. Infunt heliotropij magni co-
liculorum summo elegantes florum series, fastigiatae racemosa, caudicellas scorpionum
inflexas imitata; nutant nobis ad scorpionum puncturas magni esse experimenti, vnde
de ab effectu scorpioetonos, vel scorpij interfecto dici posset, ob id Dioscorides. Helio-
tropio maiori flos est effigie scorpionis caudæ, vnde scorpuro ei nomen, flos incuruus,
vt scorpionis cauda, contra ictum scorpionum potum, & illitum prodest. Ocimastru
σκορπιουπος, idest scorpj cauda à figura vocatur, inter nothas Dioscoridis nomēclaturas,
quod nomen aptius echio conuenit, quippe florum series in cauliculo digesta & infle-
xa, rectius scorpionum caudam imitatur, quod etiam & in anchulis visitur: vis earum
contra serpentum virus, nec incredibile est etiam ad virulentos scorpionum ictus va-
lere. Tragos, ex Theophrasto, in aculeatarum censu est, alię ex toto aculei sunt, vt scor-
pius, quæ nullum, præter aculeum, folium gerit. Dioscorides scorpionem tragus, hanc
cari dixit. Ab his Plinius. Spinofarum multæ species, in totum spinosa tragus, hanc
scorpion vocant: maxima astringendi facultate prædita est, ob id fortasse venenis opi-
tulari coniectamus, Et alibi. Ex argumento nomen accepit scorpis herba, semen enim
habet ad similitudinem caudæ scorpionis, folia pauca: valet & aduersus animal sui no-
minis. Est & alia eiusdem nominis, effectusq; sine folijs, asparagi caule, in cacumine
aculeum habens, & inde nomen. Est quodam cumini syluestris genus, quod cornicu-
lata producit semina, scorpionis caudæ amula, intermedijs confeptra; quod potum ser-
pentum moribus remedio est; quod ad scorpionum etiam conijcio. Quam constet apud
authores scorpionum, scolopendriarum, omniumq; animalium venenis eorum natu-
rã aduersari. Calcha semen affert, cuius vaginulæ scorpionum caudas imitantur; neu-
terici eius veneno resistere dicunt. Affert insuper caudas, vel brachia cancro simillima,
ob id à Fuchio, & alijs herba cancri dicta. Sed ego herbam cancri dictam puto, quod
carcinomati medeatur. Sunt enim scorpionum caudæ, & cancrorum brachia similia,
& cancrum cancris mederi docuit Dioscorides. Cancrj in scorpiones mutantur ob
quandam sympathiam. Ouidius.

*Concaua littoreo si demas brachia cancro,
Catera supponas terra, de parte sepulta.
Scorpis exhibit, caudaq; minabitur vnca.*

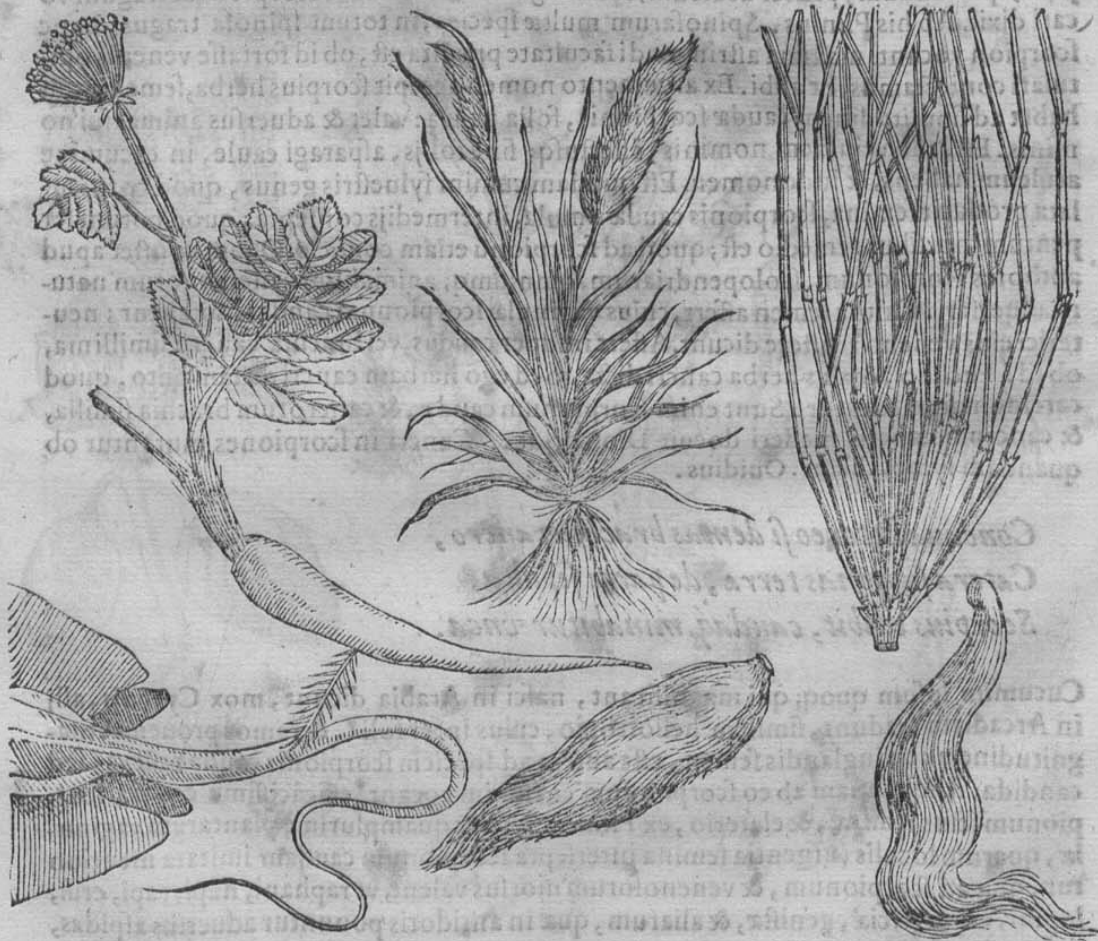
Cucumim ipsum quoq; qui magnificant, nasci in Arabia dicunt, mox Cyrenis, alij
in Arcadiam tradunt, similem heliotropio, cuius inter folia, & ramos prouenire ma-
gnitudine nucis iuglandis semen, esse autem ad speciem scorpionis cauda reflexa, sed
candida. Aliqui etiam ab eo scorpionium cucumim vocant: efficacissimũ contra scor-
pionum ictus semine, & elaterio, ex Plinio. Sunt & quamplurimè plantarum vaginu-
læ, quarum oculis turgentia semina intersepta scorpionum caudam imitata mentien-
tur, quæ ad scorpionum, & venenosorum morsus valent, vt raphani, napi, rapi, erui,
lupini, cruce, viciæ, genistæ, & aliarum, quæ in antidotis ponuntur aduersus aspidas,
& scorpionum venena.

ANIMALIUM CAUDAS DELINEANTES PLANTAE.

Cap. XXII.

Ne ceptum ab initio ordinem interturbemus, aliquas plantas memorabimus, quæ animalium caudas ostendunt. Caudæ præter homines, ac simias omnibus ferè animalibus, nudæ hirtis, vt apris, parua villosis, vt vrsis, prælongis setosæ, vt equis, amputatæ lacertis & serpentibus renascuntur, boum caudis longissimus caulis, atq; in vna parte hirtus, idem affinis longior, quàm equis, leoni, infima parte, vt bubus, & forici, vulpibus & lupis villosus, vt ouibus, quibus procerior, sues retorquent, canum de generes sub aluum reflectunt.

Pastinaca, alopecuros, & equisetum accuratissime sculpturis indicantur, marini trigoni, vulpis, & equi caudarum similitudinem sibi vendicantes, que omnia abste attentissime spectari velim, vt horum exemplis, alia Naturæ pernoscenda, vestigandaq; perscruteris.

Τρυγών Græcè, Latine pastinaca piscis, Plinio interprete, sed Latinis pastinaca dicitur à caudæ colore, & rotunditate pastinacæ radici simili. Trigono in cauda radius adnascitur, quo nil in mari execrabilius nasci idem dixit, & Oppianus, cuius veneno, & vi pernecabili cedunt Persarum venenata, nam etiam mortua seruat suas vires,

vires, quæ non solum in animantes, sed etiam in saxa, herbas: arboresq; exerit, illius enim contactu exarescunt, & contabescunt. Hunc tradunt Circem Theligono dedisse, vt eo aduersus hostes vteretur, quo tamen incautus patrem necauit. Aelianus hunc radium periculofissimum, infestissimumq; dixit, vt non solum homines, & animalia, sed arbores interimat, quippe si ad maximam arborem, & vegetam, & summè virentem aculeum admoueat, non multò post amittit folia, quæ postquam defluerint, totus truncus similis est arboribus, Solis ardoribus exiccatis, quod idem confirmat Nicander. Pastinaca herba serpentum moribus, icibusuè prodest, præsumentes nulla iniuria affici à serpentibus traditur, & Dioscorides ipse inquit, ei, qui pastinaca marina icitur, omnia, quæ de viperarum moribus diximus, simili modo conuenire. Celsus etiam erraticam pastinacam ad eiusmodi plagam prodesse scribit. Sed ad mutuas alias vires accedamus. Dioscorides pastinacam herbam partum eijcere appositam dixit: & pastinacæ piscis radius adalligatus vmbilico, faciles partus facere, vt viuenti ablati sit, ipsaq; denuo in mari dimissa. Equisetum iuncea profert circa cauliculos pedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum, quasi setæ asperiusculæ, prolixiores, equinam caudam satis eminentes: sanguinem è naribus erumpentem fistit, & semen illius ex aceto & lana ad omne profuuium imponitur: sanguinem item fistit, ex equino capite pilorum cinis illitus. Alopecuros nec in acus, aut aristam exit. Sed horret spissa lanugine, & asperitate, plantaginis in modum spicatur, florem tamen nõ quemadmodum illa particulariter edit, sed per totam spicam frumenti modo spargitur, & vtrinq; lanugineus prodit flosculus, vt Theophrastus depingit, inde nomen aufpicatur, quod vulpium caudis similis existat. Plinius ab eo. Alopecuros spicam habet mollem, & lanugine densam, non dissimilem vulpium caudis, vnde ei nomen, nullis aceribus, aut aristis armata. Quia ex triticeis, vt triticum tuffientibus prodesse potest, quod non abhorret à viribus vulpis, quæ medetur tuffientibus. Peucedanum Syluaticus *candam porcinam* vocat, quod radicis caput multis, ceu setis rigeat, quod etiam in omnibus fefeli generibus apparet. Vrina veris, vel apri arefacta, ex aceto pota facit ad comitiales morbos, ex Galeno, talis suis vltus cephalalgiam dissoluit ex Actio, neruis vulneratis axungia cum terræ lumbricis, prodest, ex Sereno, contra serpentes adeps cum melle, resinaq; vel iecur, vel cerebrum ex vino potum, ex Plinio, quæ omnia operatur peucedanum ex Dioscoride.

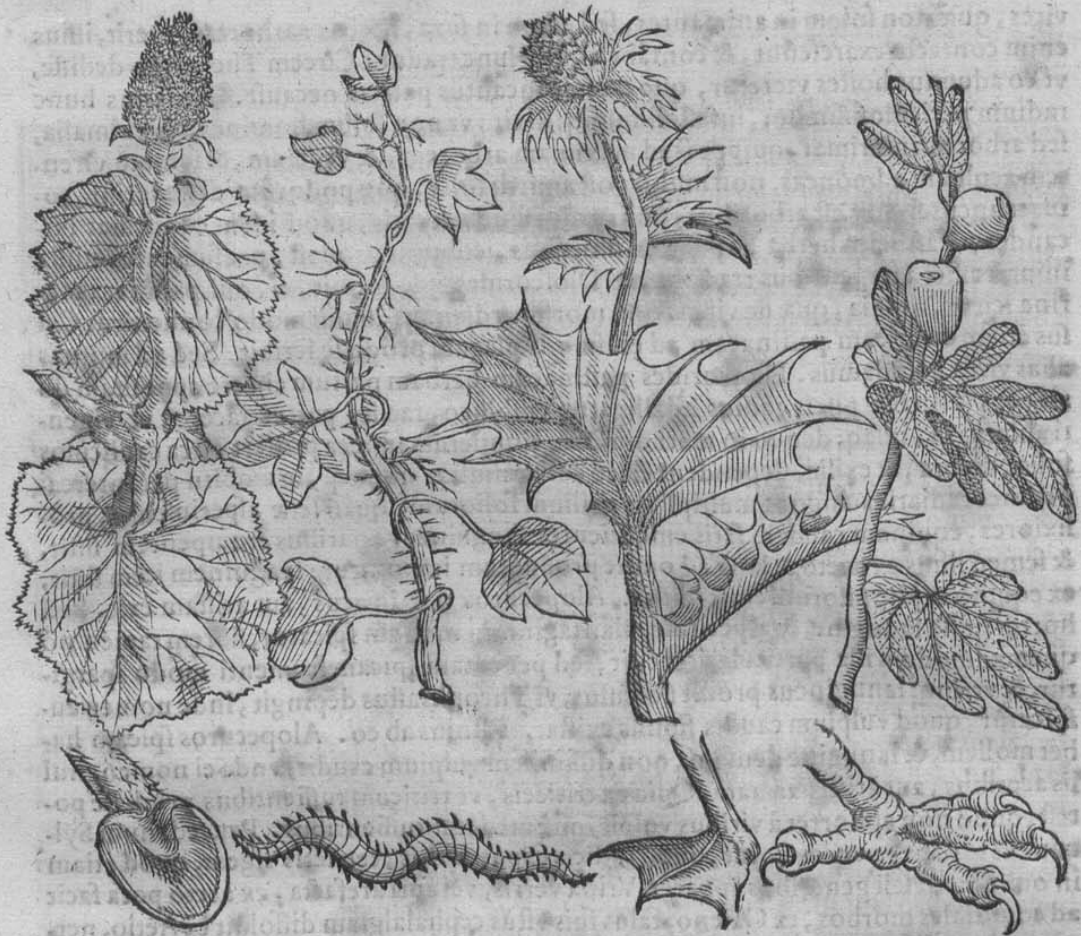
PLANTARVM PARTES ANIMALIVM PEDES INDICANTES. Cap. XXIII.

SVNT & plantarum partes, quæ postremas animalium partes, scilicet pedes ostendant. Solidas habent vugulas, quæ non sunt cornigera, nec talos habent eadem, at quæ bisulca sunt, habet, lynx simile quiddam talo habet, leo etiamnum tortuosius, talus autem rectus est in articulo pedis, ventre eminent. Auium aliæ digitatæ, aliæ palmipedes, aliæ interutrunq; diuisis digitis adiecta latitudine. Sed omnibus quaterni digiti, tres in priore parte, vnus à calce. Auium quibusdam grauioribus, in cruribus additi radij.

IN proparulo tuffilaginem, mox hederam, paulo post eryngium marinum, siue aquaticum, & postremo ficum adduximus, ac animalia, quorum pedes effinxerint, in conspectu sint, nam prima equina vngula, secunda marina scolopendræ multiplices pedes, tertia aquatica-
rum auium, siue anserum, postremo corni pedes expressimus.

AA 3 Dicunt

Dicunt *λεοντοπόδιον*, quasi leoninum pedem, propter villosam foliorum, non florum effigiem, crus pedi annexum aliquantum referentem. Sunt & in floribus quædam foraminula impressa, quasi leonis vestigium, vel solem amimitata: Dioscorides ad amatoria valere dixit, & ad tubercula: Magi promittunt apud Plinium, perunctos leonum adipe, faciliorem gratiam apud Reges, populosuè obtinere; idemq; ad hemorrhoidas, & tonfilla. *λεοντοπέταλον* dicunt, ac si aliquam in folijs cum leone, vel leonis pedibus similitudinem habeat, & si authores non exprimant: habet enim brassicæ folium, diuisum papaueris forma. Dioscorides dicit in vino potam serpentum ictibus auxiliari, nec alia re dolorem citius finiri. Facultas leonina inest carni, ab omnibus bestijs tutum hominè reddi. Lagopum Apuleius leporino pedi similem dicit, & nomen ei à similitudine leporini pedis inditum: nam in pilosa spica glumas, villosasq; quasi aristas, & mollicellas habet, leporini pedis colorem & hirsutiem æmulantes: profluio laborantibus præsidium præstat, cauis vlceribus prouentum carnis, & cicatricem accelerat, ex Hippocrate, tumoribus inguinis, & laxis hernijs cohibendis peroptima. Leporis coagulum alui profluuijs valet, dysentericis, & cœliacis fimum, & sanguis: tusum cum melle enterocelis illinitur, & fimum supra intestina sanare potest, ex Plinio. Lycopoda Græci nominant herbam, lupi pedi assimilem: quod folium ad lupi pedis modum effictum, dissectumq; habeat, marubio syluestri par, grati odoris, caule anguloso, geniculato, fungosa intus medulla, radice frequenti capillamento fibrata: folia tusa præsentaneo sunt remedio stomacho dissoluto, nunc *cardiacam* nominamus, quod cardiacæ (sic enim veteres ventriculi os nuncupa-

cupabant) imposita medeatur: laudat Auicenna leporis carnes stomacho frigido, humido, & debili. Lupus robusti stomachi est, vorax, & concoquit omnia: & stomacho valet. Tussilago, vel *ungula caballina* recentioribus dicta, quod folia ab imo promat rotunda, lateribus senis, septenisue, angulis acutis claudentibus, *caballinam unguam* effigiantibus, vnde nomen: Dioscorides arida suffita, ita vt fumus per infundibulum hianti ore accipiatur, hos sanat, qui sicca tussi laborant, atq; orthopnoicos, & potu mortuos partus eijcit. Equinae unguae suffitu mortui partus eijciuntur, salua equi triduo pota, tussim sanat, & equum mori tradit Plinius, unguam mortuos partus eijcit. Allearia *pes asini* etiam dicitur in Pandectario, fortasse quod a tussilaginis forma folij non multum abfut, tussientibus prodesse dicitur, quod idem praestat pulmo asini tritus si bibatur, ex Halli. Veterum acanthum est *branca vrsina* Italiae, & Gallis vocata, quod hirsutie vrsina quodammodo referat manum vrsi, vel quod extremis ramulis ternis digitorum pedis figuram: Dioscorides ambustis prodesse dixit, & vrsi adeps ex Plinio ambustis prodest. *κρηνη* *κρηνη*, siue pes coruinus, aut cornicis, vulgo dicitur *herba stella*, folijs est crassis, pinguibus, hirsutis, vtrinque fissis, & laciniatis coruinos ungues praeferebantibus, vnde suam soeneratur nomenclaturam. Alij coronopoda vocant, idest cornicis pedem, coronopodium a Tarentino dicitur ad inescationem piscium. Dioscorides coeliacis prodesse dixit: Ad idem conferre post cornicis simum, quum dysenterijs iuuat. Pes miluinus a Columella dicitur eademmet herba, & si nullis delineamentis designarit, cum extremum folij in auiculae, aut milui pedem articuletur, & cruda edatur in acetarijs, & cocta cum aceto, & sale. Nec edendi quoque nobis ratio exoleuit, nam portulacae modo condita, feruatur. Fico sunt folia laciniosa, & cruciformia Theophrasto *σπολεπο ειδη*, nisi quis *κρηνη ειδη* magis legendum putet, nam fico Hippocrates donat folia cornicis pedibus similia: Ficus sicca valent ex Dioscoride ijs, quos longa valetudo decolorauit, & cornicis carnes esse in longissimis morbis vtilissimum putat Plinius. Atriplex vulgo *pes anserinus* dicitur, quod instar anserini pedis laciniata sint folia, syluestris atriplicis species est: ad omnia, quae anserinus adeps valet: igni sacro medetur, tubera, & quaecunq; emolliri opus est, efficacissimè anserino adipe curantur, ex Plinio: valet ad vuluae vitia, & mollitorijs vteri medicamentis crebro Hippocrates admiscet, & Medicorum aliqui axungia ad podagras vti iubent, admisto anseris adipe. Sed atriplicem Hippocrates vuluae vitijs infundi iubet, duritias omnes vel decocto, vel crudo illini putat, ignem sacrum cum melle, & aceto, nitroque, similiter & podagras. Anserinum etiam pedem refert eryngium, contra serpentes, & venenata omnia nascens: omnibus vero contra toxica & aconita efficaciorum Heraclides Medicus in iure anseris decoctam arbitratur, ex Plinio, qui etiam visas serpentes dicit pedibus anserinis: quae eadem operatur anser. Capnos duplex, alia hortensis: alia, quam *pedem gallinaceum* vocant, in parietinis, & sepibus nascens, teste Plinio, nam gallinacei pedis similitudinem habet: gallinacei fel aqua dilutum, luminum aciem confortat, & leucomata tollit, ex Marcello: veterum gallorum ius expertus est Galenus venter soluere; herbae succus oculis claritatem facit, & aluum soluit ex Mesue. Inter thlaspeas nomenclaturas etiam pes gallinaceus legitur ob simulacrum frondium cum illius pedibus. Ius gallinaceum si aestate cum vis immaturis decoquatur, bilem vtrinque extinguit ex Nicolao Massa, & bilioso febricitanti iuueni propinatur capo a Mundella: thlaspi potum acetabuli mensura, bilem vtrinque extrahit ex Dioscoride. Ischoemonem Thracia inuenit, qua ferunt sanguinem sisti, non aperta modo vena, sed etiam praecisa. Serpit è terra milio similis, folijs asperis, & lanuginosis, farcitur in nares, quae nascitur in Italia, & sanguinem eadem adalligata sistit, ex Plinio. Exiguum est gramen apud nos, surgens calamulis geniculatis, surrectis, singulis in quinas, ternasue exiles florum spicatas caudicellas, digitatim sparsis, sapore astringenti, & exiccante, vnde non vana coniectura Plinianum ischoemonem possumus existimare, vulgo *pes galli* dicitur, quod in summo frutice trifariam gallinacei pedis imitationem habet: ius gallinacei dysente-

sentericis medetur, sed veteris vehementius ex Plinio: ad membranarum cerebri sanguinis profluuium prodesse dicunt sanguinem galli, ex Galeno: ad sanguinis reiectiones ore & naribus valere assa oua suadent Medici. Hedera suis radiculis scolopendrea animalis, quum arborem scandit, imitatur, millepeda dicta, scolopendra ad pilothrum valet, ex Dioscoride, idem hedera praestans. Consolidam regalem, siue alterum cumini sylvestris genus, recentioribus *spron di cauagliero* vocatum, sed melius gallinaceorum calcar, quod ab altera floris parte cornicula sursum spectantia promat, instar galli, vocetur galli calcar: Dioscotides potum serpentum moribus praesidio esse dixit, & calculosis auxiliari: ius est gallinaceis potum preclare medetur serpentum moribus, ex Plinio, sic & lapilli, qui in gallinaceorum ventre reperiri solent. *uauuasis* pes gallinaceus, vel pes pulli Romanis dicitur inter Dioscoridis nothas nomenclaturas, quod nomen Ruellio adnotatur, nimirum quod extremum folium in gallinae pedem conformetur: nam folia quae propere imum scapum sunt, apium quadantenus effigiant: Dioscorides urinam mouere dicit, Nicander aduersus venenata in theriacis admittit. Galli ius contra venena diximus ex Dioscoride, quippe venenorum acrimonias hebetat, & contra serpentum morsus, ex Plinio, praeterea ad calculos deturbandos validam affert opem, quod praestat & caucalis, multa; alia communia habent. *Cimbalaria* folio tenus anguloso, heraceo, in muris nascens, lactis non nihil habens, flosculo calatiformi, ex purpureo ad coeruleum inclinante, radice alba dulci, ut sylvestri rapulo congener videatur: creditur oculis utilis. Foliorum species per aetatem mutatur, ex rotundiori in longum: sed quae verò parte pedem gallinaceum referat, non facile diximus, nisi forte mucrones illi, in quos diuiditur calix, qui florem sustinet, eum representare dicantur, praesertim cum flos deciderit, aut aruerit, tunc enim in diuersa tenes, rigentesque magis apparent. Diximus gallum ad oculorum aciem valere. Portulaca Macro pes pulli dicitur, item & Syluatico. Arateus in curatione cephalae, carnes galli laudat contra serpentes, dysentericos, ad oculorum remedia, & stomachum; quae omnia praestat portulaca, ex Dioscoride. Sesamoides minor coronion dicitur inter spuria nomina, quod a cornicibus mutatur, quum huius folia coronopodi, id est coruino pedi herbae adaequantur, quippe si lineamenta perpendantur, folia incisura, & ortu coronopi sunt. Plinius, Sesamoides minus panos discutit, & cornicis fimus alphas. Lychnis sylvestris hieracopodion dicitur, id est pes accipitris, nimirum a figura folij inter Dioscoridis nothas nomenclaturas, & lychnis sylvestris a nostris *accipitrinus pes* dicitur, & contra scorpiones valere pronunciauit, & recrementum accipitris contra morsus stellionis. Potest etiam accipiter, quae miluus, cuius iecur, vel cor gestarum aduersus serpentum morsus prophylacticon est, ex Plinio. Inter lychnidis coronariae nomina apud Dioscoridē, geranopodion legere meminimus, diximus ex Dioscoride valere ad serpentum ictus, idem grus contra animalia venenosa: nam qui sibi noctu metuunt dormientes a venenosis animalibus, nutriant secum grues; docet Auicenna & Rhases.

PERPETVIFOLIAE ARBORIS RATIO CVM ANIMALIBUS. Cap. XXIIII.

DIXIMVS de plantarum partibus, quae animalium membra demonstrabant, nunc de earundem actionibus agemus, quae animalium actiones imitantur, easque in plures partes diuidemus, scilicet de modo viuendi, coeundi, generandi, superfœtandi, ambulandi; & primo de ijs, quae sine cibo hyeme viuunt, ut perpetuifoliae. Inuestigabimus rei rationem, mox Physiognomoniam. Sunt enim arbores, frutices, cremia, & herbae, quibus folia non decidunt, ex Graecis, Latinisque; aliquas commemorabimus, ut palma, olea, oleaster, myrtus, pinus, pinafter, picea, abies,

abies, cedrus, iuniperus, ceratia, phillyrea, suber, taxus, myrica, buxus, ilex, aquifoliū celastrum, alaternus, paliurus, spina acuta, adrachne, arbutus, terebinthus, hederā, rosmarinus, lentiscus, & cætera. Theophrastus omnes angustifolias pingues, & odoratas dicit. Sed perennis comæ rationem scrutemur, quod arduum iudicamus, quum variæ & multiplices sint nostrorum maiorum sententiæ. Theophrastus ait, quod arbores, quæ perpetua coma frondent, tum germen, tum fructus serò proferunt, scilicet spissitatis, & siccitatis causa, paulatim enim in his profluit alimentum, quod folijs quoque venit, & si è genere semper virentium aliqua germine, fructuque præueniant, vt hederā, & rhamnus, vel ratione perpetuæ caliditatis, humiditatisque, vel omnibus his de causis euenire. Et historiarum libro dicit, quod in agro Elephantino, Memphiq; prouenientes plantæ folia nunquam dimittunt, & in insula Delta, parumque intercipit temporis, quia perpetuò vireant plantæ. In Creta insula platanum stare, quæ nunquam folia deperdat, & quercum in agro Thurio, quum regio, solumque madidum plurimum ad perdurandum præsent, nam quæ in siccis & tenuibus locis, prius foliorum iacturam faciat, & veteres prius, quàm nouæ. Plutarchus rationem reddens immortalitatis hederæ comæ, ait non caliditatis, frigorisue ex hoc argumentum nancisci, quum myrtus, quæ in frigidiorum classem asseritur, perpetuò vireat. Empedocles spiraculorum, meatuumque quandam mediocritatem causari, quæ nutrimentum æqualiter eliciant, & humidi iacturam resarciant. Plinius quorundam opiniones referendo ait. Quæ non decidant esse callò crassa & angusta: sed falsa definitio est; nō decidere his, quibus succus pinguior sit. Quis enim potest in ilice intelligere? Decidere Timæus Mathematicus Sole scorpionem transeunte, syderis vi quodam veneno aeris, putat. Cur ergo non eadem causa aduersum omnes polleat iurè miremur. Aristoteles in Problematibus causam afferens, cur sues hyeme pilum amittere non solent, ait, quod omnes calidi sunt, & pili parti calenti adherent: nam pingue calidum necesse est esse. Ecce apparet ratio quod in calidis, & pinguibus non cadunt frondes. Aphrodiseus aliam affert rationem, cur pars prima capitis caluescat, posterior minus? an quod anterior pars capitis mollis, & laxa sit, & cum pilus alimento vacat, vt qui non ita solide parti innitatur priori, facile desluit, posteriora verò siccor, & spissior est, ob id etiam densis, spissisque plantis frondes non cadunt. Quærit item Aristoteles in Ploblematis, cur alia animalia mutantur, alia non vtiq;? an quorum natura vincere, perdominareque humorem non potest, hæc incommutabilia sunt. Et alibi Theophrastus assignans causam, cur aliquibus locis ficus, & vitis frondes non amittant, dicit, quia nunquam his nutrimentum, quantum sufficit, deest, & aliæ plantæ propter suam naturam, aliæ propter locum id sortiantur. Sed Aristoteles, & Theophrastus, aut ex pluribus, aut ex omnibus rationibus euenire posse dixerunt, vt propriam causam ignorant. Meam proferā opinionem. Dico succum esse in causam, qui suo lentore facit, vt planta sibi ipsi sufficiat, quemadmodum animalia, quæ sine cibo hyeme viuunt, sic etiam in ipsis arboribus æterna coma virentibus intelligendum, latius retinere hyeme frōdes, propterea quidem ad eas multum alimenti, & satis habet, suo calore, & lentore seruare succum in pediculis, quo minus aboleatur. Et Natura, vt sæpius diximus, elicit ex necessitate commodum: nam plantas, quæ aquilonaribus locis, & frigidis nascuntur, oportebat esse densas, & spissas, nec comis orbari, quæ enim egregio robore valent, plus frigoribus resistere possunt, minusque vim frigoris admittunt, vt agrestes sunt arbores. Alia suppetit ratio, quod omnes hæ plantæ non germinent frigoris superuentu, nec folia deperdant. Sed sciscitemur quid secretarum virium ex hac Physiognomonia nancisci poterimus. Plantæ; quæ hyeme comis non orbantur, demonstrant animalia illa, quæ sine cibo hyeme viuunt in cauernis, ex eorum substantia viuentia, vt serpentes, glires, herinacei, hystrices, testudines, lacerti, crocodili, & hirundines, mutuoque alopecijs, strangurijs, purulentis auribus, & excretionibus, oculo.

oculorum claritati, sordidis vlceribus mederi, & obstare ne pili renascantur, & ex manifestis qualitatibus excalescere, reficere, digerere, & similia, quæ quisq; parum diligens inquisitor ex se poterit conijcere.

PLANTAE, QUAE ANIMALIVM CONCEPTVS IMI-

tantur.

Cap. XXV.

VNC plantas, quæ animalium conceptus imitantur, prosequamur. Theophrastus notabile in aparine euenire dixit. Nascitur enim flos in eo ipso hirsuto, & aspero, non exiens, neq; euidens, sed intus maturefcens, & semen pariens, vt illis simile sit, quod in galeis, & viperis euenit: illa enim, vbi intra se oua peperere, mox animalia gignunt, & hæc florem in se continens, concoquensq; fructum deinde parit. Hippocrates philistion, & philetarion appellat, quod, vt Galenus putat, non euidens, sed occultus in ea flos maturefcit, & intra se germinet semen, velut animalia, quæ in se pariunt, vt viperæ. Philantropos etiam dicta, quia velut amici solent, commentiu lacinijs obhæreat. Sed hæc de grandiori lappa audiri debent, quæ etiam semine vestibibus adhærescit, & in ipsa flos nascitur non euidens, sed intus occultus, & intra se, quod in ea lappa notabile inuenitur, concipit, non autem aparine Dioscoridis, in qua flos albus emicat, exiens non conditus, semen vmbilici forma protuberat canaliculatum, & omnibus conspicuum, huius frondis tenacitas vestibibus adhærescit, illius lapparum tantum, non foliorum tenacitas. Aristoteles animalium libro de vipera hæc habet. Vipera è serpentibus animal ædit, quum intra se primum oua pepererit, ouum hoc molli cute contextum, vt piscium est, foetus supernè gignitur, nec duro cortice continetur, parit paruas viperulas, membranis obuolutas, quæ tertia die rumpuntur, euenit interdum, vt qui in vtero sunt, abrosis membranis prorumpant. Ad viperarum morsum valere primò demonstrat Natura: sed Dioscorides suæ aparinæ succus potus, & folia contra viperarum, & phalangiorum morsus valere dixit, auriû dolori, & strumis: medetur & auriû doloribus ipsa anguis senecta in vino decocta, & infusa, vipera strumis, & suo ipsius veneno, quod Dioscoridis culpa euenisse reor, quum aparinem Theophrasti ignorauerit. Aliud floris genus est, quod in Parthis nasci tradit Apollodorus, philadelphum appellatum ex argumento, quod rami eius ex interuallo spontè cocant, ceu animantes, post digrediantur, concipiant, & pariant.

QUAE ANIMALIVM SUPERFOETATIONES OSTEN-

dant planta.

Cap. XXVI.

ST & in plantis superfœtatio, vt in animalibus, inter animalia lepus, & cuniculus superfœtant, inter plantas citrius, pinus, ficus indica, filiqua, & multæ aliæ. Citrium fert poma omnibus horis, alijs decidentibus, alijs subnascensibus, alijs maturefcensibus, ex Theophrasto, à quo Plinius. Arbor citrij omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturefcensibus, alijs subnascensibus. Dasypodes, inquit Plinius, omnimamente pariunt, & superfœtant, sicut lepores, à partu statim implentur: concipiunt quamuis vbera siccante foetu. Et alibi. Lepus solus præter dasypodem superfœtat, alium educans, alium in vtero pilis vestitum, aliû inchoatum gerens pariter: sic Herodotus, Xenophon, Aelianus & Philes. Leporis capitis cinis, adiecto nardo, graucolentiam oris mulcet, ex Plinio, cerebrum contra venena valere docuit Platina, in Theriacis Nicander leporem contra venena extollit serpentum, scorpionum, & araneorum muriû, & pastina.

pastinacæ. Citrij grana Parthorum proceres incoquere esculentis solent, commendandi halitus gratia, potaq; venenis resistunt, cuius historia apud Athenæum. Pinus tres fructus eodem tempore habet, flores recentes, fructus iam maturos, & alios tabescentes, ex Plinio. In maxima admiratione pinus est, habet fructum maturem, habet proximo anno ad maturitatem venturum, ac deinde tertio, nec vlla arborum auidius se promittit, quo mense ex ea nux decerpitur, eodem maturefcit alia, & sic dispensatur, vt nullo non mense maturefcant. Quæ se in arbore ipsa diuisere, zamia vocantur, læduntq; cæteras, nisi detrahantur. Valent leporis testiculi ad coitum in viro, & conceptum in muliere promouendum: eiusdem fimi cinis in vino vesperi potus, nocturnas tussis sanat, ex Plinio. Pinei nuclei Veneri, & conceptui profunt, vt diximus, & tussi, & tibi auxiliantur, ex Dioscoride. Arbutus fructum integro anno maturefcit, vt simul huc haberi, atq; alium florere propediem contingat, ex Theophrasto. Audiui ex floribus, & fructibus aquam extractam distillatione, comitialibus prodesse, quod idem leporis pulmones sale conditi, & per dies triginta dati præstant, ex Plinio. Iuniperus, & ilex aniferæ habentur, nouusq; fructus in his cum annotino pendet. Ilex, quercus species, ad serpentum morsus simul cum iunipero valent, idemq; præstant cuniculus, & lepus, vt diximus. Scolymus floret serò, & diu, mirumq; quod sine interuallo tota ætate, aliud floret, aliud concipit, aliud parturit, & ad idem valere notum fecimus.

*PLANTAE SUPER ALIAS VIVENTES, ANIMALIA
super alia viuencia demonstrantes. Cap. XXVII.*

SVNT & plantæ super alias viuentes, vt cadytes, viscus, dryopteris, filicula, fungi, hypocisthis, & eiusmodi talia, quæ animalia referunt super alia viuencia, vt cochleæ, pediculi, & cætera. Aristoteles animalia esse inquit, quæ non nisi in alijs animalibus, nec alibi, nec aliter orientur, & ab eo Theophrastus. Multis datum à Natura est, vt non nisi in alijs valeant provenire, sicut & animalia quædam, non nisi in animalibus possunt creari, ceu quæ in conchis nascuntur, neq; in cæteris aptis præstare animalibus pabulum. Sunt & cancri, qui in alienis testis viuunt, ex Aristotele. Pediculi marini alij delphinis, alij alijs piscibus in hærent, vt abigi non possint, nec prius abscedunt, quam tabidum, & exuccum piscem reddiderint, reperiunturq; in mugilum, luporum, & saxatilium piscium corticibus affixi. Valent pediculi instillati ex aceto auribus. Et alibi. Emoliturq; rigor ceruicis cum marinis, qui pediculi vocantur, ex Plinio: valentq; ad vlcera capitis manantia. Viscum emollit tubercula, cæterasq; collectiones ad maturitatem perducit, vetera vlcera, abscessusq; emollit.

*VARIORVM ANIMALIVM ACTIONES REFERENTES
plantæ. Cap. XXVIII.*

PLANTAS illas in præsentem referemus, quæ varias animalium actiones repræsentant. Trifolium inhorrescit contra tempestates, vt vituli marini pellis. Adeps vituli marini miscetur intermortuæ vuluæ vitio, coagulatum verò comitialibus. Asphaltites trifolium & foeminarum quoq; vitijs opportunum. Chamæleon herba vocatur à variatione foliorum, mutatur enim cum terræ colore, hinc viridia, illic albicantia, alibi cerulea nonnunquam inueniuntur, ex Dioscoride. Sed chamæleon non ex terræ variatione colores mutat, sed cum hæret alicui colorato, ob id non rectè impositum nomen, nec cū ipso animali aliquid commune habet, sed viperæ sunt, quæ colorem dorsii,

BB

& to.

& totius pellis mutatur soli mutatione, vel regionis, in qua viuunt, quo circa alia vi-
rides, rubrae, ruffa, alba, & nigrae reperiuntur, vt saepius obseruauimus: valet chamaeleo
herba contra viperarum, & serpentum morsus, tetra vlcera, & phagedanica purgat, vt
vipera ipsa contra elephantiam. Sed chamaeleon animal omni, quo haeret, colore tin-
gitur, exceptis candido & rubro, representat polypum marinum, qui colorem omniu
scopulorum recipit, dum piscibus insidiatur, quod etiam & in metu facit, vt ipse chamae-
leon. Delectantur polypi arbore olea, vt saepe reperiuntur olea truncum amplexantes.
Ad Venerem valet polypus, & elephas chamaeleonte deuorato, occurrit huic suo ve-
neno oleastro herba, vel olea, & deuoratis chamaeleontis ouis, subuenitur oleo. Taran-
do animal etiam colores mutat.

ANIMALIUM ODORES EMENTIENTES STIRPES.

Cap. XXVIII.

VLTAE sunt etiam herbarum frondes, flores, fructus, & radices,
quae animalium odores imitantur, ad eorum vires manifestandas, &
primò eas ostendemus, quae hircum olent, ad luxuriam se valere indi-
cantes, est enim hircinus odor luxuriantium. Crebrò enim veneream
rem peragentes, aut qui in ætate sunt, quae sufficiat Veneri, malè olent,
hoc est hircinum virus redolent. Cerui mares quum impleuerint fœ-
minas, seperantur per se ipsi propter libidinis graueolentiam, & quisq; solitarius scro-
bes fodit, foetetq; vt hirci. Hæc ceruo accidunt, quia salax animal suapte natura est, ex
Aristotele. Et quia prædicta quoq; animalia contra serpentes valent, & eadem stirpes
olentes hircum, ad serpentu morsus. Nardus celtica adulteratur hirculo herba vocata
ab odoris grauitate, ad venenatos ictus valet. Est genus nardi, cui Sâpharitico nomen,
hircorum virus supramodum redolens, misceturq; antidotis. Tragorchis, seu testiculus
hircinus dictus, quòd hircum redoleat, odore graui, & viroso. Venerem proritat. Pimpi-
nellarum notissima hircina, quod hircum spiret: venenosorum animaliu morsibus ob-
stat: deturbandis etiam calculis peroptima, vt hircinus sanguis. Multi sunt fructus, radi-
ces, & herbae, quae moschum olent. In syluestribus capreis, quae montibus oberrant,
vaganturq; pascuntur odoratis herbis, & nardo præcipuè, sanguis putrescit intra cutè,
& carnè, concepta sanies, antequam vomica rumpatur, suapte natura ad maturacionem
spectat, ad quam cum ventum fuerit, fera titillantis humoris lancinatu noxio laceffita,
faxis, & cotibus, longo insolatu candentibus sese affricat magno oblectamento, do-
nec factò vomicae emissario, tota saniei vis à folliculo supra lapides effundatur, non
aliter, quam abscessus pure cocto fractus diffilit, vlcus postmodum cicatricem ducit,
rursusq; ruens sanguinis impetus eò se recipit, impletq; vmbilicum, dum abscedens in
consimilem vomicam extuberet. Indigenæ, ex faxis, quibus fusa colluies candenti
Sole resiccata cohesit, colligunt, ex Smeone, & Serapione. Theriaca est venenorum
& propriè napelli, ex Auicenna, odore suo spiritus, & vires corporis omnes corrobo-
rat, idq; momento propter partium tenuitatem, vtilis est lipothymia, ex Simeone, ver-
tiginem emendat, somnum inuitat, & Venerem stimulat, cerebrum roborat, ex
Auicenna, & Mesue, timorem melancholicum pellit, abstergit albuginem, & roborat
visum, appetitum restituit, flatus destruit ad matricis suffocationem, ex Plateario, &
oris halitum commendat, & alia quae piget referre: moschatuli polypi Venerem exci-
tant, rosa moschatula dicta lipothymie profunt. Geranij genus, acus muscata dicta, iu-
cudum moschi odorem reddit, fortasse Plinio geranij genus Latinorum: vua apiana,
pyra myrapia, & reliqua, quae odorem moschi spirant, & ad eadem valent. Bryon, si-
ue splacon, muscus arboreus odore prestans est, comburiturq; odoris oblectamento
somnum

somnum inducit, ventriculum, & cerebrum roborat, inter cordis medicamenta vtiliter inseritur, quod sua odoris fragrantia animi defectus iuuet, ex Auicenna. Hyoscyamum Latini canicularem vocant, vt Macer, & Syluaticus, qui canicularem quoq; vocat, nominis causa odor, qualis catulorum lactetium, quod in cynoglossa quoq; percipi videtur. Primiparæ canis lac potum contra venena antidoti vicem obtinet, Dioscorides: & canino sanguine nil præstantius contra toxica putatur, ex Plinio. Caluaria canis trita testiculorum tumores mirè sanat, Sextus: cynoglossi folia cum suillo adipe veteri canis morsui medetur, ex Dioscoride. Mirè contra venenum valet hyoscyamos, ex Plinio, tumoribus testium illinitur, & alia quæ omittimus. Coriannon à cimicum viroso putore: seminis grana tria in tertianis deuorari iubent aliqui ante accessionem, vel plura illini fronti, ex Plinio, & cimices canis fabarum inclusi, si ante febrim significationes septeni deuorentur, quartanis auxilio sunt, ex Dioscoride. Nos septem melle & cinnamomo obuolutos quartanario dedimus
 ex vino aminæo, & multos sanitati testuimus.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM
LIBER QVINTVS.

P R O O E M I V M.

*S*IMILITVDINES plantarum absoluimus, quae animalium membra demonstrabant, nunc ea se ingerunt, quarum munus est morbos, et in commoda ea indicare, quae humanum corpus grassantur. Aperuimus iam in humana Physiognomonia methodum, qua ex apparentibus facie extimis moribus ad internos profligandos descendere poteramus; nunc plantarum partes, similitudine indice, eos morbos ostendunt, quorum vitijs & cruciatibus suis dotibus occurrere poterunt, feruntq; secum suae virtutis argumenta, adeo nil esse occultum Natura voluit, ut quae prius ad caeciores causas nos relegabant, & in earum disquisitione nostros sensus consopiebant, in praesentiarum ad suas diuitias contemplandas, abstrusiore paenureferatas commonet, et excitat. Sed morbos, quos planta ostendunt, alios in semetipsas, alios suis partibus effigiando; ab ijs incipiemus, quos in suis membris patiuntur, mox, qui suis partibus

partibus indicantur, et hi vel vniuersales, scilicet totum corpus peruadentes, particulares alij, unde de vniuersalibus dicemus primo, mox de particularibus, externis, internisq;.

ARBORVM MORBI QVI FVERINT, ET EOS AD HVMANOS

morbos valere, & primo longanas arbores ad vitam nostram longanitatē valere. Cap. I.

INFESTANTVR nanq; & arbores morbis, adustione, algore, fideratione, vermiculatione, dolore membrorum, & alijs, vnde partium debilitas societate nominum quoq; cum hominum miserijs. In his maxima Naturæ subtilitas aperienda est, iure quidem eam execraremur, si arbores morbis obnoxias generasset, quum nec motu, nec manibus fruerentur, quibus sibi mederi, opitulariq; possint, nisi hoc spectaculo mortalium oculos euocaret, vt contemplerentur omnia ad nostram medicinā, & salutem confecta esse, vt ijs admoneremur nostris morbis subueniri posse. Nec sibi satis officio functa videri poterat, nisi tot, rātisq; modis etiam arborum morborum ostensione debitum munus absoluisset. Sed ne pro his morbis dignoscendis lectores ad nostros Agriculturae libros relegemus, breuiter eos, atq; capitulatim attingemus. Plantarum interitus aut est naturalis, aut præter Naturam: præter Naturam duobus modis euenit, aut enim extrinsecus habet causas, aut intus, externæ violentiæ non vniusmodi, quædam enim violentiores, scilicet quæ exciduntur, minus violentæ, quæ ab aeris qualitatibus proficiscuntur. Internarum triplex partitio est, aut dyscrasia, aut inanitione, quæ duplex, vel quia non accedit alimentum, vt in squalloribus, aut quia absuntur nimia fecunditate, tertius modus ex nimia bona habitudine. A naturali interitu incipimus, is enim est, qui euenit senectute. Senectus enim naturalis est morbus, cuius terminus est mors: vnde à Natura arbores constitutę sunt, vt alię breuiore, aliæ longiore vita fruuntur, ex earum corporis habitudine, & qualitate, ab his loquendi ansam sumemus de nostrę vitæ longitudine, & breuitate, scilicet quomodo breui, & longo tempore viuere possimus, his innixi principijs, satis ab illis Medicorum diuersis. Veluti falsa reiicientes, quæ Genethliaci dicunt, qui vitæ metam præfigunt, dicimus enim, qui in firmitates cauent, & noxia vitant, longiorem vitam ducere possunt. Quia verò vita cū his ferè cara est, ideo cariores iudico nostras præceptiones futuras. Fatemur igitur plantas illas, animalia, omniaq; terræ nascentia, quæ longius viuunt, ac se renouant, aut quæ putrefactioni obnoxia sunt, nobis suas qualitates imprimendo, efficere, vt nos diutius viuamus, renouemur, ac minus corrumparamur. Ijs vti poterimus pro esca, balneo, inunctione, suffumigio, alijsq; modis. Incipiemus à plantis, quæ fuerint, diuturniores, inde ad cetera deueniemus, & ex earum Physiognomonia, & auctorum historijs vitam inuestigabimus. Hippocrates libro de humoribus, arbores quæ corticem tenuem, & sic cum habent, intrinsecus autem carne sicca constant, sanę, diuturnæq; sunt, nec facile putrescunt, vt testudines, & quicquid eiusmodi est. Democritus arborum radicem vitæ authorem statuit, censuit enim tortas arbores longiores, ac vegetiores radices habere, & sibi plurimum alimenti, tum parare, tum retinere quo fruerentur, quoniam lentè, ac minutim intercipit, ac sursum transmittit stipiti, quippe talium stipes densior, & compactior est, rectarum meatus porrectiores sunt, sine anfractibus, atq; ideo breuiores, quo circa citius ab radice submittitur alimonie commeatus, non igitur radices harum tam bona constant habitudine, atq; illarum: & cum à radicibus vitæ primordia constituantur, in quibus eę fuerint robustiores, futuras item arbores habitiores, ac vitę productioris.

ductioris. Radices enim rectas imbecilles affirmat, quæ se ab incõmodis tueri nequeunt, ob conseruationem. Concutiuntur enim arbores à frigore, & calore, quorum vtrunq; de partibus superioribus per rectos meatus ad radices demissum, eas corrumpere. Atq; præter noxas frigoris, & caloris, ventorum vi, atq; reciprocis fluctuationum flexibus agitantur stipites, eaq; concussionem, & iactationem commouentur, & mutilantur radices. Sed Aristoteles, & Theophrastus secus sentiunt, nec esse verum longæuarum arborum radices longas & crassas esse, & pro exemplo ficus adducunt, quæ prolixa, crassaq; nititur radice, neq; perennis vitæ sunt, neq; directæ, erectæq; vitam habent breuē, vt abies, palma, & cupressus, nec celeri auctu proficiunt, sed densitatem, siccitatem, soliditatem, atq; pinguedinem vitæ causas dixerunt, ijsq; vitæ longitudo assignari debet. Sed Theophrastus alibi dixit aquatilibus plâtis breuiorem vitam, quàm terrestribus esse: sicut & in animalium genere manifestò sentimus, & terrestrium syluestres omnes rustici dicunt, & quippè syluestribus simpliciter dici potest vita lōgior, quàm vrbanis, atq; omnino ijs, quæ in opposito genere distinguntur, vt oleaster, quàm olea, caprificus, quàm fico, quippe robustiores, spissiores, ac fructu infœcundiores. Sed nos ex authorum scriptis arborum vetustatem inuestigabimus. Plinius ex Theophrasto. Cariem, vetustatemq; non sentiunt cupressus, cedrus, hebenus, lotos, buxus, taxus, iuniperus, oleaster, & olea. Cedrum maximè æternum putant, claro de omnibus materijs iudicio in templo Dianæ Ephesiæ, vt pote cum tota Asia extruente quadringentis annis peractum sit. Conuenit tectum eius esse è cedrinis trabibus. Memorabile & Vticæ tēplum Apollinis, vbi Numidicarum cedrorum trabes durant, ita vt positæ fuere à prima eius origine, annis mille, centum, octoginta octo. Quia eius materia æterna erat, simulachra Deorum ex ea factauerunt. Cedrinus est Romæ in delubro Apollo Sorianus Seleucia aduectus. E Tripoli Syriæ ciuitate in radicibus Olybani montis sita, in cacumine adhuc durant in quincuncem cedri Salomonis manu plantatæ. Libri, qui eius oleo perfunduntur, à tineis nõ attinguntur. Numæ libros repertos post DXXXV. annos cedratos fuisse memorant, propterea arbitrarier tineas non attingisse, in quibus scripta erant philosophiæ Pythagoricæ. Ob hanc materiæ æternitatem Pythagoras monebat Deos honorandos cedro, lauro, cupressu quercu, & myrto, vt habetur ex Iamblico. Cedriæ vim tradit Dioscorides, quæ defuncta corpora conseruet, ex qua causa mortuorum vitam aliqui eam appellauerunt. Iunipero eadem virtus, quæ cedro, & eius medulla solidior, quàm cedrus. In Hispania Sagunti aiunt templum Dianæ à Zacyntho aduectæ cum conditoribus, annis ducētis ante excidium Troiæ, vt author est Bochus, infraq; oppidum ipsum id haberi, cui perpercit religione inductus Annibal; iuniperi trabibus etiam nunc durantibus. Cariem, vetustatemq; non sentit cupressus, valuas è cupressu fuisse in templo Dianæ Ephesiæ cõstat, & iam quadringentis propè annis durare materiam omnē nouæ similem. Id quoq; notandum, valuas in glutinis compage quadriennio fuisse. Nonne simulacrū Veionis in arce è cupressu durat, à condita vrbe quingentesimo quinquagesimo primo anno dicarum? Narrat Thucidides arcas fuisse è cupressu, quibus eorum offeruntur ossa, qui in bello fuissent cæsi, quod solitum fieri astruunt, quod putredinem arbitror, nesciat. Plato leges publicas, atq; instituta in sacris ponenda censebat tabulis cupressinis, quod futuras putabat æterniores, quàm creas. Nec vetustatem sentiunt oleaster, & olea, vt diximus. Durant in Linternino Africanj prioris manu satæ oliuæ. Argis olea Plinij tempore etiam durare dicebatur, ad quam lo in vaccam mutatam Argus alligauerit, Olympiæ oleaster, ex quo primus Hercules coronatus est, & tunc custodiebatur religiosè. Athenis quoq; olea durare traditur in certamine ædita à Minerua. Firmissimæ ergo ad viuendum olea, ac quasi durare annis CC inter authores conuenit. Adeo morosè crescit, vt negauerit Hesiodus olea satorem fructum ex ea percepisse quenquam, tam tarda res erat. Sed nulla inter arbores diutiùs uiuit, nec ligno vlli æternior natura, quam viti, & præcipuè syluestri. Theophrastus de eius vita à posito caudice pro principio temporis

annis

annis maximè ducentis consummari. Iouis simulacrū in vrbe Populonia ex vna conspexit Plinius, tot æuis incorruptum, Item Massiliæ pateram, Metaponti templum Iunonis vitigineis columnis sterit. Etiam nunc scalis tectum Ephesiæ Dianæ scanditur vite vna cypria, quoniam ibi ad præcipuam amplitudinem exeunt, verum ista ex syluestribus facta credit. Dianæ Ephesiæ simulacrum Mutianus ter consul ex his, qui proximè viso eo scripsere, vitigineum, & nunquam mutatum, septies restituto templo. Naturæ prouidentia liquores duos humanis corporibus gratissimos contribuit, oleum, & vinum. Mulsū ex vetere vino vtilissimum, & melle. Et multi longam senectam tolerauere mulsi tantum nutritu, neq; vllō alio cibo: celebri Pollionis Romuli exemplo, centesimum annum excedentis, eum Diuus Augustus hospes interrogauit, quam ratione maximè vigorem illū animi, corporisq; custodisset, at ille respondit. Intus mulso, foris oleo. Olei potestas tepefacere, & contra algores munire. Semina caloris vinum habere testatur Homerus, quum dixit, *ἀπορα δίνωρ*, nec minorem oleum habere inquit vim in calefaciendis corporibus. Vitæ venenum vocant tristitiam, cuiusq; præcellens antipharmacum est suaue, clarumq; vinum, cui tantum attribuisse dicitur Aesculapius, vt æqua cum numinibus lance statuerit. Suffragatur huic Platonis sententia: ingenio, ac viribus temperato vini calore, fomentum fulcipi mirificum. Vini odor spiritum excellenter nutrit, ac velociter alit corpus, tum voluptate sensus delinit, venenis reluctans, ac naturæ salutare censetur, nec id gustu modo, sed odoratu, sicut homini venenum cicuta, consimiliter cicutæ vinum. Summi Medices artis authores vinum miris extulere laudibus. Homerus conciliandæ benevolentia, dulce vinum prædicat, vehemens verò stupefactiuum, quod Cyclopi apposuit Vlysses. Niceratus vinum Poetis conuenire dixit, ac magni equi vice esse. Democritus abstemios acrioris naturæ arbitratur. Vinum ergo fit suaue, clarum, & odoriferum, sed aquosum, frigidum fugiendum, quia intra venas putrescit, & fit cito acidum; est enim aquosum putrefactioni obnoxium, temperatum frigidam corporis habitudinem calefacit, calidam refrigerat, humefacit siccam, & humidiorē desiccatur, & vt Galenus dicit, humorem naturalem recreat, & calorem fouet. Senibus non temperandum aqua; frigida nanq; senectus est, inquit Plato: Senectus mero feruet, atq; mollior redditur, vt ferrum igne. Democrito iam iam expiraturo, medulla panis vino madefacta, ad olfactum adhibita, spiritum retinuit, quoad placuit, fugitiuum; vt obsequeretur amicis. Sed nec solum è vitibus vinum, sed ex alijs fructibus conficitur: mira vis in eo ad eliciendas rerum virtutes internas, quas Chymistæ *quintam essentiã* dicunt, quibus maximè vti debemus. Oleum vetustate fit potentius, purum transit in alimentum, & robur addit, impinguat, bonum habitum restituit, colorem bonum præstat; oleo perungimus, quæ incolumia seruari volumus, plantæ oleo cõstant, adipe animalia, ob id plantæ animalibus viuaciores, oleum minus resoluitur; quàm pingue, & pingues arbores vitæ diuturnioris, oleosæ arbores sunt, quæ oleosum refundunt humorem, splendescitq; intus pinguedo. Tardissimè vetustatem sentire laricem tradit Theophrastus, & iuglans, picea, pinus, aduersus cariem & tineas firmissimas, & obruta terris plurimis durat annis. Ob id Plinius. Syluas eas duntaxat, quæ picis, resinæq; gratia radantur, vtilissimas esse phthificis, aut qui longa ægritudine non recolligant vires; satis constat & illum cœli area plus ita, quàm nauigationem ægyptiam proficere, plusquam lactis herbidos per montium æstiuæ potus. Ex hoc enim veteres Medici nucleos pineos senibus aptissimos iudicant, habent enim familiare nutrimentum, calidum, humidum, & pingue, vt omnē leniat asperitatem, atq; dum naturalem humorem auget, superfluum desiccatur, & putridum expurgat. Vnde qui nucleorum eiusmodi dragmam vnã quotidie post cibum exhibent senibus, iecori, & stomacho multum adferunt adiumentum. Idem etiam de pistaceis dicendū. Ab interitu & senio immunis palma est, quod etiam Orphica testantur carmina.

Animal aequale longicomis palmarum.

Et Deli palma ab Apollinis Dei ætate conspicitur. Gloriæ & victoriæ symbolum palmã dicunt Græci, quod inter arbores cunctas sit macrobia maximè, quod gloriã addecat, esse perpetuam, nec vnquam consensescere. Præterea epitheta illa palma *ἑμπεδόφυλλον*, & *ἀειφύλλον*, quod firmis, & perpetuò virentibus folijs insigniatur, congruunt maximè, quã inter ceteras arbores nullam planè videmus eadem custodientem folia, sed decussis prioribus, succrescunt alia. Dactyli amici sunt senectutis, eamq; prorogant. Dos his præcipua succo pingui lactentibus, quodamq; vini sapore in melle prædulci, ex Plinio. Vetustior autem vrbe in Vaticano ilex, in qua titulus æreis literis Hetruscis, religione arborem iam tunc dignam fuisse significat. Tiburtes quoq; originem multò ante urbem Romam habent. Apud eos extant ilices tres, etiam Tiburto conditore eorum vetustiores, apud quas inauguratus traditur. Fuisse autem eum tradunt filium Amphiarai, qui apud Thebas obierit vna ætate ante iliacum bellum. Iuxta urbem quercus in Illo tumulo tunc satæ dicuntur, cum cœpit Ilium vocari. In Ponto circa Heracleam aræ sunt Iouis Stratij cognomine, ibiq; quercus duæ ab Hercule satæ. In Septentrionali plaga Herciniæ sylvæ roborum vastitas intacta ævis, & congenita mundo propè immortalis sorte miracula excedit. Constat attolli colles occurfantium inter se radicum repercussu, aut vbi tellus sequuta non sit, arcus ad ramos vsq; & ipsos inter se rixantes curuari portarum patentium modo, vt turmas equitum transmittant. Fuit glandiferarum arborum fructus primus homini cibus, vt Arcades balanophagi dicerentur, ex Plutarcho, & Plinius glandes multarum gentium opes fuisse dixit, pace gaudentium, & longæui, incorruptiq; perdurabant, vt ex authoribus patet. Nec solùm glandiferæ arbores, sed sylvestres omnes longè urbanis perenniores sunt, vt ex Theophrasto patuit, & longè urbanorum animalium sylvestrium vita longior est, ob id sylvestres arbores longè urbanis præstant ad vitæ longitudinem. Urbanæ enim lætamine, irrigationeq; corruptibiliores fiunt, ideo Hesiodus vates sterquilinum in suis de Agricultura præceptis omisit, qui salubritati potius, quàm fertilitati consuluit, quum & lupinorum, fabarumq; tempestiuè subactis stirpibus pinguescere agrum posse putauit. Sunt authores Delphicam plantanum Agamemnonis manu satam, & alteram in Caphys Arcadiæ luco. Regio est Aulocrenes, per quam ab Apamia in Phrygiam itur, vbi platanus ostenditur, ex qua pependit Marsias victus ab Apolline, quæ iam tum magnitudinè electa est. Aranciorum arbor longo viuit tempore, vt pote ad ducentos vita, cuius facultas est ad putrefactionem in corpore euitandam. Aloe perpetua, & immortalis viròre donata, à terra eruta viuit, vt penè immarcescibilis; contra putrefactionem valet, vindicat à putredine non solùm viuorum, sed mortuorum corpora, addita myrrha, ex Mesue. Scilla immortalis coma viret, & appensa extra terram diu viuit, in domo satam mali medicamenti noxam tollit; & herbas, vel plantas quibus iuxta apposita, immortales reddit, & tutas à vermibus, & earum putrefactionibus, in homine mira operatur. Nunc ad cerealia transeamus, inter quæ nullum tritico melius surgit, dein milium, quod diu seruatur, propè ad centum annos, si optimè conditur. Sarmatum gentes hac maximè pulte aluntur. Aethiopes non aliam frugem, quàm milij nouere, vnde oportet optimũ eligatur, quo vescamur, saltè quod vsq; ad triennium seruatur incorruptum, natumq; ex agro minimè paludoso, stercoreatoq;, sed ex siccis collibus. Est graminis æterna natura, perennis prouentus, restibilisq; fecunditatis, quouis anni cardine, cœlo, solo, & sydere luxuriat, vt totum orbem amœno ornet virore, & gradatim se propagando grato amicit decore. Triticeo generi cognata res, & nobilitate proxima: ob id Glaucum vulneratũ huius herbæ cibo immortalitatem consecutum fabulata est antiquitas, vt ex Aeschionis versibus Athenæus refert, & manifestiori signo docebitur. Graminis species est,

quam

quam Græci vocant coronopon. quasi cornicis pedem, signum quod è medijs folijs stylus exurgens in corui pedem articuletur, reliquam exhibens cruris efficiem. De ceruo dicemus paulo post inter longæua animalia. Ex harundinibus saccharum extrahimus, non solum id incorruptibile, sed alijs præstat, ne corrumpatur: vulneribus iniectum à putrefactione liberat, ex eo solo ingentia vulnera sanari vidimus. Sit igitur familiare saccharum vitam prolongare cupientibus, quia nec humores, nec cibum in ventre putrefieri permittit. Nunc de melle loquemur. Frutices, ex quibus mel colligunt apes, etæna comæ sunt, odorati, pingues, & perpetui, vt apud Agriculturæ studiosos legitur. Præcipua mella reddunt thymus, thymo deinde proxima thymbra, serpillumq; & origanum. Tertiæ notæ, sed adhuc generosæ, marinus ros, satureia, sed deterrimæ notæ mel rusticum est, quod sumitur ex oleribus marcescentibus, & stercoretis herbis, quæ, vt diximus, putrefactioni proximiores sunt. Nullo magis gaudent flore apes, quam melliphyllo, licet etiam ex erica, arbuto, pinu, ilice, hedera, glandiferis, terebintho, lentisco cedro, amello, & casia, ex Columella. Nec ex his excipimus oleam, quippe oliuæ prouentu plurima examina gigni certum est, ex Plinio, & si aliquibus improbetur. Loca, in quibus habitant, longè à cloacæ, sterquilini, & balnei odoribus absunt, cauas rupes, & valles odio habent, sed optimis viuunt regionibus, salubribus, & repurgatis, vt in Insulis Sicula, Hymetto, & Hybla; ab locis, mox Calydna insula & alijs. Est ideo in melle coelævis vis, & Naturæ potentia inenarrabilis, cum à putrefactione exanima corpora, & viuamirè custodiat, & in æternitatem proroget. Græci, vt mellis diuinam naturam ostenderent, Nympham Melissam nomine adinuenisse dicunt, vt grata Nympharum memoria illustraretur. Scribit Plinius Claudio Cæsari allatum in melle ex Aegypto hippocentaurum. Papinius Alexandri cadauer melle litum putredini non obnoxium pericuerasse prodidit. Inquit Poeta.

Duc es ad Emathios manes, vbi belliger urbis

Conditor, hybleo perfusus nectare durat.

Ex hac corpora à putrefactione vindicandi ratione compertum est, vt multi tantum in tinctu multi longam senectutem experti sint, celebri, vt diximus, Romuli Pollionis exemplo. Pythagorei ad integra, & illibata corpora reddenda, vescabantur melle, fauo, & pane, vt ex lamblico habetur. Democritus morti proximus, mellis & vini odore vitam prorogauit, donec Thesmophoria Cereris sacra finirentur, ex Athenæo, & Laertio. Vita apibus longissima, & sunt qui mortuas, si intra tectum hyeme seruentur, donec Sole vet no torreatur, ac ficulneo cinere toto die foueantur, putent reuiuiscere. Mellis odor plurimum alit, & spiritus & cerebrum roborat: vnde iuuat, vt per ea loca ambulemus, & oblectemur, vbi apes habitant, nam selectissima loca, nitida, odorata, puri aeris, & & innoxij eligunt, vbi optimi frutices, & flores nascuntur. Ibiq; sæpius mel degustandū, nisi bilis timeatur incendium: nam ad vitæ incolumitatem plurimum iuuat. His, quæ diximus, non solum ad esum, sed ad odoratum vti debemus, iuuatur enim humana Natura odoribus, iuuanturq; spiritus; odor enim naribus haustus, ad cor, & cerebrum trahitur. Immo sunt & regiones in calidis, vbi homines solis odoribus viuunt, vt ex Plinio habetur. Odor spiritum compressum, suffocatumq; excitat, exhalantem retinet. Videmus matricis os, deorsum, sursumq; se verti, vbi suavis odor spirat, exiguus spiritus, & fugax odoribus retinetur, vt multoties experti sumus. Odore *Elixiris vite* nuncupati, ex varijs aromatibus compositi, multorum exhalantem animam retinuimus. Myrrha & thus ad conseruanda corpora valent, ne putrescant, & incorruptibiles sunt arbores. Possimus etiam ijs in balneis, & in unctionibus vti, aquâ extrahendo, vel vnguenta componendo, & mirè corpus recreatur, etiam oleum eliciendo, & in frictionibus vtendo post lauacra. Præterea loca incolant saluberrima, vbi longevi homines viuunt, & animalia, & arbores vetustæ, nã ibi saluberrimus aer, & minimè putrescens, temperati So-

les, venti, & frigora. Plato enim longæuos homines in altis & editis regionibus reperi
ri dixit. Animantes, herbas, poma, fruges, & olera ex his locis eligere oportet, quæ vè
ti temperari serenant, suaves Solis radij fouent, vbi aquæ nullæ stagnent, culta iterquã
linijs non pinguescant, sed humore natiuo, vbi quæcunq; nascuntur, diu perferuan
tur incorrupta, hic duntaxat habitandum, in his regionibus ambulare debemus, inter
plataneta, oliueta, pineta, cupresseta, myrteta, citreetaq;. Sic & inter longæuas herbas,
& suaueolentes, rosmarinum, fatuceiam, serpillum, saluiam, & similes: eas manibus con
trectando, fricando, odorando, quæ cum à putrefactione immunes sint, à corde, cere
bro, sanguine, humoribus, & spiritibus omnem auferunt putrefactionem, & longæui
tatem conciliant.

LONGÆVA ANIMALIA AD VITÆ PROROGATIONEM

valere. Cap. 11.

DEM de animalibus intelligere debemus, quæ enim longo durant
æuo, eorum sanguis, caro, lac, medulla, & ceteræ partes vitæ pèrennita
ti conferre possunt. Hippocrates, vt diximus, diuturnioris vitæ anima
lia dicit sicca, & quæ corticem siccum habent, vt testudines. Diximus
plantas animalibus vitæ diuturnitate pcedere, quia minus putrefa
ctioni obnoxie, ideo Porphyrius Pythagoricus, antiquorum authori
tate fretus, animalium esum detestatur, vt homines diutius viuerent. Sed videamus
quæ sint longæua animalia. Ceruus viuèdi diuturnitate cætera præcellit animalia, quia
felle caret, ex Aristotele, vt etiam delphinus. Hesiodi constat carnem de vita quorun
dam animalium longæuorum.

*Ter binos, deciesq; nouem superexit in annos,
Iusta senescentum quos implet vita virorum,
Hos nouies superat viuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis secula ceruus,
Alipedem ceruum ter vincit coruus: at illum
Multiplicat nouies phœnix, reparabilis ales.*

Ceruis vita inconfesso longa est. Ad dignoscendum eorum viuacitatem Alexander Ma
gnus torques plurimis ceruis innexuit, qui post centesimum annum capti, nondum se
nij iudicium pferrebant, Solinus. Arcades aiunt Arcefilaum quendam in Lycosura ha
bitantem vidisse ceruam sacram Domine appellatæ, senio grauata, cui torques cir
ca collum fuerit, hoc versu inscripta. Hinnulus sui captus, cum in Illo esset Agapenor,
quo quidem testimonio confirmari potest, ceruum etiam elephantum longè viuacius
animal esse, ex Pausania in Arcadicis. Ceruus esu serpentum renouatur, quum sentit
se grauari senectute, spiritu per nares è cauernis serpentes extrahit, ac superata veneni
pernicie, illorum pabulo reparatur. Quasdam nouit Plinius principes scæminas, omni
bus diebus cerui carnes depastas, & longo æuo febribus caruisse. Vnde & cerui carnes
pæcipuè iuuenis ad longitudinem vitæ valent. Aristoteles animal nullum homine viu
acius arbitrat, excepto vno elephantum. Afachæ (Africae populi) montes inhabitant,
viuuntq; elephantorum venatu, sic Nomades Aethiopes, & Ethiopiae contermini Tro
gloditæ elephantis vescuntur, vt elephantophagi dicantur, & iuxta Macrobios sint ex
Plinio. Serpentes longo tempore viuunt, quod renouentur quotannis, Dioscorides di
cit longam senectutem agere, qui viperarum carnibus vescantur. Plinius Cynos
Indorum genus, Ifigonus annis centenis quadringenis viuere; nam Aethiops Macro
bios,

bios, & Seras existimat, at qui Calon montem incolunt, quod viperinis carnibus alantur, neq; capiti, neq; vestibis noxia esse animalia. Renouantur, & ceruis præstant, vt renouentur, & ad nostri corporis renouationem valent, & senectutem retardandam. Sed si eius esum horremus, cibabimus eis gallinas, & nos gallinarum carnibus vescemur, & sic de alijs animalibus faciendum. Cornicis vita longissima, vtpote cui nouem nostras ætates dederit Hesiodus, vnde Iuuenalis de Nestoris polychronia.

Exemplum vitæ fuit à cornice secunda.

Hinc ^{ἐν τελευτῇ καὶ κέρων} apud Aratum, quod nouem ætatum annos viuat. Cornicis carnes esse in longissimis morbis vtile putauit Plinius. Aquila longo tempore viuat, quod diuturnitate nidi eiusdem declaratur, ex Aristotele, senectam quoq; deponit, & iuuenturæ recuperat, vt aliàs diximus. Opperunt non senio, vel ægritudine, sed fame, intantum superiore accrescente rostro, vt ad uncitas aperiri non queat; potest quæ vultur, & accipiter, qui animum corroborant, vt ad vitæ diuturnitatē valent. Anseres longæui sunt, Albertus anserem domesticum vidit, qui annos sexaginta excessisset. Celsus inter carnes enumerat plurimi alimenti. Anseres Medici spleta prius nutriunt, & aqua purgata, inde cibo propinant. Pauonum caro incorrupta, etiam per annum asseruatur assa, propter duritatem putredinem vix sentit: plurimi est alimenti, ex Celso, præsertim domi nutriti. Diximus testudines ex Hippocrate siccas, & diutiùs viuere. Antiqui Agricultura studio si serenda semina in testudinis operculo seruant, & sic immarcescibilia manent, ex Anatolio. Dicunt Medici ad reficiendum humanum sanguinem, vt posse sanguine animalium, præsertim longæuorum. Stryges, quia infantum sanguinem fugere dicuntur, iuuenescunt semper, & longæuæ fiunt. Et si crudus stomachus sit, vt qui minimè concoqui possit, coqui potest cum melle, saccharo, sale, aromatibus, & eiusmodi non putrescentibus. Idem de lacte dicendum. Possumus & eiusmodi animalia ex incorruptis frugibus nutrire, vtpote milio, & fructibus longæuarum arborum, eorumq; lacte, sanguine, & carnibus vt. Et quia ova nutritioni multum conferunt, possumus aues eiusmodi cibus enutrire, earumq; ouis vesci.

SALE, ET AVRO, QVIA NVN QVAM PUTRESCVNT, POSSUMUS CONTRA PUTREFACTIONEM VTI. Cap. III.

NEC omittetur sal, qui quum putredinem nesciat, maximè omnia à putredine vindicat, & naturali corpori salutaris, cum eo enim per annū seruantur carnes, humanæ naturæ adeo conducibilis, vt sine eo viuere nesciamus. Corporibus inditus, quicquid adest humidi, absomit, & quod reliquum est solidæ substantiæ adstrictione, contrahit, vnde corpora condita siccat, & à putredine vindicat. Cum omnibus conueto vesci potest, velut omnium condimentorum condimentum, immò omne stomacho insuaue, insuetumq; , facile fit suaue, & aptum nutritioni, eo addito. Potest sal ex rebus omnibus extrahi, & præcipuè ex lignis iam nominatis, animalibus, & herbis, sed cū virtute sua. Hoc opus, hic labor, quod Deo dante in distillationibus patefaciemus. Nec aurum omittendum, quum inter metalla omnia temperatissimum, & imputrescibile, diutiùsq; in igne detentum suam immortalitatem tueatur, & sub terra depositum per multa annorum secula rubiginem non contrahat. Ob eius temperiem mirificè humano calori iuuare posse credimus, & humores temperare, & à corruptione tueri. Vi sua latentes cordis sedes penetrat, & id maximè exhilarare potest: Vnde si potabile fieri posset, humanæ naturæ conducibile foret, sed adhuc non inuentum, vt puto, falsò enim putarunt veteres Medici cum alijs rebus commistum, & in foliis redactum suam virtutem communicare, vt ostendemus libro peculiari huic operi dicato, ostendemusq; modum quo id præstare possimus.

BREVIORIS VITAE PLANTAE, ANIMALIA QVE ADVI-
tate breuitatem valere. Cap. IIII.

FTSI ex contrarijs, quæ diximus, contrarium patere posset, exempla tamen aliqua apponemus, vt certiores fiant, & sibi consulant homines. Breuiore vitæ plantæ, & animalia, quæ maturius senectute conficiuntur, & quæ putrefactione nascuntur, & putrescentes sunt, ita putrefactionem, perniciem, & interitum inducere possunt. Fungi imbre proueniunt, cito nascuntur, & putrescunt, intra septem dies eorum ortus, & interitus, immò ex putrescentibus lignis, alijsq; rebus nascuntur, & quanto citius putrescunt, ac marcore vitiantur, peiores sunt, & perniciosiores. Esi nocent, ægrius concocti strangulant, & choleram, morbum citant. Tuberibus putrescendi ratio communis cum ligno, nascuntur omnes, quum imbres autumnales fuerint, & quibusdam locis feruntur riguis, gustu aquoso, nulla insigni qualitate, vnde crassos humores, & atrabiles, vt frequenter deuorati, apoplexiam, & paralyfim inducant. Fructus quoq; qui cito crescunt, cito etiam marcescunt; sicut cucurbitæ, pepones, mora, cerasia, & eiusmodi, & qui in humidis nascuntur, & putrescentes humores gignunt in corporibus. Ex carnibus pisces breuiore vitæ, ex qui cito senectute conficiantur, citissimè putrescunt, & membris alienum humorem imbibendo, & si quem necessarium humorem membris ingerunt, citæ corruptioni subiectum donant, vnde cita canities, pallor, & senilis rugositas. Eisdem vitijs obnoxia cochleæ, anguilla, & similes, quæ ex luto & putrescentibus aquis gignantur, sic humidorum animalium, vel aquis degentium carnes, & præsertim quæ ex putrefactione suos natales habent, quia maximè humidiores improbantur. Ranarum carnes, quia laxæ, & humidæ sunt, putrefactioni obnoxia. Vnde tutius, & longè laudabilius existimandum hos cibos interdici, aut parcius sumi, quàm vitam tali periculo committere, præsertim ij, qui vitæ perennitati student.

PINGVES ARBORES, ET ANIMALIA AD IMPINGVA-
tionem valere. Cap. V.

NATVRALEM morbum iam diximus, si morbus est, qui humido naturali deficiente, tabescit, vt senio, non morbo interiisse videatur. Nunc dicemus morbos præter naturam, & primò de eo, qui ex nimia bona habitudine euenit, & intrinsecè. Morbi enim plantis, vel ex copia, vel inopia alimenti eueniunt. Est enim genus arborum, cui intrinsecus spontè euenit ex nimia pinguedine, quum radices succi copia in radè abeunt, vt quædam animalia, quæ pinguedine suffocantur. Theophrastus picearum genus enumerat, & aliarum quarundam arborum, quæ nobis non parum commodi afferunt, quum Naturam se pandentem, & prodentem contemplabimur ad nostram pinguedinem, & decorationem valere posse. Quæ enim tam satis pinguescunt, & nos pinguefacere possunt. Oleosæ arbores pingues sunt, & corpora nostra dulcibus, & pinguibus, cibo, & potu auescunt, pinguescuntq; & iam vulgatum est Medicorum dogma, minui aridis, siccis, & siti, pinguescere dulcibus, humidis, & potu. Pinorum generi corruptio accidit spontè ex nimietate, & excessu nutritionis, quum enim per radè pabulū transmittere nequit, perit, & rustici strangulari aiunt obesitate, atq; pinguedine, quippe omnia spiritum aliquem desiderant, vel solutionem, vel meatuum libertatem. Auicenna pini granum esse impinguarium docet. Et de picea eadem prodit, quum eiusdè generis, & etiam nimia pinguedine redescat. Amygdalus arbor pingui succo turget, ex Theophrasto: adèo virium soliditate valet, vt eximio alimento in germinum luxuriam prouat. Rustici castigando eam, tollunt nimiam alimenti copiam, paxillos arbori adigen-

adigendo, vel confossas radices ostendunt imbris, & frigoribus: Auicēna dicit, quòd qui dulces amygdalas vorant, pinguescunt. Pistaceorū arbor in nucum genere nota, est enim domestica terebinthus: obelitate perit, vt diximus, nam resinifera est, & resinifera ex Plinio pereunt obelitate: eosdem vsus pistacea habent, quos pinei nuclei, ad inducendam enim pinguedinem valent. Sunt & indicæ nuces ex oleosa arbore, & pingui, earumq; substantia pinguis, vt butyrum referat, cuius vis præcipua macros impinguare est. Auellana ex nucum genere, oleo copiosa, nisi retonsa, & refecata fuerit, adèò pinguescit, vt in corpulentiam omne alimentum absumat, & ob id sterilecat. Pinguedini adèò confert, vt fidem superet, & plusquam verisimile corpulentiam augeat. Fagorum fructus pingue oleum resudant, vt alibi diximus, & copiosius, quàm par sit, quorum esu mirè pinguescunt sues, immò ex fracibus, extracto oleo, maxima animalibus inducitur pinguedo. Glires quoq; fagināt, & ideo animalis vnà eius proventus, & mirè faginati capiuntur. Plurimum olei ex lini seminibus exprimitur, cuius fraces & retrimenta reponuntur faginando iumentorum generi, præcipuè bubus, obelitate sola futuris insignibus, quales interdum coronati ad ostentandam altilis fagine molem per vrbium cōpita circumferuntur. Oleosa & iuglans, cuius fraces faginando pecori valdè accommodas experti sumus. Laser, pinguis lachryma, desudans è plantis, vesci pecora solita, quo pinguescant: ex Cyrenaica prouincia non defertur, quoniam publicani, qui pascua conducunt, maius ita lucrum sentientes, depopulantur pecudum pabulum. Hyperic, siue viscum, quod in larice, & abiete nascitur, oleosum, & pingue est. Ad faginanda pecora vtilius, quia & alimentum plus, & pinguitudinis in larice, & abiete sit. Vicia purgat primùm, deinde pinguefacit, quæ suffecere purgationi. Irio recentiorum, fagineæ gladii consimile nucleo granum facit, cuius esu boues, iumenta, & pecudes vehementer fagina gliscunt. Sed pinguedines aliæ in nostris corporibus durabiles, aliæ cito abolentur, ex tardè crescentibus arboribus, tardeq; maturescenibus pinguedo diutiùs permanet, ex cito crescentibus verò, & maturescenibus cito abit. Ficus cito crescit, maturanturq;: quantocius faginant, sed extemplo abit eorum pinguedo, quod Galenus ex vinearum custodibus probat, qui per duos menses quum ficibus vescantur, obesi, & pingues fiunt, ac caro, quæ ex ipsis gignitur, haud firma, sed celeriter, cum eis vesci desierint, contrahitur. Ficus corpus augent, & ob id antea athletæ hoc cibo utebantur. Pythagoras exercitator primus eos ad carnes transtulit. Citrijs fructus pinguis, & cortex oleosus, extrahitur ex eo multū, & odoratissimum oleum, ob id eius decoctum impinguat, ex Auicenna. Sic etiam pinguis animalibus vescendo, faginari homines solent, pinguiā dicimus animalia, quæ nimia pinguedine strangulari solent, vel supramodum pinguescunt, & turgida sunt. Inter animalia sus maximè pingue scit, & adèò ad summum pinguedinis peruenit, vt se ipsa stans sustineri non possit. Varro narrat in Arcadia suem spectatam, quæ præ pinguedine non modo surgere non possit, sed etiam in eius corpore forex, exesa carne, nidum fecisset, & peperisset mures. Cre scit pingue ad pedem & tres digitos, & sexaginta diebus pinguescit ex Aristotele, & Plinio. Animam illi Chrysippus pro sale datam dixit, scilicet, vt interpretatur Cicero, ne illa pinguedo putresceret, animam datam pro sale, qui seruat eam. Nos eius pinguedine vtimur ad omnium rerum condimentum. Galenus eius carnem concoctu facillimā, & suauissimam dixit, præsertim media ætate, sanguinem quoq; probum generare, omniumq; ciborum potentissimè nutrire, propter similitudinem, quam cum humana carne habet, & qui in famis necessitate humanam carnem gustauere, similem suillæ prodidere, ex Simeone Serhi. Castrati citius pinguescunt. Albertus, si rapacem anem obesam vis habere, pascet eam carne porci. Alij fidili nouo butyrum coquant, in hoc decocto lauant carnem porcina, quam aui bis in die propinant. Post suillam carnem hœdina est, ex Galeno, teneri, pinguis simi sunt, & grati saporis: solis hœdis in macie vtare, dixit idem; nam facillè eius caro coquitur, benè alit, sanguinem bonum generat, & præsertim

sertim lactantes esui optimi sunt, caprina caro adeo alit, vt Clitomachus Carthaginensis Thebanum quendam athletam hac carne vescentem reliquos suae aetatis athletas viribus superasse scribit. Caprae adeo pinguescunt, vt pinguedine sterilecant, ex Plinio. Ad nimiam accipitris maciem, veruecum carne pascito paruis buccellis, & restaurabis. Vitulorum carnes hoedinis meliores sunt, & commodius concoquuntur, post hoedinas prestare dixit Galenus: Ad impinguandum aues rapaces dat Albertus carnes vitulinas. Inter aues gallinae maximè pinguescunt, & vt pinguiore fiant, vsus Veneris prohibet, vel lumbis adustis candente ferro, aut intus cruribus: caponis carnes corpus obefant, ex Platina. Si pingui lacertes halinitro, cuminoq; farinam tritici miscueris, gallinæ hoc cibo saginatae, adeo pinguefaciunt homines, vt disrumpantur. Lacerti maximè pinguescunt: impinguat vehementer caro, & adeps lacerti, & propriè mulieres, ex Auicenna. Scinci supra modum pinguescunt: scinci caro impinguat corpus, ex Rhafi. Anates supra modum obefantur, multumq; nutriunt, crassiores sunt, quàm reliquorum domesticorum animalium carnes, ex Serapione. Auicenna homines obefare scripsit, plurimumq; conferre nutrimento, sed non admodum laudabili. Anatis adeps maximè impinguat, ob id Albertus, cum accipitrem pinguefacere querit, dat ei in cibum anatis carnes. Butyrum ex lacte pinguisimum est, linitur ex eo corpus, & impinguat. Aqua casei impinguat, ob id pastorum canes pinguisimi, ex Auicenna. Caseus pinguem reddit corpus, & comeditur post eum mel. Lac eadem operatur. Testudo turgit, & pinguem reddit: vnde qui obefare querit equos, testudine cum molli pabulo decoquant, vnde equis magna, sed falsa pinguedo accedit, ex Alberto.

MACILENTAE PLANTAE, ET ANIMALIA MACILENTIAM inducunt. Cap. VI.

Contraria his, quae diximus, propinabimus, plantas, animalia, caeteraq; macra, macilentiam inducunt. Exempla erunt. Fraxinus sicca arbor est, & siccum profert semen, vt muscarum alae: cuius semè obefum corpus leuat onere, sensim ad maciem reducens. Idem efficit cācamum; lachryma arboris, pinguedinis omnis expers, ex Dioscoride. Animalia, quae semper macra, macilentiam conciliant. Lepus carnosus & nunquam pinguis: huius carnibus vtantur, qui macescere, vel extenuari cupiunt, ex Blondo. Durities leporinae carnis facit, vt serò, parumq; nutriat, quod dura omnia faciunt, eademq; durities euidentis siccitatis indicium est, ex Galeno, cui Psellus, & Paulus subscribunt, & recolligens Simeon Sethi quicquid ab antiquis scriptum, inquit. Carnes leporis his, qui corpus extenuare volunt, valdè conducunt. Perdix non pinguescit. Volateranus ex Aeliano dicit, perdicem allia degustantem, macrescere, vt ab aucupe negligatur propter maciem, & virus odoris, Plinius per dices pinguescere negat: praestare videtur, vt elixentur potius, quàm assentur, quum assati plus siccescant, & torreantur. Isach Medicus subtilis alimenti esse dixit. Lupus piscis quum nunquam pinguescat, Galeno, & Celso significatur non multi alimenti, sanguinemq; gigneretenuiorem. Syluestria animalia quia minus pingua, quàm domestica, magisq; sicca, ideo demacrant, & ijs vescenda praecipimus, qui demacrari cupiunt. Sal quia siccum, & durum, & sitim inducit, maciem affert, ideo auceps ad demacrandum falconem, dat ei salsum cibum, vel de perna falsa. Sal, vel oleum omnium vehementissimum ex calcantho, ob id nil mirabilius ad demacrandum frequenti periculo facto vidimus, quàm oleum vitrioli, si quotidie gutta in vino detur. Acetum, vinum est omni pinguedine orbatum, maximè demacrat.

PLANTAE, QVAE SPHACELISMVM PATIYNTVR, AD
sphacelum valent. Cap. VII.

EXTRINSECVS euenientes morbi, aut secundum Naturam, aut præter naturam erunt; nam quæ temporis ratione eueniunt, non præter naturam censendi, ardore scilicet, & algore. Dicemus postea de extrinsecis præter naturam venientibus. Extrinsecus euenientes secundum naturam, erunt aut publici, omnibus communes, vt syderatio, sphacelismus, & vermiculatio: aut particulares. Loquemur nunc de sphacelismo, translatum nomen ab effectu simili, quod etiam in animalibus reperiatur, est verò quum radicibus ex vulnere, aut vlcere propter putrefactionem calor extinguitur, quasi mortificatio. Cicer non ex vulnere, sed elota falsugine interit, syderatio ex vulnere, totaq; cælo constat, & præcipuè moriuntur nouellæ arbores, vt vitis, & ficus, ex Theophrasto. Cicer, qui perit sphacelismo, contra carcinomata valet, & vlcera, quæ ca-coetha vocantur cum melle, & hordeo, ex Dioscoride. Saluie foliorum squalor cinereus, pallensq; facies, arenti, & marcescenti similis, qualis in torridis collibus enata, occasio fuit *ἐκάλισφάκος* nominandi, quasi Sole afflatam, aut tabefactam dicas: medetur sphacelo demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburq; insitum reuocat, qua pollet familiari facultate. Ex cauliculis crematorum ficus cinere fit lixiuum, quo spongia assiduè imbuta, & superposita gangrænis prodest, nã expurgat, & consumit quæ exarescunt. Sic vua passa sine nucleis trita, & cum ruta imposita, gangrænas, & enatas in articulis putredines sanat. Per sæpe syderatas punicarum radices nimio æstu vidimus, cū tenerrimæ fuerint: expressus nucleorum succus mali punici, ad virilitatis, & sedis vlcera, & raduias valet, & ad ea, quæ in corpore extuberant.

ARBORES, ET FRVCTVS, QVI VERMICVLANTVR, IN
 corporibus nostris vermes generant, & vermes non producentes, contra eos valent. Cap. VIII.

EST & altera arborum exitiales lues, vermiculorum, pediculorum, aliorumq; animalium generatio, nã ab eis roduntur, voranturq;, demonstrante Natura, earundem fructus in nostris corporibus eadem animalia procreare, vt ea vitare possimus. Duplex est vermiu generatio ex Theophrasto, alia in ligno, alia in fructibus, vt sit communis omnium ferè arborum mors vermiculorum generatio, & quibusdam plus, minusuè accidere solet. Peculiaris malo, pyro, ficui, & viti, immò & vermes, qui in fico nascuntur, alios vermes pariunt, qui in cerasstem figurantur. Fructus arborum etiam vermiculationem patiuntur, vt oleæ, pyri, mali, mespili, punicæ, sed punicæ, & malo dulcibus magis, quam alijs accidit. Leguminibus etiam vermiculi innascuntur, vt fabis, dolichis, & aphacis, quæ ce-leriter hoc morbo pereunt. Singula pro suo humore peculiare animal creant, ceu triticum, atq; hordeum curculionem, faba animal, quod aliqui midam vocant, simili modo & lens, lenticula, pisum, & alia. Auicenna fructus enumerans, qui vermes in fructu creant, humidiores esse dicit, vt mala, pyra, ficus, vitis, & eis similes, & legumina quæ in ventriculo vermes creant, sunt phaseli, fabæ, triticum, & similia. Ficus non admodum probum generat succum, quapropter pediculorum agmen semper eos comitatur, qui continuo eis vescuntur, inquit Galenus & ab eo Simeon Sethi. Ocimum commanducatum, & Soli expositum, vermes generat, & pediculi semper in eo generantur. Dioscorus pediculos, & vermes creare ocimi cibum fatetur, ob id eius esus copiosior declinandus, idq; exceptum ferunt excrementitio humori, quo imbutur, qui malè concoctus

Etus natio herbæ calore, quasi superuacuum citam noscit putrilaginem, facillè in pediculos, & vermes abeuntem. Diophanes adiicit, si tritū operiatur lapide, scorpionem genere, & multis, qui miro eius odore oblectarentur, in cerebro natum scorpionem inuenere. Sunt & arbores, quæ vermiculationem non patiuntur, ob id neq; in nostris corporibus nasci, & uiuere patiuntur, & si qui nati fuerint, cito deiciant. Theophrastus omnes arbores, quæ acres, & lacteo succo turgentes sunt, vermibus non infestari tradidit, minimè etiam vermiculari, quæ acerbæ, & vehementes sunt, non modo quia minus putrescunt, verum etiã quia acerbitas partū animalū prohibet. Argumento laurus est, quæ quū breui putrescat, non breui vermiculetur, eaq; de causa nec caprificus, nec ficus, lac eius omnino acerbior est. Omnia quæ scille inserta terræ mādantur, minus vermiculationē sentiunt, odoris, feruorisq; causa. Optimè seruantur lupinus & cicer, quia amaritudinem quandam, & acerbitatē habent, quæ quidem qualitates seruare impunè possunt, quamobrem & corrupta hæc nullas bestias creant, nec quæcunq; sicca, & acria. Auicenna contra vermes recenset grana lauri, cortices punici acidi, ex leguminibus lupini, ciceres. Et olera, quæ non vermiculantur, valent contra vermes, vt cuminum, sinapi, mentha, fœniculum, apium, semen caulium, nasturtium, abrotonum, absinthium, & similia, sic rapi, raphani, cruca, porri, origani, satureia, & corianni, hæc enim postrema semina ad durandum firmiora, contumacioraq; ex Theophrasto sunt, & ad summum quæ acri saporis. Et si omnibus oleribus culices, aut vermiculi in nascuntur, his minimè. Vt olera infesta animalia non generent, mentham pluribus locis, maximè inter caules seras, hoc præstare fertur eruum aliquantulum satum, præcipuè ubi radices & rapa nascuntur: valet ad serpentū ictus, & mentha aspersa in potionem, ventris animalia pellit, & serpentes fugat. Olea & oleastrum, nec vermes, nec tineas sentiunt, amaritudinis enim causa non rodunt lignum, ex Theophrasto. Auicenna oleum vermes interficere dixit, & præcipuè omphacinum propter suam amaritudinem. Cedrus nec cariem, nec putredinem, aut tineam sentit, fructum enim producit præ nimia acerbitate ingustabilem: corpora à corruptionis labe vendicat, vermiculosis auribus instillatur ex aceto, peruncta lendes & pediculos perdit, contra vermes, & tineas subter in aluum fusa præsidio est. Citrium nec vermes, nec tineas sentit, succus serpentes interficit, vermes in aluo, vestiarijs conditum vermiculorum erosionum noxas prohibet. Cu pressis materies nec cariem sentit: foliorum succus rem à vermiculis quibuscunq; neq; tangi, neq; erodi finit.

SINGVLARES ARBORVM MORBI EISDEM NOSTRIS
medentur. Cap. VIII.

DIXIMVS vniuersales arborū morbos, nunc ad particulares accedamus, in quibus magno Naturæ spectaculo admonemur ad eosdem humanos spectare. Cicer radicibus inarescens interit, quum in flore imber falsuginem eluerit, iactura falsuginis velut sphacelismus est: ad scabiem, impetiginem, & ad alios falsi humoris morbos valet, ex Dioscoride. Accidit oleæ imperigo, & lichen magna ex parte, ex Theophrasto: sudor ligni iuuenis oleæ accensi manans illicitus, sanat lichen, iurture, & scabiem. Muscum rubrum, & si oleam Cato infestare tradiderit, multas tamen arbores inuadit, vt etiam lichen. Muscum inueniri in cedro arbore, populo alba, & quercu Dioscorides dixit, Galenus in piceis, & congeneribus plantis, pinu, larice, & abiete, ego in fraxinis, & fagis potissimum inueni, & iuniperis. Arbores ergo, quorum cortices eiusmodi morbo dehonestantur, ad lepras, lichenes, & scabiem valere non mihi dubium esse debet: codria in elephantiasi linctu proficit, scabiemq; quadrupedū sanat, ex Dioscoride. Aqua, quæ in marcescentium quercuum reperitur cavitatibus, scabiem

scabiem omnem vlcerosam sanat. E pinus, & piceæ ramis dependere canos musci villos diximus, quarum cortices illiti lichenes, & impetigines sanant. Larigna resina alphas abstergit. Fraxini, & iuniperi cinis ex aqua illitus lepras eximit. Nos diligentissimè obseruauimus in quamplurimis arboribus, petrisue sæpissimè muscum, impetigines & lichenes gigni, cum humore labant, apparet foris viriditas quædam, paulatim capeffit incrementum, & se induit in frondes, vt pyro, ficu, olea, vite, iunipero, & alijs: & lichene ipsa ex arboribus derasa, decocta, illitaq; impetigines emendauimus: lacteus fici succus lichenes, vitiligenes, & pforas expurgat, lachryma vitium illita, lichenes & pforas vino perfricatas sanat, lichen ipsa asperginosis locis adhaerens, impetigini medetur, ex Dioscoride. Pulmonaria, quæ veluti lichen, arboribus adhaeret: ad pudendorum vlcera, & scabrities corporis valet. Ficus glabrationem patitur: si enim imbres nimij fuere, radix deglubitur, quod vitium aulam appellant: morbus hic radicibus paulò superius, isq; ex humorum nimietate accidere solet: ficus cum atramento sutorio deploratis ferè tiliarum fluxionibus, & cacoeticis vlceribus medetur. Vitibus morbus peculiaris articulario, vel germinibus vi tempestatis ablatis, vel cultura imperitia læsis, quarum iniuria in articulis sentitur: enatas in articulis putredines imposita vna passa sanat, & podagris illinitur. Ficus scabiem patitur humore nimio, accidit quum Virgiliarum exortu acciderint minutiores pluuiæ, quæ vbi insiderint hærent, & feruent: succus eius lacteus cum polenta lepras, lichenes, & vulgares pforas expurgat. Viti etiam accidit roratio, quum flores rorem excipiunt, humiditate, veluti rorem procreant, & si plus equo inualuerit, alimentum auertit: hac causa acini partim labuntur, partim remanent, vt non attingant debitam magnitudinem: vinum temperatè haustum, concoctionem in quauis corporis parte auget, ad roborandum corpus efficacissimum. Olea clauum patitur, quidam fungum appellant, alij ollam, hoc est Solis exustio: syluestris olea carbunculos, reduuias, & nomas cohibet, & crustas emarginat. Quibusdam arboribus excrescentiæ quædam innascuntur, quæ ad nostri corporis excrescentias valent. Agaricum excrescentia est laricis arboris, veluti fungus: eius propria facultas expurgare excrementa, quæ spinali medullæ, neruis & musculis adhæserint. Fungus caudicum, vel terræ excrescentia est: Plinius excrescentibus in carne mederi dixit: nam ea extempore absunt. Theophrastus quercum multa adferre excrementa suis ramulis dixit. Gignunt & alæ ramorum pilulas, corpore, non pediculo adherentes. Fert & cachrym vrendi vim habentem, & multas gallas, vt dicemus. Dioscorides gallas omphacites tritas excrescentias in carne cohibere dixit. Plinius omnia gallarum genera excrescentias in corpore tollere dixit, & Auicenna. Eschara, scopulorū excrementum: ad excrescentia, valet.

PECVLIARES ANIMALIYM MORBOS EISDEM HVMANIS MEDERI. Cap. X.

VNT & peculiares animalium morbi, qui etiam homines inuadunt, his nostris mederi posse ostendemus. Caliginem oculorum caprinum pecus patitur, eamq; optimè curare noscit, quum enim conturbatum oculum, & non probè affectum sentit, eum ad rubi spinam & admouet, & referandum permittit, oculum vt pupugit, pituita statim euocatur, & nulla pupillæ læsione facta, videndi vltim recuperat. Hinc enim homines hoc curationis genus edidicisse existimatur ab Aeliano, Medici παρακλυσιον in suffusione vocant eam, quæ acu fit, puncturam: collyrium ex felle caprarum telam oculorum sanat, ex Rhase. Eadem crebro lippirent, nisi quasdam herbas ederent, sic & dorcades: ob id earum fimum cera noua Luna circumdatum deuorare iubet Plinius contra hunc morbum. Caprarum oculi glauci sunt, vt videantur cõtinuo glaucomata pati: Dioscorides

fel syluestris capræ contra glaucomata valere dixit. Aliæ quotidianum morbum ingre-
re dicunt, à quo non prius leuātur, quàm posterioris pedis vngulæ sinistra im-
miserint: vngulam, aut partē eius, aut anulū inde factū, qui habet, eiusdē morbi amuletū
gestat. Asinus vno maximè morbo laborat, quem malida vocant. Vitium à capite ori-
tur, facitq; vt pituita multa ruffa effluat, si ad pulmonem descenderit, moritur: asini-
num lac commendant ad tussim: sanguis, vel pulmo si tritus bibatur, ad anhelitum, &
tussim, ex Hali Arabe. Asinus alces species est, & ipse comitali morbo laborat: ex eo ad
comitalem morbum remedia multa: asini cerebrum ex aqua mulsa, infusatum prius
in folijs, semuncia per dies potum, ex Plinio, ad id valet, sed non pauciores, quàm tri-
ginta: sic testes, medulla, vel seuum, vngularum cinis, caro, sanguis & lac, aliæq; eius
partes. Boues duobus morbis tentantur, struma & podagra, ex Aristotele: bouis vngu-
læ cinis ex aqua illitus: strumas discutit, ex Plinio, sic fimus illitus cum aceto ex Diosco-
ride: fimus recens calidum podagram lenit, ex Marcello. Taurorum sanguis fibris re-
fertior est, ob id celerrimè coit, & densatur ex Aristotele, ob id potu pestifer, ex Gale-
no: si sanguis eijciatur, efficacem tradunt bubulū sanguinem modicè & cū aceto sum-
ptum, nam ex taurino credere temerarium est, inquit Plinius: cornua tauri vsta sangui-
nem cohibent, ex Galeno. Canes tribus laborant vitijs, rabie, angina, & podagra, ex
Aristotele, Plinio, & Polluce: Necantur catuli statim in aqua ad sexum eius, qui mo-
morderint, vt iecur crudum deuoretur ex eis. Aliqui demorsū cane rabido, vt à pau-
re aquæ tuerentur; vermem è cadauere canino adalligauere: corrigiam caninam ter
collo circumdatam remedio esse ad anginam, ex Plinio. Canis adeps podagram lenit, ex
Aesculapio. Scabie infestantur etiā canes: scabiem curat ante omnes sanguis caninus,
ex Plinio. Capras nunquam febre carere Archelaus est author, ideoq; fortassis, quod
anima his, quàm ouibus, ardentior, calidioresq; concubitus, Plinius: capræ ster-
cus ari-
dum, tritum, cribratum, coclearij mensura ex vini odorati cyathis quatuor ieiuno & lo-
to exhibe febrienti, ex Galeno libro parabiliū. Fimi hirundinum dragmam vnā in
lactis caprini, vel ouilli, vel passi cyathis tribus aduersus quartanas ante accessiones dat
Plinius. Plutarchus rerum naturæ haudquaquam imperitus, capram præter cetera ani-
malia comitali morbo tentari refert, propterea veteres sacerdotes ea vehementer, vt
morbida abstinuisse, quoniam gustantibus, aut tangentibus modo, aliquid morbi eius
affriceretur. Cuius causam affert pororum angustiam, quibus obseptis, sapissimè in clu-
datur spiritus. Cognouerit autem hoc ipsum quis maximè ex ouibus, & præsertim ca-
pris, hæ enim frequentissimè corripuntur, quod si caput ipsarum dissecueris, reperies
cerebrum humidum, sudore refertum, & malè olens: vt Hippocrates libro de morbo
sacro habet. Comitibus dantur carnes caprinæ in rogo hominis tostæ, Plinius & Se-
xtus. Cerebrum capræ per anulum aureum traiectum, piusquàm lac detur infantibus
instillant, contra morbos comitiales, ex Plinio. Hircis alarum foetor, ob id dictus hirci-
nus odor: hirci maturioris cornu rasum, vel exustum cum felle eiusdem miscetur, &
pondere æquo myrrha adijciatur, deinde alis, demptis prius pilis, assiduè perfricantur,
ex Marcello. Cerui vermes omnes continent in capite viuos, qui nasci solent sub lingua
in concauo, circiter vertebrā, qua ceruici innectitur caput, magnitudine haud mino-
res ijs vermibus, quos maximos putres canes ædunt. Gigni vniuersi, atq; contigui solēt
numero ad eò circiter viginti, ex Aristotele, & ab eo Plinius. Alij in uolucris intestino-
rum coaceruari dicūt, & serpentium esu necari, quos spiritu narium è cauernis eliciūt.
Cornu cerui combustum, cum melle potum, educit lubricum rotundum, ex Galeno li-
bro de theriaca ad Pisonem, & ab eo Sextus, Marcellus, & Rhases. Elephantis alui fluo-
retentantur, nec alia morborum genera sentiunt, ex Aristotele, ex ossibus elephanti
puluis cum succo plantaginis ad dysenteriam datur, ex Plateario. Equo tres acutissi-
mi morbi, vesica, ileos, & cardiacus, fit & asthmaticus, & rabiosus. Caseus equinus ven-
trem reprimat, & torsiones tollit, ex Aesculapio: tussim sanat saliuā equi triduo pota,
& equum

& equum mori tradit Plinius. Equi saluam si biberint phthifici, & qui malè tuffiunt, fanici efficiuntur, Sextus & Marcellus. Leo febrì quartana affigitur: etiã quum fanitate frui videtur, perpetuò, nisi enim hic morbus vim, & impetum eius cohiberet, longè nobis hæc fera perniciosior effet. Philes: adeps leoninus cum rosacea quotidianis febribus medetur, ex Plinio, sed Serenus hemitritæis dicit: sed cor in cibo sumptum quartanis medetur ex Plinio. Lupus tribus morbis laborat, rabie, synanche, & podagra, Albertus ex Aristotele, sed Aristoteles eo loco de canibus tantum scribit, fieri tamen potest, ut isdem morbis lupus, tanquam syluestris canis tentetur: Ad podagram magnificant lupum viuum incoctum cerati modo, donec ossa tantum restent, ex Plinio: Qui per lupi guttur biberit, certissima salute euadet, Agricola. Pellis lupi si gestetur ab eo, quem canis rabidus momorderit, non incidet in metum aquæ, ex Hali. Oues comitali morbo sapissimè corripit, Strabo author est, quia humidum eorum cerebrum est: cognouerit autem hoc ipsum maximè, qui ipsum dissectuerit, quia humidum, & malè olens inueniet, ex Hippocrate: ad comitiales sanguis pecudû potus valet, Plinius fel laudat. Suillum genus maximè obnoxium anginæ, & strumæ, ex Plinio: ex Suillo adipe, vel axungia sanantur strumæ, ex eodem, ex felle etiam. Ad equorum anginam suillum sterco propinat Herodes, melle illitum. Viso oculi hebetantur crebrò, qua maximè causa fauos expetit, ut contulneratus ab apibus os, leuet sanguine grauedinem illam: omnium oculorum obscuritatem, incipientemq; suffusionè curat fel vrsinum cum aquæ duplo, ex Galeni Euporisto. Vulpes ætate morbo, ab ea alopecia nominato, laborat, quod pilorum defluuio constat, vnde captarum pelles non solum inuiles, sed noxiæ esse solent, Aetius. Adeps vulpinus alopecias sanat: in alopecia, vbi iam vulnera ad cicatricem venerint, caput vulpecula vrito, alyonium, anchusæq; nigra folia contrita super inunctioni inducito, ut caput pilis contegatur, ex Aegineta. Mustelis morbus accidit, vel ita ex natura habent brachia, vel partes circa cubiti flexuram, siue gibbum tumidiore, & dicuntur *γυλιδαγκοπίς*. Hippocrates libro de articulis, qui paruum, & macilentum (atrophon) brachium habet, & cubitum tumidum, eodem vocabulo vocat: Auicenna ex cinere mustelæ imponit arthriticis doloribus. Crocodilo oculi hebetes, Aelianus: cuius sanguis inunctus visus claritatem donat. Plinius: Accipiter oculorum hebetudinem patitur, ob id hieracio herba discentit eam Plinius: accipiter decoctus in rosaceo, efficacissimè omnium remedium oculorum vitijs putatur à Plinio, oculorum hebetudini à Galeno. Accipiter patitur febrim: ergo alis à collo suspensis salutare remediũ. Coturnices morbum comitalem patiuntur, & propter eum morbum despiciunt eas, quæ solæ animalium sentiunt, præter hominem. ex Plinio, & Solino. Ad comitiales, coturnicum cerebrum, ex vnguento myrteo tritum stanneo vase reponitur, eoq; faciem illinito, & admiraberis medicinæ efficaciam: nam statim æger exurget, ex Galeno. Circius altero pede claudicat: ad podagras, & articulos valet.

PLANTAE SUPER PLANTAS NASCENTES, EAS QVE EXTENUANTES, ad extenuandum valere. Cap. XI.

VNT & alij extrinsecus euenientes morbi, qui plantis ipsis innascuntur, vel irrepunt, alimentiq; rapina exitium, & perniciem afferunt, nam amplexu suo alimoniam auferunt, succumq; extrahunt: vnde extenuant, & strangulant. Vestigandum nobis erit, quid hoc portento, mirabilitate pleno Natura demonstrare voluerit, ut in visco, cuscuta, hedera & similibus videtur, quæ non nisi ad extenuandum interna viscera, extrahendumq; pus valere conijciemus. Hedera è gemminibus radículas emittit inter folia, quibus arboribus adhæret, quasi de industria à Natura exhibitis, succu è trunco exhaurientes. Purulentis auribus medetur, foliaq; in vino

decocta omnium vlcerum generi illiuntur; pediculus vuluæ inditus, partus extrahit lachryma pilos. Viscum impositum lienem absumit, cum auripigmento vngues extrahit. Epithymum bilem extrahit facillè & sine molestia, lieniq; medetur. Cassia infartos lienes extenuat: & biliosos humores extrahit.

PLANTAE, ET ANIMALIA, QVAE CAUDICIS FISSI ONEM

& vulnera patiuntur, ad conglutinanda vulnera valent.

Cap. XII.

SVNT & violentæ ablationes, extrinsecus aduenientes, quæ arboribus mortem inferunt, eaq; sunt partiû ablationes, & vulnera. Aliquæ enim sunt arbores, quæ si vulnus accipient, intereunt, suæ siccitatis & imbecillitatis causa, vt palma, vulnerato cerebro perit: sunt & arbores, quæ non solum inflictum vulnus, sed partium caudicis exëptionem tolerant, vt quæ humida sint, & perbellè germinent, vt vlmus, platanus, & quæ iuxta aquas viuunt. Sunt quæ vulneratæ meliorescant, vt vitis, ficus, malus, olea, amygdala, harundo, & pyrus, & caudicis fissi onē tolerant. Theophrastus docet modū cōficiendi resinā. Vulneratur pinus, & detrahitur tæda, in vulnus iniectum humor copiosior cōfluit, sic in abiete, & picea, vulneratur terebinthus caudice, & ramo. Resinifera plâta omnes ad vulnerū cōglutinationes valent. Vtuntur enim chirurgi passim ad vulnera cōsolidanda terebintho. Ex pinu, & picea fit cōglutinatoriû. Terebinthina resina cauis vlceribus inditur, generat carnes, & sanat ossa fracta, & sic de cæteris. Syluestris olea vulnera cōglutinat. Vlmus nō solum vulnera, sed fracta ossa ferruminat, sic platani cinis, ex Auicenna. Vitis œnanthe, & vinum sanguinolentis vulneribus imponuntur. Ex ficus cinere fit lixiuium, quod conglutinat, purgat, & carne replet, oras committit, non secus atq; emplastra. Punicæ cythini sanguinolenta glutinant. Mali folia & cortices consolidant, vel succus ex eis expressus, ex Auicenna. Idem de pyro sentiendum. Inciditur & myrrha bis à caudice vsq; ad ramos, ex Plinio: capitis vulnera glutinat, & ossibus nudatis medetur. Balsami frutex vitreis, aut offeis cultellis, sed in solo cortice artificum plaga vulneratur, ex qua suauitatis eximia gutta manet: capitis vulneribus conuenit, nihilq; efficacius opobalsamo ad glutinanda citra cicatricem vulnera, & sic de reliquis, nam alia tædet referre, suspicantes iam dictas suffecturas. Animalia etiam, quæ dissecta incisaq; iterū coalesci, & conglutinari possunt, facultatem possident nobis posse vlcera, vulneraq; conglutinare. Si quis tortuò lacertum, seu consultò in caluariam percutiat, & virga medium discindat, huius partium neutra moritur, sed ab altera seorsum vtraq; graditur, & duabus pedibus adreptis viuit, deinde sic coitio vtriusq; cum altera fiat, consensione quadam tacita, & naturali colligatione veluti conseruntur, contextunturq;, atq; ex seperatis duabus partibus, vnus, atq; idem rursus efficitur lacertus, & tamen si loci prius affecti vestigium cicatrix indicat, tamen & vitam pristinam retinet, & ei persimilis est, qui talia nunquā peffus sit. Aelianus, & ab eo Philes. Lacertus dissectus iterum coit. Sanguis eius ad raturam valet infantium, cum insident in eius decoctione. In pisce acu Aristotelis, Natura sagax rimam post podicem dilatat, donec pepererit, quia post partum ira coit, vt coalescere videatur, quanquam fieri possit, vt coalescat, ex Aristotele & Plinio. In Anglia ichthyopolæ lucios cultro dissecant, vt pingues esse empturis ostendant, quos non emptos in viuaria conijciunt, in quibus vulnus coit, & coalescit. Quod Naturæ rerum periri tunc ascribunt, quia ijs lucij se adfricant, vt illarum mucore viscido vulnus illinant, & sic rimæ ora committuntur, vt proprius etiam inspicienti, coaluisse videri possint: hoc ad conglutinanda vulnera conijcimus. Audiuimus lumbricos dissectos iterū coalescere, sic & serpentes, ob id ad vulnera, & incisos valent neruos.

PLANTAS

PLANTAS, ET ANIMALIA QVAE CORTICEM FACILE
 abijciunt, ad mundandam hominis cutem valere.
 Cap. XIII.

CORTICIS circumalbario communis arborum mors, aut plurimarum, quum principalis maximè pars sit, adrachne excepta, sed veriùs subere, cortice enim in orbem detracto iuuatur, quum cætera necentur arbores: crassescens enim perstringit, & strangulat. Cerasus etiã delibrari solet, alioquin præscinditur potius, quàm filo eodem detrahi possit, reliquumq; durare, arboremq; tueri valet, nec iactura corticis arbor ipsa emoritur: nam dempta exteriore tunica, eius vice secundo anno tenuior subnascitur, priorisq; damnum refarcit. Inter corticem & lignum tileæ tenues tunicæ, multiplici membrana, è quibus vincula tileæ vocatur, tenuissimum earum philyræ, coronarû lemnicis celebres, cortices pro funibus expetuntur. Viti rimosus cortex, sponteq; rumpitur, adrachnæ, vnedoni, & malo cadit. Cortices è fago, abiere, tilea & picea in magno sunt vsu agrestium, qui vasa, corbesq;, ac patientioris oris quædam messibus, & vindemijs conueheadis factitant, atq; prætexta iuguriorum. Quercus cortex, suberi cõgeneris, ad malefica vlcera, & ad duritias, quas cacoetas vocant, valet. Vitis lachryma, quæ veluti gummi caudicibus coalescit, illita, lepras, pforas, nitro prius perfricato, sanat. Sic etiam lambrusca easdem possidet vires. Resinæ pinus, laricis, & piceæ ad lepras, pforas, & eiusmodi cutaneos morbos valent. Si allio tuniculas demas, nil læseris, nam multiplicibus tunicis tegitur, sic scillis, cæpis, & similibus bulbis, semper his aliquid eximi potest, ex Theophrasto: ad lichenes, lepras, surfures, valent cum melle. Frumentacea ferè omnia follicellis constant, granû sepienibus glumis & acerbis: tritici surfures acri aceto elixi, calèros illiti, lepras pellunt, & vetustas impetigines sanât. Hordei cataplasma ex acri aceto impostû, lepris medetur, auena eisdè utilis, quibus & hordeû, alica, quæ fit zeâ decocta in aceto, lepras tollit, & vnguium scabrities extricat. Ostendit etiam prouida Natura quam plurima esse animalia, quæ senectam exuunt, hominem admodum, vt quam ipsa possident qualitatem, eidem profuturam, scilicet ad cutis decorticationem, vel in nouationem valere, elephantiasin, lepram, alphos, pforas, impetigines, & squamas. Sed quæ fuerint animalia docet Aristoteles inueniens. Nonnulla ex ijs senectam exuunt (est autem senectus cortex, qui velut operculo inest cuti) vt ex sanguineis ea, quæ cortice molli intesta sunt, scilicet serpentes, & lacerti. Insecta autem quædam senectam exuunt, silpha, culex, & ea, quorum pennæ vagina continentur, vt scarabei, & omnia quidem, vbi iam factum est, quod gigni debuerit, exuunt. Quædam inter marina senectutem exuunt, vt locustæ, gambari & cancri, serpentes vere & autumno senectam exuunt. Viperarum carnes totum corpus per cutem purgant. Galenus de ijs hæc habet. In Asia homo quidam elephantiasin laborabat, amici constructo illi tugurio, tantum illi cibum ferebant, quantum victui suppeditaret. Accidit vt vipera in vas vino plenum decideret, messores cum id animaduertissent, veriti ne si ipsi bibissent, aliquid mali eueniret, præ misericordia elephantiasinico propinant, rati expedire illi potius mori, quàm in illa miseria viuere, & cum ille bibisset, tuberosum omne illud cutis non aliter, quàm animalium testa excidit, & sanitati restitutus est. Idem etiam in Mysia accidit. Elephantiasin quidam profectus ad balnea, sperans inde commodum, erat illi ancilla, quæ ministrabat, incidit in vrceum vini vipera, & extincta est, ancilla in lucrum id reputas, quod fors euenisset, hero id vini propinat, sed quum ille bibisset, eodem modo sanatus est, quem diximus. Antonius Musa Augusti Cæsaris Medicus, quibus insanabilia vlcera erant, vipers edendas dabat, miraq; celeritate persanabat, ex Plinio. Ceruus sentiens se grauatum senectute, spiritu suo è cauernis serpentes extractos, & pedibus conculcans, ita enectos vorat, & iuuenescit. Vt aues mutent suas pènas, serpentibus vitur

auceps

auceps, ab Oppiano edocuit. Refert enim, quod serpens quidam ad nidum prorepens ciconiæ, pullos deuorabat, & quum sequentis anni iterum sceturam perdidisset, ciconia tertio anno reuerfa, nouam auem, nec prius uisam secum adduxit, quæ rostrum magnum ensis instar acutum habebat. Cum ciconia longius ad uictum volaret, serpens aggreditur nidum, quæ pluribus ictibus confossa iacuit, sed auis uenenatis dentibus læsa, omnes ei pennæ deflexerunt; unde quando accipitres cito pennas non proijciunt, serpentem natuum accipiunt, (ut qui minimum habeat ueneni) cum tritico coquunt, deinde illo gallinam pascunt, & aquam decoctionis ei dant in potum, sic gallinæ carnis pastus accipiter, pennas reijcit, & morbo, si quem patitur, liberabitur, nouisq; penis decoratus, longo tempore sanus erit, & hilaris. Stelliones senectam exuunt, uere & autumnis, exutam mox deuorant, præripientes comitali morbo remedia, ex Aristotele, Theophrasto, Aeliano, & Plinio. Hæc accipitri in cibum data, facit, ut cito pennas mutet. Sic etiam lacerti ad eadem ualent. Virides cremati, & carni alicui aspersi mutationes pennarum in accipitre, qui ederit, accelerat. Demetrius Constantinopolitanus libro de cura accipitrum, in cibo ei offert lacertam uiridem minutatim concisam. Antipater dat edendam in Sole siccatam, utunturq; ea ad capitis scabritias. Salamandra etiam exiit senectam, ex Aeliano: Quacumq; corporis parte eius salina ceciderit, uel imo pede respersa, omnis in toto corpore defuit pilus, ex Plinio. Quamobrem Medici quidam ea ad psilothrum utuntur. Nicandri scholiastes intestinis utitur ad euellendos pilos. Dioscorides exenterata in melle ad eundem usum, uel oleo liquefacta. Paulus Aegineta crematæ Salamandræ cinerem tantum ad hos usus adhibet. Marcialis mulieri imprecans caluitiem ait.

Hoc salamandra caput, aut seuæ nouacula nudet.

Dioscorides addi dicit ad medicameta, quorum vis est exesse lepras, Galenus ab eo eius cinere utitur pro septicis, aut psoricis medicamentis. Scincus eiusdem speciei iudicatur, quod etiam senectutem exuat, ob id etiam ad easdem infirmitates ualere, ut pro elephantiasis Aetius in regione Indorum elephantiasis affectos assidue per sedem eluere, per asinæ urinae infusionem hemina mensura calefactæ consueuerunt. Item crocodilum terrestrem accipiunt, eiusq; extremas partes amputant, ac interiora abijciunt, dein fermento obuolutum assant cum ablato fermento, & scabricie eius derasa, carnis ipsius dragmam unum quotidie præbent. Aegineta ad alphas utitur. Testudo senectam non exiit, sed terrenæ testudines apud Indos gignuntur, quæ in altis arationibus terræ non difficile excitantur. Eiusmodi testudinum genus aiunt testam exuere, ex Aeliano. Ut accipiter mutet pennas, Demetrius testudines in cibo præbet, & falconibus malè affectis dat. Aquila longæua est, quia hoc remedio renouatur iuuentus sua, iuxta illud psalmi. Renouabitur, ut aquila iuuentus sua. Micheas Propheta meminit abiectiois pennarum eius, renouatur deponendo senectutem, scilicet mandendo testudinem, ut habetur ex Oppiano. Nec senio, aut agitudine perit, sed solum fame, in tantum superiore crescente rostri aduncitate, ut aperiri non queat. Sic serpentes renouari dicuntur, quum leberidè quotannis deponunt. Aquilæ pedibus testudines in altum rapiunt, & lapide cõspicato, ad libellam eijciunt super illum, ut frangatur & mandi possit. Plinius. Mos est aquilæ testudines raptas frangere, è sublimi iaciendo, quæ fors interemit Poetam Aeschilum. Sic etiam in mari locustæ, paguri, & cancri crustam annuam deponunt uere, quando angues membranam uernationis, & aliam renasci. Ob id cochlearum testæ lepras purgant, & vitiligines, ex Dioscoride. Et mituli, murices, & cancri cinerem faciunt causticam vim habentem, quo utuntur ad lepras, lentigines & maculas.

PLANTAE QVAE GUMMI, ET RESINAS RESVDANT, AD
gummi, & pus corporum valent. Cap. XIII.

ST & veluti morbus arborum quidam, gummi fluxio, & resinæ, nec vlla similibus via poterat, quàm gummi & resinæ defluxu, gummi & puri & callis nostri corporis mederi, vt in lue gallica, & alijs morbis perspicere licet, & quò id nos ipsi cõijceremus, fuit euentus spei, quod & authorũ testimonio comprobabimus. Gummi quod è ceraso defudet aceto dissolutũ, gummi, quod nostris membris in nascitur, medetur, & quando est appositum dissoluit. Hoc recentioribus Medicis acceptum ferimus, quod non præstantius medicamentum sit adhuc inuentum. Laser gummi est, ex ferula Syriæ nascente exceptum: ad callos, & clauos pedum primò circumrasos valet, vel illitum, ex Dioscoride. Ammoniacum aceto dissolutum callos pedum tollit ex eodem. Idem est opoponacum, & earundem virium. Tacamacha Occidentalium gummi est, & ad idem valet. Extrahitur gummi ex guaiaco ligno, aloe, alijsq; chymistico artificio, quod gummi, ex venerea lue oborto valet, multiplici experimento à nobis cognitũ, vt libro huic dicato docebimus. Sed vt gummi in arboribus, sic & calculi in renibus generantur ex materiæ viscida, putrida, indigesta, quæ ex indigestione oritur, calore coagulatur, ad densaturq;. Gummi in arboribus ex nimia putredine oritur, vel indigestione, Solis calore condensatum: valet ad calculos dissoluendos. Quod ex ceraso defudat, ex vino potu calculos expellit, ex Dioscoride, prunorum, amygdalarum, persicorum, abietis, & populi, ex Auicenna. Gummi, quod coalescit in caudicibus vitium, bdellij, laricis, sic & aliarum arborum ex eodem, quod nil obfuit adnotasse. Sic & arborum sanies resina est, quæ per rimas exudat, ex Theophrasto, verè pus imitatur ex vlceribus fluens, vnde hanc illi etiam mederi argutamur. Terebinthina resina cicatricibus saniem eructantibus prodest, succinum purulenta ex pectore expuente confert, mastiche scabiei pedum, & apostematibus hepatis, larigna ad gonhorream, tabidos, & sinuosa vlcera, pini & piceæ ad purulentas excretiones, thus ad vlcera è capite manantia, myrrha purulenta auribus, & quæ cedro exudat cedria ad scabiem, & pulmonum vlcera.

PLANTAE, QVAE IN ALIAM SPECIEM ABEVNT, AD
eos morbos, qui in alios degenerant, valent.
Cap. XV.

MAXIMO Naturæ portento innuitur nobis, plantas illas in alias congeneres, & in longè distantes abeuntes, aut cœlo repugnante, aut inuidente solo, ijs morbis mederi, qui in alios degenerant, transeuntq;. Demonstrat Theophrastus albã populum in nigrã transire, & triticũ in lolium, & triticum, & hordeum syluestre, domita feritate, in domesticũ triticum, idem in auenam, & typham, & zeam, & vice versa zea & typha in triticum. Hordeum in auenam mutatur, zea in auenam, siligo in zeam, & hordeum rariùs. Ocimum solibus transit in serpillum, & silymbrium, & mentha in silymbrium, & calamintham, & neglectam sampuchum, in organum, ex semine brassicæ nasci aiunt rapam, & ex rapi brassicam, ex Varrone. Sunt & morbi pleriq;, qui in alios transeunt. Febres in se inuicem abeunt, scabies in lepram, & lepra in cancerum, vertigo in epilepsiam, morbus gallicus, & podagra in morbos articulares, coeliaca in lienteriam & diarrheam, inflammationes in scirrhos. Triticum tubercula, & furunculos cõcoquit, & aperit, recens panis vetustas imperigines sanat, pollen omnem discutit inflammationem: Plinius magis cæteris vetera vlcera purgare, gangrænas, lichenes, & lepras cum sulphure viuo. Hordei farinæ cremor ex aqua cum pice contra articulorum fluxiones,

nes, & inflammationes mitigat, præsertim podagricas. Linum serpere vlcus non patitur, gangranas sanat ex aqua, articulorum duritias concoquit, cœliacis imponitur ex aceto; vetera vlcera, lichenes & lepras purgat. Ocimum pulmonum inflammationibus auxilio est. Populi nigræ folia podagricis doloribus illinuntur: semen comitalibus utile. Aduertimus etiã alterius noxam alterũ emendare. Ocimum si tritum cooperiatur, scorpionem generat, mansum, Soliq; expositum, vermes efficit. Afri verò si eo die feriatur quispiam à scorpione, in quo ederit ocimum, seruari non posse, quinimmo tradit alij manipulo ocimi cum cancri decem marinis, vel fluuiatilibus trito, conuenire ad id scorpiones à proximo omnes. Ocimum Chrysippus valdè increpuit; inutile stomacho, vrinæ, & oculorum claritati officere: præterea insaniam facere, & lethargos, & iecinoris vitia, ex Plinio. Serpillum verò aduersus scorpiones valere, decoctis in vino ramis, folijsq; capitis doloribus, phreneticis, & lethargicis, contra tormina, & vrinæ difficultatem, ex aqua bibitur ad iecinorum desiderium. Sic de alijs opinandum.

MACVLOSÆ PLANTÆ, ET ANIMALIA CORPORVM

nostrorum maculas abstergunt. Cap. XVI.

DIXIMVS arborum morbos, nũc eos demonstrabimus, quos suis partibus ostendunt plantæ & vniuersales, & primò quomodo corporis maculæ, extimam superficiem dehonestantes, abolebimus. Est maxima decorationis pars maculas à corporibus abstergere: vnde maculosi flores, folia, & caules plantarum, & maculosæ animalum pelles ad abstergendas nostri corporis maculas valent. Rectè quidem, & sine vlla ambage rerum Natura parens corticibus caulium, radicibus, fructibus, alijsũe partibus maculas serpigines, foedasq; cutis lentiginès obliterat, & abolet. Dracunculi maioris caulis maculosus, maculis depictus, purpureis tamen euincens, ad vitiligines efficaciter illinitur, ex Dioscoride. Nos eius radicibus cõtis, melle, & sapone ceruino optimè maculas è manibus, & toto corpore abstergimus. Minor dracunculus eodem modo variegatus, vitiligines quoq; emaculat. Arum frondes varijs punctulis distinctas habet, easdem possidet dotes. Allium anguinum eodem modo maculosum: crematum vitiliginè, lentiginè, & sugillationibus valet. Cyclaminus maculosis folijs, in quibus supra, infraq; albicant maculæ: vitia cutis in facie emendat oblitus cum melle. Persicariæ infra folia pullo, vel sanguineo colore emaculata sunt: Imposita sugillata delèt, & maculas, recentiorum experimento. Chameleoni nigro folia nigra, rubro distincta videntur, impetiginès abstergit, vitiligines, & vitia in facie emendat. Ranunculi species, quam syluestre alliũ appellant, folia habet maculosa, stigmata delèt. Testiculi species maculosis folijs: faciem abstergit ex Auicenna. Iris in flore punctos habet, lentiginès, & vitia cutis emendat. Liliũ rubrum, siue Poetarum Hyacinthus, qui veluti lètiniginosus, ferrugineis pũctulis, vel lineis interstinctus est. Quidius.

Flos oritur, formamq; capit, quàm lilia, si non

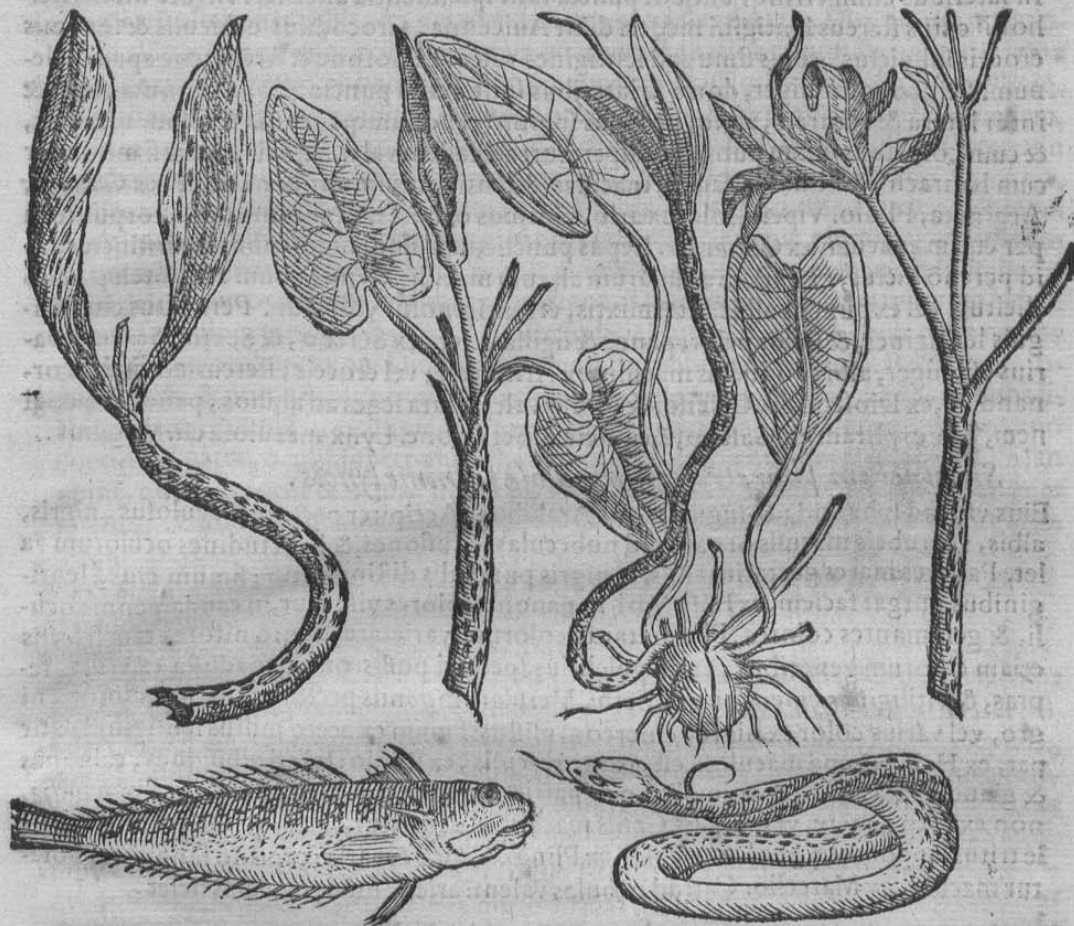
Purpureus colos his, argenteus esset in illis.

Ipse suos gemitus folijs inscribit, & ai, ai,

Flos habet inscriptum, funestaq; litera ducta est.

Lilij species est, & etiam lentiginès emendat. In fabarum floribus maculæ sunt, & lentiginès, vt diximus. Galenus manifestè conspici dixit fabaceam farinam cutis sordes detergere, quod intelligentes mangones, ac mulieres in balneis quotidie his vtuntur: detergit etiam maculas è Sole contractas.

OBEX oculis tabellatum, plantas, tam animalia maculosa affert, argemone allium,
arum, arisarum, & draconium ostendit, infra scorpium piscem, &
viperam, maculas in eorum corticibus
contemplator.

Ricini semen versicolor, vitia cutis in facie, nareq; emaculat. Semina sylvestris lupi-
ni maculosa sunt: satiui faciem expurgat, & maculas delent: sylvestris ergo operando
valentior. Melopepones cortices virides maculosos habent, abstergunt maximè faciè,
ex Galeno: contuso semine absterforij vice vtuntur. Betulæ arboris cortex versicolor
est ex Theophrasto, huius radix terebro perforata, aquam è corpore eijcit, cuius vis ma-
xima ad delendas maculas, & nitorem corpori inducendū. Eadem in animalibus expe-
rimur: nam quæcunq; versicoloribus maculis in pellibus interstineta sunt, potestas ea-
dem. Sed aliqua ex genere sunt, vt lynx, panthera, aliqua casu, vt oues, & capræ. Sala-
mandra versicolor est, Dioscorides variam dixit. Nicandri Scholiastes, & Aetius stel-
lioni similem, vel ardeæ stellatæ, Plinius stellatam, quod cutis interrupta his, veluti ocu-
lis, videretur: Galenus lentigines & maculas delere dixit. Stellio stellatus est, sic dictus
quod punctos, siue stellas in dorso habeat, vel lentiginosus sit. Ouidius.

,, aptumq; colori

Nomen habet, varijs stellatus corpora guttis.

EE

Eius

Eius sterco ad impetigines, ephelidas, & alphos valet. Sunt & lacerti varijs maculis distincti, ex quo Virgilius.

Absit & picti squalentia terga lacerti.

In lateribus enim vtrinque aliquot puncta sunt splendentia asterisci: virtute similis stellioni: cuius sterco lentigini mederi dixit Auicenna. Crocodilus orbiculis & squamis croceis subpictus, cuius fimus ad lentigines valet, ex Sorone & Archigene apud Galenum. Scinco color niger, dorso & lateribus sunt multa puncta alba, & minuta, sunt & inter latera & ventrem, alijsque partibus supinis, reliquumque corpus, & ipsum nigrum est, & cum coloribus etiam punctis exasperatur: ad eadem valet. Scinci sanguis si misceatur cum baurach, & illinatur faciei, maculas & lentigines minutissime delet, ex Galeno, Aegineta, Plinio. Vipera colore vario, pluribus ornata maculis rotundis, corpus totum per cutim epacuat, ex Odoardo. Lepus punctis, maculisque nigrioribus interstinctus, ob id perenon dicitur, ex eisdem aquilarum alarum maculis. Genus vnum Aristoteli perenon dicitur, vel ex punctis albis intermixtis, ut lentiginosus videatur. Perunctus eius sanguis lentigines, & fucos pellit, panos & sigilla delet, ex Sereno, & Sexto. Sturnus varius est, niger, albis distinctus maculis, ex Aristotele, vel croceis; sterco ad faciem ornandam, ex Dioscoride, Galeno, & Plinio valet: plura leges ad alphos, panos impetiginem, & morpheam, ex Galeno, Aegineta & Serapione. Lynx maculosa est. Virgilius.

Succinctam pharetra, et maculosa tegmine lyncis.

Eius usus ad sphragida, & fugillata, ex Arabibus. Accipiter pectore maculosus, nigris, albis, vel rubeis maculis ornato: ad nubeculas suffusiones, & hebetudines oculorum valet. Passeres mares guttatim albis, & nigris punctulis distinguuntur: fimus eius a lentiginibus purgat faciem, ex Hali. Varii, in pavone colores visuntur, in caudae pennis oculi, & gemmantes colores. Plinius tanta colorum varietate, tanto nitore, tam selectis etiam colorum generibus, ut nil pulchrius spectari possit: ossa eius adusta ex urina, lepras, & vitiligines emendant, ex Sethi. Merularum genus pectore rufo, maculoso, & nigro, vel varius color ex nigro, cinereoque mistus: fimus ex aceto mistus lentigines extirpat, ex Hali. Hyæna maculosa est, tota orbiculis, ex Plinio: fel ad albugines, caligines & glaucomata. Sunt & animalia, quae partim maculosa, partim suo colore maculata, non ex toto genere, ut diximus. Canis maculosus reperitur, variusque: Oesypus cum melle tritus, appositusque abolet maculas, ex Plinio. Caprae & varia: caprino sanguine aboletur maculae, ex Marcello. Cari ad nebulas valent: arietis fimus maculas delet.

MACVLOSÆ PLANTÆ, ET ANIMALIA AD OCULO-

rum maculas valent. Cap. XVII.

ACCIDUNT & maculae in oculis, quas & plantae, & maculosa animalia obliterant, sunt oculorum maculae, nubecula, argema, albugo, glaucoma, & alij morbi, nam ut flores variorum colorum, ita & oculi ceteri, albescetes, charopi, flauis, nigrique. Exempla erunt. Dracunculi caulis varijs distinctus maculis, oculorum nubeculas tollit. Idem & minor facit. Arum easdem delet. Cyclamino albicant in fronde maculae: suffusioni, ac retusae aciei cum melle oblitus prodest. Testiculo rubent, & nigricant maculae, easdem delet. Ebenum nigro ligno: inquit Plinius. Non omitteremus propter miraculum scobem eius oculis vnicè mederi, lignoque ad cotem trito, cum passo caliginem discutit: & ex aqua oculorum albugines sanat. Crocomagma probatur, quod nigra sit, vires habet ad delenda ea, quae caliginem oculis obuersant. Maculae, quae in plantis lactei coloris sunt, ad albugines & argemata valent. Lactuca sylvestris resudat lac, oculorum

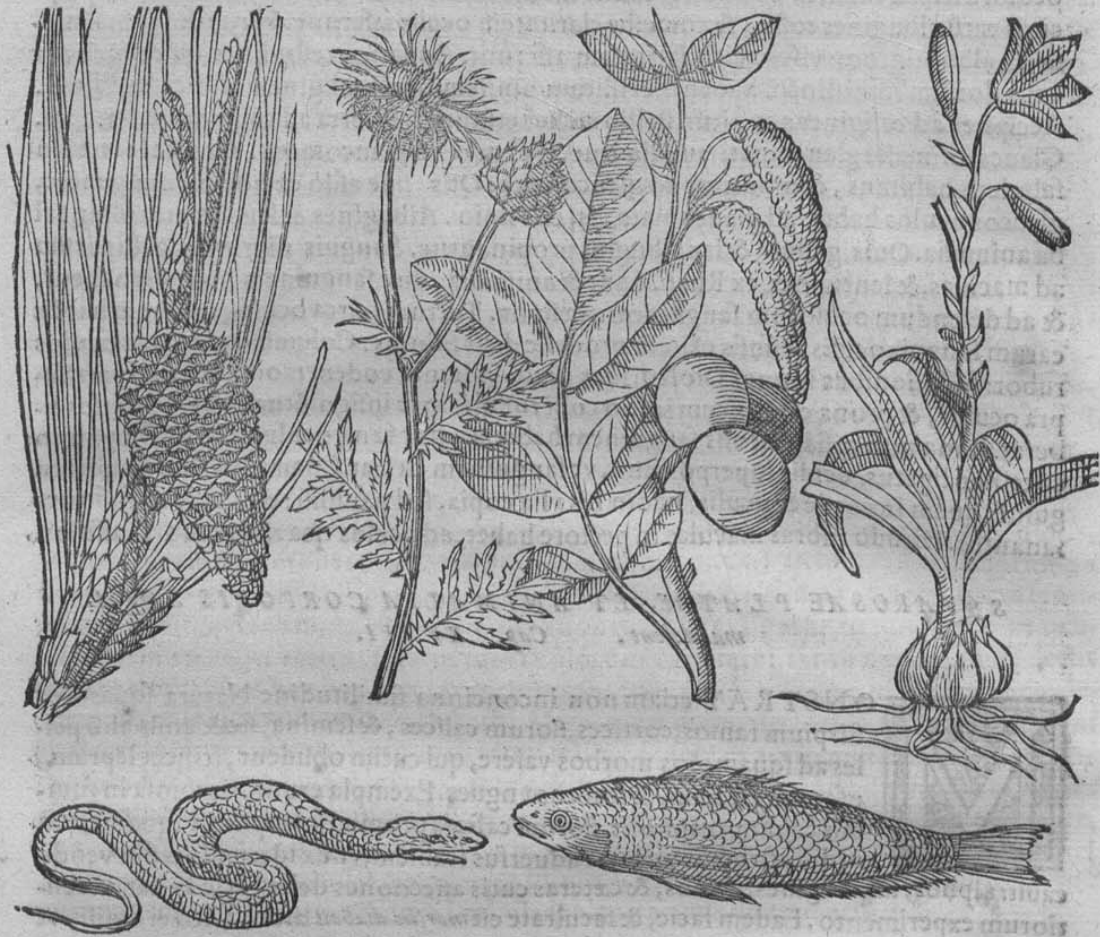
rum argema reprimi, hieraciū omnia oculi vitia. Dracunculus lac emanat, contra albugines effectum habet. Chamæfice hebetudines tollit, lac sanat argema & albuginem, ex Auicenna. Quæ diximus ictericis mederi, etiam ad glaucomata valent, vt citrium, ad oculorū icterū valet, ex eodē. Succedunt his maculosa animalia. Viperæ maculosa pelle: cinis earū albugines tollit, & comestæ claritatem oculis afferunt. Hirundines maculosa, ex albo, nigroq; visus aciei claritatem afferunt. Aquaticæ testudines, quæ nigris maculis dorsum interstinctū habent: fel illitum omnem oculi caliginem abolet, ex Plinio. Accipiter ad caligines accipitur, stello ad hebetudines, lacerta ad caligines, ex eodem. Glauca animalia glaucomati auxiliantur. Testudo ad glaucomata. Glauca lacerta in sabuletis habitans, comburitur ad glaucomata. Otis, siue asilo ex noctuarum genere, glaucos oculos habet: ad glaucomata vis, ex Plinio. Albugines & leucomata tollunt alba animalia. Ouis, gallus, & lac albugini propinantur. Sanguis nigrarum gallinarum ad maculas, & lentigines, ex Rhafi. Sunt & animalia, quæ sanguinem in oculis habent, & ad delendum oculorum sanguinem præstant. Turtures circa oculos ruborem habent: earum sanguis oculis suffusis eximiè prodesse dicit Plinius. Columbarum circa oculos rubor: suffusionibus inungi Dioscorides dixit: Palumbi eodem modo. Perdici pars supra oculos, & prona capitis cum initio colli ruffo colore insigniūtur, oculos suffusos liberat. Rana non nisi in oculis sanguinem habet: eruitur ranæ oculus spina, & in panno coccineo ligatus, oculis superponitur, vt sanguinem deleat. Chamæleon non alibi sanguinē, quàm in corde & oculis, nec in his vlla copia, sed paucillū: eius felle suffusiones ianantur. Hirūdo rubras maculas in pectore habet, ad oculos quaritur cruore suffusos.

SQVAVROSÆ PLATÆ, ET ANIMALIA CORPORIS SQVAVROSÆ delent. Cap. XV III.

ONSTRAT etiam non inconcinna similitudine Natura squarosos stirpium ramos, cortices, florum calices, & semina, sic & animalium pelles ad squamosos morbos valere, qui cutim obsident, scilicet lepram, psoram, scabiem, & scabros vngues. Exempla erunt. Scabiosa in summis caulium capitulis florum calices promit, compactili squamarum ordine structos: præstat aduersus scabiem, vnde id nominis sibi vindicauit: alphas, impetigines, naeuos, & cæteras cutis affectiones delet, vt constat recentiorum experimento. Eadem facie, & facultate est *morsus diaboli* dicta, adeo ei simili, vt plerunq; pro eisdem accipiantur, flores habet in ventricosis poculis, squamulis compactis. Scolymi fructus ferunt in coniformam, squamis sibi imbricatim incumbentibus. Plinius lepras, lichenes sanare ex aceto dixit. Sunt & flores chamæleonis squamis etiã compactis, qui vitia cutis in facie, & vitiligines emendant. Sedum folijs prodit squamatim confertis, elephantiasim haustu tollit. Origanum flores promit compactili squamarum serie in spicis: decocti ius psoris iuuare potest. Plantago florem affert spicatum, scilicet in summo cauliculo spicam è floribus sibi in vnum incumbentibus, quasi imbricatim decussantibus: elephantiasim illita prodest. Sunt & arbores quæ flores, quasi vermiculos proferunt, collo squamatim compactili, è ramis propendentes, vt iuglans: cuius oleum scabiem fugat. Pinus, pinaster, picea, larix, & aliæ conos proferunt squamatim compactiles, è quibus resina fluit, quæ lepras, impetigines, & scabros vngues eximit. Cupressus frondes, & conos, ramosq; squamulis loricatos affert, resinam gignit, quæ ad eadem illinitur. Sabina squamosis ramulis, & folijs constat, eadem potest duplicata, quæ cinnamomum, ex Plinio: cinnamomum lentigines, & cutis vitia in facie ex melle illitum detergit. Lilium radices squamosas habet, ex pluribus nucleis compactas, lichenes, lepras, & surfures in facie emendat, & vitiligines emaculat.

PINASTRY M, scabiosam, iuglandem, & lilium representamus, quæ conos, capitula, inulos, & radices squamosas, & scabritie insignes explicant. Squamosa præterea animalia, serpentes & pisces, ut ex voto squamas contempleris.

Ad animalia trãseundo. Crocodilus corpus asperum habet, squamis præduris, ostreorum modo obducitur: eius simum ad impetigines, & similes valet, apud Soranum, & Archigenem, ex Galeno. Scinco tota pars supina, pectus, & venter squamarum ferienit, cuius sanguis lentigines: & crocodilea alphas tollit, & faciem emundat, ex Aegina. Ad id Horatius.

„ colorq;

Stercore fucatus crocodili.

Quidius de arte amandi præcipiens honesta facie esse, quæ nigra sit, ad Pharium piscem relegat.

Nigrior ad Pharij confuge piscis opem.

Salamandra scabra est, & asperæ cutis in dorso, præsertim propter quædam puncta, & fortasse Nicandro, ob id dicta *παγοειδ'επος*, quod intercepta cutis, his veluti punctis videatur: pro alphis, & pforicis medicamentis Galenus vitur. Viperæ & serpentes squamosa cute sunt à capite ad caudam: ad elephantiasim valere sapius ex Galeno retulimus: Elephas

phas squarosa cute, ob id lepra morbus elephantiasis dictus, ob eam, quæ cū elephantia cute similitudinem habet: cuius sanguis illitus elephantiacis corporibus medetur, ex Marcello: ebur ad hunc usum probat Aetius. Si verò squamosis in cibum utemur, squamosos nos redent, quum in alimentum assumantur. Pisces, omniaq; acida lacti admista & vino profusa, scabiem & lepram conciliant, ex Medicorum scholis.

PERFORATAE PLANTAE, ET FISTULOSAE AD CORPORIS perforationes, siue vulnera, & fistulas valent.

Cap. XV 1111.

COMMOSTRANT plantæ perforatis folijs, siue radicibus, fructibusq; ad perforationes, siue vulnera corporis valere. His uti possunt Chirurghi in vulnerarijs potionibus. Est gentianæ species, quam *gentianellam* Herbarij vocant à paruitate, quòd ferè facultatibus maiori gentianæ respondeat, cuius radix secundum longitudinem tripartito, aut quadripartito fissa est, vnde *cruciatæ* nomen vulgus indidit, quod eam foramina in crucis formam disposita quatuor confodiant: imposita vulneraria est. Hypericinis folia perforata sunt, & perforatæ nomen indepra, quod folia Soli obuersa, innumeris ferè foraminulis, quasi acu traiectis, & nostram aciem, & Solis lucem transmittant, quasi millefora dicta: vsu medico, & chirurgo notissima: folium & semen ad vulneraria balsama nulli secunda, multiplici peritissimorum chirurgorum experimento. Haud disparis vsus ascyrum, quum sit quoq; vulnerum glutinatrix herba, folijs etiam pertusos poros habentibus. Vltius, ut hypericum, perforata folia habet: Dioscorides ad vulnera glutinanda valere dixit, si cortex fasciæ loco intorqueatur: nam in lori modum inflecti potest: eius etiam decocto fracta ossa solidecunt. Sed fistulosi plantarum caules, & inanes, non solum ad vulnera, sed ad fistulas valent, nec subiliori consilio Naturam potuisse aquæductus, cuniculos anfractuose incedentes humani corporis demonstrare, quàm fistulosis & cauis plantarum caulibus. Quamplurimis herbis caulis cauis, & fistulosus, olera ferè omnia frumentacea, & harundinacea concauo culmo fastigiantur, continuoq; foramine hiant. Gentianæ caulis cauis: imposita vulneraria est, & cuniculatim depascentium medela, succus præcipuo effectum ad eadem prodest. Symphitum caule peruio, & ut sonchus inani: vulneribus præstat opem. Elleborum album cauum caulem habet, nigrum si in fistulam collo induratum demissum fuerit, duobus, tribusue diebus callum dimittit. Lupinus cauo intus corpore: quæ theriomata vocantur vlcera in capite manantia, sanat. Tandem nulla res nec magis manifestè, nec magis affabrè demonstrat fistulosis ductibus suis nostri corporis serpentibus vlceribus posse mederi, quàm ligni marcor, siue congeries illa, vel caries, quæ in caudicibus, vel veteribus lignis inspicitur, & reperitur. Hæc inquam farina vlceribus imposita, vel illita, purgat, & ad cicatricem perducit, vel serpentina vlcera cohibet, ex Dioscoride, & alijs: & eò efficacius effectum præstat, si caries illa ex illis lignis sit, quæ similem facultatem habent: vnde *guaiaci* ligni caries præstantissima est, vlcera omnia sanat, etiam illa, quæ cacoeta dicuntur, quæq; ex morbo gallico proueniunt. Sed aliud occurrit ingens exemplum, quo certius hæc nostra methodus comprobetur, quippe Plinius. Vermis, ait, in cariosis lignis nascentes, sanat vlcera omnia, & nomas, ex oleo illitus. Galenus eas caries laudat, quæ ex vlmo, vel alijs astringentibus lignis eruitur.

ANGULOSOS CAULES AD VULNERA VALERE.

Cap. XX.

VIDENTVR etiam stirpes angulosis caulibus, frondibus, aut semini-
bus nobis ostendere infixis vulneribus mederi posse, quippe telo, spi-
culis, alijsq; angulosis, & mucronatis cuspidibus vulnera infigi solēt.
Euenit id quoq; , & possumus naturalibus causis demonstrare. Dixi-
mus nempe secundo libro angulosos caules in stirpibus ex siccitate
euenire, quæ sine morfu desiccāt, & has Galenus ad vulnera glutinā-
da valere dixit. Sic & spinosæ plantæ, quæ vulnera suis aculeis minantur, ostenduntq;
ad idem etiam valent. Pro exemplis aliqua sufficient. Sideritis heraclea quadratū cau-
lem edit, cuius folia illita suapte vi vulnera sine inflammationis periculo ferruminat.
Centaureum minus anguloso caule; suo illitu vulnera conglutinat, vetera purgat, & ci-
catrices obducit. Chamædris quadrato caule, Theophrastus eius folia ad rupta, & vul-
nera valere dixit. Scordium quadrato caule, vulnera iungit. Betonica quadrato cau-
le: Antonius Musa Augusti Medicus corporis vulnera tusa, & illita, mira celeritate
perfanabat. Alterum symphitum caulem angulosum mittit: recentia vulnera illitum
conglutinat. Faba quadrato caule, mitigat inflammationes, quas vulnera excitant.
Clymenum caule fabæ: tusa folia vulneribus imposta ad cicatricem producunt. Planta
go quædam quadrato caule: sinus conglutinat. Pygnoconon quadrato caule: illitū
cum polenta adacta spicula, & aculeos è corpore extrahit. Sparganium nascitur folijs,
& dorso prominulo, & acuta acie, quæ manum arripientis cæsim sauciat: desiccant-
is est facultatis, ex Galeno, quod vulneribus prodesse potest. Iris, ex ijs, quæ gladioli
formam habēt, vulnerarijs medicamentis inuncta, sarcotica est. Xyris folia habet in ca-
cuminè mucronata: ex corpore spicula extrahit. Gladiolum dicunt, quod gladij spe-
ciem gerat: spicula è corpore tollit. Spinosa plantæ vulneribus propinantur, vt rubus,
tribulus, aquifolium, dipsacus, poterium, aloe, licium, pecten Veneris, & aliæ, vt ali-
bi dicemus.

SPINOSAE, ET ACUTIFOLIAE PLANTAE, IN OPERAN-

do acuta, tenuesq;. Cap. XXI.

NEC sine vtilitate demonstrat Natura acutifolia, spinosaq; in operando
acuta, & tenuia esse, nec solum, quæ acutū folium habent, sed quæ cau-
lem, semen & omnia, vel spinulis, & capillaribus foliolis tenuissima.
Naturalis causa esse potest, quod quæ spinosis, acutis folijs, & tenuibus
fuerint, sicca sint qualitatis, quodq; è siccis locis nascantur, vt supe-
rius diximus, & sicca, calidaq; valenter operantur. Syluestria, quia sic-
ciora fortius agunt, & syluestribus angustioribus folijs sui generis vrbans. Peuced-
anum capillaceo folio: tenuium partium esse, vt sequentia omnia Galenus dixit, vn-
de valide & celeriter operantur, ob id comitialibus, & lethargicis valet. Sagapenum fe-
rulaeum est: tenuium partium, comitialibus valet, & olfactu vuluæ strangulatus exci-
tat. Euforbium tenuifoliae ferulae species, tenuium partium, & vrentis facultatis, ischia-
dicis prodest, squamas extrahit ossium, sed necesse est linimentis communire corpus,
quo ossa conuestiantur; sternutamenta cit, occipiti confricatum veteranos iuuat. Py-
retrum folia fert, vt daucum syluestre, & foeniculum: gustu feruidissimo vrentis faculta-
tis est, & ad dentium dolorem valet. Rosmarinum frugiferum, cui cachryas nomen, fo-
lio foeniculi: incidentis facultatis est. Galbanum cyrenaicae ferulae succus, vrit, vertigino-
sos olfactu suscitatur, nidore serpentes fugat. Melanthion folijs tenuibus, tenuium par-
tium & subtilis essentia: lepras & lentigines tollit. Achanthium foliolis spinosis, cum
acutis

cutis incisuris; tenuium partium Spina alba folio hispido, & aculeato est, in cacumine echinum spinosum habet, eius semen tenuis essentia est, & calidæ facultatis. Ammi tenuium foliorum, acre & tenuium partium est. Anthemis tenuibus foliis paruis, & tenuibus partibus constat; calefacit & extenuat. Artemisia tenuifolia Dioscoridis, tenuiū est partium. Asplenium acutifolio, oblongoq; , & si non calidū, siccū tamen, & tenuium partium. Ginger harundinaceo, vel gramineo folio, subtilium partium, sed minus quàm piper. Eryngium spinosum siccū in tenui essentia: comitialibus medetur. Iuncus odoratus, à tenuitate non alienus: cit vrinam. Calamus odoratus, harundinaceo, acutifolio, inest ei quædam partium tenuitas. Milium harundineo folio: tenuis essentia: Myrtus tenuifolia, tenuis, calida est. Ferula attenuat, oxyacantha spinosa, tenuium partium, sic resina lentiscina, & picea.

ARBORES, ET ANIMALIA QVÆ GLVTINVM OSTENDUNT, ad glutinanda vulnera valere. Cap. XXII.

COMMOSTRAT & maximo hominum commodo Natura glutinum in plantis, radicibus suis, folijs, succisue, quo diuisæ corporis partes possint conglutinari, ferruminari, solidariue, tam fortis, quàm intra viscera, & ad laxos naturæ hostij hiatus. Quorum exempla erūt. Theophrastus hibisci radicem aquam posse condensari scribit, si tritam inieceris, sub dioq; humorem posueris; rota visco & mucagine prægnat: si carnis concoquas, in vnum aggregare; ac vehementer conglutinare affirmat: vsus ad rupta & vulnera, Hippocrates vulnerarijs medicamentis imposuit, sic Dioscorides & Plinius: consolida maior radices viscosas habet, carnes quoq; si coquantur, cogunt adde: trita & potæ ruptis proficiunt, & recentia vulnera illite conglutinant, radice omnium, quæ nominus, maximè viscida, quæ carniū frustra si illi incoquantur, ferruminare, glutinareq; creduntur: folio & radice vulneraria est. Aquifolium flore aquam glaciari Pythagoras dixit, cortice ad glutinum aucupatoriū apto: fracta ossa ferruminat. Huius cortices detrahunt, & facta humi scrobe locis viginosis maximè obruunt, frondibus arborum inuoluentes, & inibi putrescere patiuntur, quod duodenis diebus euenit, tum marcidos eruunt, & tantisper pila tūdunt, dum in viscum lentescant, demum in profuente, vt obhærentes corticum reliquæ, sordescq; fluitent, proluunt. Visco nil glutinosius, pennis maximè volucrum tactu ligandi. Colliguntur acini virides messum tempore, siccantur, & aridi tunduntur, conditi in aqua putrescunt duodenis diebus, in profuente rursus malleo tusi, corticibus amissis interiore carne lentescunt; quidā galbanum adiiciunt, pari pondere singulorum, eoq; modo ad vulnera petuntur. Chamæleo albus ixiā aliquibus vocatur, quod viscum circa radices eius inueniatur. Plinius viscum gignere sub alis foliorū dixit, sub Canis ortu: fert viscum vulneribus vtilissimum. Sarcocolla lachryma est arboris in Perfide nascentis, pollini thuri similis, à conglutinādis vulneribus nomen inditum. Ex corticibus radicum vلمي optimum glutinum paramus ad vasa vinaria, quæ restagnāt; fracta ferruminat. Aloe folium pingue, crassum, glutinosumq; habet: ad iungenda vulnera sanè quàm vtile. Myrrha glutinosa est: vulneribus capitis inspersa, glutini vicem exhibet, & fractas aures iungit. Sunt & resinosa plantæ, quæ glutinum ostendunt, ob id ad ferruminanda vulnera eorum præcipuus vsus. Pinus cruenta glutinat vulnera. Cedria vlcera, quæ oues exceperunt ex tonsura, ad cicatricem producit. Gummi, quod vocant elemi, vulnerarijs medicamentis præcipuè vtūtur. Gummi oleæ ethiopicæ ad vlcera valet. Lentiscus resinofus est, ad fracta ossa valet. Sunt & herbarum folia, quæ glutinum ostendunt. Glycyrrhiza glutinosa fert folia, & gummofa: illitus succus vtilissimus vulneribus. Laudanum folium habet verno tempore pingue resudans, quo vescente capræ, pinguedinem conspicuam barbæ carpunt, & suo

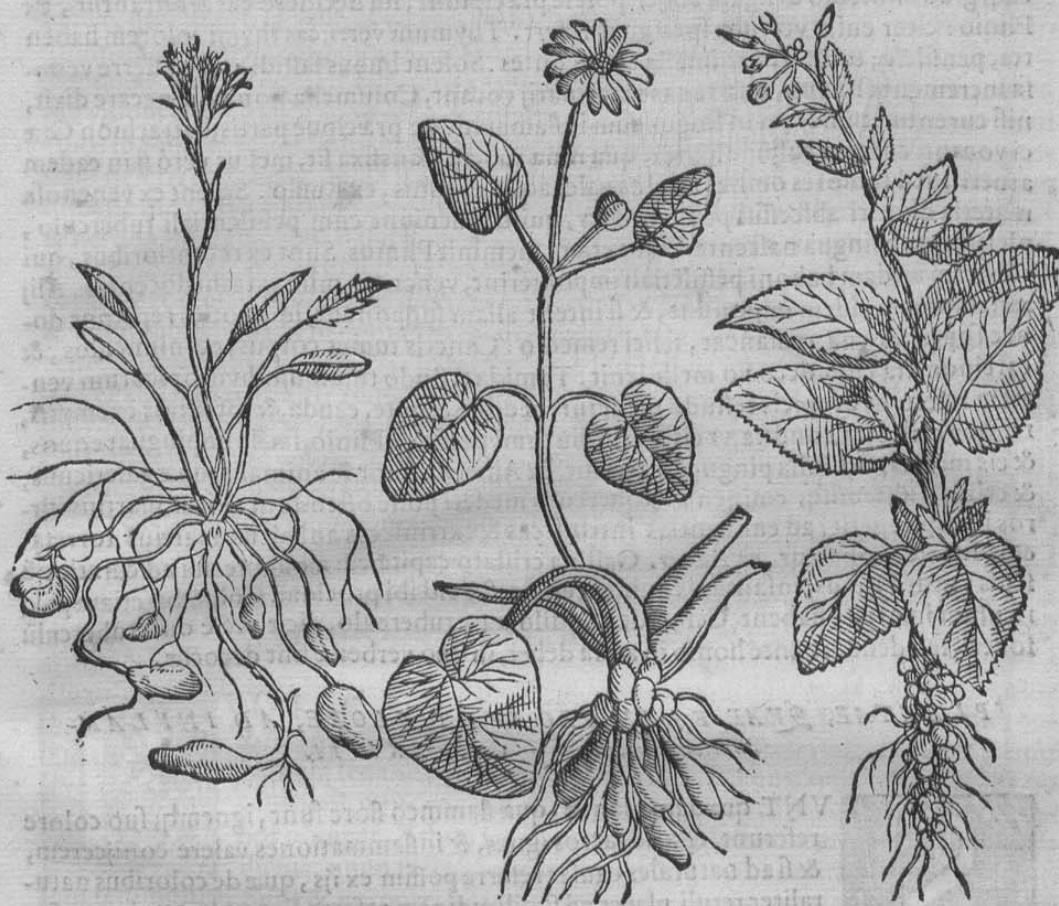
& suo lentore villosis cruribus adhaerentem reponunt: easdes, quas cisthus, vires possidet, ex Dioscoride: cisthi folia vulnera consolidant, ex Galeno. Hypericum semen resinofum, odorem, & lentorem habet, ascyrum fructu resinoso, & androsæmum: diximus ad vulnera valere. Animalia sunt, quæ circa colla pellem habent, ex quo optimum conficiunt glutinum, alij taurocollam vocant, alij xilocollam, quod ex bubalis corijs conficiatur. Plinius ex taurorum auribus, & genitalibus fieri dicit. Inest etiam corijs omnibus mucosus lentor, alijs minor, alijs copiosior, vt in bubus, ex quo fit glutinum: vulneribus prodest melle, aut resina. *ἰχθυοκόλλα*, vel piscium gluten fit ex ventre ceracei piscis: vtilie emplastris capitis. Tincæ muco obducuntur, his lucios vulneratos se adfricare scribunt, vt muco illo vlnera conglutinentur. Purpurarum saliuâ admodum lenta, ob id sumitur ad recentia vulnera glutinanda.

STIRPIVM TVMENTES PARTES, ET TVMIDA ANIMALIA nostri corporis partibus tumentibus prodesse. Cap. XXIII.

N visceribus terræ, & stirpium partibus humores in se colloqui solent, & collectiones globosas quasdam, abscessusq; fungosos excitare, quemadmodum in corporibus calor & sanguis sæpe strumosa & glandulosa tubercula creant. Nobis hæc Natura demonstrat ad tubercula valere, sic & animalia, quæ non nisi tumidam quandam speciem ostendunt. Sunt quercuum glandes, glandibus illis similes, quæ in peste, & alijs pestis temporibus varijs hominum corporis partibus eueniunt, vt collo, alis, scemoribus, & eiusmodi locis, caro glandulosa in sue vocata: quibus occurri facile potest stillantia aqua ex nouellis quercuum folijs extracta, & inde venenatis quoq; febribus opitulatur. Dioscorides ad duritias quoq; prodesse scribit, quas cacoetes vocant. Syluestris cucumeris fructus glandulis adsimiles scribit Dioscorides; & tubercula rumpi, & tumores ex eis, Mesues induratos abscessus, & strumas delere. Lenticulæ in pestilentibus febribus corporibus nostris veniunt, quæ lenticularum effigiem propriè mentiuntur, & vulgus lenticulas vocat, quibus nulla re vtilius occurritur, quàm lenticularum decocto. Aristoteles suam grandinem concipere dixit, & hinc verbum *χαλαρα* factum, idest grandine laborare, reperiuntur in carne suis grandinosæ grana rotunda, grandini similia, vel lenti, & eiusdè similitudinis: aduersus hunc morbum non nihil admiscet lentis in eorum colluuiem. Boa appellatur morbus papularum, quum rubent corpora: sambuci ramo verberantur, ex Plinio, qui grana eiusdem similitudinis affert. Brassicæ caulis circa radicem tumet maximè; præcipuè tumoribus confert. Bulbi omnes tumentes sunt, ex Dioscoridis præcepto tumoribus conueniunt. Cæpa tubercula rumpit. Testiculi tumores discutunt. Allium tumores sanat, ex Plinio. Ephemerum bulbosâ radice; discessus, tumores & tubercula delet. Hemerocallis radix ex collectis bulbulis constat; ad oculorum collectiones valet. Dracunculus valet ad perniones. Nascitur & in oculis tuberculus, quem hordeolum Latini vocant, quod longitudine & latitudine hordei grani similitudinem gerit, vulgus *orgiolum* vocat: mulieres pungentes illum hordei grano, discutunt. Eueniunt oculis tubercula, consimilia vnioni, quæ etiâ vulgus ab eorum similitudine *perlas* vocat: vnionis puluis oculis iniectus, diluit, & claram aciem restituit, quod frequenti experimento nobis patuit. Gladiolus radice geniculata constat, paruorum bulborum modo, super alium insidente, inferior gracilis, superior vegetior: strumis medetur, innumeris periculis factis. Ficus strumæ modo tumet; valêt ad easdem, ex Plinio. *Scrophularia* nuncupata, radicem habet tuberculis asperam, & papillosis capitulis donatam, strumoso subtus porrecto cespere: vulceribus strumosis, canernosis, carcinomati, aut depascentibus syderatis satis opportuna: tuberculis ab humore frigido glaciatis emolliendo opitulatur.

SONCHI speciem, chelidonium minus, & scrophulariam attulimus, quarum radices innumeri ferè globuli inam partem ambiunt, ad tubercula strumarum, & hemorrhoidum ostendenda.

EST & *scrophularia* minor dicta, herbula folijs hederæ, cuius radices quodam callo pendentes paruas, complures, vt grana tritici in acerui modum collectas, quarum tres, vel quatuor in longius protenduntur: hac recentiores in eximen dis strumis, ficibus, & mariscis, magna vi, & experimento vruntur. *Cyclaminus* rotunda radice, strumosis cōpacta tuberculis. Mesues strumis mederi dixit. *Dracunculus* radices strumosas habet, illita folia resoluunt strumas. *Mandragora* eodem modo strumas & tubercula discutit. *Iridis* radix, velut strumosa: delet strumas. *Eryngij* species strumosa est radice: tubercula discutit, & decocto sanat strumas, sic & *vitis nigra*. Ari species altera, è cuius medijs radicibus diffudentibus numerosis tenuibus bulbulis, & globulis fibris dependentibus: commodè illinitur tonsillis & hemorrhoidibus. Ad eosdem & arum minus. *Chelidonium minus* contra mariscas. *Oenanthes*, siue *filipendula* compar multiplici experimento: quod sola suspensione discutit hemorrhoidas. *Sonchi* species quædam globulos habet, ad collectiones valere scribunt. *Rapum appensum*, inguini medetur, ex *Simeone Sethi*. In vltimo folliculi quidam innascuntur aquæ pleni: ad enterocœla valent. Nascuntur in podice veluti fructus mori, cruenti, molles, & in scroto, qui ab alijs Medicis dilaniati, combusti, & detruncati repullularunt. Nos autem ex fructuum mori, trondiumq; puluere sanitati restitimus. *Erini* species medetur ficibus in podice na-

FF secenti.

scentibus, ex Dioscoride, & Plinio. Fungos in ano nascentes fungus delet, ex Plinio. Verrucas delēt heliotropij minoris semina, achroordonas vocatas gręc. Cicer in verrucarū formicantium, pensiliumq; genere prima Luna singulis granis, singulas tāgunt, eaq; grana linteolo deligata abijci post se præcipiunt, ita decidere eas arbitrantur, ex Plinio: cicer enim verrucæ specimen refert. Thymum verrucas thymi colorem habentes, pensilesq; tollit. Ad animalia transeuntes. Solent bubus fastidia cibo afferre venosa incrementa linguæ, quæ ranas veterinarij vocant, Columella nona die necare dixit, nisi curentur, tumorem in lingua cum inflammatione præcipuè partis, batrachion Græci vocant: curatur cuspidelignea, qua rana rubeta transfixa sit, melius verò si in eadem aruerit. Ad tumores omnes calidos valet aqua ex ranis, ex Russio. Solent ex venenosa materia oboriri abscessus pestilentiales, qui conueniunt cum pestilentiali tuberculo, plerunq; sub lingua nascente, cuius etiam meminit Plinius. Sunt ex recentioribus, qui rubetam aridam buboni pestilentiali imposuerint, venenum mirè extrahi docentes. Alij ranam viuam eidem imponunt, & si interit aliam supponunt, idq; toties repetunt donec superstes vna remaneat, felici remedio. Cancris tumet corpus, perniunculos, & carcinomata cum decocto melle lenit. Tumida testudo tumidum hydropicorum ventrem refert, hydropicis testudo medetur, pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis, reliqua carne ita condita, vt citra fastidium sumi possit, ex Plinio, facillè impinguat equos, & eis magna, sed falsa pinguedo accedit, ex Alberto. Sunt & animalia, quæ galericulis, & cristis, tuberosisq; eminentijs, tuberculis mederi posse ostendunt. Picus martius cirros in capite gerit: ad eminentias intrinsecas & extrinsecas ani picus martius torrefactus in sale applicatur, ex Aetio. Gallina cristato capite est: albugine oui ad curationē sedis vitur Plinius, infantibus quidem etiam, si quid ibi procidat. Columbæ etiam galericulum in capite habent. Celsus de condilomate tuberculo, dicit rectè ouis tuberculū foueri, sed desiderare ante homo in aqua debet, in quo verbenæ sint decoctæ.

PLANTAE, QUAE FLAMMEO SVNT FLORE, AD INFLAMMATIONES VALENT. Cap. XXIIII.

SVNT quædam plantæ, quæ flammeo flore sunt, ignemq; suo colore referunt, ego ad sacros ignes, & inflammationes valere conijcerem, & si ad naturales causas referre possim ex ijs, quæ de coloribus naturaliter retuli, placet ad similitudinem referre. Exempla, quæ suppetūt, hæc erunt. Rosa flammeo colore rutilat, ad inflammationes valet. Crocum ad easdem, & ad sacros ignes vergentes. Malum sacris ignibus, & ambustis auxiliatur. Papauer erraticum ad oculorum inflammationes, ex Galeno, & sacros ignes. Anemone ei per omnia similis: ad oculorum inflammationes valet. Argemone colore minus saturato, inflammationes cōpescit. Anagallis, quæ flore rubro, malum punicum flore phœniceo refert, ad idem valet, ex Aui-cenna. Anchusæ radices ad ambusta, & sacros ignes. Lycopsis eadem radice & facultate. Cisthus flore rosaceo: etiam ambustis opitulatur. Polygonum alterum flore puniceo sacro igni fert opem. Amygdala inflammationibus, beta rubra igni sacro: ambustisq;. Hedera rubro corymbo; ambustis medetur, rubus sacris ignibus, fragra iocinoris inflammationibus, mori fructus, vua rubra ad lienis inflammationes, sic & rhabarbarum. Tandem carbuncolorum genus rubrum, quo consulares absortos nouit Plinius, quereus carbo tritus cum melle sanat, adèo in rebus damnatis, quoq; etiam nullis, sunt aliqua remedia. Ligna quæ simul attrita ignè excitant, admonent nos ad eadem valere. Theophrastus commemorat arbores, quibus antiquitus fieri ignaria solebant, hederam, laurum, & tileam, Mnestor & morum addit. Ad ignem excipiendū aptissima ficus, oleaq;. Fomites tametsi ex multis fieri possunt, optimi ex nuce, ex Mnestoris sententia: fomites ex

tes ex attagena vocata, ex qua conceptaculum, terebrum ex lauro faciunt, non enim ex eisdem quod agat, quodq; patiat, ex rhamno, & ilice. Hedera & morus, vt diximus, & laurus, & ilicis glandes inflammationes leniunt, olea & rhamnus ignem sacrum. Ficus tonfillarum, ex Plinio, & iuglans mammarum inflammationibus valent. Sunt & herbae, quibus pro ellychnijs veteres vtebantur, (ne quid omittatur, in quo Naturae signum aliquod reluceat) quae villosa afferunt folia, & oleo delinita, accensam ferunt flammam. Possumus & ad naturales causas referre. Diximus in humana Physiognomonia villosos homines, calidos esse, & villosas plantas calidas, siccasq;. Sunt tamen qui villos in folijs ex humiditate prouenire dicant: nam alimentum parti supinae per pronam deferri existimant, quia madida semper, lanuginosaq; est, sed eos non recte existimasse dicit Theophrastus, nec id absq; propria natura euenire. Alimento per venas & nervos equè ambabus defertur partibus, ex altera enim ad alteram deferri nulla ratio est, quum meatus non habeat, neq; ima, quae subeat. Ego potius ad coelestem imbrem, & rorem suscipiendum dicerem, vt siccitas: vel feruor plantae humectetur, quo se possit sustentari. Theophrastus quercum quandam pilulam ferre dixit, comam gerentem lanaceam, mollem, qua in lucernarum luminibus vterentur, flagrat enim probe, vt galla nigra: Plinius ambusta sanare dixit. Verbasci genera tomentosa: inter ea duae sunt herbae phlomidis dictae, ellychnijs aptae: ad oculorum inflammationes valent. Althea lanuginosa: ad vuluae, & sedis inflammationes praestat, sic pulegium, dictamnium, & vrtica vitida lanugine donata, ad easdem valet. Chrysocome, seu stachis citrina mollicello vellere incana, pulmonum inflammationes sedat.

VINOSI NITIDI COLORES EBRIETATES SEDANT, ET
qui caput temulentia oppleant. Cap. XXV.

RIVS quam à coloribus discedamus, dicamus & illos plantarum colores, qui faciei inflammationes ex ebrietate referunt, & ad vini temulentiam sedandam valent, & si morbos diximus, qui totum corpus occupabant, nunc eos, qui partes, & à capite occurrit vultus, quae vini rubor occupat. Arbuti fructus crocato rubore infectus, vulgò *imbriagola* dictus, quod facie ebriosos repraesentet: eius capiti noxius est, ex Galeni testimonio. Sunt & purpurei hilares plantarum colores, qui vini colorem demonstrant, vt qui proprie amethystinum colorem referant, non secus ac amethystus crapulam sedat, arceatq; ebrietatem, dum sese igitur homines largius inuitant, ne forte longius prouocantur, vt nec pes, nec manus satis officio fungantur, adhibere debent quaedam ebrietatem prohibentia, quae amethysta dicuntur. Amethystinus color est, qui ad vini colorem accedit, prius quam eum degustet, in violam definit, fulgorq; quidam in eo purpurae, non ex toto igneus, sed in vini colorem deficiens, velut ex carbunculo refulgens quidam in purpura leniter roseus nitor. In oleuit mos antiquis, vt post coenam circumferrentur coniuuii corollae, quae struebantur ex versicolore florum commistis, non quod ijs illecebris visus, olfactusq; capiatur, vtpote quum flores miros essent odores, inenarrabilemq; colorum varietatem repraesentent, sed sapientum curiosa solertia scies in rerum natura antipathiam, nihilq; esse sine pari, flores capiti circumponendo, cum hausti liberius meri vapor arcem sensum obsederit, mitis aura florum naribus hausta succurrat, caputq; ab ebrietate propugnaculi vice tutatur: nam si calida praediti sunt natura, spiracula, quibus vinosus euadat vapor, laxat, si verò frigidis floribus, violis, rosisque ferta struantur, cranium refrigerant nimio plus vino iam calens, noxiisque halitus repellunt, quippe & sua vi astringunt, & odore capitis grauitatem corrigant. Quod ad compotantium commoditates inuenta sint corollae, nemo est qui nesciat. Quidius.

Ebrius incinctis phylira conuina capillis

Saltat, & imprudens utitur arte meri.

Sed florum exempla adducamus, quibus data est ebrietatem propulsandi proprietas. Viola sua fulgenti purpura vini colorem ostentat, sua dote crapulam, & capitis grauedines, impositis corollis, olfactuè discutit, ex Plinio. Rosa etiam purpuræ colore rutilat, roseum vini colorem repræsentans, cuius vsus in corollis nimius, vt rosalia dicerent veteres.

Pinguescat nimio madidus mihi canus amomo,

Lassenturq; rosis tempora sutilibus.

Hedera purpureis corymbis vinum æmulantibus, suis acinis præscriptis, à crapula tutos præstat. Tertulliano auctore, caput ab heluco, hoc est pridiani cibi oscitantia, & semi somno defendat. Liber vini repertor, quum medicamentum suauissimum simul, & vehementissimum adinuenisset, fertur hederam suis viribus huic repugnantem in honorem, ac prætium adduxisse, eaq; coronari bacchantes edocuisse, quo minus vini noxam sentirent: hedera sua vi frigorifica temulentiam restinguente. Non ab re demiratur Ammonius apud Plutarchum in Symposiacis huc fruticem in corollis torqueri, quum suo frigore merum restinguere credatur. Ex hedera etiam poculum, cyssibium dictum in conuiuijs duplici ratione circumferebatur, & quod, vt diximus, vini temulentiam arceret, & quod cauponum fraudes, qui vinum aqua milcent, eo vase deprehenderentur. Iridis flos peramæno purpuræ colore nitet, non solum vinolentiam discutit, sed dum estur, vt Africanus scribit, os vinum non obolet, quamuis copiosius haustum fuerit. Brassica, quæ plus cæteris rubescit, expugnandæ ebrietati accommodatissima est, si ex illius cauliculis succus expressus deglutiat. Amygdala purpureo flore est, viniq; colorem imitatur: tribus, vel quatuor amygdalis amaris præsumptis, vini noxa aufertur, ex Plinio. Narrat Plutarchus Chæroneus apud Drusum Tiberij, Cæsaris filium quendam Medicum commessari solitum fuisse, qui omnes bibendi certamine prouocaret, neminiq; cedebat in vini potu, is tadem depræhensus est, antequam biberet, quina, senaue commesse amara amygdala, quo minus temulentia tentaretur, qui verò ea deuorare veruisissent, ne paucillum quidem eiusmodi potu resistebat, quod idem Athenæus retulit secundo Diphnosophistarum volumine, sic de ceraso, persico, & cornu, putandum. Cœruleum eryngium Apuliæ nitidissimo purpuræ colore vidimus: præsumptum crapulam arceret. Myrthi bacca purpureæ sunt, & vinosæ: genus vnum inter cætera præsumptum, vinum, & crapulam arceret, quod feruefactum aliquantum, eius semine exprimitur, alias enim acorem contraheret. Granati vinum verè vinum imitatur, ebrietati confert ex Auicenna. Crocum qui prius biberint, crapulam non sentiunt, ebrietati resistit: coronæ quoq; ex eo mulcent ebrietatem, ex Plinio. Santalum rubrum vini colorem imitatur, immò scamnidici, qui vinum mentiuntur, ex illius rasura conficiunt, Auicenna crapulæ conuenire dixit. Non omittendum marinam vuam, quæ colorem, & vuæ similitudinem satis perbellè mentitur, & botryones, in vino putrefacta, vini tædium affert ijs, qui inscij biberint, ex Plinio. Amethystræ herbæ folium meracioris vini colorem æmulatur, hanc contra ebrietatem pollere aiunt. Plutarchus Symposiacorum tertio demonstrat baccharem somnos allicere, & ad placidam quietem potos perducere, causariq; leuem auram, blandumq; odoris effluuium, quo in temulentorû corporibus inæqualitates obortæ dissipentur, conciliataq; tranquillitate, crapula retundatur, excoquiturq; cuius flos in purpura candicat.

ANIMALIA, QUAE NOCTV VIDENT, AD NYCTALOPIAM
valere. Cap. XXVI.

SVMMA Dei bonitas ostendit nobis animalia, quæ noctu vident, ad lusciosos, & nyctalopas valere. Celsus Medicinæ tertio, de imbecillitate oculorum tradens, dicit, qui interdiu optimè, noctu nil cernunt, quod in foeminis benè respondentibus menstruis non euenit, eos, qui eiusmodi morbo patiuntur, à Græcis nyctalopas vocari, à Latinis lusciosos. Nos animalia, quæ interdiu ferè nihil, noctu clarissimè cernunt, ad lusciosos valere pronuntiamus: nam virtutem, & qualitatem eorum nobis communicantia, faciunt, vt noctu videamus. Sed quæ animalia sint, quæ interdiu parùm, noctu satis cernant, cognoscamus. Scitote animalia, quæ cæca nascuntur, noctu vident, & quæ cæcis oculis nascuntur, ea sunt, quæ acutis vnguibus sunt. Sola inter quadrupedes aduncis vnguibus catulos videntes parit læna, ex Democrito, quia imperfecti nascuntur, quod vterum matris vnguibus lacerent. Ex hoc falsam Philosophorum coniecturam pronuncio: nam si cæcos pareret animal filios, imperfectos æderet, sed in Natura nil, nisi perfectissimum nascitur, sed cæcos hos partus ostendit nobis Natura, ea animalia ad nyctalopas valere. Capras non minus noctu cernere, quàm interdiu tradit Plinius, immò oculi eorum in tenebris splendent, lucemq; iaculantur: ideo si caprinū iecur comedant, restitui vespertinam aciem his, qui nyctalopas vocant. Dioscorides & Galenus caprini iecoris inassati sanies decidens inuincta, lusciosis prodest, & dum coquitur, apertos oculos habeant, & eos vaporari ijs præcipiunt, prodest & in cibo tostū. Celsus ait: Laborantes inungi oportet sanguine iocinoris, maximè hircini, sin minus caprini, vbi adassum coquitur, excepto, atq; edi quoq; ipsum ieiuno debet. Eiusdem generis, oues sunt, noctuq; vident, ob id ouium iecur nyctalopas sanat. Decocto quoq; eius oculos abluere suadent, ex Plinio: efficacius quidem fuluæ ouis. Ouis candida etiam iecur discoctum cum aqua madefactum, contritumq; & superpositum nyctalopas curat, ex Marcello: nam qui candidos oculos habent noctu melius vident, ob id candida dixit Marcellus, non fuluæ, vt Plinius. Lupus nascitur cæcus: noctu videt, & vagatur. Oculi lupini splendent, lucemq; iaculantur, Plinius, & Oppianus. Acerrimi, & acutissimi visus, vt nocte intempesta, vel Luna ipsa silente lucis vltura fruitur, hinc *λυκιδος* crepusculū appellatur, quum lucem is solis Naturæ munere perceptum habeat. Lupino adipe fricare oculos contra lippitudinem prodest, ex Plinio. Lupi excrementis circumlini suffusos prodest, cinere eorum cum attico melle inungi. Oppianus & Sextus. Oculus lupi dexter, si hominis dexter laborat, sinister, si sinister, glaucomata extenuat, & tollit signa, Sextus. Hyæna ex lupi genere, cum eo multa communia habes, grassatur noctu, noctuq; insidias tendit, quum acrius tunc cernat, interdiu hallucinetur, ex Oppiano. Causam tradit Aphrodiseus cur hyæna noctu videat, interdiu ferè nihil: glaucomata iocinoris recentis assari sanies, cum dispumato melle inuincta, sanari dicit Dioscorides. Hyæna fel aciem oculorum exacuit, & caligines discutit, claritatem excitati melius inuererato medicamento, eiusdem sanari argemas, & subcruentas excrecentias in oculis. Mus cæcos filios parit, noctu furatur, interdiu latitat: murium capitum, caudarumq; cinere ex melle inuincto, claritatem visui restitui dicunt, multumq; magis gliris, aut muris syluestris cinere, ex Plinio: nam & glires cæcos pariunt filios. Vrsus cæcos parit catulos, noctuq; vagatur. Horatius.

,, *vespertinusq; circumagier vrsus ouile.*

Obscuritatem oculorum fel inuinctum cum hyæna, & diu exagitatum eximit, ex Marcello. Vulpes cæcos parit filios, noctuq; vagatur: vulpinam linguam habentes in armilla, lippituros negat Plinius: albuginis detergendæ efficax remedium, si viuam capies, eiusq; linguam

linguam præcides, ipsamq; viuam dimittes, linguam arefactam phœnicio ligabis, & collo suspendes, ex Marcello. Noctua inter aues vncungues & carniuoras non parit cæcos, propterea eius oculis insita vis, quæ tenebras penetret, & Luna etiam silente videt: noctua dicta, quòd noctu videat. Varinus & Eultrathius ob nimis siccū & tenuē oculi humorem, interdū obcæcari, in tenebris visu valere dicunt. Noctuæ maris cerebrū in collyrio adhibitum, aufert prauitatem videndi de nocte, ex Rhase. Vlula eiusdem speciei: vlulæ fel prædicatur ad albugines, suffusiones & caligines: & adeps ad claritatem, ex Plinio. Vespertilio nomen à vespere habet, qua videt. Ouidius.

*Tectaq; non syluas celebrant, noctemq; perosa,
Nocte volant, seroq; tenent à vespere nomen.*

Cinis vespertilionis acuit visum, ex Auicenna, & cum melle medetur suffusioni. Bubo hebes, vt cæteræ nocturnæ aues, deserta colit, dira & inaccessa, noctis monstrum: bubonis oculorum cinis collyrio oculis claritatem facere promittit Plinius. Cato cæcos parit filios, oculi in tenebris effulgent, radiantq;, & tam acutè cernunt, vt in cauernis etiam tenebrosis, tanquam in luce, omne conspiciant: oculorum vitia sanat, restituitq; visum etiam post anni cæcitatem. Capite cati nigri in olla vsto, eiusq; cinere per canalē pennæ in oculos sufflato: remedio ad Hippocratem relato. Hirundo cæcos parit filios ex omnibus, quibus numerosus partus, ex Plinio, noctu vigilat, & dimidium somnum perficit, ex Aeliano: obtalmiam sanat, & oculorum vitia eius cerebrum ex Plinio, & Galeno. Auium nonnullæ imperfectos, & cæcos pariunt filios, scilicet quæ parua corpore, multos filios progenerant, vt pici; esus assiduus suorum pullorum, visum auget ex Plinio, sic vt nyctalopiæ medeatur, spiritus reparat visuos, & obscuritatē tollit, ex Gordonio & alijs. Castor noctu progreditur è latibulo: castoreum claritati oculorum plurimum valet cum melle actico inunctum, ex Plinio. Rana noctu vagantur, mares cantu foeminas ad coitum inuitant, quos vbi allexere, noctu in continuum expectant coire, quippe in aquis non possunt, & noctu cum magna securitate complexibus indulgent, cum interdū ob metum non volunt, ex Plutarcho. Flagrant tantisper oculi lucernæ modo: echinum comburi cum viperinis pellibus, ranisq; & cinere aspergi potioni iuuant Magi Pliniani claritatem visus promittentes. Cancris noctu vagantur, marinæ testudines etiam noctu egrediuntur, quum in aqua nunquam dormiant, oculi longè, lateq; fulgorem iaculantur, quarum pupillæ candidissimæ & lucidissimæ quum existant, eruuntur, vt vel auro includantur, vel monilibus imponantur, ex Aeliano: fel testudinum oculorū claritatem facit, cum melle inunctum suffusiones, & omnia oculorum vitia sanat, ex Plinio, Galeno, & Asclepiade. Vranoscopus piscis à Græcis καλλυόνιος, quasi pulchri nominis piscis, Oppianus *ήμεροκόττιν* appellat, quod noctu vigil. interdū dormiat prædæ quærendæ causa, ob id etiam *νυκτεπίς* vocetur. Oppianus de eo canens.

Stultitia insignem memor abimus hemerocætem,

Segnitieq; omnes superantem, quos creat equor.

,, dies totos fulua prostratus arena

Dormit, noctu autem vigilat, solusq; vagatur:

Nycterida hinc etiam appellant.

Animalium quorundam singulariter bilis à Medicis laudatur, tanquam aciem exacuat oculorum, & suffusionum initia digerant, veluti piscis, quem vocant callyonimum, hyæna, & scorpionis marini, Dioscorides, Galenus, cæteriq;.

Sicuti visus animalia, oculorum vitijs medentur, valentq; nobis ad re-
 tufam aciem clarificandam. Diximus animalia, quæ cæcos pariebant fi-
 lios, nunc quæ apertis oculis nascuntur, vt demonstret nobis Natura
 ad claritatem, & oculorum vitia valere. Exempla hæc ad comproban-
 dum nostrū propositum aduocabimus. Leæna solū parit animal ocu-
 lis apertis. Plutarchus in Symposiacis inter quadrupeda, quæ vngues
 habent, sic etiam Democritus dixit, diu venatur, non noctu, acutissimi visus est,
 dicta *παρά το λείων* ob excellentē visum, Porphyrio authore, & Homerus *σμερδαλέω: ὃ λέοντε*,
 quod splendere significat, *λεώ* Græcis video, vnde leoni nomen, quod acie oculorum
 præ cæteris animalibus valeat, vt scribit Manethon in libro ad Herodotum. Ipse som-
 nos vnquam admittit, sed patentibus oculis somno frui videtur: fel eius aqua addit cla-
 ritatem oculis inunctum, ex Plinio, Galenus cum melle albugines delere dixit. Lepus,
 non vt magna fide pedum pars, partū cæcum ædit. Plutarchus sensoriorū excellentia, vt
 visus, maximè præstare dixit. Aelianus noctu cibum capere dixit, Xenophon videndi
 acie minimè esse acuta, Pollux lepori oculos esse indefessos, nam dormit apertis oculis,
 vigilat clausis, immò cum cætera membra somnum capiunt, interea tantum oculi vi-
 dent: leporis fel melle inunctum clarificat visum. Aquila apertis oculis pullos exclu-
 dit, immò exclusos contra Solis radios opponit, maxima videndi acie valet, inter aues
 oculorum acie acutissima principatum sibi vendicat, ex Aphrodiseo, est enim tanti ob-
 tutus, vt cunq; super maria immobili penna feratur, ne hominū patet obtutibus, de tā-
 ra sublimitate pisciculos natate videt, & instar tormenti descendens, raptam prædam
 pedibus ad litus trahit. Contra Solis radios suum obtutum non flectit, & pullos suos
 vngue suspensos Solis radijs obijcit, non conuiuentem pro genuino agnoscit, qui ve-
 rò flexerit obtutum, tanquam degener, proijcit è nido, Aristoteles, Aelianus, & Oppia-
 nus: Fel aquilæ admisceri ocularibus medicamentis Galenus tradidit. Plinius aquila-
 rum fel si vnà cum attico melle inungatur cui hebescunt oculi, planè visum recupera-
 bit, redditq; oculos acutissimos: idē de cerebro produnt. Accipiter quasi minor aq-
 uila, apertis oculis nascitur. Aegyptij Apollini sacrum habent, quia cum Apolline in mul-
 tis conuenit, quod de auib; soli accipitres semper nullo negotio Solis radios intuen-
 tur, neq; intentis oculis sursum, neq; iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offen-
 duntur, *ἱεραὲ ἰερώταται ἢ λίω ἀπολλωνι*, idest accipiter sacer est Soli Apollini: quapropter ob ocu-
 lorum splendorem Soli etiam sacer videri potest. Apollinem quidem ipsum in accipi-
 trem aliquando mutatum, & Deucalionem ab eo in eandem auem mutatum innuunt
 Varinus, & Eustrathius in Homerum. Refert Porphyrius veteres appellasse Solem lacer-
 ram, leonem, draconem, & accipitrem. Aegyptij Osyridem sæpè accipitris forma expri-
 munt, quod excellat hæc auis acie videndi, ex Plutarcho libro de Iside, & Osyride: acci-
 piter decoctus in rosaceo efficacissimus est ad inunctiones omnium in oculis vitiorum,
 ex Plinio. Miluus, vt accipiter, nascitur ex accipitrum genere, magnitudine sola differt,
 Politianus miluinos oculos pro acutissimis ponit. Milui iecur ad omnium oculorum vi-
 tiorum inunctiones laudatur, ex Plinio. Vultures medij sunt inter miluos, & aquilas: ex
 omnibus animalibus miluus perspicacissimi visus est, vt qui oriente quidem Sole in Oc-
 cidentem, ex Occidente uerò in Orientem prospiciat, atq; è longissimo interuallo quæ
 sibi vsui sunt, comparat edulia: quamobrem Aegyptij aspectus significantes vulturem
 pingunt, ex Oro. Ad eadem valet, quæ aquila, ex Aesculapio: lusciosus vescatur milui
 iecore assato, eoq; illinatur, ex Archigene apud Galenum, & ad omnia oculorum vitia,
 ex Sereno, Marcello, & alijs. Serpens apertis nascitur oculis: nam illicò ex ouo exclu-
 sus ambulat, & videt sicut lacerta, acuti visus est, & dracones græco verbo dicun-
 tur à

tur à *δέρμα*, id est aspicio: & diximus Apollinem draconem vocari à visus acutic. Horatius ad id in Sermonibus.

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum?

Quam ut aquila, aut serpens Epidauricus.

Viperæ carnes si coctæ edantur, claritatem oculis afferunt, ex Dioscoride. Crocodili in terra excludunt, simul ac primùm niti possunt, aquam prosequuntur, licet in aquis cæcus, extra perspicacissimus, ex Herodoto, & Aristotele. Ante omne reliquum corpus, oculi eius ex profundo aquæ emergunt, ob id Aegyptij Solis ortum significantes, geminum oculum crocodili, & occasum significantes, capite inclinato pingunt: eius sanguis claritatem visus inunctis donat, & hebetudines sanat, ex Plinio. Ranæ ex ouis exclusæ oculis insignes sunt: cuius cinerem ad oculorum claritatem valere diximus. Pisces sine palpebris nascuntur: ad oculorum vitia valere monstrantur: ob id omnium fel ad oculos valet, vt coracis, scorpij, hirundinis, vranoscopi, muli, raia, galei, & in aphij non nisi oculi conspiciuntur.

ANIMALIA, QUIBVS OCULI EXCAECANTVR, ET DEN-
 uo renascuntur, ad vlcera, & oculorum cicatrices
 valere. Cap. XXVIII.

EST quorundam animalium proprietas, vt confossis oculis, denuò renascantur, id nobis prouida rerum Natura demonstrauit, vt ad nostrorum oculorum cicatrices, ictus, & vlcera eorū sanguis opem præstare posse non ignoremus. Id Celsus suo Medicinæ libro indicauit in quicens. Si extrinsecus interdum ictus oculorum læserit, aut sanguis in eo suffundatur, nil commodius est, quàm sanguine columbi, palumbi, vel hirundinis perungere, neq; id sine causa fit, cum earum acies extrinsecus læsa, interposito tempore in antiquum statum redeat, celerrimeq; hirundinis: vnde etiam locus subulæ factus est, per parentes id herba restitui, quod per se sanescit, eorum ergo sanguis nostros quoq; oculos ab externo casu commodissimè tuetur, hoc ordine, vt sit hirundinis primus, deinde palumbi, minimè efficax colom bæ illi, & ipsi, & nobis. Pul-
 lorum hirundinum ad huc recentium oculos, si quis stimulo eos vexarit, renascere, & cernendi vim postea recipere, ex Aristotele sexto historiarum habemus. Falsum est ergo pullis oculis captis chelidonia herba per matres adlata claritatē visus restitui posse: Dioscorides hirundines, vt ficedulæ in cibo acuti visus medicamentum præbent, Aelianus ad oculorum medicamenta viuas hirundines cremari iubet. Hirundinum pulli plena Luna excæcantur, restitutaq; earum acie, capita comburuntur, horum cinere cum melle vtantur ad claritatem, ad dolores, lippitudines, & ictus. Sed Aristoteles quarto de generatione animalium volumine, statim quum de quibusdam animalibus egerit, quæ cæcos excludunt pullos, subiecit. Quamobrem si quis nuper in lucem æditarum hirundinum oculos pungat, visus incolumes reddantur, negatq; per matrem oculis pullorū restitui visum, quum hæc Naturæ decretis aduersentur, quæ sanxit, orbos in priorem habitum non regredi, sed perfectis tantum. Ijs verò quæ fiunt, si læsum fuerit aliquid, id oriri denuò potest, iacturaq; partium alicuius potest resarciri, quum genitalis facultas lege Naturæ inchoatum opus adhuc absoluens non euauerit, sed delineationis fungens munere, nacta materiam, denuò restaurare potest, nam exclusi hirundinū pulli non vident, imperfectiq; æduntur in lucem, quæ dum oculis non dum absolutis ad huc infideat genitalis aura, punctos, erutosq; potest reparare. Sed hoc mihi falsum videtur, quod solis aliquibus animalibus data est facultas, proprio Naturæ muneræ, vt mortalibus demonstraretur, quod ad oculi vulnera, & ruptas tunicas conferre possint.

possint. Palumbus post hirundinem ex Celso sequitur: ad ictus oculi palumbi sanguis, & oculis cruore suffusis, lusciosis ex Dioscoride, illinitur. Columba oculorum suffusionibus, lusciosis, recentibusq; vulneribus suo sanguine praeualet, ex eodem: nam sub ala ad hunc usum inciditur, quoniam suo calore utilior est, superimponi oportet plenum è melle decoctum, lanamq; succidam ex oleo, aut vino, Plinius, Sextus, & Marcellus, sed Galenus hyposphagmata. Quum enim oculis illatae sunt plage, oboriuntur ex eis cruentae suffusiones statim in principio, tunc ad dolorem compescendum facit sanguis columbinus instillatus, praesertim ijs, qui extremis plumis exprimitur. Turtur & si à quopiam non describitur, quum ex eodem genere sit, facile ei confossi oculi resanari possunt: & eius sanguis ad eadem valet. Plinius turturis sanguis oculis cruore suffusis eximie prodesse scribit, & Marcellus ad oculos ictu cruentos. Sed alia exijs, quae Celsus scribit, cognouimus experimenta, & fortasse potiora ad eosdem effectus: nam lacertae oculi etiam resanantur. Legimus quippe in Aeliano hanc historiam. Non hic antiquorum multis testimonijs opus est. Quum quidam lacertam magnam, & optimam comprehendisset, atq; stilo excecasset, eademq; in fictilem ollam recentem vtrinque eatenus exiguis foraminibus pertusam posuisset, ut ne spirare fera prohiberetur. Idem ferreum anulum, quum esset gagatis lapidis, & nouem signa impressa posuisset, quorum quotidie vnum deleteret, post ubi non signo sublato, ollam reclusisset, lacertam vidimus oculorum visum recepisse, quod non ex amici superstitione, sed ex sua proprietate euenire cognouimus, quippe quum lacertae senectute oculi excaecantur, intrant in parietis foramen contra Orientem, ad ortum Solis intendentes, & illuminantur. Ex Isidoro etiam id affertur, cuius cinere ad caligines cum melle acriter valere dixit Plinius: sanguis eius ad visum, ex Auicenna, & cerebrum ad suffusiones valet. Lacertus, inquit Plinius, pluribus modis ad oculorum medicamenta venit. Aliqui enim viridem indunt nouo fictili, ac lapillos, quos vocant cincedia, qui inguinum tumoribus alligari solent, nouem signaculis signantes, & singulos detrahunt per dies, nono emittunt lacertam, lapillos feruant ad oculorum dolores. Alij terram substernunt lacertae viridi excaecatae, & viam vitreo vase includunt ex ferro solido, vel auro, quum recepisse visum lacertam apparuerit, per vitrum emissa, & anulis contra lippitudinem vruntur. Quidam viridem longo collo in fabuletis nascentem comburunt, & incipientem epiphoram inungunt, item glaucomata. Marcellus addit aliqua. Lacertam viridem excaecatam acu cuprea, in vas vitreum mitte, cum aureis anulis, argenteis, ferreis, electricis, si fuerint, aut etiam cupreis, demum gypsis, aut claudes diligenter, atq; signabis, & post quintam, aut septimam diem aperies, lacertamq; sanis luminibus inuenies, quam viam dimittes, anulis ad lippitudinem ita vteris, ut non solum digitis gestentur, sed etiam oculis crebrius applicentur, ut per foramen anuli visus transmittatur, obseruando in loco nitido, & herbido deponatur ampulla, & cum lacerta discesserit, tunc anuli colligantur. Obseruandum etiam cum Luna vetere, idest nonadecima in vigesimam quintam, Septembri mense, quod remedium quandiu tecum habueris, oculi non dolebunt. Restituitur etiam crocodilo visus. In aqua enim hebes est, extra perspicacissimi visus, Aristoteles, & Plinius ex eo, & Aristoteles ab Herodoto. Qui crocodilum intra aquam caecum dicunt. Fabula est in Aegypto spinosa caule, qua de causa crocodili oculos ferit, quum saepius fabulae spinosae occurrat, nisi ex propria oculi natura resanarentur, imperfectum esset à Natura creatum id animal. Plinius aquatici crocodili sanguis claritatem visus inunctis donat, & cicatrices oculorum emendat. Vtriusq; crocodili terrestri, & aquatici sanguis visum sanat, & cicatrices emendat. Crocodilea ab eodem describitur, & huius crocodili ad oculorum vitia, suffusiones, & caligines & collyria valere à Tralliano describitur. Lacerti species stellio est, cuius sanguis, vel stercus ad oculorum hebetudines, & caligines valet. Sunt & serpentes è lacertorum genere, & si illis oculi eruerentur, fortasse hoc modo restituerentur, in extrema senecta hebescunt, foeniculo restitunt: ad oculorum

aciem valent, ex Dioscoride, & alijs vt diximus. Viperæ totius cinis, quæ tota in vas no-uum fictile coniecta fuerit, additis foeniculi vncijs duabus, & thuris grano, deinde coo-perto argilla circumlita testa, & fornace combusta, oculorum lippitudines, & albugi-nes pariter illinit, adhibitis collyrijs, aut per se tantum. Anguiū adeps sanguini mistus ruptas tunicularum partes sanat, & membrana suæ senectæ cum earum terra, si adfue-rit, claritatem facit. Mustelæ oculis punctim erutis, excæcatifq; eadem quæ in lacertis, anulis faciunt: eiusdemq; cinere ad suffusiones vtuntur.

*PLANTAE, QVAE ALIORVM VISCERYM SIMILITVDI-
nes referunt, is medentur. Cap. XXVIII.*

SVNT & plantarum aliæ partes, quæ internos partium morbos ostendunt, & ad eisdem valent. Papauer spumeum herbula est tota alba, & spumosa tota, demonstrat spumas ex ore flentes comitalem morbum patientiū: Dioscorides mederi comitialibus dixit. Saponaria manibus agitata, multam affert spumam, fortassè ad idem valet, sed non dum exploratæ virtutis. Hippoglossum alterum folium gerit maximè acutum, non sine maximo aspicientium miraculo, & Naturæ raritate: ad laterum puncturas valere neutericorum constat experimento. Quercus inter alia excrescentia fert gallam, quæ lienis fibras sua similitudine imitatur, cuius cinis ex aceto potus, lienem consumit, ex Plinio. Cancer sua forma pectus ostendit, pectoris infirmitati medetur: ob id decoctus, & esitatus ei prodest, qui tabe conficitur, ex Dioscoride. Testudo idem ostendit: Leonellus Fauentinus ad phthysicorum remedia carnem testudinis admiscet.

*PLANTARVM, VEL ANIMALIVM PARTES, QVAE LAPID-
um durities, vel ipsos ostendunt, ad calculos valere. Cap. XXX.*

MULTIFARIAM, multisq; modis ostendunt plantæ quomodo calculorum cruciatibus, & carnificinis occurri possit, duritiem demonstrando in feminibus, vel similitudinem illius, ita & in animalibus lapides, vel eorū imagines oboriuntur. Ad exempla conuocabimus lithospermon, ex femine nomen accepit, illud proferens lapidea duritie; quod calculos frangit. Plinius nequicquam inter herbas maiori miraculo aspexit, tantus est decor, velut artificum arte alternis inter folia candicantibus margaritis, tam exquisita difficultas lapidis ex herba nascentis: ijs lapillis dragmæ pondere potis in vino albo, calculos frangi, pelliq; constat. Lachryma ioppea semen filiceum affert, lithospermo affabrè quidem consimile, immò pertinacius, medio pertusis, & filo traiectis præces computamus: est quoq; ad calculos renum, & vesicæ saburræ polline, & decocto vulgatum præsidium. Nascuntur & in medio frondium rusci bacca, osseo intus nucleo: ad renum dolores, & difficili vrinæ valet semen in vino potum; aut aceto calculos frangit. Quercus lapillos magna ex parte gignit, dicit Theophrastus, & Plinius ab eo. Quercus aliquando & pumices gignit, argumento nobis esse possunt, quod ad eximendos calculos clarè valent. Sunt & lapilli, vel pilulæ in radicibus plantarum alligatæ, dependentesq; quæ ad calculos etiam valere demonstrat similitudo ipsarum. Cypri radices oleis similes ad calculos valent. Thrasi eius species. Canini graminis species subtus bulbosa, pluribus globulis dependentibus, ad expellendos calculos vtiles. Pœonia foemina suis granis calculos eiecit. Saxifragiæ genus, cuius radices in globulos diuiduntur, ad idem valent. Oenantes ad renum calculos neutericorum experimento. Mespili ossa durissima, præstant ad idem. In capite multorum piscium lapilli sunt, qui ad frun-

ad frangendos calculos valent. In capite luporum, canthari, coracini, vmbriæ, lari, mœnæ, scorpionis, & si Plinius in cauda dicat, cephalî, cestri, mustelæ, tinæ. Cammari in capite etiam lapillos habent rotundos, quibus vtuntur Medici ad calculos expellēdos, sic etiam cancri, astaci, & etiam lapides, qui in spongijs reperiuntur. Tradunt onagrū calculum facere, quem, quū interficiatur, reddere vrinā liquidiorē initio, sed in terram spissantem se, est autem rarum inuentu, nec ex omni onagro, sed celebri remedio ex Plinio: cuius vrina lapidem in vesica frangit, ex Galeno, & Auicenna. In iecore apri inueniuntur lapilli, sicut in vulgari sue, duritiæ lapillis similes, candidi, quibus contritis, & in vino potis calculos pelli aiunt ex Plinio. Lynx occultat in terram vrinam suā, quod vbi concreuit, ac conglutinatur, lapis efficitur, ad muliebrem mundum expetitus, ex Theophrasto, Diole, Aeliano, & Plinio vesicæ calculos eo potu elidi. Ouidius.

*Victaracemifero lyncas dedit India Baccho,
Equibus (vt memorant) quicquid vesicæ remisit,
Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.*

Cuius vrina, siue succinum præstat ad calculos. Aleæ gemma in ventriculis gallinæ inuenitur, fabæ magnitudine, cristallina specie, ex Plinio, & inter remedia calculi lapillorum meminit, qui in gallorum vesica reperiuntur. Sed puto mendum in textu, quū aues vesicæ careant. Recentiores quidam in gallo castrato. Gallus castratus quinto, vel septimo anno lapidem creat aleæ nomine, Dioscorides in ventre dixit, Albertus in capite, ab amico in ventre repertum audiui. Dicunt in capite rubetæ reperiri lapillum, quem eximi panno puniceo dicuntq; ad calculos valere. Ego nunquā inuenire potui, sed quos dicunt rubetæ esse, & crapodinos dici, in mineris nasci vidi. Iudaicus lapis glandis effigie, maxima duritiæ insignis, calculos in vesica comminuit ex Dioscoride. Lapides in spongijs reperiuntur, qui vesicæ calculos, in vino poti, rumpunt. In iecore apri inueniuntur lapilli, sicuti in vulgari sue, aut duritiæ lapillis similes, candidi, quibus contritis, & vino potis calculos pelli aiunt ex Plinio.

LOQUACIA ANIMALIA COLO MEDENTVR.

Cap. XXXI.

LOQUACIA animalia colicæ passioni non obnoxia, vt etiam loquaces homines, nimia enim garrullitate flatus, ex quo sæpe morbus exoritur, eximitur, nobis igitur eorum imprimentes qualitatem, eiusmodi morbum tollunt. Turtur loquacissima est, nec solum ore, sed posterioribus partibus cantando pedit. Turturibus proprius est alui crepitus, & pro uerbio fertur in eos, qui loquaces sunt. Hic turture loquacior. Menander huius pro uerbij mentionem facit in comœdia, quæ inscribitur Plotius, atq; eiusdem etiam Democritus in Dramatico opere, quod Siciliam inscripsit, meminit poetica corporis parte clamare, ex Aeliano. Aetius turtures & palumbos colicis conuenire dixit. Palumbus vere gemit, hyeme multis diebus, & solstitij tempore. Cicada obstrepera, & assidue vocalis, clamando disrumpitur: Dioscorides & Galenus cicadas colicis edendas propinarunt. Carduelis multum canit: assa, vel in cibo sumpta, iliacos, & colicos perfectè curat. Alauda vocis modulatione mirificè delectat, caueis inclusa, captiuitatis oblita, vix diei horam sine cantu præterit: alaudam ad colicos valere ex Dioscoride, Galeno, Aetio, & omnibus diximus. Hirundo garrula est, colicis fert opem, ex Marcello. Merula noctu, diuq; madulatur, in cibo torminosus prodest, & sic de cæteris.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM
LIBER SEXTVS.

PROOEMIUM.

EXPLICATIS iam plantarũ similitudinibus, quæ arguto Naturæ opere hominum, & animalium partes exprimebant, superest eas similitudines explicare, quæ ab actionibus oriuntur, mox ad mores progrediemur, ut partitionem, quam ab initio proposuimus, ex amussim exequamur. Sed actiones, non ut Medici, aut Philosophi vocamus nam, Theophrasto authore, scimus plantas actionibus carere, sed vocamus actiones nascendi, generandi, crescendi, pariendiq; modum, & quo amore se prosequantur, horreant, & se inuicem alliciãt, tempora obseruando, quibus nascuntur, aliasq; similes actiones, ex quibus sedulus Phytopta multa poterit augurari Naturæ secreta. Nil enim temerè, aut frustra in plantarum familia confictum est, sed rato modo, ordinatis causis, accurato numero, tempore, et loco opportunis. Ab initio igitur ortum, incrementum, & fructificandi modum intuebitur, ut suis meris, verisq; similitudinibus, quibus operantur, suarum facultatum admoneamur. Et primò à semine incipiemus.

STERILES PLANTAS STERILES HOMINES REDDERE.

Cap. 1.

PLANTAE omnes certis anni temporibus silent, certis deinde in caules inolefcunt, tandem in flores, & fructus exeunt. Semen est finis, & postremum illud, ad quod destinatur planta: ad sui generis propagationem. Theophrastus appellat semen perfectissimum Naturæ munus: non prius ostendit flores, quàm caules eliciat, nec prius in flores exit, quàm suo foetu prægnans partus gestiat. Quùm semen proritat, rigit humana virga, semen latura planta, caulem erigit, utpote quæ non nisi seminis causa caulè promat. Flos mulierù menstruis responderet, nō concipiet mulier, nisi menstruum apparuerit, foecūditatis argumentū, sic nec semē ostendit planta, nisi florū præludia apparuerint, quibus futurus partus præfagitur. Aristoteles in Problematis stirpes ad semē tantūmodo viuūt, & cū semen tulerint, exarescunt. Omne olerum genus post foeturam arefcit; cætera & si primo anno semen ferre nō possint, post latū semen intereunt. Ob id Natura semina tantis munimētis, & inuolucris tegit ab animalū morfibus, & à tempestatibus, ne putrescerent. Ait Alexander Aphrodiseus. Natura cum seminum ortum, vicefcq; succedendi perpetuas molitur, protegenda, occultandaq; semina, quæ ortum præstarent, censuit. Ad summam propria plantarum munia sunt, sementigera esse. Sed permultæ sunt herbæ, quæ nullo seminio fruuntur, sed à fertiliū choro exploduntur. Theophrastus ait, aliæ frugiferæ sunt, aliæ steriles, aliæ ad folia usq; tantummodo veniunt, aliæ caulem, & florem attollunt, sed fructum nullum pollicentur, nisi aliquid sine flore frugiferum sit. Felices arbores Cato dixit, quæ fructum ferunt, infelices, quæ nō ferunt. Plinius infelices existimari, damnatafcq; religione, quæ neq; feruntur vnquā, neq; fructum ferunt. Flos arborum gaudium est, sed hoc negatum plerifq; namq; nec omnes florent, sed sunt & tristes quædam, quæ non sentiunt gaudia annorum, nec flore exhilarantur, natalesuè pomorum recursus annuos versicolori nuntio promittunt. Sed Dij boni vnde hoc est, quod hæc mirabilia ex Naturæ officina prodire videntur, ut multis arboribus fors, natiuaq; conditio sine caule, & flore sit, & semine? Hæc aduersantur ijs, quæ supra à nobis dicta sunt, plantas ad concipiendos, alendos, tutandosq; fructus productas esse. Est igitur imperfecta Natura, ut frustratæ operæ arguatur? vel à suo desistit munere? Sed scitote, nil rerum ipsa mater, eademq; parens Natura sine maxima ratione facit, immò vbi manca, & irrita videtur, ibi magnificentior, & admirabilior existit; portento hoc, & paradoxo ad sua opera contemplanda, vestigandaq; mortales admonet; nam plantas illas spadonias, siue eunuchias fecit, ut conciperemus ad atocia, ad partus intercipiendos, & ad sterilitatem valere, ut turpi illo de honestamēto homines ab eorum usu, & esu auerteret. Diximus iam in humana Physiognomonia gibbos, cæcos, eunuchos, & claudos perditis, fugiendisq; moribus obnoxios, & quanto nobiliora erant membra, quibus homo deficiebat, ut circa caput, cor, & genitalia, eò inhonestiores mores denunciare: sic & in ijs partibus deficiens Natura in plantis, in quibus generationis data est facultas, inter cæteras maximè necessarias, pessima nobis spondet, utpote sterilitates, & abortus. Sed si nasutulo aliquo minus satis hæc nostra Phyto-
gnomonica facient, sed ad decantatas qualitatū causas reducere concupierit, sciat plantas propria, vel loci genio siccitate, minus caules, flores, & fructus producturas. Diximus syluestres plantas, vrbanis sicciores, minus foecundas esse, & parcius fructificare. Et lapidosa, & exucca loca, vel steriles, vel paucioris fructus plantas, ex alimenti paucitate producere, quia humoris indigna, & concaua loca ex humoris vbertate fructuofiora, at quæ natura sicca sunt, desiccare semen, & sterile reddere docent Medicorum dogmata. Sed ad exempla accedamus. Ibcus Pythagoricæ familiæ Philosophus author est, lactucam ex caulem, quæ in latum diffunditur, eunuchion dici, quasi spadoniam,
& à mu

& à mulieribus astylida, quod hæc maximè non modo fœcunditatem minuat, sed si quos substulerit filios: ineptos, & amentēs, & progenitorum ingenio degenerantes, progignet, & qui hoc olere continuò vescantur, pigerrimos ad coitum fieri, vt in eis emarcescat Veneris alacritas. Nicander Colophonius scriptum reliquit, Adonidē Myrrha filium, quum eam deuorasset, ab apro fuisse interemptum. Addit Callimachus Venerem eum sub lactuca condidisse: quibus verborum inuolucris innuunt Poetæ, quòd eius vsus maximè refragetur Veneri. Adicit Cratinus Phaona inter lactucas absconditum ab amante Venere. Quare Eubolus graui conuicio coniugē incessabat, quæ mēsis lactucā obtulisset, ideoq; feralibus epulis dicata. Filices, mas & fœmina, flore, semine, & colibus deficiunt, & veluti tristes mero folio cõtentæ sunt: neutra danda grauidis: nã abortum inferunt, si cæteris, in totum steriles redduntur: earum vires Natura sterilitati addidisse putatur, Theophrasti autoritate, immò quæ eas supergradiuntur, abortiuntur. Hemionidem, siue dicas, mulariam, quod ea plurimùm delectentur mulæ, malim tamen dictam à sterilitate, caulis, floris, & seminis expers: fœminas sterilefcere, dixit idem, quæ hanc in cibum adsumperint, admistis mulæ vngula, & semine. Onosma sine caule, semine, & flore. Folia in vino pota partus extrahunt, prægnans si super eam gradiatur, abortum facere dixit Dioscorides. Asplenium, sine scolopendrium, neq; caulem, neq; frondem, neq; semen habet, conceptum adimere creditur perfe, aut cum lie ne mulæ appensa, ex eodem, ad quem vsum illuni nocte effodiendam præcipit, vt pote luminis orbata, homines etiam orbaret prole. Dictamnium sine semine, & flore, nō potum modò, sed appositum defunctos partus eijcit, ex eodem, & adèo præclare operatur, vt ne in cubiculum quidem prægnantium afferatur: nam & suffitu valet. Sabina altera flore, & fructu vacat, viuentem foetum trucidat, & mortuum eijcit, & hac noxa omnibus infamis, & damnata est. Idem apposita, & suffitu partus extrahere dixit. Epimethron flore penitus carere Theophrastus credidit, neq; florem, neq; fructum ferre Dioscorides tradidit, cuius radix conceptum perdit, potaq; concipiendi vim intercidit, cauenda fœminis. Adianton semine, flore, & caule vacat, tricomanes cum eadem effectu pari, nec digna commentatione: secundas cit, & calculos conterit, paulominus, quàm partum interimat. Cedri duo genera, quæ floret, sterilis est, quæ fructifera, non floret, ex Theophrasto: peruncto ante coitum genitali, concipiendi vim adimit, ex Dioscoride. Nec iuniperi florent: quidam earum duo genera tradunt, alteram florere, nec ferre. Sed falsum, omnibus ijs dura facies semper, sic & hominum fortuna sine flore est: cui eadem virtus, quæ cedro, ex Plinio. Myricam, quam *tamaricem* vocat Lenæus, vulgus infelicem arborem appellat, quoniam nil ferat, nec feratur vnquam: si bouis castrati vrinæ admisceatur, vel in potu, vel in cibo Venerem finiri, carboq; ex eo genere vrina ea restinctus, in vmbra conditur, eadem, cum libeat accendere resoluitur. Magi & id spadonis vrina fieri tradiderunt, ex Plinio, & alibi. Quæ Lais, & Elephantis inter se contraria prodidere de abortiuis, carbone è radice brassicæ, vel tamaricis, in mēstruali sanguine extincto. Struthios, siue radícula semen non affert, ex Plinio: partus in vtero perimit, ex Dioscoride. Hedera species vna infrugifera est, ex Theophrasto, helix dicta Dioscoridi: corymbi poti conceptionem impediunt, pediculus vuluæ inditus, partus extrahit. Mandragoræ caulibus orbata sunt, flores nanq; in gracilibus pediculis dependent: subdita partus expellunt, ex eodem. Cyclaminus etiam flores in cauliculis affert sine caule: appensa partum accelerat, medicamentis abortum inferentibus admiscetur, foetus eijcit: si prægnantes radices transgrediantur, adèo conceptui perimendo valida iudicatur, Ocissimè salix amittit semen, antequam omnino maturitatem sentiat, ob id ab Homero dicta *ἀλειναππος*, idest frugiperda, vel feminiperda, nam fructum fert abeuntem in araneam, antequam percoquatur, sequuta atas interpretam scelere suo hanc sententiam, quando semen salicis mulieris sterilitati medicamentum esse constat: nam ex aqua sumpta, concipiendi spem auferit, & intemperantiam

riam libidinis coerces, atq; sapius sumpta, in totum aufert vsum, ex Plinio. Populum idem fructum non ferre dixit, & si vvas proferat, Theophrastus vtramq; florere dixit: Dioscorides sterilitatem inducere tradidit, si cum mulino rene bibatur, Sed vere in oblongis pediculis racematim hærent acinuli, qui vbi maturuerint, in pappos abeunt. Cu pressus toemina est sterilis, meta in fastigium conuoluta, Theophrastus obscurum semen mari tradidit, Varro exiguum. In Arcadia *περβέρον* vocant, idest virginem, quod steriles reddat: succo est amarissimo, vt cedrus, & sabina, & eiusdem ferè generis. Est inter species lauri triumphalis dicta, Plinio sterilis: ob id à quibusdam mas dicta, hæc legimus triumphantes vsos, à Cesare Augusto reiecta Delphica, hæc sterilem perhibent, quæ missa sit à cælo eidem Cæsari, ab alijs spadonia dicta, mira opacitatis patientia: grauidis radices cauendas monet Dioscorides, quod enecent partus. Semen thymi fallit, nec potest deprehendi, se floribus quodammodo permiscens, scribit Theophrastus florem feri, & thymum nasci: Dioscorides enectos partus, secundasq; pellere dixit. Mentham semine carere putat Theophrastus, nam exiccata, tritaq; nunquam semen apparuit, sed flores ferunt: Aristoteles genituram absumere dixit Problematum libro; lac coire, densariq; non patitur. Mintham nympham fuisse Cocyti filiam dicunt, quæ vbi inaudiuisset amari à Plutone Proserpinam, indignata eo nomine, constanter illi se præponere ausa est, dicens, si inferos peteret, inimiciter infestaturâ, quo puellæ tumore commotior Ceres, Persephones mater, Mintham exculcans, in mentham, idest malam herbam deformauit. Strabo eius commemorat, hoc nomine inuentes: ante coitum vuluæ appositam inhibere cõceptionē. Neq; silymbri semen conspicuum inquit Theophrastus: Plinius non edendum grauidis monet, nisi mortuo conceptu, quippe impositum eicit. Sed ne per omnes herbas vagetur insolenter oratio, quæ mancæ sunt, eis foetus necandi data est potestas, finem imponemus, hæc ad exempla sufficere putamus, ad alia festinante animo.

CONTRA ANTIQVORVM OPINIONEM PLANTAS OMNES

semine donatas esse. Cap. VII.

AM patefactum est, cur sterilium plantarum imagine artifex natura iusserit, superest ostentare quibus in loculis præcludantur semina, vt restibili earum fœcunditati, & perennitati consultum esset. Nec ab his abhorret ratio Philosophorum, calidi, & frigidi, quum non consentiente loci genio, caloribus ambustæ regiones, vel perpetuo gelu rigentes, aduenas plantas mancas, & imperfectas generent, sic vnâ omnibus satisfactum est, plantis, nobis, & qualitatibus. Hæc est immensa harmoniæ mundi ratio, qua omnia in vniuersum sibi congruunt, & correspondent. Sed profecto pudet credere, pudet etiam referre, summum Philosophiæ principem, eiusq; alumnum Theophrastum, Dioscoridem, Plinium, cæterosq; antiquiores, tum Græcos, & Latinos, tum Arabas posteritati imposuisse, plantas esse suo semine carentes, vel tantilla res aut non fuerit cura, aut non animaduersa, & ita apud nos rumor iste inualuit, vt difficillimum sit in hominum mentibus aliquid in nouare, quum singula singulis insint loca, in quibus sua concipiant, perficiant, foueantq; semina. Aduersæ filicum frondes pubescunt plumata quadam ferruginea lanugine, in qua veluti mollicellis cubiculis nutant, & nitent semina nigra, lucidaq; filicum, æstiuo solstitio maturescunt, vt si quis ea curiosius excipere queat, è radicibus recisis ramis, & in tectum allatis, candidis substratis linteolis, post diem decussis, simul cum villis cadent semina. Sic sæpè nobis, Naturæ subtilitatem immensam admirantibus, colligere licuit. Eodem modo phyllitis, asplenium, dryopteris, & filicula in auersa dorsi parte sessiles quosdam vermiculos, obliquos, liratin vtrinq; digestos, nequaquam propendentes, villosos præferunt, in quibus semina delitescunt.

Dist. innum

Dictamnium olim fortasse ex nouerca regione ferebatur semine, & floribus orbatum, ideo semine & floribus carere antiquitus creditum est, nunc autem semine donatum affertur. Adiantum super frondes semen affert, visenda quidem & admiranda specie, quippe summæ foliorum fimbriæ plicantur, vbi terna semina conspiciuntur, subtili nobis animaduersione comprehensa, vt sæpius in Antonianis thermis, in dirutis parietum marginibus, & vdis cementorum molibus Romæ colligimus. Radicula apud nos semine & flore pubescit. Salix proditur ad maturitatem solita proferre semen in Creta insula, ipso descensu louis speluncæ, toruum, ligneum, magnitudine ciceris. Menthæ semine, vt thymi in florum spicis implicatur, cum æstate perfectum est, si manibus proterantur flosculi, cadit exiguum, & rufescens, sed satum abit in calamintham, vt latius in nostris libris Agricultura. E fungis semen perbellè collegimus exiguum, & nigrum, in oblongis præpeiolis, vel liris latens, è pediculo ad pilei circumferentiam protensis, & præcipuè ex illis, qui in saxis proueniunt, vbi decidente semine perenni feracitate feritur, & pullulat. Falsè igitur Porphyrius Deorum filios fungos, & tubera dixit, quod sine semine prouenirent. Sic in tuberum corticibus, vt in cupressi pilulis nigrum etiam latet semen: ob id in syluis, vbi sæpius prodierint, & computruerint, semper proueniunt. Et locis, vbi corticum loturæ, vel cortices proijciuntur, sæpè nata vidimus. Nec desunt ex antiquis, qui sementica origine nasci crediderint. Sed non operæ precium duximus omnia prosequi, quapropter consultò omittimus, cum præsertim in memoria nunc alia non habeamus.

STERILIA ANIMALIA HOMINES STERILES REDDERE.

Cap. III.

NOSTRAM hanc narrationem, quod steriles plantæ viris sterilitatem concilient, ea animalia confirmant, quæ sterilia sunt, vel quæ sine semine illegitimo Naturæ ordine, veluti ex putrefactione, suos natales habent, eandem vim retinere sterilitatem inducendi, aduersandiq; conceptioni. Plinius ait. Quædam gignuntur ex non genitis, & sine vlla simili origine, vt salamandræ, neq; est ijs genus masculinum, foemini- numq; , sicut nec in anguillis, omnibusq; , quæ nec animal, nec ouum ex se generant. Neutrum est & ostreis genus, & cæteris adhærentibus vado, vel saxo, quæ autem per se generantur, si in mares; & foeminas descripta sunt, generant quidem aliquid coitu, sed imperfectum, ex quo nihil aliud gignatur, vt vermiculos muscæ. Id magis declarant naturæ eorum, quæ insecta dicuntur. Mula quidem sterilis est, ob id ex diuersis eius partibus medicamenta tum intra corpus sumenda, tum foris applicanda ad conceptum impediendum, sterilitatemq; inducendam excipiuntur. Muli renes à Dioscoride, splen ab Auicenna, iecur à Sexto, aurium sordes & testiculi ab Aesculapio, matrix, & sudor à Rhafi, & Alberto, sic variæ eius partes à varijs Medicis ad hunc vsum seliguntur. Sextus sterilia multa collegit. Muli testiculi, super sterilem arborem ambusti, extincti in lotio spadonis, illigati pelli mulæ, post menstrua brachio suspensa, conceptum impediunt. Salamandras steriles Plinius credidit, nec vnquam nisi magnis imbribus prouenire, & ferinitate deficere, quod ex putrefactione oriantur: cuius cor circa mulieris genua gestatum, conceptum impedit, & menstrua, ita vt extinguantur, ex Kirannide. Ranæ quædam sunt, quæ per se nascuntur, conspersis tantum æstiuo imbre littorum & itinerum puluerulentis arenis. Quum ex Italiæ Neapoli Puteolos iter faceret Aelianus, ranas perspexit, quarum pars, quæ ad caput pertinet, repebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondum conformata, concretioni limosi humoris trahebatur. Ouidius Metamorphoseon libro.

Alter a pars vivit, rudis pars altera tellus,

Semina

Semina limus habet, virides generantia ranas.

Ranæ natura transfixa arundine per os, si furculus in mēstruis defigatur à marito, ad ulteriorum tædium fieri: & baculus, quo anguis, rana excussa sit, parturientes adiuvat, ex Plinio. Si mulier ranam accipiet, & eius os aperiet, terq; ibi spuerit, non concipiet eo anno, ex Constantino. Mures de terra, & imbre nascuntur in Aegypto. Macrobius iuxta Thebaidem, quum Nili cessauit inundatio, calefaciente Sole limum, multis in locis ex terræ hiatus multitudo murium oritur, ex Diodoro. Qua ex re stupent homines, quum videant quorundam anteriorem vsq; ad pectus, & priores pedes murium partem animam moueri, posteriori non dum inchoata, sed informi, Aelianus. Deturgente Nilo muscoli reperiuntur inchoato opere genitalis aquæ, terræq; iam parte corporis viuentes, nouissima effigie etiamnum terrena, Plinius. Ob id viuenti muri cor exemptum, & brachio mulieris suspensum, efficit, vt non concipiat, Sextus. Muris fimo illito pubi, cohibetur virorum Venus, ex Plinio: & murium sterus subditum, foetum ex vtero mortuum expellere tradit, Hippocrates. Rubetæ, ranæ species ex putredine & corruptione aliqua nascuntur, immò ex cremati buffonis cinere, & relicto plures generantur. Et in Dariene prouincia noui orbis, ex guttis mancipiorum dextra cadentibus, dum irrigant pauimenta domus, illicò gignuntur buffones, ex Petro Martyre. Anas sepulta & putrefacta rubetas gignit: officulum est in dextro eius latere, quo Venus inhibetur, Macrobius serpentes in aliquibus locis etiam generari dixit ex terra & imbre; quorum occursum abortum patiuntur mulieres: si prægnans mulier viperam transcenderit, abortum faciet. Anguim senecta faciliores partus facit, ex Plinio. Mullus ter in vita parit, reliquo tempore sterilis est, quod in eius vtero vermiculi nascuntur, qui semen deuorant, Athenæus. Ob id mullus si viuus in vino suffocatus fuerit, & id vir biberit, rei veneræ operam dare non poterit, Terpsicles apud Athenæum. Veneris incendia extinguit, & contra omnia veneficia ex menstruis mulierum auxiliatur, ex Plinio. Sunt qui coruos ore coire opinentur, vt Anaxagoras & alij Philosophi, sed satis incōsideratè, quum coruorum coitus raro cernatur: genus eorum libidinosum non est, quippe quod parum sit foecundum, ex Aristotele: ouum corui grauidis cauendum præcipitur, quonia transgressus abortus asperos facit. Vermiculi in apij foemina caulibus innascuntur, propterea eos sterilefcere, qui ediderint in vtroq; sexu. Lampyrus vermiculus, qui ætate ex rore nascitur, in matrice mulæ alligatus, mulieri sterilitatem facit. Memini me legisse pediculos, qui humanæ virgæ foramini indantur in coitu, præstare, ne concipiat mulier ex eo congressu.

VBERES SEMINVM PLANTAE HVMANVM SEMEN
adagent. Cap. IIII.

CONTRARIA prædictis plantarum fors & conditio, contrariam demonstrat vtilitatem, nam quæ vberi semine foecundantur, easdem Naturæ præceptione ad semen generandum, & ad foecundandam genituram valere nemo ibit incicias: nam vt & ipsæ semine valent, sic præstant, vt homo genitura proficiat. Theophrastus genus ficuum, pyrorum, pomorumq; biferum dixit, & vites biferas, triferasq; & semina quod minora, eò numerosioræ fertilitatis, ceu milium, erisimum, papauer, & cuminum, causamq; adiungit. Quia ob exiguitatem suam finem consequuntur, & quod facile fit, sæpè fieri potest ob frequentiam, paratiora enim ad opus sunt, & ad obtemperacionem ambientis aeris, proprioresq; inter se sunt partes horum, quoniam vno caule cohærent, vt diffundi queat in multa semina, vnde tot adiutæ, tum presentibus, tum paratis causis, facile opus expediunt, & perficiunt, ideo hæc semina foecundiora, quàm arborum fructus sunt,

HH & legu-

& legumina, quàm frumentacea. Verannius libro de verbis pontificalibus, felices arbores vocat quercum, esculum, ilicem, fagum, corylum, sorbum, ficum albam, puniicum malum, vitem, pyrum, cornu, & prunum, quod luxuriantem fructuum vbertatem fundant. Vitis adèo portentuosà est fœcunditatis, vt nisi annua puratione coerceatur, tota se inaniat partu, & pereat pariendo, & si non præpinguis foli vbertas lassescentē sustineat, sua fertilitate absumitur: vinum ad Venerem valet, absq; eo Venus friget. Olea fertilissima est, & plus ea oleaster. L argitur & alijs arboribus fœcunditatem, per truncos perforatos traiecti oleastri ramuli sterilibus arboribus conciliant fœtus. Palladius.

Fœcundat sterilis pingues oleaster oliuas,

Et quæ non venit munerâ, ferre docet.

Dauci, sisaris, & pastinacæ genera copiosum semen & densum in suis magnis umbellis commostrant: cognatæ omnibus vires Veneris incentiuas esse. Diocles, & Opion crediderunt sisaron Veneri prodesse, ex Plinio. Tantæ feracitatis inter olera cuminum est, vt Theophrastus referat maledictis & imprecationibus latum vberius prouenire, à *κύνω*, quasi prægnans nomen manasse puto: præstat ad fœminarum conceptum, si vultis indatur. Ammi, cumino simillimum, quidam aethiopicum cuminum existimant: tradit Plinius facilius concipere eas, quæ odorentur id per coitum. Polygonum mas semina fert sub omnibus folijs turgescencia, ac adèo copiosa, vt tota plâta semine referta videatur, Græcis polyspermos, nobis millegrana dicitur: hæc, vt Quintilij tradunt, animalia ipsa multis numeris fœcundiora reddit. Cratægon *γόνον κρατῆν*, quasi semen viribus roborare dictum: Theophrastus prolificum tradit ex aqua. In corianno copiosum semen racematim dependens, multiplicibus in ramis conspicuum: genituram auget, Dioscoridis autoritate. Nil ocimo fœcundius, cum maledictis & probris ferendum præcipiunt, lætius proueniet, vt prouerbio abierit, qui malè imprecantur, dici possunt ocimum ferere, id enim qui ferunt, precantur ne exeat, quo prouerbio vsus est Sophron, & Demetrius Phalereus: Venerè stimulat, ideoq; & equis & asinis admissuræ tempore ingeritur, ex Plinio. Erucæ præcipuè syluestri innumeri caules, & cornicula in vniuersis caulibus copiosa: cuius largiore cibo genitale semen augetur, & Venerem multiplici experimento roborat. Eiusdem virtutis sinapi: vnde semina rosæ, cum seminibus sinapi, & pede mustelæ suspensa inter ramos infœcundæ arboris & parùm feracis, illam mirum in modum recreat, & fœcundat. Nasturtium brumæ rigoribus, & Syrii caloribus perenni sobole fructicat, multiplici in thyrsulis semine: Venerem stimulat. Vrticæ in racemosis filantes: Venerem proritant. Galion in racemosis cacuminibus copiosum affert semen, confertim aggestum: eius radice Venus excitatur. Vberi fœtura lapathum fœcundatur, & præsertim syluestre: ob id Africanus appensum sinistro brachio, adempnam pariendi spem restituere, restibilemq; adferre fœcunditatem. Saturciæ ramuli luculenta fœtura decorantur: marcescentes coitus stimulat, quare à Satyris nomen traxisse eam comminiscuntur, & alia quæ tædet referre.

ANIMALIA MVLTIV SEMINIS ADVENEREM CON-
ferre. Cap. V.

D etiam in animalibus experiemur, quæ enim semine abundant, multumq; in coitu excernunt, & pluries paucis horis eundem explent, vel cum proritant genitalia membra, foris profluat, vel fœminarum voce exaudita semen emittant, vel si fœminis careant, seminis abundantia inter se Venere abutantur: præstant ad semen genitale in viris augendum. Exempla erunt. Equus animalium omnium salacissimus: equa enim

enim & mulier grauidæ solùm coitum patiuntur, ex Aristotele: coitus tempore è suis genitalibus humorem emittunt similem genituræ, quem hippomanes multi appellant: expectitum venereis veneficijs: equini testiculi aridi, vt potioni interi possint, coitus stimulant, ex Plinio. Ad Veneris libidinem inflammatus est aper, ceruicis fetas in horreum refcit, spumas fundit ore, efferuentem spiritum anhelat, coeundi furore ardet, quòd si foemina coitum refugit, feruidis stimulis incitatus, aut vi ipsam expugnatam inrit, aut mortuam in terram dentibus abijcit, ex Oppiano. Sues efferatæ libidinis emittunt id, quod apriam vocant, vt equi hippomanes: Fel aprinum coitum stimulat, sic medullæ suæ haustæ ex Plinio. Procluis in Venerem passer auicula est, vt prouerbio abierit, passare salacior; genituram emittit non solùm conspecta foemina, sed eius voce etiam exaudita, ex Athenæo & Eustrathio: adèò seminis copia valet, vt septies in hora foeminæ inecat, copiosum, confertumq; semen emittens, ex Oro. In hora vigesies coit, alij in die trecenties. Terpsicles eos, qui passeribus in cibo vtantur, ad res venereas ait procliuiores fieri: Oua passerum ad rem veneream promouere dixit Auicenna, eadem Aelianus & Marcellus: cibarium ex capitibus passerum, & maximè masculorum, adiuuat ad coitum, ex Rabbi Mose. Coturnices non modò astantibus foeminis, sed audita voce, semen emittunt, & si contra eos speculum posueris, ad imaginem suam, quæ inaniter speculo repræsentatur, semen profluere, causamq; esse in animo passionem coitus, ex Athenæo & Eustrathio habetur. Dum foeminæ incubant, mares cœlibes inter se pugnant, victus victoris Venerem patitur, Plinius ex Aristotele, Kesnerus medicus adipe coturnicis cū pauco elleboro ad vim amoris excitandam membra pudenda inungit, & oua testibus inuncta, voluptatem inducunt, & pota libidinem augent. Salacissimæ perdicæ sunt, dum incubat foemina marem non admittit, ob id mares, oua, quæ conceperint, prouertunt, ne foemina incubet, ex Aristotele, Plutarcho, & Athenæo. Cœlibes tumultuant, pugnamq; inter se conferunt, victus in pugna, posteriorem Venerem patitur, ex Aristotele, & Alexandro Myndio: perdicis caro Venerem promouet, sic & oua in cibo sumpta; Aetius, & Auicenna eos, qui re venerea vti non possunt, inter cœtera perdicum ouis vescantur consultit. Genus gallinaceorum copia libidinis gaudet. Clearchus scripsit gallinacos non modò quum viderint foeminas semen emittunt, sed etiam quum earum vocem exaudierint, alteri mari coitum sine pugna non permittit, nec finis pugnae saepe commorientibus. Dimicant inter se desiderio foeminarum, & victus aliquando nefariam patitur Venerem. Plinius ex Trogo. Sed Theophrastus agrestes libidinosiores esse, & statim à cubili velle coire: galli caro substantiam auget, & genitali semini adijcit, ex Simeone Sethi, & gallorum testes ad rem veneream robustiores reddunt, si equa marem non patitur, gallinaceo fimo cum resina terebinthina trito, naturalia eius linantur, ea res accendit libidinem, ex Anatolio: dextrum testem arietina pelle alligatum Venerem concitare scripsit Plinius. Struthio cameli multum coeunt, multumq; semen excernunt; eius caro coitum promouet, ex Auicenna. Anima capris, quàm ouibus ardentior, calidioresq; concubitus, semperq; hircus ad coitum feruens propter seminis copiam, septimo die postquam editus est, coire incipit, & quamuis semem sterile emittat, omnium maturissimè quadrupedum aggreditur coitum, ex Aeliano. Immodicus libidinis, dum adhuc vberibus alitur, matrem stupro superuenit, celeriter senescit, quod immatura Veneris cupidine pueritiæ temporibus exhaustus sit; herba, quam orchim vocant, radicem in lacte caprino viri in Thessalia bibunt ad stimulandos coitus, ex Dioscoride. Ceruicentiginis rabie efferati sauiunt, certant pro foeminis, seq; mutuis vulneribus, vel mortis periculo, conficiunt, foeminæ flagrantis admissarij contentissimum impetum vix sustinent, propter rigorem genitalis; dum libidinibus indulgent, totos dies ad coitum incumbunt: si tauri ad coitum torpeant, genitale ceruinum terens, & læuigans vino pudendum tauri, atq; testiculos inungunt, confectum, vel ad insaniam vsq; pruriunt in Venerem, ex Xenophonte, & Quintilijs, quod quidem haud in tauris duntaxat, sed etiam

in animalibus cæteris, ipsoq; hominum genere similiter possit vsuuenire: testiculi ceruini ficci, & potati concubitus excitant cum voluptate, ex Sexto. Columbæ, feminis vbertate crebrò in Venerem ruunt, semestres incipiunt Venerem: hoc peculiare, quòd in coitu, nisi prius osculentur, mas non ascendit, & Veneri sacra sunt: Venerem concitant lutea ex ouis quinq; columbarum, si admisto adipis suilli denarij pondere cū melle sorbeantur, ex Plinio, ex eorum esu semini genitali, & sanguini adijci crediderunt Si meò Sethi, & R. Moses: cerebella coitū promouentibus admilcent recentiores nōnulli, sed ego puto copiosius sumpta magis ad rem conferre, quàm in medicamentis parcius admista. Hirundo fœmina etiam libidinis imagine concipere scribit author de Natura rerum: genituram auget ex Lullio. Polypi se complexi longo tempore coitum absoluūt, Oppianus scribit longo coitu ita debilitari, frangi; , vt vires omnino deficiant, eamq; ob causam in arena iacens, præda fit reliquis piscibus, quos antea negotio deuorassent: Venerem irritare dicuntur, & præsertim moschatuli.

PLANTARVM RADICES PROLE CARENTES HOMINIBUS prolem denegare. Cap. VI.

VNT & plantæ non vniufmodi, sed multiplicis generationis, aliquarum substantiæ radix inepta est ad generationem. Theophrastus plantarum quædam nullam sursum proferre sobolem possunt, vt cupressi, pini. Et aliæ, quæ natura sicca sunt, & meatu conduntur rectissimo, vnicaq; radice inheret, ipsaq; altè descēdente: humiditas enim, quæ pauca est, absimitur in arboris proceritatem, ob meatuum insignem rectitudinem, & radix quia recta, in profundum acta est, tam exiguo donata est alimento, vt vix sibi excubet, ob id non sobolescit, neq; prodigat in stolones, vt abies, pinus, larix, palma. Quidam his cedrum & cupressum adnumerant. Sunt & oleosæ arbores, quæ cæterarum insitiones respuunt, & reliquarum consortium aspernantur, quæ pinguem resinā, aut picem collachrymant: nam & quercus bona pyra afferre visa est, & platanus poma, & mala punica pyrus: in picea vero & pinu insitus termes comprehendisse negatur, quia pingue quippiam cauato vulnere, & oleaginum plorent: faces quoq; indidem oleosum refundunt humorem, splendescitq; in ijs pinguedo, sicut etiam præpingues hominum, corpulentioresq; filijs progignendis inhabiles, ineptiq; , alimentum enim in vniuersum corpus abit, nec seminaria subsistit vlla superfluitas. Id ipsum non latuit Phytoptæ, vnde quæ vnica radice nituntur, corpore benè habito egregiè augetescentes, pinguesq; , nec fruticant in stolones, nec fructus ferunt, vel ingenerosos, neque alienos partus alunt, vt cupressus, picea, pinus, strobilus, & similes. Cupressus detracta coma, rescissoq; cacumine demoritur, nec ex ea quicquam, proinde quasi esset combusta, repullulat, sobolem nullam profert, ob id Diti sacra, & funebri signo ante domos poni solita, ex Plinio: succo est amarissimo, eiusdem generis cum cedro, & sabina, quæ atocia inferunt. Cedrus ex eodem genere, vt diximus, & concipere prohibet, & conceptum extrahit partum. Pinus & picea suffitu partus eijciunt, ex Dioscoride. Sabina caret sobole, ob id Plinius sola propagine, & furculo nasci posse dixit: hausto succo, & suffitu etiam abigitur partus, ex Galeno. Brasica ex radicibus non repullulat in sobolem, & falsum est, quod Theophrastus dixerit, sobolescere: supposito pessu, partum vitiat, flos à conceptu in vellere subditus, idem facit.

PAUCIFERA ANIMALIA PROLI INIMICA.

Cap. VII.

ON salacia, pauciferaq; animalia & concubendi vim hebetant, & conceptum impediunt. Hæc transacto veris tepore, nulla tentigine molestantur, parcius coitu vtuntur, castiusq; viuunt. Taurus decurso breuiter lasciui ardoris spatio, ratione quadam à coitu abstinet, salax non est, ex Aristotele, post vacæ conceptum, nunquã cum illa coit, quamobrem virum fortem, eundemq; temperatum Aegyptij significaturi, taurum pingunt, ex Oro: genitale rubri tauri aridum, tritum, & præsumptum mulieri aurei pondere, fastidium coitus affert, ex Rhase. Testudines foeminae incredibiliter odio habent maritos, quòd haudquaquam eis similiter, vt cæteris bestijs iucundus sit coitus, tam maximum dolorem eis affert, quàm maris os aculeatum, & inflexibile foeminam intollerabilis doloris sensu afficit: quamobrem dentibus inter se pugnant, quod hæc infestum coitum effugere contendat, ille inuitam tam diu conuellit, quoad robore victa subegerit: squamæ è summa parte derasæ, & in potu datæ, Venerem cohibent. Palumbi ex auibus castissimi sunt, mas & foemina tanquam nuptijs alligati mutua consensione ad eò stabile, certum connubium per summam castimoniã adhærescunt, vt neuter alienum cubile attingat. Si impudico amore capti, ad alienam vxorem oculos adiecerint, eos reliqui circumfidentes mares discerpunt, & foeminae foeminas, ex Aeliano. Contra Venerem valent. Martialis ob id.

*Inguina torquati tardant, hebetantq; palumbi,
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.*

FOECUNDÆ PLANTARVM RADICES FOECUNDITATI

Subministrant. Cap. VIII.

OSSVMVS etiam non imbecilla coniectura augurari plantas illas, quæ vel imo cespite, vel radicibus longè, lateq; subtus tellurem reptantibus creberrimo & numeroso reptatu multiplices stolones, vel culmos feliciter fruticant, vt ex Naturæ fatagentia credere fas est, ijs homines commonere, humanæ proli cauiffe, vt suæ consulat propagationi. Commostrant idem bulbi omnes ferè, è quorum radicibus vndiq; ambeutes bulbuli squamatim compacti in numerosam sobolem prodeunt, se propagant enim alijs, atq; alijs bulbis, noua prole succrescente. Plantæ solitudo, vel sobolis circa radices viduatio, ex siccitate est, Theophrastus inquit, quæ inepta est ad generationem, sed stolonum feracitas ex humiditate. Præterea radicis flexuositas, & suspensio proportionem multarum radicum habet, quia ex dorso ipsarum sinuationum se proferunt germina, succus in contortis partibus diutiùs immoratur, concoquiturq; magis, immoraturq; ob operosiorum motum. In superficialijs radicibus est naturæ facilitas, tum quia coquantur aere, & sole, tum quia tenuis soli crusta facilè cedit, & cum confluxerit eò succus, coit faciliùs vi Solis, atq; habilitatem recipit ad stipitis formam induendam. Laurus flexuosa radice est, longa, & suspensa pyrus, prunus, punica, olea, & vitis, atq; per summa cespitem apicantur. Vitis ergo & olea numerosam stirpium molem circa caudicem procreandi vim obtinent. Ex vino moderato libido, & foecunditas, ex vtraq; tam multa proficiscuntur remedia ad Venerem, vuluas, & conceptus, quod mirari possis, vel per se sola, vel cum alijs mista, & neminem enumerari posse existimo. Theophrastus palmas esse dixit, quæ humiles vocantur, hæ à radicibus succisæ repullulant, succrescente quotannis nona asparagorum similibus turionum propagine, & in Sicilia tales

tales proueniunt, cephaliones incolæ vocant, circa radicem maximè fruticosæ: Venerem comestæ valdè conciliant. Asparagi fœcunda pullulatione è cespite suo turiones emittunt: Plinius Venerem stimulare dixit. Vegetiorum carduum radicibus quamplurimæ inolefcunt soboles, vt ex vna stirpe ingentia cardueta fiant, plurimæq; hortorum aræca stirpe pubescant: veneris desiderijs obsonantur, vt ex Hesiodo & Alcæo Poetis diximus. Sunt & geniculatæ radices, vt arundinum & graminum, quæ ex geniculis, tanquam fibris innixæ corradicantur, & supra terram pullulant. Harundinis geniculata radix, multis articulis, fœcunda stirpe, vt quæ etiam vel adusta, vel recisa latius, numero fuisq; reuirefcant: recens trita, & in vino pota Venerem concitat, ex Plinio. Galangæ radix geniculata, internodijs quibusdam reflexa: Venerem mouet. Thrafi bulbosæ radices cyperi modo, crebra pullulatione syluofum circa cespitem efficiunt: veneris potio nibus admiscetur. Frumentaceo generi geniculatæ radices, nec vllum, quantū triticū sobolescit ab radice, vt ex vno grano in multiplicem stipulā, & spicas excrescat, ex quo nobile alimentum ad corpus roborandum, alendumq; , vt sine Cerere, & Baccho frigeat Venus. Post triticum sobolescit lolium: si cum polenta, thure, & myrrha suffiatur, aut croco, conceptionem adiuuare dixit Dioscorides. *Γάρ* rarum genus ex adgerminatione procreatur, vt Aristoteles dixit *ἐν τοῦ παραβλαστάνειν*, tertio generationis animalium. Circa radices in complures radículas, siue nucleos coagmentatur, ac inde in multiplicem sobolem excrescit. Theophrastus ait. Radices suo latere germinat, pluresq; redduntur, vt in bulbis, gethyis, scillis, & alijs quibusdam: ob id Dioscorides bulbos omnes Venerem stimulare dixit, & Martialis.

*Cum sit anus coniuæ, cum sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis, quàm satur esse potes.*

Cæpa genitale semen gignit, ex Simeone Sethi. Plinius allium Venerem stimulare dixit, potum ex mero. Porrum idem efficere ex Dioscoride habemus, sic scorodropason vtriusq; vires allij, & porri, ex eodem, & crocum. Asphodelo subiacent numerosæ radices bulbosæ, vt quæ octoginta simul coaceruatis sæpè bulbis reperiantur, ex Plinio. Venerem concitant vino & melle perunctis, vt bibentibus, ex Plinio. Ari minoris radix quamplurimis stipata fibris, & oblongis rotundis radiculis, quæ omnes caules promūt: dracunculi vires habet, ex Dioscoride, qui appetentiam coeundi concitat.

FOECUNDA, ET MULTIPARA ANIMALIA AD FOECUNDITATEM, & conceptum valere. Cap. VIII.

AD EM Naturæ similitudine ex fœcundissimis animalibus oritur spes nobis, & plausibilis persuasio ad fœcunditatem in mulieribus excitandam, conceptionemq; , vuluam, matricem, coagulum, vel cerebrum accipiendo, edendo, vel alligando. Animalia fœcunda, vel paucifera ex partibus fœtum nutrientibus cognoscemus. Aristoteles animalium libro dicit, multipara animalia sunt, sus, canis, & lepus, paucifera leo, & equus. Ratio est, quia illa cellulas multas habent, & totidem formandi loculamenta, quibus impleri cupiunt, Democritus eandem affert rationem. Exempla erunt eiusmodi. Sus numeroso partu notatur, quum Aristoteles ad duodenos vsq; proueniat, dixerit, alijs, atq; alijs partibus anni fœtæ & coeunt, & luxuriosæ sunt: axungia porci partus in abortus vergentes nutrit, collyrij modo subdita, ex Dioscoride. Multipara canis est, vsq; ad duodenos, vt sus, sæpius coit, & sæpius parit, impletur vno initu, quod in furtiuis maximè constat initibus, ex Aristotele: maturos conceptus concitat caninum lac potum: membrana, vel è partus secunda, quæ terram non attigerit, partum educit. Lupus, vt canis multipara, aliquando vsq; ad decem procreat: carnes lupi edisse parituris prodest

prodest, aut si incipientibus parturire, sit iuxta, qui ederit, ex Plinio. Oues foecundæ sunt, & cœunt quandiu viuunt, multiparæq; sunt. Eodem modo & capræ trigeminos, & quadrigminos œdunt. Eiusdem generis dorcas: mulier, vt concipiat dorcadis, hœdi, & leonis coagulum, & fel cum agnino sanguine, & adipe & medulla canina, nardino, & rosaceo oleo commisce, & post purgationem subdito, ex Aetio. Facile concipiunt, & pariunt anseres, prohibenturq; suos partus excludere, quod ipsæ suos partus alant, nã à gallinis melius excluduntur, & nutriuntur, ob id oua furripiunt, & gallinæ incubanda dant, ipsæq; pariunt, donec rumpantur, ex Columella, Palladio, Plinio, & Quintilijs: testes anserum si comedantur, ad mulierum sobolem procreandam facere scripsit Simeon Sethi. Et Hippocrates libro de sterilibus, medicamenta quædam cum adipe anserino, vel ouillo bibenda mulieribus abortui obnoxijis præcipit. Lepores dum vtero ferunt, superfoetant, habent lac prius, quàm pariant, & à partu repetit coitum, & à partu adhuc concipit foetum, vt diximus: matricem leporis sicca, tere, & da potandã, quando mulier fuerit à menstruis purgata, & concipiet: vel leporis vterum frige, tritumq; al fiduè propina, habet eandem vim leporis sanguis, Galenus in Euporisto: conceptum leporis vtero exemptum his, quæ parere desierint, restibilem foecunditatem asferre putant, sed pro conceptu leporis saniam viro propinat, ex Plinio. Cammari multa oua pariunt, & facile concipiunt, ad conceptus valent, idem & de polypo dicendum.

PLANTAS ALI QVIBVS PARTIBVS CARENTES, MEMBRIS nostris ipsis respondentibus maximè obesse. Cap. X.

HIS proximè accedunt stirpium aliquot deficientium vel folio, vel radice, vel alijs partibus, eademq; ratione membris illis nostri corporis respondentibus infesta, noxiæq; sunt. Doctiores extra aleam Medici, qui ex incommodis sciunt elicere commoda, & vtilitates, ijs pro varijs dotibus vtuntur, vt dum obesse nituntur, prodesse possint. Exempla succurrunt aliqua, quæ nobis, alijsq; felicissimè successerunt. Fungi, ex Theophrasto, flore, folio, semine, cortice, medulla, neruo, & vena carent, ob id quamplurimis nostri corporis partibus offendunt; si propè ipsos venenosa adfuerint, naturæ cognatione absumunt, vt pote si iuxta fuerit serpentis cauerna, caligaris clauus, ferri aliqua rubigo, vel panni marcor, omnem succum, ac venenum conuertunt, decoquuntq; vt quos intus nigris, aut liuentibus membris horrere videamus: pituitam gelidam, noxiæq; succo inuictam pariunt: largius sumpti periculum pariunt, ægrius concocti strangulant, aut choleram mouent. Galenus proximè ad deleteriam, enecantemq; facultatem, & putredinosam habere dixit. Carent, vt idem ait, tubera cortice, medulla, neruo, vena, caule, flore, & nullis radicibus, nullisq; fibris innixa. Constat terræ saginam in id malum conglobari: Scripsit Diphilus inueniri nonnulla, quæ fungorum modo strangulatus excitent: Auicenna ait, atrabilaria esse, & humores gignere magis quàm cætera fungorum genera, quo fit, vt frequenter deuorata, apoplexiam & paralyfim concitent, ad hæc concoctu contumacia, & ventriculum aggrauantia. Plantas sine folijs Græci *ἀφυλλα* dicunt, causam dat Aphrodiseus, quod sui corporis foramina spissiora habeant, arctioraq; earumq; vis cōstipare, ex qua pilis ortus denegatur, sicut diximus de spadonibus in humana Physiognomonia, noxiæ igitur erunt plantæ. Iuncus capitis dolores facit, sparthion virgas tert sine folijs: purgat per superna vehementer, ellebori vice, Plinius animalibus noxium dicit, genista eius species turbat ventriculum, & obest cordi, ex Galeno. Orobanches cauliculus sine folijs, inter legumina nascens, strangulat, vnde orobanches sibi cognomentum vsurpauit: leguminibus addita coctionem accelerat. A Theophrasto limodorus dicitur: dum ipsa perdere ex toto nititur, orobanches eadem & cuscuta Arabum, cassytha Plinij, floribus vidua cernitur, & si radicibus nascitur,

nascentur, destituitur illis, & alienis in ramis uiuit, unde fame arbores strangulat, & ex inde nomen; nam vicinos frutices continuis implicat orbibus, gaudet summam eua-
gari, eosq; tam spisso irretit contextu, vt cacuminibus insidens, tanta mole oneratas
arbores ad terram deturbat, vel continuo alimenti sucu ad tabem, vel stricis laqueis
strangulet, cui inhæserit, quasi compedibus illigat, vt nec vincum facillè possit extrica-
ri: in vino adiecta temulentiam inducit, & Mesues addit lienes extenuare. Hedera etiã
destituta radicibus suis super arbores uiuit, irrepit, amplectitur, & strangulat eas: ner-
uos tentat, & poti corymbi corpus infirmant, mentemq; turbant largius sumpti, conci-
piendi spem adimunt, partusq; extrahunt, lachryma psilothrum est, dentes frangit, &
lienes minuit. Teucer teucrion inuenit, spargentem iuncos tenues, & folia parua, aspe-
ris locis nascentem, austero sapore, nunquam florentem, nec semen gignit: minuit lie-
nes: constatq; sic inuentam, quum exta super eam proiecta essent, adhaesisse lieni, eũq;
exinanisse, narrantq; sues, qui radicem eius edũt, sine splene inueniri. Tamarix imper-
fecta est, vt diximus etiam lienes perdit. Salix supra memorata ileosos desiccatur. Sunt
& herbæ radicibus carentes, ob id datum his à Natura, vt non nisi alienis arboribus va-
leant prouenire, vt viscum, polypodium, dryopteris. Supra enim diximus radices ven-
triculo respondere, lieni, hepatis, & similibus visceribus, quæ attrahunt, concoquunt,
& distribuunt ramis alimentum, & iisdem membris officiunt, stomachum subuertendo,
nauseam faciendo, & lienes minuendo. Viscum Theophrastus in quercu, terebin-
tho, alijsq; fructibus in nasci tradidit, Dioscorides lienes extenuare dixit. Eadem nata-
lia polypodio, & dryopteri, nam polypodium in vetustis caudicibus, & præsertim quer-
cum, & petris inhæret: Mesues dixit ventriculo nocere inconcocto humore. Idem de
dryopteri.

ANIMALIA ALIQUIBVS MEMBRIS DEFICIENTIA
humanis eisdem respondentibus esse obnoxia.

Cap. XI.

AD EM ratione ad animalia transeundo, si aliquibus membris defecit
se videmus, eadem nostris membris aduersantur. Præstantiores Me-
dici, vt diximus, qui ex damno vtile excipiunt, vbi attenuare, destrue-
re, & annihilare cernunt, ad tumores, infarctus, & excrescentia vtun-
tur, unde multa, & optima familiaria medicamenta nobis comparan-
tur, & primò à sanguine incipimus. Animalia quæ sanguine carent,
sanguinem fugant, sistunt, & destruunt. Sanguine carent mollia: polypi sanguinem at-
terunt, excernuntq; per hemorrhoida, eumq; sistunt ex Plinio. Vniones in conchilijs na-
scuntur, quæ sanguine carent; menses sistunt. Purpura ad eadem valet. Rana non alibi
sanguinem quàm in oculis habet, ex Oro: sanguinem sistit, ex Dioscoride & alijs. Sic
stellio ad dysenterias, cochleæ terrestres, & nudæ. Talpa collum propè nullum habet,
quia inter anteriora crura breuissimum: colli tumores exterunt omnes, quippe caput
præcisum, & cum terra talpis exuta, tusum, digestumq; in paxillis pyxide stannea, de-
let omnia, quæ collo intumescunt, & apostemata vocant, de iecore & pede refert Pli-
nius, de corde Oliuarius. caret collo raia: pungi piscis eius, qui raia in mari appellatur,
officulo de cauda (idest aculeo: nam inter raia rum genera est vnum aculeatum) ita vt
non vulneret, strumis prodest, faciendum quotidie, donec percurentur, Plinius docet.
Rana collo caret. Ouidius.

Terga caput tegit, colla inter septa videntur.

Anginas & tonsillas abolet decoctarum ranarum ex aceto succus, ex Plinio. Rubeta eius
de generis, cocta, & pro emplastro cynanchicis imposita ad eò iuuat, vt cito eum liberet.

Narrat

Narrat Cardanus hoc remedio hominem in ultimo constitutum liberasse. Strumas de let certissimo nostro experimento: decoquitur oleo rubeta, donec tertia assumatur olei pars, & rubeta extabescat, & conuertatur in oleum, corium, & ossa nudentur, & cum oleo per stamineum pannum percoletur, vnguento sic parato, vngatur pluries collum. Serpentis corpus videtur collo carere à capite ad caudam: incrementes strumas reprimunt viperæ, ex Dioscoride, & viperæ laqueus, in quo suffocata fuerit, collo appensus, magnum sanè amuletum contra anginas, factas sanat, & ne fiant prohibet. Anguinea ceruice testudo est, ex Pacuio: iure in cibo sumpta, strumas è collo discutit, quod idem faciunt oua durata, illitaq; . Cancri ex melle triti strumas discutunt: Marinus lepus si imponatur, celeriterq; amoueat, ad strumas valet, ex Plinio. Pisces collo carèt, maior ferè eorum pars ad strumas valet, vt mœnarum capitū cinis. Scari iecur ad parotidas, sic ostrea ad tonsillas & strumas, ex Plinio. Quæ dentibus carent, eisdem medentur, eos destruendo. Pastinacæ piscis os sine dentibus, aspera solùm maxilla, cuius radio dentium dolor mitigatur, quoniam os frangit, & euocat. Dioscorides pastinacæ radio scarificare gingiuas in dolore dentium vtilissimum, conteriturq; is, & cum elleboro albo illitus dētes sine vexatione extrahit, Plinius. Testes nulli piscium, nec animalium pedibus carentium intus forisūe, exceptis delphino, & vitulo marino: Ad inhibendam Venerem ferè omnes valent, vt torpedo, immò & conceptum destruunt, vt serpentes. Mullus si vino suffocetur, & id vir biberit, rei veneræ dare operam non poterit, inquit apud Athenæum Terpsicles, & si ex eo biberit mulier, non concipiet, & quia philtre mulieres cum menstruo parant ad Veneris incendia, ob id omnibus veneficijs, & mēstruis mulierum auxiliatur, author est Plinius. Hegesander nullum in Dianæ sacrificijs circū ferri scripsit, ob castitatem. Rhombus splene carere videtur, latitat enim inter intestinorum spiras: lienī medendo viuis impositus, deinde remissus in mari, mirè valet, ex Plinio. Felle caret asinus, vt solipeda omnia, sanguis & fimum regium morbum tollunt, ex eodem. Equus solipes felle caret: sanguis equini pulli, & fimum ex vino eum tollit, ex Plinio. Elephantō iecur sine felle, incisa tamen parte, cui fel adherere solet, humor felleus exit, Aristoteles. Nō ad iecur, sed ad pectus situm est, Aelianus: prodest ictericis, ex Agricola, & nos propulsauius multoties ex ebore, croco, tritico & vino aminæo infusis, mane quotidie propinatis, icteritiam mirabili successu. Capra fel non habet, ex Plinio, eius fimus valet ad auriginem, ex Galeno. Aliquibus in locis ouibus non est fel, vt apud Chalcidem Euboicam tradit Aristoteles: aurium fordes cum myrrhæ momento resistunt morbo regio, etiam stercus, ex Plinio, & Rhase, vellera cum sulphure viuo, ex Sereno. Columbam felle carere traditur, vt ex Oro habetur in dorso, Galenus vesicam non habere, sed alibi: cinis plumarum, aut interaneorum palumbium ad coclearia tria resistunt morbo regio. Passeribus alijs intestino, alijs ventri iungi, ex Aristotele: cinis sarmentitius crematorum coclearibus duobus, morbo regio resistit, ex Plinio. Animalia, quæ intestinorum anfractibus carent, sed vno intestino laxo vtuntur, colica laborare non possunt, ob id medentur colo. Anas intestinum laxum habet, quin etiam vorax: visa anate intestinorum dolor sedatur in bobus, ex Columella, Plinio, & Vegetio. Ossifragæ aues voraces, quarū pars colica laboranti alligata, à morbo liberat, ex Marcello. Columbæ & palumbi ad colicos affectus valent. Harpè intestinum si triduo dabis in potu, vel assam in cibo ægrotanti, perfectè sanabis, sic & aquila, & eiusmodi similia. Vespertilionibus & si pedes sint breues, & imperfecti, semper enim aut volant, aut toto corpore iacent, aut digitis alarum adhærent ædificijs: incocti cū lini semine, ouis oleo, cera, bulbo, & stercore tollunt podagram. Hirundo vt pedibus valet, ita pedibus degenerare videtur, ex Aristotele: sanguis podagras lenit, ex Tralliano. Pisces pedibus carent. Ferè omnes ad pedum podagræ dolorem tollendum valent. Aues lacte carent: nulla ex auibus remedia ad lac generandum.

MULTIFERAE PLANTAE AD CONCEPTVM, ET FOECUNDITATEM CONDUCAUNT. Cap. XII.

OSTQVAM in foecundarum arborum sermonem incidimus, prius quam ei coronidem imponamus, de varijs quercuum fructibus loquemur, nusquam alioquin opportuniorem locum nacturi in vniuersa plantarum historia.

MULTIPLICES quercus fructus hac tabella ostendimus, quatuor gallarum species, vniones super frondes, cirros, capillos, fungos, monstra agraricum, & fungos circa stipitem, viscum & similia.

Infra capillos, cristas, tauri cornua, & mutonem, vt mutuas similitudines contempleris.

Multiplices & monstrificos, foecundo prouentu, producit partus, radicibus, ramis, surculis, & folijs ipsis, vt in tota plantarum familia nulla foecundior, nulla mirabilior appareat, nec vlla, in qua magis summi Dei benignitas relucent. Sed hos foetus singulos suis dotibus pollere, & plura praestare, quam maiores nostri descripserint, nemo est sanæ mentis, qui ambigat. Theophrastus scripsit quercum praeter fructum, alia quoq; omnium copiosissima gignit. Plutarchus Cheroneus inter syluestres arbores fructu bellissimam,

mam, & fecundissimam, & inter vrbanas validissimam dixit, vt alires, fera, & ferarum princeps homo ijs vesceretur. Putauit antiquitas quercū prius, quā homines Deū generasse, tam necessarius erat eius hominibus fructus: vnde Arcades, qui omnium primi è terra orri gloriabantur, cum quercu cognationem habere dicebantur. Vocabatur olim ^{ἰσχυρὸς} quasi vetus quercus. Hesiodus dicebat Deos iustis concedere, vt hominibus quercus excelsis ramis fructus daret, in medijs apes habitarent, quæ donarent mella. Socrates per quercum, tanquā Deum deierabat, propter venerationem antiqui Deo sacram fecerūt, qui ex hac primū arbore vitæ causa, primi glandibus vescerētur. Italia querno folio assimilata est, vt omnium terrarum alumna, eadem & parens Deorum numine electa cunctarum gentium in toto orbo regina, omnium arborum præstantissima, & nobilissima adæquaretur, ex Plinio. Nec omittenda est in ea re Galliarū admiratio. Nil habent Druidæ (ita enim suos appellant Magos.) visco & arbore, in qua gignatur, sacratius. Iam per se arborum eligunt lucos, nec vlla sacra, sine ea fronde cōficiunt, vt inde appellati quoq; interpretatione græca possint Druidæ videri. Enimvero quicquid adnascatur illis, è cœlo missum putant, signumq; esse electæ ab ipso Deo arboris. Ab huius præstantia, & vtilitate Dryades, & Hamadryades nominatæ videbantur, quæ quercus genij erant. Sed videamus tanta scetus luxuria, facibus & figuris, quæ damtenus rem exprimentibus, quid occultarum virium nobis portendere possit. Theophrastus robur omnium copiosissimè præter fructum alia gignere dixit. Nam gallā paruulā, atq; alterā resinolam & nigram, quin & quædam veluti mora, ni distaret arida duritie, sed hoc admodum raro. Iam aliud producit effigiem coli representas, quod quum fuerit perfectum, tauri caput imitatur, fructus intus nucleis oliuæ similis. Et alibi de cerro. Quod autem penem quidam appellant, branchijs simile, ceruus sola producit cauum, muscosumq; cubitali longitudine pendens, ceu villus lintei prolixus: nascitur id è cortice, non è furculo, vnde glans, nec è gemma, sed è latere superiorum nodorū. Parit & aliam inutilē pilulā cū capillo, tū tactu, tū gustatu melligeno succo vere inficientem. Fert & hoc quod pilon appellant, id pilula est, nuci haud ab similibus, intus habens lanuginem, quasi fungorum lucernarum luminibus aptam: nam & sine oleo flagrat, sicut galla nigra. Creant ad hæc alæ ramorum eius pilulas, sine pediculo sessiles, & versicolores. Enimvero quidam umbillici candicant, cætero varietas dispergitur. Media cocci rubore punicant, apertis amara, putris, & nigricans subest inanitas. Profert & rubentem lapillum, sed frequentius aquosos nucleos albicantes, & translucidos, in quibus & pumices nascuntur, indurescentes gallæ modo, vbi ad iustum incrementum venerint, ijs folijs à tergo adhærent. Nascuntur è folijs & aliæ conuolutæ pilulæ compressæ, atq; oblongæ in folio rubentes, hæc enim muscas interdum intus continent. Venitq; vsq; ad iustum incrementum in modum læuis paruulæ gallæ durescens. Fert & robur cachrym ita vocatur pilula, in medicina vrendi vim habens, postquā folia decidere, hyeme durans. Tam multiferum est robur, vt viscum & mella pariat, vt author est Hesiodus, constatq; rores melleos è cœlo cadentes non alijs magis insidere frondibus. Fert boletos, fuillos, gulæ nouissima irritamenta, quæ circa radices gignuntur. Promit & vt aliæ glandiferæ agaricum, fungum antidotis efficacem. Omnia hæc adduximus, vt feracissimam esse quercum omnium arborum extimemus. Iam diximus glandem ad Venerem valere. Fœminarum conceptioni adiuuare viscum narrat Plinius, si omnino secum habeant. Remanet nunc ad cæterorum animalium fœcunditatem valere demonstramus, quod iudicamus ex capite taurino illo, iam dicto, quod clariùs & Plinius indicat. Est autem id rarum admodum inuentu, & repertum magna religione petitur, & ante omnia sexta Luna, quæ principia mensium annorumq; his facit, & seculi post tricesimum annum, quia iam virium abundè habeat, nec sit sui dimidia. Omnia sanantem appellantur suo vocabulo, sacrificio, epulisq; ritè sub arbore præparatis, duos admouët candidi coloris tauros, quorū cornua tunc primū vinciantur. Sacerdos canida veste

culus arborem scandit, falce aurea demetit, candido id excipitur sago, tunc demum victimas immolant, precantes, vt suum donum Deus prosperum faciat his, quibus dederit. Fœcunditatem eo potero dari cuiusq; animal sterili arbitrantur, contraq; venena omnia esse remedio. Quod ex gallinæ cristæ etiam diximus indicari.

VIVIPARÆ PLANTÆ FŒCVNDITATEM PRÆSTANT.

Cap. XIII.

OVÆ, nec vnquam satis laudata ratione, summa Nature benignitas fœcunditate præstantes plaras indicat, quæ in fructibus animalia gignunt, vt ferè viviparæ plantæ dici possint, immò & quamplurimæ exant Philosophorum animaduersiones, quum animalibus plus solito abundauerint, cum annum & fructuum, & humanorum partuum feracissimū futurum. Inter ceteros quercus fructus, diximus super folijs verò tergo adhaerentem pilulam ferre candidam, aquosam, dum tenera est; hæc enim muscas interdum intus continet, veniensq; ad incrementum iustum, in modum lauis paruulæ gallæ indurescit, ex Theophrasto, à quo Plinius. Fert quærcus & in folio aquosos nucleos candicantes, & translucidos, quandiu molles sint, in quibus & culices nascuntur. De eius fœcunditate iam diximus supra. Præterea illud peculiare sibi vendicarunt maiores quercus gallæ, quod si aperiantur, quæ integræ sunt, muscam, araneam, aut vermiculum intus habebunt. Si musca volat, futuri belli præfagium, si repit vermiculus, carentia annonæ, si aranea, pestilentium morborum annum. Ficus & culices gignunt, egrediunturq; e pomis caprifici, putrescentibus eorum granis, cuius indicium asserunt, quod postquam euolarunt, grana ficibus nulla penitus insunt. Est & alterum centrinæ genus vocatum, quod ociose viuit, quemadmodum fucus inter apes, & quos ex altero genere sua poma ingressos aspexerit, protinus necat, & folium culicem gignit, quum copiosè fructificat, vt vlni folliculis genus quoddam bestiolarum in nascitur, quod cnipes appellatur, qui cum ficis gignitur, ficarios illos culices deuorat. Ficus iuuenum vires auget, ob id ante athleræ hęc cibo utebantur: vtile ex decocto earum fouere fœminas, ex Plinio, ex Dioscoride ad muliebria fomenta. Terebinthus fert nucamenta quædam cana, cen folliculos, vlni exemplo, in quibus animalia, quasi culices erumpunt, cornicula rubentia promit, caprarum similitudine, in quibus culices dicti concluduntur, ex Theophrasto. Est & indica terebinthus, nostrati similis, fructus diuersi, similes amygdalis, apud nos pistacea dicuntur: Plinius terebinthum Venerem excitare dixit, & pistaceis ad conciliandas coitus vires frequenter vtuntur. Vermis in albuco gignitur, qui in aliud animal volatile, floridumq; transfiguratur, quod quum herba florere incipit, eroslo statim operculo euolat, ex Theophrasto: vt diximus ex Hesiodo ad genituram valet. Legumina ferè omnia animalia intus gignunt, quæ ad eadem valent.

ANIMALIA, QUÆ FACILE CONCIPIUNT, AD CON-

ceptionem valere. Cap. XIII.

RAETEREA animalia, quæ facillè concipiunt, ad conceptionem valere iudicantur, eaq; animalia facillimè concipere iudicamus, quæ non solum ex immisso in vterum semine, sed etiam vento concipiunt, vt quamplurima ab antiquis memorata. Equæ aliquot regionibus flagrant ardore coeundi, vt etiam si marem non habeant, assidua & nimia cupiditate fingentes sibi ipsis Venerem (cohortalium more auium) vento concipiunt. Quæ Poeta licentius habet.

Conti-

Continuoq; auidis ubi subdit a flamma medullis,

Vere magis (quia vere calor redit ossibus) illa

Ore omnes versa in Zephyrum, stant rupibus altis,

Exceptantq; leucis auras, & saepe sine vllis

Conuigys, vento grauda (mirabile dictu)

Diffugiunt.

Varro in Hispania in Lusitania, ea regione ubi est oppidum Olyssippo monte Tagro quædam è vento concipiunt equæ, vt hic gallinæ quoq; solent, quarum oua hyponemia appellant: sed ex his equis, qui nati pulli, non plus triennium viuunt: mulier, quæ non concipit, si equinum lac ignorans biberit, & mari quamprimùm coierit, concipiet, ex Rhase & Alberto. Adeo coturnicum facilis conceptus, vt dicantur vento impleri, ex Nicandri Scholiaste. Athenæus refert ex Phancdemo, Delum insulam ab Achæis Ortygiam dictam, quod obseruati sint coturnicum greges è mari volantes, quasi etiam in mari generentur. Aetius pessum ad mouendum conceptum docet ex adipe coturnicis. Facillimi conceptus perdix, nam eo tempore, quo libidine incitatur, si contra marem steterit, aura, ab eo flante fit prægnans, immò voce marium vtero ingrauescit: si gestiuunt, ac libidine turgeant, volant quoq; luperne marium, effeci idem potest, videlicet dum mas ipse foetificum spiritum demittit. Aristoteles contra Ephesiam, qui non sola spiritali conceptione præ nimia turgine fieri posse dixerat, sic etiam Athenæus, Eustathius, Archaus, Varro & alij: ob id oua perdicum si sorbeantur, foecunditatem facere scribunt, & lactis copiã, ex Plinio. Gignuntur vultures aliqui sine concubitu, quum ardore concipiendi foemina exarsertit, vuluã ad Boream aperiens, comprimitur ab eo per dies quinq; quibus nec cibum, nec potum capit, foetus procreationi intenta, quarum oua subuentanea ad escam, non ad procreandum, ex Oro. Oua subuentanea & si reliquis volucris irrita, vulturibus fertilitate insignia, auersa Austro volare, vel ad Eurum, si ille spirat, & ad ventum oris halitum pandant, spiritus venti influens ipsas replet, Varinus, & Aelianus. Gallinæ quoq; oua hyponemia, siue Zephyria gignunt, sic dicta, quod ex vento facta esse videantur, sine mare, ex vi turgentis vteri, & infœcunda sunt, ex Plinio, aut mutua foemina inter se libidinis imaginatione concipiunt, aut puluere: gallinam iugulant, & festucam lineo panno inuolutam intra anum condunt, eamq; consuunt, & elixant, & ius potui dant, ex Galeni Euporisto. Testudines montanæ vento implentur, quemadmodum coturnices, ex Nicandri Scholiaste: Hippocrates primo de morbis mulieribus, glandem, seu medicamentum subdititium describit, quod recipit testudinis marinæ cerebrum, & crocum & salem Aegyptium, vt aperiat vterum ad conceptum.

*QVAE ALIIS PLANTIS PRAESTANT, VT SVOS FRVCTVS
contineant, ad partus, retentionem valent.*

Cap. XV.

SVNT & fructus, qui super alios fructus appositi præstant, vt non cadant, vel adiuuent maturitati, hos non inconcinna similitudine ad partus in mulieribus continendos valere, vsq; ad debitum tempus coniectamur. Palma suos fructus caprificacione maturat, ficus similitudine, dum mascula floret, spatham abscindentes, qua flores emergunt, protinus, vt lanuginem, & florem, & puluerem continet, super fructum foeminae decutiunt, illa sic eo aspersu afficitur, vt suos fructus vlllo pacto amittant, sed cunctos conseruet, ex Theophrasto: nam omnium maximè arborum suos fructus amittit: ad hoc vitium

eiù caprificatio comperta est: dactyli recentes duo, offe exenterati, & infectoris cocci puluere repleti, deuorariq; sæpè à prægnantibus; abortum prohibent. Præterea musa eiusdem speciei ex Serapione, ad stimulos concubitus valet, florem & fructum parit, dein erupta spatha prodeunt maturi fructus, ut foetus in secunda. Perdit etiam ficus suos partus ante maturitatem inter omnes, ob id reperta caprificatio. Ex pomis annexis culices egredientes perforant ficum cacumina, & in causa sunt, ut sui fructus perdurent, & maturentur: ficus enim ad muliebria valet, ut diximus. Inueniuntur in quibusdam, inquit Plinius, sicut in marmore, centra, idest duritia clauo similis, inimica seris, & quædam fortè accidunt, lapide comprehenso, aut recepto in corpus, aut alterius arboris ramo: ferunt lapides ita inuentos, ad continendos partus esse remedio.

PLANTAE, ET ANIMALIA QUAE FACILE PARIUNT.

præstant ad partus facilitatem. Cap. XVI.

VIDENTUR facilitatis partus quandam imaginem plantas illas afferre, quæ supra folia fructus producant, quasi mirando hoc opere Natura, consopitos mortalium sensus commoueat, has plantas ad partus facilitatem, & ad naturæ locos valere. Myrthacantha, siue rursus è medijs folijs, ritu cocci baphicæ, herentes singulis singulas baccas ostendit ruberrimas: cuius radix trita cum vino vuluarum purgationi & difficili urinae valet. Hippoglossum è medio folio, quasi cauo aliud folium linguæ instar insitum, inter quæ baccula etiam rubra, rusci instar insit: in vteri affectibus magno datur inuamento. Brassicæ genus etiam supra folio cauliculū promit, suspiciendo Naturæ miraculo: eius cibo purgatio foeminae accedit, cruda si edatur, partus mortuos pellit; unde ex his facile parientibus prodesse poterit. In ilice coccifera è medijs folijs excrementa quædam, ceu globuli rubelli, eleganti Naturæ opere visuntur, amicas cordi vires habet, cætera adhuc inexperta. Animalia, quæ facile pariunt, quæ non laborant mora in partu, homini præstant ad facilitatem partus. Vulgare dictum est, catas cum dolore concipere, sine dolore parere, nuper enixa canes fugant, & sæpè parturientes per gradus, & scalas ædiū expellunt, ex Aristotele: ad eò facilem partum præstant, ut fel cati, præcipuè syluestris, foetum mortuum ex vtero extrahat, ut subtus suffiat, mistum cum stercore nigro alicuius cati, ex Rase. Torpedo non oua, sed foetus viuos ex ouis, quæ intus excludit. Hos in metu intra se recipit, & emittit, Aristotele auctore, & visa est torpedo, quæ foetus intra se octoginta haberent: si capiatur, quum Luna in Libra fuerit, triduoq; asseruetur sub dio, faciles partus facit, postea quoties inferatur, adiuuat. Pastinaca non recipit suos partus ob aculeum caudæ, & aculeus eius existimatur faciles partus facere, sic squatina, & galeus. Vipera & si ouipara sit, viuipara est tamen ob partus facilitatem: eius occurus prægnanti abortum facit. Equa facillimè omnium parit, ex Aristotele, cætera quadrupedes iacentes parere solent, at verò equa, quum tempus iam partum edendi appropinquauerit, erigit se, stansq; emittit partum: lien equi ex aqua dulci potus, eijcit partum, item vngulæ suffitu, aut simum aridum, ex Plinio. Si quis surripiat oua anseri, ne incubet, pariet, donec rumpatur, ex Plinio: subditium ad eijciendum mortuum foetum valet, testam recentem, & adipem anseris terat, & apponat ex Hippocrate. Lupi omnes intra decem dies pariunt, cuius causam fabulosè ad Latonam referunt, quod totidem oberrantem diebus ex Hyperboreis Delum deduxerit sub specie lupæ: equa, quæ lupi vestigia presserit, abortitur: ob id mulier, quæ abortum fecerit significantes Aegyptij, equam pingunt, quæ lupum presserit: diximus carnes lupi parituris eas prodesse, ex Plinio.

PVLCHERRIMAE PLANTAE, ET ANIMALIA AD PVLCHROS
filios generandos valent. Cap. XVII.

IS subnectere visum est, quomodo possimus pulcherrimos filios generare, scilicet si pulcherrimas plantas continuo pertractemus, edamus, vel nobiscum afferamus. Sed vt ad exempla accedamus. Palma pulcherrima planta est, Homeri iudicio, qui Phoenicia puellam venustatem palmae ramo assimilauit, tereti surgit, & procero trunco, coma omnis in cacumine, pulchritudine spectabilis, foliorum æqualitas, quæ quasi inuicem insurgere, & concurrere videantur, folia firma & semper durantia, nam neque laurum, myrtum, neque oleam, neque aliam arborem earum stirpium, quæ folijs negantur spoliari, videmus eadem folia seruire, sed alijs defluentibus, alijs suppullulantibus, palma nullum abiciens folium, suis constanter semper ornatur. In Syria & Aegypto balanos producit tanta aspectus iucunditate, vt tragemata omnia, bellariaque præcellat, inter Phœnicobalanos eximia pulchritudine præstare, quos vacant Nicolaos, Imperatoris Augusti cognomine, qui ex Nicolao iucundissimo, pulcherrimoque, balanos hos pulchritudine præcipua, Nicolaos cognominari instituit. Heliochrysos eximium aurei coloris decus, ad Solis radiorum repercussum coruscant lucem, & vegetam inuentibus vibrat, speciosam corymbi figuram ostendit: corymbaceæ umbellæ, multis bullis extantibus circinata, aureoque aspectu micantes, diurnam gratiam aucupantur: ob id alij amaranton, ex quo Deorum simulacra coronarentur. Huius nominis Ephesia virgo coronauit Dianam primò. Heliantem vocat Plinius folio myrthi in Themiscyra regione, & Ciliciæ montibus maritimis, persimilis floris. Spectanda venustatis flos croci est, filamentis aureo cruore nitentibus, intensi odoris, calice cæruleo, pulcherrimi iuuenis Croci formam referens, cuius amore flagrans Smilax, mutata est in herbam sui nominis: nec aliud eiusmodi fabella Poetæ innunt, quam venustam hanc, & flagrantem floris speciem. Pinus à vertice ramosa, eximie proceritatis, folium capillamenti modo prætenue, longumque. Pytis puella fabulata est antiquitas perquam illustris, riuialis amore neci data & in hanc arborem mutata. Non illepidè Poetæ hoc inuolucro arboris eximiam formam demonstrantes. Quid melle clarius, nitidius, & flauentius? quid myrrha & arbore pulchrius, & fragrantius? Narrat Plinius. Heliantem vocant in Themiscyra regione, & Ciliciæ montibus maritimis, folio myrthi, hac cum adipe leonis decocta, addito croco, & palmeo vino perungi Magos, & Persarum Reges, vt fiat corpus aspectu iucundum, ideo eandem heliocalidem nominari. Hermefias ab eodem vocatur, ad pulchros liberos generandos, bonosque, non herba, sed compositio è nucleis pineæ nucis, tritis cum melle, myrrha, croco, vino palmeo, postea admixto theombrotio, ex lacte, bibere generaturos iubet, & à conceptu puerperas partum nutriendas, ita fieri excellentes animo, & forma, atque bonos. Cotonea mala aureo melino colore speciosiora, ob id chrysomela Græcis, Maroni aurea mala dicta, præstantissimum odorem vibrantia, tenuibus incisuris crispata, tenuique lanugine pubescentia, circinata in orbem rotunditatis, quæ non solum visu voluptatem, sed odore salubritatem afferunt. Solon mandauit, vt sponsa manducato malo cydonio in thalamum veniat, non, vt Plutarchus putat, vt prima salutatio iucunda, & non ingrata esse debeat, sed vt ex primo concubitu pulchri, & industrii filij nascerentur: si prægnans eo vescatur industrium, & formosum puerum paritura. Plinius ait. Omnia iam virorum, & mulierum saluatorijs cubiculis includi, simulachrisque nocturnis conscijs imponi. Est & inter animalia pulcher lepus, ob id leporem Græci amoribus sacrum fabulantur, etymi argumentum quod λεγος dicatur από του λεπεν ερωτες à verbo ερωεν, vtroque visum significante: vnde leporina carne vescentes, formosi fiunt aliquot diebus, ex quo Martialis.

Cum leporem mittis semper mihi Gellia mandas.

Septem

Septem formosus Marce diebus eris

Quum Alexander Seuerus Imperator quotidie in mensam lepusculos admitteret, datum vulgò subsannandi argumentum ex genere cibi formæ gratiam comparari. Extant versiculi.

*Pulchrum quod vides esse nostrum Regem,
Quem Syrum sua detulit propago,
Venatus facit, & lepus comesus,
Ex quo continuum capit leporem.*

*A PVLCHERRIMIS PLANTIS NOSTRA COMMODA, A
deformibus incommoda prouenire. Cap. XVIII.*

Eà plantarum pulchredine discedamus, monstrant & suo vultu vitia, & virtutes plâtæ, & olim probauimus formoso corpori formosam animam, & monstrum in corpore, monstrum in anima esse. Omnibus in confesso est, conuenientem & proportionatam membrorum compositionem amplissimas virtutes fortiri, sic diformen, mancam, & distortam vitia, & imperfectiones. Plantarum confimiles vultus animorum habitum nequam, vel bonum esse rei plantariæ consultissimos admonere, immò perspectius, sincerius in plantis perspicitur, quum non possint plantæ sibi faciem malignare, nec amplectendi, fugiendiq; virtutes & vitia electum habeant, vt homo. Sed quid per venustam, & inelegantem plantam intelligamus, aperiamus. Optima est plantarum figura, si altitudo latitudini respondeat, vel paulò maior, si radicum, florum, foliorum, & fructuum proportionata dispositio. Flores optimè colorati, elegantis effigiarum, peramœni, ridentesq;, vt maxima cum iucunditate spectantium oculos ad se alluciant, id nobis argumentum præstat, quàm maximis pollere dotibus. Cato de brassica crispa loquens ait. Brassica crispa aspectu & natura bona est. Addeò est elegantia rosæ forma, vt si Iuppiter vellet floribus Regem imponere, rosa inter flores regnū obtineret. Terræ est ornatus, oculus florum, plantarum decus, & pulchritudo coruscans, Veneris conciliatrix: colore, qui rosis emicat, quid gratius visitur aspectu? Aliæ sunt quoq; Anacreontis Poetæ laudes. Ob suam pulchritudinem Poetæ Veneri dicarunt,

Sydeus, & floris domina est vna Venus.

Philostratus Cupidini dicauit. Quid pulchrius lilio spectari potest? hortis, & viridarijs experita planta, recto caule consurgens, in cuius summitate flores intaminati candoris, foliolis dispositi striatis, & repandis, quasi resupinati labri, effigiem calathi exprimentes, è quorum medio crocea stamina educuntur, languido semper collo, non sufficiente capitis oneri, è quibus effluuium emanat blandi, concupiti, & diuini odoris: ob eximiam eius pulchritudinem Græci *ἀφροειδής* vocarunt. Veneris volupe, & Iunonis rosa, è cuius lacte effuso, galaxia in æthere sydereo candore visenda, vt diuinam ei originem assignarint, Salomonis etiam folio insidentis gloria conspicuū. Iris amœna varietate, & coloria, cælestis arcus æmula est; nam ita suum florem depingit, vt opacæ nubis obijce, Solis obuerso repercussu luminis pingitur in cælo, hians flos, & alternans frondes in anfula speciem curuantur, radice, nedum flore perquam olida, floris oræ diductiores, hiantesq;: cuius multiplex variorum colorum mistura, quæ in diuersis plantis, in vinis duntaxat floris spectanda venit, vt non alijs cedat, sed cum reliquis de venustate certet. Tanta est oleæ pulchritudo, vt Homerus, quum egregiam aliquam formam

iuuenis

iuuenis depingere quærit, oleæ comparat, quæ humi lætitia, cœli clementia niteat. Euforbi à Menelao casi comparatur mors oleæ, vëtorum vi deturbata, viri fortis quercu. Et in sacra pagina, vbi necesse est speciei meminisse, olea commemoratur. Quasi oliua speciosa in campis. Nam virginalis pudoris speciem quandam præfert, quarum dotes propemodum infinitæ, & immensi commodi medici. Contra quid ipso aconito deformius? vt fingant Poetæ è spumis Cerbericis canis, extrahente ab inferis Hercule, & apud Heracleam Ponti, vbi monstratur is ad inferos aditus, gigni, cuius flores deformi pallore tabescunt: ita atrociter interit, vt ne remedium sit adhuc adinuentû contra. Quid retrius odore cicuta? quid aspectu fœdius? cannabis folia grauitè olent, item anagyris, si quispiã fruticem commouerit, tetrum quandam odorem remittet, vnde adagium, *ἀνάγυρις κνωρίς*, idest anagyrim commoues: Folijs mãdragorę virosus odor. Apocynum viti culis malè olëtibus fruticat, deleterię facultatis omnes. Quid mœstius ipso cupressorã arbor suspensio eligenda, vt eam fingant Poetæ Diti sacram. Sic & sabina ipsa, ad dispergendos conceptus nata. Venenati iungi deprehenduntur colore extra luteo, intus plũbeo, aspectu barbaro, rancido habitu, hiulcis canaliculis, lurido per ambitum margine, aut summo pallecente labro. Causam naturalem addemus, quod plantæ, quæ humidæ, calidæ, vel siccæ fuerint, hilari aspectu, & odoratæ sunt, at quæ frigidæ, humidæq; plerunq; inspidæ, inolidæ, & minus vescæ, & quia inconcoctæ, sapores habent deteriores, & odores fœdiores, & humanæ naturæ contrariæ.

MAGNÆ PLANTÆ EFFOETARVM VIRIVM, PARVÆ
verò maximarum. Cap. XVIII.

Si rectè meminerimus, quæ in humana Physiognomonia diximus, homines vasti corporis, & membrorum, stupidos, timidos, insulfos & imbecilles esse pronũciauimus, quum non possit Natura vires suas in tam maxima membra diffundere, è medio eos tollendo, quos reliquarum partium proportio comitatur, & sic minus mali significabunt. Sic parui corporis homines, calidæ, & vehementis operationis esse, vt in suo corpore vix capere queant. Eodem modo plantæ sunt, quæ cū maximam molem capiant, steriles sunt, & effoetarum virium, paruæ verò, vt radiculę, & vix sensu apparentes, validarũ virium. In arboribus enim, quę magnis luxuriant brachijs, Natura quod tribuit magnitudini, dempsit viribus, vt in pinu, abiete, cupresso & palma, sic platanus, populus, ficus ægyptia, & aliæ, quarum nullæ à scriptoribus narrantur vires, aut perpaucæ. Aristoteles Problematum libro querit, cur tenues radiculæ acuræ sint? soluitq; quod ampliores illæ spatio temporis longiori plenius concoctę virescunt. Potest esse & naturalis causa. Quæ humida & calida sunt, facillè crescunt, & in operando fatua, quę autem non crescunt, siccæ, & sunt in operando vehementiores. Theophrastus inquit. Quę locis opacis, & afflatu silentibus sunt, proceræ, læues, & excelsores exurgunt, contra verò, quæ locis flatibus & vento expositis, & apricis, vel raris, solutisq; exeunt, minus tales euadunt. Incrementum enim profunditatis altitudinem verat, & flatus exasperant, nodosq; faciunt, tum solutiora, humidiora, imbecillioraq; his locis conficiuntur, quia neq; Sole, neq; flatibus, vel frigoribus densitatē suscipere possunt. Plantas, quę locis humidis exurgunt, magnas esse diximus, quæ verò siccis, lapidosis, & Soli expositis, paruas, exuccas ob alimentum & cœli situm, ob id validioris operationis, vnde vis operandi. Animalia parui corporis, ingeniosiora sunt alijs magni corporis, vt apes, araneę, formicæ, falangij, vt videri possit Naturam in viribus abundasse, vbi defecerit in corpore, sic paruæ herbe, & femina in operando valentiora sunt, vt piper, sinapi, & similia, vt ad causas confugiendum sit, quas diximus in humana Physiognomonia. In locis siccis ligna contorta, & parua corpora, vt Aethiopes, qui blesis

pedibus sunt, magna corpora in humidis. Urbanae arbores, quæ humidæ, magnæ sunt, sylvestres siccæ, & parua. Platanus celebrata in ambulatione Academie Athenis cubitorum xxxvi, vnius radice ramos antecedente. Nunc est clara in Lycia gelidi fontis socia amœnitate, itineri apposita, domicilij modo caua LXXX, atq; vnius pedum specu, numerofo vertice, & se vastis protegens ramis, arborum instar, agros longis obtinens vmbri, & alia quæ de sua magnitudine tradit Plinius. Dioscorides ad inflationes valere dixit. Lotus præcipuè domibus expetita ramorum petulantia, latissima expatiantium vmbra, & in vicinas domos sæpè transluentium, nulli rami longiores, validioresq; aut plures, vt dixisse totidem arbores liceat, cortice pelles tingunt: nilq; nisi astringendo profunt. Indica ficus exilia poma habet, vastis diffunditur ramis, quorum imi adèò inter ramcuruantur, vt annuo spatio infigantur, nouamq; sibi propaginem faciant circa parentem in orbem. Intra sepem eam astuant pastores, opacam pariter & munitâ vallo arboris, decora specie subter intuèti, proculùe fornicato ambitu. Superiores eius rami in excelsum emicant, syluosa multitudine, vasto matris corpore, vt LX passus plerq; orbe colligant, vmbra verò bina stadia operiât. Foliorum latitudo peltæ effigiem amazonicæ habet, fructus rarus, nec fabæ magnitudinem excedens, viribus vacans, quæ à nullo saltem scriptore memorentur. Abies ingens arbor & excelsa, & larix, immò omnium arborum altissima, rectissimaq; nauium malis, antennisq; præferuntur. Amplissima laricum visa Roma, Tiberij Cæsaris tempore in ponte naumachiaro, fuit pedes CXX, bipedali crassitudine equalis, quo intelligebatur vix credibilis reliqua altitudo fastigium ad cacumen estimantibus. Abies admirationis præcipuè visa est in naui, quæ ex Aegypto C. Principis iussu, obeliscum in Vaticano circo statutum, & cetera, quæ de eius vastitate tradit Plinius: ex ea resina refudat, quæ vis ad vulnera, psoras, & calculos valet. In herbis faba ægyptia, cucumeres, cucurbitæ, & melones ingentis fructus, folij, vel radice, ad paucos, siue nullos vsus. In paruis verò herbis peterit quisq; videre ingentes vires, vt in pipere, sinapi, yfopo, aristolochijs, centauro paruo, ruta, mentha, origano, aconitis & reliquis.

PLANTAS, QUAE SAXA FRANGUNT, AD FRANGENDOS
in corporibus calculos, & dentes valere.

Cap. XX.

DIXIMVS fructificandi modum plantarum, & remedia, quæ ex ijs nascisci poterant, superest contemplari loca, quibus profiliant, & modum, nam alia non nisi super saxa, suaq; vi ea frangere, & aliæ supra arboris ramos nasci auent, & quid ijs simulachris portendat Natura. Ad diros igitur renum, & vesicæ cruciatus, quum ea loca calculis turgent, commendatissima dotis plâtas benigna & indulgens Natura donauit, satisq; ampla demonstratione indicauit, cū crebris, & exiguis fibrillis lapides & saxa, in quibus nascuntur, quasi veruculo terebrant, vel validissimis cuneis scindunt, & aperiant: vnde apud omnes ab insigni huius facultate, indice nomine, saxifragæ vocatæ, quæ Græcis lithontriba dici possent, quasi lapidum terebras. Sed varia est saxifragum tribu, quæ eiusmodi frangendi in renibus lapidem prærogatiua insigniuntur. Dioscorides genus vnum, quod alij saxifragon, & empetron, Romani saxifragiam vocant, frutex furculosus in petris & asperis locis nascens, epithymo similis, quod calculos vesicæ frangit. Polytrichon Plinius vmbrosas petras, parietumq; aspergines, ac fontium maximè specus sequitur, & saxa manantia: calculos è corpore mirè pellit, frangitq; , qua de causa potius, quàm quòd in saxis nasceretur, à nostris saxifragum appellatum crederem. Sunt & apud recentiores permultæ saxifragæ, vna est sceniculaceis folijs, longioribus, exiguis, & raris, vmbellifera,

bellifera, & semine petroselini, radice pastinacæ, quæ magnis saxis, montosis, & sterilibus arenis nascitur: frangendo calculo plurimum præstat. Est & aliud genus folijs terreftris hederæ, caule tenui, piloso, florenili candido, semine nullo, radice grandinosa, pendula, qualis chelidonij minoris: decoctum ex vino renum calculos frangit, & vesicam abstergit. Tertium lapidicæ genus, frutex lignosus, contortus, crebris furculis, & subalbidis folijs, exiguis, oblongis, acutis, semine rubro, nascitur in viuis lapidibus, radix saxorum interuenijs adæo depacta viuit, vt vix diuelli possit. Est & bipennella hircina, saxifragiæ nomenclatura, à creberrimo radicis vsu frangendo calculo, lotioq; proliciendo, adæo facie similis bipennellæ exit, vt eadem planè putes: nam non solum à viroso & insuauis hirci odore sic dicta hircina, sed quod ea adulti hirci, sanguis, & carnes eximum fit calculosis præsidium: nascitur in petris, quas findit, ob id vulgò *petri findula* dicta. Oreoselinum & petroselinum in montibus, & petrosi nascitur, vnde eorum nomen ex Dioscoride, pota calculos pellunt, quia eiusdem facultatis cum cæteris: ob id hirci sanguis, qui oreoselinum, & filer montanum ederit, ad conterendum in vesica lapidem validè efficax habetur. Oenanthe herba nascitur in petris: radix vesicæ vitij metur, ex Plinio. Ficus muris, & lapidicinis nascitur, easq; mirè frangit: vesicæ vtillis & renum vitij, ex Plinio. Hellsine, siue parietaria dicta, quia in parietibus, & lapidibus nascatur, super tegula calefacta, vinoq; cretico irrorata, & pubi illita, calculosis medetur. Muscus lapideus, qui super saxa nascitur, certissimo experimento ad frangendos calculos valet. Hyssopus, quæ nascitur in muro, mirè calculos è renibus deturbat, confecto ex eo syrupo cum tantundem aquæ parietariæ, & per decem dies ieiunus hauserit. Genista longissima radice est: nascitur in montosis & parietinis, vt per triginta pedes suffodiat. Mesue prodesse calculosis dicit. Adiantum nullibi frequentius, quàm saxis riguis, petrosis, fontium, aut puteorum labris, vel asperginibus nascitur: Dioscorides calculos frangere dixit. Trichomanes eisdem locis, quibus adiantum, eademq; præstare potest. Asplenium, siue scolopendrium nascitur in parietibus, saxisq; siliceis: calculos in vesica comminuit, ex Dioscoride. Gerontopogon *saxifica* plerisq; dicta, quod inter saxa gignatur, longa barba, folijs instar capillorum prælongis, idèo *petræ balba* Romanis nuncupata, à Nicandro geranosogon, hoc est barba senis appellata, tragopogoni ferè similis: renum vinis, & vesicæ succurrit. Calcifraga Latinis, empetron Græcis, nascitur in marinis, haud temerè alibi, quàm nudo saxo: decoctum in aqua, vel tritum calculos frangit. Qui fidem promisso huic quærunt, affirmant lapillos, qui sufferuefiat vnâ, rumpi. Fungus est in saxis nascens, ab aliquibus lyncurius dictus, miro experimento frangendo calculo, quippe vmbra exiccatus, contritus, potusq; à ieiuno cum vrina veteri, ita renes expurgat, vt nunq; in eis calculi regenerentur; frequenter nobis vsq; ad admirationem expertum. Eiusmodi herbæ quæ saxa frangere solent, mirifico Naturæ luxu, etiam nobis ostendunt, dentibus indita, eos frangere, & finditus eicere. Medici optimi, qui ex incommodo commodum nanciscuntur, si qui sunt in ore dentes, qui frangi, vel eijci possunt, vel eorum vitij occurrunt, iisdem vtuntur herbis. Hedera sepulchra, ac muros rumpens, penetransq; erosis dentibus inditur, qui frangi, rumpiq; postulant, proximis cera munitis, ne lædantur, ex Plinio. Gummi etiam quærunt in hedera, quod vtillissimum dentibus promittunt. Cedrus magna nascitur in montibus inter saxa: cauis dentium indita cedria, eos frangit, ac dolores sedat. Chamæleon in clinosis tractibus, siccis, & maritimis nascitur: radix concisa, ac aceto decocta, scriptorio stylo seruens admota, dentes frangit.

ANIMALIA, QUAE LAPIDES VORANT, AD CALCULOS

valere. Cap. XXI.

Veraxifica plantæ in saxorum interueni; nascentes, se eorum succo pascentes, possunt & saxa, vel calculos in renibus & vesicis frangere, sic animalia quæ lapidibus vescuntur, interna; eorum natura comminuerit eos, & concoquere possunt, eandem vim sortiri, non est à ratione alienum arguari, videamus nunc si aliqua menti occurrunt exempla ex animalium historijs, & Medicorum, quæ hanc conjecturam certiore reddere possint. Struthiocamelus ferrum deuoratum concoquit, lapides deuoratos in omaso propè reticulum asseruatos concoquit, ex Aeliano: ventris cortex interior sumptus, calculum dissoluit ex R. Mose. Gallinacei arenas, & lapillos in gluuie sua deuoratos dissoluunt: ob id lapillos, qui in gallinaceorum vesica (ventre: nam vesica carent volucres) inueniuntur conteri, & potioni inspergi aduersus calculos iubet Plinius. Columbæ lapillos vorant, & propter stomachi feruentiam concoquunt, vt & turtures: simum vsum ex mulso propinatam calculosis, facit, vt per vrinam excernantur, ex Galeni Euporisto. Corui, & cornices multiplici cibo vtuntur, vniuersis seminibus & fructibus, ex Macrobio: in cornicum ventriculo sæpius lapillos offendes, quos vorant, & coquunt: quorum simum inditum cauis dentium, eos frangit, Sextus: ob id auguror & lapillos in vesica rumpere posse. Passer Tragloditis, passerulus minimus, iuxta sepes & muros victum quæritans, animalculum hoc omnium auicularum minimum, ea excepta, quæ regulus appellatur, & breues volatus facit, naturalem vim omnino admiratione dignam habet ad calculos comminuendos, hyeme apparet, potest sale conditus seruari: crudus, & coctus in cibo acceptus morbum sanat, & ab eius vsu nunquam amplius ab ea affectione vexatur, eius puluis idem efficit, si de plumis in ollam conijcitur, ac deinde, operculo addito vritur, animaduersione assidua habita, vt in cinerem reducatur, & ne in aerem exaletur, aut vi ignis consumeretur, exhibendus cum modico phyllo, aut pipere admisto, vt sapidior fiat, ex Aetio, Aegineta, Philagrino & alijs.

PLANTAE, QUAE SUPER ALIAS PLANTAS, VIVUNT,

docent quomodo earum virtutes extrahi possint,

Cap. XXII.

QUEMADMODUM herbæ super lapides, ita & super arbores nascuntur. Sed quid per herbas super alias herbas nascentes, viuentescq; nobis Natura demonstrare voluerit, sedula vestigatione sciscitandum est. Natura enim, vt diximus, quum aliquid contra perpetuas suæ institutionis leges insuerum exhibet, non fortuito, sed eximium aliquod, & cœleste munus exhibituram, latentes diuitias ibi te non latere admonituram conspiceris velim. Nobis verò anxij animi, & mirabundis, quid statuendum foret alternantibus, nec potior, nec verisimiliter occurrit ratio, minusq; alioquin aptior locum nacturis in vniuerso opere, quam hoc. Sed profectò paradoxum videtur, & contra Naturæ leges sancitum, quod plantæ absq; radice viuere valeant, ac si diceret quispiam, sine ore, aut ventre hominem viuere posse. Sed hæc in duplici differētia sunt, aliæ verò sine seminio, & radicibus natæ in alienis arboribus viuunt, eximium sanè Naturæ opus, non tam raritate, quam specie visendum, vt viscum, muscus, lichen, & similia, aliæ capillamentis, quasi clauiculis, & statuminibus finitimas plantas amplexantes, complexantescq; earum succum depopulantur, & melius alimentum nactæ, relicta suapre, qua se adoleuerant radice, alieno fruuntur genio, vt non suis sedibus exēptæ, sed ibidē

nata

nata videantur, vt cassutha. Aliæ namq; alienis radicibus adnascens, spuria proles, vt hippocysthides, hippogenistæ, vel caudicibus, vt agaricum, fungi, gallæ super frondes, excrementitia quippe, sed aspectu perquam miro, & eleganti. Coniçio quod plâte ipsæ terrestri succo, fœculentoq; viuere nescientes, expurgatori, ex imo ad celsiores ramos subrecto humore victum ducunt, vrpote aereo, & maxime tenuitatis. Succus enim, vaporq; viuificus arbori insitus, per tempestiuos, & genitales Soles maturatus, subrectusq; per latentes trunci poros, & per corticis meatus illabens in plantam, purius, elaboratusq; ministrat alimentum, nec alijs viribus eas pollere puto, quam ijs, quibus subiectæ pollent plantæ. Id tamen inter eas discriminis, quod subtiliori, & penetrantiori vi sint, vt excœtam materiam vi caloris trans alembici siphones expirans vapor, extillansq; vertitur in subtiliores, & lymphidiores latices, ob id consultò fiet, si quid thymi, aut alterius plantæ esu, vel vsu medico imbecillioris, & nauseabundæ naturæ ægro propinandum sit, è cadyta euulso surculo, thymo vel alijs plantis iniecto, non multo intercepto tempore, viuens illa, & ex ea humorem hauriens, ægro exhibens, voti fiet compos. Hæ plantæ parasiticæ dici possent, quod semper aliena victitent quadra. Cassutha quum suam sedem non habeat, in aliena viuut, numerosa cirrorum cæsarie, implicat astantes herbas, vbi se super thymum implicauerit, illi radiculæ exarescunt, alimentum vberius nacta, multis osculis, quasi synastomoscè eius succum depopularur, vnde proprias vires non habet, sed è sinu cuius vernaculū ebiberit humorē, eiusdē parentis ingenitū refert, vnde eiusdem thymi facultates refert, sed purgatiore, penetratioreq; ob id Galenus, valentiùs, quàm thymū atram bilē excernit. Item circa Tempe Thessalica, quæ polypodion vocatur, & quæ dolichos, ac serpyllum, oleastro quoq; deputato, quod gignatur, vocant phaulos, quod verò in spina fullonia hypopheskon, ex Plinio. Viscum in quercu & terebintho nasci dixit Theophrastus, & Dioscorides robori, ilici, syluestri pyro, pinu, abieti Plinius, nobis visum in amygdalo, castanea & sorbo. Diuersis valet facultatibus præcipuè ijs, quibus pollent subiectæ arbores. Galenus ex plurima aerea qualitate, quia ex elaboratori succo subiectarum arborum viuut. Polypodium quia potissimum vetustissimis arborum caudicibus & præsertim quercuum nascitur, ob id maxime exiccat, vt quercus, sed magis extenuat, quia tenuori succo viuut. Prætulit Mesues illud, quod in arborum caudicibus gignitur, quàm illud, quod solo, aut muscosis lapidibus innascitur, nam suo incocto humore ventriculo nocet. Muscus è varijs arboribus depēdet, Dioscorides cedro, populo, quercu, Galenus picea, & larice nasci dixit, optimum cedrinum, minus populneum, quia cedrus refertior est viribus populo, & in Italia melior qui in larice, quia astringentibus arboribus nascitur, astringentis est virtutis, quàm in populis, quum astringendi vim inualidam habeat, qui in cedro reperitur digerendi, & emolliendi facultatem habet. Lichen nascitur in petris, vt muscus arboribus, vt petreus muscus dici possit: Galenus exiccanti, & abstergenti facultate pollere dixit, quod petreæ siccitate viuat. E media cisthi radice, hippocisthus, velut infixæ pullulat, & si cistho vis astringentia, hippocisthus astringentior, atq; siccantior, orobanche æmula, fungosa sobole. Agaricum caudicibus arborum innascitur, & præsertim larice, vires laricis habet, & cedri, quibus frequētius adnascitur, vel quercus: Galenus ex substantia aerea consistare. Eiusdem etiam conditionis, & qualitatis hedera, fungi, & similes, quos diximus.

IN MVNDI LOCIS, VBI ALIQVOD MALVM, IBI ET
remedium nasci. Cap. XXIII.

DIXIMVS consideranda esse maxime loca, in quibus plantæ nascuntur, scilicet saxa & arbores, nunc prius quàm ex his locis discedamus, inter cætera aduertendum, considerandumq; à Naturæ rerum vestigatoribus, vt eis secreta pandantur, ex luculenta ipsius benignitate loca considerare: nam vbi malum aliquod, vel mor-

vel morbus, ibi & proximè à Natura remedium opportunum exhibetur. Vbi fuit culpa non defuit gratia. Orpheus ad id.

Ipsa terra nigra multifonis hominibus

Generat malitiam, & doloris auxilium utriusq;

Terra quidem reptilia generauit, genuitq; super ipsa auxilium.

Nunc in locis ostendemus, nam herbis & animalibus iam diximus. In quibus enim aliqua fuerint perniciofa & exicialia, non longè ab ijs remedia absunt, ne longiùs à nobis sint emendicanda. A mundi locis incipiemus: nam si aliqua fuerint, in quibus lues, aut morbus aliquis grassatur, remedijs destituta esse ne ambigito. In occidentali India passim omnes venerea lue corripiuntur, estq; peculiare earum insularum malum, vbi nullam aliam, quàm solius guaiaci ligni opem adferentes, sese ab huius morbi noxis vindicant, huic ligno non rebellans vitium cedit. Africa serpentum feracissima, vbi *scorzonera* vocata nascitur, & aromata, quorum vsus aduersus serpentes. Melitæa Italiæ insula, serpentum abundantissima, nascitur ibi lapis aduersus earum venenum. In Theffalia serpentes tanto numero generantur, vt nisi à ciconijs perimerentur, incolas excedere, & tota regione migrare coegissent, quo circa honos tātus in Theffalia est ciconijs, vt eas occidere sit capitale. In Argo copiam serpentum nascitur, contra est ibi aduersas scorpionis pugna, vt cum scorpionem viderint, insurgit in eum, & interimit. Pado in nascitur succinum, annexæ causæ videtur causa, hodieq; transpadanis agrestibus sceminis monilium vice succina gestantibus, & maximè decoris gratia, & medicinæ, quando tonsillis credatur resistere, & fauciu vitijs, vario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac vicinas carnes, è Plinio. Magno mari marinum leporem nasci ait Aelianus, ad quem si quis manum admouerit, aut bacillo tetigerit, perit, ac si bacillum tetigisset: radicem ad idem mare nasci ferunt, hauquaquã vulgò ignotam, quæ animi defectionibus illius, qui sic affectus fuerit, medetur, naribus enim admota, facit, vt reuiuiscat, & recreetur; si negligatur, tam robusta pernicie præditus, vt ad mortem vsq; morbus procedat. Achates lapis nascitur in Sicilia, iuxta fluuenta eiusdem nominis, vtilis est contra ictus scorpionis, & cum eo scorpionum pestis, estinguitur. Leonthophonos herba nascitur vbi leones maximè in homines sæuiunt, quem occidit. Dirrhinus serpens sub quercus radicibus nascitur, fructus ex omnium glandiferarum arborum genere, & tusæ radices contra illius ictus auxiliantur, ex Dioscoride. In Apulia genus phalangij viget, *tarantula* vulgò dictū, cuius morsus perniciosissimus, nascitur & ibi copiosissimum frumentum in quo & cantharides oriantur: Nos hac contemplatione imaginati sumus, tres, vel quatuor in potu datas, succurri posse ab eo de mortis, nec fefellit experientia, nam verum compertum est periculo factō. In Aethiopia gens, ore concreto, & naribus carens, vno tantum foramine spirans, quod auenæ calamo trahit, & grano eiusdem auenæ spontè nascētis, ad vescendum vtuntur: ex Plinio. Ad externos fines Indiæ orientalis, circa fontem Gangis Astomorum gētem sine ore, halitu tantum viuentem, ex odore, quem naribus trahant tantum, radicum, florumq; vario, & syluestrium malorum, quæ terra fert abundè, & secum portant longiori itinere, ne desit olfactus, ex Plinio.

TEMPORE, QVO NECESSARIAE SVNT, PLANTAS NATURAM PRODUCERE, & PRIMO DE VERE. Cap. XXIIII.

Loca, ita etiā tempora suis remedijs non destituit Natura, vt illis morbis occurrere possit, qui eo tempore oriantur: vnde solertes arcanorum exploratores non leue principium nancisci poterunt ea inuestigandi, quū tempus diligenter obseruauerint, quo res Natura perducere solet, nam si alio tempore, quàm necesse

cesse fuerit, produceret, frustra id ageret. Idem tempus morbi, & plantæ considerando, quæ eo tempore nascuntur, vel vegetant, non leui coniectura ad eos valere arguemur. Quod videtur Plinius animaduertisse, inquiens. Quædam quoq; animalium remedijs nascuntur, locupleti diuinitate ad gerenda præsidia, vt non sit mirari satis ingenium eius disponentis auxilia in genera, in causas, in tēpora, vt alijs profit, atq; alijs horis, dieq; nullus propè sine præsidijs reperitur. A vere anni initio incipiemus. Theophrastus loquens de floribus anni toto tempore nascentibus, ait. Florum prima viola alba se ostēdit, emicat vbi cœlum clementius, statim enim non dum hyeme exacta, vbi verò immittius postea. Vere nonnunquam cum viola alba, aut paulo post lilium exit, & quæ viola flammea vocatur, hæc cæteris omnibus, quibus coronarij vtuntur, longè præcurrunt. Post hæc narcissus sequitur, vitiflora, & nigra viola, è syluestribus aurelia, & genus fremij, quod limonium vōcant, & pugio, & hyacinthus. Rosa hisce ferior est, nouissima quidem erumpit. Hippocrates in aphorismis morbos enumerat, qui vere prouenire solent. Vere quidem furores, melancholiæ, morbi comitiales, sanguinis profusiones, anginæ, grauedines, lepræ, tussēs, impetigines, alphi, pustulæ vlcerosæ, tubercula, & articulorum dolores accidunt. Vere sanguis crescit, vigetq; : rosa eo tempore florescit, flos sanguinem expurgat, quo maximè vere indigemus. Melancholiæ verno tēpore fiunt, non quod eo tempore generentur, sed quod hyemè procreatæ, ac corpore delitescētes, veris caliditate diffusæ, melancholiam, & furorem pariant, betonicæ folia hausta ad melancholiam valent: datur & maluæ succus potandus melancholicis, & infanientibus vtiliter sex vnciarum pondere. Buglossi vis magna ad melancholicos effectus, eius decoctum ex vino propinando. Melissophyllon atrabiles vapores à spiritibus eiicit, & sanguine, ex Auicenna. Comitiales morbi & si verno tempore deteguntur, hyeme generantur, propter pituitam è capite natam, ac vere commotam, diffusamq; . Populi nigra semen potum ex aceto comitialibus vtile est, quod vere fundit. Betonica medetur comitialibus ex aqua pota, sic plantago, sinapi, scilla, coniza, vitis albæ, nigra viticulæ, quæ primo partu erumpunt, achillis altera ex oximelite pota, garyophyllorum flores, galegæ succus, heliochrysos. Ad tōfillarum inflammationes morus valet, purpureæ violæ ad anginas. Cutis vitia emēdat, & lepras tollit thapsia, narcissus, vitis syluestris, bryonia, lupinorum decoctum, lapathum, xiphia. Ad lepras vmi folia, brassicæ, sinapi, nasturtium, ranunculus, ex Galeno, & lilium. Impetigini, & serpentibus vlcibus rhamnus illinitur, plantago, gentiana, scabiosa, lupulus, & narcissus. Tussi medetur tussilago, dracunculus, asphodelus, scilla, marrubium, helxine, hyoscyamus, bryonia, phu, & arum. Nascuntur vere etiam arbores & herbe, quæ serpentum moribus medentur. Fraxinus contra serpentis succo expresso ad potum, & imposta vlcibus, opifera, ac nihil æquè reperitur: tantaq; est vis, vt ne matutinas quidē, occidentes v̄e umbras quàm sunt longissimæ, serpens arboris eius attingat, ad eò ipsam procul fugiat, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignem potius, quàm in fraxinum fugere serpentem. Mira Naturæ benignitas, quæ priusquam hæc prodeant, florere fraxinum, nec ante conditas folia dimittere. Miraculum est dracunculi exeuntis à terra ac primas serpentum vernationes, rursusq; cum eisdem se condentis in terram, nec omnino occultato eo apparet serpens, vel hoc per se satis officioso Naturæ munere, si tantum promoueret, tempusq; formidini demonstraret, ex Plinio. Signa sunt tot herbæ, & arbores, fruticesq; ab emerſu earum ad latebram vsq; vernantes, & vel fraxini tantum folia, nec postea nascētia, nec autem decidētia. Ari nidore, cum crematur, serpentes, & priuatim aspidēs fugantur, aut inebriantur, vt torpentes reperiantur. Trifoliū asphaltites, immò tradunt totius fruticis radices, foliorumq; decoctum, fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint, qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam alius foueatur, qui vlcus habuerit, perinde afficietur, vt à serpente demorsus. Dracunculum, habentes serpentes fugiunt. Abrotonum serpentes nidore, & substratu fugiunt. Sic pulegium, origa-

origanum, rubus, chondrilla, anagallis, ferula, aparine, anchusæ, echium, coniza, mar-
rhubiū, nasturtium, serpillum, melanthium, heliotropium, elaphoboscon, fœniculum,
ampeloprason, allium, beta, heliochryson, herba sacra, papauer, eupatorium, aspho-
delus, lilium. Sic oxilapathum ad scorpiones, malua ad phalangios, & vesparum ictus.

QVAE AESTATE NASCUNTUR PLANTAE AD AESTATIS

morbos valent.

Cap. XXV.

AESTATE febres continuæ, & ardentes, idem Hippocrates, & tertianæ plurimæ, & quartanæ, vomitiones, & alui profuua, lippitudines, aurium dolores, oris exulcerationes, genitalium putredines, & sudamina accidunt. Hi præsertim morbi ex flaua bile ortum habent, quæ æstatis tempore coaceruantur in corpore. Herbas, quæ flauam bilem educunt, & quæ æstate vigent, enarremus oportet, ad quod maximè Natura intèdit. Aloe æstate succum emanat, colligiturq; Galenus biliosarum affectionum optimum pharmacum esse dixit. Thlaspi Junio fert semen, quod vtrinq; bilem extrahit, eodem modo lychnis, androsæmon, ricinus, lacteus succus incisi thapsiæ caulis, tithymalorum, & lathyris succus, qui æstate extrahitur, cucumis agrestis, sambucus, ebulus, heliotropium. Sic florecentis absinthij ramuli biliosos ventris humores per interna egestionem propellunt, ex Galeno. Idem herba & flore origanum. Ad tertianas febres & quartanas trifolij asphaltites terna folia, & quaterna, hipericum, sacra herba, heliotropium, portulaca, centaureum minus. Ad alui fluores valent chondrillæ succi, aneti, orchidis Serapidis, althea, alismæ, poligoni, clematidis, lagopi, anchusæ, phœnicis, iunci feminis, papaueris nigri, verbasci, vix austeræ, virgæ aureæ, mespili, sorbi, pyri sylvestris, oculorum lippitudines sanat portulaca, plantago, oculorum distillationibus conferunt pini genera, fœnum græcum, vinum austerum, in quo ophioglosson fuerit coctum, eupragia. Aurium doloribus valet populorum succus instillatus, salicis, betæ, vtriusq; dracunculi, porrum cum lacte, origanum, melilotus, peucedanum, aparine, marrubium, canabis, poligoni, helxinæ, hyoscyami, hortensis solani, maluæ, & sambuci.

AD HUMANAM NATURAM REFRIGERANDAM, HUMIDA

æstate Naturam genuisse: & herbas ad Venereas alacritates.

Cap. XXVI.

GALENUS Naturam humidos fructus, & aquosos æstate genuisse dixit, vt eorum pulpa internam homo naturam refocillet, tunc Syrii caloribus languescens. Theophrastus humida plerumq; æstate germi-
nare prodidit, inquit, Quæ autem contrarijs temporibus germinant, his nonnulli causam humiditate, caliditateq; assignant, frigida enim æstate, calida hyeme germinare autumant, vt vtraq; natura conuenienter temperata vtriq; tempore sit. Ita enim Clidemus censeat, haud igitur malè id quoq; asseritur, sed paucitatem, & debilitatem, & si quid aliud in causa sit, adiciere decet. Producentur æstate melopepones, qui pro temperamento humectant, ac simul refrigerant, generantq; in epate aquosum sanguinem, qui flauæ bilis feruorem, & malitiam coerceat. Altera species non solum refrigerat, sed è suo semine extractus cremor febrientibus vtiliter propinatur. Cucumerorū etiam frigida, humidaq; temperies, & aquea substantia; si febricitanti infantulo paris lōgitudinis coaptatos cucumeres dormienti accommodaueris, & quasi condormire feceris, statim sanabitur, nam calores omnes febriles in cucumeres transibunt, ex Quintiliorum scriptis. Sūt & angurie eiusdē familia:

familia; animo deficientibus propter calore iuuant. Cucurbita humida & frigida qualitas, esu humida est, & sitim propellens, omnium humidorum ciborum humidum corpori præbens alimentum: eius ramenta infantibus contra capitis ardorem, quem syriasm vocant, sincipiti illinitur, succus ex ramentis aurium doloribus auxiliatur, adustiones cutis in ardenti febre illitu adiuuat, folia recentia illita muscas arcent, oleum ex eis paratum ad renum calores extinguendos, & capitis dolores, ex ardentibus febribus exortos. Lactucæ natura refrigeratrix est, & æstate nascitur: sitim extinguit. Mora præsertim alba æstatis principio corpus humectant, & si frigida assumantur, refrigerant. Pruna omnia frigida, humidaq; , sed quæ dulcia minus frigida. Sunt & aquosi fructus quamplurimi, vt pruna, mala, persica, pyra, ficus, vuæ, & similia, quæ non nisi ad humectandum à Natura, vt diximus, generata. Aestare quia viri ad Venerem languidiores, herba nascuntur Venerem adiuuantes. Scolymon Venerem stimulat in vino, Hesiodo, & Alcinoo testibus, qui florente ea, cicadas acerrimi cantus esse, & mulieres libidinis audissimas, virosq; in coitum pigerrimos scripsere: veluti prouidentia Naturæ hoc adiumento valentissimo, ex Plinio. Sunt & alia, quæ frequenter æstate proueniunt, quæ ad eadem valent, eruca largius sumpta, dracunculi maioris radix, asphodeli, nasturtium, porrum, bulbi decocti, manducatiq; , vrtica, gladiolus, menthæ succus, pastinaca erratica, testiculi, satyri, horminum, fraxini semen, dauci, mala insana elixa, lango pipere deuorata, cicera in cibo data, rapum, siser, cinaræ, ferulæ corculum, & similia multa alia, quæ longum esset recensere.

AESTIVO TEMPORE HERBAS NASCI AD CANIS RABIOSI
morsum, qui tunc in rabiem agitur. Cap. XXVII.

AD VRENTESyderei canis estu, in feram rabiem agitur canes, multas tunc temporis prouida Natura opportunas herbas producit, quibus eiusmodi morbo tã perniciali occurri possit. Alyssum æstare prouenit: contusa in edulio rabiei canum medetur, ex Dioscoride. Galenus hanc sub caniculæ æstu colligere oportet: exiccata cõrundi, cribari, & seruari, ne diffletur, & ob id nomen alysson dictum. Ad victus rationem commendat Dioscorides aliorum, porrorum, & ceparum cibos, quæ tunc temporis viget, & terra eruuntur. Aetius commendat ad id sceniculum, scandicem, & cichorium agreste, palustre asparagum & hortensum, & agrestem rumicem. Aucenna pro deiectionis medicamentis vitur utroq; veratro, epithymo, sena, fumaria, & thapsia. Panax valet contra bestiarum morsus, quæ in rabiem efferantur, sic & ballotes. Pulegium olfactu capita tuetur contra frigoris, æstus uè iniuriam, & ab siti traditur, neq; æstare eos, qui duos è pulegio furculos impositos auribus in Sole habeant, ex Plinio. Psyllium æstate floret, vigetq; , fama est, si virens domum importetur, non sinere in ea pulices gigni. Sic & coniza, quæ suffitu, & substratu culices abigit, & pulices necat. Cucumeris syluestris radix, aqua marina rigata, melanthiû aqua maceratum, cuminum syluestre tritum, & aqua mistum, populi nigre folia, & tribuli, ex Pamphilo. Abijcit culices nigella suffitu. Si canabis humidæ ramum florentem iuxta te pones dormiturus, culices non te attingent, fugantur origani & aceti nidore, ex Democrito. Foliorum sambuci decoctum, muscas respersum fugat, & Beritio. Syluestris item cucumeris succus in lectis positus, cimices fugat, sic capparidis folia olio dissoluta, sic staphydis syluestris acerabulum, ex Didymo.

QUAE NASCUNTUR AUTUMNO PLANTAS, AD EIVSDEM
temporis morbos valere. Cap. XXVIII.

HIPPOCRATES de autumnis morbis loquens, ait. Plurimi morbi autumnis fiunt, febres quartanae, atque erraticae, lienes magni, aquae intercutis, tabes, urinae stillicida, leuitates, difficultates intestinorum, coxae dolores, anginae, asthmata, ilei, morbi comitiales, furores, & melancholiae, quia tunc atra bilis praeualet, ex qua eiusmodi morbi oriuntur, ideo ad eius euacuationem accingemur. Niger elleborus tempestius fit autumnis, intempestius vere, ex Theophrasto. Dioscorides atram bilem, suamque ex toto corpore deorsum trahit, ideo febribus circumcurrentibus, & diuturnis propinatur. Epithimum melle haustum, valentius ceteris medicamentis atram bilem excernit, efficax ad morbos cerebri, melancholiam, epilepsiam, & lienis effectus, aestate florens. Mandragorae succus duobus obolis ex vino potus, ut veratrum per vomitionem atram bilem extrahit: aestate extrahitur succus, sic & organum potum in aqua mulsa. Pulegium aestiuo solstitio florens, sparthium, ocymum, melissophyllum. Lienosis medetur vrticæ semen, cyclamini radix, capparum potus, rubiae, semen xyridis, periclymeni, anchusae decoctum aristolochia, bryonia. Comitibus prodest papaueris spumei semen, quod aestate colligitur. Hydropicis cucumeris syluestris succus, bulbi, qui aestate vigent, ricini grana, sic & scillae delinctus ex melle.

HYEME NASCI PLANTAS, QUAE HYBERNIS MORBIS
valent. Cap. XXVIII.

LEVRETTIDES hyeme veniunt, ex Hippocratis traditione, pulmonis inflammationes, lætargi, grandines, raucitates, tuffes, dolores pectoris, laterum, capitis vertigines, & apoplexia. Hoc tempore pituita abundat, opera dandum, ut primo ea euacuetur. Iridis radix pituitam purgat, quæ hyeme suffoditur, sic cyclaminus, quam tunc vigere ostendunt flores, aloe, daphnoides, quæ hyeme viret. Thymela & chamelea eodem vigent tempore. Comitibus datur bryonia, & vertigine laborantibus, hyeme sub terris vigens. Ad tussim iris efficax, iuniperi baccae commodissime bibuntur, autumnis maturantur, hyeme durant, cedrides etiam. Sicce ficus veteri tussi, diuturnisque pulmonum vitis medentur. Tussilago hyeme virens, radice, asphodelus, allium, scilla, quæ hyeme afferuntur suspensæ. Ad humanam enim naturam excalefaciendam hyeme calida gignuntur. Theophrastus eos fructus hyeme produci dixit, qui calidi sunt, nam ex Cleodemo, hyeme calida generari autumnis ait. Serò maturantur fructus, quibus lignosa pulpa prædura, vel qui lignoso septo, numerosoque putamine continentur. Ad hæc quibus succi pingues, aut quibus sicci fructus, parumque humoris habentes. Quæ perpetuo virent, fructus serò perficiunt, frigiditas enim, & siccitas, & multitudo, & terrena concretio, confici & maturescere quam difficillime possunt, ut pyrorum sylvestrium, & glandium. Quia hyeme stomachus calidior, ideo pingue, & durioris concretionis conficere potest. Raphanus hyeme provenit, & excalefacit. Siser etiam excalefacit, rapum sylvestre, & fatium, napus, pastinaca utraque, fatiua, & sylvestris. Bulbi etiam hyeme deuorantur, quum vere in caules exeant.

PLANTAE, QVAE PLVRIES, AVT DIVTIVS FLORENT,
ad eos morbos valent, qui pluries eueniunt.

Cap. XXX.

SI vera sunt, vt vera esse censemus, quòd earum plantarum, quæ eo tempore florent, aut vigent, cum morbi grassantur, necessarius sit vsus, sequitur verum esse, quod bifloræ, trifloræ, multifloræq; ad eos morbos valent, qui pluries eueniunt, nec statum habent tempus hominem in uadè di. Theophrastus ocimum per partes florere dixit, vnde fit, vt diutius floreat, heliotropion, & cichoreum. Caltha est flore luteo, emicat singulis mensium kalendis, qua dote verisimile est sic nominatam kalendulam, quod omnium mensium kalendis florere comperiat, atq; hinc fit, vt aliqui *florem omnium mensium* appellent: cuius flos è vino potus, cit menses, secundas etiam mirificè educit, & arida suffitibus admota, sexcentis foeminarum periculis factis. Senecio diutinè floret, cum primum senescit alius, atq; alius subnascitur: idq; per totam hyemem, vereq; assiduè vsq; ad æstatem factitatur, vt ex Theophrasto habetur: apud nos vocitatur *flos cuiusq; mensis*, hæc herba remorantes menses ciere solet. Picris toto anno floret: mulierum purgationibus decocta in aqua ad eò prodest, vt emortuos partus trahat. Rosmarinum coronarium bis in anno floret, vere & autumnò, nostris autem regionibus continuò ferè florere videmus, & præcipuè vbi annus indulgentior est: ex Arabum doctrina menses ciere nouimus. Terni florum prouentus spectantur in scilla, pancratium eius species in vino bibitur propter menses ciendos. Asphodelon bis anno florere memorat Nicanor in suis Theriacis: pota radix menstruis prodest. Iberis semper floret, valet diuturnis ischiadicis doloribus.

PERPETVIFOLIAS PLANTAS AD EOS MORBOS VALERE,

qui omni tempore humano corpori possunt euenire.

Cap. XXXI.

DIUTIVS stirpes, quibus folia cadunt, statis temporibus, & opportunis folia, fructus, & semina proferre, veniunt subnectenda perpetuò virentia ijs morbis opitulari, qui omni tempore euenire possunt: nec ab re à natura factum, vt quibus temporibus eis indigemus, ad manus illicò habere possimus. Pinus hepaticis, ambustis, & vlcerebus summum corpus occupantibus prodest, suffitu partus, & secundas eijcit, aluum sistit, vrinam mouet, inflammationes lenit, dentium dolores mulcet, vulnera ab inflammatione vindicat. Lentiscus ad sanguinis reiectiones, dysenterias, & ruptiones sanguinis è vulua valet, fracta ossa ferruminat, decoctum caua explet, vrinam pellit. Cupressus vrinæ difficultati, & narium polypo medetur, scabros vngues eijcit, hernias reprimat, vulnera conglutinat, sacris ignibus, carbunculis, & stomacho fert opem. Iuniperus ad inflammationes, & tormina valet, ruptis conuulsis, & vuluæ strangulationi subuenit, & lepris. Laurus vuluæ, & vesicæ vitijs, & vesparum ictibus auxiliatur, & scorpionum, ad neruorum lassitudines, & calculos, & partus eijcit: valet contra tonitrua & fulgura, ob id oportebat nobiscum semper viuere, vt ab ijs nos tutos redderet. Myrica ad morbum regium valet, vrinam inhibet, dentium doloribus, mulierum fluxionibus, phthiriasi, lendinibusq; prodest, & anhelosis. Aquifolia ad articulorum duritiem, ossa fracta ferruminat, & aduersus hyemis fulgura & veneficia arcet, ex Plinio. Scilla, herba sacra, rhamnus & similia, diutius asseruata viuunt, vt domi appensa, eam ab omni veneficio tueantur. Olea, oleaster, & phyllirea, ignem sacrum, vlcera serpentia, fordida, & depascentia, carbunculum, cutè

LL 2 euulsam,

euulsam, sanguinisq; eruptiones sanat, cœliacis, oculorum vitijs prodest, ad furfures, scabiem, scabros vngues, gingiuas, & putredines præstat. Laudanum ora venarum aperit, secundas deijcit, vuluæ damna sanat, eit vrinam. Palma vulnera glutinat, stomachicis, dysenterijs, vesicæ vitijs mirè valet, ad calliblephara, corporis excrescentias, vulnera ad curationem producit, luxatos artus committit, prodest præcordijs, renum, viscerû, & vesicæ vitijs. Myrtus contra egypas, & crapulam valet, sedis & vuluæ vitijs, purgat furfures, & vlcera capitis emanantia, ossa ferruminat, testium inflammationem, cardia corum sudores cohibet, paronichijs & pterigijs medetur. Siliquæ vrinam ciunt. Præstantissima citriorum vis contra venena, oris halitum commendant, ventriculum roborât, contra pestis contagia & pestilentes febres valent. Hedera ambustis, dysentericis, lienosis, & omni vlcerum generi, & cutis vitijs prodest: conceptioni inimica, menstrua & partus extrahit. Aristolochia pota, menses, partus, & omnia vuluarum vitia eiicit, singulibus, suspirijs, horroribus & conuulsis prodest, aculeos, spicula, & ossium squamas extrahit, putrida vlcera exest. Perpetuifolię plantę etiam alopecias sanant. Quia capitis decor omni tempore amitti potest, oportebat plantas eas, quę illi succurrere debuerât, perennes esse, vt tempore opportuno succurri possit. Præterea si ad similitudinem referre licet, diximus frondes capillis proportionē respondere, & ad perpetuandum capillum perpetuifolię plantę necessarię erant. Myrtus fluentes capillos cohibet, palma verò palpebrarum defluuia, laudanum, aloe, abrotonum alopecijs accommodatur, ex Galeno, adiantum, & eiusdem generis trichomanes, syluestris olea capillum capite euulsam cohibet, & glutinat, olea ad capillos, & caluitiem valet, ex Auicenna.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM
LIBER SEPTIMVS.

PROOEMIUM.

*AM ad plantarum mores superuecti sumus: & si plā-
tas mores habere neget Theophrastus; tertium nostra
partitionis membrum, quod initio sponderamus.
Graci τὰ φυτόν dicunt, & si in animalibus perspectius di-
gnoscentur, in plantis obscurius, inuentuq; difficilius
admodum, unde ex animalium, plantarumq; mori-
bus, ut ut sint, multa ad mortaliū mores, vel propensiones emēdandas
demonstrabimus. Sed animum inclinare duplici modo intelligere possu-
mus, uno, quo ad metum, hilaritatem, tristitiam, & alia eiusmodi pas-
siones, altero quo ad amorem, odium, honorem, & similia inclinatur. Ad
tristitiam, hilaritatemq; moueri hominem posse fatentur omnes, quippe
medicari, qua praestant herbae, alteratur corpus, ad cuius alterationem
commouetur & anima. Hoc modo admonet Theophrastus hominem pos-
se mente moueri, alienariq;, & contra. Plinius tradit rationem subtili-
tatis immensa à Platone descendente, corpusculis rerum leuibus, sca-
bris,*

bris, angulosis, rotundis, magis, aut minus ad aliorum naturam acceden-
 tibus: ideo non eadem omnibus amara, aut dulcia esse. Sic & in lassitudi-
 ne proniores esse ad iracundiam, & in siti. Ergo et hac animi asperitas,
 seu potius animæ, dulciore succo mitigatur. Lenit transitus spiritus, &
 molliores facit meatus, ne scindant euntem, redeuntemq;. Experimenta
 in se cuiq; nullius non ira, luctusq;, tristitia, & omnis animi impetus ci-
 bo mollitur. Ideoq; obseruanda sunt, quæ non solum corporum medicinã,
 sed et morũ habent. Sed utrũ animum inclinare possint, quasitum plerisq;
 antiquorũ Philosophorum est. Tradit summus plãtarum scriptor in Hi-
 storij's Hesiodum & Musæum tradidisse polium ad omnẽ rem seriam, ma-
 gniq; faciendam perutile, non minus ad famam, existimationemq; honã.
 Antirrhinon vtilem ad gloriam, & gratiam vitæ, quæ omnia commenta
 existimat. Nos hæc signa inuenire aliquibus modis tẽtabimur. Primò con-
 siderandi sunt mores, quos immutare, vel inducere alijs tentamus, qui-
 bus animalibus insint, dein ipsas animalis membra, vel illius planta par-
 tes, quæ ea animalia, vel membra referant, propinabimus. Inuestigabi-
 mus præterea quibus planetis subdantur planta, ex earum aspectu, quòd
 sequenti libro præstabitur, & inde vires coniectabimus. Hæc vt omnium
 difficillima, ita & in eis Natura maiestas, & insignia effulgent, & Phy-
 toptia multò magis, & multò plura secreta hariolabitur diuini præsidij,
 hominum vsui, & necessitatibus neutiquam posthabenda. Vocamus ani-
 malium mores, salacia esse, casta, voracia, loquacia, tacita, et eiusmodi
 alia. Demonstrant plantarũ partium similitudines animalium vires,
 ita volente Natura: sed animalium mores aliquos aperiemus. Sed ingeret
 se fortasse quispiã, quomodo quis vnquã animalium mores contẽplabitur?
 quis in deserta, et auia mundi loca cũ hyana, rhinocerote, crocota, tigri-
 de, et panthera, fera & immitia animalia diu vixerit, vt eorũ morũ per-
 petuus obseruator esse possit? quis in profundo Oceano assiduus pisciũ ser-
 uator esse poterit, vt quæ imis sub scopulis, algis, vel arenis faciant, obser-
 uabit, quum piscatores, qui continuo in mari versantur, vix pauca de his
 loqui audeant? vnde si hominum, cum quibus versamur, & viuimus,
 multos salis modios prius edendos monet prouerbiũ, quàm mores inti-
 mos pernoscamus, quomodo nobis animalium innotescant mores, si cum
 eis non tanta intercessit societas? Cui ita respondendum diximus. Tan-
 tam esse hominis frontis, et verborum simulationẽ, vt sepius illius mo-
 rum cognitio nos fallat, secus autẽ in brutis, quæ quũ vitæ, & virtutis ele-
 ctione

Etione careant, facile ex simplici obseruatione eorum mores liquido cognoscuntur. Præterea multa ex Aristotelis scriptis, Plutarchi, Aeliani, Philo-
les, Oppiani, Athenæi, Plinij, aliorumq; de eorum moribus perdiscimus,
quæ non parum nobis afferunt adiumenti. Nostrarum erit partium, quæ
ab his, à nobis, alijsq; recentioribus obseruata, enarrare, ut horum virum
exploratione freti, cætera ad eruditionis supplementa & nosse possint, &
periclitari.

ANIMALIA QUÆ INGENIO, ET DOCILITATE PRÆ-
stant, ad hominum intelligentiam, & memoriam valere.

Cap. I.

ED ad exempla transeamus, à capite per cætera mēbra discurrentes,
& primo quæ sint animalia, quæ humano intellectui proxima, scili-
cet quæ solertia, calliditate, docilitate, & memoria valent, ut neq; in-
tellectus, auctore Plutarcho, neq; rationis experientia videantur: nam
quæ eiusmodi sunt, facile hominum memoriam, & intellectum auge-
re possunt, partes eas medica arte propinando, vbi sensus, vel intel-
lectus maximè vigent, quæ partes, ut Iamblicus in Pythagoræ vita re-
fert, cor & cerebrum sunt: cor enim nec absumere, nec cerebrum edere, sed ab eis ab-
stinere vniuersos Pythagoreos, quia principia sunt, & tanq; sedes sapiendi, viuendiq;
nosq; frequenti experimento, certissimoq; vsurpauimus, & commendauimus. Plinius
sapientissima animalium esse, quæ fruge vescantur. Nos ab elephanto incipiemus, qui
sensu, memoria, ingenijq; sagacitate reliqua videtur animalia excellere. Intellectus illi
patri sermonis, imperiorum obedientia, officiorumq;, quæ didicere memoria. Ad nu-
merum saltare, & cursus tardare ad soni tarditatem, seq; remittere ad remissionem ti-
biæ, rursusq; ad acutum sonum propellere, & festinare. Narrat Plutarchus in elephan-
to hoc potissimum mirari, quod discendo, & doctoribus se præbendo in hominum ce-
tibus eas in gestu figuras, & varietates effingāt, quarum elegantiam & copiam vix ipsa
hominū industria exprimere, aut memoria cōplecti facile possit: nā Romæ, quum ad ge-
stus quosdā miros inspiscendos vnū tardioris ingenij, qui hæc agrius assequeretur,
& verberibus sæpe castigatū, deprehensum noctu illa ex sese meditantē, molientēq; nar-
rat. Mutianus ter consul author est, elephantum græcarum literarum ductus didicisse,
solutumq; perscribere eius linguæ verbis, ex Plinio. Nearchus author est, quod lapidē
ad scopum iacere, armis uti, & optimè nare addiscere, funambulū esse, ac subire etiā
aduersis funibus, & pronis regredi. Seneca ex Aristotele dicit. Imperata officia addisce-
re, Regem adorare, & genua submittere, & tam propè ad hominis ingenium accedere,
ut non timuerit affirmare Cicero, plerisq; hominum sensu, & ingenio non esse inferio-
rem; ac beluarum elephanto nulla prudentior. Vis illa mentis ebori remanet, ut scobē
dentis elephanti cum mellicrato potam, non parum memoriæ iuuare scripserit Aetius.
Simia ad omnia imitanda habilis: omne, quod corpore agitur, si doceatur præclare di-
scit, & id ipsum actione representat, ac si saltare doceatur, saltationem assequitur, si ad
tibiā canere, canit. Aelianus aurigæ munus obire dixit, habenas abducendi, vel remit-
tendi, & flagello simul vtendi, breui, si quis ad quæpiam instruat, non fallit docentē.
Mutianus latrunculis cera effictis lusisse simium tradit, ex Plinio: ex his cor simiæ assum-
& aridum potum cum mellicrato vetere, acuire intellectum tradidit Rhafes. Anseres
ad sensus acuti. Quidius anser sagaciorem dixerit. Ex Theophrasto refert Aelianus
etiam

etiam pueros adamasse. Potest & sapientiæ videri intellectus ijs esse, ita perpetuò comes adhæsisse Lacydi Philosopho, nusquam ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus, ex Plinio. Plutarchus in Tauri montis traiectu, calculis satis magnis ora obstruere dixit, vt obstreperam eorū naturæ garrulitatē tantisper compescat, dum aquilam hostem clam præter vecti fallant, eadem Aelianus, & Marcellinus eorundem volatum, quo literam Pythagore referunt, ingenio non carere. Simeon Sethi dicit, proprietate quadam peculiari euthyam, hoc est ingenij bonitatem præstare ijs, qui cum melle & butyro assiduè esitauerint; sed vereor de ouis hæc dixerit. Potest eadē in Medicinā psittacus, vt ex Medicis habetur. Plutarchus ipsa docilitate ceteris animalibus patrocinari videtur, cum proferendi humani sermonis, & vocis articulandæ faciliè docentibus se præbeat, Plinius. Super omnia humanas voces reddit, quidam etiam sermocinans Imperatores salutat, & quæ accipit, verba pronunçiat. Admoto speculo propria forma deluditur, & nunc gaudenti, nunc dolenti similis efficitur, homines osculari domesticos consuevit. Auicenna narrat hominem amatum à psittaco, vt ob eius discessum semper lægueret auis. Ingeniosi & cerui sunt, Aristotelis testimonio, vnde qui post lethargum, aut aliquas ægitudines in obliuionem deuenierint, eis maximè iuuat cornu ceruinum ex mulso potum, ex Actio. Aequè ingeniosa sunt animalia lepus, & cuniculus, quibus eadem caro, & sanguis. Hyænis scientiam & præcipuè magicam inesse pronunciant Aelianus, Philes, Plinius, & Solinus: nam quodcunq; animal ter lustrauerint, è vestigio hæret, & quum Lunæ orbis plenus est, retroposito eius fulgore, suam canibus vmbra inijciunt, quos mutos reddunt, & optatis fruuntur. Homini, vel cani dormiēti suum corpus admovent, si se ipsas maiores dormientes senserint, sensibus priuant, manus exedunt, ac conficiunt, si se breuiiores animaduernerint, properant fugere: venantem dextra excipiunt, vt progressi vestigia occupent, & mente alienarum vorent, nam læua capiuntur & ipsæ, ex Zoroastre, citara Nestoris panacea: hyæne dens suspensus super dextrum brachium ab humero, vsq; ad cubitum, obliuioni resistere, vel si pes sinister & ungues in linteo alligentur dextro alicui brachio, non obliuiscetur quæcunq; audierit, ex Rhase & Alberto. Prudentissima auis vpupa, stercore nidum circumlinat, vt fœtore homines à nidis depellat, ex Aristotele, & Aeliano. Ad refringendas fores herba quadam vtitur, si clausa sint. Aelianus, ac multa alia solertissimè agit: ob id lingua eius suspensa super hominem nimis obliuiosum, ad memoriam valet, & reminisci facit, quæ oblitus fuerat, ex Pythagora. Plutarchus in symposiacis perdicis loquacitatem & docilitatem non reticuit. A Papyrio enumeratur perdix inter aues, quæ humani sermonis enunciationi valent.

Quiq; refert iungens iterata vocabula per dix.

Athenus in Laconia perdices vocales haberi dixit: quarum felle si singulis mensibus tempora perungantur, excitatur memoria, ex Simeone Sethi. Proximè post pauonem gloriam sentiunt galli gallinacei, imperitant suo generi, & regnum in quacunq; domo exercent, dimicant inter se, statim in victoria canunt, equè superba, & ardua ceruice gradiuntur, cristis celsa, in sublimè quoq; caudam falcata erigit, victus occultatur silens, ægreq; seruitium patitur, matrice gallinæ extincta, is ipse incubat, & pullos ex ouo excludit, & tunc silentio vtitur, quod sanè sibi conscius sit muliebri munus obire, ex Aeliano: cælum sola auium respicit, nouit sydera, & ternas distinguit horas, interdiu cantu: cerebri substantiam augere eius carnem tradit Simeon Sethi, eumq; abundè nutrire, iccirco menti, ac ingenio leuiori prodesse. Idem habetur, ex Auicenna, Arnaldo, & ceteris. Castor solers & prouidus describitur ab Alberto, Agricola, & venatoribus, etenim sibi casas in fluminum ripis construit cum aliquibus gradibus, vt aqua fluminis crescente, ascendat, & descendente, descendat: amphibium enim animal, terra & aqua viuens. Arborem, quam eligit secandam ad suæ domus ædificium, & ad escā, non prius relinquit,

relinquit, quàm totam dentibus difsecuerit, & propè casura, singulis ictibus suspicit, ne opprimatur impronidus. Præterea è suo genere peregrino, vel natu grandiori ad vitam inepto, quùm lignatum prodit, super resupinati ventrem ligna imponit, & ne labantur ligna, vt pro vehiculo sit, inter crura artificiosè componit, & sic onustum ad casam trahit: ob id ijs, qui post lethargiã, vel alios morbos obliuiosi facti sint, cum oleo occipitur illitum, vel dragmæ pondere cum mellicrato potum, castoreum iuuat, ex Aetio. Vrsi astuti sunt & fraudulentissimi, vt ne longo quidem tempore cicures fiant, ex Adamantio: si vrsino seuo liquefacto vngatur facies hominis, intelliget, & memorabitur quicquid audiuerit, aut legerit. Grues multa prudenter facere dicit Aristoteles: nam loca longinqua petunt sui commodi gratia, è Scythia ad Nilum se conferunt hybernati, ex Herodoto. Sensuum enim acrimonia valent: quùm peragant, trianguli formam efficiunt, vt aera facilius aduersum secent, deinde sensim ab utroque latere tâquam remis, ita pennis cursum auium leuatur. Si sæuit cœlum, & ventus exoritur, non frontarim, ac lunato globi situ volant, quùm est tranquillum, sed in cuneum momento se traducunt. Si ab aquila se imperi perspiciant, in orbem consistunt, & falcatae tanquam in acie structæ pugnae speciem ostendunt, quare aquila regreditur. In volatu ad tergum præuolantium collis admittentes, laborem facilem efficiunt, ex Aeliano, & prima deficiens incipit esse postrema. Quùm consistunt, cæteræ dormiunt, dux, quæ senserit, voce vigilans significat. Excubias habent nocturnis temporibus, lapillum pede sustinentes, qui laxatus somno decidens, indiligentiam coarguat. Sunt qui tradant gruam fel memoriae lapsui prodesse, ex Simeone Sethi. Satis in scriptis celebratus est pagurus Muscam amare, & prudentiã, cuius causa è collo Dianæ Ephesiæ pagurum olim suspensum fuisse prudentiæ & consilij symbolum referunt scriptores: vere quùm crustam exuit, aculeis, armisq; spoliatur, nullos aggreditur, quoad duriusculam testam recuperarit, quòd maxime ab Oppiano laudatur: cuius membra prudentiam conferre ariolor, sed eius vires adhuc inexploratae.

MAXIME BRUTA, ET INDOCILIA ANIMALIA RUDITATEM CONCILIARE. Cap. II.

CONTRA autem maximè bruta animalia, rudia, obtusaq; & indocilia est fatuitatem, & ruditatem imprimunt homini, vt ex ijs patere potest, quæ Philosophi de eorum moribus, Medici de eorum viribus experimenta cognouerunt, & nobis præscripserunt. Ex terrestribus animalibus mures indociles sunt, ex Plinio: carnem muris in cibo sumptam, magnã obliuionem inferre dixit Arnoldus. Simplicis ingenij & desipientes arietes sunt, vt ex Aristotele habetur animalium libro, & Physiognomoniam. Genus ouile amens, moribusq; inter omnia animalia stultissimis, repit in deserta sine causa, & hyeme obstante, quùm sæpè egreditur stabulo occupatum à niue, nisi pastor compulerit abire, non vult, sed perit desistens: ob id medulla arietis non castrati, humanæ naturæ à deo contraria, vt memoriæ functionem aboleat, ex eodem. Asinus ineptissimis est moribus, degenerare animo, & stolidus, obujs in via cedere nescit. Camelus simplex animo, nec ab asino multum degenerat: Galenus, camelinis & asininis carnibus vefcentes, non nisi animo & corpore camelini, & asinini euadunt. Catus immemor est, qui coitus gratia in vicinia egrediens, regredi obliuiscitur, ob id qui de cerebro masculi cati ederet, dementatur ferè, meatus enim cerebri obstruit, vt spiritus animales impediatur, ne ad posteriorem ventriculum transeant, vnde exclusa memoria, sine mente efficitur.

VIGILA ANIMALIA VIGILES HOMINES REDDERE.

Cap. III.

NOCTVRNA, vel noctuaga animalia, vigiliam nobis communicant, ob id vigiles, qui esse cupiunt, ex eis membra illa requirant, in quibus abest somnus. Legimus apud Psellum Platonium canes, coruos, & gallos ad vigiliam conferre, sic etiam philomelam, vespertilionem, & noctuam, atq; ex his maximè caput, cor, & oculos, vt eius opinio ab hac nostra methodo non longè abfit. Testatur Hesiodus lusciniam solam ex omnibus auibus somni expertè esse, seduloq; in vigilijs versari, ex Aeliano in varijs. Luscinia peruigil custos, quùm oua gremio fouet, infomnem noctis laborem cantilenæ suauitate solatur: vnde fertur prouerbiùm à Varino. Neq; quântum lusciniæ dormiunt, adèo parcissimi sunt somni, ob id idem Aelianus lusciniæ carnes in cibis sumptas vigiliam promouere scripserit. Plinius cancrorum oculi cum lusciniæ carnibus in ceruina pelle alligatis, vigiliam præstare, fugato somno, tradidit. Cerui noctu pascuntur, præsertim si in agris manent: nam in die homines metuunt, in montibus autem noctu capiuntur, diuq; propter solitudinem. Mithridates Ponticus, quùm somnum caperet, sui corporis custodiam tauro, equo, & ceruo tradebat, & hæc ad eius custodiam aduigilabant. Cancrui vigiles sunt, præsertim pleno Lunæ lumine, quùm noctu è latibulis progrediantur, & spatientur: ob id Plinius in ceruina pelle cancrorum oculos alligari dixit. Iuppiter alcynoes noctu pasci voluit, vt Oppianus inquit, & circa stagnorum, fluuio- rumq; maximè solitarias partes, ne hominibus molestæ essent, alcynonū oculos linteo inclusos, si qui capiti nimium dormientis supponat, depellet ab eo somnium, ex Aeliano in varijs, quod ex Hesiodo refert. Hirundines noctu non prorsus semper vigilare, sed dimidium tantummodo somnum perficere: Albertus oculus hirūdinis positus in lecto, iacentem dormire non permittit, donec auferatur. Vespertilio ^{vulpis} à noctu, vt diximus appellatur, Latini à vespere, quo volare solet: cuius caput aridum alligatum somnum arcet, ex Plinio: Alij caput nycteridis viuientis abscissum, si ligaueris in pelle nigra, & apposueris læuo brachio alicuius, nunquam dormiet, donec auferatur, sic etiam eius cor gestatum. Coruus vigil vigiliam præstat, cor continuè gestatum ad inhibendum somnum aliqui efficax esse putant, vt Fernelius scripsit. Noctua à tempore noctis, quo canit, vel volat dicta est Festo, sed Varroni, quo vigilat, & si multa nocturnarum auium sint genera, hoc tamen præ cæteris apud Latinos nomen à nocte cepit. Aristoteli noctuaga est: scribit Rhafes. Quùm decollatur, oculum eius alterum apertum manere, alterum claudi, si apertus supponatur capiti dormientis, vigilaturum, si clausus vigilantis, dormiturum.

SOMNICVLOSA ANIMALIA AD SOMNOS VALERE.

Cap. IIII.

SIC verò somno multum dedita animalia, somno deficientibus, vel qui paucissimi sunt somnij, somnum conciliare valent. Exempla erunt. Lepus somno multum deditum animal, apertis, & immotis palpebris dormit, vt ex Xenophonte habetur: vnde patens aliquod significare volentes Aegyptij, leporem pingunt, quùm semper oculos apertos habeat. Nicandro ^{de pueris} à dormiendi habitu: somniculosos fieri lepore sumpto in cibis arbitratur Cato, ex Plinio. Et auis cuculus leporina pelle alligatus, somnos allicit, ex Plinio. Cuculus procedit vere, occultatur caniculæ ortu, ex Plinio, rarissimè cernitur, ex Aeliano, in cauis arborum latet. Sus plurimum dormit, præsertim æstate, quùm humiditas eius calore resoluitur, ex Alberto: ad somnum spuma apri cum adipe in heminis

tinis tribus ad tertias excocta & data valet. Sextus. Nullum animal grauiore somno premitur, quàm vitulus marinus, ob id pinna vim soporiferam, somnosq; allicere subditâ capiti tradidit Plinius. Herinacei condunt se in arbores cauas hyeme, atq; in mirabilibus Aristoteles, ad annum vsq; sine cibo durare posse, & si pomis per æstatem congestis vescantur, Aelianus & Philes: sinister oculus cum oleo frixus in vasculo reconditur, qui liquor somnificus est, nam instillatus in aurem somnus inuadet, Rhafes. Natura visorum ante omnia se condere veterno appetente, priusquam planè torpeant, & stupidi iaceant, se condunt in lustrum, mares quadragenis diebus latere, primis diebus bis septem tam graui somno premuntur, vt ne vulneribus quidem excitari queant, tunc mirum in modum veterno pinguescunt, ex Aristotele, Plutarcho, Plinio, & Solino: cuius oculus siccus pueris appensus, ab eis timores amolitur, quibus vexantur in somnis, ex Rhase. Stelliones mensibus quatuor frigidissimis latent, ex Aristotele. Ioannis Vrsinus, ex Arnaldo, de stellione loquente.

*Mande cor, & tantus prosterne corpore somnus,
Ut scindi possit absq; dolore manus.*

Rana latent hyeme omnes; vere procedunt ad aquas; oleum ex eis paratum prouocat somnum, ex Mesue. Vpupa canit æstate, hyeme dormit in arborum cauis, vbi latet deplumis: si ala eius dextra ad dormientis hominis caput suspendatur, non expergifci illum, donec auferatur, refert Rhafes.

*ANIMALIA, QUAE SOMNIANT, HOMINIBVS SOMNIA
mouere terribilia, placida, vera, falsaq;.*

Cap. V.

SOMNIANT sicut homines quædam animalia. Plinius ab Aristotele, propter hominem somniare equos, boues, pecora, capras palàm est, & ob hoc creditur in omnibus, quæ animal pariant. Homo maximè omnium animalium somniat. Inter ea, quæ somnia mouent, cibus est, vt aliàs diximus, sed horum animalium carnes, quæ somniat, edisse, magis somnia inducunt, & secundum animalium qualitates, ex nigris animalibus & melancholicis, melancholica, ex albis phlegmatica, sic tristia, hilaria, falsa ex in temperatis, vera ex maximè temperatis, & sibi constantibus: nec solum in cibum assumptæ carnes, sed eorum pelles substratæ. Lepus maximè parit, & maximè somniat: eius caro multa mouet somnia. M. Cato Censorius ægrotos ali iubebat oleribus, & carnibus anatis, palumbi, aut leporis: hanc enim leuem esse aiebat, & ægrotantibus comodam, nisi quod multa parit insomnia. Plinius, somniosos fieri lepore sumpto in cibus Cato arbitratur, sed quia eius caro frigida, & sicca est, & bilem atram gignit, vt ex Hippocrate, Galeno Psello, Paulo, & Simeone habetur, non nisi tristia somnia generare potest. Simia frigida & austera est, & humorem generat pessimum, vt ex Rhase habetur, ob id si supponatur capiti dormientis cor eius, terribilia in somnis videbit, ex eodem. Sic si quis dormiturus suo capiti anguis fenectam supposuerit, vel caput conspargat cinere collecto ex cremata anguis fenecta, terribilia somnia videbit. Rapacium omnium carnes declinant ad siccitatem, quæ bilem atram in corporibus generat, pessimæ aurem caninæ, & lupinæ, corrumpuntq; humores & spiritus, quia melancholicas, & prauas imaginationes in somno & vigilijs generant, ex Rhase. Marini piscis, hyænæ dicti, meminit Aelianus, cuius si dextram pinnam ad hominem somno consopitum admoueas, sanè quàm eum ipsum perturbabis, etenim formidolosa secundum quietem spectra videbit, acerbaq; insomnia perpetietur. Vpupa nigris maculis colorata auis, & ob id melancholicæ complexionis, desertas querit nemorum, & inuias plagas, Aeschilus. Spurcissima auis, in

MM 2 sepul,

sepulchris, & humano stercore commorans, ex Isidoro. Inter aues noctis, ac tenebrarum amicas, lucubris, & luctum amans. Eius caro austera est, ex Rhase: ob id sanguis vpupæ illitus homini dormienti, demoniaca phantasmata gignit, ex Pythagora: tempora inuncta sanguinis vpupæ, quando dormiendum est, faciunt terribilia somnia videre, ex Alberto. Chamæleon pallidi coloris, maculis distinctus nigris, defuncto pallor est, mutat colorem subinde, redditq; quæ proximè attigerit præter rubrum, candidumq;, Plinius: temporum inunctio cum sanguine chamæleontis, somnia terrifica inducit, ex Arnaldo. Bovis caro infomnia mouet, quum & ipse somniet: carnes taurorum pessimæ, sic vitulorum, sed castratorum præstantiores, vitulorum humidæ & molles, commodius concoquuntur, & quia humano corpori non contrariæ, vtebantur ijs, & taurino sanguine ad vaticinia. Plinius ait. Taurinus sanguis recens inter venena est, excepta Aegyra, ibi enim sacerdos terræ vaticinatur, tauri sanguinem bibit, priusquam descendat in specus. Ex hac veritate fingunt Poetæ somniorum portas, ex cornu, & ebore, ex cornu vera somnia, ex ebore falsa. Virgilius.

Sunt gemina Somni porta, quarum altera fertur

Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris.

Alter a candenti perfecta nitens elephanto,

Sed falsa ad cælum mittunt infomnia manes.

Et somnus cum cornu pingitur, & coelestia somnia taurorū cornibus conferunt, quod ea in altum tendant, terrestria verò ebori, quod in elephante deorsum nutat. Agni nutrimentum præbent calidum & humidum, sed pituitosum, arietes animalculi melius temperati sunt, quàm natu minores, flatu carent, quo somnia turbantur, & intercisa, tumultuosaq; fiunt. Capræ optimæ ætatis tempore, quum frutices germinibus, quibus vesci solent, abundant. Legimus in Daunis, vel Calabris in more fuisse pellibus incubare, quas melotas dicunt, idest ouillas, in Podalirij sepulchro, sicq; per quietem oraculis instrui, qui Amphiarao sacrificant, sacris peractis arietis pellem substernebant, atq; ita dormiebant, captantes somnia, authore Pausania, ex his Virgilius de Latino canens Aeneidos septimo.

Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Solent enim pleræq; animalium carnes fortuitos phantasmatum, & interturbatos motus refrenare, vnde innumeris periculis factis, incumbantes noctu in subtratis arietū pellibus, vera captasse somnia nouimus, idemq; multos antiquorum eruditorum sensisse. Ad id secretum multisij Poetæ alludere, non quod somniorum præfagijs omnino inherere putem, sed quantum naturales causæ in necessitatibus promittere possunt. Legimus apud Porphyrium libro de abstinendo ab animatis. Qui animalium vaticinorum animas sibi alfciscere volunt, præcipuas illarum partes vorant, vt corda coruorum, aut accipitrum, & sic animam eorundem in se recipiunt, quæ oraculi instar eis præfagit.

PLANTAE HILARIA, TRISTIA, FALSA, ET VERA ETIAM
somnia demonstrant. Cap. VI.

IC plantæ nigri floris, aut fructus, vel terrestris, & sicæ qualitatis, melancholicos somnos mouent, sic flatuosæ terribilia, & tandem secundū suæ qualitatis modos plantæ etiam suos somnos excitant. Exempla ei ūt. Faba versicolore flore & fructu, nam aut fuluus, niger, herbaceus, & coccineus est, Amphiaras abstinendum à fabis præcipiebat ijs, qui vaticinationibus, quæ somnio colliguntur, vacabant, quod suo flatu placidæ mentis

mentis quietem in somnis interturbent, somnia enim causant imaginosa, & vndiq; tumultuosa, ex Dioscoride. Lens eiusdem ferè floris, grano nigro, insomnia fieri lente sumpta in cibis dubium non est, quia inflat, & tumultuosa est. Phaseli flores versicolores, & fructus; nam sunt rubescentes, melini, diuersis maculis respersi, & nigri: in cibū sumpti inflant, bruta gignunt insomnia, & terrifica, vt lentès. Eiusdem speciei hortenses smilaces, cuius etiam flores, & fructus similes, & Dioscorides tumultuosa somnia facere scripsit. Smilax læuis fructum parit lupini modo nigrū; semine cum doryenio potu ternis singulorum obolis, varia & tumultuosa insomnia obuersari tradunt, ex Dioscoride. Pycnocomon constare semine porri, radice nigra, aut pallida, semen somnia graua facit, dragmæ instar potum. Porrum capitatum inflationem facit, & tumultuosum somnium, semine nigro. Vinum nouum inflat, & præcipuè nigrum, graua mouet insomnia. Sic placida, & hilaria fieri insomnia ex melissa nouimus, quæ flore albo, odorata & placidi gustus. Sed myrica somnia vera facit. Legimus apud Nicandrum in theriacis. Apollo vaticinos sanxit myrica pronunciare mortalibus futura, propterea insignem hunc fruticem mantin vocat, id est vatem. Quin & Scytharum Magi naturales myricino vaticinantur ligno, etenim in plerisq; locis nigra præfagiunt, quod in primo tertriæ compositionis Dion confirmat. In Lesbo Apollo miricæ ramos tenet, qua ratione Myriceus quoq; est cognominatus, & Archæus prodit quandoq; in somnis visum Deū illum myricæ ramo decorum. Aegyptij in Iouis pompa coronantur myrica, sic & apud Medos Magi. Sed ab omnibus creditum est Apollini Deo vaticino laurum sacram futurorum habere præsentionem quandam. Claudianus.

„venturi præscia laurus.

Vnde lauri folia si puluillo noctu subijciantur, veritatem somniorum conciliare, quod Fulgentius non omisit. Scribit etiam Hesiodi Theogoniæ interpretes laurum efficacia esse auxiliij in numinum afflatu. Extat Tibulli locus de Sibylla.

Vera cano, sic vsq; sacras innoxia laurus

Vescar, & æternum sit mihi virginitas.

Et latinus etiam Poeta dixit.

„laurumq; momordit.

Dionysius in panegyricorum ratione laurum *παντικόν φυτόν*, id est vaticam arborem vocat, & Aphthonius diuinationis symbolum esse laurum testatur, & vaticinantè sæpe *δαφνιπέγους* dici, Eustathius. Apollinis corollam fuisse lauream scribit, quam secum tulit Chryses in Græcorum exercitum veniens, qua cogerentur numina vel recedere, vel accedere. Sunt & versus à Porphyrio apposti.

Soluite ferta, pedes liquidis & spargite lymphis,

Eq; manur amum, lauros auferte virentes.

Aristophanis interpretes inquit lauro Sacerdotes & diuinaculos coronari, quia esset id artis insigne.

VINOSAE PLANTAE, VINO SA QVE ANIMALIA EBRIETATEM CONCILIANTE, AQUOSA VERÒ EBRIETATEM ARCENT.

Cap. VII.

DEMONSTRAT Natura, stirpes aliquas, quæ vinum olent, & inebriant, sic & animalia, quæ vino inebriantur, vt ebria dici possint, quorum partes propinatæ, & præcipuè vini auidæ, ebrium hominem reddunt, sic & in aquis nata, & vini inimica abstemium hominem reddunt. A plantis incipiemus. Sunt & vinosæ plantæ

plantæ, vel quæ vinum olent, vt pyrus, lupulus, onothera & reliqua, quæ sensum interceptiunt, gressus præpediunt, linguam retardant, & ebrietatis vitium inducunt. Onothera Theophrasti, quæ rhododendron est Dioscoridis, radicibus vinum olentibus; feras omnes inebriat, & cicurat. Mandragoræ fructus niger est, sapore quodam vini, ebrietatem, somnumq; profundum inducit. Helenium prædulcis succi, vinosiq; , ascribunt eidem hilaritatis effectum, si radices in vino potæ fuerint, dicuntq; nepenthen esse ab Homero prædicatum, quo tristitia omnis aboleatur, ex Plinio. Ex loti fructu vinum exprimitur: sed ultra binos annos, ternosue negant durare, fructu tam dulci, vt nomen etiam genti, terræq; dederit, nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ, si copiosior estur, ebrietatem repræsentari volunt. Nympham fabulantur in arborem sui nominis conuersam, quam Priapus fugientem comprimere quesisset, inuentes Venerem Bacchum sequi, conficiebantur multa ex plantis vini genera. Adiposus palma est, odore mali cotonei, fructu capparidis, quem Plinius myrobalanum appellat, colligitur paulo antequam incipiat maturefcere, quod relinquatur phœnicobalanos vocatur, vescentesq; inebriat. Ex animalibus simia vino inebriatur, atq; ita inebriata capitur, ex Athenæo: cor simiæ assum, & aridum potum dragmæ pondere cum melicrato vetere, roborat cor, & acrimoniam eius, audaciamq; auget, pusillanimitatem, & cordis pulsus depellit, ex Rhase, qui effectus ebrietatis sunt. Elephas vini potu inebriatur, Athenæus ex Aristotelis libro de ebrietate, zythi potu mitigatur elephas animal, & Aelianus elephantum, qui ad bellum certat, non modo ex vitibus confecti, sed etiam ex otyza fastitij vini vsus indulgetur, & zytho madefactum ebur in omne opus tractabile redditur, ex Plutarcho, & Dioscoride, sed ossa elephantina aliquandiu in zytho macerata ceræ instar emolliri retulit Simeon Sethi, Seneca vero Democritum eiusmodi commenti inuētorem fuisse: ebur substantia sua cor roborat, ex Syluio. Canes & vino inebriari vidimus: sordes aurium canis cum vino mistæ, statim inebriant, ex Rhase refert Albertus, at in Rhase legitur, si vinum in quo infusi fuerint ricini alicui propines, inebriabis. Leopardus diligit vinum, & inebriatus capitur. Oppianus modum elegantissimè describit. Vbi primùm in Lybia paruum fontem animaduertent, vnde pardales prima luce bibere solent, eo venatores amphoras permultas, suauis vini plenas afferunt, postquam hoc in fontem insunderunt, inde non procul sedent stragulis tecti, nam nulla alia re se occultare possunt, ex autem ardentè sitientes, ad fontem accedunt, & simul vt vini, cuius studiosè sunt, portione sitim expleuerunt, statim primò saltatione ludunt, deinde sensim obdormientes humi sternuntur, atq; ita grauitè dormientes, nullo negotio comprehenduntur: si pardi pinguedinis odor inter assandum recipiatur, capitis reuolutionem inducit, vt in ebrietate, ex Rhase. Animalia verò aquatica, vel quæ vinum odisse videntur, ebrietatem arcet. Apri vini osiores sunt: ebrietatem arcet pulmo apri, aut suis assus ieiuni, cibo sumptus eo die, ex Plinio. Longè vinum horrent pecora: pecudū assus pulmo ebrietatem arcet præsumptus, ex Plinio. Paulus Venetus tradit monocerotem voluntari cœno, vt sus, fera & solitaria est, Indorum Rex è poculo confectio ex monocerotis cornu bibens, interrogatus cur id faceret, respondit hoc potu ebrietatem tolli, ex Apollonio: Fera & solitaria belua leo est, cuius stercus in vino potum mensura dauic facit ab horrere vinum, ex Rhase. Anguillæ in aquis nascuntur, & vino suffocata, si quis plus satis mero indulget, ex eo biberit, eius odore offenditur, & fiet abstemius. Inducit & vini fastidium rana viridis, ex his, quæ aquis viuunt, si in vino suffocetur.

CLAMOSA, ET OBSTREPERA ANIMALIA AD VOCIS
vitiâ valere. Cap. VIII.

IC obstrepera & claræ vocis animalia loquacia, clamosaq; in cibo homini propinata possunt loquacitatem, & claram vocem conciliare, & imprimere, si quitaciti fuerint, & parci sermonis Harpocrates. Canorum animal gallus galinaceus

linaceus, ex Cicerone. Lucretius de eo.

Quin etiam gallus nocte expandentibus alis,

Auroram clara consuetum voce vocare.

Gallum excitandis in opera mortalibus, rumpendoq; somno Natura genuit, & interdii canes: Auicenna gallinarum carnem vocis claritatem afferre dixit: Elluchafen forbilia oua vocem clarificare dixit, Galenus ouum forbile misceri ijs, quæ contentos in thorace, & pulmone humores incidunt, & vsurpantur illis, quorum guttur exasperatum est clamore, vel acrimonia humoris. Grues clamosi sunt. Ducem eligunt, qui clamet, dum ceteræ dormiunt, Aristoteles, dum volant in extremo agmine dispositos vicissim habent, qui acclament, & gregem voce contineant, quum in terram descendent, dux multum clamat, vt omnes conueniant, & simul pascantur, quod si nimio clamore raucescet, alius substituitur. Lucretius ad id.

„ gruum, quum
Clamor in aetherijs dispersus nubibus Austri.

Simeon Sethi ait, ius gruum vocem clarificat. Anates obstreperæ, & gregatim vociferant, etiam in cibo: ex anserum natura, caro anatis vocem clarificat, Serapio ex Aben Mensuai, idemq; dixerat Auicenna. Cantu valet hirundo, Aelianus, sed in molestijs non canit, vt Plato ait: garrula est, vt diem præcinendo nunciet, quum primùm redierint vere, cantu pristinis nidis inuentis applaudere, & sibi gratulari videtur, mirifico, vario, & quasi articulado: eius cinis cum mellicrato potus raucedines sanat. Canis latrat, & maximè voce terret. Virgilius.

„ *scuit canum latratus ad auras.*

Lucretius baubatus vocat, Gannitus blanda immurmuratio, vlulatus, quum lugubrè, & querulam vocem edunt. Ouidius.

Inq; foro, cirum domos, & templa Deorum

Nocturnos vlulasse canes.

Tandem canum plures voces. Aristoteles in Physiognomonicis canes plurimùm clamosos, & loquaces esse dixit: inde Rhafes, si quis biberit vinum, cui iniectus fuerit lapis à cane morsus, exclamare cogetur. Vrsi rabiosi, & clamosi sunt, latitans cum murmure quodam pedes fugit, Alexader vrsorum cerebrum veneficium esse Hispaniæ creditur, occi forumq; in spectaculis capita cremat, testato, quoniam potum in vrsinam rabiem agat, Plinius, Luscinij diebus & noctibus continuis quindecim garrulus est sine intermissione cantus, dignum miratu, quod sit tanta vox in tam paruo corpusculo, & tam pernix spiritus. Omnia tam partis faucibus insunt, quæ tot exquisitis tibiæ organis ars hominum excogitauit. Certant inter se, palamq; animosa est contentio, victa morte sæpe vitam finit, spiritu prius deficiente, quàm cantu, tandem inter aues nulla suauissimo cantu dulcius aures demulcet, & exhilarescit, ex Plinio: cor luscinia, si quis ea adhuc palpitante cum melle transglutierit, & aliud cor eiusdem auis cum lingua portauerit, suavis ad loquendum erit, sonora vocis, & libenter audietur, ex Kirannide: Eriphiam prodidit Plinius, hæc in auena scarabeum habet, sursum deorsum decurrentem cum sono hædi, vnde & nomen accepit: hac ad vocem nihil præstantius tradit. Calcophonos lapis niger est, sed illius æris tinnitum reddit, tragedis gestandus, ex Plinio, quia optimam vocem facit.

ANIMALIA, QUAE NOCTU LOQUUNTUR, HOMINES IN
somnis loqui cogunt. Cap. VIII.

NOCTILOQUAE aues, scilicet quæ noctu vigila, & impèsè loquacia sunt, eorum linguis in pectore supra cordis palpatione appositis, possunt homines ad loquelam noctu promouere, sed valētius mulieres, quum impendio loquaciores sint, eis suam qualitatem communicando, & cogere, vt ea secreta manifestent, quæ in die patrarint. Exempla. Bubo de genere nocturne auis, noctu vlulat, & clamat, interdiu raro videtur, ob id eius cor impositum mammae mulieris dormientis sinistrae, tradunt efficere, vt omnia secreta pronunciet, ex Plinio. Noctua, vt bubo, nocte canit, & vigilat. Rhafes. Si cor noctuae magnum ponatur super sinistram mammam mulieris dormientis, bona vel mala, quæ fecerit confitebitur. Ranæ noctu loquaces sunt æstate, vt diximus. Democritus quidem tradit, si quis extrahat ranae viuenti linguam, nulla alia corporis parte adherente, ipsaq; demissa in aqua, imponat supra cordis palpationem mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, vera responsuram, ex Plinio. Anser, vt diximus, nocturnas excubias celebrat, & vigilias suos cantu assidue testatur. Anseri viuenti, si quis abscinderit linguam, posueritq; super corpus viri, aut mulieris dormientis, confitebitur omnia quæcunq; fecerit, ex Kirannide. Nulla auis, quum aut frigore, aut fame, aut alia molestia afficitur, canit, ne ipsa luscinia quidem, aut hirundo, sed vpupa præ dolore lugentem canere, Plato in Phedone dixit. Vpupa vna voce importuna est vere. Tradit Euax in nido vpupæ aliquando lapidem inueniri, quem aiunt secreta prodere, & phantasias promouere impositum pectori dormientis.

TACITA ANIMALIA TACITURNITATEM LARGIRI.

Cap. X.

CONTRA verò quæ diximus tacita, & pauci cantus animalia, etiã homini taciturnitatem præstare possunt. Ad exempla hæc subnectere liceat. Lupus & si syluestris canis, latratu caret, vlulare proprium lyporum, ex Varrone, & præcipue in fame: homo, quæ prius viderint, conticescit, & anticipatus obrutu nocentis, licet clamandi votum habeat, non habet vocis ministerium, Solinus ex Plinio, & Platone. Est rana calamitis, quæ harudinetis & herbis viuunt, muta & sine voce: Nicander in theriacis hanc ranunculum viridem, surdum & mutum cognominat: hanc ferunt in canis os iniectam, mutum reddere. Apuleius. Et de ore pastorij canis virens exiliuit ranula. Rubeta tacitum animal, etiam in perficiendo silentium seruat, multa de ea certatim authores tractant: illata in populum silentium fieri. Chamæleo sine voce est, lingua eius gestata, obmutescere facit inimicos, ex Græcis. Testudo muta est, apud veteres secreta, & silentij symbolum fuit, hoc enim argumento Eliensibus Phidias Venerem fecit, quæ testudinem calcaret, opertiùs, implicatiùsq; commostrans, esse mulieribus decens ædes custodire, ac silentium. Memini me legisse clamoso accipitri datam testudinem, mutum reddere, in homine adhuc in experto.

FORTISSIMA ANIMALIA COR HOMINIS ROBORARE

& ferociam augere.

Cap. XI.

ROBUSTA animalia, ferociaq; homini ferociam illam, & robustitatem conciliant, cor roborando, & spiritus augendo inuictum reddunt. Sed ea animalia ferocia, & robusta sunt, & calidissima, quæ paruum cor habent, ob id

continuo

continuo februnt, quorum partes spiritum, & ferociam inducunt. Leo ferarum fortissimus, & generosissimus est, calidus & siccus ad eò maximè, vt continuo quartana febre affligatur, & si sanitate frui videatur, & nisi vis morbi eum cohiberet, longè nobis perniciosior foret, ex Phile: Aesculapius leonis carne phantasticos sanari tradit, si phantasmata tollendo & melancholiam, exhilarando cor, roboratur, Sextus. Leonis adipè, ait Dioscorides amuletum esse aduersus insidiatas, Plinius, resistere insidijs videtur. Similia dentis maximè à dextra parte, villiq; è rostro inferiori promissa sunt. Cauda draconis & capite, pilis leonis è fronte, è medulla eiusdem, equi victoris spuma, canis vnguib; adalligatis ceruino corio, neruisq; cerui alternatis, & dorcadis. Accipitri cor paruum, bellicosus maximè, febre laborat. Aegyptij Soli acceptum putant: cuius natura aiunt ex sanguine, & spiritibus constare. Bellum gerit cum aquila fortissima auium, vt eo etiam quiescente fiat aucupiu: carnes pullorum accipitris animum corroborant, melancholiam, & perturbationi resistunt, ex R. Mose. Cor eius gestatum roborat cor, & conseruat gestantem. Canis venaticus robustus, cor paruum habet, siccissimum animal, vt rabie laboret. Robustissimi sunt, præcipuè Indici, vt etiam ex Aristotele habetur in Physiognomonicis. Plutarchus in Atheniensi insula, & Deo canes arceri dicebant, nò quod coitu in propatulo haberent, sed quia animal robustum & pugnax. Compositio naturalium Magorum ad inuictos reddendos canis venatici vngues recipit. Sunt & dracones in Aethiopia longitudinis triginta passuum, quos elephantorum interfectores vocant, grauesq; cum elephanto inimicitias gerunt, ipsum facili circumflexu ambiunt, mira animalium pro se cuiq; solertia. Draco iter ad pabula speculatus, excelsa se arbore iniicit, scit ille imparem sibi luctatum, contra nexus itaq; arborum attritum quærit, cauet hoc dracon, ob id gressus obligat cauda, resoluit ille nodos manu, at hic in ipsa nare caput condit, pariterq; spiritum præcludit, & mollissimas lacinat partes, ijdem obij; deprehensi mortui. Recipit prædicta compositio draconis caudam. Et si hyænæ cor maximum, vt tradit Aristoteles, sua astutia, & ferocia maxima & fortissima animalia vincit: pardalium hostiliter odit, vnde si hyænæ & pardalis pelles admisceantur, pardalina pilos amittit, quare Aegyptij superiorem ab inferiore victum significaturi, duas pelles pingunt, hyænæ vnã, alteram pardalis, ex Oro. Præcipuè pantheris terrori sunt, vt ne conentur quidem resistere, & aliquid de corio earum habentem non appeti. Amplius scribit Orus, si quis hyænæ pellem sibi circumponat, intrepidè per medios hostes transiturum nocumèto nullo, proindè Aegyptijs ratione hieroglyphica intrepiditatis, ac constantiæ in calamitatibus indicium haberi hyænæ pellem expictam. Equo cor paruum, in corde os, ex Aristotele, animal belligerum, & animosum, sæpe sapius corripitur febre: recipit etiam equi spumam victoris eadem compositio. Ouidius in Halieuticis, equi ingenium describens.

Hic generosus honos, & gloria maior equorum:

Nam capiunt animis palmam, gaudentq; triumpho,

Seu septem spatij; circo memerere coronam,

Nonne vides victor quanto sublimius altum

Attollat caput, et vulgi se vendit et aura?

Vulturi cor paruum, auis rapax & carniuora, pugnat cum accipitre, & cum omnium auium genere, eadem quæ aquila potest, & accipiter, sed efficacius: vngues eius combusti, cum vino vetere soluti, totiq; corpori inuncti & poti, ad victoriam de inimicis summè faciunt, ex Kirannide. Cor aquilæ paruum, violentum animal, cui maximus honos, & maxima vis quoq; auium regina, animosa & superba, contra dracones homines,

NN aliuduc

aliudhe animal mira animositate pugnat vsq; ad mortis periculum: omnia quæ vultur potest, sed efficacius. Gallis gallinaceis cor minimum, pugnacissimi sunt, elati, & in certaminibus pertinaces, eis prærogatiuam quandam Natura largita est, quod solus inter aues tanquam galea cristam gerat, & in pedibus calcaria, pennas per colla, ceruicesq; diffusas, quasi iugas pugnaturus explicat. Cum limen intrat, tamen si supremum altissimum existat, is tamen se inclinatur, quod superbia efficit, ne crista vsquam offendatur. Quum in certamine victor, tum oculorum eminentia, tum ceruice elata simul & cantus contentione insolenter effertur, & triumphanti similis efficitur. Terror est leoni ferarum generosissimo, & basiliscus tum eius aspectum, tum vocem extimescit: nam conuulsus moritur, ex Aristotele, Athenæo, Eustathio & Aeliano: eius cerebrum cerebri substantiam auget, & sensus acuit, ex Simeone Sethi. In eius ventriculo lapis inuenitur, alectorius dictus ore gestatus inuictos reddit, & constantes, eoq; Milonem Crotoniatam vsus in certaminibus, inuictum fuisse videri volunt. Contra aduersarios galli calcar de crure destro allatum valere monet Rhafes: capitis cristam cum grano thuris & cornu cerui gestata, malum oculum omnem & timorem aufert, & intrepidum reddit gestantem.

FORTISSIMA ANIMALIA CONTRA NOCTURNOS PA-
uores valere. Cap. XII.

VNT & nocturni pauores, qui dormientes præcipuè pueros, grassantur, circa quos non segnis, & indiligens cura Medicorum esse debet, eadèq; animalia generosa, intrepidaq; contra eos valere non vana coniectura comperimus. Gallus, vt diximus pugnax & intrepidus: cristam sui capitis gestatam contra nocturnos pauores prædicant Medicorum scholæ. Aquila auium tyranna, bellipotens, potest ea, quæ vultur, cuius rostrum cum lingua gestatum tuta reddit nocturna itinera, fugat demones & phantasmata. Sextus. Accipiter eadem potest, quæ vultur, & aquila, melancholiæ, & perturbationi resistit. Hyæna cum canibus & hominibus pugnat, insidiosa, malefica, si fortitudine deficiatur, præualet astu; contra nocturnos pauores, umbrarumq; terrorem vnus è magnis dentibus lino alligatus succurrere narratur, ex Rhafes. Leo animosissimus, cuius carnes, Sexti testimonio, à phantasmatibus hominem liberant. Vrsus suis viribus confidens non solum ceruos, sed sues, & tauros aperto Marte aggreditur; ex ore, cornibusq; eorum pedibus omnibus suspensi pondere fatigant, nec alteri animalium in maleficio stultitia solertior, Plinius ex Aristotele: oculus vrsi dexter siccatus & appensus pueris, amolitur ab eis timores, quibus in somniis vexantur. Delphinus robur in cauda habet multum: fortissimus, cum amijs pugnat, & expugnat, idem in Nilo crocodilos necat, vt tradit Plinius. In ventre mollis est, tenuisq; cutis crocodilo, ideo se vt terrii immergunt delphini, subeuntq; aluum illis secant spina. Delphini dens alligatus, pauores repentinos tollit. Lamia, antropophagus piscis, vorax acutis dentibus armatus, ac vasto, laxoq; hiatu, vt loricatum virum deglutiat; eius dentes puerorum collo suspensi, pauores arcent. Rhafes scincos pueris præstare ait, qui timent in somniis. Sed Arabes pro scinco sapius crocodilum vsurpant, & terrestrem & aquaticum. Est enim crocodilus acerrimus, & promptissimus hostis, insidiosus, fallax, & validissimis dentibus armatus. Salamandra ignem tactu extinguit, non alio modo, quam glacies, tantum ei rigorem Plinius esse dixit, sic Theophrastus & Nicander. Salamandræ cor gestatum, securitatem ab igne præstat, & audacem contra incendium, & incremabilem reddit, ex Græcis.

IRACVNDIA ANIMALIA, IRACVNDOS HOMINES RED-
dere, & mitia mites. Cap. XIII.

IC etiam iracunda animalia iracundos homines reddunt, & mitia mites. Iracunda ea vocamus animalia, quæ nimio plus ad omnem excandescē-
tiam parata. Vrsus natura sæuus, ex Adamantio. Poetæ sæuos & truces
vocant. Vrsi Perfici vltra omnem rabiem sæuiunt, ex Ammiano Marcel-
lino. Ouidius.

Quid nisi pondus iners, stolidaq; ferocia mentis?

Vrsorum cerebrum maleficium esse credunt, vt diximus, vt in vrsinam rabiem agat, ex
Plinio. Leo iracundus, calidus & siccus est, cuius cerebrum acceptum inducit mentis
stuporem, ex Rhase. Ceruus contra, mite animal, & iracundiæ expers, placidumq;. Den-
tes cerui alligatos pellibus caprearum ceruinis neruis, mites præstare dominos, potesta-
tesq; exorabiles, ex Plinio.

QUOMODO MUTVAS VXORIAS RIXAS MAIORES NOSTRI
sedarint. Cap. XIII.

MAIORES nostri ex animalibus, quæ coniugij amantissima essent, re-
media sibi præstari putabant, vt coniuges inter se odiosi conciliaretur,
nos aliqua exempla adducemus, non quod vera esse existimemus, aut
talia approbemus, sed vt rationes aperiamus, quare hæc posteritatis
memoriæ mandarint, ne temerè locutos putemus: vt ex his ad maiora,
quæ intendimus, transcendat animus. Plotinus maximus Platonicus

horū rationes aperit, inquit. Ex eo quod pleraq; animalia se mutuò naturaliter ama-
re facile possunt, inferunt amorem rebus inter se reciprocum, nata est amatoria artis
efficacia; philtis quibusdam, fascinationibus vtentis, dum tangendas adhibent, natu-
ras alijs alias conciliantes, insitumq; habentes amorem, animamq; alteri alteram ita co-
pulant, quemadmodum qui distantes vnà palmas coniungunt. Sed ego puto ita hæc ve-
ra esse, vt mutuus palmarum amor, qui per funiculorum nexus conciliatur. Sed exem-
pla adeamus. Columbæ adeo inter se amantur, vt fœmina marem non admittat, nisi
ante osculatus fuerit, ex Aristotele, Aeliano, & Plinio. Columbæ cum alijs vxores coi-
re non patiuntur, neq; coniugium iam inde à primo ortu inittunt, nisi cœlebs,
aut vidua. In partu mas adest, & cultu, omniq; officio fungitur, fœminam pigrius ad ni-
dum euntem percutit mas, cogitq; intrare, quum peperit oua, cogit vt incubet, incu-
bantq; ambo vicissim, mas diu, noctu fœmina. Ab adulterio castissima sunt, nunquam
enim ex societate inter se instituta neq; mas, nisi morte ipsa destituitur, neq; fœmina
diffociatur, nisi vidua fuerit, ex Aeliano. Sed si impudico amore capti, ad alienam Vene-
rem libidinis oculos adijciunt, eos reliqui circumfidentes, mares quidem mares, fœmi-
nas vero fœminas discernunt. Pleraq; de mutuo amore & coniugio columbarum Aristo-
teles, Eustathius, Aelianus Athenæus, Oppianus, Plinius & alij certatim authores tra-
dunt, remedia apud authores leges de amore inducēdo. Alcynoes adēo coniugij aman-
tes sunt, vt non vno quopiam, sed quolibet anni tempore cohærent, congressumq; ad-
mittunt, quippe quæ alteri nulli misceantur, sed benevolentia coniugalis gratia, quæ
nuptam decet, & amicitia studio, ex Plutarcho, & sapientissimum diuinissimumq; ma-
rinorum animalium vocat. Quas columbas circa mariti amorem conferemus? si mari-
tus obierit, fœmina cibo, potuq; omni abstinent, longo tempore luget, & se disperdit:
multa ex vtraq; reperies ad benevolentia & cōtra seditiones & inimicitias. Cornices so-
cietatem non temere instituunt, quam tamen vbi semel inierint, fidem inter se mutuā

beta mustellam trahit, mirum spectaculum, ut à multis & fide dignis accepimus, & si ab aliquibus ad huc veterum ne dum literis proditum. Mustela ex arboribus, statim rubera inspecta, vociferat, & auxiliū implorat, descendit, & in os ruberæ illabatur, illa aperto, & patulo ore inhians, expectat, & vorat: officulum est in latere ruberæ, quo admoto aqua feruere videtur, canū impetus eo cohibetur, & amorem conciliat. Mustelæ etiā mures attrahunt, tum intrando, tum è foramine extrahendo, & si à rubetis attrahantur. Aelianus tradit Magos affirmare mustelam ab Hecate nutritam esse, quòd hæc Dea amatorijs adhibeatur, nam eius viscera his sunt apta, ex Volaterano. Est & Hyenæ venefica vis hominem sistendi, ut de remora diximus. Quòdcunq; animal ter lustrauerit, hyenæ è vestigio hæret, ut mouere se non posse videatur, quapropter magicam inesse scientiã ei pronunciant, ex Plinio & Solino. Eius vmbra canes obmutescere facit, ex Aeliano. Homini, canie dormienti suum corpus admouet, & si se ipsam maiorem dormienti, sentit, sensibus eum priuat, ac ipsius manus non resistentis priuat. Si declinabit hominem ad dextram, ut prægressi vestigia occupet, alienari mente, ac vel ex equo, hominem decidere. Hyenam vulgò ex omnibus animalibus in maxima admiratione posuerunt, utpote cui & ipsi magicas artes dederint, vimq; qua alliciat ad se homines mente alienatos, ex Plinio. Ob id pilos rostri admosos mulieri labris, amatorium esse, & totius domus concordiam hyenæ genitali, & articulo spinæ cum adhærente corio adseruatis, constare: eiusdem cauerna sinistro lateri religata, si quis mulierem respiciat, amatorium esse tam præsens, ut illicò sequatur, & alia, quæ libenter omittimus, quia vana. Hyenæ quasi syluestris lupus est, multaq; simul communia habent, forma, insidiæ, & alia ex Oppiano: coeunt simul, ut thoes nascatur, & ei quidem vis magica inest, nam vocem homini, quem priores contemplantur, adimere ad præsens, referunt Plato, Plinius, & Solinus. Veneficijs rostrum lupi resistere aiunt inueteratum, ob idq; villarum portis præfigunt, hoc idem præstare & pellis è ceruice solida existimatur, quippe tanta vis est animalis, præter ea, quæ retulimus, ut vestigia eius calcata, equis afferat torporem. Horatius de veneficijs muliebribus libro sermonum ait.

Vtq; lupi barbam, variæ cum dente colubræ,

Abdiderint furtim terris.

Quin & caudæ huius animalis videtur vulgò inesse amatorium virus, exiguo in villo, eumq; cum capitur, abijcere, nec idem pollere, nisi viuenti demptum, ex Plinio & Solino. Satis apud omnes vulgata magnetis & ferri attractio, ob id Maiores nostri de eis dixerunt, quod de eis refert Marbodeus Gallus.

Conciliare potest vxoribus ipsa maritos,

Et vice conuersa, nuptas reuocare maritis,

Sic qui scire cupit sua sit adultera coniux,

Suppositum capiti lapidem stertentis adaptet:

Mox quæ casta manet, petit amplexura maritum,

Non tamen euigilans, cadit omnis adultera lecto,

Tanquam pulsa manu.

Idem enim lapis ex vna parte attrahit, & alia respuit ferrum, ob id allicere vxorem, & à viro reijcere potest, ut diximus. Est & magnes carnea, quæ carnem attrahat, ut ex Aristotele Albertus refert. Succino tanta vis attrahendi, ut digitorum attritu accepta vi caloris attrahere possit paleas, & folia arida, ut magnes ferrum. Plinius. Syri vocant harpagas, quod folia & paleas, & vestium fibras rapiat. Etiam ab antiquis memoratū ad amatoria valere. Nos probabimus Plinij charitoblepharon succinum esse. Inquit enim.

Troglo

Troglodytarū inſulas fruticem habere, qui vocetur charitoblepharon, efficacē in amatorijs: ſpathalia eo facere, & monilia foeminas, ſentire eum ſe capi, durariq; cornus modo, & hebetare aciem ferri. Quod ſi feſellerint inſidia, in lapidem trāſfigurari. Ipſe idem inter alias opiniones eorum, qui de loco, vbi naſcatur, loquuntur inquit. Viuit adhuc Afazubas, qui tradit iuxta Atlanticum mare eſſe locum Cephifida, quem Mauri vocant electrum. Hunc Sole excaſeſactum è limo dare electrum ſuitas. Theomenes dicit, iuxta Syrtim magnam hortum Hesperidum eſſe, ex quo in ſtagnum cadat, colligi verò à virginibus Hesperidum. Pſelus in Arabia gigni dixit. Serapio autem de ſuccino loquens, ait ſub mare inferi naſcitur, vt fungi in terra, eminens ſuper mare, aſtu maris frangi, & inde capi. Dicitur charitoblepharon, quaſi gratioſa cilia, ex combuſto enim ſuccino fit nigerrimus ſumus, quo antiquitus ad perornanda cilia tangebantur, & ſi cedatur ſuccinum, hebetat ferri aciem. Infantibus ſuccina alligari amuleti ratione prodeſt, & cuiunq; ætati contra lymphationes. Illud ſubuenit naturalia recondita ſcrutāti, quod ſi quem ſuccinea veſte indueris, alterum verò paleari, illico mutuis copulantur nexibus. Gagates eiusedē ſpeciei, attrahit etiā paleas, & ad eadem valere ſuſpicamur.

PLANTAS AD PHILTRAVALERE, QVIBVS ARGVMENTIS
excogitauerint. Cap. XVI.

SED longè ſutilibus argumentis plantas ad mutua odia & amores valere ex forma, & actionibus imaginati ſunt. Palmas ſe mutuo amore proſequi dixerunt Græci, nec ſine maribus gignere foeminas, ſponte edito nemore confirmant, circaq; ſingulos plures nutare in eum pronas blandioribus comis. Illum erectis hiſpidum, aſſuatu, viſuq; ipſo & puluere etiam reliquas maritare. Huius arbore exciſa poſt ſterileſcere foeminas, adeoq; eſt Veneris intellectus, vt coitus etiam excogitatus ſit ab homine, & maribus flore, ac lanugine, interim verò tantum puluere inſperſo foeminis. Eſſe in fructibus quibuſdam oſſeum, lunatumq; dente contra faſcinantes religione politum. Huic ſimile, quod in Parthis naſci tradit Apollodorus, Philadelphū appellatum ex argumento, quod rami eius ex interuallo ſpontè coeant, ceu amantes, poſt digrediantur, concipiant, & pariant. Occurrunt etiam plantæ, quas à ſimilitudine aliqua primorum viſcerum noſtrorum, vel amantiū animalium, vel inſignis alicuius actionis amatorias plantas nominarūt. Quæadmodum mandragora, quod biſida radice eſſet, ac veluti duobus cruribus diuaticata. Pythagoræ ἀνθρωπόμορφος dicta, id eſt quod humanum truncum, & artus adumbret, duum generum eſt, homigeram, foeminigeram, quod vtriuſq; ſexuſ clunes, quas diſparatas oſtendet, minor foemina, ob imbecillitatem ſexuſ. Ad Pithagoræ nomenclationem alluſit Columella.

*Quamuis ſemihominis veſano gramine ſceta
Mandragora pariat flores.*

Ad amorem valere fuit olim maximè credita, & vocitata Circea, à Circe Magica inuenitricæ, Solis filia. Theophrastus ad amores ex vino, & aceto ſubaſtam dari ſcripſit, eadēq; ab eo protulit Dioſcorides. Ad hipomanis iam dicti ſimilitudinem hippomanes herba eſt à Theocrito in amatorijs decantata, his verbis.

Ἰππομανὲς φυτὸν, ἐστὶ παρ' ἀρχαῖσι, τὸ δ' ἐπιπάται,
καὶ πάλαι παίνονται αὐτῆρα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

Hæc Theocritus ex Heſiodo accepit. Sunt qui Theocrito aduerſentur, neq; talē plantā in Arcadia, neq; vſpiam reperiri, ſed carunculam in equi fronte naſcentem eſſe, vt diximus. Sed Crateuas plantam agnoſcit, quæ fructum inſtar ſici ſylueſtris habet, folium verò fuſcum, vt papauer, quin & ſpinoſum eſſe, idq; amatorijs veneficijs immixtum mirificè

mirificè pollere. Asphodelus centum capita dicta, quod similitudinem humanorum testium quadantenus æmuletur. Plinius portentum esse, quod de ea traditur, radicè eius alterutrius sexus similitudinem referre, rasam inuentu, sed si viris contigerit mas, amabiles fieri, ob hoc & Phaonem Lesbium dilectum à Sappho, multum à Magicis, & Pythagoreis decâtata. Putant eam ante portas fatam, amuletum esse. Dionysius discreuit etiã sexu, marem, & foeminam in ea comperiens. Cratæus Veneris auuditates, desideriaq; finire tradidit, & cum vino concitare. Cyclaminus suo circinato radicis bulbo muliebrè vterum affabre demonstrat effigiatum. Theophrastus eius bulbum ad amatoria valere dixit, è terra suffossum, ac dulci vino subactum, & in pastillos digestum, sicut vini feces, quæ maculas abstergunt, & eadem ab eo recenset Dioscorides: vino etiam addita, Veneras alacritates adauget, & ad abortus. Cotyledon, siue Veneris umbilicus, concauum affert folium, rotundum, læue, acetabulum, aut foeminè umbilicū imitatū, crassum, carnosum, & succulentū. Medici umbilicū luxuriæ sedē dicūt. Dioscorides ad amatoria valere dixit. Aizoum maius folia fert cacumine humanæ linguæ similia, carnosia, pingua, in ambitu effigiè imitata oculi. Plinius *στέρυμβρον* dici scripsit, quod amatorijs conueniat. Leontopetalon folia affert, quæ iusta radicè lanosiore flocco canescūt. Tradit Dioscorides appensam ad amatoria valere. Radicè hanc contèplati fumus, ita foeminæ pubem lanuginoso, molliq; flocco pubescentē, vt talis intuitus latæremur, & similitudinis. Phyteuma ad amatoria tantū valere tradidit Dioscorides: fortasse quia copiosum semen in singulo pericarpio ferat, & pertusum, ad amorē, & ad ferendā prolem apta foret. Catanances vtraq; ad amatoria experere ait Dioscorides, Thessalicas tribades, his fortasse, quia arefcens foliū in terrā flectatur, & se contrahat in speciem vnguiū milui exanimati. Plinius hanc deridens coniecturā, lectā ad hunc vsū, dicit, quoniam arefcens cōtraheret se ad speciem vnguiū milui exanimati. Eadē ex causa lemos filetur ab eo. Nomen catanances inditum, quasi fatali necessitate impelleret ad amorem, vel necessarium amoris illicium, quasi fascinatricibus, & præstigiōsis viribus donata. Staphilinus, siue pastinaca, humanum crus, siue membrum æmuletur. Orphæus amatorium inesse staphilino dixit, fortassis quoniam Venerem stimulari hoc cibo certum est, & ideo conceptus adiuuare aliqui prodidere, ex Plinio. Contra autem animalia sibi, & omnibus inuisa & sine prole contrarium prædicto effectum præbere dixerunt veteres, nam sicut horret visus ea videndo, ita hominem odisse, & ab omnibus abhorrere faciunt. Chamaleon venenatum, & inuisum, deformeq; animal, quum nullo cibo viuat, iocinore suo amatoria dissolui, intestina & finum cum simiarum vrina illita inimicorum ianua, odium omnium his conciliare, ex Plinio. Rubera fœdum aspectu animal, & horribile, è putredine nascens, amorem finire Plinius dixit, in pecoris recenti corio alligatum. Mulæ gignendi facultate orbata, etiam amorum illecebris, ob id ad destruendum conceptus, vt diximus, & ad odium, & ad labefctandum amorem vtuntur. Plinius puluerem, in quo se mula volitauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorem scripsit. Si in amantis calceum sterco amariæ ponatur, vbi odorem senserit, amor dissoluitur, cum odiosa hæres sit, & ab Ouidio recitatum libro de remedio amoris.

*Illo tuas redolent Phineu medicamine mensas,
Non semel est stomacho, nausea facta meo.*

**PRAEPROPERI COITVS ANIMALIA AD EOS VALERE, QVI EX
tardi coitus animalia ligatos se putant. Cap. XVII.**

VAN A persuasio apud homines est fatuos & plebeios, se faciliè à mulierculis posse ligari, vt impotentes ad coitus fiant, atq; superstitionibus, & inanibus verbis obmurmuratis prouenire putant, quod non nisi ex naturalibus rebus, & supersti-

superfitione alienis prouenire scripserunt antiqui, fides sit penes eos. Nos aliqua adducemus exempla, quibus rationibus inducti sint, ut hæc crederent, utebantur enim ad hæc conficienda animalibus tardi, & ligati coitus, membra ea ex ijs eligendo, quibus hæc actio perficeretur. Animalia ergo, quæ alligati & remorantis coitus sunt, ex Aristotele, canis, lupus, & phoca, sed Oppianus testudines, & phocas dixit. Cuius rei Aphrodiensis causam inquirens dixit, quod coles venereo usu intumescit, & vuluæ os strictum, & usque dum glutinosum, & lentum semen instillet in matricem, colligantur. Lupi eodem modo coeunt, canes in medio coitu auertuntur, inuitique etiam coherent, ex Aristotele: ob id lupi virga ligari dixerunt, & hac ligatione nullam esse vehementiorē, ex Rhase. Videte quam leui persuasionē hac ad id scribendum impulsī. Canis eodem modo coit, & in coitu ligatur: & ex eo pigrior in Venerem fieri, ex Plinio. De phoca nihil ad huc exploratum, vel à quopiam traditum. Eadem quoque coniectura animalia, quæ ægrius urinam reddere videmus, ad urinæ retentionem valere, ut ne vesicam exponerent, donec exoluantur, ut etiam quotidie videmus. Canes urinam ægrius reddunt, nec possunt nisi sublato crure mingere: quare canis urina ad id vitur Plinius. Corio virgæ Rhases. Eiusdem proprietatis, & virium lupus, unde si quod animal minxerit super urinam lupi calidam, non concipiet vnquam, ex Pythagora, sed Rhases de muliere dixit. Facillimi coitus animalia aues diximus iam supra, scilicet picus martius, non solum facilitate coitus, sed & clausuras soluit, ita ligatos: pica vulgaris, & eiusmodi similes, affati enim, vel elixi comesti, illico ligatos soluunt, ut sapius experti sumus.

ANIMALIA, QUÆ PROBROSÆ VENERIS SPECIEM

quandam præferunt, contra eam valere.

Cap. XVIIII.

NVNT & quædam præter naturam vitia, quibus aliqua animalia obnoxia credimus, sunt & quædam, quæ si à vulgò ita credita sint, re vera non sunt, nam contra eos, qui id crediderint, in nehitur Aristoteles. Sed id specimen nobis dedit Natura, ad demonstrandum nobis eiusmodi animalia contra hanc probrosam, & infamem Venerem valere. Leporū, ut Archelaus scripsit, utrunque sexum singulis inesse, ac sine mare ægrè gignere. Plinius scribit, quod aliquando mas, aliquando sit foemina, quandoque velut masculus generat, quandoque ut foemina patitur. Apud veteres recepta est opinio, eos formosos aliquibus diebus videri, qui lepore vescantur. Sed hyæna credita per annorum vices nunc marem esse, nunc foeminam, re vera falsum est, nec genitale simul maris & foeminæ habet, quod verò sub cauda positum est, simile genitali foeminæ sine villo meatu intus est. Id ostendit nobis Natura, quod pili cauerne cinerē hyæne ex oleo illitū eis, qui sint probrosæ molliciei, non modo pudicos, sed & seueros mores inducere, scripsit Plinius, à quo Rhases & Albertus: si pili de ano masculi hyæne combusti, tritique cum pice inungantur ano cynædi, liberabitur illo vitio.

HILARES PLANTAE, ET ANIMALIA AD HILARITATEM,

tristia ad mœrorem valere. Cap. XVIII.

HRANT tristes plantæ nigrorum fructuum, florum, & foliorum, quæ, ut vidimus, melancholiam inducebant, erant & hilarium, quæ ebrietatē, lætitiā & ludum inducebant animis nostris. Sūt & hilaria animalia, scilicet, quæ facillè ludunt, & scurrili gesticulatione valent, hæc ad melancholiam expellendam, & hilaritatem inducendam valent. Contra siquidem animalia tristia, mœrorem, & tristitiā inducunt. Natura

OO simia

simiæ ridiculo animali, ridiculam animam, & corporis constitutionem dedit ridiculã, ex Galeno, quemuis ludum docet, delectaturq; ludendo, natum ad ludendum, & imitandum animal. Adamantius simiæ ingeniu scurrile, & simulatio insignis; cor simiæ assum, & aridum potum dragmæ pondere cum mellicrato vetere, roborat cor, pusillani mitatem & cordis pulsus depellit, ex Rhase, melancholiam expellendo, hilaritatem inducit. Voratur à leone, ad expellendam melancholiam. Pica in vocis imitatione singularem naturam sortita, aliquando hœdi vocem, & ouis, & vituli, quibus infidet, & pastoris sibilum imitatur, ex Oppiano. Sed author Philomelã.

Pica loquax varias modulatur gutture voces.

Scurrili strepitu quicquid audit, ait.

Constat emori victas difficultate verbi, quærentes mirum in modum exhilarari, si interrim audiuerit id verbum, ex Plinio. Combusta in olla sigillata, quocunq; modo data, contra melancholiam valet, ex Arnaldo. Contra boues melancholici sunt, nulloq; exhilarantur ioco, ob id eius caro melancholiam generat, & melancholicos morbos, ex Simone Sethi, & alijs. Corui mos, & caro melancholica, & eiusmodi hominem reddit, sic & de reliquis, ne longiores in rebus claris simus.

DE ANTIPATHIA, ET SYMPATHIA PLANTARVM, ET ANIMALIUM, & de singulari plantarum antipathia.

Cap. XX.

INTER plantarum & animalium mores, nil occurrit vtilius, & ex quo ingentes & mirificæ rerum proprietates venari possunt, quàm ex latenti rerum consensu, dissensuq; , quem Græci antipathiam, & sympathiã vocant, nihilq; admirabilius in tota Natura spectari potest, vt vna planta, vel animal alterum perhorrescat, vel quasi icibus inter se foederibus deuinciantur, res amphiteatriali spectaculo digna, quum contingit. Quis enim tantæ discordiæ, & dissensus causam attulerit, nisi Naturam hoc spectaculo mortales ad eius secreta contemplanda, & eruenda promouere? vt si alter alterum perhorreat, inuisus inuidens defectus mederi, vel resarcire posse? Sic mutuus amor, & odium ex mutuis, & aduersis viribus, commodis, vel incommodis euenire, ex similitudine enim amor, & attractio, dissimilitudo verò incommodum, & fuga. Plinius ad id. Pax simul in his, aut bellum Naturæ dicitur, odia, amicitiaq; rerum surdarum, ac sensu carentium, ex quo magis miremur omnia ea hominum causa. Aliam nos reddimus rationem de hac amicitia, & inimicitia plantarum, animaliumq;, quàm hætenus tradita sit frigidi, calidi, & sicci, ad altiora enim contemplanda, & vtilia inuestiganda Natura hoc spectaculum proposuerit. Quædam succi, odorisue viribus reddunt deteriora, vt brassica & laurum vitem offendunt, olfacere quippe eam, & attrahere dicunt, quamobrem germen, quum illis propinquum fuerit, retrocedere, atq; auerti inimicum fugiens odorem. Androcides hoc exemplo vsus est, medela contra vinu confecta, ex brassica videlicet, posse temulentiam propulsare, quippe cum vites etiam odorem brassicæ fugiant, ex Theophrasto. Nestor in eo libro, qui Alexicepos inscribitur, brassicam Lycurgi lachrymam esse scribit, quam quum à Libero patre viti alligatus esset, effudit, is Lycurgi seueritate deterritus, in mare se demerserat, ex qua nascitur hoc olus, ideo vitis & brassica tanta laborant discordia, vt si in agris hoc olus assitum viti profiliat, vel ipsa cõfessim emarcescere, vel certè sarmenta eius elanguescentia contabescant. Vineas, quibus etiam brassicæ nascuntur, languidius quidem vinum creare tradit Athenæus. Brassica corrumpitur in dolio vini sapor & odor. Aegyptij, qui magnopere vini sunt amatores, moris est omnibus esculentis brassicam coctam in cibatu præmittere, qui vini noxã inhi-

inhiberet; vnam in faucibus tum entem succus brassicæ diu contentus, reprimit, tam pertinax in inter has plâtas inimicitia, vt si defluxionis impetu vna procidat, aut laxior in fauces decumbet, iniecto capiti brassicæ crudæ succo, in excelsum oris protinus resiliat, vt sepius ego hoc vitio laborantes homines hac medela à mortuis reuocavi. Si quis feruescenti in olla brassicæ vini paululum guttatim instillauerit, ne amplius quidem excoquetur, sed suis viribus defuncta, ad perniciem trahetur. Qui multum vini hauriunt, aut potandi certamine se prouocant, ne temulentia tententur, brassicam erudam cibis anteponunt. Laurus etiam vitem offendit, vt diximus ex Theophrasto: quamobrem quum germem vitis proprius accesserit, auersa retrograditur, inimicum fugiens odorem. Medetur etiam vna, vt diximus, nam folia ad ternas aqua partes decocta, vna m gargarizatu cohibet. Vitis odit & corylum, nisi procul absit, tristis, & ægra. Noces auellanæ tostæ distillationibus etiam medentur, alopecias pilo restituunt, nam qui vinum plus æquo hauriunt, caluitium & præmaturam canitiem experiuntur. Auellanæ pinguedini conferunt plusquam sit verisimile, & præter fidem corpulentiam augent: ac in ingestum emacrat homines. Occurrit aliud ingens discordiæ miraculum, hoc olus, quo vitem fugari diximus, aduersus cyclaminum, & origano perarescit: cyclaminus immittus vino inebriat, ex Dioscoride, & brassica, vt diximus, contra ebrietatem valet, brassica atrum & melancholicum succum generat, ex Simeone Sethi, origanum aridum acetabuli mensura potum in aqua mulla, atros humores per aluum extrahit. Quercus confita iuxta iuglandem nucem perarescit, glandes flatus comestere pariunt, ex Dioscoride, iuglandes cum putamine suo datæ, & umbilico admotæ, tormina sedant, ex eodem. Et si hedera suo complexu strangulet omnes arbores, totumque humorem exugendo, necet, succi crassioris hauitu, vitem tamen maxime offendit, inimica maxime est ei vino aduersatur, & temulentiam propulsat: immo mira hederæ natura ad experiendas vini fraudes: nam si fiat ex hederæ ligno vas, immittaturque in eo vinum aqua mistum: vinum transfluere, aquam remanere, nam non continet vinum vas hederaceum, ex Cato. Bacco sacram faciunt, & præcipue quæ Dionysia dicitur, ob eam causam, immo fabulantur Poetæ Citon iuuenem, dum coram Libero patre saltibus & choreis indulgeret, in terram fuisse deturbatum, terra Bacchum magnis honoribus extollens, viticula edidit, iuuenili pullulatu, frondenti que virore perperim enueritam, neque, vt multi credunt, ebrietatem inducere, nam noxam potius bibentibus, quam temulentiam inducit, vt ex Triphone apud Plutarchum habetur. Orobanche inter legumina nascitur, eaque strangulat, vnde & nomen illi: addita eadem leguminibus, dum coquuntur, facit ea facilius percoqui. Mirabilis est cicuta, & ruta antipathia, probabili hoc argumento, quod rutam colligentes cicuta succo manus armant, ne perniciosi vlcibus ab ea infestentur, & ruta eius venenum hebetat, nam ruta contra venenum est. Mustela cum serpente dimicatura, rutam, ceu alexipharmacum quodpiam edit, ac rutam ad extinguendas cicuta noxas iniicit Dioscorides: ruta succus copiosior datus, veneni noxiam obtinet, quod cicuta succo extinguitur, adeo vt venenorum venena sint. Limodorus, quem alibi cuscutam diximus, complicando eruum strangulat, vnde orobanches nomen: erui grassante famis iniuria, capiti, & stomacho onerosum, genua degrauat, boves cerebroso reddit, & aluum turbat. Abstergit cassutha venas pituitosas, & biliosas exonerat humoribus. Cucumis oleum ita refugit, vt si quid obest, vel si pendeat, reflexus in se plicatur, vt hamus, idque vna, vel altera nocte deprehenditur: cucumis horrores concitat, oleum contra horrores valet.

ADEM exempla ex animalibus afferemus, iisdemq; remedijs pollere videbimus. Alces continuo comitiali morbo laborat, exhorretq; lupum, quo statim viso irruit in eum: lupi cor crematum, tritum & potū mirè prodest epilepsie, & hominem, qui Lunam senserit, canini dentes lupi liberant, ex Pythagora. Exhorret elephas arietem, vt si efferatur, viso statim ariete, mansuescat, & confaccescat impetus, vt ex Aeliano habetur, Plutarcho, & Zoroastre in Geoponicis: vnde Romani Pyrrho Epyrotarum Regi elephantos in fugam vertisse, victoriamq; ex bello retulisse scribitur, & Regem insipientiam fugientem significaturi Aegypti, elephantem, & arietem pingunt: fugit enim ille, quum arietem videt, Orus: ob id si fiat emplastrum ex arietis lingua ad elephantiasim, eius prohibet augmentum, & ipsam decrefcere facit, ex Auicenna, & hircinus sanguis carcinomata sanat, ex Plinio, est enim elephas morbus lepræ genus, ad elephantis cutis similitudinem dictus, crebris per summa corporis maculis, & humoribus, ijsq; pedes & suræ infantur, vt elephantorum pedes habere videantur, & vt cancer vnus partis, sic elephas totum corpus, quasi cancer extimatur. Elephas cerastem etiam abhorret, (nisi Volateranus perperam pro cornuto hircum cerastem reddiderit) ex Aeliano, & draconem maximè perhorrescit, vt vsq; ad interneccionem certent, Medentur serpentes, & viperæ elephantiasis, ex Dioscoride, Galeno, & cæteris. Soliuagi canes lupos abhorrent, qui si deprehendantur à lupis, vorantur: ob id si lupina pellis gestetur ab eo, quem canis rabidus momorderit, non incidet in hydrophobiam, qui morbus cani peculiaris. Canis hyenam timet, nam hyæna multas ei amolitur insidias, quem si ter lustra uerit, è vestigio hæret, nec mouere se potest, Plinius, & Solinus. Lunæ autem orbe pleno retroposito Lunæ fulgore, super canibus vmbra inijcit, quos mutos reddit, & tanquam veneficio quodam eorum sensus prestringit, Aelianus, & Philes: hyænæ cinis contra rabidi canis morsum efficax est, & iecur efficacius, & substratum ei corium auxiliari, adeps etiam aquam expauescentibus. Exhorret vrsus canem, vt vrsina perfidia in eum excandescat, & post dilaniet: vrsi fel à cane rabido morsis cum magna admiratione datur apud Galenum. Pellis vrsi vulneratis à canibus substituitur ex Aetio. Lupi odio habent equos, & si luporum vestigia sub equite sequantur, comprehenduntur, & rumpi dicantur, & si equa lupum prefferit, vel ipsius vestigia attigerit, infatigabilem cursum præstare dicit Plinius: Lupi anhelosis medentur, qui morbus equos molestissimè affligit. Murè animalium maximè odit elephas, & si pabulum in præsepe positum tangit, ab eo fastiditur, ex Plinio, & Solino, quod valeat ad elephantiasim, adhuc inexpertū, sed mustela eius generis suspensa, vel eius cinis, valet elephantiasis, ex Plinio, Sexto, & Aesculapio. Elephas suis grunnitu peraudiro, fugit, ex Oro Aegyptiaco, siue secundum naturam à suillo pecore abhorret, siue quod absouum vocis acumen perhorrescat: vnde quū Megares ab Antipatro obsideretur, in fues pice oblitos incendium excitarunt, vt Macedonum elephantos perturbarent, & ordinem non seruarent: elephantos omnibus morbis immunes, solum inflammatione alui acrius infestari ex Aristotele habetur: Præterea humerorum dolore torquetur ob oneris attritionem, quibus suillis carnibus appositis foueri dixit idem Aristoteles: & suis vetustissimus adeps, calce exceptus, inflammationibus succurrit: & talus combustus tritus, & potus, coli inflammationibus, & torminibus medetur, ex Dioscoride: & histrix è suillo genere elephantiasis medetur. Equi ab elephantis prælio terrentur, ex Heliodoro, & Marcellino: valet obur ex lacte equo rabido, ex Nemesiano. Rabiunt enim equi varijs de causis, vt apud Hippiatrices: nam elephantis sanguis ad reumatismos valet, ex Plinio, quo morbo equus maximè laborat. Equino generi suilla omnia inimica & inuisa, grunnitus, foetor, & halitus: ad equos

pneuma-

pneumaticos porcellum lactantem iuxta equum affectum, vel sanguinē feruentem, statim in fauces eius infundas, Pelagonius: hinc ad hominum pulmones valere comperum est. Equis naturali odio camelus aduersatur, testibus Aeliano, & Plinio. Cyrus in prælio aduersus Cresum camelos contra equitatum instituit, hac ratione, quod camelus equum reformidat ad eum quidem, vt ne speciem eius intueri, nec odorem sentire substitueret, idcirco commentus est, vt equitatum Cresi, quo ille se præualiturum considerabat, inutilem redderet, simulatq; in pugnam itum est, equi olfactis protinus, conspectisq; camelis retro se auertunt, vnde spes Cresi interiit, ex Herodoto. Equis morbus immedicabilis est asthma, cui lac cameli auxiliatur, & anhelosis, ex Auicenna. Lupus, qui multis terrorem infert, herinaceum perhorret: si ericij sanguine molli, & aqua calida gargarismus fiat, vocem raucam, & obtusam emendat, quem adimit lupus anticipato obtutu, ex Aesculapio. Leo fortitudine sua animalia omnia exterrēt, & quæ nunquam eum viderint, vel experta sunt, audito rugitu, attonita manēt, ob id leonis adipe si quis suum corpus liniuerint, ab omnibus bestij tutus erit, & leonis corium si lupi corium cōtingerit, depilat illud, & similiter alia coria. Sed gallus leoni ferarum generosissimo terrore est, tale & tam ferum animal crista, & cantu fugat: nam magno terrore conficitur, immò tradit Proclus, dæmones leonum forma apparentes, etiam gallus exterrēt, ex Aeliano & Zoroastre: ob id gallinaceo iure perunctos, pantheræ & leones non attingunt, ex Plinio: ad tertianam gallinacei testes propinantur, ex Alberto, & ad atram bilem, & ad longas febres gallinaceum ius præbent ex Dioscoride, cui morbo leo maxime obnoxius. Accipitrem chameleonti maxime inimicum, extrahere enim supra ad se volantem tradunt, & voluntariè præbere se lacerandū cæteris animalibus, ex Plinio: fel le glaucomata & suffusiones corrigi propriè creditur, tridui inunctione: chameleontis fel tantam vim habere creditur, vt hippochifes intra triduum inunctionibus sanet, ex Marcello: accipitres hebetudini oculorum præ cæteris auibus obnoxij sunt, vt etiam curationem huius ægritudines in promptu habeant, lactucæ scilicet, quam medicinæ gratia requirunt. Lacertæ cochleis inimicissimæ sunt, ex Plinio, si lacertum per medium ferias, & discindas, tacita consensione ex se solidescit, ex Solino & Phile, cochlearum vulnera alia, tum maxime quæ nerui acceperint, conglutinant. Dioscorides. Simius supra modum horret testudinem, eaq; visa mirum est spectaculum, quanto cum horrore resiliat bestia, vnde qui alligant testudinem cathenæ, à qua reuinctus sit simius, vt effugere non possit incredibile est dictu, quàm discrutietur, vt metu ferè exanimetur. Simiæ vinum bibunt, & ebriæ capiuntur, vt Athenæus refert: si quis testudinem abluerit vino bono aliquandiu, & acceperit de sanguine, illumq; tum vino miscuerit, & dederit clam bibendum mensura dimidij calicis mane ieiuno tribus diebus, videbit diuinam vim, ex Myrepico: Perpetuæ sunt rixæ testudinis & perdicis, quarum altera luxuriosa, altera casta.

ANIMALIA, QUÆ CVM VENENATIS ANIMALIBVS
præliantur, contra eorum venenum valent.

Cap. XXII.

VNT & animalia, quæ antipathia quadam cum animalibus venenosis præliantur, & eorum carnibus vescuntur, à Natura edocti sumus contra eorum venenum valere. Exempla. Coruorum est cum serpente pugna, neq; hostem ipsam serpens in latebras se condens, aufugere potest, etenim munifico quodam Naturæ munere, cerui nariū spiritu foras serpentes extrahunt, extractumq; mandunt, ex Aeliano: ob id cerui adipe perunctos serpentes omnes fugiunt, & lapis bezahar, qui ex lachrymis cerui fit, contra venena efficacissimum antidotum, eius coagulum contra serpen-

serpentum ictus, & pellis sublrata à serpētibus tutos reddit, abigunturq; omnes adusto ceruino cornu. Elephatorum quoq; anima serpentes è cauernis extrahit, & cū draco ne inimicitias gerit, eius adeps ad venena valet, nam eo peruncto, aut suffito, oportet serpentes velocissimè aufugiant, ex Aeliano, cibo quoq; efficacissimum medicamen contra serpentum venena. Circa Thessaliam tanta serpentum copia est, vt nisi à ciconijs defenderētur, incolæ pellerētur, ex Aristotele in mirabilibus, lacertos, chersidros, aliasue pratorum pestes, & maximè cenchrum sectatur: earum membra contra omnia venena valent, ex Aeliano, sic aqua contra pestem è ventriculo eius, ex Quintilijs. Scorpionibus maximè contrarium stellionè traditur, vt viso quoq; pauorem ijs inferat, & torporem frigidi sudoris, itaq; in oleo putrefaciunt eum, & ea, quæ scorpius pupugerit loca inungunt. Aelianus, Philes, Plinius, & Galenus. Mullus piscis leporem marinum capit, & eum comedit: valet contra eius morsum. In luto Nili volutus ichneumon, apricat se, donec tergus ficcetur, & durescat, sic irruens in aspidem, vel caput eius morsu amputat, vel mōrdicus apprehensam cauda in fluuium trahit, ex Nicandro in Theriacis, & Aeliano: draconum adipem venenata fugiunt, item virus ichneumonum, & cutis cinere in aceto perunctos, ex Plinio. Mustela serpentem impugnat, & basilisco serpentū veneno fissimo mustelarum cinis exitio est, adèò Naturæ nil placuit esse sine pari, ex Plinio & Solino: caro eius veneno aduersatur, ex Auicenna, & aduersus serpentū venena valet. Sui serpens aduersatur, quū deoratur ab ea, immò talis & tanta vis salamandræ à suisbus innocuè etiam manditur, ex Plinio. Apros in Pamphilia, & Ciliciæ montuosis, salamandra ab his deorata, qui edere moriuntur, ex Aeliano: suis iecur cum vino sumptum, venenatorum moribus medetur, ex Simeone Sethi: contra serpentes auxiliatur verrinum iecur. Magna est aquilæ pugna cum draconibus, & anceps valdè, eos rapit vnguis, & rostro in aera, illam verò angues multiplici lapsu inuoluunt, vt colligati simul cadant: Florentinus in Geoponicis ait serpentē non accedere vbi iacet aquilæ, aut milui stercus, aut ex cōbustis pannis suffitus fiat. Ibis à Græcis *ὀψιωνος* dicitur ab elu serpentū, & pugna: colitur ab Aegyptijs, quia non solū serpentes necat, sed corū oua frangit, & suis pullis in escā affert: aspa serpentes depellit, eorumq; morsus sanat. Gallinacei aspectum, & cantum basiliscus timet, contra serpentes pro gallinis pugnat: cuius ius potū contra serpentum morsus valet, ex Plinio, & gallinæ dissectæ, & adhuc calentes appositæ serpentum moribus auxiliantur, eorumq; cerebellum etiam in vino bibendum datur, ex Dioscoride. Testudo cum serpente pugnat, contra salamandræ venenum valet, ex Nicandro. Chamæleon volentem supra se accipitrem ad se trahit: ad hausta chamæleontis oua datur in potu stercus accipitris è vino, ex Bellunensi. Non omittemus & hoc mirum. Mures aranei, si orbitam (idest vestigium rotarum currus volutione impressum) transiere, moriuntur, quare & terra morsui, quem inflixerint, humus insperfa remedio est, ex Aeliano.

DE MUTVA PLANTARVM ANTIPATHIA.

Cap. XXIII.

SEQVNTVR quæ non altera alteri, sed mutuò sibi adiuicem aduersantur. Quercus & olea tam pertinaci odio dissident, vt altera in alterius scrobe depacta, moriatur: esitata glandes capitis dolorem faciunt; oleū ex oliuis capitis doloribus præstat, quercus restringit, oleum relaxat. Peribit filix, quam per ambitum copiosior arundo coronet, & contra euanesceus abibit arundo, quam obsepiens multa filix in orbem cinxerit: arundo contrita & imposta, corpore filicis stirpem extrahit, item arundinem filicis radix: harundo recens trita & in vino pota Venerem concitat, ex Plinio, filix inimica foeminis, quoniam grauidis abortum infert, ceteris sterilitatem.

ANIMA

ANIMALIA SIBI MUTVO ADVERSANTIA MUTVAS,
& aduersantes virtutes retinere, Cap. XXIII.

ADEM ratione animalia, quæ mutuo inimica sunt, mutuas & aduersas virtutes habent, vt altera alterius vitijs medeatur. Draconem elephātus perhorrescit, & mutuo inimici sunt, Aethiopia dracones ipsos generat, quos elephantorum interfectores vocat, grauesq; inter se gerunt inimicitias, moritur in dimicatione elephas, moriensq; complexum elidit pondere, draco ipsius fauces circumflexè ambit, flexuq; nodi perstringit, ille arborum, aut rupium attritu, necat in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt, ita vt cæci fame, & mœroris tabe confecti reperiantur: draco elephantiafi medetur, ex Galeno de vipera loquente, & elephantis adeps serpētes fugat, ex Dioscoride. Domestica omnes feræ lupum timent, & odio habent, ob id ex lupina pelle cōfectum tympanum, & pulsatum solum resonabit, silentibus omnibus, vt cunq; sonoris, ex Oppiano: & habentes caudā lupi, omnes feræ fugiunt. Lupi, qui vniuersis odio sunt, adēo natura immanes sunt, vt se mutuo vorent, & sibi inuicem moliantur insidias: nam in orbem circumagendo, & ex vertigine lapsos, factō impetu omnes dilaniant & vorāt, idq; accidere dicit Aelianus, quū venatus facultate deficiuntur: morbi, quos patiuntur, ex Aristotele, sunt rabies, sinanches, & podagra, vt syluestres canes, ob id ad podagram lupum viuū incoctum comedunt, ex Plinio, & qui per lupi guttur biberit in sinanche, certissima salute emendat, ex Agricola, & Hali, & lupi pelles ad canis rabidi morsus laudant. Serpens & herinaceus mutuo inter se odio flagrant, quamobrem in latibulo occurrunt, echinus in orbem se contrahit, vt præter spinas nil emineat, irruens in eum serpens, spiris implicatis frustra mordet, & quò arctius illum comprehendens premit, eò magis ipse aculeis infigit, & vulnerat, quibus vt cunq; afflicta, non remittēs tamen, donec emoriatur, aliās simul pari casu intereunt, vel echinus euadens, serpentis mortui corpus adhuc aculeis infixū gestat, ex Oppiano: herinacei caro sumpta morsis à serpentibus venenosis occurrit, ex Auicenna, & serpentum occurfus partum abortu vitiat, & illicò parere cogit: echinus pariendo cunctatur, nam asperiore factō foetu, mora temporis maiore cruciatu perire. Ciconia magno vespertilionis odio tenetur, & hæc etiam illius, Aelianus: ciconiæ ouis perniciem molientes vespertiliones sæpissimè vindicant, cum hæc itaq; solo suo contactu oua ipsa sterilia efficiat, hoc remedio vtūtur ciconiæ, platani folia in nidos suos inferunt (quod Zoroaster in suis Geoponicis confirmat) ad quæ accedentes vespertiliones, torpore comprehensæ perniciem asferre non queunt: ciconiæ pullos qui ederit, negatur annis continuis lippiturum, ex Plinio & Marcello, cum sterus vespertilionis aliquando oculos excæcare dixerit Arnoldus: Adduntq; Magi vespertilionis sanguinem collectum suo flocco, suppositumq; capiti, mulierum libidinem mouere, ex Plinio, quū ciconiæ castæ viuant, vt diximus. Serpēs & rubeta sibi mutuo aduersantur, & vorantur, ob id ad occidendos buffones in ventre natos serpens comesta valet.

DE PARTICVLARI PLANTARVM SYMPATHIA.

Cap. XXV.

AD sympathias plantarum, animaliumq; accedamus. Dioscorides rutam in cibis commendauit, quæ propè arborem fici nascitur, reliquam ferculis abdicauit. Plutarchus ruta, quæ sub ficu profilit, aut adnascitur illi, & suauior, & sapore mollior habetur: hydropticis cum ficu decocta ad dimidias partes bibitur, item ad pectoris, laterum, lumborumq; dolores, quū & focias habet vires ad aliquod malum expellēdum. Magna est nepetæ & pulegij focietas, decocta

decocta in aqua ad tertias discutiunt frigora, mulierumq; mensuris profunt, & æstate sedant calores; reliqua, ex Plinio petes. Odoratiores sũt rosa, quibus allia fuerint propè confita: ad dolores, oculorumq; vitia valet rosa, eademq; præstat allium. Et inter rosas, lilia, & allium arcanum commercium: nam si proprius serantur, vt se contingant, omnes vegetiores fiunt: contra serpentum ictus omnes pota valent. Optimè corruda, vnde fiunt asparagi, feritur vbi adsint harundines, ex Catone, talem inter se iueunt amicitiam: ambo alacriores vires ad Venerem reddunt. Mira est amicitia inter vitem & vltimum, vt hæ inter se, velut maritatæ & felicius crescant, & vites fructuum prouentus det vberiores: vitium lachryma lepras, lichenes, & psoras sanat, cortex & folia vulnera conglutinant, sic vltimi cortex & folia glutinant vulnera, & ex aceto trita, lepris efficaciter illinuntur, & similia. Nec est silentio prætereundum quod de vitis, & olea naturali concordia Africanus Florentini testimonio fretus, posteritatis memoriæ mandauit, vt si olea inferatur viti, non vvas modo, sed oliuas quoq; parere, sed quam multis vtraq; polleat remedijs, vel per se, vel simul mista, neminem enumerare posse existimo.

DE PARTICVLARI ANIMALIVM SYMPATHIA.

Cap. XXVI.

ANIMALIA quæ se inuicem amant, enumerabimus, & quas possident symboleitates & virtutes. Attagenes ceruos amant, & eorum dorso saliant, ex Oppiano. Attagenes cerebrum libidinem promouet, ex Auicenna: cerui natura luxuriosa est, vt diximus, cuius genitalem Venerem excitare diximus. Perdices ceruos amant, & quando eas capere volunt, auceps cerui pelle induitur, & cornua capiti imponit, & furtim accedit vbi sunt perdices, illæ ceruum rata, accedere gaudent, vt discedere nolint, ex Oppiano. Valent perdicum oua ad Venerem. Amant &

perdices capram, diximus iam ad coitum feruentes. Præcipuus est amor columbæ & tinunculi: vetusq; est Democriti præceptum, ne columbæ suas sedes perosa relinquunt, tinunculi pulli singulis singulis ovis conduntur, stipatisq; opercula imponuntur, & in angulis, columbarij suspēduntur, quæ res a vibus amorem loci conciliat, ne vnquam deserant, ex Columella: eius sium oculorum albugines extenuat, ex Plinio, & columbæ sanguis ad oculorum vitia, & equorum leucomata, ex Hippiatricis græcis. Hirundines homines amant, & intra domos cum hominibus habitantes nidificant, & redire quotannis ad eosdem nidos solent: homines dociles reddunt, amoremq; mutuum conciliant. Canis homini amicissimus inter omnia animalia, cuiusq; corporis dolori si latens catellus admoveatur, apponaturq; transire in eum morbus dicitur, idq; ex exere rato, perfusoq; vino deprehendi, vitiato viscere illo, quod homini doluerit, ex Plinio, sic in chyagra & podagra, & omni arthritide nil præsentius ad fouendos cruciatus, quamlibet efferatos, & præsertim quibus pilus concolor. Sargus piscis adeo mirè fœdo caprarum amore tenetur, vt ab Oppiano describatur.

Inuadit sargus caprarum mira cupido,

Qui madi di simas cupiunt tractare capellas

Montanis gregibus, quamuis tot agmina ponti

Ex Aeliano, piscis mirè salax est, & alienas vxores deperit, hirci luxuriosi sunt, vt diximus.

LIBER SEPTIMVS.

297

DE MYTVA PLANTARVM SYMPATHIA.

Cap. XXVII.

MXmutuis plantarum amicitijs symboleitas virtutum innoscit. Myrtus lætiore coma virebit, vberiolemq; fructum pariet, si comes rosa iungatur. Item cum myrto consortium iniens rosa, fructuosior euadit: mutuas habent facultates, constringunt, & valent ad sanguinis excretiones, alui profluua, lippitudines, & alia oculorum vitia, aurium, sedis, capitis dolores, ignem sacrum, & vrinam. Inter rosas & lilia arcanum est commercium, si proprius consuetæ sint, vt se tangant, vel saltem aspiciant: rosarum & liliorum flores odoratiores, & lætiores nascuntur: igni sacro, & vulneribus valent, & ambustis lilij radix cum rosaceo, & compluribus medicamentis simul admista valent. Democritus testatur punicam, myrtumq; mutua consuetudine mirum in modum oblectari, quod si inter se societate, & consortio fruuntur, fertiliores reddi: radices quoq; & si aliquanto distent interuallo, mutuo complexu exhilarari: ferè ædem facultates, constringunt, urinam cient, ad sanguinis excretiones, ad oris, sedis, aurium, & oculorum vitia, lippitudines, & alij profluua, contra scorpiones, & alia uenenoza animalia, Scilla omnibus amica, in summa quicquid scillæ fuerit confitum, facilius germinat, & celerius gliscit, ex Theophrasto: & scillæ flos uirgata specie proficiens, modo celeriter non emarcescat, fructuum prouentum, ac uberem annonam nobis promittit: nobilissima bulborum scilla, nata bencominata sua nomenclatura pancratij, ad cunctos morborum affectus profigandos promittens auxilium. Etiam in limine ianua suspensa, contra ueneficiorum noxam amuletum esse tradit Pythagoras, semper uiuax, terno foliorum prouentu in anno, etiam pensilis diu uitam prorogare potest.

DE MYTVA ANIMALIUM SYMPATHIA.

Cap. XXVIII.

MTVTVA animalium amor ostendit mutuas facultates. Vulpes cum serpente amicè degit, ambeq; in caernis gaudent: vtrq; ad elephantiasim valèt, vulpis sterces cum aceto ad lepram valet, ex Marcello: Et serpentis caro ad idem valet, ex Dioscoride, Galeno, & alijs. Coruus vulpi amicus, ex Aristotele: corui cinis podagras sanat, eiusq; pellis tussi medetur, vulpes decocta ad podagras valet, eiusq; pellis ad asthma, ex Plinio. Refert Plutarchus Nigidij opinione, quod vbi picus, ibi etiam lupus visitur. Diximus ad soluendum eos, qui se maleficiatos purant, vtrumq; valere.

DE PLANTARVM, ET ANIMALIUM SIMVL SYMPATHIA,

& antipathia. Cap. XXVIII.

DIXIMVS de plantis & animalibus, & de eorum simplici sympathia, & antipathia, nunc quam habent inter se plantæ, animalia & lapides discordiam, & amicitiam. Caprificus tauros quàmlibet feroces collo eorum circumdata, in tantum mirabili natura compescit, vt immobiles præstet, ex Plinio. Sed Plutarchus ad ficum, non ad caprificum mansuescere dicit, ego ad caprificum dicerem: nam & caules caprifici, si carni bubulæ inter elixandum addantur, vt Plinius alibi scribit, magno ligni compendio eam percoquunt. Hominem nouissima calamitate castigatum designaturi Aegyptij, taurum pungunt, caprifico alligatum, hic enim cum mugit, si de caprifico ligetur, redditur mansuetus. Horus Apollo: Taurorum sanguis fibris re-

PP fertus

fertus est, quare omnium celerrimè coit, & durefcit, ex Aristotele, ideo latifer In potu. Plinius excepta Aegyra, ibi enim sacerdos terræ vaticinatura, tauri sanguinem bibit: tantum potest sympathia illa, de qua loquimur, vt aliquando religione, vel loco fiat. Ca-
 prifici succū lacteo succo turgentē ex posca, Dioscorides propinat ad haustum taurinū sanguinem: sic Nicander, Galenus, Aetius, & Plinius. Galli, qui fico pependerit, celerimè tenerescunt, ex Plutarcho in Sympofiacis: quum inter obsonia Aristarchi coquus immolatum Herculi gallum gallinaceum appofuisse tenerum, fico acceptum referebat Aristio, contendensq; iugulatas aues & præduras teneritatem contrahere, quæ penfles adhæfere fico. Celius Aurelianus de morbis cutis, refert, quod quidam à gallo gallinaceo pugnatore leuiter læsus, in rabiem venerit: ficus rabioforum canum morsus folio trito ex aceto restinguit, ex Plinio. Lupus scillæ bulbos contingēs, resolutus fatiscit, ex Phile, vnde vulpes propter lupos latebris suis scillas apponunt, ex Zoroastre in Geoponicis: squilla cum picc illita ad canis morsus, rabiemq;, quæ eadem quærit, quæ lupi rabiosi morsus. Cancer obiecta polypodio herba callos pedum, & vngulas exuens abijcit, quia rimis pedum mirificè iuuat, ego quia atram bilem eijcit, ex Galeno, & Aëuario: & cancri morbus ex atra bile gignitur, & tetra vlcera, vt alibi diximus. Hederæ luffi-
 zus perimit vespertiliones. Africanus, & Zoroaster in Geoponicis, & plantani aduersantur vespertilionibus, ex Plinio: ne vespertiliones ingrediantur, ad ingressus omnes plantani folio suspendit, Africanus. Vespertilionis venenatus est morsus, ex Arnaldo: concipit, & parit optimè, quia ouipara, & viuipara est, hædera contra morsus venenatos, vt pote phalangiorum, & sterilitatem inducit, & foetus extrahit vuluæ indita, ex Dioscoride: platanus etiam serpenti resistit. Ciconiæ platani folia in nidis afferunt, vt vespertiliones abigant. Harpæ hederam nidis imponunt ad custodiam pullorum, vel vt abigant blattas, Zoroaster & Aelianus. Hederæ nigra morbos sanat, harpæ autem praueniunt, Oppianus primo de aucupio. Harpæ, siue ossifrage infatabilia sunt animalia, & nimio infarctu, lienes obdurefcunt, & coctionem impediunt, vt utur hederæ, quæ lienosis prodest, Galenus, & Plinius, necat enim pediculos, ex Dioscoride, & blattas etiam necare potest, ob id, vt eas abigant, imponunt. Zythum poculi genus, quod ex hordeo fit, elephantiasin gignit: eo ebur perfusum, obsequiosum, & operi tractabile reddit, ex Dioscoride: ebur nanque lepræ plurimum prodesse scribunt Rhases, & Arbertus. Ebur radice mandragoræ senis horis decoctū remollefcit, lentumq; ad cuiuscunq; imaginis obsequia reeditur: cuius dragma iu potu, aut cum polenta in panis offa, vel obsonio data, dormituros protinus homines illo habitu, quo hauserint, ereptis omnibus sensibus, in ternas, quaternasq;, ex quo potionati sunt, horas adfirmat: vt untur hoc Medici cū scin dēdi, aut urendi negotiū vrget, qui in lethargum, aut pestilentiam inciderint, dentis elephantis scobe vt untur, ex Aetio. Varro oleam sterilefcere scribit, quam capra primo germinatu depauerit, aut lingua perlustrauerit, ex quo factum antiquitus, vt Mineruæ olearum antistiti caprini generis nil immolarint prisca, licet aliter scribat Plinius. Capra luxuriosa est, & luxuriam inducere diximus, contra olea luxuriæ, & immunditiæ inimica, & diximus alibi oleæ collectores antiquitus virgines erant, oleumq; venenum la befactat, capræ carniū esus graueolentiam sudoris inducit, vt obijciatur Thebano athletæ, qui continuo hisce carniibus depascebatur: folia olearum, & omphacinū oleū abhominabile virus absument, & sudores cohibent. Os tibiæ accipitrum, si ad aurum admoueatur, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit, quemadmodum heracleo-
 tem lapidem sua vi prædicant, quasi prestigijs & captionibus ferrum ad se trahere, Aelianus: accipiter assa & in cibo sumpta, animum corroborat, melancholiæ resistit, ex R. Mose in aphorismis: de auro idem ab omnibus prædicatur ad cor exhilarandum, & confirmandum. Vite nigra si quis villam cinxerit, fugere accipitres aiunt, tutasq; fieri villaticas alites, ex Plinio: laborat podagra frequenter accipiter, & fit, cum humor descendit ad articulos pedum, & digitorum: pituitam, aut sanguinem, qui se ad talos deiecerit, circum-

circumligata nigra vite, sanat. Odit radicem sylvestris asparagi accipiter: oculorum obsecritate laborat, & huic morbo maximè obnoxius; asparagus oculis claritatem affert. Mirum est murium cum radicibus maioranæ consortium, ac si auxilium ab ipsa deposcerent: valet samsuchum ad vteri effectus omnes, vtero præcipuè valent mures, & foecundissimi sunt: nam prægnantes etiam alios mures in corpore prægnantes habent. Menander vnus è schola Græcorum tradit, radices betæ coctas tetrum allij odorem, ac virus extingueret, si super manducetur: allium ex Dioscoride sæpius manducatum visum hebetat, betæ verò vsus frequens nyctalopiæ est utilis. Ricinus feritur ni hortis, ad arcendâ efodientium talparum iniuriam: folia eius oculorum epiphoras sedant, carent enim oculis. Natura ferularum murænis infestissima, moriuntur ea tactæ, contra viperas pota in vino pollet: Venenatus est muræna morsus, vt serpentis, atq; cinere capitis eiusdem muræne curatur, vt viperæ, & si cum viperis coire putatur. Deleterix facultatis magnes est, vt qui hauserint, lunaticos, & melancholicos efficiant: contra venenum est allium, & ad ictus viperarum, & rabiosorum canum, & contra aquarum mutationes, ex Dioscoride, vnde facile conijcere possumus contra magnetem valere. Hic non dissimulanda celebris illa magnetis & allij discordia, tantum inter eas odium esse, vt magnes ferrum negligat, ne dum alliciat, si allio cõfricetur, quemadmodum Plutarchus adnotauit, & post illum C. Ptolemæus. Asinis placent cucumeres, summeq; expetuntur, furiant mirabili voluptate, allecti quoq; odorem eminus sentiunt, quare munienda sunt cucumeraria, nec illi erumpentes, ea depopulentur, conculcent, & proterant: cucumis obitam pœdore cutim illustrat, vitiaq; faciei emaculat: asininum lac conferre aliquid candori cuti in mulierum cute existimatur. Poppea Domitij Neronis coniux quingentas per omnia secum foetas trahens, balnearum etiam folio totum corpus illo lacte macerabat, extendi quoq; cutem credens, ex Plinio. Multæ sunt herbæ, quas serpentes horrent, non solum aspectu, vel sapore, sed etiam nidore, eorumq; venenis medentur. Rutam horrent serpentes, mustela cum serpente dimicatura, ruta se munit, serpentes fugat nidore ruta, si vratur, & contra serpentes & lethaliū medicamentorum antidotum est. Sic & scordium. Serpentibus adèo inimica est fraxinus, vt ne matutinas quidem, occidentalesque umbras quamlibet spatiosas serpens arboris huius attingat, vnde si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens, in ignem potius, quam in fraxinum fugere serpentem: contra serpentes pollet. allium ad viperarum ictus valet, cum magnopere eius odorem fugiat; nec solum serpentes, sed alites à iactis seminibus, eius odore delibutis, fugiunt. Exhorrent feles rutam, vnde aiunt pullis gallineaceorū succo eo perfusis, arceri feles ex aurijs: feles nonnullos fixo oculorum obtutu lædunt, alios sola præsentia fascinant, superius diximus ex Aristotele rutam contra fascinationes valere: ad felis morsus valêt, quæ ad canis, sed rabiosi rutæ succus valet: potest etiam ad assumptum cerebrum cati venenosum. Serpens, iniectis frondibus quernis moritur, diximus ad dryni morsum valere. Tauri, illitis rosaceo naribus, oborta vertigine concidunt, ex Zoroastre. Rosæ citra expressionem contusæ contra humores, qui in stomacho coierunt, valent: coit sanguis in stomacho, vt diximus, & in pluribus symbolum habet. Moriuntur vulpes amygdarum pastu, ex Plutarcho: tussi medentur, vt vulpes.

HERBÆ, ET ANIMALIA VORACIA, CONCOQUENDI
facultatem hominibus præstant. Cap. XXX.

Dalias plantarum, animaliumq; actiones transeundo, occurrunt voraces herbæ, & animalia, herbæ enim sunt, quæ alimentum adèo ingentem è terra exhauriunt, vt in confinio reliquæ perarescant: ob id ad ventriculi confirmationem valere conijcio: vt animalia voracia, insatiabiliaq; præstant nobis facultatem ventriculum roborandi, & vim concoquendi, ad quæ

nata & creata sunt ab altissimo : eius carnes comedendo , vel pelles acci-
 pendo , & ven-
 triculo applicando. Nasturtium reliquis herbis iuxta satis succum adimit, quod Socra-
 tes apud Aristophanē conqueritur; & Persas legimus olim nasturtio victitasse, quo ma-
 gis ab excreatione sputi , & mucoso narium emūctu, & lotij profusione se vendicarent,
 dicit enim Hippocrates, assumit corpus. Natura ei erucae & sinapi similis. Sinapi multum
 terram absumit, ob id stercoreatam, & congestitiam quærit, puluereq; fouetur, nec mi-
 nus humore gaudet: fit ex eo sinapismum, quo languescens ventriculus ad cibi appetē-
 tiam excitatur. Atriplex in hortis nasri iuxta se quicquam nisi languidum patitur. Py-
 thagoras eam culpauit, quod difficillimè coqueretur. Sed quæ difficillimè coquantur,
 concocta multum præstant alimentum. Capparis radix vltro, citroq; diuagatur, cogitq;
 solum sterilefcere, nisi primùm area in defossum cauata, ripis vndiq; circumstructis lapi-
 de coerceatur: fastidia ciborum discutit, & elanguescentem appetentiam inuitat, foris
 apposita ventriculum confirmat. Animalia voracia cognoscemus & insatiabilia, quia
 ingluuiem ante ventriculum habent, gulam amplam & latam, & laxū intestinum, quo
 faciliè egerant. Struthiocameli mira natura concoquendi, quæ sine delectu deuorant,
 Plinius ferrum deuoratum concoquit, sunt qui dicant, quod non proprietate vlla, sed
 vi sui caloris, quod absurdum penitus retur Aphrodiseus, leo enim, qui longè quàm
 struthiocamelus calidus est, ferrū concoquere non potest. Lapidem quos deuorat, diu in
 ventriculo asseruatos cōcoquit, ex Aeliano: ventriculus struthionis omnia concoquen-
 tis loco medicamento habetur, quod homini concoctionem adiuuet, & confirmet: la-
 pides in ventre inuentos, collo suspensos laudat Kirannides ad bonam concoctionem:
 pelles cum plumis mollioribus concinnatis stomachicis applicant. Aquila in assequen-
 dis ad viuendum necessarijs rapinas facit, ad se explendum lepores, hinnulos, anseres,
 & alia pleraq; capit, vt non verè rex, sed tyrannus videatur, omnes vinci, & vorat, &
 hostes omnes habet, vt non solum viuentem extimescāt, sed pennæ eiusdem cum alia-
 rum pennis commistæ putrefaciant omnes, ex Aeliano: eius pellis curata cum plumis
 suis stomachicis fascia apposita, mirè iuuat. Ossifraga aquilis cognatum genus, vtcūq;
 carniuorum, sic dicta, quod ossa ex alto deiciat super saxa, vt eis confractis medullam
 edat: cuius venter arefactus, & potus ijs, qui cibos non conficiunt, vtilissimus, vel si ma-
 manu tantum teneatur, capientes cibum, quidam adalligant ex hac causa, sed conti-
 nuare non debent, quia facit maciem, ex Plinio. Harpa ex eodē genere idem efficit. Vul-
 tur auis rapax, & carniuora, cadauera sectatur, & exercitus sequitur, futuram hominū
 stragem præsentens, ex Aeliano. Umbritius aruspex triduo ante, aut biduo volare eos,
 vbi cadauera futura sunt, & multi exercitus sequentes repentiè apparent, hominē mor-
 ti propinquum, quando supremum diem agit, diligenter obseruant, vt prouerbio cir-
 cumferatur, vulture edacior: vulturum pelles pellicibus venduntur, qui præparatas
 illas satis magno prætio vendunt, tanquam ventriculo salubres, & impositæ concoctio-
 nem promouent, ex Bellonio, & Alexandro de Benedictis. Insatiabilia animalium, qui-
 bus à ventre protinus recto intestino trafeunt cibi, vt lupis ceruarijs, & inter aues mer-
 gis. Plinius ex Aristotele. Mergi ventriculum, quod ea auis voracissima sit, & plurimū
 concoquat, nostram quoq; concoctionem roborare posse, ob id eius pellem, omnia
 cum plumis interioribus paratam à pellicice, & nostro ventriculo applicatam, vim, con-
 coctionemq; promouere non calore tantum suo, sed eius proprietate: & mergi ventri-
 culum in cibo sumptum stomacho medetur, ex Sereno. Gallinæ calida natura præditæ
 sunt, nam & venena conficiunt, & aridissima quæq; semina, & nonnunquam arenas,
 lapillosq; ingluuiæ suæ deuoratos dissoluant, tanta vi percoquendi, vt lapillos consu-
 ment; quæ interiore ventriculi galli sinu residet membrana, secti in laminas, cornus
 speciem similis (ea verò inter coquendum abijci solet) siccatur, tritaq; in vino conue-
 nientissimè stomachicis datur in potu, ex Dioscoride. Columba pulueratrix est, & cali-
 dissima, lapillos propter calidam stomachi temperiem deuorat, Archigenes apud Ga-
 lenum,

lenum: palumbum stomachicis in cibo conuenire dixit. Anser natura vorax, ventriculo calidissimo, improbum anserem apud Virgilium inuenimus, quasi insatiabilem: stomachus stomachicis prodest. Cignus cura parandi sibi cibi non segnis, in anserino genere forma & virtute consimilis. Anates voraces sunt, gula ampla & lata, ex Aristotele, ex natura anserum. Archigenes apud Galenum. Inter aues quæ stomachicis conueniunt; in cibis anates connumerat, & M. C. Censorinus (vt Plutarchus in eius vita scribit) egrotos ieiunio maceratos prohibens, ali iubet inedia carne anatis, palumbi, aut leporis. Larus auis rapax, & vorax. Suidas & Varinus, cibum à mari petit, cum anate, & harpa diffidet, chelas sublimes abripiunt, ex alto deiciunt, magna vi ad saxa allidunt, itaque esculenta, testis seiunctis, eligunt, Aelianus ex Eudemo, delphini ad littora eiectione, ab eis exeduntur: venter eius aridus potus, & gestatus concoctionem maximè confirmat. Lupi voracissimi, & propemodum insatiabiles sunt, pilos, & ossa deuorant, & multa solida: frequenter ob hanc causam ægrotant, in fame sæuiunt, dum edunt, neminem amant, quem etiam aspici dedignantur, etiam terram in fame edunt, ex Aristotele, Plinius, & Solinus: Auicenna laudat carnes luporum, tanquam vtilis stomacho frigido, humido & debili. Maximè omnium piscium gulosus est cestrus, & insatiabilis, quare venter distenditur, ex Aristotele: ventriculus mugilum in cinerem redactus, & cibo sumptus, ventriculi exoleti vires non minus reficit, quàm ventriculi gallinarum pelles.

ANIMALIA, QUAE VENENATIS HERBIS VESCUNTUR,
 contra earundem venenum præstare. Cap. XXIIII.

VNT & animalia, quæ venenatis herbis vescuntur, & animalibus, & quum nihil mali passa sint, argumentum præbent, contra eorum venena valere; & Natura nos eiusmodi spectaculo admonet, quomodo ipsi mederi possimus, qui ea ederint animalia casu, vel vulnus acceperint. Asinis ferulæ gratissimo sunt pabulo, cæteris verò iumentis præsentaneo veneno, qua de causa id animal Libero patri sacrificatur, cui & ferula: asini lacte epoto venena extinguntur, peculiariter si hyoscyamum, ixiã, leporem marinum, cicutam, opocarpum, aut pharicon, aut dorycnium ederint. Suillum pecus cicutam saturatur, ex Aeliano: si homo eam biberit, sanguis congelascit, & eatenus contretione fit spissus, vt inde moriatur, hyoscyamo deuorato non moritur, talis, & tanta vis veneni salamandræ à suis mādatur, ex Plinio: immò quando salamandræ comederit sus, ipse extra periculum est, eos autem, qui suis carnibus vescuntur, interimit, Aelianus. Suillarum carni ius opitulatur contra bupestrim, ex Galeno, axingia contra scorpionem & canum plagas, adeps cum vino falso contra hyoscyamum, ex Dioscoride, & serpentes, iecur venenatorum moribus, ex Simeone Sethi, & recrementum, ex Aetio. Sturno cicutam alimentum est, homini venenum in cibo sumptus, inuat omnes qui mortiferum aliquid biberint, & si quid prægustauerint, omnino non lædentur. Sed sturno allium venenum est, ex Aeliano, & contra cicutam valet, vt etiam contra venena. Gallinæ taxi fructu vescuntur, & nigrae fiunt, nec eo interficiuntur: ius earum contra toxica valet, ex Aetio, Plinio, & cæteris. Coturnicibus elleborum alimentum est, hominibus venenum. Lucretius.

Præterea nobis veratrum est acre venenum,

At capreis adipem, et coturnicibus auget.

Et coturnices aduersus venenum plerumque dantur. Capræ veratro, & scammonio depascuntur, ex Dioscoride, & Plinius. Pinguescunt capræ, & coturnices veneno placidissima animalia: bibitur caprinus sanguis contra venena. Napelli frondes à quouis animalibus illibatæ restant, præter quàm à muscis quibusdam, quæ illi turmatim insident, contra
 eius

eius venenum ex eis paratur antipharmacum. In oleandri frondibus animalia quædam, vt cimices cubant, quæ contra eius venenum valere scimus.

Huius capituli locus erat in fine sexti libri, sed prætermisum, ne periret, huc accessit.

NUMERVM FRONDIVM, ET CAVLIVM, PLANTARVM QVE
partium ad febriam, membrorumq; numerum valere.

Cap. X XV.

Equid desit ingeniosæ naturæ, quo plantarum partibus demonstrare possit, tertianis, & quartanis mederi, caulium, angulorum numero, radicum, nodorum, foliorumvè febrium circuitus ostentat, vel quæ choleram, aut bilem deiciant, ex quibus tertiana, vel quartana gigni solet. Nec silebimus aliud Naturæ monumentum, nam sicut tertiana plerumq; in quartanam degenerat, sic & plantarum caules triangulares in quadrangulares abeunt, quod casu fortasse quispiam inscius putaret, quum nil nisi rata lege, constituto ordine à Natura sancitum. Observatio numerorum utilissima, & magni vtiq; faciendâ. In sacra pagina legitur Deum omnia numero, pondere, & mensura cõstituisse, idemq; à Platone repetitum. Numeri à Pythagora non neglecti, Aglaophemo, & Platone, qui diuinâ numerorum observationem iudicavit. Nos hîc pauca, alibi plura dicemus. Pythagoras imparem numem perfectum & plenum dixit, parem contra indignum, deficientem & imperfectum. Impar se ipsum addendo parit, additum pari, & conduplicatus parem gignit, vnde videtur habere vim principij, diuisionis nescius. Homerus quidem scientiarum fons vnitatis naturam in bonitate constituit, dualitatis in malo: nam bonum vnitatē dicit, afflictionem verò dualitatem. Superis imparia semper tribuit, in feris paria. Nestor Neptuno immolat nouem tauros, Achilles Patrocho omnia dat paria, equos quatuor, & cætera. Plinius impares numeros ad omnia vehementiores credit. Centaurium minus caule anguloso, bilē ex aluo exigit: datur eius decoctum tertianis, bilem per inferna deiciens, quo factum est, vt febrifuga dicatur à multis. Asarum caule anguloso: ex Mesue bilem deijcit. Chamædris species est quadrangulo caule, vocant febrifugam, quod eius decoctum tertianam fuget, & finiat, bilemq; trahat. Meliophyllon caulem balloti similem (quod quadrangulum est) habet. Auicenna atrabilarios vapores à sanguine ortos deturbare dixit; Serapio sollicitas imaginationes tollere, ab eadem bile exortas. Ebulus, & picnocomon quadrato caule, bilem extrahit, Sacra herba caules angulosos habet, tertium à terra geniculum datum potandum in febribus cum folijs circundantibus, & quartanis quartum, ex Dioscoride, & Plinio. Buglosson quatuor thyrsos emittit. cū semine & radice tritum, potumq; contra tertianos horrores prodest, quæ quatuor, ad quartanas. Plantago anguloso cauliculo, cuius tres radices cum tribus cyathis vini tertianis auxiliari, & quartum quartanis. Graminis genicula nouem, vel minus, vel è duobus, tribusvè herbis ad hunc articulorum numerum inuoluti lana succida nigra iubeant ad remedia strumæ, panorumvè. Quod è graminum genere septem internodia habet, efficacissimè capiti contra dolores adalligatur, ex Plinio. Quinquefoliū, prodit Theophrastus, facta radice arida, quæ prius rotunda erat, fitq; quadra. Dioscorides bili cum vino ad febriam circuitus præbet, in quartana quidem quaternum ramulorum folia, & in tertiana verò ternū, in quotidiana vnus. Plinius quinquefolium pterigijs digitorum mederi. Plantago aquatica quinquenerbia est, etiam digitis medetur. Trifolio asphalti terna folia, aut semina: in tertianis cum vino potui dedere & in quartanis quaterna, vt quæ febrium circuitus discurrunt. Poterium folium in tria diuisum habet, ad tertianas, ex Plinio valere scimus. Helioscopium tricoccum:

tricoccum: feminis tria grana tertianis, quatuor quartanis dantur, ex eodem. Cucur-
 bitæ semina bina, mirû dictu, si fuerint pari numero adalligata febribus, sanare dicun-
 tur, quas Græci periodicas vocant. Demonstrant & suis partibus animalia eisdem circui-
 tibus posse mederi. Aranei sunt, qui quatuor pedes habent, & pedum internodia tria,
 vel quatuor habent, Dioscorides: araneus subactus cum splenio, & linteo illitus, proli-
 tusq; vtrifq; temporibus, aut fronti, tertianos circuitus persanat. Est & alterum genus,
 quod candidâ, tenuem, densamq; telam orditur, quod in alute ligatum, & lacerto appen-
 sum quartanis circuitibus mederi narrant. Sunt & animalia, quæ cor angulatum
 habent. Coturnices cor tribolon habent, id est triangulare. Coturnicis oculi suspensi
 tertianam curant. Piscibus ferè omnibus triangulare, vel quadrangulare. Aurata qua-
 drangulare habet, sparum triangulare. Ex Hippocratis sententia laudantur pisces
 febribus, quòd humidi, & ob id molles, & facile à nostra natura immutan-
 tur, concoquanturq; Galeno id etiam assentiente. Melanurus angu-
 lare, melanderinus, pagrus angulatum, & à Plinio inter reme-
 dia ponitur, quæ febrium circuitus tollunt, hepatus, mar-
 mor, scarum, merula, quæ elixa febricitantibus
 saluberrima, ex Plinio, & cor eiusmodi
 habet. Lupus elixus ex ace-
 to, & iure albo,
 febricitantibus conuenit. Delphini iecur gustatum ante
 accessiones febrium, circuitus tol-
 lit, ex Plinio.

IO. BAPTISTAE PORTAE
NEAPOLITANI
PHYTOGNOMONICORVM

LIBER OCTAVVS.

PRO O E M I V M.

LAM similitudines illas (*Marine carissime*) plantarum absoluimus, quæ suis partibus hominum, animalium membra, & morbos demonstrabant, reliquum est, ut coronidem tandem libro imponamus, eas aggregari, quæ cælestium syderum similitudinem & mutuum consensum indicant, ut syderum virtutum cōpotes se commostrent: res prorsus effatu digna, admirabilisq;. Pandūt nobis munificæ Phroneæ benignitate flores tam inenarrabili colorum varietate, mistura, numero, forma, et mota sydera imitari, ut ne scriptura quidem sufficiat imagini colorum reddenda, & contemplanti potius in tam magno suæ fertilitatis gaudio Naturam lascivisse videatur, quàm magna hominum admonitione, se cælestes virtutes possidere indicare. Pythagoras, & eius sequaces terræ flores collucentes stellarum oculos vocabant, ac sydera cæli flores, & sicut in terræ flores stellarum colores, ita sydera in cælo terræ pratum ostendunt, Columella.

Pingunt et in varios, cælestia sydera flores.

Immo quodlibet sydus in cælo cum suo flore in terris sympathiam possidere, stel-

re stellarumq; influxus, veluti per Pyramidem suscipere dicunt, quæ in celo basin, in flore conum habeat, et hoc cum syderibus consensum demonstrare. Ad eius ortum florem patefacere, ad occasum comprimere, & abire in lacum, dein ad exortum emergere extra aquã, totaq; die circumagere cum sydere, in eius ortu mane spectare, & eius iter ad occasum usque etiam nubilo die sequi, vel floris forma syderis formam imitari. Inquit Hermes, inferiora hæc omnia ex superioribus vires, & proprietates suscipere, et quãto puriora essent, puriores, & maiores stellarum effectus sortiari, & quum flores sint puriores plantarum partes, puriores illis virtutes impartiri: Ob id phytoptam syderalis scientia non ignarum optarem, ut vires, quas in nostris humoribus & artubus possiderent stella, saltẽ non ignoraret, & eodem tempore, ut in reliquis libris fecimus de animalibus, & lapidibus loquemur, multa enim arcana retinent lapides, immo herbis multo plures, & admirabiliores, nam nõ tam facile siccescunt, aut putrefiunt. Idem sensit Orpheus libro lapidum.

Ex terra verò lapidum omnium genus, inde ipsi
Robur immensum, et varium, quacunq; possunt
Radices, tantal lapides. Magnum enim robur est radicis,
Sed lapidis multo maius, quoniam robur incorruptum semper
Generanti mater, & sine senectute præbuit.

Illã verò moritur paulatim virescens,
Et tandem ipsius fructus, quantum spirans est,
In quidem herbas verè malorumq;, & bonorum
Inuenis, in lapidibus verò damnum non facile inuenires,
Siquidem quot herba, tot lapides.

AVRIFLORAS PLANTAS SOLARES ESSE, ET EIVSDEM
virtutis compotes. Sic etiam gemmas & metalla.

Cap. I.

ASTROLOGORVM, & Medicorum calculis sancitum est, principibus duobus nostris corporis visceribus duo magna cœli sydera correspondere, cordi & cerebro, Solem, & Lunam. Dicemus primò de Sole. Sol in cœlo fons caloris, in corpore cor, vitaq; principium, Sol aureo lucis radiatu mundum illustrat, flores aureo fulgore solis lucem æmulantur, eiusq; virtutis compotes. Cordis tormenta sunt febres, spirituum defectus, venena, & eiusmodi similia, sic aurei flores solares his morbis subueniunt. Sed animaduersione dignum non paruum differentiam esse in croceo colore, si vel splendidus rutilet, aut si hebes, obscurusve caliget. Splendor nil aliud est, quàm luminis continua.

QQ ta den.

ra densitas, contra quod rarum caligine offunditur. Auri, vel Solis colorem tunc quidpiam æmulabitur, quum flammam non nihil, & solare lumen in densum coeuntia splenderint, vel in eis Solis lumine regeſto, aureo colore refulgent. Aliqua lubet deprimere exempla. Heliochryſo eximium aurei floris decus, ad radiorum Solis repercuffum coruſcam lucem, & vegetam intuentibus iaculatur: cernuntur enim in eo corymbacea umbellæ è multis extantibus bullis circinatae, aureo aſpectu micantes, diuturnumq; ſplendorem tutantes, vt ſolarem herbam pronunciare nil verearis: ob id Theophrastus dixit, eos qui huius flore coronantur, vnguentoq; ex auro ignis non experto, gloriam & bonam exiſtimationem conſequi: cuiusq; vſus ad ſerpentium morſus. Abrotonum floribus refertum, comantibus in ſummo auri fulgore corymbis: exitialium venenorum antidotum eſt, ſerpentes ſubſtratu, & nidore fugat, & horroribus illinitur. Atriplicem, cuius folia ex viridi in aureum luteum languescunt, vulgus chryſolachanon vocat, id eſt aureum olus; valet ad ſcorpionum & aranei morſus. Chrylogonon aureo verbaſci flore, venenatorum morſibus ſubuenit. Hypericum, aſcyrumq; aureo flore coruſcant; tertianas, & quartanas fugant, & venenosis morſibus reſiſtunt. Ruta aureo micat floris colore: ad horrores februm circuitu repentes pota valet, redditq; inefficaces venenorum vires, & viſus aciem excitat. Quinqueſolium florem ex candido pallescentem, auri æmulum habet: bibitur contra februm circuitus. Potentilla aureis floribus comatur, manu, & pedum volis adnota, mirum dictum, quam cito februm quarumcunq; calores remittat. Eupatorium Meſuei aureis floribus in umbellam coeuntibus, heliochryſi modo, ſive herba iulia: eius decoctum diuturnis febribus & ſerpentum ictibus propinatur. Tormetillæ decoctum omnibus venenis remedio eſt, peſtilentiæ, peſtilentibus febribus. Tuſſilago, recentiorum experimento, contra peſtem & peſtilentes febres valet. Sonchus melinensis aureis floribus uſurpatur à neotericis contra febres & ſcorpionum ictus. Florentis verbaſci ſtillatitia aqua datur potanda in animi deliquijs, mirifice cor confortans, roboransq; & ſcorpionum ictibus ſubuenit. Cucumeres fatiui olfactu reuocant eos, quos animus reliquerit. Melopeponum ſeminum cremor febribus propinatur. Hyoſcyami tertia, quaternariae folia pota ſanant algidas febres, quas epiolos vocant. Scorzonera datur cardiacis, rapus, napus, & bunias venenorum vires hebetant, braſſica viperarum morſibus auxiliatur, ſinapi contra februm ambitus aridum bibitur, & ad hebetudines oculorum, ad ſerpentum, & ſcorpionum ictus, irio contra venena datur. Hieracium vtrunq; ſcorpionibus aduerſatur. Lactuca ſylueſtris ſcorpionum, & phalangiorum morſus, chamæpitios contra venena, phalangiaq;. Lyſimachia flore aureo, acerrimum nidorem ſuffita reddit, qua de cauſa ſerpentes fugat. Coniza maior, ſubſtratu, ſuffituq; ſerpentes fugere cogit, earumq; plagis ſubuenit. Cotonea mala coloris ſunt ad aurum inclinati, ob id Græcis chryſomela; & Maroni aurea mala ſuo præſtanti odore, quem vibrat, læthalium venenorum vires obtundit, eorumq; vehementiam hebetat. Addit Plutarchus, pharicum præſens, alioqui venenum in patinam adhuc cydoniorum, vel eius ſalgamum olentem, ignauum fatiſcere, elanguidumq; à peculiari natura viribus exhaustis deſciſcere, illoſq; incolumes, & illæſos commiſtum ſeruaffe, quos inſidiantes venefici potionarunt, compertumq; hoc ex relato, qui venenum vendentes, rem ita ſe habere depræhenderunt. Aureus eſt color mali medici, vel citrij: Iuba in Mauritaniæ commentarijs ob id malum aureum dici ſcripſit, plures ſunt eorum ſpecies, quæ quia ex auro ruſcunt, aurantia dicta ſunt, ſive narantia, ſi aurum ex viridi languescit, limones ſunt, ſi ſaturare luteſcit, ponceria, ordine quo præcedunt, ita vegetius veneni noxas tollunt. Virgilius in Georgicis.

, , quo non præſentius vllum,

Pocula ſi quando ſeua infecere nouerca,

Miſcueruntq; herbas, et non innoxia verba.

Auxilium

Auxilium venit, ac membris agit atra venena.

Ob eorū præstantiam fingunt Poetæ tellurem edidisse nunciato Iouis, & Iunonis conubio. Contra venena nil copiosius describit Athenæus de maleficis, serpentum veneno multandis: quorum esu incolumes euaserunt: arcetq; pestilentia contagia: roborat cor, & eius vires recreant, ex Auicenna. Sunt inter perficorum genera, quæ aureo fulgore nitent, vbi maturuerint, chrysomela appellamus, eadem modo pyra, & mala appia, quæ contra venena existimamus. Eodem argumento metalla, gemmæ, & lapides, quæ aureo fulgore micant, vel aureis guttis stellati sunt, ad eadem, quæ diximus valent. Aurum inter metalla maximo suo fulgore Solem repræsentat, maxima eius vis ad cor, venena, & febres, vt operi huic dicato loquemur latius. Chrysoprasius porri succum refert, sed paululum declinat à topatio in aurum, visum fouet, cor latificat, & eius passionnes aufert. Solis candida gemma est, & ad speciem syderis fulgentes radios spargit. Chrysolitus ab aureo colore nomen, quasi aureum lapidem dicas: ad nocturnos timores, & dæmonas valet. Succinum splendenti aureo croceo est colore, vocat electrum Plinius: quoniam Sol vocitatus sit Elector, plurimi Poetæ dixere, primi q; vt arbitror Aeschilus, Philoxenus, Nicander, Euripides, Satyrus. Hic & differentiam nouam attulit appellando chrysolectrum, quasi coloris aurei: hoc collo alligatum mederi febribus, & morbis, & si cum melle artico conteratur, oculorum quoq; obscuritatibus dicunt. Callistratus cuiusq; ætati contra lymphationes prodesse tradit, infantibus ad alligati amuleti ratione prodest.

CROCEAS PLANTAS, ET GEMMAS IOVIALES ESSE.

Cap. II.

CROCEI coloris cognatione, post Solem de Ioue dicemus. Solares herbæ ex lucido in aurum abibant, iouiales verò, quasi emaculato splendore proluuntur, quum fuluo hebescunt, caligantq;: nec virtus dispar, earundem ferè virtutum compotes vtræq; sunt, animo, cordi, & venenis valent. Exempla afferemus. Crocum cor exhilarat in tantum, vt perpetuo risu hominem concutiat, authores quoq; habentur, immodico necari gaudio. Mentha græca in croceis corymbis, copiosos affert flores, odore & vi peramicæ cordi. Garyophyllata suo olfactu spiritus recreat, eruca venenatis moribus opitulatur, anagyris ad phalangiorum morsus. Sena mundat cor, & omnes corporis sensus, animi hilaritatem affert, cor roborat, si medicamentis admisceatur cor exhilarantibus. Asphaltum, siue *santalum* croceo ligno est: Auicenna non modo cordi lætitiæ efficacissimè afferre dixit, sed illud non parum corroborare, & præcipuè febribus aduersatur. Sic crocea folia, radices, & succi. Phyllitis, angelicæ radix, & fericum medicinis illis admiscent recentiores Medici, quæ cordi conueniunt: nam illud mirificè reficiunt. Fuluus balsami succus: abstergit oculorum tenebras, contra venena, & serpentum ictus valet, & ad cordis recreationem. Eodem modo thus, myrrha, & ambra. Subnectemus crocei coloris gemmas iouias esse, quibus hebes croceus color in obscurum caliget. Hyacinthos dicimus veluti croceo refulgentes, tristitiam fugant, & vanas suspiciones, contra pestiferæ regionis noxas. Auicenna libello de viribus cordis dicit, Hyacinthum cordis imbecillitatem pellere, Marbodeus reddere hominem dicit hospitibus honore dignum, iustaq; petenti nil negatū, ingenium, gloriam, diuitias, & fulgorem augere, hostibus tutum reddit; quæ omnia à Ioue habet.

ALBIFLORAS PLANTAS, VEL ARGENTEI COLORIS
metalla & gemmas, lunares esse. Cap. III.

SPLENDET Lunæ sydus albo, vel argenteo colore, & procidentes ab ea radij candescunt: argentea ergo, vel summè alba lunares influxus repræsentant. Sed quia Lunæ color non semper idem, sed variatur ad suas ætates, & diuersas potestates habet, ob id sedulus Phytotpra hæc maximè animaduertere debet. Primò quū Luna intermenstrua est, idest æqua portione dimidiata, humida & aliquantisper calida est: quū pleno orbe tumet, calida, & quodāmodo sicca est, tertio quū fenescit, sicca & frigida censetur. Quarto in interlunio, quū omni lumine orbara est, frigida, humidaq; euadit. Pleno orbe alba crocea est, quū dimidiata est, alba flauescēs, quū ad coitum accedit, simpliciter alba. Diximus Lunam cerebro dominari, quū manifesto sciamus ad Lunæ vices cerebrum commoueri, augetur humectari, & minuentem sicari, vt in epilepticis videre est. Sed ad exempla veniamus, Scylla flore ferè candido est, ad comitiales valet, allium comitali morbo opitulari tradit Plinius, si quis eo cibo vtatur, & potione. Amaracus cerebrum roborat. Galega, siue syluestris ruta albescēti flore, comitalibus propinata prodest. Oenanthis insperfo cibus puluere, salutaris. Vitis alba ad epilepticos, & apoplecticos. Altera bryonia eiusdem flore & dore. Idem de dictamno & alijs dicendum. Lapidēs etiā argenteo nitore fulgentes, verè lunares virtutes retinent, & ad epilepsiam, & alias lunares virtutes valent. Specularis lapis exaluminati coloris, vt argenteum Lunæ lumen imitari videatur; epilepsiam amouet, & gestantem castum reddit. Margaritæ verè argenteum lumen repræsentant, implentur roscido conceptu, & nitent pro qualitate suscepti roris, si purus effluerit, candorem conspici, si turbidus foetum sordescere, eundem pallere cœlo minante conceptum, ex eo quippe constare, cœliq; eius maiorem societatem esse, quā maris, vnde turbidum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum, ipso tantum cœlo gaudent, sole rubescunt, candoremq; perdere, vt corpus humanum: Auicenna, & Serapio ad cordis effectus præcipuam opem ferre, & ad nubeculas oculorum valere: contingit, vt cum Luna crescant, pariterq; decreuant; amouēt epilepsiam, vt multi scribunt, & gestantem castum reddunt. Sunt & aures marinæ, & conchæ margaritifera & aliæ quamplurimæ atgenteo vnionum colore lunari, quæ eūdem vsum, quem diximus subministrare ægrotis possunt. Aspilarem Democritus tradit in Leucopetra nasci, argentei coloris radiantē, cōtra lymphaticum habendum, est enim lymphatio cerebri furor.

PURPUREI COLORIS FLORES, ET GEMMAS MARTIAS ESSE
& Martis vires possidere. Cap. IIII.

RUBRO, vel fragranti carbonis colore rutilat Martium sydus, ob id sanguini, & eius officinæ icori dominari indicat. Gramen Marti consecrauit antiquitas, quod ex humano sanguine procreatum crediderit. Eiusmodi flores sanguini compescendo, purgando, & clarificando præstare superiore tertio libro tradidimus. Quod icori dominetur color sanguineus, aliqua ex Medicina afferamus exempla. Rosa sanguineo colore nitet; icorum obstructioni mirificam præstat opem. Centaurum aureum florem habet, qui ex purpureo in purpuram vergit: expedit cunctas icoris obstructions. Anagallis iocinori mirificè prodest. Martiæ virtutis compotes sunt etiā rubicundæ gemmæ: vires omittemus, quæ sanguini valent, solum martias recensebimus. Inter iaspidis species rufa est, vel sanguineis lineis interlita: qui eam secum attulerit, securus incedit ab hostibus, no

xia phantasmata pellendo, & hominem potentem reddit, & fortem, animosum, victoriosumq;: flammam sine igne accendere dixit Orpheus, & lebeti imposta, eum feruere cogit sine igne. Sardus rubri coloris est; non finit videre timorosa in ædibus, sed animum auget, & victoriam præstat contra inimicos, audaces reddit ferentes, & à maleficijs tutos. Corallium probatissimum eximiè rubet: Haruspices, eorumq; Vates in primis validum gestamen amouendis periculis arbitrantur: surculi infantia adalligati tutelam habere creduntur, ignibus diu repugnat, ex Plinio. Adèò sanguinem mentitur, vt scripserit Orpheus, ex Gorgonei sanguinis capite exortum sit, & filiaè ponti in cruorem irruentes, in corallium concretæ sunt, vt solidum marmor existimasses: in columnes reddit nauas è mari periculis, quum è mari nascatur: aduersus domesticas inimicitias valet, fulgura, & tempestates à quocunq; agro repellit, & resistit syphoni, & fulminibus vi Martia. Cornelius lapis rufus est; iracundias sedat. Hæmatitis in Rheno flumine reperitur, coloris minij rubicundissimi: Plinius ad sanguinis vitia valere dixit. Sotacus hæmaritis speciem magnetem dicit, quia præcipuè rubra est, & ferrum ad se trahit, quod Marti subest: valet contra venena, extrahit sagittas & gladios ex vulnere, ex Galeno timores, & suspiciones aufert, tritus, & super ardentis prunas iniectus, vt fumus ad cerebrum penetret, & videbitur à phantasmatibus infestari. Orpheus Marti subesse dicit.

Magnetem verò validè amauit bellicosus Mars.

Rubicam sinopicam laudauit Dioscorides, quæ iocinoris imaginem referret, eamq; dari iubet iocinoris vitio laborantibus. Hephestites lapis rutilans, & rubicundus, accensas iras compefcit, & tutum gerentem reddit.

CARNEI COLORIS FLORES, ET GEMMAS VENERI FAMILIANTUR. Cap. V.

ILVTIORIS ruboris, sed peramœni, & blandi venereum sydus est, veluti purpurei obsoleti clari. Vulgus quia carnis colorem æmulatur, *incarnatum* vocat, omnium speciosissimum, optimum indicat temperamentum calidi, & humidi, generationi ob id aptū, & Veneri dicatū. Exempla erunt. Anthirino sunt flores rosei albi, veluti purpurei, veluti ex rubro violacei: quo perunctos venustiores fieri, nec villo malo medicamento lædi posse, referunt Magi Pliniani. Malua suppunicante florum colore, velut ex purpureo albedo. Veneri nascitur; semen vnicaulis aspersum genitalibus fœminarum augeri auiditates in infinitum tradit Xenocrates, ex Plinio. Garyophyllorum flores dilutius purpurascunt ex candido, quasi purpurea aspergine: ad venereos effectus, quasi commendatissima dote. Inter rosarum genera vnum est: minus rubens diluto roseo mirè amœno, ac humanæ Naturæ iucundo: ad fœminarum vuluæ vitia, & conceptiones diuinis pollere viribus scribunt, vsus horum fœminis est, circumdato collo mōniliū vice, contra sudorum virus, & amorum illecebras, ob quas dotes Veneri illud nostri maiores facrarunt. Amygdalarum flores subruffi, vtuntur eis, Galeni præcepto, ad roborandam Venerem, & ad vires reficiendas. Cyclamino, flos colossinus, in rosæ modum purpuranitet: Theophrastus appensam hærentes partus accelerare, & ad amatoria valere dixit, & menses ciere appositu. Eadem dote commendantur gemmæ, lapidesuè, qui carneo hoc, vel *incarnato* dicto insigniuntur. Coroneolus lapis rosei, vel carnei coloris est, vnde nomen adeptum: ad fœminarum fluxum sistendum Marbodeus valere dixit, ac digito, colloue adhærens, excandescens iras reprimere, decet enim Venereos non iratos esse. Onyx eiusdem coloris, onychas Græci vngues vocant, onychinus vnguium est, ad-

mista

mista rubori albedo, velut carnis vngue interposito, & vitroq; translucido: auget saluam pueris, partumq; accelerat. Sardus obtusius nitet. Sardonix ex sardo, & oniche compositus lapis utraq; vires retinens, cuius virtus est hominem hilarem ex atrabili reddere.

LIVIDI, VIRIDES, PURPUREI, COERULEI, ALBICANTES

colores saturnini sunt, lieniq; medentur. Cap. VI.

LIVET atro pallore saturninū sydus, viridi, purpureo, vel coeruleo, sed non exacto, at hi colores, vt ex albo pallentes videntur, hebescentes, & sine fulgore illo, eiusmodi colores in floribus lienimedentur, cui præest Saturnus. Myrica muscosum florem ex purpura albicantem profert: sues dum dulcedinem pabuli consecretantur (est enim insatiabile pecus) supra modum æstate splenis incremento laborant, cui occurritur, si fabricentur canales, aluciq; è tamaricis trunco, repleanturq; aqua, & deinde sitientibus admo-
neantur, quippe ligni medicabilis succus epotus compefcit tumorem, ex Columella: lienosis suis mederi tradit Democritus Physicus, aquam, quæ potanda obijcietur, in quacandentes myricæ carbones fuerint restincti, consulitq; hominibus, lienis vitio laborantibus vinum ebibere carbonibus myricæ igni flagrantibus exustum, ex Plinio. Chamædris flore purpureo: lienem ex aceto pora consumit. Teucrij flos, chamædris floribus similis, spleni optimè fauere natus est: nam lienem potenter absumere tradit Dioscorides: sed Plinius à Teucro sic tradit inuentam, quum exta super eam proiecta essent, ad hæsisse lienem, eumq; exinanisse, ob id quibusdam splenium vocatum. Narrant sues, qui eius radicem edant, sine splene inueniri. Amaracus flore pallidulo, hebeti, purpurei coloris lienosos iuuat. Beronica flore purpureo obsoleto, datur lienosis molestijs, denarijs singulis in aceto mulso. Hyssopus lienem cum fico, nitroè illinitur. Tragoriganum lienosis ex aceto bibere prodest. Pulegium flore in purpuram languescente, lienosis cum sale vtiliter illinitur. Vrticæ genus vnum florem album mittit subpurpureum, ex Dioscoride, qui lienosis medetur. Italica nardus flores dilutiore purpura virentes affert, præsertim femina albidiores, obstructos lienem iuuat. Asarum purpurascente flore ad lienis infartus, scirrososq; tumores, ex Mesue. Lupinus purpureo flore lienosis prodest. Ad lienis dolores efficax est dictamnus, qui ex Virgilio.

Dictamnus genitrix Cretæa carpit ab Ida,

Puberibus caulem folijs, & flore comantem

Purpureo.

Eiusdem coloris lapides, eiusdem saturninæ virtutis participes sunt, nos præter ea, quæ alibi diximus, alia adducemus. Calcedonius lapis hebeti colore pallefcit, valet contra dæmonum illusiones, & agitationes phantasticas ex melancholia exortas pellit, ex Alberto: omnes eius species libidinem cohibent. Inter iaspidis genera vnum est, quod ex viridi pallefcit, curat hemorrhoidas & phantasmata pellit, ex Marbodeo: inhibet Venærem, & conceptum denegat. Topatius ex viridi pellens; ad hemorrhogiam valet, super bullientem aquam expositus sua frigiditate feruorem cessare facit, ob id frenat iram, & lasciuos imperus: valet contra phrenesim, & tristitiam. Smaragdus viridis, & lucidi coloris, Marbodeus idoneum prædicat scrutantibus abdita, & qui præscire aliquid quæsierint, suspensus collo fugat hemitritæum, compefcit Veneris incentiua, & dæmoniacas illusiones auertit. Prasius viridis, ceu smaragdus, Alberto teste, quasdam iaspidis, & quasdam smaragdi virtutes habet. Lapis coeruleus, quem *azuli* vocant, coeli, & stellarū formam refert, nam aureis micat scintillis, Auicennæ, & Mesuei testimonio ad atrabilia rios

rios effectus valet Armenium, Alexander Trallianus albo veratro præfert, ad deiciendam melancholiam, cui subscribit Aetius, & Actuarius. Sapphirus cœrulea gemma sua frigiditate febriles ardores expellit, si circa pulsatiles cordis venas alligetur, libidinis ardores refrigerat: castum & pudicum reddit, pacificum, amabilem, pium, deuotum gestantem reddit: melancholicos terrores expellit.

VARIORVM COLORVM FLORES, ET LAPIDES MERCVRII

sydus representant. Cap. VII.

PLANTARVM flores, qui variorum colorum misturam referunt, Mercurium te admonebunt, splendet enim in Mercurij stella amœna cunctorum colorum mistura, Sauri viride & pallidum, Veneris roseum, Iouis croceum, Solis aureum, Mercurius præest memoriæ, cerebro & eloquentiæ. Iris à cœlesti arcus similitudine nomen accepit, representatur in eo multi colores: in vniuersum magnus iridis ad omnia vsus: cerebrum ex crassa pituita succus expurgat. Sunt & bellides, quas vulgus *Margaritas* vocat: siquidem alijs in centro aureis foliolis, rubentibus stipatis, in alijs ex candido rubentibus, versicoloribus, & adeo folia inter se stipant, vt sericeos floccos mentiantur: expurgant cerebrum à pituita, & eiusmodi similia. Dicemus eadem in lapidibus, scilicet colorum misturam Mercurialem esse lapidem demonstrare, & mercuriales vires largiri. Occurrit primò opalus, in eo carbunculi tenuior ignis, est amethysti fulgens purpura, est smaragdi virens mare, & cuncta pariter in credibili mistura lucentia, non est inconueniens tot virtutes habere, quot ei insunt colores, omnium philosophorum suffragijs confirmatum. Orpheus oculis mederi dixit, quia iris oculorum colorem refert. Niculus duplici colore ornatur flavo, & nigro, alijsq;: cuius virtus est gratum populo facere. Iaspidium genus est vnum variè coloratum, polygrammos vocant, ex varijs colorum lituris: Magi hunc lapidem concionantibus valere prodiderunt, quibus præest Mercurius. Panthera lapis est habens varios colores, ad similitudinem animalis sui nominis, pallentes, nigros, rubeos, roseos, virides, & purpureos. Inspiciendi in eo colores sunt Sole oriente, quia in eo renitent omnes: in omnibus actibus illius diei, in quo eum fers, victor eris. Achatii multi sunt colores, reperies in eo viridem iaspidem, sardium cruentum, splendens smaragdum, & minij colorem, præterea in ipso æreum, & verni pomi colorem, omnium optimus, qui saluum leonis colorem habet, dictum leontoseryn, interstinctum maculis flauis, albis, nigris viridibus: tradit Orpheus virum gratum facere mulieribus, & verbis homines demulcere, & quæcunq; petieris, assequeris, vt hilaris domus redeas: contra scorpionis aculeos, contra febrile incendium, & quartanam, neq; inter lapides vllum meliorem prædicat, optimas vires cœlestis influxus retinere, quem si Ajax secum habuisset, contra Vlyxem facundum victoria potius esset, sed spreuit Deorum consilium. Amethysti gemma varia purpura pellucet, & varijs coloribus interlitus, arcem cerebri defendit à temeti obsidione, & ob id Mercurio sacrauit antiquitas.

HELIOTROPIAE HERBAE, ET LAPIDES SOLARES SVNT,

eiusq; dotes participant. Cap. VIII.

DIXIMVS ex coloribus florum, quibus planetis stirpes subderentur, nunc heliotropias subnectemus, quæ quotidie cum Sole circumaguntur, horasq; agricolis, etiam nubilo die, ostendunt. Theophrastus de his, quæ florent aliqua sequi videntur, veluti heliotropium herba vocata & carduus; nam is quoq; (dum solstitium agitur) sequitur, & hæ partim naturalem habent causam,

causam, partim fortuitam. Multo magis mirum loti Aegyptiæ; calycem, & caulem; ne dum papauera, Sole oriente, patefieri, & ad occasum verò syderis comprimi: scapum enim florem in medias vsq; noctes à vespera abire in lacum, vt ne demissa quidem manu comprehendi possit, vertitur deinde, paulatimq; subrigitur, diluculo reddit, dehiscere flore ad Solis ortum, vt planè à terra altè abste, & extra vndas emergat. Cuius rei causam calori, frigoriùe retulit. Comprimitur enim flos humore coacto, & quasi concreto, tum destituitur sui caloris facultate, sese vtiq; aperit, diffuso iam calore, relaxanteq; quod frigus coegerat: id ergo Soli feratur acceptum. Quæ descendunt altiùs, imbecillitate quadam prouenire, & quasi pessum ire constat Solis absentia, gliscente præsentis munere vegetiora reddi, atq; eo veluti adminiculo sulca emergere, sed quæ vndis conduntur feruentioribus, æstuosq; magis: has euntis & redeuntis gnorunt syderis vices. Nec minus mirandum in his herbis, quas vocant heliotropias, quæ cum Solis declinatione folia circumagunt, id ego potius euenire ijs consuevit, quæ permulto humore madent, ea nanq; dum vi caloris exausta suguntur, eo ferri, pronaq; inclinari par est, quo Sol humorem feruefaciens prouocari. Igitur horum omnium Sol est author, qui alliciens ad se humentem succum, folia secum trahens, rapit sic, vt is creat, illa procliua sequantur. Hæc Theophrastus. Serides omnes specie cicoreaceæ, nubilo etiã die, Solis exortu panduntur, & cum eo circumaguntur in occasum, noctu semper compressæ, & interdiu dehiscetes. Inquit Plinius, succo totius cum oleo perunctos favorabiles fieri, & quæ velint facilius impetrare, Dioscorides cardiacis per se, aut cum polenta vtiliter illini dixit, & contra venena esse. Maluæ flores, quando Sol meridianus cœli nostrum verticem scandit, tunc quasi syderis iubaris inhiantes, se pandunt, post vna, atq; altera hora, illius veluti digressu, & desiderio mœsti marcescunt, & ocluduntur, ob id Theophrastus horariam vocat. Columella molochen illo versu.

Et moloche, prono sequitur quæ vertice Solem.

Prodigiosum Naturæ miraculum, vt herbæ, nubilo die, delitescentem Solem prodant, & obiecta nube, velut indices curriculi, veram celati syderis sedem foliorum stratu, conuersioneq; demonstrant, immò verius solarij vicem exhibeant, ita etiam, vt non aperto Sole, horas colligere possimus. In magnis est laudibus, & de ea mirè traduntur, sed magis si quotidie quis succi ex quolibet sorbeat cyathum dimidium omnibus morbis cariturum, Heliotropij flos ortu Solis aperitur, & occasu clauditur, ideoq; solsequia, vel Solis sponsa, quod expergiscatur, & occubet crepusculis sopita, desiderio quodam redeuntis syderis, ex ortu, item perdius, atq; fœdere quodam amantis intueatur Sol, & ob id amica solis aliquibus dicatur. Multa de hac Magi pollicentur: quartanis quater, tertianis ter alligari iubent ab ipso agro, precariq; eum, soluturum se nodos liberatum, & ita facere non exempta herba. Tithymali genus vnum, quod vocant helioscopon, Solis iter sequitur, & prono semper vertice cū eo pergit ad occasum, perdiusq; semper ad eum spectat, ita vt nonnunquam videatur eius intorsisse colicolum, tanta est auuiditas sectandi syderis. Assumptum cor inuadit, vnde cum sumitur, medicamentis illis admiscetur, quæ cor roborant, ex Mesue. Hemerocallis flores Athenæi conuigere tabescere, Sole cadente & rursus oriente pullulare dixerunt, non quidem profus marcescere, aut defluere, sed occursum humentis noctis frigidiusculæ contrahi, collabiq; in sese flores, qui proxima luce, radijsq; Solis collustrati explicantur, & quasi reuiuiscunt: vtuntur eo, neutericorum experimento, ad cor roborandum, & omnes principes facultates, & ad animi deliquio correptos, & cordis pulsatione concussos. Lupinus etiam cum Sole circumagitur, horasq; agricolis etiam nubilo die demonstrat: discolorum hominem frequens in cibo exhilarat, & pulchriorem reddit. Tragopogon suo flore Solem sequitur, acsereno cœlo fatiscit, nubilo verò contrahitur, ocluditurq; calice, congener est *σκόρζον* vocatæ, cuius succus cardiacis datur, animi deliquis,

& cor-

& cordis pulsu, tremoribus obnoxij, & commanducata tristitiam discutit, & hilaritatem conciliat. Ricinus quum ad Solem vertatur, heliotropij nomen meruit: bilē extrahit, ex qua tertiana febris gignitur, vt ceteræ solares herbæ. Idem in lapidibus considerandum. Heliotropius lapis dictus, & vulgò *heliotropia*, qui batillo aquæ pleno, ac Solis radiis percussus Solem sanguinolentum reddit, ac eclipsim ostendere videtur, ob hæc, quam cum Sole sympathiam habet: solaris virtutis est compos: præstat vaticinijs, ornat homines laudibus, bonam tribuit famam, atq; omni vitæ tempore incolumes seruat, pel lit venena, & cõtra ea valet. Orpheus duos lapides Solis dicit, & ambos propè diuinos, in quibus veri Solis radij insiti sunt, recti, splendentes, in quibus veluti comæ apparent, & forma inuicem differentes, hunc quidè chrysolito similem, illum verò chrysolito, nisi radios haberent: & eis multum prodesse, quibus Sol spiritum impressit candidæ lucis, ad solares influxus præstantissimi.

HERBÆ, LAPIDES QVÆ, QVI AD LVNÆ VICES MOVENTUR, Lunares esse. Cap. VIII.

SVNC & stirpes, lapidesque, qui ad Lunæ motū crescunt, decrescuntq; . Obseruatum est ab antiquis omnia terra, mariq; nascencia, crescente Luna, gliscere, & senescere, tabescere, capere sola omnium olerum syderis cõtraria damna sentire, vicesq; augendi, minuendiq; cõtrarias habere, renouiscit enim, ac regerminat, decedente Luna, contra autem inarescit, adolescente, quare Pelusiotæ Aegyptij sacerdotes cibis capas abdicarunt: ex his nos iudicamus aduersus Lunæ vices medicamenta præbere. Qui enim epilepsia morbo obnoxij sunt, crescentis Lunæ damna sentiunt, & capas edendo huic morbo occurrunt, in numerisq; periculis factis, ita demum esse compertum est. Scilla è capaceo genere vertiginosis, & comitialibus propinatur, si ex ea acetum conficitur, quod scillinum vocant, alliumq; comitialibus datur, vt superius diximus, eius speciei. Præterea fabæ solæ frugum exesa replentur crescente Luna, sed in experta adhuc facultatis ad lunares morbos. Senecio qualibet formè Luna luteos novos flores instaurat, qui breui in pappos abeunt, datur contra comitiales. Est & selenites lapis, quem aliqui aphroselinum vocant, quoniam noctu inuenitur Lunæ imaginè reddere, quæ cum ea quidem augetur, & decrescit, cuius ramenta comitialibus in potu dari iubet Dioscorides. Sunt qui tradant in armo pantheræ similem Lunæ inesse maculam, crescentem in orbem, & cauautem pari modo cornua, ex Plinio, cuius pinguedo vt illis est ijs, qui vertiginem patiuntur, si eius odor inter assandum recipiatur, ex Plinio.

DE LVNARIBVS HERBIS NOCTV AD LVNÆ LVCEM splendens. Cap. X.

LVNARES hebas subnectemus, quæ cum noctu luceant, vel ad Lunæ motum moueantur, quandam cū Luna sympathiam habere dicuntur, & lunares vocant. Has ad comitiales morbos, & ad fecunditatē facere creduntur, quod Luna fecunditati, & generationi patrocinetur. Herba est cynospathos, alio nomine aglaophotis; est enim hoc nomen grecum à lucis splendore inditum inter ceteras herbas delitescit, nec vllomodo agnoscitur, noctu verò stellæ instar lucens, & igneo splendore coruscans, facile in conspectum venit, itaq; signo ad eius radices defixo, discedunt absq; eo, neq; color eius interdium, neq; speciem cognitari, nocte iam exacta, aduentant, & herbam ex signo agnoscunt, sed euellere cauent primū quum eius naturæ imperitum perijisse ferant, canem adducunt nitentem, & famelicum, & funiculum ad inferiorem herbe stipitem vindum, cani alligant, & carnes ei obijciunt longissimè recedentes, canis ad carnes prope rans, herbam radicitus eruit, & canis expirat. Vtus herbae inter cetera ad comitiale morbum, remedium ex ea homini commendat, & ad oculorum vitium, quū ei videndi

RR facultas

facultas adimitur, ex Aeliano. Alia est Democriti aglaophotis à Plinio descripta, quæ admirationem hominum propter eximium colorem acceperit: hanc enim Iosephus in belli iudaici commemorat historis: vocant recentiores lunariam græcam herbam quandam, quæ semina affert longiuscula inter latas & planas siliquas, quæ veluti tenuissime laminæ sunt: hæ maturæ noctu ad Lunæ lucentis imaginem in superficie sua læui, splendidaq; vt speculum reddant, vt inde lunariæ nomen sit impositum. Alij quod folium, quia vtrinq; folliculum in medio facit, & intra semen continet, argenteo nitore splendet, & splendor ille ad Lunam nitet, vt specularis lapis, flores cœruleos habet: remediū ex ea aduersus comitalem morbum probatum audio. Pœoniā, Apuleius dicit, noctu lucere, tanquam lucerna, ob id noctu à pastoribus inueniri, & alio modo aglaophotis dici. Si lunatico iacenti imposita fuerit, statim se leuat, vt sanus, & si eam secum habuerit, nunquam ei accidit. Nyctegreton inter pauca miratus est Democritus, colorē ignei folijs spinæ, à terra se attollentem, præcipuamq; in Gedrosia narrat, eruitur post æquinoctium vernum radicibus, sicatusq; ad Lunam triginta diebus, ita lucens noctibus. Magos, Parthorumq; Reges, vti hac herba ad suscipienda vota, eandemq; vocari chenu mychon: quoniam anseres à primo conspectu eius expauescant, ab alijs nyctilopa, quoniam è longinquo noctibus fulgeat.

ANIMALIA, QUÆ CVM LVNA QVENDAM CONSENSUM HABENT. Cap. XI.

SVNT & animalia quamplurima, quæ cum Luna cōsensum quendam habere videtur, hæc omnia ad comitalem morbum, & ad cerebri vitia valere proferre auisim. Aelurorum oculi ad Lunæ vices ampliores fiunt, & minores. Id multo magis mirandum ælurum marem, vt Horo Apollini placet, Solis vices sentire, mutareq; pupillas oculorum syderis cursu; si quidem diluculo exortu, protenduntur, & eadem meridie contrahuntur in orbem, occasu Solis obscuriores hebescent. Isis numen totum complecti in se naturam Aegyptij credentes, idèo illi hoc animal coniunxerunt, quod Lunæ, cuius syderis beneficio Naturæ pars multa stat, notas & imagines quasdam, præsertimq; in oculis referret, in quibus ad quotidiana luminum in eo decremента, incrementaq; augeri pupillas in æluris, & minui, pleriq; testati sunt, nec id tantum, sed noctu, & in tenebris syderis illius modo fulgere, & quod maximum est, fertilem & vegetabilem Lunæ naturam fecunditate sua, exequare. Mustela eius species est, cuius caro ad comitales valet, ex Auicenna, ventriculus ex Dioscoride, sanguis ex Galeno, cinis cerebri, testiculorum & vuluæ, ex Plinio. Simias Luna caua tristes esse, nouam exultatione adorare Solinus dixit, quibus in simiarum genere cauda sit, Luna caua tristes esse, ait, nouam exultatione adorare, Plinius. Aegyptij pro Luna cynocephalum pingunt, propterea quod animal hoc consensum quædam quoad Lunæ cum Sole coitū afficitur, habet, vbi enim aliquanto tempore Luna cum Sole congregiēs expers luminis permanet, tum mas quidem cynocephalus nec quoquā intuetur, nec vescitur quicquam, sed demisso in terrā vultu, Lunæ tanquam raptæ vicem dolere, & indignè ferre videtur: scœmina verò, præterquam quod nusquam oculos contorquet, eademq; cum mare patitur, in super è genitali vase sanguinem mittit, idemq; ad hæc vsq; tempora in sacris ipsis cynocephali nutriuntur, vt ex ipsis coniunctionis Solis & Lunæ tempus cognosci possit. Lunam orientem indicare volentes, cynocephalum pingunt stantem, manusq; in cœlum attollentē, ac regium insigne capite gestantem, quod hoc habitu videatur cynocephalus Lunæ cōgratulari, ex Horo: cor simiæ assum, & aridum potum dragmæ pondere cum mellicrato vetere, contra comitalem morbum valet, ex Rhase. Elephantis religio & veneratio syderum, & Solis quoq; & Lunæ, ab interlunio crescente Luna elephantos intelligo quædam Naturæ recòdita ratione, ex sylua primùm, vbi nascuntur, ramos decerpere, eosq; deinde sublimes ferre, tum verò illos ad Lunam suspicere, ac leniter ramos mouere, tâquam

quam supplicationem quandam Lunæ prætendentes, ex Aeliano: Ebur exhibetur cum mulsa, valdè insigni facultate in comitialibus, & iecur comitialibus morbis præstat, ex Plinio. A coitu crescente Luna muris iecusculum mirum in modum sibi fibram quotidie quandam progigni vsq; ad Lunam plenā, deinde Luna decrescēte, fibræ pariter de crescunt, ac in vnum corpus extenuatæ paulatim euanescent, ex Aeliano, & Cicerone, Lucilio, Gellio, & Plinio. Murem araneum Aegyptij sacrum habent, quia eius iecur minuitur, quum Luna obscuratur. Murem dissecans per Lunæ silentium, iecur ipsius extrahitur, & assum epileptico, vt comedat exhibitio, ex libro parabilium Galenus. Gallinaceum, ex oriente Luna, quasi diuino quodam spiritu afflatum bacchari, atq; exultare ferunt, ex Aeliano: gallinacei testes ex aqua cœlesti bibendos dant, antecedente quinque dierum abstinentia ad comitiales, ex Plinio, & Sexto. Lunari potestate ostrearum, conchiliorum, concharumq; omnium corpora augeri, & rursus minui referunt. Horatius.

Lubrica nascentes implent conchilia Luna.

In causa sunt propriæ Lunæ affectiones, quæ sunt, rigore & modico colore humectare corpora. Luna igitur humores alit, & regit, quemadmodum Sol suo calore foecundat omnia, quia omnium vita oritur à calidi & humidi commistione, & fouetur vtriusq; temperamento. Sol masculinum sydus, marisq; vicem gerit, Luna foemina foemineum sydus est, molle & nocturnum, soluit humorem, & trahit, non aufert, vt ait Plinius. Diximus conchilia & vniones ad comitiales valere. Porrò mirum formicam sentire vices syderis, interlunio tempore cessantem, & plenilunio noctibus operantem. Quin & scarabeus totidem digitis, vel pedibus nititur, quot mensis diebus constat, in quibus Sol exoriens suos persequitur cursus, is Solis, & Lunæ coitum apertè demonstrat, quandoquidem ex bubulo stercore pilulam ab ortu ad occasum rotando versans in orbis imaginem effingit, quam viginti octo diebus, facto humi scrobiculo, adobruens tantisper celat, dū signiferum ambiens Luna ad intermenstruum reuertens, sileat, apertoque tum orbiculo, coitus syderum denunciens, nouam prolem adit, nec aliam nascendi nouit originem; quorum viridium natura contuentium visum exacuit, ex Plinio.

ANIMALIUM CEREBRVM, QVOD AD LVNAE VICES CRESCIT, senescitq; lunare esse. Cap. LXXII.

HST & cerebrum quorundam animalium, quod cum Luna crescit, decrescitq; valdè sensibiler, quum & hominum, omniumq; animalium etiam ad Lunæ vices augetur, minuatq;. Prudentes chirurgi plena Luna caput non aperiunt, quia tunc cerebrum magis diffundi, & totum cranium impleri vidimus. Hippocrates libro de morbo comitali. In morbo sacro cerebrum nimis humidum est, cognouerit hoc autem ipsum quis maxime ex ouibus, & præsertim capris. Hæc enim frequentissime eiusmodi morbo corripiuntur, quod si caput ipsarum dissecueris, reperies cerebrum humidum, sudore refertum, & male olens. Plutarchus in questionibus rerum Romanarum capram, præter cætera animalia comitali morbo tentari refert, proptereaq; veteres sacerdotes ea vehementer, vt morbida abstinuissent: carnes caprae in rogo hominis tostæ comitalibus valent, vt diximus. Cerebrum caprae traiectum, priusquam lac detur infantibus, distillatur contra comitiales morbos, ex Plinio. Galenus iecur propinat, Dioscorides lac. Ouibus semper humidum cerebrum, & comitali morbo corripiuntur: ad comitiales morbos mirificè laudatur sanguis pecudum. Plinius fel alibi laudat, sudores Serapio, & cespum cum myrrhae momento. Cerebrum suis pinguisculum, ex Aristotele, decrescēte Luna magis minuitur, quam vlli animalium. Aegyptij suem profanum existimant, videtur enim præcipuè iniri decrescēte Luna, ex Plutarcho libro de Iside, contra comitalem morbum dantur suum testiculi inueterari, tritq; in lacte suis, præcedente vini abstinentia, & sequente continuis diebus, Iotium apri bibat cum oximelle & reme-

dium capiet, ex Plinio. Dissectis, Luna crescente, hirundinum pullis, qui primo partu exclusi sunt, in vtero eorum lapillos duos offendes, ex quibus vnum colore varium, alterum paruum eximes, ij primo quam terram attingant, in iuuenæ corio, aut ceruina pelle brachio, aut collo alligati, comitialibus proderunt, & sæpè prorsus eos recreabūt, ex Dioscoride. Caput coturnicis apertum humidum est, & foetidum, ob id epilepsæ obnoxium, Plinius. Coturnices propter comitalem morbum damnauere mensæ, & despui consuevere, quem solæ animalium sentiunt, præter hominem: ad morbum comitalem remedium valèter efficax: coturnicum cerebrum ex vnguento myrteo tritum, stanneo vase repositum, & quum quispiam morbo comitali prolapsus videris, eo faciem oblinito, & admiraberis eiusmodi auxiliij efficaciam: nam statim æger resurget, ex Galeno. Gallinis cerebrum humidum est, & comitali morbo corripiuntur: diximus supra gallinaceos testes ad caducum morbum valere. Aelianus Demonstrati opinione piscem Lunam appellari dicit, lata figura, exiguum, pulchrū, cyanei coloris, in formam semicirculi Lunæ, & eum ipsum quū est Luna plena, impleri, & implere, nempe si decrescente Luna arboribus appenderis, exiccari, atq; interire, si plantis marcescere, si plena Luna in id aquæ inieceris, quod in puteis reperitur, aquam iugem & perennem fore, si extrema Luna aquam exarescere.

FLORES SOLIS FORMAM EFFIGIANTES, ET ANIMALIA

Solis vires retinere.

Cap. XIII.

LORES sunt, qui floris formam, & etiam colorem mentiuntur. Intumescunt primo prægnantia florum inuolucra, & pro alabastro sphericum orbem ostendunt, quo fatiscente & in folijs se explicante, radiatum orbem circinatum per extrema structili quadam serie numerosis foliolis demonstrant, veluti radiolis, videnturq; Solis radios emētiri. Heliochryson folijs circumcinctibus Solis radios videtur æmulari. Solaris herba est, & diximus ad gloriam valere. Helenium buphtalmi flore aureo stellato, quem ambiunt folia tenella, oblonga, radiata, in cuius medio vmbro prominet villosus, Solis orbem imitans: eo vtendum vino humenti, ac recenti ad animi paranda comoda, lætitiāq; inuehendā, & mœstitiā expellendā, ex qua dote plurimi fecerūt eam antiqui: & nepenthe illud ægyptium ex ea vna confectum opinati sunt. Heliantem vocant in Themiscira regione, & Ciliciæ montibus marinis: hanc cum adipe leonino decocta, addito croco & palmeo vino perungi Magos, & Persarum Reges, vt fiat corpus aspectu iucundum. Anthemidi flores in cauliculis bullatum glomerulum luteum, quasi modiolum in medio cingentibus foliolis, alio nomine chrisocome, id est auricoma dicta. Ab Aegyptijs sapientibus Soli sacra, febriumq; omnium remedium putatur. *Scorzonera* vocata flores profert etiam radiatos: datur eius succus cardiacus, & animi deliquijs. Caltha florem habet in orbem circinatum, vmbone in centro perspicuo extante, cingentibus circumquaq; veluti radiolis multifidis circumdatum, ex auro fulgore rubenti, nulli florum speciositate secunda: acetarijs inditur ad cordis affectus, & ad aciem oculorum excitandam. Sunt & animalia, quæ quadam forma & virtute Solem mentiuntur, ad cordis robur, & ad venena valent. Leo rotunda facie est, eoq; nomine Solem referre, quum & in ambitu radiorum, quandam imaginem pilos referat præfulgidæ & quodammodo igneæ eius pupillæ, Aegyptij Soli sacrant Leonem, quia id animal videatur ex natura Solis substantiam deducere, primumq; impetu & calore cæteris præstat animalibus, vt præstat Sol inter sydera: validior est leo pectore, & priore corporis parte, ac degenerat posterioribus membris, æquè Solis vis in prima diei parte ad Meridiem increfcit, vel prima anni parte à vere in æstatem, mox elanguescens deducitur, vel ad occasum, qui diei, vel ad occasum, quæ anni pars videtur esse inferior: idemq; oculi patentibus, atq; igneis cernitur semper, vt Sol patenti, igneoq; oculo terram conspectu perpetuo, atq; infatigabili cernit. Hæc Macrobius. Hoc argumento Hori throno leones

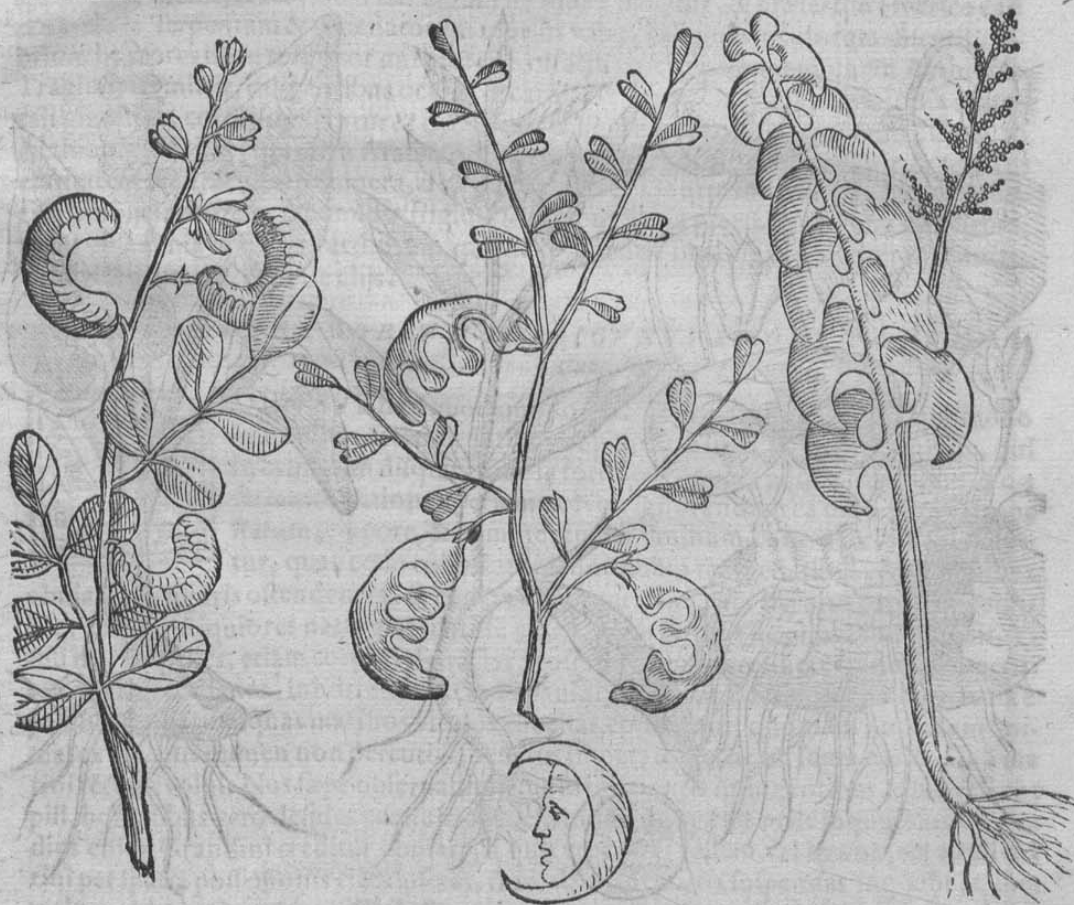
nes subiiciunt: cuius adeps cum rosaceo febribus medetur, ex Plinio, vel eius adipe peruneti faciliorem gratiam apud Reges, populosue promittunt Magi Pliniani. Accipiter Solis, præter ceteras volucres, simulacrum esse videtur, utpote particulari quadam, & occulta ratione Naturæ intentissimis in eius orbē oculis prospiciens, atq; hinc est quod Medici ad sananda oculorum vitia hieracio herba vtuntur: Vnde etiā fit, vt Solem interdū, tanquam visus auctorem & dominum accipitris forma pingunt. Aquila Soli sacra, nō Poetarum figmento Ioui, quū & ipsimet ignem Soli aquilā subripuisse dicant: nimia caliditate prædita est, vt Sol, ideo lapides in nido ponit, ne plus debito calefiant: oua in Solis orbem intensissimè perspicit, & filios vt contueantur cogit, ob id eius lapidem diuitias augere dicunt, & dextrum oculum ad gratiam valere, prodest autem febribus, ex Tralliano: Gallus magis est ipso leone solaris, & ob id leonem fugat, horas aduenientis Solis prænuntiat, vt de alectore fabulantur Poetæ: cristis & auribus gallinaceorum crematis, tritisq; cum oleo perungi iubet febrientes.

STIRPES, QUAE LVNAE QVANDAM FORMAM REFERRUNT, lunares esse. Cap. XIII.

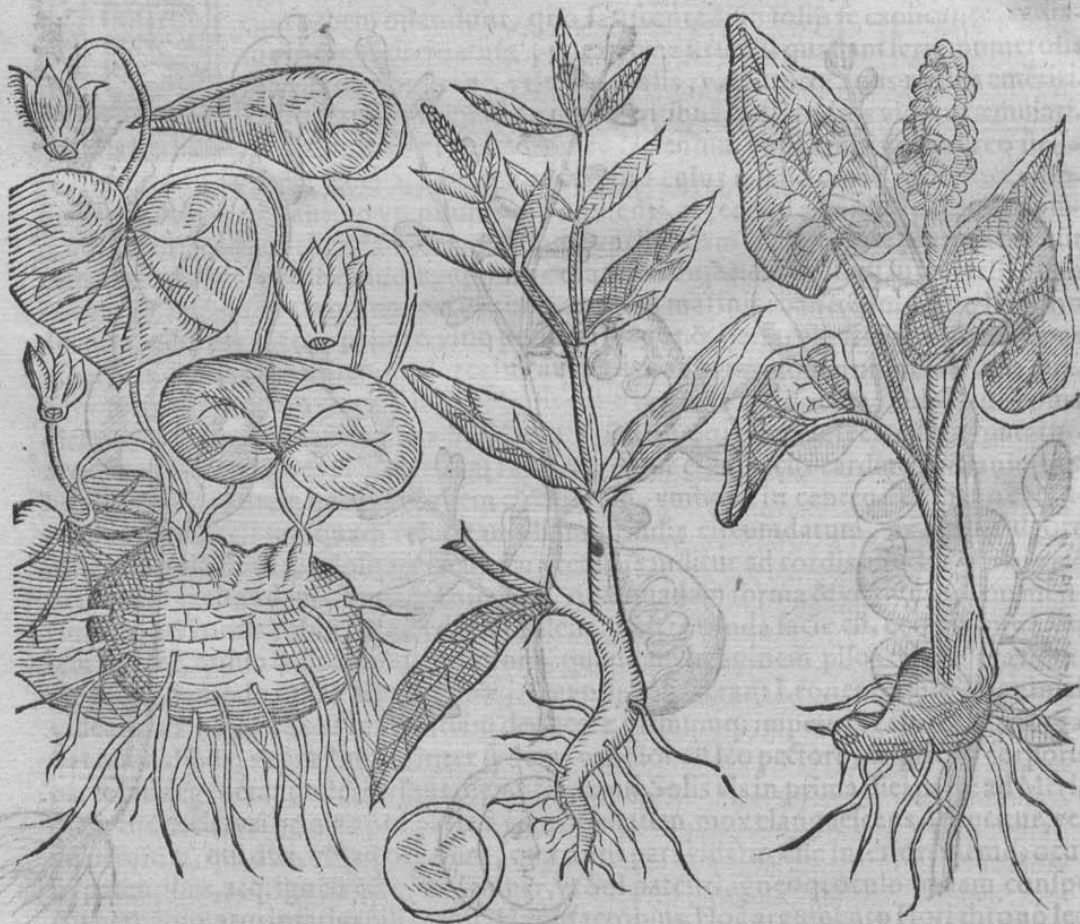
VNT & herbæ, quæ falcatis lunatisue folijs, filiquis, alijsue partibus, & lunaris virtutis compotes sunt.

SENAM primò, mox herbam sferra cauallo vocatam, tertio minorem lunariam appinximus, vt ad Lunæ imaginem lunam folia contuearis.

Sena

Sena lunatis siliquis est, vel folliculis: mundat cerebrum, & omnes corporis sensus confertq; omnibus eorum incommodis, animi hilaritatem affert, roborat cerebrum, nervos & oculorum aciem, ex Melue. Lunaria minor caule rotundo, folia vtrinq; septē annexa refert lunata, numero frondium quoq; numero dierum cuiuscunq; eius quartæ referunt, inexploratæ adhuc dotis, sed auguramur ad eadem remedia valere, quæ diximus. Plutarchus libro de fluvijs in Apfanto monte iuxta Tracheū flumen herbam selenitem gigni scribit, à qua distillantem spumam pastores initio veris pedibus illinūt, vt à serpentibus tuti sint, absurda quadam persuasione vulgi, spumam quādam dimittere credit, vnde specularis lapis aphroselinus cognominatus, quasi ex Lunæ spuma concretus, & comitiales morbum, quo correpti ore vomunt. Inter genera palmarū genus est, cuius fructus os lunatū habet, osseumq;, dente cōtra fascinoes religione politū, ex Plinio. Sunt & pectines marini multipliciter, & variè effigiati, inter quos lunati sunt, & diximus cōchilia ad comitiales valere. Alectorolophos folijs cristatis, falcatis, visitur, inter quæ lunata emicat siliqua, mēbranacea cute obducta: Plinius ad oculorū caliginē valere dixit. Sunt & lunata dracunculi folia, ratione caulis, cui herent incuruati, eum hordeo maturescente, crescente Luna effodi iubent: & menses sistit, si ferro nō attingatur. In anaxarytide, ob eandem figuram sic dicto, rumicis genere, eminentibus vtrinq; tanquam cornibus: mulierum profluvia trita, & admota cohibet, tosta in vino menstrua commouet. Arum latum folium habet circa primū à pede ortū, eminent vtrinq; cornua: in eclegmate menses cit, habet & hemionitis folia lunata, & phyllitis, sed adhuc inexpertæ dotes.

CYCLAMINI, perficaria, & avi maculosa folia proponimus obuia, vt debonestantium
Lunæ vultum macularum maginem contempleris.

MACVLOSÆ STIRPIVM FRONDES, LVNAE MACVLAS
ostendentes lunares sunt. Cap. XV.

TIAM stirpes se lunares esse fatētur, animalia, & lapides, quę maculas in folijs, fructibus, pellibus, & lapidibus ostendunt. Cyclamino folia infunt varia, nam supra, infraq; albicant maculæ: succus eius ad purgandū caput infunditur naribus. Aron folia paucioribus distincta maculis habet: dātur vtiliter seminū dragmæ duæ ad ciendos mēses. Chamæleo niger foliorum colores variat, vt hic viridia, alibi albicantia, alibi rubra inueiantur; fluxiones inhihet, quas rheumatismos vocant, & hydropicos curat. Perficaria in folio linæ maculæ modo conscripta, quæ corniculantis Lunæ imaginem refert, habet molibdenæ effectus: nam si oculis religetur, plumbum, quod est genus viti, ex oculis tollitur.

SOLARES HERBAS ESSE, QVAE SVB TORRIDA ZONA
nascuntur. Cap. XVI.

VNT & multæ stirpes, quæ sub torrida Zona nascuntur, quas solares esse dicemus, sic & animalia & lapides: maximè enim ibi Sol viget, solaremque vim imprimit, vnde calidæ & siccæ sunt, cordi subueniunt, oculorum aciei, venenis, & febribus. Balsamum in Iudæa nascitur, & præsertim Hyerico: ad serpentum & venenatorum morsus valet, caligines oculorum discutit, februm horrores illitu tollit, cor mirificè eius olfactu reficitur. Cinnamomum Aethiopia Tragodytis mittit, caligantibus oculis, & cardiacis datur. Garyophylli in India orientali gignūtur, cordi auxiliantur & oculorum caliginibus, & visus exacuunt. Casia in Aethiopia nascitur, in tractu Arabiæ odoriferę, viperarum moribus resistit, & ad visus claritatem facit, & alia innumera, quæ piget referre. Contra sunt stirpes, quæ Septentrioni obijciuntur, locis humidis, frigidisq;, quibus Luna præest. Exemplum erit cicuta, cuius vis eximia in terris Parthorum, quæ adæo argenti ingenij, vt potenter interimat, cohibet rheumata, & sic de alijs.

QVAE CONTRA COELVM SVRRIGVNTVR CONTRA FVL-
mina valere. Cap. XVII.

IDENTVR hæc quodammodo coelestem naturam sapere, quomodo fulminibus & tempestatibus obuiandam sit, & ijs satisfaciendum, qui in causarum disquisitione se torquent, quum aliqua fulminibus non feriantur, ratione aperiamus. Non ignorandum ea omnia, quæ tempestatum tempore, & imminentium fulminum, contra coelum surriguntur, quasi coelo colluctatura, sine dubio tempestatibus, & fulminibus obuiari, ijs figuris ostendentes, se contra ea præparantes, aut occulto consensu tueri, idq; etiam antiquiores naturales sentisse video. Nam Plinius de phoca loquens ait. Vituli marini pelles, etiam corpori detractas, sensum æquorum retinere tradit, semperq; æstu maris recedente, inhorrescere. Ob id pauidi, ne fulmine feriantur, tabernacula è pellibus beluarum, quas marinos vitulos appellat, conregunt, quoniam hoc solum animal ex marinis fulmen non percutiat. Seuerus Imperator lecticam suam corio vituli marini rectam voluit. Nos sæpe obseruauimus austrinis ventis insurgentibus, inhorrescunt pili, borealibus verò desides euadunt, eodem modo de hyænæ pelle loquuti sunt. Pallas enim. Grandini creditur obuiare, si quis crocodili pellem, vel hyænæ, vel vituli marini per spatia possessionis circumferat, & in villæ, aut cortis suspendat ingressu, quum malum viderint imminere. Philostratus vim hippopotamo tribuit: inquit enim. Intra regionem

regionem pellem fluuiatilis equi defodito, & eo loco fulmen non cadet, hippopotami enim pilis teguntur, vt vituli, etenim in aquis degūt, & si adhuc obseruatū non sit, eorū pilos contra tēpestates eleuari, nauium gubernatores ijs extrema vela muniunt, ne fulmine cōtacta deflagrēt. Ex volucibus solam aquilam fulmine non ici scribunt, quæ ob hoc huius teli gerula fingitur, cuius pennæ tempestatis tempore surrigi debent, & si adhuc inexpertum. Quapropter homines solam auium omnium aquilam diuinam perhibent. Idem in herbis videre licet quamplurimis, quæ contra tempestates folia erigunt, & inhorrescunt. Plinius de trifolio loquens. Trifolium quoq; contra tempestates surrigere, sed quale fuerit non exprimit. Fuchsius acetosum dicit, quod vmbrosis locis nascens futuras tempestates pronuntiat, siquidē appropinquantibus erigitur contra, & obseruatum à se, & ab alijs, quod eius herbæ copiosi flores, crebras illius anni pluias, & aquarum innudationes certò portendant, contra pauci siccitatem. Et de asphaltite trifolio loquens, quoad septies singulis diebus odorem suum habeat, & toties eum amittat, quandiu in hortis creuerit, & pluuiosa temporis constitutione, & tempestate instante multò vehementior est, & sic sanè vt totas aedes odore suo compleat. Sed ego id in pratensi, & omni trifolio obseruau: vnde contra fulmen certissimò pronuntiarē. Antiqui de bryonia, siue alba vite scripserunt idem, vt contra fulmina valeret, & mutationem quandam in tempestatibus obseruau. Palladius contra grandinem omne hor-ti spatium alba vite præcingit. Et Columella ait.

Itq; Louis magni prohiberet fulmina Tarchon

Sape suas sedes præcinxit vitibus albis.

Manu satarum, receptarumq; in domos laurus sola fulmine non icitur: ob id Tiberium Principem, tonante cœlo, coronari ea solitum ferunt, contra fulminum metum: cuius rationem diximus, quod contra tempestates folia surrigat. Rationem aliam dicemus, quod suis actionibus maximè igni aduersari videtur. Subiungit Plinius. Laurus quidē manifesto abdicat ignes crepitu, & quadam detestatione, mira est in ea natura, intrus habet ignem, affricatu enim excitat ignem, vt sepius experti sumus, foris eijcit & detestatur. Ficus arbor etiam fulmine non icitur. Et bulbus non sui corporis exiguitate fulminis impetum euadit, sed aduersam fulminis idum retorquentem naturam possidet. Corallium Gorgona dictum, nominis causa, quod in durum lapidem mutatur, fulminibus & tempestatibus resistere affirmat Plinius. Consimile munus habet tuber, & hinc adagiū vsurpatum, vt qui suo preesidio aduersus portetorum vim premonitus est, dicatur & hydna gestare. Monstrant cognationem cum tonitruis, quum autumno fuerint tempestates & tonitrua magna tunc nasci. Aquinas Poeta.

Et faciet laut as optata tonitrua cœnas.

Quippe imbres, procellæ, quæ cum igne eiulantur, videntur causam eius generationis esse, vt ex Plutarcho habetur. Contrariæ naturæ cucumis, nam quoties cœlum tonat, veluti timore perterritus, conuertitur.

F I N I S.

Illustris, & Reuerendiss. Domine,

Vidi, legi, & consideravi præsens opus, Phytognomonica inscriptum, hoc est de plantarum Physiognomia, ab Illustri Domino Ioanne Baptista Porta Neapolitano compositum, & in eo nihil inueni, quod Sanctæ Catholicæ fidei, aut bonis moribus aduersetur: ideo potest imprimi: eò magis cum quicquid in eo continetur, totum philosophicè, & ad mentem Naturalium Philosophorum est dictum. Neapoli die 27. Nouembris 1587.

Imprimatur.

Flaminius Torcella Vicar. Gener. Neap.

M. Philocalus Pharaldus Carmelita vidit. Idem f. 70.

NEAPOLI, Apud Horatium Saluianum. M. D. LXXXVIII.

INDEX EORVM; QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A BIES non sobolescit, minatur sterilitatem, 25. flore flauo, calida 105. & cit vrinam 126. muscu gigit, delet lepra, 208. mutat corticem, ad mutatione cutis 213. gignit gummi, ad calculos 215. in vmbrosis pulcherrima 80. magna, effctarum virium 258. perpetuifolia, ad quid. 191

Abrotonum lignosum, ad ossa valet 22. & 128. flore flauo, calidus 105. & cit vrinam 125. solaris est 304. ad malficiatos 115. capillaris, ad capillos 129. non gignit vermes, eos necat 208. oculos refert, ad eius vitia 135. seriphii formam refert, & vires 90. vere nascitur contra serpentes 263. perpetuifolia, ad quid. 268

Abinthium Pontus producit 35. in monte Tauro praestantius 78. flauo flore, calidum 105. & cit vrinam 126. & bilem purgat 101. ad sterum 102. vermes non generat, eos necat 208.estate nascitur, ad bilem. 264

Acacia nigro folio, ad nigros capillos 132. semen christaloidi simile, ad oculos. 135

Accipiter croceos oculos habet, ad glaucos mata 103. atris guttis maculosus, atram bilem expurgat 100. & ad maculas 218. carniuorus, ad quid 13. rubro obie 60. effertur 104. acuti visus, solare animal 312. ad visus aciem 231. duro rostro, astringit. 87

Accipitrinus pes herba dicta flauo flore, ad flauos capillos. 131. Accr sapor qui. 13

Acerbus sapor qui. 12

Aectum amifit pingue, demacrat 205. lac fissoluit, disperdit conceptum. 124

Achantum folio vrsi pedem refert, & vires. 169. flores ranæ refert, & vires 176. spinosis foliis, acutè operatur 222. vere nascitur, ad comitiales. 263

Achates lapis rubro colore Martè refert, & vires, 308

Achelaus ex terra omnia gigni dixit. 35

Achilleon vmbelliferum, succum est. 60

Acidus sapor qui. 12

Acronitum deformis, necat 25. & 257. flore refert oculis, ad eius vitia 135. parua herba, iugentis virtutis 158. in Aquilione nascitur, veneni 23. napellus necat, 2. anthora propè nascens, sanat & eius musca 97. obscuro flore 106. caluariam refert, minatur mortem, 226

Acorum Colchis, & Galaeia producit 35. iridis formam, & vires refert 90. nervosum, ad nervos 124. in calidis nascitur, calidum, 70

Actiones plantæ quæ, 238

Actiones animalium referentes plantæ, 193

Acus moscata herba, moschicapreoli odorem, & vires refert, 194

Aeus piscis disiectus, iterum coalescit, ad vulnera, 222

Adartes vires, 65

Adiantum vires 63. coliculis capillos refert, niger est, & crispus, ad capillos 22. & nigros 132. & crispus 132. caudâ porcina refert, & eius vires 166. & cristâ galli facit eos pugnaciores 172. sine semine, minatur sterilitatem 238. semen vbi habeat 240. frangit lapides, ad calculos 259. perpetuifolia, ad quid, 268

Adrachne perpetuifolia ad quid, 295

Aegyptii capras non edunt 28. inodoros flores hnt, 83

Aestate q morbi viget, 264. nascitur fructus humidus, ad humectadû corpora 264. & plâte. q ad morsus canis rabiosi 265. & serpentum, & coitû 165. semine salacione

Aetheris varietates, 66. (res. 267)

Etiopia serpentes producit, & herbas contra eos, 262

Ethites lapidem in vitro gestat, ad continendos paritibus, 28. 29. 152

Africa solares herbas fert, ibi viger sol, 28

Agalocum rubrum, ad sanguinem 119. eius vires, 70

Agaricû ex crescentia arboris, ad excrescentias 24. 26. pallidum est, ad palliditatem. 218

Ageratum vmbelliferum, siccum 60. flore luteo, calidus 105. cit vrinam. 125

Aglaophotis noctu lucet, lunaris est. 29. 310

Aiuga flore luteo, calida est 105. cit vrinam. 126

Aizoon refert oculum, ad eius vitia. 134

Alaternus perpetuifolia. 191

Alauda loquax, colo medetur. 235

Albedo ex imbecillitate 116. humidum arguit. 116

Albifloræ plantæ esu pituitam auget 115. medicamento purgant eam. 116

Albucus carnosa, carnem auget 127. nervosa, ad nervos, 129. alofa ad alarum vitia 139. radicibus testes refert, ad coitum 142. viuipara, ad fecunditatem. 252

Albus color quid. 116

Alces comitali morbo laborat, ad comitiales 98. 210

Alcibiadicum echium semine viperæ caput refert, & vires. 167

Alcyonæ vigiles aues, ad vigilantiam 26. 66. amantissimæ, ad amores. 172

Alectorius lapis fit in ventre galli, ad calculos valet, 235. & eius vires. 172

Alectorolophos galli cristam, & eius vires refert 172. lunato folio, lunaris. 313

Alexandro mittitur puella venenata 41. conicictatio somnij ex similitudine. 19

Alica lac præfert, ad sperma. 125

Alisma estate nascitur ad alui fluores. 264

Allearia primo fert folia rotunda, post angulata 47. allij odorem & vires refert. 92

Allelya monocerotis cornu siliqua refert. & vires. 170

Allium flore albo, lunare 28. nigro semine, ad aciem oculorum 211. rubra tunicæ, expurgat sanguinè 118. cauo caule, ad tracheam 151. cit vrinam 151. ad flatum 151. sobolescit, ad fecunditatem 151. squamosis spicis, contra serpentes 165. vmbellifera, refert puonem, & vires 173. abijcit corticem, ad entis mutationem 213. anguinum serpentis pellem, & vires refert 73. maculosum, ad maculas, 216. tumidum, ad tumores 222. fecundum, ad fecunditatem 245. vere nascitur, contra serpentes, 264. viget estate, ad morsus canis rabidi 265. hyeme seruat, ad tussim 266. caule, & capite penem refert ad coitum. 142

Aloe adolescendo, fit spinosa 75. extrahit spinas è corpore 222. in aquis, effctarum virium 48. flauo flore, sicca est 102. & bilem expurgat 101. glutinosa, ad vulnera 223. longæua, ad vitæ longitudinem 200. nascitur estate, ad bilem 264. hyeme viget, ad pituitâ, 266. perpetuifolia, ad alopeciam. 268

Alopecuros vulpis caudam, & vires refert. 24. 187

Alofa plantæ, ad alarum tædia. 139

Alfne cucumeris odorem, & vires refert 95. muris ansem, & vires refert 175. humida est. 117

Altea lactuosa, lac auget 122. nervosa, valet nervis 128. ellychnijs vtitur, ad inflammationes 226. gitate nascitur, ad alui fluores. 264

Alypsia atro flore, ad atram bilem. 220

Alysson atro flore, ad dæmoniacos. 313

Amara multa quæ non calida. 13

Amaracus albiflora, lunaris est 28. 305. gēnus pallidifloris saturnia. 307

Amarantus rubro flore, purgat sanguinem. 118

Amarus sapor qui 13. ex calido, & frigido. 13

Ambra crocea est, ex fouis. 305

Ambrosia vini odorem, & vires refert. 102

Amethystus lapis vini coloris, contra ebrietatem 228

Mercurium refert, & eius vires. 308

Ammi flore flauo, esu bilem auget. 22. medicamento bilem purgat. 22. cit vrinam. 126. calida. 105. vmbellifera

I N D E X

- Lifera* sicca. 60. abundat semine, ad fecunditatem. 243.
acutifolia, acutè operatur. 223
Ammoniacum gummi, ad gummi. 215. ferulaceum nodosum, ad articulos. 141
Amomum non peregrinatur 36. origani odorem, & vires refert 92. umbelliferum, ad capillos 129. vires. 29. 70
Amore se protequantur plantæ. 12
Amygdala peregrina arbor 36. cito florer, cito feri possit 21. amara, dura, cultu sic dulcis 80 & mollis 89.
Sylvestris, efficacior 86. floris color ex flavo rubro, ca. rous est, Venereum refert 307. ad inflammationes 226. ad urinam 126. ad ebrietas 228. fructu testaceo. strigens est 86. crusta crocodilum, & vires refert 166. pinguis est, ad impinguandum 204. manducata lactu succum ostendit, auget lac. 122. & sperma 123. proicit gummi, ad calculos. 215
Ampelopsan testes demonstrat, ad Venereum 142. vmbellis pavonem refert, & vires 173. vere nascitur, ad serpentes 264. eius vires. 86
Anacardium necant, eorum oleum sanat 97. cor referunt, ad cor. 143. & 181
Anagallis rubra sedem euocat, cœrulea reprimit 97. rubra Martem refert, & vires 306. ad inflammationes 226. cœrulea ad oculos 111. vespertilionis aures ostendit, & vires 73. vere nascitur, ad serpentes. 264
Anagyris flavo flore, calida 105. siliqua capræ cornu refert, & vires. 169
Anates ex putri fimo nascuntur 36. amphibie terræ, & aquæ 63. sylvestris validior 87. laxo est intestino, ad colon. 249
Anaxagoras ex aqua omnia gigni 34. Clazomenius terram plantarum matrem. 34
Anaxaritis lunato folio, lunaris. 313
Anaxilaus ex terra omnia gigni. 35
Anchusa montana, potior 78. rubra, vulneraria, 119. ad inflammationes 226. serpentum linguam refert, & flores. 178. vere nascitur. ad serpentes 264. estate viget, ad alui fluores 264. autumno perennat, ad lienes, 266. albididion in soboleis nascitur, sicca. 62
Androlaces marina quibus proficit. 55
Androsimum refinæ odorem, & vires refert. 92. glutinosum, ad vulnera 214. flavo flore, calidum 105. bilè expurgat. 101. contritum ruber, vulnerarium 119. estate nascitur, ad biliosos humores. 264
Anemone flore oculum refert, ad eius vitia 135. flore flammeo, ad inflammationes 226. genus floris albi, pituitam expurgat. 116
Anethum flore flavo, calidum 105. cit urinam 126. vmbelliferum, sicum 60. radix lignosa, ad ossa. 128. nervosum, ad nervos. 128. pilos canis refert, & vires 166. estate nascitur, ad alui fluores. 267
Angelica in aquis nascens, effacta 47. vmbellifera, sicca 60. pavonem, & vires refert. 173. flore albo, pituitam expurgat. 116
Anguilla ex putrefactione gignuntur 35. ad brevitatem vitæ 204. lacustres ad quid 50. marina ad quid 56. heptica optima. 55. odit vinum, contra ebrietatem. 279
Angulosi plantæ caules, ad vulnera. 222
Anguria quid ex similitudine in somnis significet 20.
Aestate nascitur ad refrigerandum hominem. 264
Anima plantæ quæ nutritiva, quæ. 12
Animalia noctuaga, ad nyctalopiam 24. bruta, ad ruditatem. 273. lactuosa, ad lac 122. coagulantia lac, ad conceptum, 124. menstruosas, ad menstruum 125. nervosa ad nervos, 129. maculosa, ad maculas 217. facile concipientia, ad conceptum. 252. lapides concipientia, ad calculos, 235. glabra ad nuditatem 133, villosa ad pilos 130. capitata ad capitis vitia 133, atra ad melancholiam 110. & atros capillos 132. carniura, calida & sicca 42. quæ cum Sole, & Luna consensum habent, lunaria, & solaris. 310

- Animalium iacustris* forma 49. & vires 48. falsa à aquarum 55. amphibiorum lacus, & terig 63. sub calida zona degentium 70. sub temperata 73. sub septentrione 71. montanorum 78. sylvestrium 86. & domesticorum. 90
Animalium mores qui 270. quæ ex putrefactione nascantur 35. vires ex alimento 41. combustorum nidus sui generis expellit 98. sui veneni antidota sunt. 98. aquarum potu colorantur. 39
Anisum vmbelliferum, sicum. 60
Anser aquaticum animal, ad quid 43. 50. albus, pituitam auger 115. humidus 114. sylvestris potentior 87. ingeniosus, ad ingenium 272. loquax, ad loquacitatem. 26. noctu loquax, in somnis loquere facit, 26. fecundus, ad fecunditatem 247. facile parit, ad partus 254. magnam secur habet, ad iccoris vitia 248. caricis saginata, optimam reddit secur 41. magnis auribus, ad auditus vitia 137. diutius vivit, ad vitæ longitudinem 203
Anthemis flore flavo, calida, & sicca 105. bilem expurgat 102. cit urinam 126. candido flavo, bilem, & pituitam purgat 121. refert flore oculum, ad oculorum vitia 134. refert solem, solaris 28. 31. 2. acutifolia, in operando acuta 223 vires. 60 270
Anthozæ radix cor refert, ad cor. 146
Anthyllidis vires. 66
Antiphaeus corallium nigrum, contra demoniacos 113. ad quid. 55
Antirrhinum sylvestre flore luteo, cit urinam 126. os vituli refert, & vires 23. ad amorem 167. amuletum est. 175. genus carnei coloris. Venereum est. 306
Aparinæ viperæ conceptum refert, & vires 24. 192. vere nascitur, contra serpentes 264. estate viget, ad aurium dolores. 264
Aper odit vinum, contra ebrietatem 229. non vivit apud Cydonias, 37. domesticum potentior 87. dente vulnerat, fimo sanat 89. magnas habet aures, ad auditus vitia 137. lapillos vorat, ad calculos 235. abundat semine, ad coctum 243. sylvestre durior pilo. 75
Apes ubi mel venenatum faciant 41. manicoa 41. amarum 41. virosus 41. solvens alium 42. flore referentes plantæ, ad fecunditatem. 160
Aphaca capræ cornua, & vires refert. 169
Aphacæ ocellaræ, ad oculos. 235
Apios radicem habet foris nigram, intus candidam, pituitam, & atram bilem expurgat. 121
Apium vmbelliferum, sicum 60. crispifolium, ad crispas capillos 132. refert columbæ pennas, & vires 166. atro semine, est atram bilem auger 107. non vermiculatur contra vermes. 208
Apollini laurus dicitur, & lotus. 12
Apuæ ex putrefactione gignuntur. 35
Apulia affert tarantulas, & cantharides contra eas, 261
Aqua pyret facit leprosus. 41
Aquifolium lignosum, ad ossa 128. glutinum facit, ad vulnera 4. 22. 2. immisum semper ferit, ad vulnera 57. spinosus, spinas extrahit 22. perpetuifolium, ad quid. 117
Aquila per similitudinem in somnis quod portendat 19. carniura, ad quid 43. croccis oculis iterum sanat 103. nigra, bilè expurgat 112. capitata, ad capitis vitia 134. acuti visus, ad aciem oculorum 203. abicit pennas, ad mutationem cutis 214. cum cœlo consensum habet, contra fulgura 314. solaris. 313
Aquilinæ species flavo flore, bilem expurgat 102. os aquilæ refert, & vires. 177
Aquilonaris plantæ forma. 15
Aracus nascitur in lente. 44
Araneus mus Italiae venenosus. 37
Arbores quæ feri possunt, in feri, non inseri, putari, propagari, aut cur homines in eas transformatos, 12. qualitates ex quibus signis, 12. lanigeras ubi, 35. felices, infelices, quæ, 257. longæ ad longam vitam, 198. cultæ effeminantur, 80
Arbutus

I N D E X

Arbutus leporis super secerationes refert, & vires, 24.
 fructus vini coloris, inebriat esu, 226. perpetua. fo-
 lis, ad quid. 121.
Arcton os vrsi refert, & vires. 167.
Arenis nascentis plantæ forma. 14.
Argemone flore refert oculos, ad eorum vitia. 135. flam-
 meo flore, ad inflammationes. 226.
Argenteo splendore fulgētes plāte, lunares sunt. 19. 305.
Arietes indociles, ad ruditatem. 25. 273.
Arisarum serpentes refert, & vires. 23.
Aristolochia refert multiter uterum, ad eius locos, 22.
 150. fœmina ad conceptum, 18. flore flauo, bilem ex-
 purgat, 101. parua est, magnis viribus, 258. nodosa, ad
 articulos, 141. radice tenē refert, ad eius vitia, 150. au-
 tūno viget ad licēs, 266. perpetua folia, ad quid, 267.
Armenia cito floret, cito seipō potit. 21.
Armoracea in arenis nascitur, ad quid. 62.
Arnoglosson linguam ouis, & vires refert. 178.
Aromatica folaria sūt. 28. in Libia nascitur, 35. ad quid.
Aronia rubra, vulneraria. 119.
Artemidorus coniectō somniorum ex similitudine. 19.
Artemisia mas maribus, fœmina fœminis prodest. 28. flo-
 re flauo, calida. 105. cit vrinam. 126. acutifolia, in
 operando acuta. 223.
Arum draconitij formam, & vires refert, 91. caule ser-
 pentis, & vires, 21. 163. folio maculoso, ad maculas,
 cutis, 23. 216. & oculorum. 218. lunato lunare est, 13.
 flore rubro, purpureo, cit menstrua, 125. contra me-
 lancholiam, 110. radice fœtus muliebres ostendit, ad
 secundas, 151. cornu sicutis monocerotis, & vires, 169.
 radix tumet ad tumores. 125. Cyrenis dulce, alibi
 acre, 8. minus radice tubercula affert, ad acrochordo-
 nas, 24. fœcundum, ad Venerem. 246.
Azarina flore luteo, calida sicca. 106. cit vrinam, 125.
 ad icterum. 102.
Azurum nardi odorem, & vires refert, 92. pallido flore
 Saturnum refert. 307.
Acyrum flore flauo, calidum, & siccum, 105. solem re-
 fert. 304. bilem expurgat, 101. resing odorem, & vires
 refert, 92. cōstitū rubescit, ad sanguinē, 129. perforato
 folio, ad vulnera, 221. glucinosum, ad vulnera. 224.
Afinus indocilis ad ruditatem, 21. 275. vesicatur spinis,
 adstringentis facultatis, 42. niger, esu atram bilem
 auget, 209. capitatus ad capitis vitia, 133. auritus ad
 ubi patitur, cōtra est, 210. felle caret, ad eius vitia, 249.
 sylvestris potentior, 87. Epyrus eos non habet. 37.
Aspalathū Rhodus producit, 35. flore flauo, calidus, &
 siccus, 105. ligno rubro ad vulnera, 119. louise est. 305.
Asparagus sobolescit, ad fœcunditatem, 25. 246. medio-
 cribus terris nascitur, 61. vrbani vires, 89. calidus, &
 humidus, 90. Venerem excitat, & reprimat, 97. flore
 flauo, ad icterum. 102. cit vrinam, 126. dentes pha-
 langiorum refert frondibus, & vires, 185. sylvestris
 nascitur ætate, ad canis rabidi mortum. 265.
Asperginosis locis nascentis plantæ forma. 14.
Asphaltires trifolius inhorrescit contra tempestates,
 aduersus eas, 193. triphyllum ad tertianas. 264.
Asphodelus acer, aut dulcis ex solo, 39. radice flaua, &
 flore, icterum curat, 192. calidus, & siccus, 105. cit vri-
 nam, 126. mammas vacæ refert, & vires, 181. fœcun-
 da radice, ad fœcunditatem, 246. vere nascitur, ad
 tussim, 263. & ad serpentes. 266. ætate, ad coitum,
 265. hyeme perennat, ad tussim, & sæpe floret, ad
 eius morbos. 267.
Aspilatis lapis argenteo colore, lunaris. 306.
Asplenium flore flauo, ad icterum, 102. sine semine, ite-
 rilicatem minatur, 238. semen ubi habeat, 238. acuti-
 folium, in operando acutum, 223. licem refert, ad
 eius vitia, 12. 144. fundit lapides, ad calculos. 259.

Astaci cornua referunt frumenti arista, & vires, 170. la-
 pillos habet in capite, ad calculos. 235.
Aster atticus, flore versicolore, plures humores purgat,
 121, refert oculum, ad eius vitia 134, tuillum, & eius
 vires. 174.
Astrologia iudiciaria ex stellarum physionomia iu-
 dicat. 17.
Atocia, quæ inducant. 25. 26.
Atræ bilis morbisque. 95. atræ plāte esu auget, 107. me-
 dicamine expurgat, 110. minatur moriē, & dira. 115.
Auiplex radice tenui, tenui solo terenda, 21. flaua elu-
 bilem auget, 22. medicamine bilem, expurgat, 22. ma-
 rina, 66. icterum curat, 102. calida, 106. herbidat, tri-
 gda, & humida, 106. pedem aserit refert, & vires,
 189. radice lignosa, ad ossa, 128. auriflora, solaris. 304.
Attagena herba attritu cōcipit ignē ad istā nat. 227.
Attagenæ ceruos amant, ad quid, 26. luxuriose, ad coi-
 tum, 143. Cidoniatæ eis carent, 37. in media zona ha-
 bitant, ad quid. 34.
Auellanæ manducatæ lactescunt, lac auget, 122. syl-
 uestris lignosa. 86.
Auena mutatur in triticeum. 44. in temperata zona na-
 scitur, ad quid. 73. cauo caule, ad tracheam, 151. ad
 flatum 151. locustæ pedes refert, & vires. 170.
Aures animalium referentes plantæ. 173.
Aurifloræ plantæ, solares. 303.
Auris marina argentea, lunaris. 305.
Aurita animalia, ad aurium vitia. 136.
Aurum solem imitatur, solare est, 29. 304. incorruptibi-
 le, ad vitam longam. 205.
Austerus sapor qui. 12.
Autumno nascentes plantæ, ad eius morbos. 266.
Azuli lapis coruleus ad demoniacos. 113.

B.

Baccaris flore vini coloris; contra ebrietatem. 228.
Baccinamomi odorem refert, & vires. 92.
Baccho hedera, ferula, & picea dicantur. 12.
Balani marini ex putrefactione nascuntur, 35.
Balsamum fert iudea. 35. non peregrinatur. 35. croceo
 succo, calidum. 105. solare est. 305. sub calida zona
 nascitur. 315. ex croceo, rubro, vulnerarium. 119. in
 calidis nascitur, cal. sic, 69. in aqua lacrescit, lac eli-
 cit. 124. lignosum, ad ossa. 128.
Bdellium in calidis nascitur, calid. sic. 69. resingam gi-
 gnit, cit vrinam. 126.
Bellides cultu foliatę sunt, 18. versicolores, Mercuria-
 les sunt. 318.
Belloculus lapis oculi formam refert, ad eius vitia. 136.
Ben album soluit, nigrum restringit ahum. 96.
Beræ folia flaua, esu bilem auget, 100. aliud genus flore
 albo, pituita, 116. rubra sanguinē cōprimit, 119. vere
 nascitur ad serpētes, 264. ætate viget, ad lippitudines,
 264. vinum acetum reddit, brassica restituitur. 96.
Betonica purpureo flore, ad demoniacos. 111. saturnia,
 307. atrā bilē expurgat, 110. exit vere, ad cōstitales, 363.
Betulæ cortex maculosus, ad maculas, 117. sturoi macu-
 las refert, & vires. 96.
Biliofæ plantæ esu biliosos reddunt, 12. 95. icterum in-
 ducunt, 100. medicamine expurgant. 98.
Bipeanella saxa frangit, ad calculos. 159.
Bisorta radicibus serpētes imitatur, & vires, 23. rubra,
 vulneraria. 118.
Blehis pedibus nascuntur in calidis regionibus. 170.
Blitū radice tenui, soluti soli expolcit, 21. flos prassini
 coloris, prassinā bilem purgat. 105. nig. atrā esu gi-
 gnit, 105. rubrum, vulnerariū. 119. radice lignosa, ad
 ossa, 127. versicoloria, pfitacum refert, & vires. 164.
Borrago purpureo flore, atram bilem purgat. 110.
Bos fructibus vesicatur, adstringētis facultatis, 41. rubro
 infestatur, 104. capitatus ad capitis vitia, 134. plena
 magno

INDEX

magno ad splenis vitia. 150. tentatur struma, ad strumam. 210. podagra, ad podagras. 210.

Brassica nigro folio, bilem elu auget. 22. medicamento purgat. 22. 110. ad aciem oculorum. 111. flore croceo, isterum sanat. 102. Solaris est. 304. calida, & sicca est, 86. genus aliud albo, ad pituitam. 116. aliud vinosi coloris, ad ebrietatem. 228. marina serosa, serum purgat. 123. carnosa, carnem auget. 127. nodosa ad articulos. 141. tumido caule, ad tumores, & podagras. 214. folium supra folium gerit, ad partus facilitatem. 254. ubi sobolescit, minatur sterilitatem. 244. dissoluit lac, contra conceptum. 124. pulcha, commoda praestat. 256. inimica viti, ad ebrietatem. 26. in arenosis vivit. 62. semen satum abie in rapam. 46. 215. salis aquis, sit piabilis, & dulcis. 54. 89. vini laporem corrumpit, beta restituit. 96. vere exit, ad lepras. 263. vbi florida. 38.

Briou moschi capreoli odorem refert, & vires. 194. marinum, ad quid. 55.

Bryonia flore albo, pituitam expellit. 116. pallido, ad pallidam bilem. 106. lunaris. 305. lac sudat, ad lac. 122. vere exit, ad tussis, & lepras. 263. contra caelum erigitur, ad tempestates. 314.

Bubali validiores bobus. 87. rubro infestantur, nigra carne, atram bilem gignit. 109.

Bubo noctiuagus, ad nyctalopiam. 24. noctu sanat, loqui facit in somnis. 26. niger, contra melancholiam. 111. crispis penis, ad crispas capillos. 133. magnis oculis, ad oculorum vitia. 136. carnipora, ad quid. 43.

Buccina ex putrefactione oritur. 35.

Bucero cornu bouis, & vires refert. 169.

Buglossum nigro folio, humidum. 47. pingui solo nascitur, & in collibus. 82. cal. hum. 90. flore purpureo, atram bilem purgat. 110. bouis linguam, & vires refert. 24. 178. vere germinat, ad melancholiam. 263.

Bulbus nigro cortice, atram bilem elu auget. 109. carnosus, carnem auget. 22. 127. foecunda radice, ad foecunditatem. 25. 245. testes refert, ad Venerem. 143. tumidus est, ad tumorem. 212.

Bunion flore flauo, cit vrinam. 126.

Buphtalmion bouis oculum, & vires refert. 174. flore croceo, ad isterum. 102.

Buteo tritestiger, ad Venerem. 143.

Buxus perpetuifolia. 191. tristis aspectus. 21.

C

CACHRYAS umbellifera pauonem refert, & vires. 173. sicca est. 60. flauam cit vrinam. 176. calida est. 105.

Cepa crescit, & decrescit contra lanæ vires, ad quid. 28. 309. lachrymas mouet, eadem siccatur. 97. purpureo flore, esu atram bilem auget. 107. albiflora pituitam. 115. medicamento purgat. 116. umbellifera, ad capillos. 129. testes ostendit, ad Venerem. 142. caule cauo, ad tracheam, & fluxus. 151. sobolescit, ad foecunditatem. 246. tumida, ad tumores. 224. alba, dulcis, rubra acris. 38. rubra, cal. hum. 98.

Calamintha purpureo flore, atram bilem expurgat. 110. lac soluit, contra conceptum. 124. in silybrium, & origanom abie. 215. campestris vires. 79.

Calamus feruidis nascitur, odorata. 67. cauo caule, cit vrinam, & ad tracheam. 151. acuta est, acutè, operatur. 223.

Calcanthi oleum, rubrum, vulnerarium. 120. maorum, ad demaerandum. 206.

Calcitragra saxa fragit, ad calculos. 259.

Galeuli ex quibus dissoluuntur. 13. 41. comesti, calculos eiiciunt. 98.

Calidæ terræ plantæ figura. 67.

Caltha flauo succo, ad isterum. 103. flore refert oculum,

ad eius vitia. 134. scorpionem siliqua, & vires. 185. foetaris est, quia eum refert. 318.

Camelus fruticibus vesicatur, adstringeris facultatis est, 42. crisporum pilorum, ad crispas capillos. 133.

Camuari lapides in capite habent, ad calculos. 235. foecundi, ad foecunditatem. 247.

Campestris plantæ forma. 16.

Cancamum macrum, ad macilentiam. 24. 206.

Cancer collo caret, ad strumas. 249. vigil, ad vigiliam valet. 26. mutat corticem, ad mutationem cutis. 214. brachia, scorpion referunt, & vires. 185. tumidus, ad tumores. 225. noctu videt, ad nyctalopiam. 230. pectus refert, ad tabem. 234.

Canicula ortus, quid praestat ex similitudine. 18.

Canis noctiuagus, ad nyctalopiam. 24. loquax, ad loquacitatem. 26. iracundus, ad iracundiam. 26. morsu rabiem inducit, dente sanat, 98. dente ferit, cerebro sanatur, 99. dentatus, ad dentium vitia. 137. cito parit, ad partus facilitatem. 151. rabie, & podagra laborat, ad easdem. 200. niger, ad demoniacos. 113. niaculosus, ad maculas. 217. lienæ magno, ad lienis vitia. 150. ferino lacte efferatur. 40. in frigidis non habetur. frigid. sicc. 72. carni orus ad quid. 43.

Cannabis lac loluit, contra conceptum. 124.

Cantharides occidunt, alæ sanant. 88.

Cantharus lapides in capite habent, ad calculos. 235.

Caplura rubra, vulneraria. 119.

Capilloræ plantæ, ad alopeciam. 32. 129.

Capita animalium referentes plantæ. 167.

Capnos purpureo flore, atram bilem expurgat. 110.

Capparis in calidis locis, acris. 67. alibi, dulcis, 38. in arenosis, ad quid. 67. discolor, diuersas qualitates. 121. alba ad pituitam. 116.

Capra dumetis pascitur, adstringentis facultatis. 42. saxitragis, ad calculos. 42. temperati climatis alumna. 73. calida, humida. 90. noctiuaga, ad nyctalopiam. 24. 229. esu alarum tædia affert, cornu tollit. 98. abunde lacte, lac auget. 122. aurita, ad aurium vitia. 137. cito parit, ad partus facilitatem. 151. pinguefcit, ad impinguidum. 205. febre, & comitiali morbo laborat. 210. maculosa, ad maculas. 217. montana valentior. 78. duplici corde, ad cordis vitia. 140. foecunda, ad foecunditatem. 247. caret felle, ad fellis vitia. 249. villosa, ad villos. 134. cum Luna consentium habet. 312. menstrua, cit menstrua. 126.

Carduelis loquax, ad colon. 235.

Carduus purpureo flore, auget esu bilem atram. 107. lactuosus, ad lac. 121. papposo flore, ad capillos. 129. lac cogit, ad foecunditatem. 124. nervosus, intendit nervos, 129. mas, & tæmina, ad quid. 145. sed benedictus sponosus, ad quid. 23. 181.

Carni coloris flores Venerei sunt. 306.

Carnosa planta, carnem auget. 22. 127.

Caro quid in plantis. 127.

Cartilaginosa planta, ad cartilaginem. 129.

Carui umbellifera, sicca. 60.

Cassa rubra, nigraque sanguinem ab atra bile expurgat. 22. tracheam refert ad eius vitia. 22. rosæ odorem refert, & vires. 90. cornu capræ refert, & vires. 168. egrè peregrinatur. 37. feruidi loci incolæ. 67. calida. 69. & fistulosa. Arabia gignit. 35. solaris est. 315.

Cassutha flaua est, flaua bilem expurgat. 101. super arbores viuens refert pediculos, & vires. 193. extenuat subiectas, ad extenuandum. 212. extrahens succum, ad virtutes extrahendas. 40. 168.

Castanea peregrina arbor, 35. non concoquitur, & coctionem accelerat. 97. echinis echinos refert, & vires. 161. ad capillos. 133. nucamæis vermes refert, & eius vires. 159.

Castor testes in lumbis habet, ad Venerem. 144. noctu videt.

I N D E X

det, ad my&alopiam. 230. capitatum, ad capitis vi-
tia. 134
Catus noctu videt, ad my&alopiam, 230. cito parit, ad par-
tus facilitatem. 151, 264. fecunda, ad fecunditatem,
247. carniuora, ad quid. 43. syluestris efficacia, 87.
maculosa, ad maculas, 218. cum luna contentum ha-
bet, lunaris. 310
Caucalis umbellifera, sicca, 60. alba pituitam expurgat,
116. pedem galli refert, & vires. 190
Caudas scorpionum referentes plantæ, ad eius morsum
184. & animalium. 186
Cauli loci plantæ forma. 80
Caulis cauo plantæ ad quid. 51
Cedrelates crustoso corio, crocodilû, & vires refert 166
Cedria viscosa, ad vulnera. 123
Cedrus mas sterilis, 28, non sobolescit radicibus, 25,
244. minatur sterilitatem, 29, 238. femina fructificat,
28. squaroso cono, refert serpentes & vires, 165. lon-
gæua, ad longam vitam. 198. non generat vermes, con-
tra eos, 208. musco obducitur, ad impetiginem, 205.
manat resinam, ad saniem, 215. nascitur super saxa,
ad calculos. 259. perpetua folia, ad quid. 190
Celastrum sub septrione nascitur. 34. perpetui folia, 190
Centaurium flore rubro, sanguinem purgat, 22. cit
mensis. 125. martium est, 306. magni misti colores,
& virtutes, 29. ægiperegrinatur. 37. rubrum, vulne-
rarium. 111. minoris generis flore flavo, ad bilem, &
icterum, 102, 101. fenicibus albescit. 99
Centrum lignorum ad continendos partus valet. 254
Cephalus lapides in capite habet, ad calculos. 235
Cephiliones nervosi, ad ne. uos. 129
Cerasus denso cortice, in feri in cortice poscit, 21. pere-
grina arbor, 35. alium soluit, sicca silit, 96. atrii colo-
ris fructus hilarem faciem facit, 112. vinosi coloris,
ad ebrietatem, 218. rubra sanguinem purgat, 118. vul-
neraria. 119. breui uinit, ad vitæ breuitatem, 204. mu-
tat corticem, ad cutis mutationem, 214. resudat gum-
mi, ad gummi, 215. ad calculos valet. 215. alba, humi-
da. 212
Ceratia perpetui folia. 190
Ceratodes bouis cornu & vires refert. 169
Cerebro quæ subueniant, 25, lunaria. 122
Cerintho folio lacteis guttis maculoso, ad lac. 122
Ceruus fuscus, esu atram bilem auget, 109. medicamine
contra melancholiam. 111. effertur puiceo colore,
104. fructibus vescitur, ad triagentis facultatis est,
42. menstrua, cit menstrua, 25. ingeniosus ad inge-
nium, 25. matur ab ætate, ad coitum, 26. caret fe-
bre, ad febrem, 23. venens nascitur, ad venena, 23, 210.
magno corde, ad cordis vitia, 147. longæua, ad lon-
gam vitam, 202. mutat pilos, ad cutis mutationem, 214.
cito parit, ad partus facilitatem, 151. Lybanus mons
nascitur, 35. raro in Africa, 37. lyuestris siccior, 90,
cauda eius venenosa. 98
Cestrus piscis lapides in capite habet, ad calculos. 235
Chalcedonius lapis purpurei coloris, contra dzmone.
103. saturnius est. 307
Chalees venenata, sui remedium est. 98
Chamaedris anguloso caule, ad vulnera. 223. purpureo ru-
bro flore, Martia est. 307
**Chamaeleo, squamoso echino, ad scabiem, 24, & serpen-
tes.** 165. spinosus ad vulnera, 23, & venena, 181. folia
picarum colorem referunt, & vires, 164. viscum in ra-
dicibus habet, ad vulnera, 225. vermes refert, eos ne-
cat, 159. saxifraga ad calculos, 259. mutat colorem fo-
liorum ad soli mutationem, viperam refert, & vires,
99, & 193. maculosa, ad maculas, 216. sub feruida zo-
na nascitur, solaris. 315
**Chamaeleon glaber, ad nuditatem, 132, oculatus ad oculo-
rum vitia, 135, magno pulmone, ad eius vitia, 148,**

sanguinem in oculis habet, ad sanguinem oculo-
rum. 319
Chamaepitis flavo succo, ad icterum. 102
Chamaerites prolifica, ad prolem, 25
Chamaerites lactuosa, ad albugines. 219
Chamaeliza flavo flore, bilem purgat, 101, album genus,
pituitam, 116, serosa, purgat serum, 123. hyme auget,
ad pituitam. 266
Charadriion auis flaua, ad icterû, 102, ad glaucomata, 103
Chelidonium siliqua bouum cornua efert, & vires, 170
flore croceo, ad icterum, 102, minus is folio piugui, in
humidis, 53. colore flavo, calidum, 105, tumidis radi-
culis, ad tumores. 225
Cholerica plantæ choleram auget. 22
Chondrilla vere nascitur, ad serpentes. 264. ætate vi-
get, ad alui fluores. 264
**Chrysanthemum flore aureo, ad icterum, 102, solem re-
fert, solare.** 28
**Chrysome flauis coloris, calida, 105, villosa ad elly-
chnia, & fixum.** 242
Chrysozonos aureo flore, solaris. 304
Chrysolachanum flavo flore, ad flauos capillos. 131
Chrysolitus lapis aureus, solaris. 304
Chrysomela aureo colore, solaris. 304
Cicada loquax, ad colon. 235
**Cicet sphaerulum patitur, ad sphaerulum, 24, 308. nõ ge-
nerat vermes, contra eos 24, 208. flauus ad icterum,**
102. calidus, 105. purpureo flore atram bilem expur-
gat. 110. eutem hilarem facit. 112. manducatum la-
tescit, lac auget. 123. rutum, cit mensura. 25. testes
ostendit, ad Venerem. 141. flore papillones refert, ad
fecunditatem. 165. arietinum caput arietis refert, &
vires. 167. columbinum, columbæ caput refert, & vi-
res. 167. scabies inhaeret radicibus, ad scabiem. 205. e-
sengebibus tribulus gignitur, 34. tumidum, ad tumo-
res. 225
Cicercula flaua, ad icterum. 102. purpureo flore, ad
atram bilem. 116
Cichorium ætate floret ad canis morsus. 265. semper
ad omnes. 267
Ciconia carniuora, ad quid. 43
**Cicuta horribilis aspectu, necat. 25, 257. frigidi loci in-
cola, necat. 71. pallido flore, necat. 107. sub frigida
zona nascitur, lunaris.** 315
**Cinara veritate sit spinosa. 75. ætate nascitur, ad Vene-
rem.** 263
Cinnamomum Arabia gignit. 35. non peregrinatur. 35.
calidis locis nascitur, calidum est, sic. 67. 69. cauo cau-
le, cit vrinam. 151. sub feruida zona. solare. 315
Circus auis claudicat, ad podagras. 218
**Cistus flore rubro, sanguinem supprimit. 22. vulneraris
est. 119. glutinosa, glutinat vulnera. 224. flammei co-
loris flos, ad inflam.** 226
**Citrus lignosa, in lignum inseri poscit. 21. fructu core
fert, ad eius vitia. 22. 146. pinguis, ad impingendum,
205. superfoetando leporem refert, & vires. 24. 193.
Media gignit. 35. cortice fauo, flauam bilem expur-
gat. 101. & icterum. 102. non generat vermes, contra
vermes. 208
Clamora animalia, ad vocem. 226
Clematis ætate nascitur, ad alui fluores. 264
Cleodemus ex terra, & aqua plantas nasci dixit. 34
Climani aqua candida armenta facit. 99
Clymeum, anguloso caule, ad vulnera. 222
Cnicum lactuosum, lac cogit. 123. contra venenum. 125
Cœliacus morbus abit in liencetiam, & diarrheam. 215
Colium contra sorgentes plantæ, ad tempestates. 315
Cœruleus color niger est. 109. saturnius. 307
Cochlea ex putredine, ad vitæ breuitatem. 204
Coitum**

I N D E X

- Coitum quæ roborent. 25.
 Colchicum canis testiculos, & vires refert. 183.
 Coli effigiem ostendit quercus excreſcentia ad Venere-
 nem. 250
 Collum plantæ forma. 16. 82.
 Collum animalium referentes plantæ. 182.
 Collo, quæ profunt. 43.
 Colocasia Ægyptus gignit. 35
 Colocythis flore flauo, flauam bilem expurgat, 101.
 calida, ſicc. 105.
 Color niſtus, niſtos humores trahit, 22. 120. varius
 Mercurialis. 308. ruſſus maris plantæ, 53. in diuerſis
 plantæ partibus, varius, 95. non ſimplex, 95. cognitu
 difficilis, quia non ſtabilis, 96. mutatur alimenti mu-
 tatione. 99.
 Columba amphibium animal aquæ & terræ, 63. tempe-
 rari dimatis, 73. ſanguinem circa oculos habet, ad
 oculorum ſanguin. 219. criſtata, ad tubercula, 226.
 excecatis oculis, renaſcuntur, ad oculorum cicatri-
 ces, 233. multis ſeminis, auget ſemen, 243. ſelle ca-
 ret. ad fellis vitia, 249. laxo inteſtino, ad colon, 250.
 digerit lapides, ad calculos. 259.
 Colutea veſicas refert, ad veſicæ vitia. 154.
 Coma in arboribus, quæ. 124.
 Comeræ ex ſimilitudine quid portendant. 17.
 Conceptum animalium referentes plantæ. 192.
 Conchæ ex putredine naſcuntur, 35. Peluſina, optimæ.
 55. peſtem referunt, ad Venere-
 nem. 143.
 Coniza aquatica folio amplo, 47. criſtata 48 flauo flore,
 flauâ bilem purgat, 102. calida, 105. crines flauos ſa-
 cit, 126. ſolaris eſt, 304. vere naſcitur, ad comitia-
 les, 263. à ſerpentes 264. viget ætate, ad pulices, 263.
 Conſolida maior glutinoſa, vulneraria, 24. regalis galli
 calcar, & vires refert. 190.
 Conſopientia, ex quibus qualiſtatibus. 13.
 Conuallium plantæ forma. 16.
 Cor quibus ſubueniatur, 25. quæ cor referunt, 12. 146.
 ſolaria 29. magni cordis animalia. 147.
 Coracinus piſcis ſquamoſus, ad ſerpentes, 165. lapides
 in capite habet, ad calculos, 235. ſine pupillis, ad
 viſum. 218.
 Corallium rubrum, martium eſt, 306. 314. cohibet ſan-
 guinem. 120.
 Cori flaua, calida, & ſicca. 105.
 Coriannus oſſola, ad oſſa, 128. odore refert cimices ad
 cimices. 208.
 Cornix nigra, nigros capillos facit, 132. longæua ad
 vitæ longitudinem, 24. 201. morbo comitiali labo-
 rat, ad eum, 168.
 Cornua animalium referentes plantæ. 168.
 Cornu patui fructu, ſiccis gaudet, 21. mas & ſemina, 27.
 vinoſi coloris, tollit ebrietatem, 218. ſterilis ad ſteri-
 litatem, 145. bacca nubæ valeraria. 119.
 Corona arborea in ſomnis quid ex ſimilitudine. 20.
 Coroneolus lapis ruber martius eſt. 306. ad ſanguinē,
 120. altera ſpecies carnei coloris, venerea. 307.
 Coronopus cornu cerui, et vires refert, 170. & pedē. 189
 Coruus niger, ad melancholiam, 111. ad ligatos, 124.
 duro roſtro, ad dentes, 133. longæuus, ad vitæ longi-
 tudinem, 24. carniæorus ad quid. 43.
 Corydalis capuos criſtam alandæ affert, & vires, 173.
 radice cauſa icterici cauitatem refert, ad id, 148. altera
 ſua, cit vrinam. 126.
 Corylus abundat ſemine, ad Venere-
 nem, 241. nucamentis
 vermes refert ad eos. 159.
 Coſtus flaua, calida, 105. cit vrinam, 126. vmbellifera
 pauonis criſtam, & vires refert, 147. criſpo folio ad
 criſpos capillos. 166.
 Cotyledon maris formâ refert, ad mares generandos, 144.
 folio rotundo humidâ, 47. fructu flauo cit vrinam 126.
 Corona flauo colore, ciunt vrinâ, 126. caput referunt,
 & cor. 147. ad eius vitia, 133. pulchra, ad pulchros fi-
 lios, 255. ſolaria ſunt ex aureo colore, 304. pte-
 grina. 35.
 Coturnix veneno paſcitur, ad venena, 41. teſtes in lum-
 bis habet, ad coitum. 243. multi ſeminis, auget ſe-
 men, 243. vento concepit, ad conceptus 253. cum
 Luna conſenſum habet, ad eius morbos. 312.
 Crategon e radice ſoboleſcit, ad ſecunditatem, 25. ſe-
 minæ abundat ad Venere-
 nem. 241.
 Circa cupreſſum gignit. 34.
 Crithamus in marinis ſaxis naſcitur, 65. atri coloris, hi-
 larem cutem reddit, 112. flore flauo, calida, 105. cit
 vrinam. 126.
 Criſpa, & nodosa montana planta, 75. ad criſpos ca-
 pillos. 132.
 Criſta animalium referentes plantæ. 171.
 Crocodilus ſuos morſus sanat, 25. ruber, vulnerarius,
 129. cruſtoſo corio, ad venena, 166. & ſquama, 224.
 hebet oculo, ad eius vitia, 211. extra aquam, acuti
 viſus, 232. excecatis oculis, renaſcuntur, ad cicatrices
 oculorum, 233. maculoſus, ad maculas, 218. teſtes in
 lumbis, ad Venere-
 nem, 143. hyeme laret, ad quid. 192.
 Crocum flauo flore, elu bilem auget, 141. medicamine
 bilem purgat, 100. ad inflammationes, 226. vinoſo,
 ad ebrietatem, 228. cit vrinam, 125. crocomagma
 ad glaucomata, 228. louium eſt, 304. 305. calidū, 105.
 ſylueſter in phlegmatis moribus ſtannū aureo colo-
 re tingit, 35. flauos capillos tingit, 129. pulcher flos
 ad pulchros filios. 25. 255. Coriceus mōs gignit, 125.
 radice teſticulos refert, ad coitum. 142.
 Cruciatæ perforatas radices habet, ad vulnera. 24. 221.
 Cucioſa Perſia gignit. 35.
 Cucumis flauoſcit, elu bilem flauam gignit, 22. & flo-
 re bilem flauam expurgat, 22. cit vrinam, 126. ſolaris
 eſt, 304. flore plerumque inſecundo, 81. caule cauo
 ad tracheam, 151. fructus ſaliuoſus, ad ſaliuam, 127.
 ſemen lacte maceratu dulcem fructum gignit, 40. ne-
 ſcitur ætate, ad refrigerandum hominem, 264. ſyl-
 ueſtris caudam ſcorpionis, & vires refert, 185. æta-
 te naſcitur ad bilem, 264. & ad pulices, 265. autumno
 viget ad hydropim. 266.
 Cucurbita ingentem fructum producit, aquoſum ſo-
 lum poſcit, 21. flore plerumque inſecundo, 81. al-
 biſflora pituitam gignit, 115. humida eſt, 112. caule
 nodoſo, ad articulos, 141. breui putreſcit, ad vitæ
 breuitatem. 104. lactuoſa, ſerum purgat, 127. caput
 refert, ad eius vitia, 133. ætate prodit, ad refrige-
 randum. 265.
 Cuminum cornu cerui refert, & vires, 23. ſemine abun-
 dat, ad ſecunditatem, 242. vmbelliferum, ſiccū, 60.
 non generat vermes, ad vermes, 208. ſylueſtre flore
 flauo, flauam bilem purgat, 101. ad icterum, 102. 152.
 calidum, 105. genus, caput cornu refert, & vires,
 169. genus ſcorpionis caudam ſliqua refert, &
 vires. 45.
 Cuniculi non ſunt in Ebuſo. 37.
 Cupreſſus obruncata, non regerminat, non poſcit in-
 fert, 21. aſpectus triſtis, 21 mas ſterilis, 28. 238. non
 ſoboleſcit, minatur ſterilitatem, 214. Creta gignit,
 35. amphibia calidi, & frigidi, cœli, 73. lignoſo cono,
 ſylueſtris, 86. longæua arbor, ad longam vitam, 198.
 non generat vermes, contra vermes, 208. ſquaroſo
 cono, & folio ad ſquamas, 219. ligno flauo cit vri-
 nam, 126. folio nigro ad nigros capillos, 132. aſpe-
 ctu deſormis, ad atocia, 257. papertioſa, ad
 quid, 267.
 Curcuma flauo ſucco, ad icterum. 192.
 Cyaneus flos frigidus & ſiccus, 115. ſquaroſo calice, 21.
 ſquamæ, 165.
 Cibela.

I N D E X

Cybelæ pinus dicata . 12
 Cyclaminus vini colorem refert, inebriat. 24. maculoso folio lunaris. 317. maculas delet. 28. faciet 164. 264 oculorum 218. folio lienum refert, ad eius vitia 148. radice alba, purgat pituitam . 115 flore rubro, cic menftrua. 125. coloffino carneo. Venerea. 306. radice refert refudinem, & vires. 162. tumida ad tumores. 225. fivè caule, minatur fertilitatem. 238. autumno nascitur, ad lienes. 266. hyeme ostendit flores ad pituitam. 266
 Cymbalaria rubra, vulneraria est. 118. pedes galli refert & vires. 100
 Cynantrophia quæ. 112
 Cynocephalon canis caput, & vires refert. 23. cum Luna confectum, habet. 310
 Cynocronon fcorpionis caudam, & vires refert. 23
 Cynoglosson canis linguam, & vires refert 24.
 Cynopis, oculum canis refert & vires. 23. 174
 Cynorchis flore muscam refert. 23. papiliones. 23. 161. canis testes, ad generationem. 24. 183. mas marem refert, ad eius generationem. 144
 Cynopteros noctu lucet, lunaris . 310
 Cypripedium cydades infula ferunt. 35. nascitur in calidis, calida . 67. nardi odorem refert, & vires. 90. glabro caule, ad glabritiem. 135. globulis radicum nodis fcorpionis, & vires refert. 158. lapillos ostendit ad calculos . 234
 Cyprinus piscis ex putredine . 35
 Cychinus ruber, vulnerarius . 111
 Cytisus lactescit, ad lac. 122. flore flavo, cic vrinâ. 126. filiqua coram capræ refert, & vires . 168
 D.
 Damoniaci qui 12. quæ expellant. 113. 114
 Damascena prunus peregrina. 36
 Daphnoides albo flore. 22. pituitam purgat. 116. vir. 86. 78. hyeme viget ad pituitam .
 Dauci vberi semine, ad conceptum. 242. agrestis vires. 86. umbella pavonæ, refert, & vires 273. æstate viget, ad Venerem. 265. succum. 60
 Deformes plantæ necant. 257
 Deleterig facultatis insipida. 13
 Deltiosus dentatum animal, ad dentes. 113
 Dens leonis lactuosa herba, ad lac . 175
 Densata plantæ. 29. & animalia, ad dentes. 137
 Dentaria dentium formam retinet, ad dentes. 137
 Deus per similitudinem rerum vires ostendit. 17
 Dictamnium albiflora. lunaris. 18. 305. sine semine, fertilitatem minatur. 238. semen ubi ferat. 240. pulegii odorem, & formam refert. 90. 92. odorem salutaris, & filymbrii. 92. folio leporis aures refert, & vires. 23. 173. purpureo flore, ad melancholicos. 110. saturnia. 307. vermes refert, ad vermes. 159. Creta gignit. 35. 3 pseudo dictamo cultu differt. 38. acuti saporis. 59. eius vires. 60. æstate viget ad Venerem. 265
 Digitate plantæ, ad digitos . 139
 Digiti cinini digitos referunt, ad eos. 139
 Diogenes ex terra & aqua omnia gigni dixit . 144
 Dionysius lapis vini odorem, refert cõtra ebrietatē. 29
 Dioscorides errat. 144. quibus signis qualitates docuerit. 12
 Dipfacus spinosus spinas extrahit. 222. alofa, ad alarum tædia . 139
 Diti sacra cupressus . 12
 Dorcades suis locis non discedunt. 37. fœcundæ, ad fœcunditatem. 247. vires . 28. 69
 Doronicus fcorpionem, & vires refert. 158.
 Draco marinus impositus ad suos morsus valet. 25. 97 terrestris ad fortitudinem valet . 26
 Dracunculus formam serpentis refert, & vires. 22. 159. os refert. 23. 76. fructus in involucro, ad fœcundas. 151.

maculis caulis accipitrem, & vires refert. 164. maculas delet. 116. 318. semine monocerotis cornu, & vires. 170. lactuosus ad albugines oculorum, . 219. tumore radice, ad tumores. 224. 225. vere nascitur, ad serpentes. 21. 263. ad tussim, 263. æstate viget, ad aurium tumores 264. folio lunaro, lunaris 313. altera species eadem refert, ad idem 163. minor testiculos refert, ad Venerem. 142
 Druidæ qui 250. quercu, & visco nil sacratius dicunt. 2
 Dryades quæ. 250
 Drynos serpens sub quercus radicibus vivit, iisdem tollitur eius noxa . 262
 Dryopteris glabro caule, ad glabritiem 135. super plantas vincens, pediculos refert & vires 193. semen ubi ferat 239. aliquibus partibus deficit, quibus obstat. 248
 Dulcis sapor qui. 12
 E.
 E Benus non peregrinatur 35. nigra ad cutis nigritiem. 218
 Ebrietati quæ profuit . 26. 29
 Ebulus flore candido circumluteo, bilem, & pituitam purgat 121. nodosus ad auiculos 141. æstate nascitur, ad bilem. 264
 Ebur Indra mittit . 35
 Echium femine serpentis caput, refert, & vires 23. 29. 167. linguam hircinam folio refert, & vires 178. vere nascitur, ad serpentes. 264
 Eclipsis similitudine quid significet . 17
 Eferi aspectus animal Septentrionis . 71
 Elaphobolcon umbelliferum, sicum 60. pavonem refert, & vires 173. oculum cerui, & vires 174. vere nascitur, ad serpentes. 264
 Eleoselinum in aquis effectum . 48
 Elephas fruticibus vescitur, astringentis fœultatis 42. ad quid 63. ingeniosus ingenio prodest 15. 171. cerastem horret, ad quid. 26. splendido colore effertur 105. fuscus contra atram bilem 111. capitatum ad capitis vitia 134. dentatus ad dentium 138 cordatus, ad cordis. 147. magno iecore, ad iecoris 148. caret felle, ad fellis vitia 249. longævus ad vitam longam 202. ebriosus inebriat 226. quibus conferat. 16. 29. sylvestris calidior 87. alui fluore tentatur, ad id. 210
 Elleborus niger in Oera monte 37. albus pituitum purgat 22. infuloso caule, ad fistulas . 221
 Emollientia ex quibus. 13
 Empedocles calida in frigidis locis nasci dixit . 50
 Empetram salis gustus 66. flore flavo, bilem purgat, 207. sine semine minatur fertilitatem . 238
 Ephemerum tumet, ad tumores . 224
 Epithymum extenuat subiectas plantas, extenuat 222. flore purpureo, atram bilem purgat 22. capillosi, ad capillos 100. æstate nascitur, ad morsus canis 265. autumno viget, ad atram bilem. 266
 Equæ menstruosa, cit menstruum 125. cito parit, ad parus facilitatem 153. vento concipit, ad conceptionem . 252
 Equapium myrrhæ odorem refert, & vires . 92
 Equi quid augerentur ex similitudine 20. odiosus lupos, ad quid 26. vescitur fruticibus, astringentis facultatis 51. magno iecore, ad vitia eius 148. luxuriosus, ad venerem 243. caret felle, ad eius vitia 149. calcibus ferit, sanguine sanat 99. laborat vesica, illo asthma, cardia, & rabie, ad easdem 212
 Equisetum caudam equi refert, & vires 24. 187. rubescit, vulnerarium est 111. nervosum, ad nervos 128. cauo, caule, ad tracheam 155. & ad tussim . 151
 Erice squamola planta, squamas serpentum, & vires refert. 165
 Erigeron spinosa planta. 168
 Erivo

INDEX

Erinus ramidis radicibus, ad tumores .	215	Filicula super alias plantas vivit, refert pediculos, & vires 193. e subiectis plantis vires extrahit 40. semina vbi habeant .	240
Eriphia herba scarabei hęc sonantę, ad vocis sonũ .	279	Filios pulchros generare quę faciant .	25
Erythrodanum flava radice, ad flauos capillos .	131	Filipendula umbellifera, sicca .	60
Eruca siluestris flauo flore, icterum curat 10. cit vrinã, 126. calida est 105. filiqua scorpionis caudam refert, 185. & monocerotis cornu, & vires 171. secundo femine, ad Venerem 242. non generat vermes, contra vermes 285. angustifolia 288. vrbana rotundifolia, 59		Filix mas, & femina 238. radicibus longis, & laris, tenas refert, & vires 159. radice crocea, bilem purgat, 101. assimilatur driopteri, & filiculae, & viribus eorum .	95
Eruce animalis combusta nidor, reliquas fugat 98. abt in papilionem .	45	Fissionem sustinentes plantę ad vulnera .	212
Eruum nigrum, ad claritatem visus .	112	Fistulosa plantę, ad fistulas .	228
Eryngium spinis ferit, ipsa sanat 97. pubem refert, ad Venerem 143. anseris peves refert, & vires 187. spinosa, acutę operatur 123. tumida radice, ad strumas, 225. vni coloris flore, ad ebrietates 228. spinosa, ad serpenti icterus 23. nascitur vere, ad serpentes, 264		Flauę plantę, ad flauos capillos .	152
Erysimum flauum icterum purgat 102. fecundo femine, ad fecunditatem .	242	Flos in plantis, menstruum in mulieribus 11. 237. respondit oculo in homine 29. hilaris, apicari gaudet, 21. Naturę linguę, & sedes 29. tristis in vmbrosis 210. flammeus ad inflammationes 126. ater ad claram oculorum aciem 111. & visus 111. albus palustris, pituitam 51. pallidus, pallidam bilem 106. croceus bilem, calidus 65. albus croceus, pituitam, & bilem trahit 121. sepius proueniens, ad eos morbos sepius proueniens 267. papilionem refert ad fecunditatem, 23. infecundus qui .	80
Esculus carnosus glandes affert, ad carnes .	127	Fluuiatilis plantę forma, & vires .	52
Euboea meliora fert, quàm Theletrium .	71	Fecunditati quę profint .	25
Eufragia crispis foliis struthionis pennas refert, & vires 166. ætate nascitur, ad lippitudines, 264		Fœminea plantę figura 27. in seipsam concipit 27. ad conceptus valedet 27. natura imbecillis 26. mulierum medicamentum accommodat .	25
Euonomos fructu flauo, ad flauos capillos .	131	Fœniculifolia planta in aniano lactu, ad quę .	98
Euphorbium foliis cerui cornu imitatur. 23. neruosũ, ad neruos 128. umbelliferum pauonem refert, & vires 173. tenuifolium, tenue, in operando .	222	Fœniculum folio cerui cornu refert, & vires 23. umbelliferum, siccum 60. pauonis cristam, & vires refert, 173. vermes non generat, ad vermes 208. vere nascitur, ad serpentes 264. yluestris vires 61. croceo colore, calidum .	105
Euripides omnia ex terra generari dixit .	35	Fœnum græcum flauum, calidum 105. bouis cornu, & vires refert 169. ætate nascitur ad lippitudines. 264	
Excresecntia arborum, ad excresecntias corporis .	24	Formicarum combustarum nidot alias expellit .	98
Ex insomniis curandi similitudines sumuntur, 20		Fraga rubra, vulneraria .	119
Extenuantes herbę, ad extenuandum .	211	Fragula coraice flauo 101. flore albo, bilem, & pituitam exigit .	111
F		Fraxinus semine macilento, ad macilentiam 24. 206. dictamo similis 97. vere nascitur ad serpentes 25. 263. ætate fert semen, ad coitum 265. montana, & planicię .	76
Faba nigro flore, esu atram bilem purgat 107, terribilia somnia mouet 226, carnosio fructu carnem auget 127, caput coli ostendit, ad Venerem 141. caule cano ad flatus 151, anguloso, ad vulnera 222, flore papilionem ostendit, ad fecunditatem 161, maculoso, ad maculas 226, lunaris 309, vermiculos paritur, ad vermes 207. Ægyptia magno arbore effert virtutis, 258, ad quę .	51	Fronde plantarum capilli sunt 11. syluestres frondosiores 84. duriores 85. angustę 59. crispę, calidę .	67
Fagus sicut dicitur 12, in Troia nascitur 35, multi sominis, ad fecunditatem 242, mutat corticem, ad cutis mutationem 213, pinguis fructus, ad impinguationem, 209		Fructus plantarum partus 11. mutantur ex alimento, 38. infusione 38. inuolucris obducti secundas referunt, ad eas .	151
Ferulacea omnia ceruinum cornu imitatur 23, 170, umbellifera sicca 60, pauonę refert, & vires 173. icteru liuorem inducit, succus tollit 97, flaua, calida 105, neruosa ad neruos 129, acutifolia, acutę operatur, 223, sudat, ad sudores 126, vere nascitur, ad serpentes 264, ætate fer corculum, ad Venerem, 265		Fruges carnosę sunt, & carnem auget .	17
Ficus radice cuneata in macerijis feri poscit 21, in somnis ex similitudine quid indicat 19, vrbana calidior 86, fructu pingui, impingat 24, facit arborea fecundas appensa, ad fecunditatem 15, 254, fructu flauo, bilem auget 100, lactuosa lac auget 124, & sperma 123, ferola, purgat serum 123, carnosę, carnem auget 127, secur forma ostendit, ad iccoris vitia 141, tumida, ad tumores 224, fert cenchrũ 252, & animalia venarum, ad fecunditatem 352. lactuosa contra venenum 123. folio nigro, ad nigros capillos 132. quinque partito, ad digitorum vitia 140. cornicis pedem refert, & vires 183. sphacelum patitur, ad quid 207. glabrationem, ad quid 209. scabiem ad quid 209. scifionem caudicis, ad quid 212. vermes, ad quid 207. sobolescit e radice ad fecunditatem 241. ferax ad idem 242. temperatę zonę 73. atritu ignem concipit, ad inflammationes 226. aquoso fructu, ætate nascens 265. Syluestris mas, vrbana hyeme asseruatur, ad rusum 266. femina 27. prouenit germinatione 84.		G	
Ægyptia arbor magna, sed effert virtutis .	258	Agates niger lapis, ad atram bilem 111. ad demoniacos .	113
		Galeactites lapis, lac auget .	122
		Galanga neruoso folio, ad neruos .	129
		Galaxia albos natos facit in genitura .	18
		Galbanum neruoso folio, ad neruos 128. folio cerui cornu refert, & vires 23, acutifolium, acutę operatur 32. umbellifera	

INDEX

Umbella panonis cristam, & vires referre. 173
 Galega vere nascitur, ad comitiales. 263
 Galeus quibus signis qualitates venetur. 12
 Galeopsis nigro folio ad atram bilem. 111. muskajæ ocu-
 lum refert & vires. 174
 Galeus piscis dentatus, ad dentes 130. acuti visus, ad
 aciem oculorum. 232
 Galgulus auis flava, ad icterum. 101
 Galio lactuosus, ad cõceptũ 124. vberi semine ad idẽ. 242
 Galla nigra, ad nigros capillos. 132
 Gallina pinguis, ad impingrandum 206. facile concipi-
 pit, ad conceptum. 253. temperatę zone animal. 73.
 flava icterum curat 103. cerebrum humidum habet,
 lunaris 312. versicolor, multiplicis qualitatis 121. pul-
 li lacte alti optimi. 48
 Gallus rostro & calcareibus attingentis facultatis 87. fla-
 uum, ad bilẽ 100. glaucus, ad glaucomam 219. cõstis in
 lumbis habet, ad conceptum 143. luxuriosus ad idem
 143. animal masculum, ad mares 145. solem salutat,
 solare 312. concoquit lapides, ad calculos 259. sono-
 rus, ad vocem claram 26. clamor, ad vocem 279.
 fortis, ad fortitudinẽ 26. fecundus, ad fecunditatẽ 243.
 ingeniosus, ad ingeniu 272. vigil, ad vigilantia, 274
 Garryophylli neglecti albecit 85. 99. 120. garyophyl-
 lorum odorem & vires referunt 96. serpentũ linguas
 ostendunt, & vires 178. carni coloris, Venerei sunt
 306. garyophyllata louis est 305. sub torrida zona
 nascuntur, solaris. 315
 Generationis ista demonstrantes plantę, ad coitũ. 142
 Genista flava bilem purgat 105. calida 105. vrinã 126.
 cor aua caprę refert, & vires 169. saxifraga, ad calcu-
 los. 258
 Genitalia plantę quę. 11
 Gentiana radix crocea cit vrinã 126. caule cõno, advri-
 nã 121. ad fistulas 221. vere nascit, ad impetigines. 263
 Geranium gruis caput refert 167. & monocerotis cornu
 & vires 170. muschi caproli odorem & vires. 25
 Geranopodium gruis pedem refert, & vires 190. saxifra-
 ga, ad calculos. 259
 Ginger acutifolium, acutum in operando. 273
 Gingidium umbelliferum, siccum. 60
 Glabre plantę, ad glabritiem valent. 132
 Gladiolus nervosus, ad nervos 129. anguloso caule, ad
 vulnera 222. tumida radice, ad tumores 224. æstate
 nascitur, ad coitum. 265
 Glans glãdem pestis ostendit, ad eandem 124. coli glã-
 dem ostendit, ad coitum. 141. hyeme nascitur, ad ex-
 calefaciendam hominem. 166
 Glaucæ animalia, ad glaucomata. 219
 Glux lactuosa, ad lac. 122
 Glires hyeme latent 191. quibus locis sint. 37
 Glutinum ostendentes plantę, ad vulnera 223. & ani-
 malia. 224
 Glycirrhiza glutinosa, ad vulnera 223. temperatę zone
 planta. 73
 Gobius piscis squamosus, ad serpentes 165. saxatilis spi-
 nosus 76. ad quid. 56
 Gradus primus, secundus, & alij, qui. 13
 Gramen digitatum, ad digitorum vitia 146. longo quo
 vivit, ad vitã longã 200. caninum radiceibus globulos
 ostendit, ad calculos 234. humidum & frigidum. 117
 Grus nigra, contra melancholiam 118. carniora, ad
 quid 43. auritum animal, ad auditũ 137. ingentosum,
 ad ingenium 273. clamor, ad clamorem. 279
 Guaiaci occidentalis India fert 35. sudat gũmi, ad idẽ. 215
 Gũmi sudat plãgę, ad gũmi 215. & vrinã 126. clami gluci-
 nosum, ad vulnera 215. 223. quibus proficit. 14

H.

Hæmatites lapis ruber, vulnerarius 306
 Halimus in arenois q̃a. salis 65

Haliphleus mas 1 27
 Hamadryades quę. 250
 Harundo mas, & femina 27. ipsa ferit, ipsa sanat 97. flos
 papposus, ad alopeciam 129. nodosa, ad articulos 140.
 cauo caule, cit vrinã 151. ablatat semine 244. pullular
 ab radice, ad conceptus 246. odorata in Arabia. 37
 Haruspicia ars, divinat ex similitudine. 10
 Hæcubę somnium ex similitudine indicatum. 18
 Hædera frigidis locis nascitur, 72. fructu rubro, cit men-
 strua 125. nodosa, ad articulos 141. folio hienẽ osten-
 dit, ad licnis vitia 150. radiculis polipodium refert, &
 vires 161. pedibus scolopediã 190. perpetuifolia 191.
 super alias plantas nascitur 190. vinosi coloris co-ym-
 bo, contra ebrietatem 218. flammei coloris ad
 inflammationes 226. atritu igne cõcipit, ad idẽ 276.
 saxa frangit, ad calculos 259. æstate & semper vige-
 ad aurium dolores 264. sine semine, ad sterilitatẽ 238.
 ægre peregrinatur 37. nigra, ad nigros capillos 312. ter-
 restris, crispifolia 67. aliquibus partibus deficit, ad
 quid 143. perpetuifolia, ad quid. 268
 Hædilaron siliqua cornu caprę refert, & vires. 169
 Helenium pulcher flos, ad pulchros filios 23. 255. flore
 oculum refert, ad eius vitia 135. vinosi coloris, con-
 tra ebrietatem 226. solem refert, solaris. 312
 Heliochryson pulcher flos, ad pulchros filios 255. so-
 lem refert, solaris 303. 312. flavus cit vrinã 126.
 vmbelliferum, panonis cristã, & vires refert 273. vere
 nascitur, ad comitiales. 265
 Heliotropion, heliotropon, heliantos, ad solem ver-
 titur, solare 28. 308. 312. flore albo pituitam purgat
 216. leorpionis caudam effingit, & vires 24. 185. flo-
 re verrucas refert, ad verrucas 226. æstate vige, ad
 flauam bilem 264. & ad aurium dolores 264. vere
 nascitur, ad serpentes. 264
 Heliotropius lapis sanguineis guttis resp'us silit sangui-
 nẽ 120. ostendit solem eclipticum. solaris est. 309 145
 Helxine lato folio, humida 88. saxifraga, ad calculum,
 259. æstate vige, ad aurium dolores. 264
 Hemerocallis pallido flore, pallidam bilẽ trahit 106.
 radice tumida, ad tumores 224. medię terrę alumina,
 61. vertitur, ad solem, solaris. 309
 Hemionitis, sine semine, sterilitatem minatur 25. 238
 Hemorrhoidibus medeat, tubercula radicum. 24. 42
 Hercules populus dicatur. 12
 Heriaceus somniculosus, ad somnium 26. 274 pugnat
 cum serpente, ad eius matus 26. frugibus vescitur,
 attingentis facultatis 42. pilosus, ad pilos 129. hyc-
 me sine cibo vivit 198. particularibus locis vivit. 37
 Hermes ex superioribus inferiora dependere ait. 303
 Hermodactylus digitos radicibus refert, ad eius vi-
 tia. 22 139
 Hermopoa quę herba. 145
 Hephæstites lapis ruber, Martius. 306
 Hæsiodus, & Muscus. 270
 Hibiscum glutinosum, ad vulnera. 22
 Hieracium lactuosum, purgat serum 123. flore oculum
 refert, ad eius vitia 134. flore flauo, cit vrinã 151.
 caule cauo, ad tracheam. 151
 Hypericum resinæ odorem refert, & vires 90. flauo flo-
 re, calidum 102. 105. cit vrinã 125. tritum sangui-
 neum succum manar, ad sanguinem 99. 119. & ad
 menstrua 125. perforato folio, ad vulnera 221. semi-
 ne atro, fugat dæmones 114. & ad nigros capillos
 132. flos capillos refert, ad capillos 129. glutino-
 sũ, ad vulnera 224. æstate nascitur, ad tertianas 264. au-
 reo flore Solem refert. 304
 Hippocampus aquosus, inducit hydrophiliam 50. pilo-
 sus, ad pilos. 130
 Hippocistis ruber ad sanguinem 129. nascens sub
 plantas pediculum refert, & vires 193. extrahit sub

B. stantias,

INDEX

stantias 261. eius vis. 158
Hippocrates quibus signis qualitates iudicavit 11. *sonnia* interpretatus est. 19
Hippoglosson frondem super frondem gerit, ad partus facilitatem 253. & acuta ad puncturas. 234
Hippolapaton folia ampla, in aquis. 48
Hippomarantiron flauo flore ad icterum. 102
Hipodaphes serosa, putgat serum. 123
Hippoporamus pilos ad cœlū furrigit, cœtra fulgura. 314
Hipposeelinon folia ampla in aquis. 48
Hircus cornu ferit, eodem sanat 99. scœtent alæ, ad alarum scœtorem 139. scœcundus, ad scœcunditatem, 243. 220. caro epilepsiam inducit, ipsa sanat. 98
Hirculus herba hirci odorem, & vires refert. 25
Hirudo nigra, ad nigros capillos. 132
Hirundo, cœfessis oculis, vilum recuperat, ad cicatrices oculorum 24. 232. maculosa, ad maculas 229. tubens circa oculos, ad oculorum sanguinem 219. loquax, valer colo 235. nigra, bilem purgat 109. & melancholiam 120. noctu videt, ad nyctalopiam 230. pedibus carere videtur, ad podagras 249. initio alba 109 hmidum cerebrum habet, lunaris 312. acuti visus, ad aciem oculorum. 232
Histrix sine cibo hyme viuit, ad quid. 198
Hedus pinguescit valde, ad impinguandum. 24. 205
Holcus arithis ferit, ipsa sanat. 97
Holostium serpentem refert, & vires, 159
Ho animaliu oïum morbos patitur 22. plâtaiuersa. 11
Hordeum ex Melo optimum 55. cauo caule, ad flatus, ad tussim, ad vrinam 158. abijcit corticem, ad cutis mutationem 213. abit in auenam, typham, & zeam, ad quid 225. syluestre in vrbaniū 44. 215. hordeolum in oculis refert, & sanat. 225
Horminum galli cristam, & vires refert. 172
Humidæ plantæ figura. 10. 14.
Humor plantæ sanguis est. 95
Hygea noctu videt, ad nyctalopiam 229. dentata, ad dentes 137. maculosa, ad maculas. 215
Hyacinthus glabro caule, ad glabritiem. 132
Hyacinthus lapis flauo colore Solem refert, & vires 29. contra melancholiam.
Hydropi, quæ medeantur. 41
Hydropiper rubrum vulnerarium. 119
Hyphtalmion, suillos nculos, & vires refert. 23
Hyoſcyamos pallido flore, deleterieg facultatis 107. atro auget atram bilem 22. 107. vere nascitur, ad tussim, 265. æstate viget, ad aurium dolorem 264. cauis locis nascitur. 195
Hyofiris suillum rostrum refert & vires. 176
Hyper pinguis, ad impinguandum. 205
Hysopus parua herba, multæ virtutis 158. nascitur in saxis, ad calculos 289. purpureo flore Saturau refert, & vires. 307

I.

Iasme albo flore, purgat pituitâ 116. atc fit foliosa 58
Iasone lac sudat, ad lac 122. auget sperma. 123
Iaspis viridis, frigidus 106. purpureus Saturnum refert. contra demones 113. varius Mercurium refert. 308
Iberis nasturtii formam, & vires refert 92. semper floret, ad mentes. 266
Ibis peculiari loco nascitur. 32
Icterus auis, ad icterum. 102
Icterus lapis, ad icterum. 103
Ictericus quæ profint. 102
Iecur ostendentes plantæ ad idem. 148
Ilex leporis superfecundationem ostendit, ad cœceptu 193. longæua arbor, ad longam vitam 200. e medio folio cœctū fert, ad partus facilitatē 253. ppetuifolia 190. semina fert milij, ad conceptum. 242. nigra, ad nigros capillos. 132

Illecebra flore flauo, ad icterum. 102
Imperatoria umbellifera, sicca 60. contra serpentes. 177
India occidentalis fert luem & lignum remedium. 25
Indocilitati quæ conferant. 15
Induratio ex quibus. 13
Infœcunda planta, ad sterilitatem. 28
Infortang cœli quæ sint 18. in nodis quæ faciant. 18
Inspidus sapor qui. 13
Insomnijs quæ profint. 26
Ioppea lacryma ad calculos. 24
Ioseph somnia per similitudinem explicat. 13
Ira quæ conferant. 26
Iris pinguis, impinguat. 205
Iris optima illyrica 38. pulchra, & salutaris 25. ad pulchros filios 255. lupi os ostendit, & vires 23. 176. an guloſo caule, ad vulnera 232. oculorū colores refert, ad oculum 135. syluestris vere nascitur ad lepras 263. hyme viget pro pituita 266. flore maculoſo, ad maculas 116. vincti coloris, ad ebrietatem. 228
Iris lapis Mercurium refert. 308
Istidis syluestris vires. 86
Ithemon galli pedem, & vires refert. 189
Ios alba purgat pituitam. 116
Iudaicus lapis, ad calculos. 235
Iuglans, peregrina arbor 36. cultu fit melior 89. fructu inuoluta ad secundas 152. pinguis, impinguat 205. nucamento refert vermes, ad eos 159. longua, ad longam vitam. 199
Iuiba flore flauo, cit vrinam. 131
Iuncus æstate nascitur, ad alui fluores 164. odoratus, neruolus, ad neruos 128. feruidi loci 67. calid. sic. 69. producit Lybanus 55. partibus defiest, obest. 247
Iuniperus flauus calidus 105. cedri formam habet, & vires 91. scobs venenata, & contra venena valet 97. ppetuifolia 190. 267. leporis superfecundationes ostendit, & vires 193. longua arbor, ad longam vitam. 199. hyme viget, ppituita 266. bacca crocea bile auget, 101. sudat, ad sudores 126. multū gignit, ad impetiginas 208. non tobolescit, minatur sterilitatem. 238
Iuppiter ex colore quid significet. 17

K.

Kali vires. 65

L.

Lacertus pinguis, ad impinguandum 20. 24. crocei coloris, ad icterum 103. & glaucomata 103. viridis flabra, ne nascantur pili 133. differctus iterum coalescit 222. acuti visus, ad aciem oculorum 231. ocreatus restituitur visus, ad cicatrices oculorū. 24
Lac generantia quæ 13. lactuosa 12. soluit aluum, strigit 41. allium olens 41. ficus lac coagulat, coagulatū soluit 97. cogentes ad conceptum, soluentes ad atocia 123. contra venenum 124. vbi lacte pueri ingeniu hauriunt. 49
Lactoris lac sudat, ad lac. 122
Lactuca lac generat 22. 122. amplo folio 49. syluestris spinosa 75. acutifolia 59. senescens aculeasit 65. flauo flore, ad icterum 102. alba csu pituitam auget 115. medicamine purgat 116. cœruleo flore, ad oculorū aciem 111. rubra, auget sanguinem 117. lactuosa sperma auget 123. serosa, serum purgat 123. sine semine, ad sterilitatē 138. syluestris aureo flore, solē refert, & vires 304. æstate nascitur, ad refrige. adū corpus. 265.
Lacustris plantæ forma. 47
Lagopus pedes leporis refert, & vires 24, 188. æstate nascitur, ad alui fluores. 264
Lamia dentata, ad dentes. 137
Lamium flore albo, contra pituitam. 146
Lampyrus sterilis, ad sterilitatem, 242
Lunaria quæ lanam refert, & vires. 166
Lapathi radices aluum strigunt. & laxant 96. radia flaua,

I N D E X

flava, ad icterum 101. auget bilem 101. abundat semi-
 ne ad fecunditatem. 242. nascitur vere, ad lepras. 263
Lapides in capitibus piscium, ad calculos 234. in radi-
 cibus plantarum 234. lapidosa semina 234. vorantia
 animalia 260. argentei coloris. lunares 305. trilia-
 cus niger, ad demoniacos 113. in quercu exrescen-
 tes, ad calculos. 250
Laserpitium in Lybia exoritur 34. odoratum in locis
 feruidis nascitur 67. calidum, & siccum 70. flore fla-
 uo, ad icteru 102. soluit lac, delituit conceptum 124
neruosum, ad neruos 128. umbelliferum, ad capil-
 los 129. pauonis cristam, & vires refert 173. pingue
 est, ad impingendum 205. rotulat gummi, ad id
 valet. 215
Lathris ferofum, purgat ferum. 123
Laudanum dura fronde atringens 84. nigrum est ad ni-
 gros capillos 132. glutinosum, ad vulneca 223. per-
 petuisolum ad alopetis 268. cithi formam & vires
 refert 21. salinum, ad salinum. 126
Lauendula nardi figuram & vires refert 91. neruosa, ad
 neruos. 128
Laurus mas sterilis, minatur sterilitatem 28. 238. fo-
 mina fructifera 28. quid significat in somnis per si-
 militudinem 20. Sphaecium patitur ad idem 24. non
 generat vermes, contra eos 236. egre peregrinatur
 37. virem offendit, contra fulgura vitium de-
 tendit 291. flore albo, cit pinnam 116. in flore ca-
 pillos habet, ad capillos 129. occupatur a musco,
 ad impetrigines 209. contra celum erigitur, con-
 tra tempestates 324. fructus habet, ad menstrua,
 425. perpetuisolia 287. summa vera mouet 226.
 acitum ipsum concepit, ad inflammationes 226
Larix longana, ad vitæ longæ in m 199. excrecen-
 tijs laborat, contra eas 229. tenui laricem, ad can-
 dem 215. magna arbor, & flos viribus 258. ratura
 flava, ad glaucomata. 103
Legumina orobanche strangular, eadem et cithia ad
 dit 97. floribus papilionones ostendunt, & micos 23
Lens folio nigro terribilia somnia. cit mouet 226. cit
 bilem auget 107. valet ad letales lentículas 244. ca-
 luitis vires 49. folio quali. 47
Lentiscus terebinthi similitudinem refert, & vires 91.
 rubra, vulneraria 119. resinifera, ad vitæ 126. olifera,
 ad ossa 128. siliqua capiz cornu refert & vires 168.
 glutinosa ad vulnera 223. acutifolia, acute operatur.
 223. perpetuisolia 267
Leo in somnis per similitudinem. quid portendit 19. fortis, ad
 fortitudinem 26. carnivorus, ad quid 43. vis 72. cro-
 ceo fulci coloris, ad icterum 103. ad atram bilem 109.
 111. igneo colore effertur 105. dentatus, ad den-
 tates 137. laborat quartana, ad eandem 221. acuti-
 vilus, ad aciem oculorum 231. solaris 312. Ætiopia
 fct. 37
Leontopetalon leonis pedes refert, & vires. 24. 188.
Leontophonon nascitur, vbi leo. 262
Leonepodium leonis pedes refert, & vires. 143. 188
Leopardus vinosus, ad ebrietatem. 226
Lepades ex putri materia. 35
Lepus peculiaribus locis habentur 37. initio albus 117.
 formosus ad vitæ frigiditatem 26. 155. maculosus, ad
 maculas 24. lentiginosus, ad lentigines 218. coagu-
 lum coag. 41. ad conceptum 224. fulvus, niger atra-
 bilis 109. contra melancholiam 111. ad fulcos capil-
 los 135. villosus, ad capillos 129. vitus, ad audientiam
 grauitatem 136. aperta luxuriz instrumenta mon-
 strant, ad colicam 143. magni cordis, ad cordis vitia,
 147. macer, ad demenciaum 206. acuti visus, ad o-
 culorum aciem 231. secundus, ad fecunditatem.
 247. fcedit partu, ad partus facilitatem 234. iageuo-
 sus, ad ingenium. 272

Leucoium etate canescit 85. 99. rubrum ad mensura
 125. siliqua cornu bouum imitatur, & vires 176.
 vires. 73
Libanotis ossifera, ad ossa 128. neruosa, ad neruos 128.
 umbellifera, sicca. 60
Lichenes folio flauo, ad icterum 102. innascitur arbo-
 ribus, ad lichenes 261. vires. 64
Lienem magnum habentia animalia, ad lienis vitia 150.
 sic plantæ referentes. 22. 148
Lignum in planta, os in carne 10. lignosum ossa alit 22.
 planta tegmina animalium ostendens 156. quod ar-
 ritu ignem concepit, ad inflam. 226
Ligniticum flauum, ad flauos capillos 131. umbelli-
 ferum pauonis cristam, & vires refert 173. sic-
 cum. 60
Lignistrum flore albo, cit pinnam. 176
Lilium squamosa radice, ad squamas 167. 219. ve-
 retrum alini, & vires refert 24. 183. pulchris pin-
 na, comoda præstat 23. 256. rubrum, sanguinem
 purgat 119. poeticum lentiginosum, ad leot genes,
 216. capillos in fiore habet, ad capillos 129. arte
 sit foliosum 56. nascitur vere, ad lepram 263. ad
 serpentes 264. flore in lupo sic albo, intus croceo
 99. multa qualitatis 29. & virium. 12
Linx saluosa, ad saluum. 127
Lingua animalium stigmantes plantæ. 117
Linum abie in loliu 44. ad quid 216. pingue solum
 querit 58. neruosum, ad intensionem neruorum
 penis. 129
Lithargyrum aureum, ad aureos capillos, at generum
 ad nigros. 131
Lithospermum lapidosum, ad calculos 234. femine sicca,
 24. vires. 60
lundi, virides, purpurei, & cæcie flores latius
 sunt. 307
lixium soluit lac, ad atocia. 124
loca narantia consideranda plantarum 31. saluberrima
 pro longævis. 280
locustarum combustarum nidor, alias fugat. 98
lolum in criticum mutatur 44. radicibus lobolese, ad
 lobolem 145. vires. 73
lonchitis lienis formam refert, ad eius vitia 150. vi-
 res. 60
longæ plantæ, ad vitam 24. sic & animalia 201. signa
 ex plantis colliguntur. 14
loquax animal ad loquacitatem valet 26. & colome-
 detur. 235
lotus in Eufrate nascitur 35. ad Solis motum mouetur.
 solaris. 28
lotus arbor in Lotophagorum insula 35. magna ar-
 bor, efficit viribus 288. partium fructum effert,
 71. vino succo, ad ebrietatem 225. vitium strin-
 git, eadem relaxat 96. flauo ligno, ad flauos ca-
 pillos. 131
lotus vrbana herba. 60
lucus piscis dissectus iterum coalescit, ad vulnera. 212
lues gallica abie in morbum articulationum. 215
lumbrici neruosi, ad neruos 128. dissecti iterum con-
 lescent, ad neruos dissectos. 212
Luna in flexionibus circulorum ex similitud. gibbosis
 reddit 18. in nodis, podagricis. 18. cito moreret,
 mobiles facit 18. ex colore quia significet. 17. sedim
 grades, qualitates variat 305. cerebro dominatur. 306
Lunaria græca lunario folio, Lunam refert, & vires 29.
 lunaris herba. 310
lunaris herba albiflora 28. nuda florens 29. sileate 96
 debescens 29. valet cerebro. 29
lupinus sphaecolum patitur, ad sphaecum 24. flore ni-
 gro exhilarat faciem. 112. fructu flauo ad icterum.
 293. calidus 105. cauo canie. cit vitium 31. ad
 vitium.

INDEX

Maculae 121. erudis non concoquitur, eodius coctionem accelerat 93. testiculos ostendit, ad coitum 141. lienem refert, ad lienem 150. non generat vermes, contra eos 208. ad solem vertitur, solaris 309. nascitur vero ad lepras 263. Sylvestris fructus maculis viperæ pellem & vires refert 164. ad maculas 217. siliqua scorpionis caudam refert. 185

Lupus aphonus, ad taciturnitatem 26. particularibus locis habitat 37. carniuorus, ad quid 43 72. igneo colore effertur 105. niger, fuscus, atrabilis 109. ad dxmoniacos 113. dentatus, ad dentes 137. masculinus, ad mares 145. magno secore, ad iecoris vitia 148. noctu videt, ad nyctalopiam 229. rabie, sinanche & laborat podagra, ad eodem morbos 211. somnia monet. 275

Lupus piscis tyberinus, fluuiialis, & marinus. 56. lapidem in capite habet, ad calculos 235. macer, ad macilentiam. 24 206

Lupulus flore albo, ad pituitam 116. aspero caule, phalangiorum aculeos, & vires refert 131. vinofo colore, cit ebrietatem 226. nascitur vere ad lepras. 263

Luscinia vigil ausis, ad vigilantiam 26. 274. noctu loquitur, ad loquendum in somnis. 26

Lycantrophia morbus qui. 112

Lycnis flore rubro, calida 120. muris pilos refert, & vires 166. ætate nascitur, ad biliolos humores 264 syluestris accipitris pedem refert, & vires. 190

Lycopodon lupi pedes refert, & vires. 188

Lycopsis rubra, vulceraria 129. lacteis stillis maculosa, ad lac 122. lupi oculos refert, & vires. 174

Lynx maculosa, ad maculas 217. vriam coit in lapidem, ad calculos. 235

Lysimachia flauo flore, ad flauos capillos 131. Solem refert, solaris 304. rubra sanguinem purgat. 118

M.

Macilentæ plantæ, macilentiam inducunt 24 206. sic & animalis. 15

Macri soli planta quæ. 15

Maculose plantæ, ad faciei maculas 144. oculorum 118.

Animalium pelles referunt, & vires. 164

Mæna lapillos in capite habet, ad calculos. 253

Magnes ruber lapis, Martius. 306

Malua pinguis soli alumna 58. cauo caule ad tracheam, 151. femina ad muliebria 28. nervosa. ad neruos 228. lien capræ ostendit, & vires 182. carnicæ coloris flore, Venerem refert 306. heliotropia est 309. syluestris, vires 86. vere nascitur ad scorpiones 264. ætate viget ad aurium dolores. 264

Malus in montibus scabra, spinosa, odorata 75. vulnerata meliorefcit, ad vulnera 212. sero germinat, sero seri poscit 211. vermes creat, vermes corporibus generat fructus 207. verna, aqua calida meliorefcit 89. syluestres fructus odorati 85. difficiles portatu iumentis, visi faciles 97. dulces, in somnis per similitudinem quid 72. aquosi ætate nascuntur, ad humectandum 266. infani ad venena. 265

Malus medica aurea, solaris. 304

Madradora purpureo flore, purgat atram bilem 22. 110. pallida, pallidam 106. deleteræ facultatis 107. fructu vinofo coloris, inducit ebrietatem 24. 276. insaniam inducit, expellit 97. radices foris nigre, intus albæ pituitam, & atram bilem expurgant 22. sine caule, minatur sterilitatem 238. autumno nascitur, ad atram bilem 266. tumida radice, ad tumores. 223

Margaritæ argentei coloris lunares. 305

Marinæ plantæ forma. 15

Marrubium nigrum, ad atram bilem 107. flore albo, ad pituitam 16. vires 60. vere nascitur ad tussim 255. ad serpentes 263. ætate viget ad aurium dolores. 264

Mars ex colore quid significet. 87

Mascula plantæ figura 27. maribus medetur 26. mates concipere facit 145. conceptus seminarum disperdit 27. sic & animalia. 144

Masticæ contrarias facultates habet 121. alba ad pituitam 116. humida 117. manat ex arbore, ad saniam. 125

Median somnium ex similitudine. 19

Medica siliqua cornu capræ refert & vires. 168

Mediocris soli planta quæ. 15

Medulla plantæ quæ 11. ea carentes plantæ. 15

Mel flauo coloris, bilem cœu auget 100. cit vrinam, 126. ad flauos capillos 131. ad glaucos 103. calidum 104. ex longuis strobibus ad longam vitam, 201. pulchrum, ad pulchros filios. 258

Melanthium syluestre cerui cornu refert, & vires 230. acutifolium, acutè operatur 222. vere nascitur ad lepras. 264

Melilotus ætate nascitur, ad aurium dolores. 264

Melis dentatum animal, ad dentes 86. vires. 72

Meliphyllo citri odorem refert, & vires 91. purpureo flore, atram bilem purgat 110. vere nascitur, ad atram bilem 263. fronde cor refert 147. autumno viget, ad atram bilem. 266

Melopepones ætate nascuntur, ad refrigerandum 262. Venerem reprimunt, femina excitant 95. flauo coloris, bilem auget 100. & medicamine purgant 100. cauo caule ad tracheam 151. caput referunt, ad capitis vitia 134. carnosæ, carnem auget 127. aureo flore solares 304. cortex maculosus, ad maculas. 217

Mentha in Silybrium abit 44. 125. parua, iugentis virtutis 158. Venerem excitat, reprimat 75. odorata sicca 67. flore purpureo atram bilem purgat 110 sine femine, ad sterilitatem 239. vbi semen 240. dissoluis lac, ad atocia 124. non generat vermes, contra eos, 207. ætate viget, ad Venerem 265. mentostrum in mentam abit 44. ad quæ 51. atram bilem purgat 110. Græca flaua calida 105. cit vrinam 126. aureo flore, solaris 305. umbellifera sicca. 60

Menstruum maculat, & macula abluit 96. inficit specum in visu, retro expolit 98. ex quibus generantur. 13

Mercurius ex colore quid significet 17. ei punica dicantur. 12

Mercurialis flaua, bilem purgat 107. vterum sanat 104. femina, ad muliebria 27. mas ad mares 144. vires. 74

Mergus ad quid. 50

Meridianæ plantæ forma. 15 60

Merula nigra melanch. expurgat 110. maculosa, ad maculas 217. loquax ad colon. 135

Mespilus syluestris odorata 85. ætate nascitur, ad alium fluores 263. lapidoso semine, ad calculos. 196

Meum nodosum ad nodos. 246

Milium abundat femine, ad fecunditatem 242. cauo caule, cit vrinam 151. rubro flocco, vulcerarium 119. diu feruatur, ad longam vitam 201. haruandis solio, acutum. 823

Milvus rubro colore effertur 104. glaucis oculis, ad glaucos 103. acuti visus, ad vitium. 231

Mineræ olea dicatur. 12

Mistæ virtutis planta. 29

Molengiana flore pallido, minatur mortem. 107

Moly producit Cyllenes. 35

Monoceros odit vinum, contra ebrietatem. 176

Montanæ plantæ figura. 10. 16 77

Morbi arborum qui 197. singulari si gularibus nobis, 208. & animalium. 209

Mores plantarum qui. 9

Morsus diaboli herba, squamosa ad squamas. 24. 219

Morus in somnis ex similitudine quid 19. radice cuspidata, in maceris seri poscit 71. sero germinat, sero seri 21. Ægyptia ægrè peregrinatur 37. maturus alium

INDEX

Alum soluit, siccā sicut 96. tingunt manus matura, eluit acerbā 96. obiecta, sanguis purgatur 104 & esu, 118. matura nigrescit 120. nigra, ad nigros capillos 232. ad vulnera, ad menses 21. attritu igne concipit, ad inflammationes 226. fructus refert anī mora, tollit 225. lactuosa, purgat serum 123. cito putrescit ad breuitatem vitæ. 204
Mofchicæpreolus moschi odorem refert, & vires. 41. 20
Mofchus colore subfuluo, bilem auget. 100
Mugil ex Scyatho optimus. 55
Mula sterilis, ad sterilitatem. 240
Mullus sterilis, ad sterilitatem. 241. testibus caret, contra Venereum 249. squamosus ad venena 163. acuti visus ad visum. 232
Mundi loca, quæ mala, ibi remedia habent. 261
Muræna Tartesia optima. 14
Murex abijcit corticem ad cutis mutationem. 214
Mus rudis, ad ruditatem 25. niger, contra melancholiam 110. 147. ex putri materia generatur 36. ad sterilitatem 240. dentatus, ad dentes 137. noctu videt, ad nyctalopiam 229. cum Luna consensum habet, lunaris. 310
Mus Ponticus optimus. 55
Mus araneus morsu occidit, impositus sanat. 98
Musa plantis confert ad fructus, ad conceptum. 254
Muscas referentes flores, ad fecunditatem. 160
Mucus ad nascitur arboribus, ad impetigines 261. marinus. 55
Mustela peculiari loco vivit 30. nigra, contra melancholiam 147. cum Luna consensum habet, lunaris 310. vires 42. piscis lapides in capite habet, ad calculos. 135
Mycosota muris aurem refert, & vires 25. 173. nigro flore ad visum. 135
Myrice sine femine, ad sterilitatem 238. squamosa serpentes & vires refert 165. purpureo flore, saturnia. 307
Myrobalani citrini bilem expurgant 101. nigri choleram, albi pituitam, cor referunt, ad cor. 247
Myrtha illachrymat, ad lachrymas 24. ad sudores 126. ad saniem 126. scissa coalescit, ad vulnera 212. glutinosa, ad vulnera 223. crispo folio struthionis refert pennas & vires 166. nunquam putrescit, ad longam vitam 205. odorata in feruidis 67. Arabia gigit 37. solaris ad cor. 305. perpetuifolia. 191
Myrthis myræ odorem, & vires refert 92. umbellifera, sicca 60. ad aloperiam. 268
Myrthacantha e medio folij folium parit, ad partus facilitatem. 244
Myrtes odorata in Ægypto 38. sylvestris nigra 82. aqua calida mitescit 89. sine nucleo 84. matura nigrescit, 220. femina muliebribus, mas contra 27. ossia ad ossa 128. flore capillato, ad capillos 129. nigra ad nigros capillos 132. vini colorem affert, contra ebrietatem 24. fructu vinoso inebriat. 228
Mytali abijciunt corticem, ad mutationem cutis, 214
N
NAbuchdonosot somnium ex similitudine interpretatur. 18
Napus radice flava, bilem auget 100. siliqua monoce-rotis cornu, & vires refert 146. & scorpionis caudam & vires 185. hyeme nascitur, ad excalescendum 266. vires. 90
Narcissus arte fit foliosus 58. vere nascitur ad impetigines, & lepras. 263
Nardus montana radicibus cor refert, ad eius vitia 12. 146. umbellifera panonis cristam, & vires refert 307. purpureo flore, Saturnum 307. celtica hirci odorem, & vires refert 194. flava & calida 105. urinam mouet, 125. radice squarosa serpentem retinet, & vires 165. idem samphiratica 194. non peregrinatur 36. nasci-

tur in calidis, calid. sic. 70
Nasturtium salis gustus 66. sinapi. & cruce odorem, & vires refert 91. albo flore pituita purgat 116. non generat vermes, contra eos 108. vberis semine, ad conceptum 242. vere nascitur. ad lepras imperigines 163. æstate viget, ad Venereum 266. caput tentat, sedat. 97
Nauscabundo quomodo medendum. 41
Nepeta pulegij odorem, & vires refert. 93
Neritæ ex putredine nascuntur. 35
Nerium rubrum, calidum. 120
Neruosæ plantæ, ad neruos 22. & intendendos 109. quid in plantis. 128
Nicolus varij coloris, Mercurialis. 308
Nigella semine pulicem refert, ad pulices. 265
Niger color infelix, aciem obtundit visus, minatur mortem. 107
Noctua capitata ad vitia capitis 134. oculosa, oculorum 136. noctu videt, ad nyctalopiam 229. vigil, ad vigilantiam. 274
Nodosa plantæ ad articulos. 140
Nux iuglans peregrina 36. fronde crocea bilem esu auget 100. pinguis est, ad impinguandum 24. sic aulana. Iudica caput refert, ad capitis vitia 133. fructu inuoluto, ad secundas 15. pinguis, ad pinguedinem. 205
Nyctalopix quæ auxiliantur. 24
Nyctegreton noctu lucet, lunaris. 310
Nympha ad quæ. 58
O
Oculæ proprietates similitudine iudicantur. 85
Ocimastrem scorpionis caudam, & vires referre. 185
Ocimoides viperæ caput semine, & vires refert. 169
Ocimum in tiguis rotundo folio 59. 88. abix in serpilum 10. 54. & silymbrium. 215. calida aqua rigatum meliore refert 89. radix lignosa 86. ossibus medetur 128. garyophylli odorem, & vires refert 92. citri odorem refert, & vires 92. multi seminis, ad conceptum 242. vermes generat. esu pediculos 207. albiflorum pituitam auget 22. 115. diutius floret, ad menstrua 267. autumno viget ad bilem. 226
Oculata animalia, ad oculorum vitia 135. excæcata, renascuntur, ad cicatrices eorum. 231
Oculos referentes plantæ ad oculorum vitia 134. quorum remedia e floribus petenda. 31
Odores animalium, vel plantarum referentes plantæ, earundem virium compotes 194. locis feruidis, nascuntur. 67
Oenothera vini odorem refert, inebriat. 24. 92. 226
Oenantes albiflora, lunaris 305. saxifraga ad calculos, 259. tumidis radicibus, ad tumores. 225
Olea denso cortice, inter lignum, & corticem inferi possit 31. detonia meliore refert 89. Athenis nascitur 35. in somnis excrecentias eis adijcere quid significet ex similibus 19. temperata zona vivit 73. pulchra est, commoda præstat 256. fecunda 21. stolonibus fructicat, ad fecunditatem 245. pinguis, ad impinguandum 24. longæ, ad longitudinem vitæ 24. 198. caudicis fissione sublimet, ad vulnera 112. 121. in Æthiopia resinifera, cit urinam 126. refudat, ad sudores 126. lichene laborat 208. musco, & clauo, ad eadem 209. flos capillosus, ad capillos 130. perpetuifolia, ad alopeciam 267. attritu ignem concipit, ad inflammationes. 226
Oleaster Olympia nascitur 35. spinosa, ad vulnera, venena 123. nodosa 84. diutius vivit 85. 199. perpetuifolia 190. ad aloperiam 268. præcauit germinationem. 84
Oleose arbores ad impinguandum. 24
Oleander, vide ocithera, & Nerium.

INDEX

Olor amphibium animal	63	Palma ægæ peregrinatur 36. falsa rigata, mitior 89.
Olyria ex putri materia	35	cerebro vulnerata perit 209. in tomatis pro similitudine
Olyra qualitas 18. in temperata zona nascitur	73	ne quid indicet 20. Babylonia gignit 35. diffin-
Onyx lapis carnei coloris, Venærem refert	307	ctus genus habet 27. longæua, ad longam vitam 24.
Onager montanus 78. sylvestris, robustici æsno 86. 87.		198. plur, ut arbores læcundentur, ad læcundita-
aliquibus locis viuit 37. cuius vrina calculum gignit,		tem 25. 253. pulchra, ad pulchros filios 25. 255. mas
ad calculos	235	sine fœmina nõ gignit 27. coitus qualis 28. vinoso
Ononis, flaua, calida 101. cit vrinam	116	fructu læcundat 226. non. sobolescit, ad sterilita-
Onosma sine semine, minatur sterilitatem	238	tem 244. perpetuifolia
Omitis purpureo flore atram bilem purgat	219	191. 268
Opalus varij coloris, Mercurium refert 308. variarum		Palma Christi herba testiculos canis refert, & vires
virtutum	120	183. flore purpureo purgat melancholiam
Ophio glosson serpentis linguam refert, & vires 178.		110
æstate nascitur, ad lippitudines	264	Palumbo confossis oculis renascuntur, ad cicatrices
Ophioscorodon serpentis pellem refert, & vires	163	oculorum 24. 233. oculos sanguinosos habet, ad
Ophiura serpentis pellem, & vires	163	sangu. in oculos 219. in læcundus, ad sterilitatem,
Ophites lapis colore serpentis pellem, & vires re-		245. liquax, ad colon
fert	29	215
Opopanax exsudat, ad sudores 126. umbelliferum ad		Palustris plantæ forma
capillos	129	50
Orechides testës referunt, ad coitum 22. 141. purpureo		Panax umbelliferum serpentum cristam refert, & vi-
flore, contra dæmoniacos 113. maculas lyncæi re-		res 173. siccum 60. heracium umbelliferum papo-
ferunt, & vires 164. æstate nascuntur, ad alui flu-		mis cristam, & vires refert 173. flore flauo calidum
res	264	105. cit vrinam 126. sudat, ad sudorem 126. æ-
Oreofelinon in saxis nascitur ad calculos	159	state nascitur, ad rabidos mortuos
Oriem, & Occidens in Cælo ex similitudine quid in-		265
dicat	18	Pancratium radice capitata, ad capitis vitia
Origanum flore purpureo, contra melancholiam 120		137
parua, sed magna viribus 158. squamosa spica, ad		Panthera in Asia 37. caruora 43. maculola ad ma-
squamas 219. serpentum squamas refert, & vires,		culas 217. magno corde, ad cordis vitia
165. non generat vermes, contra eos 208. ylustre		147
acerbioris saporis 85. æstate nascitur, ad lippitudi-		Panthera lapis varius Mercurialis
nes 264. ad biliosos humores 264. ad aurium dolo-		308
res 264. & ad pulices	265	Papauer nigrum tlu melancholiam auget 71. 102.
Orneoglosson auis linguam, & vires ostendit	178	vberi semine, ad læcunditatem 241. oculum re-
Orobanches canis veretrum ostendit 183. partibus de-		fert, ad oculum 135. ceratodes bouis cornu, &
scit, eisdem nostris minatur	243	vires refert 170. ylustre flammæ flore, ad in-
Oryza lætescit, lac auget, & sperma	125	flammationes 226. spumæum, spumam comitia-
Os leonis dehiscere rubet, senescens albescit	99	lium refert, ad eos 234. vere nascitur, ad ter-
Os, & rostrum referentis plantæ quæ	174	repentes 264. nigrum ætate, ad alui fluo-
Ossa 19 plantis quæ 127. in ylucitibus multa, vrbani-		res
paucæ	84	264
Ostifraga laxo intestino, ad colon valet	149	Papilionem ostendentes flores, ad læcunditatem 160
Ostrea ex putri materia gignuntur 35. lignosi fructu		129
coni & referunt & vires	166	Papposi flores, ad alopeciam
Olyridis genus flore flauo, ad icterum	102	129
Quivirellum glaucum ad glaucomata 103. luxurio-		Papyrus fert Nilus 35. vires
forum animalium ad coitum 143. sudat, ad su-		51
dores	126	Paralytici quæ proficiant
Quis altringentibus pabulis vitur, æstringit 42. abun-		43
dat lacte, auget lac 121. abundat menstruo, cit men-		Parthæ quæ significant ex colore
strua 128. maculosa, ad maculas 217. glaucos ocu-		17
los habet, ad glaucomata 219. alba, ad albugi-		Partientes herba facile, ad partus facilitatem 254. hic
nes 219. noctu videt, ad nyctalopiam 229. sine		animalia
liene, ad lienem 150. flaua sic potu 39. comitia-		154
li morbo laborat, ad comitiales 211. montanæ		Partis herba flore purpureo, contra dæmonia-
vires	78	cos
Oxalis rubro fructu, ad vulnera	119	113
Oxiacantha rubro fructu ad vulnera 129. ferit aculeis,		Parthenium album flore croceo pituitam, & bilem
extrahit aculeos	97	pellit
Oxilapa: hum nascitur vere ad lepras	264	22. 121
Oxis flore albo, expurgat pituitam	116	Passer luxuriosa ad Venærem 243. vescitur lapidibus,
P		ad calculos 260. lentiginosus, ad maculas 218. caree
Pæonia semina, ad muliebria 28. rubra, ad san-		scelle, ad sel
guinem 119. ad menstrua 125. lucet nocte, lu-		249
naris	310	Pastinaca pastinacæ piscis caudam refert, & vires,
Paliurus spinis serpentum dentes refert, & vires 24.		24. 182. umbellifera sicca 60. vberi semine, ad
181. 198. perpetuifolia	141	læcunditatem 242. rubra, cit menstrua 125. æ-
Pallidus color humidum arguit,	206	state viget, ad Venærem 165. flaua icterum læ-
		nat 102. hyeme viget, ad exaltacionem
		266
		Pastinaca piscis supponitur ad suos idus 25. sa-
		cile parit, ad partus facilitatem 254. magno
		icore, ad icteris vitia 148. caree testibus, con-
		traria Venæri
		249
		Pauo niger, ad melancholiam 110. oculos habet in cau-
		da, ad oculos 136. longæuus, ad longam vit. in 203.
		maculosus, ad maculas
		218
		Pecten ex putri materia nascitur 35. pecten fœmine re-
		fert, ad coitum
		143
		Pecten referentis plantæ, ad coitum
		143
		Pecten Venæri spinosa, ad vulnera
		212
		Pecus vbi pinguelcit sylphio 41. temperatæ zonæ ani-
		mal 42. odit vinum, contra ebrietatem 216. caree lie-
		ne, ad lienis vitia 150. ex potu colorem acquirit 39.
		suffusionem patitur, ad suffusiones 209. glaucos ocu-
		los habet, ad glaucomata
		209

I N D E X

Peplis lactuosa serum purgat. 123.
 Peplus lactuosa serum purgat. 123.
 Peppo magno fuctu, in humidis feri possit 21. flores
 intercedendos habet 80. caule cauo, cit vrinam 51.
 brevis vita, ad breuem vitam. 204
 Peraces ex alimento allium olent 41. in tempe-
 rata zona viuunt 73. luxuriosus, ad coitum.
 143. 253. macilentie, ad macilentiam 206. o-
 culis languineis, ad sanguinem oculorum 219.
 to concipiunt, ad conceptum 253. Haur, ad
 ad icterum 102. ingeniosa, ad ingenium 271.
 initio albe. 147
 Perforatae plantae, ad vulnera. 221.
 Perichimenes alosa, ad alarum tadia 139. autumno vi-
 get, ad lienosos. 226.
 Perpetuifoliae plantae, & animalia hycme sine cibo du-
 rant 190. ad alopetiam. 268
 Persea peregrina planta 35. in Perside venenosa, in
 Aegyptio vesca 38. cor refert, ad cor. 146
 Perficaria maculosa, ad maculas 24. refert pantheram,
 & vires 164. maculis Lunam refert. 315
 Perfigus cito floret, cito inseri possit 21. gummi
 plorat, ad calculos 215. & gummi 34. vincti colo-
 ris, contra ebrietatem 228. aetate prodit, ad hu-
 mectandum. 265
 Pes columbinus columbae pedem refert, & vi-
 res. 157
 Pedes animalium effigiantes plantae. 187
 Petroselinum Macedonia fert. 35
 Peucedanum cerui cornu refert, & vires 23.
 umbellifera, pauonis cristam refert, & vires 23.
 175. sicca, 60. nervosum, ad nervos 128. fla-
 ua calida 105. aetate floret, ad aurium do-
 lores 264. capillaceo folio, acutè opera-
 tur. 222
 Phalangorum moribus, quae valent 23. in Creta
 insula. 37
 Phalangium herba in collibus nascitur. 82
 Pharaonis somnium ex similitudine interpreta-
 tum. 19
 phaselii siliquis caprae cornu refertunt, & vires.
 169. folio leporis auriculam, & vires 173.
 vermes generant, & in corpore 207. lactuo-
 si, lac augent 103. somnia terribilia mo-
 uent. 226
 Phasiani crocei bilem augent. 101
 Phellodris ex quercu, & illice mista, vtriusque vi-
 res retinet. 91
 phleum aquaticum. 52
 Phoenix aetate nascitur, ad alui fluores 264
 Phylirga oleae formam, & vires retinet 91. rubra ad men-
 strua 125. perpetuifolia. 191. 267
 phyllitis linguam ceruinam refert, & vires 23. 177. vires
 64 vbi semen. 238
 phylon feminus ad feminas generandas. 28. mas ad
 masculos. 144
 phycema hominis caput refert, ad amores. 167
 phoca pellis pilos aduersus caelum erigit, contra
 tonitrua, 324
 phucus marinus. 55
 phu cauo caute, cit vrinam 151. ad tracheam 151.
 nardi odorem, & vires refert 92. flauo flore, ad
 vrinam 126. vere nascitur, ad tussim 263. vi-
 res. 86
 picea detruncata non renascitur, non inseri possit,
 21. longuua, ad vitam longam 198. pinguis,
 impinguat 204. scissuram caudicis sustinet, ad
 vulneca 212. resinam gignit, ad saniem 215.
 squaroso flore, ad squamas 219. acutifolia

acutè operatur 223. non sobolescit, ad sterilita-
 tem 244. vermes non generat, ad vermes 151.
 165. perpetuifolia. 190
 piceis semper floret, ad menstrua. 267
 picus Martius cristatus, ad tumores, 226. ni-
 ger, contra melancholiam 110. liene caret, mi-
 nuit lienes. 150
 pilosella leporis pellem refert, & vires 165. muris aucte,
 & vires refert. 173
 pilula quercus vere nascitur, ad quid. 250
 pimpinella cucumeris odorem refert, & vires 92. alera
 species hirci odorem refert, & vires 193. rabia, vulne-
 raria. 119
 pincetnae somnium interpretatur ex similitudi-
 ne. 18
 pinguis sapor qui 12. soli plantae forma 15. arbor, vel
 animalia ad impingandum. 204. 205
 pinna ex putri materia. 35
 pinus ex similitudine in somnis quid significet,
 20. detruncato ramo non renascitur, non in-
 seri possit 71. sub septentrione nascitur, 27.
 squarosos conos affert, ad squamas 23. pin-
 guis, ad impingandum 20. 204. longuua, ad lon-
 gam vitam 198. non fructificat, ad sterilita-
 tem 25. vmbroso loco pulchra 73. nucis den-
 tes refertunt 137. conus cor refert, ad idem,
 146. flore vermes representat, ad vermes 159
 165. perpetuifolia 190. 267. musco obducitur,
 ad lichenes 209. caudicis scissuram sustinet,
 vulnera 212. squamoso flore, ad squamas 219.
 pulchra, ad pulchros filios 255. pinastri, pice
 laticis, abietis formam, & vires refert 91. re-
 sina flaua, ad glaucomata 103. temperate 20
 na. 25. pinci nucis lactuosus, lac augent 123.
 glutinosa, ad vulnera, 224. pinaster squa-
 roso flore, ad squamas. 219. vita lon-
 gliori. 85
 piper aetate peregrinatur 37. semine intus nigro, sub
 feruida zona 69. parua arbor magnae virtutis,
 248. Arabia gignit 38. soluit lac, contra con-
 ceptum. 124
 piperastrum rhinocerotis cornu refert, & vi-
 res. 120
 pirola rubra, vulneraria. 119
 piscis, quibus profic 50. saxatilis spinosus 76. brevis
 vita, ad breuitatem vite 204. squamulos, ad squa-
 mas 224. caret pedibus, ad podagram 249. caret col-
 lo, ad strumas. 249
 pistacea peregrina arbor, 36. crusta croco-
 dilum refert, & vires, 167. pinguis, im-
 pinguat, 204. syluestris lignosior 85. lactuosa
 lac augent. 123
 Pistoris somnium ex similitudine interpreta-
 tum. 18
 pisum floribus papiliones refert, ad secundita-
 tem. 160
 pituitam esu augent albiflorae plantae. 22
 plantae lacustris forma 4. 45. vires 48. palustris
 4. 50. vires 52. fluuiatilis, vires 52. mari-
 ne, vires 15. 53. saltae aequae 15. 55. pin-
 guis Soli 56. macri 15. 59. medioeris 61. 21.
 non 15. 61. sub torrida zona 67. Septentrio-
 ne 71. temperata zona 72. montana 74. cam-
 pestris 79. collina 81. caui loci 80. syue-
 stris 15. 82. vrbanae 15. 87. amphibiae ter-
 re, & lacus 62. lapidum, & aquis 63. ma-
 ris, & terrae 64. maris, & montium 66.
 frigidi, & calidi 73. lactuose, ad lac vlcera,
 122. sperma, serum, conceptum, & atroca,
 123.

I N D E X

223. sanguinolæ, ad mensurâ, glaucæ, ad vri-
 nam 225. sic lachrymosæ, saliosæ, carnosæ 226. offe-
 se 227. nervosæ 228. capillosæ, 229. nigre fla-
 uz, ad nigros & flavos capillos 231. crispæ, gla-
 bræ, 232. quæ caput hominis offendunt, ad eius
 vitia 233. sic quæ oculos 234. aures 235. dentes.
 237. alas, digitos 239. testes 241. mares, feminas
 244. cor 245. pulmonem iccur 248. lienem, renes,
 249. vterum 251. vesicam 254. Quæ animalia de-
 monstrant, scorpionem 257. serpentes 258. papilio-
 nes 260. varia animalia 261. maculas 262. pelles,
 264. squamas 265. villos 265. cristas 266. capita
 267. cornua 268. crustas 72. aures 73. oculos 174.
 rostrum 174. linguas 177. dentes. 179. collum,
 189. testes 182. penem 182. caudas 184. pedes 187.
 conceptus 192. superfecationes 192. actiones 193.
 odores 195. perpetuifoliæ 190. suis morbis mede-
 ri posse offendunt, ad longævitatē 197. pingue-
 dinem 204. macilentiam 206. sphaerium 207.
 vermes 207. clayos 209. extenuationes 211. vul-
 nera 211. mutationem cutis 213. gummi 215. ma-
 culas 216. squamas 219. fistulas 221. tumores,
 224. inflammationes 276. ebrietates 227. uxor-
 lopiam 229. obscurationes 231. obscurationes 232.
 calculos 234. et eorum 235. ad sterilitatem 237.
 244. fecunditatem 241. 245. 252. ad conce-
 ptus 253. ad partus 254. ad pulchros alios 255.
 ad frangendos calculos 258. extrahendas effluvia,
 260. ebrietates 277. amores 285. 287. hilaritatem
 289. somnia. 276
Planta homo inuersus 18. eisdem membris quibus ho-
 mo 10. sensata est 18. perfectior imperfectiori ani-
 mali præfertur 12. in somnis quid significet, ex si-
 militudine 19. sua forma cultum policit 20. colo-
 re, & motu demonstrat sidera 28. 309. inte-
 gra consideranda, tempus generationis, fructifica-
 tionis, & omnium 29. vires ex alimento 40. al-
 tera in altitatem abit 44. bifera, trifera, ad fecun-
 ditatem. 44
Plantago in aquis nascentis amplo folio 46. aquatica,
 50. carnosæ carnem auget 127. squarolo flore, ad
 squamas 219. vere nascitur impetigini 262. æsta-
 te viget, ad lippitudines. 264
Platanus longæua, ad longam vitam 200. caudicis fil-
 sonem subtrinet. ad vulnera 212. magna, paucæ
 virtutis 258. mas sterilis, femina fructifera. 27
Plinius plantas ex imbribus gigni dixit 35. & homi-
 num mores herbis moueri. 262
Polemoniz vires. 78
Polij vires 78. flore flano, calidum. 105
Populus infæconda minatur sterilitatem 15. 239. alba
 amplo folio 46. adolefcens rotundo, senescens, an-
 gulofo 59. musco infestatur, ad lichenas 208. gum-
 mi gignit, ad calculos 215. in nigram abit 215. nigra,
 æstate viget, ad pulices 265. vere germinat comi-
 talibus. 263
Polygonos rubra sanguinem silit 22. 119. flore pu-
 niceo, ad ignes sacros 226. alba humida est 117.
 æstate nascitur, ad alui fluores 264. & aurium do-
 lores. 264
Polypodium caret radicibus, offendit 248. extenuat
 arbores, extrahit substantias 265. polypum refert,
 & vires. 73. 168
Polypus moschi odorem refert, & vires 194. luxu-
 riosus ad coitum 243. caret sanguine, silit san-
 guinem. 248
Polytrichum capillosum, ad capillos 28. 129. frangit la-
 pides ad calculos. 251
Porcellis aureo flore Solem profert. 306
Porphyrius ea terrea mistura animala gigni dixit. 35
Porrum caule cauo, ad tracheam 151. cit vrinam
 151. fecundis radicibus, ad fecunditatem 245. 1
 femine nigro, somnia terribilia mouet 226. car-
 nosum, carnem auget 127. penis formam refert,
 ad Veneream 143. vermes non generat, contra ver-
 mes 208. albo flore esupituntam gignit 116. fe-
 mine atram bilem 107. ætate nascitur, ad au-
 rium dolores 264. ad Veneream 265. & ad canis
 rabidi morsus. 265
Portulaca saluosa, cit saliuam 126. ætate nasci-
 tur, ad lippitudines. 264
Potentilla aureo flore Solem refert 304. rubra vul-
 neraria. 119
Potionem nervosum, ad nervos. 22, 118
Præfixus lapis viridis Saturarum refert. 307
Pigeox cito floret, cito feri policit. 28
Pruus gummosa, ad gummi valent 24. felix, quia
 fecunda 241. sobolescit, ad fecunditatem 245.
 ætate, fructu ficat, ad refrigerandum. 265
Pseudoacorum serpentes refert, & vires. 178
Pseudocostus sub calida zona. 29
Pseudo dictamnus ignavi saporis. 60
Phitexis ingeniosa auis, ad ingenium. 27, 278
Psyllium pulices refert, expellit 23. 161. canis ca-
 put refert, & vires 167. ætate prodit ad morsus
 canis. 205
Præmixæ vires. 78
Puella ex alimento venenata effecta est. 47
Puichia planta commoda præstat 356. ad pulchros
 filios. 255
Pulegij vires 42. muskela aures refert, & vires 174.
 flore purpureo, atram bilem purgat 110. vere
 prodit, ad serpentes 163. ætate crescit, ad canis
 morsu 265. autumno viget ad morbo atrabilares. 266
Pulicaria femine pulicem refert, & vires. 28
Palli ex similitudine in somnijs quid significent. 20
Pulmo marinus glaber, ad glabritatem. 133
Pulmonaria pulmonem refert, ad eius vitia 147. adhe-
 ret arboribus vt muscus, ad lichenas. 209
Punicæ flos sanguineus, ad sanguinem 12. 118. opti-
 ma in Ægypto 37. temperatæ zonæ 73. stercore
 dulcescit 80. urbana, sine ligno 89. nuclei deno-
 tes referunt, ad eius vitia 137. scissuram candi-
 cis subtrinet, ad vulnera 214. non generat vera-
 mes, contra eos 208. sobolescit, ad fecundita-
 tem 245. vinosa, ad ebrietatem 128. hianti cor-
 tice cutem elephantis refert, & vires 166. fronde
 flava, cit vrinam 126. felix, quia fecunda. 245
Pycnocomon anguloso caule, ad vulnera 222. esu som-
 nia terribilia mouet. 216
Py. a in lapidosis, lapidosa 39. quali folio 46. quali-
 tas 56. syluestria odoratiora 84. nodosiora 84.
 dorsuarijs portatu grania iuuila, sed visa leuia,
 97. cordi formam referunt, ad eius vitia 146. scis-
 sione caudicis subtrinet, ad vulnera 212. gum-
 mosa, ad calculos 215. obducitur musco, ad li-
 chen 209. talix, quia fecunda 141. sobolescit
 ad fecunditatem 245. ætate crescit, ad lippitu-
 dines 264. syluestris, ad alui fluores 264. matu-
 ra crocea, bilem augent 100. vinoso succo, ad
 ebrietatem. 226
Pyrethrum acutifolium, acutè operatur 222. flauum ca-
 lidum 105. flore albo pituitam exigit. 116
**Pythagoras stellas cœli flores dixit, flores terræ stel-
 las.** 303
**Qualitates manifestæ 10. ratio falsa 13. occultæ quæ,
 14. & primis manantes falsæ.** 16
Quercus

I N D E X

Quercus exerescentia, ad exerescentias 183. 209. pituita inflammatur, ad inflammationes. 226. exer. lienem ostendit, ad lienis vitia, 234. exera tauri caput imitatur, ad fecunditatem animum, 183. exer. penem refer. ad fecunditatem, 183. lapides etiam, ad calculos 234. radicibus drinum serpentum ostendit, ad eius morsum, 23. 159. multifera, ad fecunditatem, 25. 150. longæva, ad longam vitam, 208. abijcit corticem, ad cutis mutationem, 213. mas, & femina, 27. refert filiculam, & vires, 91. cortice rubro, vulnearia, 119. fert muscum, ad impetiginos, 208. carbo; eius exandescens ruber, carbunculos. 226

R.

Radix plantæ respondet pedibus 20. respondet ventriculo, respondet cordi 31. causa vitæ 31. longa recta, alium solum poscit, 20. brevis obliqua, brene solum, 20. fibrillis fulva tenui solum, cuspidata lapidosum, 21. capitata, ad caput. 133. caua, ad icteris cauitates. 148

Radix china nodosa, ad articulos. 141

Rana aliquibus locis venenata. 40. viuit. 43.

alba, pituitam auget, 125. crocea bilem.

100. exputrefactione, 36. vitam breuis, ad vite breuitatem, 204. noctu loquax, in somni loqui facit. 26. glabra, ad glabritiem.

133. tumet, ad tumores. 226. sterilis, ad sterilitatem. 240. sanguine caret, ad sanguinem.

248. collo caret, ad strumas 248. non videt, ad nyctalopiam, 230. acute videt, ad visum. 232. lominiculosa, ad somnum. 270. aquosa, contra ebrietatem. 274.

oculos rubros, ad oculos, 219. iecur magnum, ad icteris vitia, 148. oculata, ad oculos. 136. magno pulmone, ad pulmonis vitia. 147

Rang morsus herbe vires. 50

Ranunculus ad quæ 12. flore flauo, calidus 105.

folio maculoso, ad maculas 26. locustam refert & vires. 162

Radicala ubi semen habeat. 240

Rapas mutatur in brassicam. 44. 215. non generat vermes, contra eos 208. tumet, ad tumores 225. rotunda femina longa mas 27. capitata formam refert, ad eius vitia. 185. flaua, bilem, auget 100. hyeme nascitur, ad excrescendum. 226

Raphanus non generat vermes, contra eos 208. formam penis refert, ad venerem. 143

Resinifere corticem abijciunt, ad vulnera 24. glutinosæ, ad vulnera 24. flauæ, calidæ. 105

Rhabarbarum sanguineum flauum, sanguinem à flaua bile purgat 22. 101. 118. 121. icterum curat 102. ad capillos flauos. 135

Rhamnus spinosa, vulneraria 23. contra demones cur. 114. ignaria conficit, ad inflammationes. 226. vere germinat, ad impetiginos. 263

Rhombus piscis caret splene, ed splem. 249. aculeatus caret liene, ad eius vitia. 150

Rhus nigra, ad nigros capillos. 232

Ricinus croceus, bilem purgat 105. albus pituitam 126. semen maculis viperæ maculas refert, & vires. 217. folio quinquepartito, ad digitos. 140. semine ricinum refert, & vires 161. ad solem vertitur, solaris, 28. nascitur autumno, ad hydropim. 266. æstate viget, ad lienes. 264

Robus abit in siliginem. 44

Rosa pulchra salutaris. 25. 31. ad pulchritudinem. 31. & pulchros filios. 256. rubra, sanguinem purgat. 23. 118. colida. 31. versicolor, multiplicis facultatis. 31. vanaque albo, frigida. 31. in medio crocea, calida. 31. nascitur in siccis, sicca. 31. rubra, & crocea, expurgat sanguinem à bili. 32. cit vrinam. 32. ad icterum. 32. rubra, igni sacro, & inflammationibus. 31. vulnearia. 32. refert oculum, ad eius vitia. 32. & vngues oculorum. 34. spinosa, ferit, extrahit. 32. alabastro verrucas refert, delet eas. 32. in medio capillosa, ad alopetiam. 31. superius purgat, inferius stringit. 97. vinosi coloris, contra ebrietatem 228.

Moschmatulæ albæ iutus crocæ 99. calida, humida, 120. flammea, ad inflammationes. 226. Moschicapreoli odorem & vires refert 25. 194. rubore Martem refert. 306. carni coloris Venerea. 306. æstate viget ad morsus canis. 265. arte fit foliosa. 88. iuuenis rubra 99. senescens albescit. 85. 99. versicolor, mistas habet virtutes. 121. hilaris aspectus, apricari gaudet. 21. spinosa odorator. 76. montana. 77. alba, & rubra, ad effluxus albos, & rubeos. 35.

Rosmarinus perpetuisolia. 190. chachrias umbellæ, flaua, ad icterum 102. acutifolia, in operando acuta 222. semper floret, ad menstrua. 267

Rubæ auget sanguinem esu. 117. medicamento purgat. 117. vulnerariæ. 118. calidæ sunt. 120. stiptica. 120. quibus conueniat 120. menstrua moueat 125. Martem referunt. 306

Rubeta aphona, taciturnitatem inducit, 26. vires. 72. lien venenosum officulo liberat. 98. Venerem cit, & reprimat. 28. flaua, icterum curat. 105. lactuosa venenata. 124. glabra, ad glabritiem 133. sterilis, ad sterilitatem. 240

Rubia autumno viget, pro lienosis. 256

Rubrica vulneraria. 118. fabrilis 118. sanguinea martis. 306

Rumex ossifera, ad ossa valet 128. agrestis æstate nascitur, ad canis morsus. 265

Ruscus flauo flore, cit vrinam 126. osse duro, ad calculos. 234

Rutæ vires. 77. flaua, calida est. 105. nigra fronde, contra demones. 114. cur. 115. flauo flore, cit vrinam. 126. parua herba, vigentibus viribus. 158. aureo flore Solem refert. 304

S

Sabina non sobolescit, minatur sterilitatem 15. 238. 244. mas sterilis. 28. disperdit conceptum

I N D E X

- prum. 28. cupressi formam, & vires tenet, 91. 244. squarosa planta ad squamas 219. flauo folio, ad icterum. 102
 Saccarum arundine crocea bilem esu auget 100. non putrescit, ad longam vitam. 200
 Sagapeum nodosum, ad articulos valet, 140. neruosum, ad neruos, 128. vmbelliterum, ad aloperiam 129. acutum in operando, acutifolium. 222
 Salamandra luxuriosa, ad luxuriam. 144. abijcit corticem, ad cutis mutationem, 214. maculosa, ad maculas, 218. morsum imposita sanat, 98. squamosa planta, ad squamas, 219. sterilis, ad sterilitatem. 240. lactuosa, contra venena, 124. glabra, ad glabritiem. 135
 Salix sine femine, minatur sterilitatem 25. 239. ubi semen habeat, 240. partibus deficit, minatur partibus nostris 248. aestate viget, ad lipititudines. 264
 Saliuosa plantæ, saliuam augent. 266
 Salmon Aquitanus optimus. 55
 Salsapariglia nodosa, ad articulos. 140. vires. 65
 Salsus sapor qui, 12. non alit. 54. planta sine femine 14. forma 14. 53. vires 65. sitim inducit esu, sub lingua tollit 95. non putrescit, contra putrefactionem 203. salios fructus gignit 39. ad atocia. 124
 Salua nigra, contra melancholiam. 120. longæua, ad longam vitam 202. sphacælum patitur, ad sphacælum. 208
 Sambucus flore albo, auget pituitam, 12. 116. nodosum, ad articulos valet, 140. albus circumluteo flore, bilem, & pituitam extrahit. 121. vmbella, paonis cristam, & vires refert. 173. aestate nascitur, ad biliosos humores 264. pulices 265. & aurium dolores 264. tumet, ad tumores. 224
 Sanguisuga nigra, ad nigros capillos 135. glabra, ad glabritiem. 135
 Sanicula muris auriculam refert, & vires. 174. 215
 Sanies arborum; ad saniem. 215
 Saualum rosæ odorem retinet, & vires 92. vinosi coloris, ad ebriet. 228
 Saphirus melancholicæ prodest 28. cœruleus Saturni est. 307
 Saponaria manibus agitata spumam comitialium refert, contra eos. 234
 Sapor vini, & lactis qui 13. male in gradibus distributus 13. ex solo variat. aliquando contrarias vires. 13
 Saturcia nigra, contra melancholiam, 120. thymi odorem refert, & vires. 90. non generat vermes, contra vermes. 208. fisci loci vires 60. secunda, ad fecunditatem. 142. longæua, ad longam vitam 20. aestate apparet, ad comit. 266
 Saturus ex colore quid significet. 17
 Satyrium erithronium testiculos refert, ad coitum. 142. in collibus 82. serapias idem. 142
 Saxifragiæ valent ad frangendos calculos 24. 258. species. 259
 Scabiosa, scabro capitulo, ad scabiem 24. 259. oculum refert, ad oculum. 135. squamas serpentum offendit, & vires. 165. vere germinat, impetigini. 262
 Scincus abijcit corticem, ad cutis mutationem. 214. maculosus, ad maculas, 218. squamosus, ad squamas. 219. luxuriosus, ad coitum 144. pingue, ad impinguandum. 205
 Scolopendra marina terrestrem refert, & vires. 162
 Scolymus aestate floret, ad coitum 25. 166. squamoso echino, ad scabiem 219. alofa planta, ad aliorum tædia. 138
 Scordij vires 60. anguloso caule, ad vulnera 222. su perfætaudo leporem imitatur 193. alliodorem refert, & vires 92. aestate nascitur, ad canis morsus. 265
 Scorpij morsibus quæ proficit 23. impositus suis morsibus medetur 97. inimicæ locustæ 25. combusti nidor alios fugat. 98
 Scorpius picis, lapides in capite habet, ad calculos. 235. acuti visus, ad visum. 231
 Scorpio segetalis herba 184. caudam scorpionis refert & vires 184. sic & scorpionides. 157
 Scrophularia, strumosa radice, ad strumas. 24. 224.
 Scilla caput imitatur, ad eius vitia. 133. cur contra dæmones. 114. non putrescit, ad longam vitam, 200. ter floter, 167. non generat vermes, contra vermes 208. autumno viget, ad hydrophisim, & tussim 266. perpetuifolia. 267
 Sebesten mamillam canis refert, & vires. 181
 Securidica in aphacis nascitur. 44
 Sedum amphibia planta 63. squamoso capitulo, ad squamas. 219. 165
 Semen generantia, ex quibus, 13. principale, in planta. 39. intus nigrum sub calida zona, 70. coctile, & in coctiæ loco 39. vber, ad fecunditatem 241. in sterilibus ubi sit. 239
 Sena flore nigro, ad cutis hilaritatem. 112. vesicam refert, ad vesicæ vitia. 154. flaua, ad icterum 102. capræ cornu refert, & vires 168. lunato folio lunaris 13. aestate nascitur, ad morsus canis. 265
 Senecio flauo flore bilem expurgat 102. semper floret, ad menstrua. 267
 Seris oculum refert, ad oculum 135. ad Solem vertitur, solaris. 28. 309
 Serpens in somnis ex similitudine quid significet, 20. herinaceo inimicus, 26. vulpamiticus. 26. ex putrefactione gignitur, 35. quando non letalis. 41. hyeme sine cibo vivit. 291. longæuus ad vitam 24. 202. morsu interimit, impositus sanat. 98. acuti visus, ad visum. 231. excæcatus renascuntur oculi, ad eorum cicatrices 233. collo caret, ad strumas. 249. neruosus, ad neruos. 129
 Serpentaria serpentem refert, & vires. 169
 Serpillum longæuum, ad vitæ longitudinam, 202. nigrum, contra melancholiam, 110. vires. 216. vere germinat, contra serpentes. 264
 Serrulæ folia qualia. 47
 Sertula uampana capræ cornu refert, & vires. 169.
 Salamoides cornicis pedes, & vires refert. 190
 Sefeli

INDEX

- Seseli umbelliferum*, siccum, 60. flauum, calidum. 103
Sferra cauillo cornu capræ refert, & vires. 169.
Sicca plantæ forma 14. & sicci soli. 59
Signa in vnum congruentia accipiendæ 31. minima quæ ex frondibus. 31
Siligo in ætate mutatur 44. hordeum 215. temperata zonæ. 73
Siliqua lignofo fructu 86. castæ similitudinem refert, & vires 9. capræ cornu refert, & vires 169. perpetuifolia. 267
Simia nigra fusca, contra melancholiam, 111. 275. somniat, ad somnia, 26. ingeniosa, ad ingenium, 25. 27. ebriosa, inebriat. 216
Simillendine Natura loquitur, 17. Ægyptij. 17.
Simplex medicamentum quid. 13
Sinapi, siliqua monocerotis cornu refert, 170. vberi semine, ad fecunditatem, 142. non generat vermes, contra vermes, 208. vbergerminat comitialibus, & lepris 263. flore albicante, ad pituitam. 216
Sionis vires. 52
Sifer umbelliferum, siccum 60. vberi semine, ad fecunditatem, 142. peni, formam refert, ad coitum, 143. hieme nascitur, ad excalescentiam. 266
Silybrium mutatur in mentham, 44. folio rotundo, 47. sine semine, minatur sterilitatem. 239
Smaragdus viridis bilem purgat, 106. frigidus. 106
Smaris piscis squamosus, serpentis squamas, & vires refert. 165
Smilax aspera spinis serpentis dentes, & vires refert, 23. 180. mergi collum, & vires, 24. hortensis purpureo flore, atram bilem purgat, 103. falsæ parilis radices, & vires refert, 91. flore papilionis refert, & vires. 167
Smyriacum umbelliferum, ad alopetiam, 129. siccum, 60. pauonis umbellam, & vires refert, 173. flauum, calidum, 103. caule cauo, ad tussim, 151. alosum, ad tedia alarum 138. exudat myrrham, ad sudores 126. syluestre acutius. 86
Situs species quot. 74
Sol ex colore quid significet 24. quibus imperat, ad solaris herbæ forma 28. quæ sub torrida zona. 315
Solanum tristic aspectus, 21. album pituitam gignit, 116. halicacabum vesicam refert, ad vesicæ vitia, 22. 154. flauum, ictericum sanat, 102. somnificum flauum, citè vinam, 116. hortense, ætate germinat, ad aurium dolores, 264. lato folio. 86
Solidago supra vulneraria. 119
Solsequiaz plantæ. 11
Somnia interpretantur ex similitudine, 18. quomodo vera, 276. somniculosa, ad somnium. 274
Sonehus lactuosa, lac generat, 22. ad venena, 25. species globulosas radices habet, ad tumores, 225. niger, hilarem faciem facit, 112. atrabilis, 107. aspera, scorpionis aculeos, & vires refert, 18. fenescens crispatur, 67. syluestris, spino 12. 76
Sorbus ætate germinat, ad alui fluores 264. sæcunda, felix. 142
Spanachia phalangiorum aculeos, & vires refert, 181. humida, crasso folio. 47
Sparganium ad quæ 52. anguloso caule, ad vitæ ra. 222
Spartium autumnno viget, ad atram bilem, 266.
Sperma ex quibus generatur, 15. ratio falsa.
Sphacelum patientes plantæ, ad idem 207. quibus accidat. 24
Sphondilium umbelliferum, siccum 60. crispum, ad crispulos capillos, 32. album purgat pituitam.
Spina in somnis quid significet ex similitudine, 30. dentes serpentum refert, & vires, 27. quæ spinosæ 180. syluestris 85. ad vulnera valet 222. in operando acuta 222. sanciat, & te la extrahit. 97
Spina alba serpentum dentes refert, & vires 23. lactuosa, serum expurgat, 174. caule cauo, citè vinam. 151
Splici quæ medeantur 41. magnum habentia animalia, ad eius vitia. 150
Spumose herbæ laues, comitialibus profunt. 28
Squamose plantæ, ad squamas 219. serpentum squamas, & vires referunt. 165
Staphis agria, ætate viget, ad pulices. 265.
Staphilodendron vesicas refert, ad vesicæ vitia. 151
Staphilinus penem ostendit, ad Venærem. 151.
Stellarum similitudines ex colore quid iudicent, ad satellitium quod. 17
Stellio luxuriosus, ad coitum, 144. animal maculosum, ad maculas, 213. Venereus concitat, reprimat, 98. croceus, bilē emittit, 101. excæcatur, visum recuperat, ad cicatrices oculorum 223. sanguine caret, ad sanguinem 248. accipitrem ad se trahit 25. somnificus, ad somnia. 274
Stribium nigrum, contra melancholiam 111. rubellum, vulnerarium. 120
Stoechas citrina, calida, 104. citè vinam. 136.
Strumis quæ medeantur. 24
Strutio camelus paruo capite, ad caput. 134. cito concipit, ad conceptum, 245. albus, humidus 117. concoquit lapides, ad calculum. 266
Schrotioglossa passeris linguam, & vires refert. 170
Sturmus maculosus, ad maculas. 218
Stryax in calidis, calida. 69
Suber perpetuifolia. 191
Succinum glaucum, ad glaucomas 203. sudor terreg, ad sudores. 116
Sudor plantæ, ad sudores. 126

C Sulphur

I N D E X

Sulfur glaucum, ad glaucomata. 103
Superferantes plantę, leporem ostendunt. 193
Sus carne alba, pituitam auget 115. abundat lacte, ad lac, 122. pilosus, ad capillos, 129. dentatus, ad dentes, 138. pinguis ad impinguandum, 24. somniculosus, ad somnium, 26. radicibus. & adstringentibus pabulis vitur, adstringentis facultatis, 42. fecundus, ad fecunditatem, 146. capitatus, ad capitis vitia, 134. cerebro humido, lunaris, 312. conspecto albo efferatur, 104. amphibium animal terre, & aquę, 63. obnoxius strumę, ad strumas. 211
Sycomorus in Aegypto, 30. ficus, & mori similitudinem gerit, & vires 90. laciuosa, purgat serum, 123
Syderum vires ex similitudine iudicatur, 17. in medio cęli quid, 18. in infimis locis quid, in medijs longitudinibus. 18
Syderitis heraclia, anguloso caule, ad vulnera 222. tertia rubra vulneraria. 119
Sylva in tomis quid significet ex similitudine. 18
Sylvestris planta quę, 14. 27. 76. 86. 93. 199. &c.
Symphiticum asini auriculam, & vires refert 173. petreum rubrum vulnerarium 119. species anguloso caule, ad vulnera. 271

T.

Tachamaca gummi, ad gummi valet. 215
Taciturnitati conferuat tacita animalia. 26
Talpa peculiari loco vivit 37. collo caret, ad strumas. 248
Tamarindi flauis, ad icterum valent. 102
Tamarix in Hemo nascitur 35. deficit partibus, obest. 248
Taurus cornu ferit, glutino sanat, 98. rubro colore efferatur, 104. nervosus, ad nervos, 129. mas, ad mares 145. glutinosus, ad vulnera 224. paucifer, ad sterilitatem. 245
Taxus Septentrionalis arbor 74. atram bilem gignit 107. perpetuifolia. 185
Teliphonon scorpionis figuram, & vires refert. 157. 185
Tempore nobis necessario nascuntur plantę. 262
Tentoria facultas ex quibus. 13
Terebinthus resiuifera, cit vrinam 126. caprę cornu refert, 168. saniem manat, ad saniem 215. viuipara, ad fecunditatem 252. Bastrum fert 35. perpetuifolia. 185
Terrę varietas quę, 56
Tetremorus tempore nascens, quid patitur. 18
Testacea peculiaribus locis vivunt. 37
Testiculus superior Venę incitat, inferior reprimat, 97. vulpis testes refert, & vires, 183. maculosa fronde, ad maculas, 226. & oculorum 218. tumidus, ad tumores, 224. ætate viget, ad Venę rem. 203
Testudo aphona, ad taciturnitatem. 16. Vę aerem incitat, reprimat, 98. nigra, atram bilem esse auget, 107. luxuriola, ad Vę

nerem, 144. pulmone magno, ad pulmonis vitia 148. sine liene, ad lienem, 158. crustata, crocodili vires refert, & vires, 166. pinguis, ad impinguandum, 206. abijcit corticem, ad cutis mutationem, 214. noctu videt, ad nyctalopiam, 230. pectus refert, ad tabem, 234. paucifera, ad sterilitatem, 245. hyeme sine cibo vivit, 190. caret collo, ad strumas, 249. facile concipit, ad conceptum, 253. tumida, ad tumores, 226. carnosa, carnem auget, 120. aquatica vericolor 121. ad quid, 42. 63. 50. 87. ad maculas 216. glauca, ad glaucomata, 219
Teucer, triffagonis formam, & vires refert 88. partibus deficit, officit 148. purpureo flore, Saturni est. 307
Thapsia flore flauo bilem expurgat, 101. ad flauos capillos, 133. flaua calida, 105. umbellifera, ad capillos, 129. nodosa, ad articulos, 141. ætate viget, ad canis morsus, 285. vere, ad lepras. 263
Theletrij planta detriores, 21
Theliphonon scorpionem refert, & vires, 23
Theophrastus quibus signis qualitates plantarum docuerit, 12. de aquatilibus opinio. 50
Thessalia serpentes fert, & cioniam, quę eos perdit. 262
Thimeleg vires 77. alba expurgat pituitam 116. hyeme pituitam auget. 266
Thlaspi flore flauo, bilem expurgat 101. pedes galli refert, & vires 189. ætate viget, ad biliosos humores. 264
Thrasii lactei sunt, sperma augent, 173. radicibus calculosis, ad calculos, 234. secundę radices, ad fecunditatem 246. tumide, ad tumores 228. vires. 62
Thrasias Mantinensis ex quo loco cicutam collegerit. 38
Thuiam Septentrio generat. 34
Thus apud Sabeos 34. non peregrinatur 36. calidi loci incolæ 67. rubra vulneraria 128. refudat, ad sudores 126. ad lachrymas 24. croceo colore bouem refert 305. nigra planta, atram bilem purgat 110
Thymum serpilli totam & vires refert 93. nigrum atram bilem expurgat 67. sine semine, misnatur sterilitatem, 234. flore purpureo, esse atram bilem auget 22. acrisaporis 59. loci loci, vires. 60
Thionus Megarensis optimus, 82. glaber, ad glabritiem, 133. squamosus, serpentem refert. 165
Tilea mas, 27. rubra sanguinem purgat 123. attritu ignem concipit, ad inflammationes, 226. abijcit corticem, ad cutis mutationem. 214
Tinea piscis glutinosus, ad vulnera 224. lapides in capite habet, ad calculos. 232
Tinea in erucam transte, 144
Tithymalus lactifera, lac generat 98. viciares, 77. flava, calida, 105. serosa, serum purgat, 173. flore flauo, atram bilem purgat, 161. ætate nascitur, ad biliosos humores, 264. lactea sperma auget,

I N D E X

get, 173. ad solem vertitur, solaris est. 409
 Tophus asphaltitem trifolium ex se gignit. 34
 Topatius purpurei coloris, Saturnus est. 307
 Torpedo sine liene, ad lienem 150. collo caret, ad strumas, 253. facile parit, ad partus facilitatem. 254
 Tragacantha refudat humores, ad sudores. 126
 Tragium rubrum vulnerarium 119. lac sudat, ad lac. 122
 Tragopogon ad Solem vertitur, solaris est. 309
 Tragorchis hirci testiculos, & vires refert. 183
 Tragoceros caprae coram refert, & vires. 23. 163
 Tragoriganon purpureo flore, Saturnus est. 307
 Frago scorpionis caudam refert, & vires. 185
 Tribolus in Scrimone nascitur 35. vires, 48. caput bouis refert, 170. terrestris viperæ dentes refert, & vires, 180. vere nascitur, ad lepras, 263. æstate viget, ad pulices. 265
 Tritichomanis vires, 64. villosus, ad capillos, 129. perpetuifolia, 265. faxitraga, ad calculos. 259
 Trifolium asphaltites, bituminis odorem refert, & vires, 92. pratense rubrum vulnerarium, 119. inhorrescit aduersus cœlum, contra tempestates, 193. 314. stellio nis maculas, & vires refert 164. vere nascitur, ad serpentes. 263
 Tripolij vires, 60. ter in die colores mutantur. 122
 Triorchis bureonis testiculos refert, & vires. 183
 Triticum in lolium abit. For. sylvestre in vebanum, 42. in typham, & zeam, 16. auenam, 44. in typham zœam, 73. canuo caule, ad tracheam, 151. vermiculos patitur, ad vermes, 207. squamosa spica, ad squamas, 165. suis aridis cochlearum, locustarum cornua refert, & vires, 176. noruosum, ad neruos 128. secunda radice, ad fecunditatem. 246
 Tubæ in cœlo quid significant ex similitudine. 17
 Tubera nigra, atram bilem auget esu, 107. aliquibus partibus deficit, officit, 147. ubi semen habeant, 240. contra cœlum valent. 314
 Tuberes peregrini sunt. 36
 Turtur lubris oculis, ad sanguinosos oculos, 229. excæcatis oculis, renascuntur, ad cicatrices oculorum 233. loquax, ad colon. 235
 Tussilago flore flauo, icterum curat 102. vngulam equi refert, & vires 189. aureo flore, solem refert 304. vere germinat, ad tussim 263. hyeme viget. 266
 Typha in triticum abit. 10. macro solo 58. ad quid. 52

V.

Vacca abundat lacte, ad lac 122. menstrua, ad menstrua, 125. aurita, ad auditus vires. 136

Vbi malum, ubi remedium. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

vires

I N D E X

Visus acuti animal, ad aciem oculorum. 231
Vitis parva planta, ad fecunditatem valent. 252
Vitis planta quæ.
Vitis fecunda, ad fecunditatem 21. 245. rora-
 tionem patitur, ad idem 209. vulnerata coale-
 scit, vulneraria 312. abijcit corticem, ad muta-
 tionem cutis 24. 223. aureas clauiculas vbi ferat
 40. sero germinat, sero seri poscit 21. in tempe-
 rata zona, 72. sphacelum patitur, ad idem 207.
 incubrit, aqua ex putatis soluit 96. vna laxat, gi-
 garti strigunt 96. campania gignit generosas,
 35. longæua, ad longam vitam. 198
Vitis alba, vere gignitur, domitialibus 263. expur-
 gat pituitam. 116
Vitis nigra, nigros capillos facit. 132
Vimus radice cuspidata, lapides quærit 21. exere-
 scentias parit, ad exerescentias 31. ossosa, ad of-
 sa 128. fronde perforata, ad vulnera 221. glu-
 tinosa, ad vulnera. 223. folliculi, ad enterocellas
 252. scissuram caudicis sublinet, ad vulnera. 212
Vlula nocturna avis, ad nyctalopiam. 219
Umbellifera planta pavonis cristam, & vires refert
 171. ad capillos. 129
Umbrina piscis lapides in capite habet, ad cal-
 culos. 235
Vnguis odoratus ex alimento 42. frondium albe-
 scit cur. 117
Vnio sanguine caret, sicut sanguinem 248. ad vnio-
 nes oculorum. 224
Vpupa nigra avis, atram bilem purgat 109. inge-
 niosa, ad ingenium. 272
Vranoscopus piscis, ad nyctalopiam 229. acuti vi-
 sus, ad aciem oculorum. 231
Vribanz planta forma 89. animalis. 90
Vrsus frigidus 72. villosus, ad capillos 229. somni-
 culosus, ad somnum 26. 275. iracundus, ad iram 26
 carinorus, vires 43. peculiaribus locis habi-
 tat 37. initio albus ex imbecillitate 117. noctur-

nus, ad nyctalopiam 229. flavus, suscipis istum
 sanat 103. ad melancholiam 275. conspectio albo
 effertur 104. clamor, ad etiamorem. 279
Vrta vrit, succus frige facit 96. nervosa, ad ner-
 uos 129. femina, ad muliebres vias. 28. terre-
 stris marinam refert, & vires, 161. vberis semi-
 ne, ad fecunditatem 242. ætate, ad Ve-
 nærem. 265
Vua terrestris marinam refert, & vires 162. ætate
 producit, ad refrigerandum. 167
Vulneribus quæ valeant. 24
Vulpes atra fusca, atram bilem cetero gignit 109. vil-
 losa, ad capillos 129. serpeni amica 26. caretuo-
 ra, ad quid 43. aurita, ad vicia auditus 136. alo-
 petiam patitur, ad alopetiam 211. noctu videt,
 ad alopetiam. 229
Vulpecula piscis, Rhodia optima. 55
Vultur iecore magno, ad icor vitia 148. acuti
 visus, ad oculos 231. concipit ventos, ad con-
 ceptus. 255
X.
Xantim nasturtij saporem, & vires refert 22.
 flavo flore, ad capillos. 131
Xiphia testiculo vno Venere excitat, altero re-
 primit, 97. vere ad lepras. 263
Xiris anguloso caule, ad vulnera. 222. rubra ad ic-
 tum 19. autumnio viget pro lienosis. 266
Z.
Zea mutatur in triticum 44. 215. in auenam
 44. 215. mediocri terra altit. 61. temperata
 zona. 73. lactuosa, contra venena. 125. qualitas. 88.
Zedoaria citri odorem refert, & vires. 91. crocea
 bilem auget. 102
Zizipha peregrina arbor. 36
Zoopyros ex tritico & zea. 20. 91

F I N I S.

[Faint, mostly illegible text in the left column of the bottom section, likely bleed-through or very faded print.]

[Faint, mostly illegible text in the right column of the bottom section, likely bleed-through or very faded print.]

2° v. 10. 6°

